

2018

100 lat
GUS

Urząd Statystyczny
w Białymstoku

Rocznik Statystyczny województwa podlaskiego

Statistical Yearbook of podlaskie voivodship

2018

Urząd Statystyczny
w Białymstoku

Rocznik Statystyczny województwa podlaskiego

Statistical Yearbook of podlaskie voivodship

Urząd Statystyczny w Białymstoku Statistical Office in Białystok

Białystok 2018

Komitet Redakcyjny Urzędu Statystycznego w Białymstoku

Editorial Board of Statistical Office in Białystok

Przewodniczący

President

Ewa Kamińska-Gawryluk

Redaktor Główny

Editor-in-Chief

Anna Szeszko

Członkowie

Members

Anna Bachanek-Komarowska, Krystyna Falkowska, Wiesława Kamińska, Agata Kawałko, Joanna Mojsa, Anna Rogalewska, Dorota Wyszowska

Prace merytoryczne

Content-related works

Zespół pracowników Urzędu Statystycznego w Białymstoku

Workers of Statistical Office in Białystok

Helena Artemiuk, Dorota Giziewska, Anna Godlewska, Sylwia Monika Jasińska, Cecylia Jurkiewicz, Renata Łapińska, Ewa Miller, Aldona Nagórka, Aneta Rakowska, Katarzyna Rozwadowska, Halina Sawicka, Luiza Sewioto, Urszula Stucka, Ewa Suchocka, Izabella Szpaczko, Elżbieta Tomaszewska, Grażyna Wigda

pod kierunkiem

supervised by

Anny Szeszko

Prace redakcyjne i korekta

Editorial works and proof-reading

Justyna Anna Kiluk, Anna Przerwa

Skład

Typesetting

Justyna Anna Kiluk, Anna Przerwa

Opracowanie graficzne

Graphics

Lidia Motrenko-Makuch, Joanna Orłowska

Zdjęcie zamieszczone na okładce

Photograph on the cover

Białystok – Pałac Branickich (fot. Marzena Bylińska)

Publikacja dostępna na stronie internetowej

Publication available on the website

bialystok.stat.gov.pl

Przy publikowaniu danych prosimy o podanie źródła

When publishing data – please indicate source

PRZEDMOWA

Urząd Statystyczny w Białymstoku przekazuje Państwu dziewiętnastą edycję Rocznika Statystycznego województwa podlaskiego. Publikacja zawiera bogaty zestaw informacji charakteryzujących poziom życia społeczeństwa oraz stan gospodarki regionu. Zamieszczono w niej również tablicę prezentującą województwo na tle kraju. Dane w przekrojach terytorialnych znajdują się w odrębnym opracowaniu zatytułowanym „Województwo podlaskie. Podregiony, powiaty, gminy”. W Roczniku przedstawiono statystyczny obraz Podlasia w 2017 r., a w celu zobrazowania zachodzących zmian i rysujących się tendencji, szereg danych zaprezentowano w odniesieniu do lat 2000, 2005, 2010 oraz 2013–2016.

W porównaniu z poprzednim wydaniem treść opracowania uzupełniono o informacje dotyczące udogodnień dla osób niepełnosprawnych w obiektach związanych z kulturą oraz w autobusach komunikacji miejskiej.

Oddając w Państwa ręce Rocznik Statystyczny województwa podlaskiego 2018, mam nadzieję, że będzie on źródłem przydatnych informacji o regionie. Jednocześnie pragnę podziękować respondentom z terenu województwa oraz gestorom źródeł administracyjnych za przekazywanie danych, które stanowią podstawę opracowania informacji statystycznych. Zwracam się również z uprzejmą prośbą o zgłaszanie uwag i sugestii, które zostaną wykorzystane w pracach nad kolejnymi edycjami Rocznika.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Białymstoku

Ewa Kamińska-Gawryluk

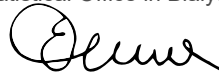
PREFACE

Statistical Office in Białystok is pleased to present the nineteenth edition of the Statistical Yearbook of podlaskie voivodship. The publication contains a wide set of information characterizing the living standard of population and the condition of the region economy. There is also included the table presenting the voivodship against the background of the country. Data in the territorial division are published in a separate publication entitled "Podlaskie voivodship. Subregions, powiats, gminas". The Yearbook presents a statistical image of Podlasie in 2017, and in order to illustrate the ongoing changes and emerging trends, some data were shown in relation to the years 2000, 2005, 2010 as well as 2013–2016.

Compared with the previous edition, contents of the study have been supplemented with the information regarding facilities for disabled persons in buildings related to culture and urban transport buses.

Presenting the Statistical Yearbook of podlaskie voivodship 2018, I would like to express my gratitude to the respondents from the voivodship and keepers of administrative sources for the provision of data, which constitute the basis for compiling statistical information. I would also like to kindly ask you to submit your comments and suggestions which will be used in the work on the subsequent editions of the Yearbook.

Director
Statistical Office in Białystok

Ewa Kamińska-Gawryluk

SPIS RZECZY

CONTENTS

	Str. Page
Przedmowa	Preface 3–4
Spis tablic	List of tables 6–18
Spis map i wykresów	List of maps and graphs 19
Objaśnienia znaków umownych. Ważniejsze skróty	Symbols. Major abbreviations 20–21
Uwagi ogólne	General notes 22–27
TABLICE PRZEGLĄDOWE	REVIEW TABLES
I. Województwo na tle kraju w 2017 r.	Voivodship against the background of the country in 2017 28–33
II. Ważniejsze dane o województwie (2000, 2005, 2010, 2013–2017)	Major data on the voivodship (2000, 2005, 2010, 2013–2017) 34–53
DZIAŁY	CHAPTERS
I. Geografia	Geography 54–57
II. Stan i ochrona środowiska	Environmental protection 58–77
III. Podział administracyjny i samorząd terytorialny	Administrative division and local government 78–82
IV. Bezpieczeństwo publiczne. Wymiar sprawiedliwości	Public safety. Justice 83–92
V. Ludność	Population 93–119
VI. Rynek pracy	Labour market 120–153
VII. Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych	Wages and salaries. Social security benefits 154–164
VIII. Budżety gospodarstw domowych	Household budgets 165–172
IX. Infrastruktura komunalna. Mieszkania	Municipal infrastructure. Dwellings 173–186
X. Edukacja i wychowanie	Education 187–216
XI. Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	Health care and social welfare 217–233
XII. Kultura. Turystyka. Sport	Culture. Tourism. Sport 234–248
XIII. Nauka i technika. Społeczeństwo informacyjne	Science and technology. Information society 249–264
XIV. Ceny	Prices 265–268
XV. Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	Agriculture, hunting and forestry 269–297
XVI. Przemysł i budownictwo	Industry and construction 298–310
XVII. Transport. Telekomunikacja	Transport. Telecommunications 311–317
XVIII. Handel i gastronomia.....	Trade and catering 318–323
XIX. Finanse przedsiębiorstw	Finances of enterprises 324–336
XX. Finanse publiczne	Public finance 337–344
XXI. Inwestycje. Środki trwałe	Investments. Fixed assets 345–352
XXII. Rachunki regionalne	Regional accounts 353–357
XXIII. Podmioty gospodarki narodowej	Entities of the national economy 358–366

SPIS TABLIC

LIST OF TABLES

	Tabl. Table	Strona Page
DZIAŁ I. GEOGRAFIA	CHAPTER I. GEOGRAPHY	
Położenie geograficzne	Geographic location	1 54
Powierzchnia i granice w 2018 r.	Area and borders in 2018	2 54
Układ pionowy powierzchni	Elevations	3 55
Temperatury powietrza (1971–2017)	Air temperatures (1971–2017)	4 55
Opady atmosferyczne, prędkość wiatru, usłonecznienie i zachmurzenie (1971–2017)	Atmospheric precipitation, wind velocity, insolation and cloudiness (1971–2017)	5 55
Większe rzeki	Principal rivers	6 56
Większe i głębsze jeziora	Larger and deeper lakes	7 57
DZIAŁ II. STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA	CHAPTER II. ENVIRONMENTAL PROTECTION	
Uwagi ogólne	General notes	x 58
Stan geodezyjny, kierunki i zmiany w wykorzystaniu powierzchni województwa (2010, 2015, 2018)	Geodesic status, directions and changes of voivodship land use (2010, 2015, 2018)	1 (8) 65
Grunty rolne wyłączone na cele nierolnicze i leśne na cele nieleśne (2010, 2015, 2016, 2017)	Agricultural land designated for non-agricultural purposes and forest land designated for non-forest purposes (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (9) 66
Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji i zagospodarowania oraz grunty zrekultywowane i zagospodarowane (2010, 2015, 2016, 2017)	Devastated and degraded land requiring reclamation and management as well as reclaimed and managed land (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (10) 66
Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności (2010, 2015, 2016, 2017)	Water withdrawal for needs of the national economy and population (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (11) 67
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności (2010, 2015, 2016, 2017)	Water consumption for needs of the national economy and population (2010, 2015, 2016, 2016)	5 (12) 67
Powierzchnia i pobór wody do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania stawów rybnych (2010, 2015, 2016, 2017) ...	Area and water withdrawal for irrigation in agriculture and forestry as well as water for filling fish ponds (2010, 2015, 2016, 2017) ...	6 (13) 68
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi (2010, 2015, 2016, 2017)	Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (14) 68
Zakłady odprowadzające ścieki według miejsca odprowadzania oraz wyposażenia w oczyszczalnie ścieków (2010, 2015, 2016, 2017)	Plants discharging wastewater by place of discharge and wastewater treatment plants possessed (2010, 2015, 2016, 2017)	8 (15) 69
Oczyszczalnie ścieków (2010, 2015, 2016, 2017)	Wastewater treatment plants (2010, 2015, 2016, 2017)	9 (16) 69
Emisja i redukcja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (2010, 2015, 2016, 2017)	Emission and reduction of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality (2010, 2015, 2016, 2017)	10 (17) 70
Urządzenia do redukcji zanieczyszczeń powietrza w zakładach szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (2010, 2015, 2016, 2017)	Air pollution reduction systems in plants of significant nuisance to air quality (2010, 2015, 2016, 2017)	11 (18) 70
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona (2010, 2015, 2016, 2017)	Area of special nature value under legal protection (2010, 2015, 2016, 2017)	12 (19) 71
Parki narodowe (2010, 2015, 2016, 2017)	National parks (2010, 2015, 2016, 2017)	13 (20) 72
Rezerваты przyrody (2010, 2015, 2016, 2017) ..	Nature reserves (2010, 2015, 2016, 2017)	14 (21) 72
Parki krajobrazowe (2010, 2015, 2016, 2017) ...	Landscape parks (2010, 2015, 2016, 2017)	15 (22) 73
Pomniki przyrody (2010, 2015, 2016, 2017)	Monuments of nature (2010, 2015, 2016, 2017)	16 (23) 73
Odpady wytworzone i dotychczas składowane (nagromadzone) oraz tereny ich składowania [2010, 2015, 2016, 2017]	Waste generated and landfilled up to now (accumulated) as well as its waste landfill areas [2010, 2015, 2016, 2017]	17 (24) 73
Odpady według rodzajów w 2017 r.	Waste by type in 2017	18 (25) 74
Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	Outlays on fixed assets on environmental protection and water management (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	19 (26) 74

	Tabl. Table	Str. Page
Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekazania do użytku inwestycji ochrony środowiska i gospodarki wodnej (2010, 2015, 2016, 2017)	Tangible effects of investments in environmental protection and water management (2010, 2015, 2016, 2017)	20 (27) 75
Kierunki finansowania z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (2010, 2015, 2016, 2017)	Financing directions of the Voivodship Environmental Protection and Water Management Fund (2010, 2015, 2016, 2017)	21 (28) 77
Wpływy z opłat i kar na fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej (2010, 2015, 2016, 2017)	Receipts from payments and fines for environmental protection and water management funds (2010, 2015, 2016, 2017)	22 (29) 77
DZIAŁ III. PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY I SAMORZĄD TERYTORIALNY	CHAPTER III. ADMINISTRATIVE DIVISION AND LOCAL GOVERNMENT	
Uwagi ogólne	General notes	x 78
Jednostki administracyjne województwa (2010, 2015, 2016, 2017)	Administrative units of the voivodship (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (30) 79
Gminy w 2017 r.	Gminas in 2017	2 (31) 80
Powiaty i miasta na prawach powiatu w 2017 r.	Powiats and cities with powiat status in 2017	3 (32) 80
Radni organów jednostek samorządu terytorialnego w 2017 r.	Councillors of organs of local government units in 2017	4 (33) 81
Zatrudnienie i wynagrodzenia w administracji publicznej (2010, 2015, 2016, 2017)	Paid employment, wages and salaries in public administration (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (34) 82
DZIAŁ IV. BEZPIECZENSTWO PUBLICZNE. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI	CHAPTER IV. PUBLIC SAFETY. JUSTICE	
Uwagi ogólne	General notes	x 83
Zarejestrowana działalność Państwowej Straży Pożarnej (2010, 2015, 2016, 2017)	Registered activity of the State Fire Service (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (35) 85
Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych (2010, 2015, 2016, 2017)	Ascertained crimes by the Police in completed preparatory proceedings (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (36) 86
Wskaźniki wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję (2010, 2015, 2016, 2017)	Rates of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (37) 88
Wpływ spraw do sądów powszechnych (2010, 2015, 2016, 2017)	Incoming cases in the common courts (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (38) 88
Wpływ spraw do sądów powszechnych w 2017 r.	Incoming cases in the common courts in 2017	5 (39) 89
Dorośli skazani prawomocnie przez sądy powszechne za przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego (2010, 2015, 2016, 2017)	Adults validly sentenced by common courts for crimes pursued by public prosecution (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (40) 90
Załatwione sprawy rodzinne (2010, 2015, 2016, 2017)	Resolved family cases (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (41) 91
Sprawy rodzinne załatwione w 2017 r.	Family cases resolved in 2017	8 (42) 91
Podmioty w Krajowym Rejestrze Sądowym (2010, 2015, 2016, 2017)	Entities in the National Judicial Register (2010, 2015, 2016, 2017)	9 (43) 92
DZIAŁ V. LUDNOŚĆ	CHAPTER V. POPULATION	
Uwagi ogólne	General notes	x 93
Ludność (2010, 2015, 2016, 2017)	Population (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (44) 96
Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym (2010, 2015, 2016, 2017)	Working and non-working age population (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (45) 97
Ludność według płci i wieku (2010, 2015, 2016, 2017)	Population by sex and age (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (46) 98
Miasta i ludność w miastach (2010, 2015, 2016, 2017)	Towns and urban population (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (47) 99
Gminy zamieszkałe przez ludność wiejską (2010, 2015, 2016, 2017)	Gminas and rural population (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (48) 99
Mediana wieku ludności według płci (2010, 2015, 2016, 2017)	Median population age by sex (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (49) 100
Ruch naturalny ludności (2010, 2015, 2016, 2017)	Vital statistics (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (50) 100
Małżeństwa zawarte i rozwiązane (2010, 2015, 2016, 2017)	Marriages contracted and dissolved (2010, 2015, 2016, 2017)	8 (51) 101
Małżeństwa zawarte w 2017 r. według wieku nowożeńców	Marriages by age of bridegrooms and brides contracted in 2017	9 (52) 101
Małżeństwa zawarte w 2017 r. według poprzedniego stanu cywilnego nowożeńców	Marriages by previous marital status of bridegrooms and brides contracted in 2017	10 (53) 103

	Tabl. Table	Str. Page
Małżeństwa wyznaniowe (2010, 2015, 2016, 2017)	Church or religious marriages (2010, 2015, 2016, 2017)	11 (54) 103
Rozwody według wieku małżonków w momencie wniesienia powództwa w 2017 r.	Divorces by age of spouses at the moment of filing petition for divorce in 2017	12 (55) 104
Rozwody według liczby małoletnich dzieci w małżeństwie (2010, 2015, 2016, 2017)	Divorces by the number of underage children in the marriage (2010, 2015, 2016, 2017)	13 (56) 105
Urodzenia (2010, 2015, 2016, 2017)	Births (2010, 2015, 2016, 2017)	14 (57) 105
Urodzenia żywe według kolejności urodzenia dziecka oraz wieku matki (2010, 2015, 2016, 2017)	Live births by birth order and age of mother (2010, 2015, 2016, 2017)	15 (58) 106
Płodność kobiet i współczynniki reprodukcji ludności (2010, 2015, 2016, 2017)	Female fertility and reproduction rates of population (2010, 2015, 2016, 2017)	16 (59) 106
Zgony według płci i wieku zmarłych (2010, 2015, 2016, 2017)	Deaths by sex and age of deceased (2010, 2015, 2016, 2017)	17 (60) 107
Zgony według wybranych przyczyn (2010, 2015, 2016)	Deaths by selected causes (2010, 2015, 2016)	18 (61) 109
Zgony niemowląt według płci i wieku (2010, 2015, 2016, 2017)	Infant deaths by sex and age (2010, 2015, 2016, 2017)	19 (62) 110
Zgony niemowląt według wybranych przyczyn (2010, 2015, 2016)	Infant deaths by selected causes (2010, 2015, 2016)	20 (63) 111
Zamachy samobójcze zarejestrowane przez Policję (2015, 2016, 2017)	Suicides registered by the Police (2015, 2016, 2017)	21 (64) 111
Przeciętne dalsze trwanie życia (2010, 2015, 2016, 2017)	Life expectancy (2010, 2015, 2016, 2017)	22 (65) 112
Migracje wewnętrzne i zagraniczne ludności na pobyt stały (2010, 2015, 2016, 2017)	Internal and international migration of population for permanent residence (2010, 2015, 2016, 2017)	23 (66) 112
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według kierunków (2010, 2015, 2016, 2017)	Internal migration of population for permanent residence by direction (2010, 2015, 2016, 2017)	24 (67) 113
Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały według płci i wieku migrantów (2010, 2015, 2016, 2017)	Internal migration of population for permanent residence by sex and age of migrants (2010, 2015, 2016, 2017)	25 (68) 114
Migracje zagraniczne ludności na pobyt stały według płci i wieku migrantów (2010, 2016, 2017)	International migration of population for permanent residence by sex and age of migrants (2010, 2016, 2017)	26 (69) 115
Prognoza ludności (2020, 2025, 2030, 2035, 2040, 2045, 2050)	Population projection (2020, 2025, 2030, 2035, 2040, 2045, 2050)	27 (70) 115
Prognoza gospodarstw domowych (2020, 2025, 2030, 2035, 2040, 2045, 2050)	Households projection (2020, 2025, 2030, 2035, 2040, 2045, 2050)	28 (71) 116
Rezydenci (2010, 2015, 2016, 2017)	Usual residence population (2010, 2015, 2016, 2017)	29 (72) 117
Rezydenci w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym (2010, 2015, 2016, 2017)	Working and non-working age usual residence population (2010, 2015, 2016, 2017)	30 (73) 117
Kościół i związki wyznaniowe (2010, 2015, 2016, 2017)	Churches and religious associations (2010, 2015, 2016, 2017)	31 (74) 118
DZIAŁ VI. RYNEK PRACY	CHAPTER VI. LABOUR MARKET	
Uwagi ogólne	General notes	x 120
Aktywność ekonomiczna ludności	Economic activity of the population	
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej – na podstawie BAEL (2010, 2015, 2016, 2017)	Economic activity of the population aged 15 and more – on the LFS basis (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (75) 129
Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej według wieku oraz poziomu wykształcenia w IV kwartale 2017 r. – na podstawie BAEL	Economic activity of the population aged 15 and more by age and educational level in IV quarter 2017 – on the LFS basis	2 (76) 130
Pracujący	Employment	
Pracujący (2010, 2015, 2016, 2017)	Employed persons (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (77) 131
Pracujący według statusu zatrudnienia (2010, 2015, 2016, 2017)	Employed persons by employment status (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (78) 132
Przeciętne zatrudnienie (2010, 2015, 2016, 2017)	Average paid employment (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (79) 133

	Tabl. Table	Str. Page	
Pełnozatrudnieni i niepełnozatrudnieni (2010, 2015, 2016, 2017)	Full- and part-time paid employees (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (80)	134
Przyjęcia do pracy (2010, 2015, 2016, 2017)	Hires (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (81)	135
Zwolnienia z pracy (2010, 2015, 2016, 2017)	Terminations (2010, 2015, 2016, 2017)	8 (82)	136
Absolwenci szkół wyższych, zawodowych i liceów ogólnokształcących, którzy podjęli pracę po raz pierwszy (2010, 2015, 2016, 2017)	The graduates of tertiary schools, leavers of vocational and secondary schools starting work for the first time (2010, 2015, 2016, 2017)	9 (83)	137
Miejsca pracy wolne, nowo utworzone i zlikwidowane w 2017 r.	Job vacancies, newly created and liquidated job in 2017	10 (84)	139
Bezrobocie	Unemployment		
Bezrobotni zarejestrowani, stopa bezrobocia oraz oferty pracy (2010, 2015, 2016, 2017) ..	Registered unemployed persons, unemployment rate as well as job offers (2010, 2015, 2016, 2017)	11 (85)	140
Bezrobotni nowo zarejestrowani i wyrejestrowani (2010, 2015, 2016, 2017) ...	Newly registered unemployed persons and persons removed from unemployment rolls (2010, 2015, 2016, 2017)	12 (86)	141
Bezrobotni zarejestrowani według wieku, poziomu wykształcenia, czasu pozostawania bez pracy oraz stażu pracy (2010, 2015, 2016, 2017)	Registered unemployed persons by age, educational level, duration of unemployment and work seniority (2010, 2015, 2016, 2017)	13 (87)	141
Bezrobotni zarejestrowani korzystający z aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu oraz oferty pracy (2010, 2015, 2016, 2017) ..	Registered unemployed persons benefiting from labour market programme as well as job offers (2010, 2015, 2016, 2017)	14 (88)	143
Wydatki Funduszu Pracy (2010, 2015, 2016, 2017)	Expenditure of Labour Fund (2010, 2015, 2016, 2017)	15 (89)	143
Warunki pracy	Work conditions		
Poszkodowani w wypadkach przy pracy (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie) [2010, 2015, 2016, 2017]	Persons injured in accidents at work (excluding private farms in agriculture) [2010, 2015, 2016, 2017]	16 (90)	144
Wydarzenia i przyczyny wypadków przy pracy (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie) [2010, 2015, 2016, 2017]	Contact – Mode of Injury and causes of accidents at work (excluding private farms in agriculture) [2010, 2015, 2016, 2017]	17 (91)	146
Poszkodowani w wypadkach przy pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (2010, 2015, 2016, 2017)	Persons injured in accidents at work on private farms in agriculture (2010, 2015, 2016, 2017)	18 (92)	148
Zatrudnieni w warunkach zagrożenia (2010, 2015, 2016, 2017)	Persons working in hazardous conditions (2010, 2015, 2016, 2017)	19 (93)	148
Zatrudnieni na stanowiskach pracy, dla których dokonano oceny ryzyka zawodowego w 2017 r.	Persons working at workstations assessed for occupational risk in in 2017	20 (94)	150
Choroby zawodowe (2010, 2015, 2016, 2017) ..	Occupational diseases (2010, 2015, 2016, 2017)	21 (95)	151
Korzystający ze świadczeń z tytułu pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia i uciążliwych (2010, 2015, 2016, 2017)	Persons receiving benefits for working in harmful to health and strenuous conditions (2010, 2015, 2016, 2017)	22 (96)	151
Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (2010, 2015, 2016, 2017)	Benefits for accidents at work and occupational diseases (2010, 2015, 2016, 2017)	23 (97)	153
DZIAŁ VII. WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEN SPOŁECZNYCH	CHAPTER VII. WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS		
Uwagi ogólne	General notes	x	154
Wynagrodzenia	Wages and salaries		
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto (2010, 2015, 2016, 2017)	Average monthly gross wages and salaries (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (98)	156
Zatrudnieni według wysokości wynagrodzenia brutto za październik 2016 r.	Paid employment by amount of gross wages and salaries for October 2016	2 (99)	157
Zatrudnieni oraz przeciętne wynagrodzenia brutto według grup zawodów wykonywanych za październik 2016 r.	Paid employment and average gross wages and salaries by performed occupational groups for October 2016	3 (100)	159
Przeciętne wynagrodzenia brutto za październik 2016 r.	Average gross wages and salaries for October 2016	4 (101)	161

	Tabl. Table	Str. Page
Miesięczne wynagrodzenia brutto najwyższe (decyle) w grupach decylowych pracowników zatrudnionych według wielkich grup zawodów wykonywanych za październik 2016 r.	Decile earnings (the upper limits of gross wages and salaries received by decile paid employment) by great occupational groups for October 2016	5 (102) 162
Świadczenia z ubezpieczeń społecznych	Social security benefits	
Emeryci i renciści (2010, 2015, 2016, 2017)	Retirees and pensioners (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (103) 163
Świadczenia emerytalne i rentowe brutto (2010, 2015, 2016, 2017)	Gross retirement and other pension benefits (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (104) 164
DZIAŁ VIII. BUDŻETY GOSPODARSTW DOMOWYCH	CHAPTER VIII. HOUSEHOLD BUDGETS	
Uwagi ogólne	General notes	x 165
Gospodarstwa domowe (2010, 2015, 2016, 2017)	Households (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (105) 169
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2016, 2017)	Average monthly per capita available income in households (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (106) 170
Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2016, 2017)	Average monthly per capita expenditure in households (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (107) 170
Przeciętne miesięczne spożycie niektórych artykułów żywnościowych na 1 osobę w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2016, 2017)	Average monthly per capita consumption of selected foodstuffs in households (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (108) 171
Gospodarstwa domowe wyposażone w niektóre przedmioty trwałego użytkowania (2010, 2015, 2016, 2017)	Households equipped with selected durable goods (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (109) 171
Wskaźniki zagrożenia ubóstwem w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2016, 2017)	At-risk of poverty rates in households (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (110) 172
DZIAŁ IX. INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA	CHAPTER IX. MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS	
Uwagi ogólne	General notes	x 173
Infrastruktura komunalna	Municipal infrastructure	
Wodociągi i kanalizacja (2010, 2015, 2016, 2017)	Water supply and sewage systems (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (111) 177
Odbiorcy oraz zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2016, 2017)	Consumers and consumption of electricity in households (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (112) 178
Sieć gazowa oraz odbiorcy i zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych (2010, 2015, 2016, 2017)	Gas supply network as well as consumers and consumption of gas from gas supply system in households (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (113) 178
Ogrzewnictwo (2010, 2015, 2016, 2017)	House-heating (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (114) 179
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej (2010, 2015, 2016, 2017)	Population using water supply, sewage and gas supply systems (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (115) 179
Odpady komunalne zebrane (2010, 2015, 2016, 2017)	Municipal waste collected (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (116) 180
Nieczystości ciekłe (2010, 2015, 2016, 2017)	Liquid waste (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (117) 180
Składowiska odpadów komunalnych (2010, 2015, 2016, 2017)	Landfill sites with municipal waste (2010, 2015, 2016, 2017)	8 (118) 181
Tereny zieleni ogólnodostępnej i osiedlowej (2010, 2015, 2016, 2017)	Generally accessible and estate area green belts (2010, 2015, 2016, 2017)	9 (119) 181
Mieszkania	Dwellings	
Zasoby mieszkaniowe (2010, 2015, 2016, 2017)	Dwelling stocks (2010, 2015, 2016, 2017)	10 (120) 182
Mieszkania według form własności (2013, 2015, 2016)	Dwellings by type of ownership (2013, 2015, 2016)	11 (121) 182
Mieszkania w zasobach mieszkaniowych wyposażone w instalacje (2010, 2015, 2016, 2017)	Dwellings in dwelling stocks fitted with installations (2010, 2015, 2016, 2017)	12 (122) 183
Dotatki mieszkaniowe wypłacone w 2017 r.	Housing allowances paid out in 2017	13 (123) 183

	Tabl. Table	Str. Page
Gospodarka gruntami pod budownictwo mieszkaniowe (2010, 2015, 2016, 2017)	14 (124)	184
Mieszkania, których budowę rozpoczęto (2010, 2015, 2016, 2017)	15 (125)	184
Mieszkania oddane do użytkowania (2010, 2015, 2016, 2017)	16 (126)	184
Mieszkania oddane do użytkowania według liczby izb (2010, 2015, 2016, 2017)	17 (127)	186
DZIAŁ X. EDUKACJA I WYCHOWANIE	CHAPTER X. EDUCATION	
Uwagi ogólne	x	187
Edukacja według szczebli kształcenia (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	1 (128)	192
Szkoły według organów prowadzących (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	2 (129)	195
Uczniowie według grup wieku (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	3 (130)	197
Współczynnik skolaryzacji (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	4 (131)	198
Uczący się języków obcych w szkołach dla dzieci i młodzieży oraz policealnych (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	5 (132)	199
Uczący się języków obcych w szkołach dla dorosłych (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	6 (133)	200
Kształcenie osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	7 (134)	201
Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii oraz ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze (2010, 2015, 2016, 2017)	8 (135)	202
Wychowanie pozaszkolne (2010, 2015, 2016, 2017)	9 (136)	203
Internaty i bursy szkół dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18]	10 (137)	203
Domy i stołówki studenckie (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	11 (138)	204
Studenci szkół wyższych otrzymujący stypendia (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	12 (139)	204
Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18]	13 (140)	205
Gimnazja dla dzieci i młodzieży (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18]	14 (141)	206
Branżowe szkoły I stopnia dla młodzieży (bez specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18]	15 (142)	207
Uczniowie i absolwenci branżowych szkół I stopnia dla młodzieży (bez szkół specjalnych) według podgrup kierunków kształcenia [2015/16, 2016/17, 2017/18]	16 (143)	207
Licea ogólnokształcące dla młodzieży (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18]	17 (144)	208
Technika dla młodzieży (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18]	18 (145)	208
Uczniowie i absolwenci techników dla młodzieży (bez szkół specjalnych) według podgrup kierunków kształcenia [2015/16, 2016/17, 2017/18] ..	19 (146)	209

	Tabl. Table	Str. Page
Szkoły artystyczne dla dzieci i młodzieży (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	20 (147)	209
Szkoły policealne (bez szkół specjalnych) [2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18]	21 (148)	210
Uczniowie i absolwenci szkół policealnych (bez szkół specjalnych) według podgrup kierunków kształcenia [2015/16, 2016/17, 2017/18]	22 (149)	210
Szkoły wyższe (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	23 (150)	211
Filie, zamiejscowe podstawowe jednostki organizacyjne oraz zamiejscowe ośrodki dydaktyczne szkół wyższych według lokalizacji w roku akademickim 2017/18	24 (151)	211
Studenci szkół wyższych według form studiów i typów szkół (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	25 (152)	212
Absolwenci szkół wyższych według form studiów i typów szkół (2010/11, 2015/16, 2016/17)	26 (153)	212
Nauczyciele akademicy w szkołach wyższych (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	27 (154)	213
Cudzoziemcy – studenci i absolwenci według form studiów i typów szkół (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	28 (155)	213
Studia podyplomowe i doktoranckie (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	29 (156)	214
Studia podyplomowe według podgrup kierunków kształcenia w roku akademickim 2017/18	30 (157)	214
Szkoły dla dorosłych (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	31 (158)	215
Wychowanie przedszkolne (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	32 (159)	216
DZIAŁ XI. OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA		
Uwagi ogólne	x	217
Pracownicy medyczni (2015, 2016, 2017)	1 (160)	223
Lekarze specjaliści (2015, 2016, 2017)	2 (161)	223
Ambulatoryjna opieka zdrowotna (2015, 2016, 2017)	3 (162)	224
Stacjonarna opieka zdrowotna (2015, 2016, 2017)	4 (163)	225
Szpitalne ogólne (2015, 2016, 2017)	5 (164)	226
Ratownictwo medyczne i pomoc doraźna (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (165)	227
Apteki ogólnodostępne i punkty apteczne (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (166)	227
Krwiodawstwo (2010, 2015, 2016, 2017)	8 (167)	228
Zachorowania na niektóre choroby zakaźne i zatrucia (2010, 2015, 2016, 2017)	9 (168)	229
Złobki i kluby dziecięce (2010, 2015, 2016, 2017)	10 (169)	229
Wspieranie rodziny (2016, 2017)	11 (170)	230
Placówki wsparcia dziennego (2010, 2015, 2016, 2017)	12 (171)	230
Rodzinna piecza zastępcza (2010, 2015, 2016, 2017)	13 (172)	230
Institutionalna piecza zastępcza (2010, 2015, 2016, 2017)	14 (173)	231
CHAPTER XI. HEALTH CARE AND SOCIAL WELFARE		
General notes	x	217
Medical personnel (2015, 2016, 2017)	1 (160)	223
Doctors specialists (2015, 2016, 2017)	2 (161)	223
Out-patient health care (2015, 2016, 2017)	3 (162)	224
In-patient health care (2015, 2016, 2017)	4 (163)	225
General hospitals (2015, 2016, 2017)	5 (164)	226
Emergency medical services and first aid (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (165)	227
Public pharmacies and pharmaceutical outlets (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (166)	227
Blood donation (2010, 2015, 2016, 2017)	8 (167)	228
Incidence of infectious diseases and poisonings (2010, 2015, 2016, 2017)	9 (168)	229
Nurseries and children's clubs (2010, 2015, 2016, 2017)	10 (169)	229
Family support (2016, 2017)	11 (170)	230
Day-support centres (2010, 2015, 2016, 2017)	12 (171)	230
Family foster care (2010, 2015, 2016, 2017)	13 (172)	230
Institutional foster care (2010, 2015, 2016, 2017)	14 (173)	231

	Tabl. Table	Str. Page
Pomoc społeczna stacjonarna (2010, 2015, 2016, 2017)	Stationary social welfare (2010, 2015, 2016, 2017)	15 (174) 232
Placówki stacjonarnej pomocy społecznej według grup mieszkańców (2010, 2015, 2016, 2017)	Stationary social welfare facilities by groups of residents (2010, 2015, 2016, 2017)	16 (175) 232
Świadczenia pomocy społecznej (2010, 2015, 2016, 2017)	Social assistance benefits (2010, 2015, 2016, 2017)	17 (176) 233
DZIAŁ XII. KULTURA. TURYSTYKA. SPORT	CHAPTER XII. CULTURE. TOURISM. SPORT	
Uwagi ogólne	General notes	x 234
Kultura	Culture	
Książki i broszury wydane (2010, 2015, 2016, 2017)	Books and pamphlets published (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (177) 238
Gazety i czasopisma wydane (2010, 2015, 2016, 2017)	Newspapers and magazines published (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (178) 238
Biblioteki publiczne (z filiami) [2010, 2015, 2016, 2017]	Public libraries (with branches) [2010, 2015, 2016, 2017]	3 (179) 239
Muzea (2010, 2015, 2016, 2017)	Museums (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (180) 239
Instytucje paramuzealne (2010, 2015, 2016, 2017)	Institutions related to museum (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (181) 240
Galerie sztuki (2010, 2015, 2016, 2017)	Art galleries (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (182) 240
Teatry i instytucje muzyczne (2010, 2015, 2016, 2017)	Theatres and music institutions (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (183) 240
Centra kultury, domy i ośrodki kultury, kluby, świetlice (2015, 2016, 2017)	Centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres (2015, 2016, 2017)	8 (184) 241
Kina stałe (2010, 2015, 2016, 2017)	Fixed cinemas (2010, 2015, 2016, 2017)	9 (185) 241
Abonenci telewizji kablowej (2010, 2015, 2016, 2017)	Cable television subscribers (2010, 2015, 2016, 2017)	10 (186) 242
Abonenci radiowi i telewizyjni (2010, 2015, 2016, 2017)	Radio and television subscribers (2010, 2015, 2016, 2017)	11 (187) 242
Turystyka	Tourism	
Baza noclegowa turystyki (2010, 2015, 2016, 2017)	Tourist accommodation establishments (2010, 2015, 2016, 2017)	12 (188) 243
Turyści zagraniczni korzystający z bazy noclegowej turystyki (2010, 2015, 2016, 2017)	Foreign tourists accommodated in tourist accommodation establishments (2010, 2015, 2016, 2017)	13 (189) 244
Wykorzystanie bazy noclegowej turystyki (2010, 2015, 2016, 2017)	Occupancy in tourist accommodation establishments (2010, 2015, 2016, 2017)	14 (190) 245
Placówki gastronomiczne w bazie noclegowej turystyki (2010, 2015, 2016, 2017)	Catering establishments in tourist accommodation establishments (2010, 2015, 2016, 2017)	15 (191) 246
Hotele według kategorii (2010, 2015, 2016, 2017)	Hotels by category (2010, 2015, 2016, 2017)	16 (192) 246
Sport	Sport	
Organizacje kultury fizycznej i kluby sportowe (2010, 2014, 2016)	Physical education organizations and sports clubs (2010, 2014, 2016)	17 (193) 247
Wybrane dziedziny i rodzaje sportu w klubach sportowych w 2016 r.	Selected sports fields and kinds of sports in sports clubs in 2016	18 (194) 248
DZIAŁ XIII. NAUKA I TECHNIKA. SPOŁECZENSTWO INFORMACYJNE	CHAPTER XIII. SCIENCE AND TECHNOLOGY. INFORMATION SOCIETY	
Uwagi ogólne	General notes	x 249
Nauka i technika	Science and technology	
Podmioty oraz pracujący w działalności badawczej i rozwojowej (2010, 2015, 2016, 2017)	Entities and internal personnel in research and development (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (195) 254
Pracujący w działalności badawczej i rozwojowej według poziomu wykształcenia (2010, 2015, 2016, 2017)	Internal personnel in research and development by educational level (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (196) 255

	Tabl. Table	Str. Page
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	Gross domestic expenditures on research and development (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	3 (197) 256
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową według dziedzin B+R (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	Gross domestic expenditures on research and development by field of R&D (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	4 (198) 256
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową według źródeł finansowania (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	Gross domestic expenditures on research and development by source of funds (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	5 (199) 257
Nakłady bieżące na działalność badawczą i rozwojową według rodzajów badań (ceny bieżące) [2005, 2010, 2015, 2016, 2017]	Current expenditures on research and development by type of activity (current prices) [2005, 2010, 2015, 2016, 2017]	6 (200) 257
Stopień zużycia aparatury naukowo-badawczej w działalności badawczej i rozwojowej [2010, 2015, 2016, 2017]	Degree of consumption of research equipment in research and development (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (201) 258
Udział przychodów netto ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych w przychodach netto ze sprzedaży w przemyśle w 2017 r.	Share of net revenues from sales of new or significantly improved products in net revenues from sales in industry in 2017	8 (202) 258
Przedsiębiorstwa innowacyjne w przemyśle według rodzajów wprowadzonych innowacji w latach 2015–2017	Innovative enterprises in industry by type of introduced innovation during 2015–2017	9 (203) 260
Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	Expenditures on innovation activities in industry (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	10 (204) 262
Nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle według źródeł finansowania (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	Expenditures on innovation activities in industry by source of funds (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	11 (205) 263
Wynalazki i wzory użytkowe krajowe (2010, 2015, 2016, 2017)	Resident inventions and utility models (2010, 2015, 2016, 2017)	12 (206) 263
Spółeczeństwo informacyjne	Information society	
Przedsiębiorstwa wykorzystujące wybrane technologie informacyjno-telekomunikacyjne (2010, 2015, 2016, 2017)	Enterprises using selected Information and Communication Technologies (2010, 2015, 2016, 2017)	13 (207) 264
Cele wykorzystania Internetu w przedsiębiorstwach (2010, 2015, 2016, 2017)	Purpose of using the Internet by enterprises (2010, 2015, 2016, 2017)	14 (208) 264
DZIAŁ XIV. CENY	CHAPTER XIV. PRICES	
Uwagi ogólne	General notes	x 265
Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych (2010, 2015, 2016, 2017)	Price indices of consumer goods and services (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (209) 266
Ceny detaliczne wybranych towarów i usług (2010, 2015, 2016, 2017)	Retail prices of selected goods and services (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (210) 266
Przeciętne ceny skupu ważniejszych produktów rolnych (2010, 2015, 2016, 2017)	Average procurement prices of major agricultural products (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (211) 268
Przeciętne ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach (2010, 2015, 2016, 2017) ...	Average marketplace prices received by farmers (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (212) 268
DZIAŁ XV. ROLNICTWO, ŁOWIECTWO I LEŚNICTWO	CHAPTER XV. AGRICULTURE, HUNTING AND FORESTRY	
Uwagi ogólne	General notes	x 269
Rolnictwo	Agriculture	
Uwarunkowania i ważniejsze wyniki ekonomiczno-produkcyjne w rolnictwie (2010, 2015, 2016, 2017)	Trends and major economic and production results in agriculture (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (213) 275
Powierzchnia użytków rolnych według rodzajów użytków (2010, 2015, 2016, 2017)	Agricultural land by land type (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (214) 276
Gospodarstwa rolne według grup obszarowych (2010, 2013, 2016)	Farms by area groups (2010, 2013, 2016)	3 (215) 276
Dynamika globalnej, końcowej i towarowej produkcji rolniczej (ceny stałe) [2010, 2015, 2016]	Indices of gross, final and market agricultural output (constant prices) [2010, 2015, 2016]	4 (216) 277
Struktura globalnej i towarowej produkcji rolniczej (ceny stałe) [2010, 2015, 2016]	Structure of gross and market agricultural output (constant prices) [2010, 2015, 2016]	5 (217) 277

	Tabl. Table	Str. Page
Powierzchnia zasiewów (2010, 2015, 2016, 2017)	Sown area (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (218) 279
Zbiory i plony wybranych ziemiopłodów (2011–2015, 2010, 2015, 2016, 2017)	Selected crop production and yields (2011–2015, 2010, 2015, 2016, 2017)	7 (219) 280
Powierzchnia, zbiory i plony warzyw gruntowych (2015, 2016, 2017)	Area, production and yields of ground vegetables (2015, 2016, 2017)	8 (220) 281
Powierzchnia i zbiory owoców z drzew w sadach (2015, 2016, 2017)	Area and production of tree fruit in orchards (2015, 2016, 2017)	9 (221) 282
Powierzchnia i zbiory z krzewów owocowych i plantacji jagodowych w sadach (2015, 2016, 2017)	Area and production of fruit bushes and berry fruit in orchards (2015, 2016, 2017)	10 (222) 282
Bydło, trzoda chlewna, owce i konie (2010, 2015, 2016, 2017)	Cattle, pigs, sheep and horses (2010, 2015, 2016, 2017)	11 (223) 283
Drób (2010, 2015, 2016, 2017)	Poultry (2010, 2015, 2016, 2017)	12 (224) 285
Produkcja żywca rzeźnego (2010, 2015, 2016, 2017)	Production of animals for slaughter (2010, 2015, 2016, 2017)	13 (225) 285
Produkcja mięsa, tłuszczów i podrobów (2010, 2015, 2016, 2017)	Production of meat, fats and pluck (2010, 2015, 2016, 2017)	14 (226) 286
Produkcja mleka krowiego i jaj kurzych (2010, 2015, 2016, 2017)	Production of cows' milk and hen eggs (2010, 2015, 2016, 2017)	15 (227) 286
Ciągniki rolnicze (2010, 2013, 2016)	Agricultural tractors (2010, 2013, 2016)	16 (228) 287
Zużycie nawozów mineralnych lub chemicznych oraz wapniowych w przeliczeniu na czysty składnik (2009/10, 2014/15, 2015/16, 2016/17)	Consumption of mineral or chemical as well as lime fertilizers in terms of pure ingredient (2009/10, 2014/15, 2015/16, 2016/17)	17 (229) 287
Skup ważniejszych produktów rolnych (2010, 2015, 2016, 2017)	Procurement of major agricultural products (2010, 2015, 2016, 2017)	18 (230) 288
Wartość skupu produktów rolnych (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	Value of agricultural products procurement (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	19 (231) 289
Ekologiczne gospodarstwa rolne (2010, 2015, 2016, 2017)	Organic farms (2010, 2015, 2016, 2017)	20 (232) 290
Łowiectwo	Hunting	
Ważniejsze zwierzęta łowne (2010, 2015, 2016, 2017)	Major game species (2010, 2015, 2016, 2017)	21 (233) 290
Odrzwał ważniejszych zwierząt łownych (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	Shoot of main game species (2010/11, 2015/16, 2016/17, 2017/18)	22 (234) 291
Kola i członkowie Polskiego Związku Łowieckiego oraz obwody łowieckie (2010, 2015, 2016, 2017)	Clubs and members of the Polish Hunting Association and hunting districts (2010, 2015, 2016, 2017)	23 (235) 291
Leśnictwo	Forestry	
Powierzchnia gruntów leśnych (2010, 2015, 2016, 2017)	Forest land (2010, 2015, 2016, 2017)	24 (236) 292
Powierzchnia lasów	Forest area	25 (237) 293
Zasoby drzewne na pniu	Growing stock of standing wood	26 (238) 294
Odnowienia, zalesienia i inne prace hodowlane (2010, 2015, 2016, 2017)	Renewals, afforestation and other forest breeding work (2010, 2015, 2016, 2017)	27 (239) 295
Pozyskanie drewna (2010, 2015, 2016, 2017) ...	Removals (2010, 2015, 2016, 2017)	28 (240) 296
Zadrzewienia i pozyskanie drewna z zadrzewień (2010, 2015, 2016, 2017)	Plantings and removals from plantings (2010, 2015, 2016, 2017)	29 (241) 297
Pożary w lasach (2010, 2015, 2016, 2017)	Forest fires (2010, 2015, 2016, 2017)	30 (242) 297
DZIAŁ XVI. PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO	CHAPTER XVI. INDUSTRY AND CONSTRUCTION	
Uwagi ogólne	General notes	x 298
Przemysł	Industry	
Produkcja sprzedana przemysłu (2010, 2015, 2016, 2017)	Sold production of industry (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (243) 301
Produkcja sprzedana przemysłu według liczby zatrudnionych w podmiotach gospodarczych w przemyśle (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	Sold production of industry by number of paid employees in economic entities in industry (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	2 (244) 302

	Tabl. Table	Str. Page
Produkcja wybranych wyrobów (2010, 2015, 2016, 2017)	Production of selected products (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (245) 303
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle (2010, 2015, 2016, 2017)	Average paid employment in industry (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (246) 303
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w przemyśle (2010, 2015, 2016, 2017)	Average monthly gross wages and salaries in industry (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (247) 305
Budownictwo	Construction	
Produkcja budowlano-montażowa (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	Construction and assembly production (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	6 (248) 306
Produkcja budowlano-montażowa według rodzajów obiektów budowlanych (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	Construction and assembly production by type of constructions (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	7 (249) 306
Budynki oddane do użytkowania (2010, 2015, 2016, 2017)	Buildings completed (2010, 2015, 2016, 2017)	8 (250) 308
Budynki oddane do użytkowania według rodzajów budynków (2010, 2015, 2016, 2017)	Buildings completed by type of buildings (2010, 2015, 2016, 2017)	9 (251) 309
Przeciętne zatrudnienie oraz przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w budownictwie (2010, 2015, 2016, 2017)	Average paid employment and average monthly gross wages and salaries in construction (2010, 2015, 2016, 2017)	10 (252) 310
DZIAŁ XVII. TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA	CHAPTER XVII. TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS	
Uwagi ogólne	General notes	x 311
Transport	Transport	
Linie kolejowe eksploatowane (2010, 2015, 2016, 2017)	Railway lines operated (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (253) 313
Drogi publiczne o twardej nawierzchni (2010, 2015, 2016, 2017)	Hard surface public roads (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (254) 313
Pojazdy samochodowe i ciągniki zarejestrowane (2010, 2015, 2016, 2017)	Registered road vehicles and tractors (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (255) 314
Linie regularnej komunikacji autobusowej (2010, 2015, 2016)	Regular bus lines (2010, 2015, 2016)	4 (256) 314
Transport samochodowy zarobkowy (2010, 2015, 2016, 2017)	Road transport for hire or reward (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (257) 315
Komunikacja miejska (2010, 2015, 2016, 2017)	Urban transport (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (258) 315
Wypadki drogowe i ich ofiary (2010, 2015, 2016, 2017)	Road accidents and their casualties (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (259) 316
Wypadki drogowe według sprawców, ważniejszych przyczyn i rodzajów pojazdów (2015, 2016, 2017)	Road accidents by culprits, major causes and types of vehicles (2015, 2016, 2017)	8 (260) 316
Telekomunikacja	Telecommunications	
Abonenci telefoniczni i aparaty telefoniczne (2010, 2015, 2016, 2017)	Telephone subscribers and telephone sets (2010, 2015, 2016, 2017)	9 (261) 317
DZIAŁ XVIII. HANDEL I GASTRONOMIA	CHAPTER XVIII. TRADE AND CATERING	
Uwagi ogólne	General notes	x 318
Sprzedaż detaliczna towarów (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	Retail sales (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	1 (262) 320
Sprzedaż detaliczna towarów według grup (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	Retail sales by groups (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	2 (263) 321
Sprzedaż hurtowa towarów w przedsiębiorstwach handlowych (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	Wholesale of goods in trade enterprises (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	3 (264) 321
Sklepy według form organizacyjnych i stacje paliw (2010, 2015, 2016, 2017)	Shops by organizational form and petrol stations (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (265) 321
Gastronomia (2010, 2015, 2016, 2017)	Catering (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (266) 322
Magazyny handlowe (2009, 2012, 2015)	Trade warehouses (2009, 2012, 2015)	6 (267) 322
Targowiska (2010, 2015, 2016, 2017)	Marketplaces (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (268) 323

	Tabl. Table	Str. Page
DZIAŁ XIX. FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW		
Uwagi ogólne		
Przychody, koszty i wynik finansowy przedsiębiorstw według sektorów własności (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (269)	328
Przychody, koszty i wynik finansowy przedsiębiorstw według sekcji (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (270)	329
Przedsiębiorstwa według uzyskanych wyników finansowych (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (271)	330
Relacje ekonomiczne w przedsiębiorstwach (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (272)	332
Aktywa obrotowe przedsiębiorstw (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (273)	331
Kapitały (fundusze) własne przedsiębiorstw (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (274)	334
Kapitał zakładowy spółek (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (275)	335
Zobowiązania przedsiębiorstw (2010, 2015, 2016, 2017)	8 (276)	336
DZIAŁ XX. FINANSE PUBLICZNE		
Uwagi ogólne		
Dochody jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów (2010, 2015, 2016, 2017) ...	1 (277)	339
Dochody jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2017 r.	2 (278)	341
Wydatki jednostek samorządu terytorialnego według rodzajów (2010, 2015, 2016, 2017) ...	3 (279)	342
Wydatki jednostek samorządu terytorialnego według działów w 2017 r.	4 (280)	343
Przychody i koszty samorządowych zakładów budżetowych w 2017 r.	5 (281)	344
DZIAŁ XXI. INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE		
Uwagi ogólne		
Inwestycje		
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	1 (282)	348
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	2 (283)	349
Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach według grup (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016, 2017]	3 (284)	350
Środki trwałe		
Wartość brutto środków trwałych (bieżące ceny ewidencyjne) [2010, 2015, 2016, 2017]	4 (285)	351
Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach (bieżące ceny ewidencyjne) [2010, 2015, 2016, 2017]	5 (286)	352
DZIAŁ XXII. RACHUNKI REGIONALNE		
Uwagi ogólne		
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016]	1 (287)	356
CHAPTER XIX. FINANCES OF ENTERPRISES		
General notes	x	324
Revenues, costs and financial results of enterprises by ownership sectors (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (269)	328
Revenues, costs and financial results of enterprises by sections (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (270)	329
Enterprises by obtained financial results (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (271)	330
Economic relations in enterprises (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (272)	332
Current assets of enterprises (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (273)	331
Equity capital (fund) of enterprises (2010, 2015, 2016, 2017)	6 (274)	334
Share capital of companies (2010, 2015, 2016, 2017)	7 (275)	335
Liabilities of enterprises (2010, 2015, 2016, 2017)	8 (276)	336
CHAPTER XX. PUBLIC FINANCE		
General notes	x	337
Revenue of local government units by type (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (277)	339
Revenue of local government units by division in 2017	2 (278)	341
Expenditure of local government units by type (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (279)	342
Expenditure of local government units by division in 2017	4 (280)	343
Revenue and costs of local government budgetary establishments in 2017	5 (281)	344
CHAPTER XXI. INVESTMENTS. FIXED ASSETS		
General notes	x	345
Investments		
Investment outlays (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	1 (282)	348
Investment outlays in enterprises (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	2 (283)	349
Investment outlays in enterprises by groups (current prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	3 (284)	350
Fixed assets		
Gross value of fixed assets (current book-keeping prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	4 (285)	351
Gross value of fixed assets in enterprises (current book-keeping prices) [2010, 2015, 2016, 2017]	5 (286)	352
CHAPTER XXII. REGIONAL ACCOUNTS		
General notes	x	353
Gross domestic product (current prices) [2010, 2015, 2016]	1 (287)	356

		Tabl. Table	Str. Page
Podstawowe elementy rachunku produkcji i rachunku tworzenia dochodów (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016]	Basic elements of production account and generation of income account (current prices) [2010, 2015, 2016]	2 (288)	357
Nominalne dochody w sektorze gospodarstw domowych (2010, 2015, 2016)	Nominal income in the households sector (2010, 2015, 2016)	3 (289)	357
DZIAŁ XXIII. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ	CHAPTER XXIII. ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY		
Uwagi ogólne	General notes	x	358
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON (2010, 2015, 2016, 2017)	Entities of the national economy in the REGON register (2010, 2015, 2016, 2017)	1 (290)	359
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON według form prawnych i sekcji (2010, 2015, 2016, 2017)	Entities of the national economy in the REGON register by legal forms and sections (2010, 2015, 2016, 2017)	2 (291)	359
Spółki handlowe według form prawnych i sekcji (2010, 2015, 2016, 2017)	Commercial companies by legal status and sections (2010, 2015, 2016, 2017)	3 (292)	361
Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane według wybranych form prawnych i sekcji (2010, 2015, 2016, 2017)	Entities of the national economy newly registered by selected legal forms and sections (2010, 2015, 2016, 2017)	4 (293)	363
Podmioty gospodarki narodowej wyrejestrowane według wybranych form prawnych i sekcji (2010, 2015, 2016, 2017)	Entities of the national economy removed by selected legal forms and sections (2010, 2015, 2016, 2017)	5 (294)	365

SPIS MAP I WYKRESÓW**LIST OF MAPS AND GRAPHS**Str.
Page

Podział administracyjny województwa podlaskiego w 2018 r.	Administrative division of Podlaskie Voivodship in 2018	80
Podział województwa podlaskiego według Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) w 2018 r.	Division of Podlaskie Voivodship according to the Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS) in 2018	81
Ludność według płci i wieku w 2017 r.	Population by sex and age in 2017	98
Ruch naturalny ludności (2000–2017)	Vital statistics (2000–2017)	99
Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku 0 lat (2000–2017)	Life expectancy at age of 0 (2000–2017)	99
Struktura pracujących według sekcji (2010, 2015, 2017)	Structure of employed persons by sections (2010, 2015, 2017)	142
Struktura zarejestrowanych bezrobotnych (2010, 2015, 2017)	Structure of registered unemployed persons (2010, 2015, 2017)	142
Odchylenia przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto w wybranych sekcjach względem przeciętnego wynagrodzenia w województwie (2010, 2015, 2017)	Deviations of average monthly gross wages and salaries in selected sections from average wages and salaries in the voivodship (2010, 2015, 2017)	143
Mieszkania wyposażone w instalacje w % ogółu mieszkań w zasobach mieszkaniowych w 2017 r.	Dwellings fitted with installations in % of total dwellings in dwelling stocks in 2017	186
Struktura mieszkań oddanych do użytkowania według form budownictwa (2010, 2015, 2017)	Structure of dwellings completed by forms of construction (2010, 2015, 2017)	186
Mieszkania oddane do użytkowania (2010, 2015, 2017)	Dwellings completed (2010, 2015, 2017)	186
Edukacja według szczebli kształcenia w roku szkolnym 2017/18	Education by educational level in the 2017/18 school year	187
Struktura użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych w 2017 r.	Structure of land use in agricultural holdings in 2017	276
Struktura towarowej produkcji rolniczej (ceny stałe) w 2016 r.	Structure of market agricultural output (constant prices) in 2016	276
Struktura produkcji budowlano-montażowej (ceny bieżące) [2010, 2015, 2017]	Structure of construction and assembly production (current prices) [2010, 2015, 2017]	277
Dochody i wydatki jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca (2010, 2015, 2017)	Revenue and expenditure of local government units per capita (2010, 2015, 2017)	352
Struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności (ceny bieżące) [2010, 2015, 2016]	Structure of gross value added by kinds of activities (current prices) [2010, 2015, 2016]	352
Struktura podmiotów gospodarki narodowej w 2017 r.	Structure of entities of the national economy in 2017	353

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH SYMBOLS

- Kreska (–) – zjawisko nie wystąpiło.
magnitude zero.
- Zero: (0) – zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5;
magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit;
(0,0) – zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05.
magnitude not zero, but less than 0,05 of a unit.
- Kropka (.) – zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych.
data not available or not reliable.
- Znak x – wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe.
not applicable.
- Znak Δ – oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji; ich pełne nazwy podano w uwagach ogólnych do publikacji, ust. 17 na str. 25.
categories of applied classification are presented in abbreviated form; their full names are given in the general notes to the publication, item 17 on page 25.
- Znak # – oznacza, że dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej.
data may not be published due to the necessity of maintaining statistical confidentiality in accordance with the Law on Public Statistics.
- „W tym”
„Of which” – oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy.
indicates that not all elements of the sum are given.
- Comma (,) – used in figures represents the decimal point.

WAŻNIEJSZE SKRÓTY MAJOR ABBREVIATIONS

tys.	= tysiąc	km ²	= kilometr kwadratowy
thous.	= thousand		square kilometre
mln	= milion	ml	= mililitr
	million		millilitre
zł	= złoty	l	= litr
zl	= zloty		litre
szt.	= sztuka	hl	= hektolitr
pcs	= piece		hectolitre
egz.	= egzemplarz	m ³	= metr sześcienny
kpl	= komplet		cubic metre
wol.	= wolumin	dam ³	= dekametr sześcienny
vol.	= volume		cubic decametre
g	= gram	hm ³	= hektometr sześcienny
	gram		cubic hectometre
kg	= kilogram	kWh	= kilowatogodzina
	kilogram		kilowatt-hour
dt	= decytona	GWh	= gigawatogodzina
	deciton		gigawatt-hour
t	= tona	TJ	= teradžul
	tonne		terajoule
mm	= milimetr	°C	= stopień Celsjusza
	millimetre		centigrade
m	= metr	s	= sekunda
	metre		second
km	= kilometr	h	= godzina
	kilometre		hour
m ²	= metr kwadratowy	d	= doba
	square metre	24h	= 24 hours
ha	= hektar	r.	= rok
	hectare		

t/r	= ton rocznie	tj.	= to jest
t/y	= tonnes per year	i.e.	= that is
art.	= artykuł	tzn.	= to znaczy
Art.	= Article	i.e.	= that is
cd.	= ciąg dalszy	tw.	= tak zwany
cont.	= continued	ust.	= ustęp
dok.	= dokończenie	Dz. U.	= Dziennik Ustaw
cont.	= continued	Dz. Urz.	= Dziennik Urzędowy
im.	= imię	NSP	= Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań
itd.	= i tak dalej	NFZ	= Narodowy Fundusz Zdrowia
itp.	= i tym podobne	ESA	= Europejski System Rachunków Narodowych European System of Accounts
etc.	= and the like	NACE	= Statistical Classification of Economic Activities in the European Community
kk	= Kodeks karny	PKD	= Polska Klasyfikacja Działalności
kks	= Kodeks karny skarbowy	EKG	= Europejska Komisja Gospodarcza
Lp.	= liczba porządkowa	ECE	= Economic Commission for Europe
No.	= number	Eurostat	= Urząd Statystyczny Unii Europejskiej Statistical Office of the European Union
m.in.	= między innymi	ONZ	= Organizacja Narodów Zjednoczonych
i.a.	= among others	UN	= United Nations
np.	= na przykład	UE	= Unia Europejska
e.g.	= for example	EU	= European Union
nr (Nr)	= numer		
No.	= number		
pkt	= punkt		
poz.	= pozycja		
prof.	= profesor		
Rev.	= revision		
str.	= strona		
tabl.	= tablica		
	table		

UWAGI OGÓLNE

1. Prezentowane w Roczniku dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – dotyczą **całej gospodarki narodowej**.

2. Dane prezentuje się:

1) w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007**, opracowanej na podstawie Statystycznej Klasyfikacji Działalności Gospodarczej we Wspólnocie Europejskiej – Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007, wprowadzona została z dniem 1 I 2008 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 XII 2007 r. (Dz. U. Nr 251, poz. 1885) z późniejszymi zmianami.

W ramach PKD 2007 wyodrębniono „**Przemysł**” jako dodatkowe grupowanie, które obejmuje sekcje: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

Pod pojęciem „**Pozostałe usługi**” ujęte są sekcje: „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna”, „Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca”, „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”, „Edukacja”, „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna”, „Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją”, „Pozostała działalność usługowa” oraz „Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby”;

2) według **sektorów instytucjonalnych** – wyłącznie w zakresie rachunków regionalnych;

3) według **sektorów własności**:

– sektor publiczny – grupujący własność państwową (Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych), własność jednostek samorządu terytorialnego oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora publicznego,

– sektor prywatny – grupujący własność prywatną krajową (osób fizycznych i pozostałych jednostek prywatnych), własność zagraniczną (osób zagranicznych) oraz „własność mieszaną” z przewagą kapitału (mienia) podmiotów sektora prywatnego i brakiem przewagi sektorowej w kapitale (mieniu) podmiotu.

„Własność mieszaną” określana jest głównie dla spółek i wyznaczana na podstawie struktury kapitału (mienia) deklarowanego we wniosku rejestracyjnym spółki.

GENERAL NOTES

1. Data presented in the Yearbook, unless otherwise indicated, concern the **entire national economy**.

2. Data are presented:

1) according to the **Polish Classification of Activities – PKD 2007**, compiled on the basis of the Statistical Classification of Economic Activities in the European Community – NACE Rev. 2. PKD 2007 was introduced on 1 Jan 2008 by the decree of the Council of Ministers, dated 24 Dec 2007 (Journal of Laws No. 251, item 1885) with later amendments.

As an additional grouping, the item „**Industry**” was introduced, including NACE Rev. 2 sections: „Mining and quarrying”, „Manufacturing”, „Electricity, gas, steam and air conditioning supply” and „Water supply; sewerage, waste management and remediation activities”.

The item „**Other services**” was introduced including sections: „Professional, scientific and technical activities”, „Administrative and support service activities”, „Public administration and defence; compulsory social security”, „Education”, „Human health and social work activities”, „Arts, entertainment and recreation”, „Other service activities” and „Activities of households as employers; undifferentiated goods-and-services-producing activities of households for own use”;

2) according to **institutional sectors** – exclusively within the scope of regional accounts;

3) according to **ownership sectors**:

– public sector – grouping state ownership (of the State Treasury and state legal persons), ownership of local government units as well as „mixed ownership” with a predominance of the capital (property) of public sector entities,

– private sector – grouping private domestic ownership (of natural persons and other private entities), foreign ownership (of foreign persons) as well as „mixed ownership” with a predominance of the capital (property) of private sector entities and lack of predominance of public or private sector in capital (property) of the entity.

„Mixed ownership” is defined mainly for companies and determined on the basis of the capital (property) structure as declared in a company's registration application.

3. Prezentowane informacje zostały przedstawione stosownie do zakresu prowadzonych badań, uwzględniających podmioty klasyfikowane według kryterium **liczby pracujących** i – jeśli nie zaznaczono inaczej – obejmują podmioty o liczbie pracujących:

- do 9 osób,
- od 10 do 49 osób,
- 50 osób i więcej.

4. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – opracowano zgodnie z **każdorazowym stanem organizacyjnym gospodarki narodowej**.

5. Dane w podziale według sekcji, działów i grup PKD 2007 oraz według sektorów instytucjonalnych opracowano – jeśli nie zaznaczono inaczej – tzw. metodą przedsiębiorstw.

Metoda przedsiębiorstw (podmiotowa) oznacza przyjmowanie całych podmiotów gospodarki narodowej za podstawę grupowania wszystkich danych charakteryzujących ich działalność według poszczególnych poziomów klasyfikacyjnych i podziałów terytorialnych.

6. Przez **podmioty gospodarki narodowej** rozumie się jednostki prawne, tj. osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Pod pojęciem **podmiotów gospodarczych** rozumie się podmioty prowadzące działalność gospodarczą (produkcyjną i usługową) na własny rachunek w celu osiągnięcia zysku.

7. Z ważniejszych klasyfikacji, według których prezentuje się dane w Roczniku – obok PKD 2007 – należy wymienić:

- 1) **Klasyfikację Zawodów i Specjalności (KZiS)**, na podstawie której dokonuje się grupowania radnych organów jednostek samorządu terytorialnego; klasyfikacja opracowana na podstawie Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Zawodów (ISCO-08) wprowadzona została z dniem 1 I 2015 r. rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 VIII 2014 r. (jednolity tekst Dz. U. 2018, poz. 227) w miejsce obowiązującej do 31 XII 2014 r.;
- 2) **Polską Klasyfikację WYROBÓW I USŁUG – PKWiU 2015**, na podstawie której dokonuje się grupowania wyrobów i towarów; PKWiU 2015, opracowana na podstawie międzynarodowych klasyfikacji i nomenklatur, wprowadzona została z dniem 1 I 2016 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 4 IX 2015 r. (Dz. U. poz. 1676) w miejsce PKWiU 2008 obowiązującej do 31 XII 2015 r.;
- 3) **Klasyfikację Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP)**, na podstawie której dokonuje się grupowania spożycia produktów (wyrobów i usług) w sektorze gospodarstw domowych oraz wydatków na towary i usługi konsumpcyjne w gospodarstwach domowych (przyjętych również do opracowania wskaźników cen);

3. Information is presented in compliance with the scope of conducted surveys, considering entities classified according to the criterion of the **number of persons employed**, and – unless otherwise indicated – includes entities employing:

- up to 9 persons,
- from 10 to 49 persons,
- 50 persons and more.

4. Data, unless otherwise indicated, are compiled in accordance with the **respective organizational status of units of the national economy**.

5. Data by NACE Rev. 2 sections, divisions and groups as well as institutional sectors are compiled, unless otherwise indicated, using the enterprise method.

In the **enterprise (entity) method**, the entire organizational unit of entities in the national economy is the basis for grouping all data describing their activity according to individual classification levels and territorial divisions.

6. The term **entities of the national economy** is understood as legal entities, i.e. legal persons, organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity.

The term **economic entities** is understood as entities conducting economic activity (production and service) on their own account in order to earn a profit.

7. Apart from NACE Rev. 2, among the more important classifications according to which data are presented in the Yearbook, the following should be mentioned:

- 1) the **Occupations and Specializations Classification (KZiS)**, on the basis of which councillors of organs of local government units are grouped; the classification, compiled on the basis of the International Standard Classification of Occupations (ISCO-08), was introduced on 1 Jan 2015 by the decree of the Minister of Labour and Social Policy, dated 7 Aug 2014 (uniform text Journal of Laws 2018, item 227) replacing the classification valid until 31 Dec 2014;
- 2) the **Polish Classification of Goods and Services – PKWiU 2015**, on the basis of which products and goods are grouped; compiled on the basis of international classifications and nomenclatures, was introduced on 1 Jan 2016 by the decree of the Council of Ministers, dated 4 Sep 2015 (Journal of Laws item 1676) replacing the classification PKWiU 2008 valid until 31 Dec 2015;
- 3) the **Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP)**, on the basis of which final consumption of products (goods and services) in the households sector as well as expenditure on consumer goods and services of households (also adopted for compiling price indices) are grouped;

4) **Polską Klasyfikację Obiektów Budowlanych (PKOB)**, na podstawie której dokonuje się grupowania obiektów budowlanych; PKOB, opracowana na podstawie Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (CC), wprowadzona została z dniem 1 I 2000 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 XII 1999 r. (Dz. U. Nr 112, poz. 1316) z późniejszymi zmianami;

5) **Klasyfikację Środków Trwałych (KŚT)**, na podstawie której dokonuje się grupowania środków trwałych według rodzajów; KŚT wprowadzona została z dniem 1 I 2011 r. rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 XII 2010 r. (Dz. U. Nr 242, poz. 1622).

8. Informacje o województwie oraz w podziale na **miasta i wieś** – jeżeli nie zaznaczono inaczej – podano w każdorazowym podziale administracyjnym. Przez **miasta** rozumie się gminy miejskie oraz miasta w gminach miejsko-wiejskich, przez **wieś** – gminy wiejskie oraz obszary wiejskie w gminach miejsko-wiejskich.

9. Dane w **cenach bieżących** odpowiadają uzyskanym dochodom, poniesionym wydatkom lub wartości wyrobów, usług itp. W tablicach i wykresach, w których nie określono cen, dane liczbowe wyrażono w cenach bieżących.

Do wyceny produkcji oraz wartości dodanej brutto przyjęto kategorię **ceny bazowej**.

Cena bazowa definiowana jest jako kwota pieniędzy otrzymywana przez producenta (w tym także przez jednostkę handlową) od nabywcy za jednostkę produktu (wyrobu lub usługi), pomniejszona o podatki od produktu oraz o ewentualne rabaty i opusty, powiększona o dotacje otrzymane do produktu.

Podatki od produktów obejmują: podatek od towarów i usług – VAT (od produktów krajowych i z importu), podatki i cła od importu (łącznie z podatkiem akcyzowym) oraz inne podatki od produktów, jak podatek akcyzowy od produktów krajowych i podatki od niektórych rodzajów usług (np. od gier losowych i zakładów wzajemnych oraz do 2010 r. zryczałtowany podatek od towarów i usług od okazjonalnych przewozów osób autobusami zarejestrowanymi za granicą).

10. Jako **ceny stałe** przyjęto w przypadku:

- 1) produkcji rolniczej i produktu krajowego brutto – ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany, z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owoców, w przypadku których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego;
- 2) produkcji sprzedanej przemysłu:
 - ceny stałe 2005 r. (średnie ceny bieżące 2005 r.) dla lat 2006–2010,
 - ceny stałe 2010 r. (średnie ceny bieżące 2010 r.) dla lat 2011–2015,
 - ceny stałe 2015 r. (średnie ceny bieżące 2015 r.) od 2016 r.

4) the **Polish Classification of Types of Construction (PKOB)**, on the basis of which type of constructions are grouped; PKOB, compiled on the basis of the Classification of Types of Constructions (CC), was introduced on 1 Jan 2000 by the regulation of the Council of Ministers, dated 30 Dec 1999 (Journal of Laws No. 112, item 1316) with later amendments;

5) the **Classification of Fixed Assets (KŚT)**, on the basis of which fixed assets are grouped according to type; KŚT was introduced on 1 Jan 2011 by the regulation of the Council of Ministers, dated 10 Dec 2010 (Journal of Laws No. 242, item 1622).

8. Information on voivodship as well as by **urban and rural area** – unless otherwise indicated – is presented according to the administrative division in a given period. The term **urban areas** is understood as urban gminas and towns in urban-rural gminas, while the term **rural areas** is understood as rural gminas and rural area in urban-rural gminas.

9. Data in **current prices** correspond to obtained revenue, incurred expenditure or the value of products, services etc. In tables and graphs in which prices are not defined, data are expressed in current prices.

In order to evaluate production and gross value added the **basic price** category was implemented.

Basic price is defined as the amount of money received by a producer (including trade entities) from a buyer for a unit of product (good or service), decreased by the tax on the product as well as by applicable rebates and deductions, and increased by subsidies received for the product.

Taxes on products include: value added tax – VAT (on domestic products and on imports), taxes and customs duties on imports (including excise tax) as well as other taxes on products, such as excise tax on domestic products and taxes on selected types of services (e.g. on games of chance and mutual betting and until 2010 lump sum tax on goods and services from occasional transports of passengers on buses with foreign registration).

10. **Constant prices** were adopted as follows:

- 1) agricultural output and gross domestic product – current prices from the year preceding the reference year with the exception of potatoes, vegetables and fruit, in case of which the average prices from two consecutive years are adopted, i.e. from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year;
- 2) sold production of industry:
 - 2005 constant prices (2005 average current prices) for 2006–2010,
 - 2010 constant prices (2010 average current prices) for 2011–2015,
 - 2015 constant prices (2015 average current prices) since 2016.

11. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.

Wskaźniki dynamiki – w przypadku zmian metodycznych, zmian kategorii ceny przyjmowanej do wyceny produkcji, zmian systemu cen stałych oraz zmian systemu wag do obliczania wskaźników cen w poszczególnych okresach – obliczono w warunkach porównywalnych.

Wskaźniki jednopodstawowe obliczono metodą nawiązania łańcuchowego.

12. Do przeliczeń danych według liczby ludności – jeśli nie zaznaczono inaczej – przyjęto liczbę ludności według krajowej definicji zamieszkania, opracowaną metodą bilansową.

Przy **przeliczeniu na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.)** danych według stanu w końcu roku (np. łóżka w szpitalach, środki trwałe) przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 XII, a przy przeliczaniu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku (np. ruch naturalny ludności, produkcja, spożycie) – według stanu w dniu 30 VI.

Do przeliczeń przyjęto liczbę ludności opracowaną – jeśli nie zaznaczono inaczej:

- do 2005 r. na bazie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, przy czym dla 2000 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2002 r.,
- od 2010 r. na bazie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, przy czym dla 2010 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2011 r.

13. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

14. Niektóre informacje za ostatni rok zostały podane na podstawie danych nieostatecznych i mogą ulec zmianie w następnych publikacjach Urzędu Statystycznego.

15. Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”.

16. Informacje statystyczne pochodzące ze źródeł spoza Urzędu Statystycznego opatrzone odpowiednimi notami, zgodnie z zasadą, że jako źródłodawcę podaje się instytucję przekazującą informacje za ostatni prezentowany rok.

17. W Roczniku zastosowano skróty nazw niektórych poziomów klasyfikacyjnych; zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podaje się poniżej:

11. Relative numbers (indices, percentages) are, as a rule, calculated on the basis of absolute data expressed with higher precision than those presented in the tables.

Indices – in case of methodological changes, changes in price categories used in the evaluation of production, changes in the system of constant prices as well as changes in the system of weights for calculating price indices in individual periods – were calculated in comparable conditions.

Single base indices are calculated using the chain-base index method.

12. For the purpose of calculating data by population number, unless otherwise indicated, the population number according to the national definition of residence, compiled using the balance method, was adopted.

When **computing per capita data (1000 population etc.)** as of the end of the year (e.g. beds in hospitals, fixed assets), the number of population as of 31 Dec was used, whereas data describing the magnitude of a phenomenon within a year (e.g. vital statistics, production, consumption) – as of 30 Jun.

For calculations, it was assumed to use the number of population calculated, unless otherwise indicated:

- until 2005 on the basis of the results of the National Population and Housing Census 2002, for 2000 by the administrative division valid as of 31 Dec 2002,
- since 2010 on the basis of the results of the Population and Housing Census 2011, for 2010 by the administrative division valid as of 31 Dec 2011.

13. Data, unless otherwise indicated, do not include the budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety.

14. Selected information for the last year is presented on the basis of preliminary data and may change in subsequent publications of the Statistical Office.

15. Due to the rounding of data, in some cases sums of components can slightly differ from the amount given in the item "total".

16. Statistical information originating from sources other than the Statistical Office is indicated in the appropriate note, with the institution providing the information for the last presented year given as the source.

17. The names of some classification levels used in the Yearbook have been abbreviated; the list of abbreviations used and their full names are given below:

skrót abbreviation	pełna nazwa full name
MIĘDZYNARODOWA STATYSTYCZNA KLASYFIKACJA CHOROÓB I PROBLEMÓW ZDROWOTNYCH (X Rewizja) INTERNATIONAL STATISTICAL CLASSIFICATION OF DISEASES AND RELATED HEALTH PROBLEMS (ICD – 10 Revision)	

Wady rozwojowe wrodzone Congenital anomalies	Wady rozwojowe wrodzone, zniekształcenia i aberracje chromosomowe Congenital malformations, deformations and chromosomal abnormalities
---	---

POLSKA KLASYFIKACJA DZIAŁALNOŚCI – PKD 2007 STATISTICAL CLASSIFICATION OF ECONOMIC ACTIVITIES IN THE EUROPEAN COMMUNITY – NACE Rev. 2	
--	--

sekcje sections

Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
Trade; repair of motor vehicles	Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
Zakwaterowanie i gastronomia	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
Accommodation and catering	Accommodation and food service activities
Obsługa rynku nieruchomości	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Administrowanie i działalność wspierająca	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

działy divisions

Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania
Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker	Manufacture of wood and of products of wood and cork, except furniture; manufacture of articles of straw and plaiting materials
Produkcja wyrobów z metali	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń
Manufacture of metal products	Manufacture of fabricated metal products, except machinery and equipment
Produkcja maszyn i urządzeń	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana
Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep	Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli
Gospodarka odpadami; odzysk surowców	Działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców

działy (dok.)
divisions (cont.)

Budowa budynków

Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków

Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej

Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej

*

* *

Wyjaśnienia metodyczne dotyczące podstawowych pojęć i metod opracowania danych liczbowych zamieszczono w uwagach ogólnych do poszczególnych działów. Rozszerzone wyjaśnienia dotyczące poszczególnych dziedzin statystyki Czytelnik znajdzie w publikacjach tematycznych oraz w serii „Metodologia badań statystycznych”.

Methodological explanations concerning basic definitions and methods of compiling statistical data are enumerated in the general notes to individual chapters. More detailed information pertaining to particular fields of statistics can be found in subject matter publications as well as in the series "Statistical Research Methodology".

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R.

VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship	SPECIFICATION
	ogółem total		

POWIERZCHNIA. PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY – stan w dniu 31 XII

AREA. ADMINISTRATIVE DIVISION – as of 31 Dec

Powierzchnia w km ²	312679	20187	6,5	Area in km ²
Powiaty	314	14	4,5	Powiats
Miasta na prawach powiatu	66	3	4,5	Cities with powiat status
Gminy	2478	118	4,8	Gminas
Miasta	923	40	4,3	Towns
Miejscowości wiejskie	52512	3759	7,2	Rural localities
Sołectwa	40725	3281	8,1	Village administrator's offices

STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA ENVIRONMENTAL PROTECTION

Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza w tys. t:				Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in thous. t:
pyłowych	35,6	0,7	2,0	particulates
gazowych	213920,7	2065,2	1,0	gases
Komunalne oczyszczalnie ścieków ^a (stan w dniu 31 XII)	3258	122	3,7	Municipal wastewater treatment plants ^a (as of 31 Dec)
w tym: biologiczne	2439	93	3,8	of which: biological
z podwyższonym usuwaniem biogenów	808	29	3,6	with increased biogene removal
Odpady wytworzone (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych) w tys. t	113792,8	1076,0	0,9	Generated waste (during the year; excluding municipal waste) in thous. t
Odpady komunalne zebrane ^b (w ciągu roku) w tys. t	11968,7	278,7	2,3	Municipal waste collected ^b (during the year) in thous. t
Nakłady na środki trwałe (ceny bieżące):				Outlays on fixed assets (current prices):
służące ochronie środowiska:				in environmental protection:
w milionach złotych	6825,4	163,2	2,4	in million zlotys
w % nakładów inwestycyjnych ogółem	2,6	2,6	x	in % of total investment outlays
służące gospodarce wodnej:				in water management:
w milionach złotych	2065,7	52,1	2,5	in million zlotys
w % nakładów inwestycyjnych ogółem	0,8	0,8	x	in % of total investment outlays

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE^c PUBLIC SAFETY^c

Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych:				Ascertained crimes by the Police in completed preparatory proceedings:
w liczbach bezwzględnych	753963	16460	2,2	in absolute numbers
na 10 tys. ludności	196	139	x	per 10 thous. population
Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję w %	71,7	73,5	x	Rate of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police in %

a Pracujące na sieci kanalizacyjnej. b Dane szacunkowe. c Bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich.

a Working on sewage network. b Estimated data. c Excluding punishable acts committed by juveniles.

I. **WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R. (cd.)**

VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total	Polska = 100 Poland = 100		
LUDNOŚĆ POPULATION				
Ludność (stan w dniu 31 XII) w tys.	38433,6	1184,5	3,1	Population (as of 31 Dec) in thous.
miasta	23109,3	719,2	3,1	urban areas
wieś	15324,3	465,4	3,0	rural areas
w tym kobiety	19840,4	607,1	3,1	of which females
Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII)	123	59	x	Population per 1 km ² of total area (as of 31 Dec)
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 XII)	63,4	60,8	x	Non-working age population per 100 persons of working age (as of 31 Dec)
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-0,0	-0,4	x	Natural increase per 1000 population
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	0,0	-1,4	x	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population
RYNEK PRACY. WYNAGRODZENIA LABOUR MARKET. WAGES AND SALARIES				
Pracujący ^{ab} (stan w dniu 31 XII) w tys.	15380,7	432,1	2,8	Employed persons ^{ab} (as of 31 Dec) in thous.
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł	4283,73	3815,23	89,1	Average monthly gross wages and salaries in zł
Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) w tys.	1081,7	40,0	3,7	Registered unemployed persons (as of 31 Dec) in thous.
Stopa bezrobocia rejestrowanego ^b (stan w dniu 31 XII) w %	6,6	8,5	x	Registered unemployment rate ^b (as of 31 Dec) in %
INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS				
Długość sieci (stan w dniu 31 XII) w km:				Network (as of 31 Dec) in km:
wodociągowej rozdzielczej	303903,1	13544,0	4,5	water supply distribution
kanalizacyjnej rozdzielczej ^c	156780,5	3553,3	2,3	sewage distribution ^c
gazowej	152217,2	1676,3	1,1	gas supply
Zasoby mieszkaniowe ^d (stan w dniu 31 XII):				Dwelling stocks ^d (as of 31 Dec):
mieszkania: w tysiącach	14439,8	450,0	3,1	dwellings: in thousands
na 1000 ludności	376	380	x	per 1000 population
izby: w tysiącach	55205,6	1809,7	3,3	rooms: in thousands
na 1000 ludności	1436	1528	x	per 1000 population
powierzchnia użytkowa mieszkań: w tysiącach m ²	1068557,5	34486,8	3,2	useful floor area of dwellings: in thousands m ²
na 1000 ludności w m ²	27803	29114	x	per 1000 population in m ²

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. b Dane opracowano z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2010. c Łącznie z kolektorami. d Na podstawie bilansu.

a By actual workplace and kind of activity. b Data are compiled considering employed persons on private farms in agriculture estimated using the results of the Agricultural Census 2010. c Including collectors. d Based on balance.

I. **WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R. (cd.)**

VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total		Polska = 100 Poland = 100	
INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA (dok.) MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS (cont.)				
Mieszkania oddane do użytkowania:				Dwellings completed:
w tysiącach	178,3	5,0	2,8	in thousand
na 1000 ludności:				per 1000 population:
mieszkania	4,6	4,2	x	dwellings
izby	18,1	18,1	x	rooms
powierzchnia użytkowa mieszkań w m ²	430,5	435,6	x	usable floor space of dwellings in m ²
EDUKACJA^a I WYCHOWANIE – stan na początku roku szkolnego EDUCATION^a – as of the beginning of the school year				
Uczniowie w szkołach ^b w tys.:				Pupils and students in schools ^b in thous.:
podstawowych	2657,0	77,1	2,9	primary
gimnazjalnych	703,9	21,3	3,0	lower secondary
branżowych I stopnia ^c	166,4	3,7	2,2	stage I sectoral vocational ^c
liceach ogólnokształcących	474,5	16,3	3,4	general secondary
technikach	503,2	15,7	3,1	technical secondary
artystycznych ogólnokształcących ^d	13,0	0,5	3,7	general art ^d
policealnych	235,6	8,2	3,5	post-secondary
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego:				Children attending pre-primary education establishments:
w tysiącach	1361,2	38,4	2,8	in thousand
na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat ...	864	855	x	per 1000 children aged 3–6
OCHRONA ZDROWIA^e – stan w dniu 31 XII HEALTH CARE^e AND SOCIAL WELFARE – as of 31 Dec				
Pracownicy medyczni:				Medical personnel:
lekarze	90284	2959	3,3	doctors
lekarze dentyści	13331	449	3,4	dentists
pielęgniarki	193700	6171	3,2	nurses
Przychodnie	21665	764	3,5	Out-patients departments
Szpitala ogólne ^g	951	36	3,8	General hospitals ^g
Łóżka w szpitalach ogólnych ^g w tys.	185,3	6,0	3,2	Beds in general hospitals ^g in thous.
Apteki ogólnodostępne ^h	13338	413	3,1	Generally available pharmacies ^h

a Patrz uwagi ogólne działu „Edukacja i wychowanie”, ust. 1 na str. 187. b Bez szkół dla dorosłych, z wyjątkiem szkół policealnych. c Łącznie z uczniami szkół specjalnych przysposabiających do pracy i oddziałów zasadniczych szkół zawodowych. d Dających uprawnienia zawodowe. e Łącznie z danymi resortu obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji, z wyłączeniem ochrony zdrowia w zakładach karnych. f Pracujący bezpośrednio z pacjentem. g Dane nie obejmują opieki dziennej. h Patrz uwagi ogólne działu „Ochrona zdrowia i opieka społeczna”, ust. 11 na str. 219.

a See general notes in the chapter “Education”, item 1 on page 187. b Excluding schools for adult, excluding post-secondary schools. c Including students in special job-training schools and in basic vocational school sections. d Leading to professional certification. e Including data of the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior and Administration, excluding health care in prisons. f Working directly with a patient. g Data do not include day-care. h See general notes in the chapter “Health care and social welfare”, item 11 on page 219.

I. **WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R. (cd.)**

VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total	Polska = 100 Poland = 100		
KULTURA. TURYSTYKA CULTURE. TOURISM				
Biblioteki publiczne (z filiami; stan w dniu 31 XII)	7953	237	3,0	Public libraries (with branches; as of 31 Dec)
Księgozbiór bibliotek publicznych (z filiami; stan w dniu 31 XII) w tys. wol.	128357,1	4821,5	3,8	Public library collections (with branches; as of 31 Dec) in thous. vol.
Muzea i oddziały muzealne (stan w dniu 31 XII)	949	30	3,2	Museums with branches (as of 31 Dec)
Zwiedzający muzea i wystawy w tys.	37503,1	419,0	1,1	Museum and exhibition visitors in thous.
Kina stałe (stan w dniu 31 XII)	491	13	2,6	Fixed cinemas (as of 31 Dec)
Widzowie w kinach stałych w tys.	56718,9	1295,4	2,3	Audience in fixed cinemas in thous.
Baza noclegowa turystyki ^a w tys.: miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII)	774,0	14,0	1,8	Tourist accommodation establish- ments ^a in thous.:
korzystający z noclegów	31989,3	666,8	2,1	number of beds (as of 31 Jul) tourists accommodated
ROLNICTWO^b I LEŚNICTWO AGRICULTURE^b AND FORESTRY				
Użytki rolne w dobrej kulturze rolnej (stan w czerwcu) w tys. ha	14490,1	1059,0	7,3	Agricultural land in good agricultural condition (as of June) in thous. ha
pod zasiewami ^c	10757,0	672,9	6,3	sown area ^c
grunty ugorowane	150,4	4,7	3,2	fallow land
uprawy trwałe	384,3	5,6	1,5	permanent crops
ogrody przydomowe	27,7	1,3	4,8	kitchen gardens
łąki i pastwiska	3170,7	374,3	11,8	meadows and pastures
Powierzchnia zasiewów (stan w czerwcu) w tys. ha:				Sown area (as of June) in thous. ha:
zboża	7602,0	419,3	5,5	cereals
ziemniaki ^d	321,3	16,7	5,2	potatoes ^d
warzywa gruntowe ^e	177,6	1,8	1,0	ground vegetables ^e
Zbiory w tys. t:				Production in thous. t:
zboża	31925,0	1306,6	4,1	cereals
ziemniaki ^d	8956,0	434,1	4,8	potatoes ^d
warzywa gruntowe ^e	4583,3	35,2	0,8	ground vegetables ^e
Plony z 1 ha w dt:				Yields per 1 ha in dt:
zboża	42,0	31,2	74,3	cereals
ziemniaki ^d	279	260	93,2	potatoes ^d
Powierzchnia lasów (stan w dniu 31 XII) w tys. ha	9242,4	622,2	6,7	Forest area (as of 31 Dec) in thous. ha
PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO INDUSTRY AND CONSTRUCTION				
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące):				Sold production of industry (current prices):
w milionach złotych	1417247,1	27640,6	2,0	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	36886	23322	63,2	per capita in zł
Sprzedaż produkcji budowlano- -montażowej ^f (ceny bieżące):				Sales of construction and assembly production ^f (current prices):
w milionach złotych	186798,0	4915,9	2,6	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	4862	4148	85,3	per capita in zł

a Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. b Dane według siedziby użytkownika gospodarstwa; bez posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali. c Bez powierzchni upraw trwałych, ogrodów przydomowych oraz upraw na przyoranie (nawozy zielone). d Bez ogrodów przydomowych. e Łącznie z ogrodami przydomowymi. f Zrealizowanej przez podmioty budowlane – według miejsca wykonywania robót.

a Concern establishments possessing 10 and more bed places. b Data are presented by the official residence of land user; excluding owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale. c Excluding permanent crops, kitchen gardens as well as area intended for ploughing (green fertilizers). d Excluding kitchen gardens. e Including kitchen gardens. f Realized by construction units – by place of performing works.

I. WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R. (cd.)

VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
		ogółem total	Polska = 100 Poland = 100	
TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA – stan w dniu 31 XII TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS – as of 31 Dec				
Drogi publiczne o twardej nawierzchni (miejskie i zamiejskie) w km w tym o nawierzchni ulepszonej w %	299644,6 92,5	13355,7 92,3	4,5 x	Hard surface public roads (urban and non-urban) in km of which improved in %
Samochody zarejestrowane ^a w tys. szt.: osobowe	22503,6	596,4	2,7	Registered cars ^a in thous. units: passenger cars lorries and road tractors ^b
ciężarowe i ciągniki siodłowe ^b	3639,0	95,2	2,6	
Placówki pocztowe operatora wyznaczonego	7564	332	4,4	Post offices of appointed operator
Telefoniczne łącza główne ^c : w tysiącach	4081,8	95,3	2,3	Telephone main line ^c : in thousand
w tym standardowe łącza główne	3338,1	82,7	2,5	of which standard main line per 1000 population
na 1000 ludności	106,2	80,4	x	
HANDEL – stan w dniu 31 XII TRADE – as of 31 Dec				
Sklepy	355043	9908	2,8	Shops
Liczba ludności na 1 sklep	108	120	x	Number of population per shop
Targowiska stałe	2173	81	3,7	Permanent marketplaces
FINANSE PUBLICZNE PUBLIC FINANCE				
Budżety gmin^d				Budgets of gminas^d
Dochody: w milionach złotych	111189,3	3096,2	2,8	Revenue: in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	4307	4098	95,1	per capita in zł
Wydatki: w milionach złotych	111984,4	3130,8	2,8	Expenditure: in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	4338	4144	95,5	per capita in zł
Budżety miast na prawach powiatu				Budgets of cities with powiat status
Dochody: w milionach złotych	78529,5	2529,7	3,2	Revenue: in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	6229	5888	94,5	per capita in zł
Wydatki: w milionach złotych	78504,1	2644,4	3,4	Expenditure: in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	6227	6155	98,8	per capita in zł
Budżety powiatów				Budgets of powiats
Dochody: w milionach złotych	25388,5	767,6	3,0	Revenue: in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	983	1016	103,3	per capita in zł
Wydatki: w milionach złotych	25360,4	751,0	3,0	Expenditure: in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	982	994	101,2	per capita in zł
Budżet województwa				Budget of voivodship
Dochody: w milionach złotych	14771,4	567,8	3,8	Revenue: in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	384	479	124,6	per capita in zł
Wydatki: w milionach złotych	14317,4	521,4	3,6	Expenditure: in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	373	440	118,1	per capita in zł

a Łącznie z posiadającymi pozwolenia czasowe wydane w końcu roku. b Łącznie z samochodami ciężarowo-osobowymi. c Dane dotyczą operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej. d Bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Including cars having temporary permissions given at the end of the year. b Including vans. c Data concern operators of the public telecommunication network. d Excluding revenue and expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

I. **WOJEWÓDZTWO NA TLE KRAJU W 2017 R. (dok.)**

VOIVODSHIP AGAINST THE BACKGROUND OF THE COUNTRY IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Polska Poland	Województwo Voivodship		SPECIFICATION
	ogółem total		Polska = 100 Poland = 100	
INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE INVESTMENTS. FIXED ASSETS				
Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące):				Investment outlays (current prices):
w milionach złotych	257880,7	6377,3	2,5	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	6712	5381	80,2	per capita in zł
Wartość brutto środków trwałych (stan w dniu 31 XII; bieżące ceny ewidencyjne):				Gross value of fixed assets (as of 31 Dec; current book-keeping prices):
w milionach złotych	3831949,8	98496,6	2,6	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	99703	83151	83,4	per capita in zł
RACHUNKI REGIONALNE W 2016 R. REGIONAL ACCOUNTS IN 2016				
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące):				Gross domestic product (current prices):
w milionach złotych	1861112	40733	2,2	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	48432	34299	70,8	per capita in zł
Wartość dodana brutto (ceny bieżące):				Gross value added (current prices):
w milionach złotych	1643981	35979	2,2	in million zlotys
na 1 pracującego w zł	113872	88680	77,9	per 1 employed person in zł
Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych:				Gross nominal disposable income in the households sector:
w milionach złotych	1121369	29115	2,6	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	29182	24516	84,0	per capita in zł
PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY				
Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON ^a (stan w dniu 31 XII)	4309800	101202	2,3	Entities of the national economy in the REGON register ^a (as of 31 Dec)
sektor publiczny	115075	2809	2,4	public sector
sektor prywatny	4140861	97699	2,4	private sector

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie; w podziale według sektorów własności – bez podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON.

a Excluding persons tending private farms in agriculture; in the division by ownership sectors excluding entities that in the REGON register do not have information concerning form of ownership.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
POWIERZCHNIA					
1	Powierzchnia ogólna w km ² (stan w dniu 31 XII)	20180	20187	20187	20187
STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA					
2	Pobór wody – w % poboru ogółem – na cele: produkcyjne ^a	16,8	15,1	13,7	12,3
3	eksploatacji sieci wodociągowej ^b	62,9	60,9	63,5	61,2
4	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności na 1 km ² w dam ³	3,8	4,0	3,9	4,1
5	w tym do produkcji przemysłowej	0,8	0,7	0,6	0,6
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi:					
6	oczyszczane w % wymagających oczyszczenia	98,4	99,2	99,9	100,0
7	nieoczyszczane na 1 km ² w dam ³	0,0	0,0	0,0	–
8	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^c	55,4	62,1	62,5	66,4
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczegól- nie uciążliwych dla czystości powietrza w tys. t:					
9	pyłowych	2,0	2,0	1,1	0,9
10	gazowych (bez dwutlenku węgla)	14,0	12,5	9,2	9,8
Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w % zanieczyszczeń wytworzonych:					
11	pyłowych	98,1	98,3	98,8	99,0
12	gazowych (bez dwutlenku węgla)	4,8	11,2	13,4	12,1
Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona ^d (stan w dniu 31 XII):					
13	w % powierzchni ogólnej	31,9	32,0	32,0	32,0
14	na 1 mieszkańca w m ²	5320	5376	5364	5407
15	Odpady wytworzone (w ciągu roku; z wyłączeniem odpadów komunalnych) ^e na 1 km ² w t	35,6	46,0	35,3	90,5
16	Odpady komunalne zebrane ^f (w ciągu roku) na 1 mies- zkańca w kg	269	223	202	210
Nakłady na środki trwałe (ceny bieżące) w % nakładów inwestycyjnych ogółem:					
17	służące ochronie środowiska	5,5	3,0	5,1	4,4
18	służące gospodarce wodnej	1,6	1,3	2,3	1,1

a Poza rolnictwem (z wyłączeniem ferm przemysłowego chowu zwierząt oraz zakładów zajmujących się produkcją roślinną), korzystająca z oczyszczalni ścieków – dane szacunkowe, ludność ogółem – na podstawie bilansów. d Dane nie uwzględniają prawnie chronionych. e Patrz uwagi ogólne działu „Stan i ochrona środowiska”, ust. 7 na str. 62. f Dane szacunkowe; w 2000 r. katalogu odpadów.

a Excluding agriculture (except industrial livestock farming and crop production plants), forestry, hunting and fishing – from wastewater treatment plants – estimated data, the total population – based on balances. d Data do not include information chapter "Environmental protection", item 7 on page 62. f Estimated data; in 2000 defined as solid waste removed; since 2003

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
AREA					
20187	20187	20187	20187	Total area in km ² (as of 31 Dec)	1
ENVIRONMENTAL PROTECTION					
12,7	12,6	12,7	12,8	Water withdrawal – in % of total withdrawal – for purposes of:	2
60,7	61,5	60,8	63,2	production ^a	3
				exploitation of water supply network ^b	4
4,2	4,3	4,3	4,2	Water consumption for needs of the national economy and population per 1 km ² in dam ³	5
0,6	0,6	0,7	0,7	of which for industrial production	6
100,0	100,0	100,0	100,0	Industrial and municipal wastewater discharged into waters or into the ground:	7
–	–	0,0	0,0	treated in % of requiring treatment	8
				untreated per 1 km ² in dam ³	9
66,8	67,4	67,6	67,8	Population connected to wastewater treatment plants in % of total population ^c	10
0,9	0,9	0,8	0,7	Emission of air pollutants from plants of significant nuisance to air quality in thous. t:	11
10,2	9,6	9,1	9,1	particulates	12
				gases (excluding carbon dioxide)	13
98,9	99,0	99,1	99,2	Pollutants retained in pollutant reduction systems in % of pollutants produced:	14
8,4	8,6	8,3	16,5	particulates	15
				gases (excluding carbon dioxide)	16
32,0	31,8	31,6	31,6	Area of special nature value under legal protection ^d (as of 31 Dec):	17
5412	5403	5384	5393	in % of total area	18
				per capita in m ²	19
62,7	43,2	32,8	53,3	Generated waste (during the year; excluding municipal waste) ^e per 1 km ² in t	20
230	241	245	235	Municipal waste collected ^f (during the year) per capita in kg	21
5,4	5,5	2,3	2,6	Outlays on fixed assets (current prices) in % of total investment outlays:	22
1,0	0,5	0,5	0,8	in environmental protection	23
				in water management	24

leśnictwem, łowiectwem i rybactwem – z ujęć własnych. b Pobór wody na ujęciach przed wtłoczeniem do sieci. c Ludność informacji o obszarach sieci Natura 2000, obejmują tylko tę ich część, która mieści się w granicach pozostałych obszarów określane jako odpady stałe wywiezione; od 2003 r. dane nieporównywalne z danymi za lata poprzednie ze względu na zmianę

their own sources. b Water withdrawal by intakes before entering the water supply network. c Population connected to concerning the areas of Nature 2000 network which is located within the legally protected areas. e See general notes in the data are not comparable with data for previous years due to a change in the catalogue of waste.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE					
1	Przestępstwa stwierdzone przez Policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych ^a :				
2	w liczbach bezwzględnych	33570	31873	24670	22369
3	na 10 tys. ludności	277,1	265,4	204,9	187,0
4	Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych przez Policję ^a w %	55,7	67,3	69,0	69,0
LUDNOŚĆ^b					
5	Ludność (stan w dniu 31 XII)	1210688	1199689	1203448	1194965
6	miasta	709976	709950	724826	721824
7	wieś	500712	489739	478622	473141
8	w tym kobiety	618017	614093	616081	612319
9	Kobiety na 100 mężczyzn (stan w dniu 31 XII)	104	105	105	105
10	Ludność na 1 km ² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII)	60	59	60	59
Ludność w wieku (stan w dniu 31 XII):					
11	przedprodukcyjnym	314899	259795	229068	214010
12	produkcyjnym	702035	740354	764843	759614
13	poprodukcyjnym	193754	199540	209537	221341
14	Małżeństwa na 1000 ludności	5,3	5,4	5,8	4,7
15	Rozwody na 1000 ludności	1,2	1,8	1,6	1,7
16	Urodzenia żywe na 1000 ludności	9,9	9,1	9,9	8,9
17	Zgony ^c na 1000 ludności	9,7	9,8	9,8	10,2
18	Zgony niemowląt na 1000 urodzeń żywych	7,3	5,6	4,5	4,6
19	Przyrost naturalny na 1000 ludności	0,2	-0,7	0,1	-1,3
20	Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności	-1,3	-1,6	-1,3	-2,1
Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia w momencie urodzenia:					
21	mężczyźni	70,49	71,04	72,51	73,22
22	kobiety	79,14	80,41	81,90	82,26
RYNEK PRACY					
Pracujący ^e (stan w dniu 31 XII):					
23	w tysiącach	495,5	387,9	398,0	400,1
24	w tym kobiety	237,3	180,1	187,4	191,2
25	na 1000 ludności	409	323	331	335
26	w sektorze prywatnym w %	77,5	76,0	76,7	77,8

a Do 2012 r. łącznie z prokuraturą; od 2014 r. bez czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. b Patrz uwagi ogólne wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r. e Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności przy uwzględnieniu wyników: w 2000 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 1996, w 2005 r. – Narodowego Spisu Powszechnego

a Until 2012 including prosecutor's office; since 2014 excluding punishable acts committed by juveniles. b See general migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used. e By actual workplace and kind of activity (since – of the Agricultural Census 1996, in 2005 – of the Population and Housing Census 2002 as well as the Agricultural Census

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
PUBLIC SAFETY					
				Ascertained crimes by the Police in completed preparatory proceedings ^a :	
18512	17470	17048	16460	in absolute numbers	1
155,1	146,8	143,6	138,9	per 10 thous. population	2
65,6	65,4	69,8	73,5	Rate of detectability of delinquents in ascertained crimes by the Police ^a in %	3
POPULATION^b					
1191918	1188800	1186625	1184548	Population (as of 31 Dec)	4
720900	719890	719662	719151	urban areas	5
471018	468910	466963	465397	rural areas	6
610754	609301	608227	607142	of which females	7
105	105	105	105	Females per 100 males (as of 31 Dec)	8
59	59	59	59	Population per 1 km ² of total area (as of 31 Dec)	9
				Population of age (as of 31 Dec):	
210460	207394	206087	206019	pre-working	10
755557	750360	744253	736693	working	11
225901	231046	236285	241836	post-working	12
5,1	5,1	5,3	5,0	Marriages per 1000 population	13
1,6	1,7	1,5	1,5	Divorces per 1000 population	14
9,2	9,1	9,6	10,2	Live births per 1000 population	15
9,9	10,3	10,3	10,6	Deaths ^c per 1000 population	16
4,5	4,5	3,3	4,7	Infant deaths per 1000 live births	17
-0,7	-1,2	-0,8	-0,4	Natural increase per 1000 population	18
-1,9	-1,9 ^d	-1,1	-1,4	Internal and international net migration for permanent residence per 1000 population	19
				Life expectancy at the moment of birth:	
73,97	73,76	74,15	74,24	males	20
82,78	82,59	82,77	82,85	females	21
LABOUR MARKET					
				Employed persons ^e (as of 31 Dec):	
408,8	413,1	421,8	432,1	in thousand	22
195,4	197,0	200,4	204,1	of which women	23
343	347	355	365	per 1000 population	24
78,3	78,8	79,0	79,4	in private sector in %	25

działu „Ludność”, ust. 3 na str. 94. c Łącznie ze zgonami niemowląt. d Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach (od 2004 r.); dane opracowano z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie wyszacowanych Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2002, od 2010 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 2010.

notes in the chapter "Population", item 3 on page 94. c Including infant deaths. d For calculating net migration, data on internal (2004); data were compiled considering employed persons on private farms in agriculture estimated using the results: in 2000-2002, since 2010 – of the Agricultural Census 2010.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
RYNEK PRACY (dok.)					
	Pracujący ^{ab} – stan w dniu 31 XII (dok.):				
	według rodzajów działalności w %:				
1	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	36,0	31,8	31,7
2	przemysł i budownictwo	18,7	20,4	19,7
3	handel; naprawa pojazdów samochodowych ^A , transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia ^A , informacja i komunikacja	18,9	20,0	19,7
4	działalność finansowa i ubezpieczeniowa obsługa rynku nieruchomości ^A oraz pozostałe usługi ^C	26,4	27,8	29,0
	Przeciętne zatrudnienie:				
	w przemyśle:				
5	w tysiącach	52,4	50,6	49,9
6	na 1000 ludności	43,6	42,1	41,7
	w budownictwie:				
7	w tysiącach	10,3	14,2	13,6
8	na 1000 ludności	8,6	11,8	11,4
	Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII):				
9	w tysiącach	79,2	73,2	63,8	70,9
10	2000 = 100	100,0	92,4	80,5	89,5
	W % bezrobotnych zarejestrowanych (stan w dniu 31 XII):				
11	kobiety	52,4	50,3	47,4	45,6
12	w wieku 24 lata i mniej	29,4	25,0	23,9	20,0
13	pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok ^d	44,5	46,7	34,0	42,6
14	Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII) na 1 ofertę pracy	1258	379	298	126
15	Stopa bezrobocia rejestrowanego ^b (stan w dniu 31 XII) w %	13,8	15,6	13,8	15,1
WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH					
16	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł	1675,71	2085,12	2854,02	3258,66
17	2000 = 100	100,0	124,4	170,3	194,5
18	w tym w: przemyśle	1986,41	2654,37	3092,82
19	budownictwie	1828,66	2686,33	3065,30
20	Przeciętna liczba emerytów i rencistów w tys.	291,7	279,1	276,3	260,3
21	pobierających emerytury i renty wypłacane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych	164,0	164,3	178,3	170,5
22	rolników indywidualnych	127,7	114,8	98,0	89,8
	Przeciętna miesięczna emerytura i renta brutto w zł:				
23	wypłacana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych	763,57	1023,31	1441,83	1682,71
24	rolników indywidualnych ^e	575,58	723,38	918,86	1086,69

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności (od 2004 r.). b Dane opracowano z uwzględnieniem pracujących w Spisie Rolnego 1996, w 2005 r. – Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz Powszechnego Spisu d Od momentu rejestracji w urzędzie pracy. e Łącznie z wypłatami z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w przy

a By actual workplace and kind of activity (since 2004). b Data were compiled considering employed persons on private Housing Census 2002 as well as the Agricultural Census 2002, since 2010 – of the Agricultural Census 2010. c See general from non-agricultural social security system in case of a simultaneous right to benefits from this system and to benefits from

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
LABOUR MARKET (cont.)					
				Employed persons ^{ab} – as of 31 Dec (cont.):	
				by kind of activities in %:	
31,1	30,7	30,1	29,4	agriculture, forestry and fishing	1
20,1	20,3	20,7	21,3	industry and construction	2
				trade; repair of motor vehicles ^a , transportation and storage, accommodation and catering ^a , information and communication	3
19,9	20,1	20,4	20,5	financial and insurance activities real estate activities and other	4
28,9	28,9	28,8	28,9	services ^c	
				Average paid employment:	
				in industry:	
51,1	51,8	53,9	56,1	in thousand	5
42,8	43,5	45,4	47,3	per 1000 population	6
				in construction:	
13,5	13,9	14,3	15,4	in thousand	7
11,3	11,7	12,1	13,0	per 1000 population	8
				Registered unemployed persons (as of 31 Dec):	
60,4	55,0	48,4	40,0	in thousand	9
76,2	69,4	61,0	50,5	2000 = 100	10
				In % of registered unemployed (as of 31 Dec)	
45,5	45,3	45,6	47,2	women	11
17,9	16,8	14,6	13,5	aged 24 and less	12
46,4	44,4	46,0	45,4	out of work for longer than 1 year ^d	13
95	76	55	32	Registered unemployment persons (as of 31 Dec) per a job offer	14
12,9	11,8	10,3	8,5	Registered unemployment rate ^b (as of 31 Dec) in %	15

WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS

3348,38	3455,57	3583,38	3815,23	Average monthly gross wages and salaries in zł	16
199,9	206,2	213,8	227,7	2000 = 100	17
3220,87	3344,37	3461,53	3807,95	of which: industry	18
3129,18	3190,55	3446,95	3772,92	construction	19
256,9	257,9	259,3	260,3	Average number of retirees and pensioners in thous.	20
169,5	170,6	172,7	175,1	receiving retirement pay and pensions paid by the Social Insurance Institution	21
87,4	87,3	86,6	85,1	farmers	22
1743,70	1798,48	1831,95	1890,50	Average monthly gross retirement pay and pension in zł:	23
1112,23	1149,95	1157,18	1179,66	paid by the Social Insurance Institution farmers ^e	24

w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie wyszacowanych przy uwzględnieniu wyników: w 2000 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 2002, od 2010 r. – Powszechnego Spisu Rolnego 2010. c Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 2, pkt 1) na str. 22. padku łączenia uprawnień do świadczeń z tego systemu z uprawnieniami do świadczeń Funduszu Emerytalno-Rentowego.

farms in agriculture estimated using the results: in 2000 – of the Agricultural Census 1996, in 2005 – of the Population and notes to the Yearbook, item 2, point 1) on page 22. d From the date of registering in a labour office. e Including payments the Pension Fund.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA					
	Długość sieci rozdzielczej (stan w dniu 31 XII) w km:				
1	wodociągowej.....	8904,5	11006,4	12321,5	13078,0
2	kanalizacyjnej ^a	1354,0	2030,3	2556,9	3166,4
	Zużycie w gospodarstwach domowych:				
	wody z wodociągów:				
3	w hektometrach sześciennych	34,3	35,4	37,0	37,5
4	na 1 mieszkańca w m ³	28,3	29,4	30,7	31,3
	energii elektrycznej w miastach ^b :				
5	w gigawatogodzinach	383,9	432,0	473,7	463,3
6	na 1 mieszkańca w kWh	540,4	608,0	653,3	641,5
	Zasoby mieszkaniowe ^c (w 2000 r. – zamieszkane; stan w dniu 31 XII):				
	mieszkania:				
7	w tysiącach	384,2	399,4	420,4	432,5
8	na 1000 ludności	317	333	349	362
9	izby na 1000 ludności	1180	1310	1400	1453
	powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² :				
10	na 1000 ludności	20546,5	24179,1	26173,2	27369,4
11	przeciętna 1 mieszkania	64,7	72,6	74,9	75,6
	Mieszkania oddane do użytkowania:				
	mieszkania:				
12	w tysiącach	3,8	3,2	4,3	4,2
13	na 1000 ludności	3,1	2,6	3,6	3,5
14	izby na 1000 ludności	11,5	11,7	15,3	14,7
	powierzchnia użytkowa mieszkań w m ² :				
15	na 1000 ludności	234,9	290,7	360,2	349,5
16	przeciętna 1 mieszkania	75,6	110,4	100,3	100,0
EDUKACJA I WYCHOWANIE ^d					
	Uczniowie w szkołach ^e (stan na początku roku szkolnego) w tys.:				
17	podstawowych ^f	110,0	85,2	67,4	63,9
18	gimnazjach	40,6	53,9	41,1	35,0
19	branżowych I stopnia ^g	14,4	5,9	5,6	4,5
21	liceach ogólnokształcących ⁱ	32,8	25,3	23,0	20,2
22	liceach profilowanych	x	7,2	1,1	0,1
23	technikach ⁱ	32,9	19,5	20,3	17,5
24	artystycznych ogólnokształcących ^k	0,5	0,4	0,4	0,4
25	policealnych	6,0	11,5	13,5	11,2

a Łącznie z kolektorami. b W 2000 r. bez gospodarstw domowych, których głównym źródłem utrzymania był dochód i wychowanie", ust. 1 na str. 187. e Bez szkół dla dorosłych, z wyjątkiem szkół policealnych. f Bez dzieci w wieku 6 lat objętych szkolnego 2005/06 łącznie ze szkołami specjalnymi przysposabiającymi do pracy. i W latach szkolnych 2005/06–2013/14

a Including collectors. b In 2000 excluding households, whose the main source of maintenance was income from a private for adults, except post-secondary schools. f Excluding children aged 6 attending pre-primary education establishments. g Until i In the school years 2005/06–2013/14 including supplementary schools: general secondary and technical secondary respectively.

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS					
				Distribution network (as of 31 Dec) in km:	
13260,0	13443,3	13517,3	13544,0	water supply	1
3332,2	3436,2	3507,4	3553,3	sewage ^a	2
				Consumption in households:	
				water from water supply system:	
38,3	40,2	39,4	39,4	in cubic hectometre	3
32,1	33,7	33,2	33,3	per capita in m ³	4
				electricity in urban areas ^b :	
459,1	454,1	449,8	450,9	in gigawatt-hour	5
636,5	630,4	624,8	626,6	per capita in kWh	6
				Dwelling stocks ^c (in 2000 – inhabited; as of 31 Dec):	
				dwellings:	
436,4	440,8	445,2	450,0	in thousand	7
366	371	375	380	per 1000 population	8
1470	1490	1508	1528	rooms per 1000 population	9
				usable floor space of dwellings in m ² :	
27782,0	28226,0	28656,8	29113,9	per 1000 population	10
75,9	76,1	76,4	76,6	average per dwelling	11
				Dwellings completed:	
				dwellings:	
4,2	4,8	4,7	5,0	in thousand	12
3,5	4,0	4,0	4,2	per 1000 population	13
15,5	16,8	16,9	18,1	rooms per 1000 population	14
				usable floor space of dwellings in m ² :	
373,1	402,1	409,4	435,6	per 1000 population	15
106,1	100,5	103,5	102,8	average per dwelling	16
EDUCATION^d					
				Pupils and students in schools ^e (as of the begin- ning of the school year) in thous.:	
67,6	72,5	66,2	77,1	primary ^f	17
33,7	33,2	32,2	21,3	lower secondary	18
4,6	4,3	3,9	3,7	stage I sectoral vocational ^{g,h}	19
19,0	18,0	17,0	16,3	general secondary ⁱ	21
x	x	x	x	specialised secondary	22
16,7	16,3	15,9	15,7	technical secondary ^j	23
0,4	0,4	0,5	0,5	general art ^k	24
10,4	9,5	9,0	8,2	post-secondary	25

z użytkowanego gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie. c Na podstawie bilansów. d Patrz uwagi ogólne działu „Edukacja edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego. g Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. h Od roku łącznie z uzupełniającymi odpowiednio: liceami ogólnokształcącymi i technikami. k Dających uprawnienia zawodowe.

farm in agriculture. c Based on balances. d See general notes in the chapter "Education", item 1 on page 187. e Excluding schools the 2016/17 school year, basic vocational schools. h Since the 2005/06 school year including special job-training schools. k Leading to professional certification.

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
EDUKACJA I WYCHOWANIE ^a (dok.)					
	Absolwenci szkół ^{bc} w tys.:				
1	podstawowych	41,4 ^d	16,9	13,0	11,0
2	gimnazjów	x	18,3	14,9	12,5
3	zasadniczych zawodowych ^e	4,9	1,7	2,0	1,6
4	liceów ogólnokształcących ^f	6,1	8,3	7,7	7,3
5	liceów profilowanych	x	2,9	0,8	0,2
6	techników ^g	6,5	4,9	4,5	4,5
7	artystycznych ogólnokształcących ^h	0,1	0,1	0,1	0,1
8	policealnych	2,2	3,3	3,4	3,7
9	Absolwenci szkół zasadniczych zawodowych, liceów ogólnokształcących, techników oraz artystycznych ogólnokształcących dających uprawnienia zawodowe ^{ci} (bez szkół dla dorosłych) na 1000 ludności	14,6	14,9	12,6	11,4
10	Studenci szkół wyższych ^k (stan w dniu 30 XI) w tys.	44,2	52,9	52,8	41,4
11	Absolwenci szkół wyższych ^{kl} w tys.	8,0	10,3	14,9	13,8
12	Uczniowie szkół dla dorosłych (stan na początku roku szkolnego) w tys.	11,9	10,4	7,7	5,6
13	Absolwenci szkół dla dorosłych ^c w tys.	2,7	2,6	2,0	1,9
	Wychowanie przedszkolne ^m (stan na początku roku szkolnego):				
14	miejsca w przedszkolach w tys.	19,2	17,6	22,4	26,4
	dzieci w tys.:				
15	w przedszkolach	19,3	17,1	22,8	26,4
16	w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych	8,1	6,6	7,2	9,9
17	Dzieci w przedszkolach ^m (stan na początku roku szkolnego) na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat ⁿ	319	356	501	537

a Patrz uwagi ogólne działu „Edukacja i wychowanie”, ust. 1 na str. 187. b Bez szkół dla dorosłych, z wyjątkiem szkół łącznie: e – ze szkołami specjalnymi przysposabiającymi do pracy, f – z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku zawodowe. i Od roku szkolnego 2005/06 łącznie ze szkołami specjalnymi przysposabiającymi do pracy, uzupełniającymi szkolnych 2010/11–2013/14 – technikami uzupełniającymi. k Łącznie z filiami, zamiejscowymi podstawowymi jednostkami i administracji; bez cudzoziemców. l Z poprzedniego roku akademickiego, a w roku 2000 – z roku kalendarzowego. 2009/10–2012/13 bez wychowania przedszkolnego w placówkach wykonujących działalność leczniczą (do 2011 r. określanym w wieku 3–5 lat i połowie rocznika 6-latków, a w 2015 r. – w wieku 3–5 lat.

a See general notes in the chapter “Education”, item 1 on page 187. b Excluding schools for adults, except post-secondary school year including: e – special job-training schools, f – supplementary general secondary schools (until the 2013/14 professional certification. i Since the 2005/06 school year including special job-training schools, supplementary general the school years 2010/11–2013/14 – supplementary technical secondary schools. k Including branch sections, basic branch as well as the Ministry of the Interior and Administration; excluding foreigners. l From the previous academic year and in the school years 2009/10–2012/13 excluding pre-primary education in the units performing health care activities (until 2011 aged 3–5 and in half of the 6-year old population, and in 2015 – aged 3–5.

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
EDUCATION ^a (cont.)					
				Graduates in schools ^{bc} in thous.:	
10,7	10,7	10,3	–	primary	1
11,8	11,1	11,0	10,9	lower secondary	2
1,1	1,3	1,4	1,2	basic vocational ^e	3
6,9	6,5	6,0	5,8	general secondary ^f	4
0,1	x	x	x	specialised secondary	5
4,1	3,8	3,8	3,7	technical secondary ^g	6
0,1	0,1	0,1	0,1	general art ^h	7
3,7	3,4	3,0	2,7	post-secondary	8
				Graduates of basic vocational, general and technical secondary as well as general art leading to professional certification schools ^{ci} (excluding schools for adults) per 1000 population	9
10,2	9,8	9,5	9,1		
37,7	34,9	33,2	30,6	Students of higher education institutions ^k (as of 30 Nov) in thous.	10
12,0	10,8	9,3	10,0	Graduates of higher education institutions ^{kl} in thous.	11
4,8	4,2	3,9	3,8	Students of schools for adults (as of the beginning of the school year) in thous.	12
1,5	1,5	1,2	1,1	Graduates of schools for adults ^c in thous.	13
				Pre-primary education ^m (as of the beginning of the school year):	
26,9	27,0	29,8	31,1	places in nursery school in thous.	14
25,5	24,7	28,2	29,5	children in thous.:	
				in nursery schools	15
8,6	6,8	8,3	8,9	in pre-primary sections in primary schools	16
603	661	612	655	Children in nursery schools ^m (as of the beginning of the school year) per 1000 children aged 3–6 ⁿ	17

policealnych. c Z poprzedniego roku szkolnego. d Dane obejmują absolwentów klasy VIII i VI. e, f Od roku szkolnego 2005/06 szkolnego 2013/14). g W latach szkolnych 2010/11–2013/14 łącznie z technikami uzupełniającymi. h Dających uprawnienia liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2013/14) i liceami profilowanymi (do roku szkolnego 2013/14), a w latach organizacyjnymi i punktami konsultacyjnymi; bez szkół resortu obrony narodowej oraz resortu spraw wewnętrznych m Od roku szkolnego 2008/09 łącznie z zespołami wychowania przedszkolnego i punktami przedszkolnymi; w latach szkolnych jako zakłady opieki zdrowotnej). n W 2014 r. do przeliczeń wskaźnika użyto liczbę dzieci w grupie 3–6 lat w liczbie ludności

schools. c From the previous school year. d Data include graduates of the 8th and the 6th grade. e, f Since the 2005/06 school year). g In the school years 2010/11–2013/14 including supplementary technical secondary schools. h Leading to schools (until the 2013/14 school year) and specialised secondary schools (until the 2013/14 school year) as well as in organisational units as well as teaching centres in another location; excluding academies of the Ministry of National Defence 2000 – the calendar year. m Since the 2008/09 school year including pre-primary education groups and pre-primary points; in defined as health care institution). n In 2014 the rate was calculated using the number of children aged 3–6 in the population

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
OCHRONA ZDROWIA^a					
	Pracownicy medycyni ^b (stan w dniu 31 XII):				
1	lekarze	3388	2694	2809	2955
2	lekarze dentyści	236	384	516	490
3	pielęgniarki	6640	5931	6224	6627
4	Łóżka w szpitalach ogólnych ^c (stan w dniu 31 XII) na 10 tys. ludności	52,4	50,9	49,6	49,0
5	Leczeni w szpitalach ogólnych na 10 tys. ludności	1635	1860	1926	2075
6	Przychodnie ^d (stan w dniu 31 XII)	359	441	628	737
7	Apteki ogólnodostępne (stan w dniu 31 XII)	258	296	337	377
8	Liczba ludności na 1 aptekę ogólnodostępną (stan w dniu 31 XII)	4693	4053	3571	3170
	Porady udzielone w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca:				
9	lekarskie	6,0	6,7	6,9	7,4
10	stomatologiczne	0,7	0,8	0,9	1,0
11	Dzieci w żłobkach ^e i klubach dziecięcych ^f (stan w dniu 31 XII) na 1000 dzieci w wieku do lat 3	15	19	30	48
KULTURA. TURYSTYKA					
12	Biblioteki publiczne (z filiami; stan w dniu 31 XII)	267	256	243	238
13	Księgozbiór bibliotek publicznych (z filiami; stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności w wol.	3544	3733	3848	3894
14	Czytelnicy bibliotek publicznych (z filiami) na 1000 ludności	165	155	132	122
	Wypożyczenia księgozbioru ^g z bibliotek publicznych (z filiami) w wol.:				
15	na 1000 ludności	3316	2903	2670	2485
16	na 1 czytelnika	20,1	18,8	20,2	20,4
17	Miejsca w teatrach i instytucjach muzycznych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności	1,6	1,3	1,9	3,3
18	Widzowie i słuchacze w teatrach i instytucjach muzycznych ^h na 1000 ludności	332	281	309	237
19	Muzea i oddziały muzealne (stan w dniu 31 XII)	22	26	26	27
20	Zwiedzający muzea i wystawy na 1000 ludności	277	349	292	350
21	Kina stałe (stan w dniu 31 XII)	20	19	14	13
22	Miejsca na widowni w kinach stałych (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności	4,4	3,7	5,0	5,0
23	Widzowie w kinach stałych na 1000 ludności	321	253	676	671
	Abonenci (stan w dniu 31 XII) na 1000 ludności:				
24	radiowi	220	219	156	161
25	telewizyjni	215	212	151	155
26	Baza noclegowa turystyki ⁱ (stan w dniu 31 VII)	223	180	182	254
27	w tym hotele	21	22	23	34
28	Miejsca noclegowe ^j (stan w dniu 31 VII) na 10 tys. ludności	130,5	98,1	94,7	107,8
29	Korzystający z noclegów ^k na 1000 ludności	321	332	379	497

a Od 2012 r. łącznie z danymi resortu obrony narodowej oraz spraw wewnętrznych i administracji, z wyłączeniem ochrony głównym miejscem pracy jest praktyka lekarska i pielęgniarska. c Bez miejsc dziennych na oddziałach szpitalnych; w latach ust. 2 na str. 217. e Łącznie z oddziałami żłobkowymi. f Do 2010 r. bez klubów dziecięcych. g Do 2014 r. bez wypożyczeń w plenerze. i Od 2011 r. dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. k Patrz uwaga do tablic 12–16

a Since 2012 data include those of the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior and Administration, primary workplace is a medical and nurse practice. c Excluding day places in hospital wards; in 2000 and 2005 excluding e Including nursery wards. f Until 2010 excluding children's clubs. g Until 2014 excluding interlibrary lending. h Data concern more bed places. k See note to the tables 12–16 in the chapter "Culture. Tourism. Sport" on page 243.

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
HEALTH CARE^a					
2948	3011	3178	2959	Medical personnel ^b (as of 31 Dec):	
489	492	503	449	doctors	1
6499	6595	6570	6171	dentists	2
				nurses	3
49,4	49,9	50,8	50,3	Beds in general hospitals ^c (as of 31 Dec) per 10 thous. population	4
2159	2163	2053	2221	In-patients in general hospitals per 10 thous. population	5
753	760	765	764	Out-patient departments ^d (as of 31 Dec)	6
386	387	406	413	Generally available pharmacies (as of 31 Dec)	7
3088	3072	2923	2868	Population (as of 31 Dec) per 1 generally available pharmacy	8
7,4	7,6	7,8	7,7	Consultations provided within the scope of out-patient health care per capita:	
1,0	1,0	1,0	1,0	doctors	9
				dental	10
62	70	78	82	Children in nurseries ^e and children's clubs ^f (as of 31 Dec) per 1000 children up to the age of 3	11
CULTURE. TOURISM					
240	238	238	237	Public libraries (with branches; as of 31 Dec)	12
4020	4048	4039	4070	Public library collection (with branches; as of 31 Dec) per 1000 population in vol.	13
122	122	120	120	Public library borrowers (with branches) per 1000 population	14
2517	2450	2422	2342	Public library loans ^g (with branches) in vol.: per 1000 population	15
20,6	20,2	20,2	19,5	per borrower	16
3,3	3,3	3,4	3,0	Seats in theatres and music institutions (as of 31 Dec) per 1000 population	17
252	266	196	281	Audience in theatres and music institutions ^h per 1000 population	18
28	31	30	30	Museums with branches (as of 31 Dec)	19
396	461	453	354	Museum and exhibition visitors per 1000 population	20
12	12	12	13	Fixed cinemas (as of 31 Dec)	21
4,9	5,5	5,4	5,7	Seats in fixed cinemas (as of 31 Dec) per 1000 population	22
779	857	953	1093	Audience in fixed cinemas per 1000 population	23
161	160	161	163	Subscribers (as of 31 Dec) per 1000 population:	
155	154	154	156	radio	24
248	269	263 ^k	259 ^k	television	25
35	36	47 ^k	47 ^k	Tourist accommodation establishments ⁱ (as of 31 Jul) of which hotels	26
107,7	113,1	118,2 ^k	118,3 ^k	Bed places ⁱ (as of 31 Jul) per 10 thous. population	28
503	510	559 ^k	563 ^k	Tourists accommodated ⁱ per 1000 population	29

zdrowia w zakładach karnych b Od 2005 r. pracujący bezpośrednio z pacjentem; od 2010 r. łącznie z osobami, dla których 2000 i 2005 bez łóżek i inkubatorów dla noworodków. d Patrz uwagi ogólne działu „Ochrona zdrowia i pomoc społeczna”, międzybibliotecznych. h Dane dotyczą działalności prowadzonej na terenie województwa, łącznie z imprezami organizowanymi w dziale „Kultura. Turystyka. Sport” na str. 243.

excluding health care in prisons. b Since 2005 working directly with a patient; since 2010 including persons for whom the beds and incubators for newborns. d See general notes in the chapter "Health care and social welfare", item 2 on page 217. activity performed in voivodship area, including outdoor events. i Since 2011 concern establishments possessing 10 and

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
ROLNICTWO ^a I LEŚNICTWO					
1	Użytki rolne ^{bc} (stan w czerwcu) w tys. ha	1204,6	1097,5	1057,0	1074,1
2	w tym w dobrej kulturze rolnej w %	x	x	98,1	99,1
3	Powierzchnia zasiewów ^{cd} (stan w czerwcu) w tys. ha	742,5	676,8	605,8	625,7
w tym w %:					
4	zboża podstawowe (łącznie z mieszankami zbożowymi)	75,9	73,2	74,3	64,8
5	w tym: pszenica	9,7	5,8	6,2	6,4
6	żyto	17,9	15,4	12,8	9,5
7	ziemniaki	10,3	4,8	2,8	3,8
8	buraki cukrowe	0,7	0,9	0,0	0,0
Zbiory w tys. t:					
9	zboża podstawowe (łącznie z mieszankami zbożowymi)	836,1	1326,5	1309,7	1159,5
10	w tym: pszenica	132,4	119,4	125,6	133,0
11	żyto	188,3	243,3	185,8	139,9
12	ziemniaki ^e	1479,1	563,5	353,9	449,1
13	buraki cukrowe	178,3	240,0	13,0	-
Plony z 1 ha w dt:					
14	zboża podstawowe (łącznie z mieszankami zbożowymi)	14,8	26,8	29,1	28,6
15	w tym: pszenica	18,3	30,4	33,4	33,0
16	żyto	14,2	23,4	24,0	23,6
17	ziemniaki ^e	194	172	206	190
18	buraki cukrowe	326	414	472	-
Zwierzęta gospodarskie ^c (stan w czerwcu):					
bydło:					
19	w tysiącach sztuk	667,5	737,8	878,9	956,6
20	na 100 ha użytków rolnych ^b w szt.	56,0	67,2	83,1	89,1
trzoda chlewna (w latach 2000, 2005 oraz 2013 – stan w końcu lipca):					
21	w tysiącach sztuk	947,9	873,8	552,8	350,8
22	na 100 ha użytków rolnych ^b w szt.	79,5	79,6	52,3	32,7
Produkcja na 1 ha użytków rolnych ^b :					
23	żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso ^f (łącznie z tłuszczami i podrobami) w kg	153,5	166,9	196,1	200,0
24	mleka krowiego w l	1035	1482	1863	2198
Skup produktów rolnych na 1 ha użytków rolnych ^b :					
25	ziarno zbóż podstawowych (łącznie z mieszankami zbożowymi) w kg	67	90	85	113
26	ziemniaki w kg	160	112	83	78
27	buraki cukrowe w kg	149	219	6	-
28	żywiec rzeźny w przeliczeniu na mięso ^g (łącznie z tłuszczami) w kg	89	115	148	153
29	mleko krowie w l	886	1481	1627	1805

a Dane według siedziby użytkownika gospodarstwa. b Od 2010 r. bez posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących uwagi ogólne działu „Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo”, ust. 3 i 4 na str. 269. c W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego, bez ogrodów przydomowych. f Dotyczy mięsa: wołowego, cielęcego, wieprzowego, baraniego, końskiego, drobiowego, koziego, i drobiowego; w wadze poubojowej cieplej.

a Data are presented by the official residence of land user. b Since 2010 excluding owners of agricultural land who do not scale; see general notes in the chapter "Agriculture, hunting and forestry", item 3 and 4 on page 269. c In 2010 data of the fertilizers). e Since 2010 excluding kitchen gardens. f Concerns meat: beef, veal, pork, mutton, horseflesh, poultry, goat, -slaughter warm weight.

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
AGRICULTURE^a AND FORESTRY					
1078,0	1058,3	1094,0	1064,1	Agricultural land ^{bc} (as of June) in thous. ha	1
99,4	99,3	99,4	99,5	of which in good agricultural condition in %	2
635,2	655,6	688,3	672,9	Sown area ^{cd} (as of June) in thous. ha	3
				of which in %:	
64,5	62,2	58,0	59,5	basic cereals (including cereal mixed)	4
7,3	8,0	7,2	8,1	of which: wheat	5
7,0	5,8	6,2	7,5	rye	6
1,6	1,8	1,2	2,5	potatoes	7
0,0	0,0	0,0	0,0	sugar beets	8
				Crop production in thous. t:	
1279,9	1083,0	1111,8	1197,1	basic cereals (including cereal mixed)	9
167,4	171,5	160,7	187,7	of which: wheat	10
117,2	90,1	96,9	127,5	rye	11
228,1	186,9	184,9	434,1	potatoes ^e	12
5,1	4,2	4,8	0,2	sugar beets	13
				Yields per 1 ha in dt:	
31,2	26,6	27,8	29,9	basic cereals (including cereal mixed)	14
36,1	32,6	32,4	34,4	of which: wheat	15
26,2	23,8	22,8	25,4	rye	16
224	163	221	260	potatoes ^e	17
602	617	663	393	sugar beets	18
				Livestock ^c (as of June):	
				cattle:	
947,8	949,1	947,0	1018,3	in thousand heads	19
87,9	89,7	86,6	95,7	per 100 ha of agricultural land ^b in heads	20
				pigs (in years 2000, 2005 and 2013 – as of the end of July):	
354,1	337,2	307,9	303,1	in thousand heads	21
32,9	31,9	28,1	28,5	per 100 ha of agricultural land ^b in heads	22
				Production per 1 ha of agricultural land ^b :	
208,4	221,4	224,4	257,3	of animals for slaughter in terms of meat ^f (including fats and pluck) in kg	23
2195	2424	2362	2568	of cows' milk in l	24
				Procurement of agricultural products per 1 ha of agricultural land ^b :	
128	124	113	122	basic cereal (including cereal mixed) in kg	25
145	130	204	241	potatoes in kg	26
5	4	4	5	sugar beets in kg	27
170	185	191	219	animals for slaughter in terms of meat ^g (including fats) in kg	28
1925	2037	2060	2255	cows' milk in l	29

działalności rolniczej oraz posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali; patrz d Od 2010 r. bez powierzchni upraw trwałych, ogrodów przydomowych i upraw na przyoranie (nawozy zielone). e Od 2010 r. króliczego i dziczyzny; w wadze poubojowej ciepłej. g Dotyczy mięsa: wołowego, cielęcego, wieprzowego, baraniego, końskiego

conduct agricultural activities and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small Agricultural Census. d Since 2010 excluding permanent crops, kitchen gardens as well as area intended for ploughing (green rabbit and game; in post-slaughter warm weight. g Concerns meat: beef, veal, pork, mutton, horseflesh and poultry; in post-

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
ROLNICTWO ^a I LEŚNICTWO (dok.)					
1	Zużycie nawozów w przeliczeniu na czysty składnik na 1 ha użytków rolnych ^{bcd} w kg:				
	mineralnych lub chemicznych (łącznie z wieloskładnikowymi)	75,2	87,1	106,2	97,6
2	wapniowych	61,9	60,0	14,4	7,9
3	Ciągniki rolnicze (stan w czerwcu; w 2000 r. – stan w dniu 31 XII) na 100 ha użytków rolnych ^{bd} w szt.	7,1	8,8	9,6	9,8
4	Powierzchnia gruntów leśnych (stan w dniu 31 XII) w tys. ha	604,5	614,2	626,2	629,0
	Powierzchnia lasów (stan w dniu 31 XII):				
5	w tysiącach hektarów	595,6	604,6	616,2	619,1
6	na 1 mieszkańca w ha	0,50	0,50	0,50	0,52
7	Lesistość (stan w dniu 31 XII) w %	29,5	30,0	30,5	30,7
8	Pozyskanie drewna (grubizny) na 100 ha powierzchni lasów w m ³	233,7	284,5	287,5	296,3
PRZEMYSŁ					
9	Produkcja sprzedana przemysłu:				
	w milionach złotych (ceny bieżące)	12239,5	16687,7	20930,5
10	rok poprzedni = 100 (ceny stałe ^e)	100,8	105,6
11	2005 = 100 (ceny stałe ^e)	100,0	118,0	141,1
12	na 1 zatrudnionego w zł (ceny bieżące)	233529	329510	419579
13	na 1 mieszkańca w zł (ceny bieżące)	10191	13857	17493
BUDOWNICTWO					
14	Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej ^g (ceny bieżące):				
	w milionach złotych	1706,6	4786,5	3240,7
15	w tym sektor prywatny w % ogółem	97,4	99,2	99,1
16	na 1 mieszkańca w zł	1421	3975	2709
TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA – stan w dniu 31 XII					
17	Linie kolejowe eksploatowane normalnotorowe:				
	w kilometrach	783	682	759	693
18	na 100 km ² powierzchni ogólnej w km	3,9	3,4	3,8	3,4
	Drogi publiczne o twardej nawierzchni (miejskie i zamiejskie):				
19	w kilometrach	10569	11013	11999	12554
20	na 100 km ² powierzchni ogólnej w km	52,4	54,6	59,4	62,2
	Samochody osobowe zarejestrowane ^h :				
21	w tysiącach sztuk	259,1	352,4	469,4	518,5
22	na 1000 ludności	214	294	390	434
23	Ścieżki rowerowe ⁱ w km	224,8
	Placówki pocztowe operatora wyznaczonego ^k :				
24	w liczbach bezwzględnych	339	298	348	341
25	na 100 tys. ludności	28,0	24,8	28,9	28,5

a Dane według siedziby użytkownika gospodarstwa. b Od 2010 r. bez posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących uwagi ogólne działu „Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo”, ust. 3 i 4 na str. 269. c W roku gospodarczym. d W 2010 r. dane opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika. g Zrealizowanej przez podmioty budowlane – według miejsca wykonywania k W 2000 r. placówki pocztowe i placówki usług telekomunikacyjnych; w latach 2005–2012 określane jako placówki operatora

a Data are presented by the official residence of land user. b Since 2010 excluding owners of agricultural land who do not scale; see general notes in the chapter “Agriculture, hunting and forestry”, item 3 and 4 on page 269. c In farming year. d In relation to the data published in the previous edition of the Yearbook. g Realized by construction units – by place of performing trails. k In 2000 post offices and telecommunication service offices; in 2005–2012 determined as the public operator (public

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
AGRICULTURE^a AND FORESTRY (cont.)					
115,7	88,7	95,1	109,6	Consumption of fertilizers in terms of pure ingredient per 1 ha of agricultural land ^{bed} in kg:	1
21,2	20,4	16,6	35,6	mineral or chemical (including mixed fertilizers)	2
.	.	10,1	.	lime	3
630,0	630,9	631,5	632,2	Agricultural tractors (as of June; in 2000 – as of 31 Dec) per 100 ha of agricultural land ^{bd} in units	4
620,1	620,9	621,5	622,2	Forest land (as of 31 Dec) in thous. ha	5
0,52	0,52	0,52	0,53	Forest area (as of 31 Dec):	6
30,7	30,8	30,8	30,8	in thousand hectares	7
305,7	324,5	338,3	351,5	per capita in ha	8
				Forest cover (as of 31 Dec) in %	
				Removals (timber) per 100 ha of forest area in m ³	
INDUSTRY					
21924,0	21942,6	23138,4	27640,6	Sold production of industry:	9
107,9	106,8	106,0 ^f	111,3	in million zlotys (current prices)	10
152,2	162,5	172,3 ^f	191,8	previous year = 100 (constant prices ^e)	11
429252	423341	429476	492666	2005 = 100 (constant prices ^e)	12
18372	18435	19484	23322	per employee in zl (current prices)	13
				per capita in zl (current prices)	
CONSTRUCTION					
4339,8	4263,7	3240,3	4915,9	Sales of construction and assembly production ^g (current prices):	14
99,2	99,2	99,1	99,5	in million zlotys	15
3637	3582	2728	4148	of which private sector in % of total	16
				per capita in zl	
TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS – as of 31 Dec					
656	654	654	734	Railway lines operated – standard gauge:	17
3,2	3,2	3,2	3,6	in kilometres	18
12782	12925	13145	13356	per 100 km ² of total area in km	19
63,3	64,0	65,1	66,2	Hard surface public roads (urban and non-urban):	20
533,1	551,5	575,7	596,4	in kilometres	21
447	464	485	503	per 100 km ² of total area in km	22
326,9	453,8	465,1	517,4	Registered passenger cars ^h :	23
324	321	325	332	in thousand units	24
27,2	27,0	27,4	28,0	per 1000 population	25
				Bicycle paths ⁱ – length in km	
				Post offices of appointed operator ^k :	
				in absolute numbers	
				per 100 thous. population	

działalności rolniczej oraz posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali; patrz Powszechnego Spisu Rolnego. e Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 10 na str. 24. f Dane zmieniono w stosunku do robót. h Od 2011 r. łącznie z pojazdami posiadającymi pozwolenia czasowe wydane w końcu roku. i Bez szlaków rowerowych. publicznego (poczta publiczna).

conduct agricultural activities and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small 2010 data of the Agricultural Census. e See general notes, to the Yearbook, item 10 on page 24. f Data have been changed in works. h Since 2011 including road vehicles having temporary permission given at the end of the year. i Excluding bicycle post).

II. **WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (cd.)**
 MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA – stan w dniu 31 XII (dok.)					
1	Telefoniczne łącza główne ^a :				
1	w tysiącach	337,1	364,2	231,3	179,8
2	na 1000 ludności	278	304	192	151
HANDEL					
3	Sprzedaż detaliczna towarów (ceny bieżące):				
3	w milionach złotych	9676,8	10571,8	11672,6	11892,2
4	na 1 mieszkańca w zł	7987	8803	9693	9939
5	Sklepy ^b (stan w dniu 31 XII) w tys.	11,9	10,1	10,3	9,4
6	Liczba ludności (stan w dniu 31 XII) na 1 sklep ^b	101	118	117	127
FINANSE PUBLICZNE					
Budżety gmin^c					
Dochody:					
7	w milionach złotych	888,1	1347,3	2039,5	2332,4
8	na 1 mieszkańca w zł	1124	1737	2622	3031
Wydutki:					
9	w milionach złotych	916,6	1334,7	2325,5	2290,1
10	na 1 mieszkańca w zł	1160	1720	2990	2976
Budżety miast na prawach powiatu					
Dochody:					
11	w milionach złotych	714,7	1015,8	1803,8	1951,4
12	na 1 mieszkańca w zł	1695	2389	4229	4570
Wydutki:					
13	w milionach złotych	765,2	1052,9	2014,5	2024,9
14	na 1 mieszkańca w zł	1815	2476	4723	4742
Budżety powiatów					
Dochody:					
15	w milionach złotych	368,4	418,3	653,8	685,8
16	na 1 mieszkańca w zł	466	539	841	891
Wydutki:					
17	w milionach złotych	366,2	421,2	670,5	674,9
18	na 1 mieszkańca w zł	464	543	862	877
Budżet województwa					
Dochody:					
19	w milionach złotych	118,9	168,9	442,3	572,8
20	na 1 mieszkańca w zł	98	141	367	479
Wydutki:					
21	w milionach złotych	122,5	182,8	411,7	561,0
22	na 1 mieszkańca w zł	101	152	342	469

a Dane dotyczą operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej. b Dane za 2000 r. nieporównywalne z danymi za lata status miasta na prawach powiatu.

a Data concern operators of the public telecommunication network. b Data for 2000 are not comparable with data for the are also cities with powiat status.

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS – as of 31 Dec (cont.)					
138,9	127,3	118,9	95,3	Fixed main line ^a :	
117	107	100	80	in thousand	1
				per 1000 population	2
TRADE					
13222,2	13793,5	13090,4	14982,3	Retail sales (current prices):	
11080	11589	11023	12641	in million zlotys	3
10,1	10,0	10,0	9,9	per capita in zl	4
118	119	124	120	Shops ^b (as of 31 Dec) in thous.	5
				Number of population (as of 31 Dec) per shop ^b	6
PUBLIC FINANCE					
				Budgets of gminas^c	
2458,1	2569,0	2861,9	3096,2	Revenue:	
3209	3369	3771	4098	in million zlotys	7
				per capita in zl	8
2470,5	2482,0	2725,5	3130,8	Expenditure:	
3225	3255	3591	4144	in million zlotys	9
				per capita in zl	10
Budgets of cities with powiat status					
2359,5	1941,3	2259,4	2529,7	Revenue:	
5521	4539	5272	5888	in million zlotys	11
				per capita in zl	12
2138,8	2017,2	2210,4	2644,4	Expenditure:	
5005	4716	5158	6155	in million zlotys	13
				per capita in zl	14
Budgets of powiats					
732,6	749,3	716,4	767,6	Revenue:	
956	983	944	1016	in million zlotys	15
				per capita in zl	16
731,4	737,6	688,0	751,0	Expenditure:	
955	967	906	994	in million zlotys	17
				per capita in zl	18
Budget of voivodship					
766,5	847,6	423,9	567,8	Revenue:	
642	712	357	479	in million zlotys	19
				per capita in zl	20
744,0	930,7	374,1	521,4	Expenditure:	
623	782	315	440	in million zlotys	21
				per capita in zl	22

następne w związku ze zmienioną od 2004 r. metodą badania sklepów. c Bez dochodów i wydatków gmin mających również

following years due to changed, since 2004, method of shop survey. c Excluding revenue and expenditure of gminas which

II. WAŻNIEJSZE DANE O WOJEWÓDZTWIE (dok.)

MAJOR DATA ON THE VOIVODSHIP (cont.)

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2005	2010	2013
INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE^a					
1	Nakłady inwestycyjne (ceny bieżące):				
2	w milionach złotych	2282,1	3266,9	5050,9	5515,3
2	na 1 mieszkańca w zł	1884	2720	4194	4610
3	Wartość brutto środków trwałych (stan w dniu 31 XII; bieżące ceny ewidencyjne):				
3	w milionach złotych	39372,6	49915,5	66592,9	79626,3
4	na 1 mieszkańca w zł	32497	41607	55335	66635
RACHUNKI REGIONALNE^b					
5	Produkt krajowy brutto (ceny bieżące):				
6	w milionach złotych	32975	37538
6	na 1 mieszkańca w zł	27381	31374
7	Produkt krajowy brutto (ceny stałe)				
7	– rok poprzedni = 100	102,4
8	Wartość dodana brutto (ceny bieżące):				
8	w milionach złotych	29012	33325
9	na 1 mieszkańca w zł	24090	27853
10	Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych:				
10	w milionach złotych	23800	26442
11	na 1 mieszkańca w zł	19762	22100
12	Realne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych – rok poprzedni = 100	102,2
PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ W REJESTRZE REGON^c – stan w dniu 31 XII					
13	Ogółem: w tysiącach	85,8	88,9	91,9	96,5
14	na 10 tys. ludności	709	741	763	808
15	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej:				
15	w tysiącach	15,5	16,8	18,8	21,5
16	w tym:				
16	spółdzielnie	0,6	0,5	0,5	0,5
17	spółki handlowe	2,4	3,7	4,5	5,6
18	w tym z udziałem kapitału zagranicznego	0,3	0,4	0,5	0,7
19	spółki cywilne	6,6	4,5	4,7	5,0
20	2000 = 100	100,0	108,5	121,1	138,5
21	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą:				
21	w tysiącach	70,3	72,1	73,1	75,0
22	2000 = 100	100,0	102,5	103,9	106,7
23	na 10 tys. ludności	581	601	607	628

a Dane za 2000 r. nieporównywalne w związku z nowelizacją w 2002 r. ustawy o rachunkowości. b Dane za 2015 r. zostały ust. 12 na str. 355. c Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Data for 2000 are not comparable due to amendments in 2002 of the Act of Accounting. b Data for 2015 were changed item 12 on page 355. c Excluding persons tending private farms in agriculture.

2014	2015	2016	2017	SPECIFICATION	No.
INVESTMENTS. FIXED ASSETS^a					
6871,5	6848,3	4957,1	6377,3	Investment outlays (current prices):	
5758	5754	4174	5381	in million zlotys	1
				per capita in zl	2
85048,0	91087,0	94528,1	98496,6	Gross value of fixed assets (as of 31 Dec;	
71354	76621	79661	83151	current book-keeping prices):	
				in million zlotys	3
				per capita in zl	4
REGIONAL ACCOUNTS^b					
38608	39605	40733	.	Gross domestic product (current prices):	
32352	33275	34299	.	in million zlotys	5
				per capita in zl	6
102,6	101,6	101,5	.	Gross domestic product (constant prices)	
				– previous year = 100	7
34236	35137	35979	.	Gross value added (current prices):	
28689	29521	30296	.	in million zlotys	8
				per capita in zl	9
26541	26935	29115	.	Gross nominal disposable income in the household	
22241	22630	24516	.	sector :	
				in million zlotys	10
				per capita in zl	11
100,7	102,8	109,2	.	Gross disposable income in the households sector	
				– previous year = 100	12
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY IN THE REGON REGISTER^c – as of 31 Dec					
98,3	99,3	100,0	101,2	Total: in thousand	
825	835	842	854	per 10 thous. population	13
22,4	23,1	23,9	24,5	Legal persons and organizational entities without	
0,5	0,5	0,5	0,5	legal personality:	
5,9	6,5	7,1	7,7	in thousands	15
0,7	0,8	0,9	1,0	of which:	
5,0	5,1	5,1	5,2	co-operatives	16
144,4	148,6	154,0	157,7	commercial companies	17
				of which with foreign capital participation	18
				civil law partnerships	19
				2000 = 100	20
75,9	76,3	76,1	76,7	Natural persons conducting economic activity:	
108,0	108,4	108,2	109,1	in thousands	21
637	641	641	648	2000 = 100	22
				per 10 thous. population	23

zmienione w stosunku do opublikowanych w poprzedniej edycji Rocznika; patrz uwagi ogólne działu „Rachunki regionalne”,

in relations to the data published in the previous edition of Yearbook; see general notes in the chapter "Regional accounts",

TABL. 1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE
GEOGRAPHIC LOCATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	Gmina Gmina	W stopniach i minutach In degrees and minutes	W km In km	SPECIFICATION
Najdalej wysunięte punkty granicy województwa:				Furthest extended points of the voivodship border:
na północ (szerokość geograficzna północna)	Wiżajny	54°25'	x	in the north (northern geographic latitude)
na południe (szerokość geograficzna północna)	Mielnik	52°17'	x	in the south (northern geographic latitude)
na zachód (długość geograficzna wschodnia)	Turośl	21°36'	x	in the west (eastern geographic longitude)
na wschód (długość geograficzna wschodnia)	Białowieża	23°57'	x	in the east (eastern geographic longitude)
Rozciągłość:				Extent:
z południa na północ	x	2°08'	236	from south to north
z zachodu na wschód	x	2°21'	161	from west to east

Ź r ó d ł o: dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego.
S o u r c e: data of Podlaskie Voivodship Marshal's Office.

TABL. 2. POWIERZCHNIA I GRANICE W 2018 R.
Stan w dniu 1 I
AREA AND BORDERS IN 2018
As of 1 Jan

WYSZCZEGÓLNIENIE	W liczbach bezwzględnych In absolute numbers	W odsetkach In percent	SPECIFICATION
Powierzchnia w km ²	20187,0	x	Area in km ²
Długość granicy w km	936,4	100,0	Length of border in km
z Białorusią	245,9	26,3	with Belarus
z Litwą	104,3	11,1	with Lithuania
z województwami:			with voivodships:
lubelskim	4,0	0,4	Lubelskie
mazowieckim	358,2	38,2	Mazowieckie
warmińsko-mazurskim	224,6	24,0	Warmińsko-Mazurskie

Ź r ó d ł o: dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego.
S o u r c e: data of Podlaskie Voivodship Marshal's Office.

TABL. 3. **UKŁAD PIONOWY POWIERZCHNI**
ELEVATIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Gmina Gmina	Wzniesienie nad poziom morza w m Elevation above sea level in m	SPECIFICATION
Najwyżej położony punkt – okolice miejscowości Wiżajny	Wiżajny	298	Highest point – surroundings of Wiżajny
Najniżej położony punkt – okolice miejscowości Miastkowo	Miastkowo	92	Lowest point – surroundings of Miastkowo

Ź r ó d ł o: dane Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego.

S o u r c e: data of Podlaskie Voivodship Marshal's Office.

TABL. 4. **TEMPERATURY POWIETRZA**
AIR TEMPERATURES

STACJA METEOROLO- GICZNA METEOROLOGICAL STATION	Wzniesienie stacji nad poziom morza w m Station elevation above the sea level in m	Temperatury w °C Temperatures in °C						
		średnie ^a average ^a				skrajne extreme		amplitudy temperatur skrajnych ampli- tudes of extreme tempera- tures
		1971–2000	1991–2000	2001–2010	2017	maksimum maximum	minimum minimum	
						1971–2017		
Białystok	148	6,9	7,2	7,5	7,9	35,5	–35,4	70,9
Suwałki	184	6,3	6,8	7,1	7,5	35,2	–30,6	65,8

a Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.

Ź r ó d ł o: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Państwowego Instytutu Badawczego.

a Data for multi-year periods include annual averages from these periods.

S o u r c e: data of the Institute of Meteorology and Water Management, National Research Institute.

TABL. 5. **OPADY ATMOSFERYCZNE, PRĘDKOŚĆ WIATRU, USŁONECZNIENIE I ZACHMURZENIE**
ATMOSPHERIC PRECIPITATION, WIND VELOCITY, INSOLATION AND CLOUDINESS

STACJA METEOROLO- GICZNA METEOROLOGICAL STATION	Wzniesienie stacji nad poziom morza w m Station elevation above the sea level in m	Roczne sumy opadów w mm Total annual precipitation in mm			Średnia prędkość wiatru w m/s Average wind velocity in m/s	Usłone- cznienie w h Insolation in h	Średnie za- chmurzenie w oktan- tach ^a Average cloudiness in octants ^a	
		1971–2000	1991–2000	2001–2010				2017
		średnie ^b average ^b						
		Białystok	148	577	573	613	935	2,4
Suwałki	184	591	575	619	856	3,4	1398	5,8

a Stopień zachmurzenia nieba od 0 (niebo bez chmur) do 8 (niebo całkowicie pokryte chmurami). b Dane za okresy wieloletnie dotyczą średnich rocznych z tych okresów.

Ź r ó d ł o: dane Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Państwowego Instytutu Badawczego.

a Degree of cloudiness from 0 (no clouds) to 8 (total cloud cover). b Data for multi-year periods include annual averages from these periods.

S o u r c e: data of the Institute of Meteorology and Water Management, National Research Institute.

TABL. 6. **WIĘKSZE RZEKI^a**
PRINCIPAL RIVERS^a

RZEKI ^b RIVERS ^b	Długość ^c w km Length ^c in km		Odbiornik ^d Recipient ^d	Powierzchnia ^e zlewni w km ² Drainage ^e basin area in km ²	
	ogółem ^e total ^e	w tym w województwie of which in voivodship		ogółem ^e total ^e	w tym w województwie of which in voivodship
Narew	468,0	295,2	Wisła	53854,8	17550,0
Narewka	43,6	43,6	Narew	460,5	460,5
Orlanka	54,6	54,6	Narew	512,0	512,0
Biała	36,2	36,2	Orlanka	207,1	207,1
Supraśl	103,0	103,0	Narew	1843,7	1843,7
Stoja	38,1	38,1	Supraśl	220,1	220,1
Sokołda	51,0	51,0	Supraśl	488,8	488,8
Płoska	34,1	34,1	Supraśl	216,4	216,4
Nereśń	47,8	47,8	Narew	298,7	298,7
Ślina	43,6	43,6	Narew	355,4	355,4
Biebrza	183,6	183,6	Narew	7092,6	5055,7
Sidra	38,8	38,8	Biebrza	299,3	299,3
Netta	118,4	115,4	Biebrza	1300,7	1240,0
Blizna	20,3	20,3	Netta	352,7	352,7
Szczeberka	60,1	60,1	Blizna	226,3	226,3
Brzozówka	72,9	72,9	Biebrza	693,2	693,2
Kumiałka	41,7	41,7	Brzozówka	220,4	220,4
Lega (Jegrznia)	145,1	63,2	Biebrza	1061,7	359,4
Elk	127,0	34,2	Biebrza	1556,8	352,5
Wissa	59,4	59,4	Biebrza	515,7	470,4
Gać	23,3	23,3	Narew	431,3	431,3
Jablonka	33,7	33,7	Gać	224,5	224,5
Pisa	151,1	53,2	Narew	4513,7	847,6
Skroda	57,9	57,9	Pisa	405,8	405,8
Ruż	41,3	30,1	Narew	358,5	264,3
Bug	639,4	92,7	Narew	19356,6	3723,0
Leśna (Leśna Prawa)	36,4	36,4	Bug	355,6	355,6
Pulwa	17,2	17,2	Bug	200,9	200,9
Nurzec	108,6	108,6	Bug	2080,5	2066,0
Nurczyk	40,4	40,4	Nurzec	279,3	279,3
Leśna	27,2	27,2	Nurzec	320,7	320,7
Mianka	27,9	27,9	Nurzec	210,5	210,5
Brok	89,9	46,0	Bug	810,9	439,9
Czarna Hańcza	133,3	133,3	Niemen	1615,8	1615,8
Marycha	98,1	98,1	Czarna Hańcza	459,6	459,6
Świsłocz	44,3	44,3	Niemen	340,3	340,3
Szeszupa (Szeszupie)	27,6	27,6	Niemen	304,9	304,9

a O powierzchni zlewni w województwie powyżej 200 km². b Uszeregowane w porządku hydrograficznym. c Obliczono na podstawie Mapy Podziału Hydrograficznego Polski, uwzględniono odcinki rzek, które płyną przez jeziora, po granicy państwa i województwa. d Rzeka lub zbiornik wodny, do którego uchodzi dopływ. e Długości rzek oraz powierzchnie zlewni zostały podane dla rzek i zlewni w granicach Polski.

Źródło: dane Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Białymstoku – Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

a Of drainage basin area in Podlaskie Voivodship bigger than 200 km². b Listed according to hydrographic order. c Calculated according to Map of Hydrographic Division of Poland, the river sections which flow into lakes, on the national or the voivodship border were also included. d River or reservoir into which the water flows. e River length and drainage basin area shown for rivers and drainage basin within Poland.

Source: data of the Regional Water Management Authority in Białystok – the Polish Waters National Water Management Holding.

TABL. 7. **WIĘKSZE I GŁĘBSZE JEZIORA**
LARGER AND DEEPER LAKES

JEZIORA LAKES	Położenie Placement		Powierzchnia ^a w ha Area ^a in ha	Głębokość maksymalna ^b w m Maximum depth ^b in m	Objętość ^b w tys. m ³ Capacity ^b in thous. m ³
	dorzecze drainage basin	powiat powiat			

WEDŁUG POWIERZCHNI BY AREA

Wigry	Niemen	augustowski/suwalski	2168,3	73,2	336726,7
Rajgrodzkie ^c	Wisła	ełcki/grajewski	1509,9	52,0	142623,2
Gaładus ^d	Niemen	sejneński	707,0	54,8	92474,7
Sajno	Wisła	augustowski	526,3	27,0	52446,8
Dręstwo	Wisła	augustowski	507,8	25,0	42734,6
Białe Augustowskie	Wisła	augustowski	475,1	30,0	41716,5
Serwy	Niemen	augustowski	447,6	41,5	67181,5
Necko	Wisła	augustowski	410,3	25,0	40561,4
Szelment Wielki	Niemen	suwalski	346,2	45,0	53492,0
Rospuda Filipowska ...	Wisła	suwalski	327,9	38,9	49731,8
Hańcza	Niemen	suwalski	308,4	108,5	120364,1
Pomorze	Niemen	sejneński	293,2	23,5	25280,5
Wiżajny	Pregola	suwalski	291,3	5,3	7746,1
Kolno	Wisła	augustowski	254,3	3,3	3303,4
Studzieniczne	Wisła	augustowski	247,2	30,5	22073,6

WEDŁUG GŁĘBOKOŚCI BY DEPTH

Hańcza	Niemen	suwalski	308,4	108,5	120364,1
Wigry	Niemen	augustowski/suwalski	2168,3	73,2	336726,7
Gaładus ^d	Niemen	sejneński	707,0	54,8	92474,7
Rajgrodzkie ^c	Wisła	ełcki/grajewski	1509,9	52,0	142623,2
Białe Filipowskie	Pregola	suwalski	129,0	52,0	22662,3
Ożewo (Użewo)	Niemen	suwalski	56,3	49,6	9326,4
Garbas	Wisła	suwalski	138,0	48,0	31809,7
Busznica	Wisła	augustowski	46,4	48,0	3350,6
Szurpity	Niemen	suwalski	83,2	46,2	8168,0
Szelment Wielki	Niemen	suwalski	346,2	45,0	53492,0
Długie Krasnopolskie	Niemen	sejneński	96,7	45,0	7669,4
Okmin	Niemen	suwalski	118,8	42,4	14310,4
Dmitrowo	Niemen	sejneński	59,6	42,0	6476,6
Serwy	Niemen	augustowski	447,6	41,5	67181,5
Rospuda Filipowska ...	Wisła	suwalski	327,9	38,9	49731,8

a Obliczono na podstawie Mapy Podziału Hydrograficznego Polski. b Dane według Atlasu Jezior Polski t. III pod red. J. Jańczaka, IMGW Bogucki Wydawnictwo Naukowe S.C. Poznań 1999. c Jezioro na pograniczu województw warmińsko-mazurskiego i podlaskiego; powierzchnia na terenie województwa podlaskiego wynosi 987,2 ha. d Jezioro graniczne – na terytorium Polski 544,6 ha.

Ź r ó d ł o: dane Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Białymstoku – Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

a Calculated according to Map of Hydrographic Division of Poland. b Data based on Atlas Jezior Polski t. III, edited by J. Jańczak, IMGW Bogucki Wydawnictwo Naukowe S.C. Poznań 1999. c Lake at the borderland between Warmińsko-Mazurskie and Podlaskie Voivodships; area within Podlaskie Voivodship – 987,2 ha. d Border lake – in Poland 544,6 ha.

S o u r c e: data of the Regional Water Management Authority in Białystok – the Polish Waters National Water Management Holding.

Uwagi ogólne

1. Informacje o **stanie geodezyjnym i kierunkach wykorzystania powierzchni województwa** ujmowane są według form władania i grup rejestrowych w oparciu o ewidencję gruntów i budynków wprowadzoną rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 III 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (jednolity tekst Dz. U. 2016 poz. 1034).

Dane o **gruntach rolnych wyłączonych na cele nierolnicze i leśnych na cele nieleśne** dotyczą gruntów, za które pobrano należności i opłaty w trybie ustawy z dnia 3 II 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (jednolity tekst Dz. U. 2017 poz. 1161), która chroni wszystkie grunty rolne zaliczone do klas bonitacyjnych I–III oraz grunty rolne klas bonitacyjnych IV–VI wytworzone z gleb organicznych.

2. Dane o **gruntach zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji i zagospodarowania** dotyczą gruntów, które utraciły całkowicie wartości użytkowe (grunty zdewastowane) oraz gruntów, których wartość użytkowa rolnicza lub leśna zmalała w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych lub wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej (grunty zdegradowane).

Rekultywacja gruntów polega na nadaniu lub przywróceniu gruntom zdegradowanym lub zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg.

3. Informacje o **poborze wody** dotyczą:

1) w pozycji „na cele produkcyjne” – poza rolnictwem (z wyłączeniem ferm przemysłowego chowu zwierząt oraz zakładów zajmujących się produkcją roślinną), leśnictwem, łowiectwem i rybactwem – jednostek organizacyjnych wnoszących opłaty za pobór z ujęć własnych rocznie minimum 5 dam³ i więcej wody podziemnej albo co najmniej 20 dam³ i więcej wody powierzchniowej lub odprowadzających rocznie 20 dam³ i więcej ścieków;

General notes

1. Information regarding the **geodesic status and use of voivodship land** is classified by ownership and register groups, according to the land and building register as a result of the regulation of the Minister of Regional Development and Construction, dated 29 Mar 2001 in regard to the registration of land and buildings (uniform text Journal of Laws 2016 item 1034).

Data regarding **agricultural land designated for non-agricultural purposes and forest land designated for non-forest purposes** concern land, for which payments and fees were collected, on the basis of the Law on Agricultural and Forest Land Protection, dated 3 Feb 1995 (uniform text Journal of Laws 2017 item 1161), which protects all agricultural land included in quality classes I–III as well as agricultural land included in quality classes IV–VI comprised of organic soils.

2. Data regarding **devastated and degraded land requiring reclamation and management** concern land which has completely lost its utility value (devastated land) and land the rural or forest utility value of which has declined due to worsening of natural conditions or environmental changes and industrial activity as well as due to inappropriate agricultural practices (degraded land).

Reclamation of land consists in assigning or restoration a utility or natural value to devastated or degraded land through appropriate landscaping, improving physical and chemical properties, regulating waterways, regenerating soils, strengthening scarps as well as constructing or reconstructing necessary roads.

3. Information regarding **water withdrawal** concerns:

1) in the item “for production purposes” – excluding agriculture (except industrial livestock farming and crop production plants), forestry, hunting and fishing – organizational entities making payments for the annual withdrawal of minimum 5 dam³ or more of underground water, or 20 dam³ or more of surface water from their own sources, or discharging not less than 20 dam³ or more of wastewater annually;

- 2) w pozycji „nawodnienia w rolnictwie i leśnictwie oraz napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych” – jednostek organizacyjnych rolnictwa, leśnictwa i rybactwa zużywających wodę na potrzeby nawadniania gruntów rolnych i leśnych o powierzchni od 20 ha oraz na potrzeby eksploatacji stawów rybnych o powierzchni od 10 ha;
- 3) w pozycji „eksploatacja sieci wodociągowej” – wszystkich jednostek nadzorujących pracę sieci wodociągowej (w tym również spółdzielni mieszkaniowych, spółek wodnych, zakładów usług wodnych, zakładów pracy itp.).

4. Dane o ściekach dotyczą ścieków odprowadzonych do wód lub do ziemi przez jednostki określone w ust. 3, pkt 1) i pkt 3). Do tych samych jednostek odnoszą się dane o **wyposażeniu w oczyszczalnie ścieków**.

Jako **ścieki wymagające oczyszczania** przyjęto ścieki odprowadzane siecią kanałów lub rowów otwartych bezpośrednio do wód, do ziemi lub do sieci kanalizacyjnej z jednostek produkcyjnych (łącznie z zanieczyszczonymi wodami chłodniczymi, jak również łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych i obiektów budowlanych), z innych jednostek oraz z gospodarstw domowych.

Wody chłodnicze są to wody używane w procesach produkcyjnych, głównie w elektrowniach cieplnych do celów chłodzenia. Są to zwykle wody podgrzane, które powodują tzw. zanieczyszczenie termiczne wód.

Za **wody chłodnicze niewymagające oczyszczania** uznaje się wody, które spełniają następujące warunki:

- są odprowadzane do wód wydzielonym dla nich systemem kanalizacji,
- ładunki zanieczyszczeń w wodach chłodniczych po procesie produkcyjnym nie są większe od ładunków zanieczyszczeń w wodach pobranych do celów chłodzenia,
- temperatura wód chłodniczych odprowadzonych do jezior oraz ich dopływów nie przekracza 26°C, a do pozostałych wód, z wyjątkiem morza terytorialnego, nie przekracza 35°C.

Dane o **ściekach oczyszczanych** dotyczą ścieków oczyszczanych mechanicznie, chemicznie, biologicznie oraz z podwyższonym usuwaniem biogenów i odprowadzonych do wód lub do ziemi.

Przez **ścieki oczyszczane mechanicznie** rozumie się ścieki poddane procesowi usuwania jedynie zanieczyszczeń nierozpuszczalnych, tj. ciał stałych i tłuszczów ulegających osadzeniu lub flotacji, przy użyciu krat, sit, piaskowników, odtłuszczaczy współpracujących z osadnikami Imhoffa.

- 2) in the item "irrigation in agriculture and forestry as well as filling and completing fish ponds" – agricultural, forest and fishing organizational entities, consuming water for irrigation of agricultural or forest land with the area of 20 ha or more, and for the purpose of exploitation of fish ponds with the area of 10 ha or more;
- 3) in the item "exploitation of water supply network" – all entities responsible for the management of the water supply network (including housing cooperatives, water companies, waterworks and workplaces etc.).

4. Data regarding wastewater concern wastewater discharged into waters or into the ground by entities described in item 3, point 1) and point 3). Data regarding **entities possessing wastewater treatment plants** concern the same entities.

Wastewater requiring treatment is understood as wastewater discharged by means of open channels or ditch systems directly into waters, into the ground or to sewage network from entities engaged in production (including polluted cooling water and polluted water from drainage of mines and constructions), other entities as well as households.

Cooling water means water used in production processes, mainly in heat and power generating plants for cooling. This is usually hot water, which causes so-called thermal pollution of water.

Cooling water not requiring treatment is water which meets the following conditions:

- is discharged in waters by a separate sewage system,
- the charge of pollutants in cooling water after the production process is not greater than the charge of pollutants in water withdrawn for cooling purposes,
- the temperature of cooling water discharged into lakes and their inflows does not exceed 26°C as well as into other waters, except territorial sea, does not exceed 35°C.

Data regarding **treated wastewater** concern wastewater treated mechanically, chemically, biologically and with increased biogene removal and discharged into waters or into the ground.

Mechanical treatment of wastewater is understood as the process of removing only non-soluble pollutants, i.e. solid bodies and fats subject to settlement or flotation, using grates, filters, grit chambers, grease traps and sedimentation tanks.

Chemiczne oczyszczanie ścieków polega na wytrącaniu niektórych związków rozpuszczalnych, względnie ich neutralizacji metodami chemicznymi, takimi jak koagulacja, sorpcja na węglu aktywnym itp.

Biologiczne oczyszczanie ścieków następuje w procesie mineralizacji przez drobnoustroje w środowisku wodnym w sposób naturalny (np. poprzez rolnicze wykorzystanie ścieków, zraszanie pól, stawy rybne) lub w urządzeniach sztucznych (złoża biologiczne, osad czynny) i polega na usuwaniu ze ścieków zanieczyszczeń organicznych oraz związków biogennych i refrakcyjnych.

Podwyższone usuwanie biogenów w ściekach następuje w oczyszczalniach ścieków o wysokoefektywnych technologiach oczyszczania (głównie biologicznych, a także chemicznych) umożliwiających zwiększoną redukcję azotu i fosforu.

Kilkustopniowe oczyszczanie odprowadzanych ścieków, np. biologiczne z podwyższonym usuwaniem biogenów lub mechaniczno-chemiczno-biologiczne, zakwalifikowano do najwyższego stopnia oczyszczania (z podwyższonym usuwaniem biogenów, biologicznego lub chemicznego).

Oczyszczalnie ścieków komunalnych obejmują wszystkie oczyszczalnie pracujące na sieci kanalizacyjnej. Nieobjęte są badaniami statystycznymi oczyszczalnie przydomowe (przysagrodowe) lub oczyszczające ścieki wyłącznie dowożone (czyli oczyszczalnie niepracujące na sieci kanalizacyjnej).

Dane o **ludności miast i wsi korzystającej z oczyszczalni ścieków** podano w oparciu o szacunek liczby ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie pracujące na sieci kanalizacyjnej.

5. Informacje o źródłach i wielkości emisji zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza oraz o stanie wyposażenia i efektach eksploatacji urządzeń do redukcji tych zanieczyszczeń dotyczą jednostek organizacyjnych ustalonych przez Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych na podstawie określonej wysokości opłat wniesionych w 1986 r. za roczną emisję substancji zanieczyszczających powietrze według stawek określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 12 X 2015 r. w sprawie opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska (Dz. U. poz. 1875) z późniejszymi zmianami.

Ustalona zbiorowość badanych jednostek utrzymywana jest corocznie, co m.in. zapewnia zachowanie ciągłości i porównywalności wyników badania. Zbiorowość ta może być powiększona jedynie w szczególnych wypadkach, np. o jednostki nowo uruchomione lub rozbudowane o wysokiej skali progowej emisji zanieczyszczeń.

Chemical treatment of wastewater consists in precipitating certain soluble compounds or their neutralization through chemical methods, such as coagulation, sorption on active carbon etc.

Biological treatment of wastewater occurs through mineralization processes caused by microorganisms in the natural water environment (e.g. through agricultural use of wastewater, field irrigation, fish ponds) or in artificial facilities (biofilters, activated sludge) and consists in the removal of organic pollutants or biogenous and refractive compounds from wastewater.

Increased biogene removal from wastewater occurs in wastewater treatment plants with highly efficient treatment technologies (mostly biological and also chemical) allowing for an increased reduction in nitrogen and phosphorus content.

A few steps treatment of discharged wastewater, e.g. biological with increased biogene removal or mechanical, chemical and biological, was classified as the highest degree of the treatment process (with increased biogene removal, biological or chemical).

Municipal wastewater treatment plants cover all water treatment plants within a sewage network. The statistical survey do not include household wastewater treatment facilities or plants which treat only transported wastewater (i.e. wastewater treatment plants which operate outside the sewage system).

Data on **urban and rural population connected to wastewater treatment plants** are presented on the basis of estimates of the number of population served by wastewater treatment plants working on sewage network.

5. Information regarding the sources and amounts of industrial atmospheric pollutant emission from plants of significant nuisance to air quality as well as **the equipment reducing such pollutants and the effects of its utilization** concerns organizational entities established by the Minister of Environmental Protection and Natural Resources on the basis of the defined amount of fees borne in 1986 for the annual emission of substances polluting the air, according to rates defined in the decree of the Council of Ministers, dated 12 Oct 2015, regarding payments for economic use of the environment and modifications to it (Journal of Laws item 1875) with later amendments.

The established group of surveyed entities maintained annually which i.a. assures comparability of data, may only be increased in specific cases, e.g. by newly established or expanded entities with a high threshold of pollutant emission.

Dane o **emisji zanieczyszczeń pyłowych** dotyczą pyłów: ze spalania paliw, cementowo-wapienniczych i materiałów ogniotrwałych, krzemowych, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowych, sadzy oraz innych rodzajów zanieczyszczeń pyłowych.

Dane o **emisji zanieczyszczeń gazowych** dotyczą: dwutlenku siarki, tlenku węgla, dwutlenku węgla, tlenków azotu, węglowodorów oraz innych rodzajów zanieczyszczeń gazowych.

Dane o emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych obejmują emisję zorganizowaną (z urządzeń technologicznych i ogrzewczych) oraz niezorganizowaną (z hald, składowisk, w toku przeładunku substancji sypkich lub lotnych, z hal produkcyjnych itp.).

Ze względu na to, że wielkość **emisji dwutlenku węgla** charakteryzuje się dużymi bezwzględными wartościami, **wskaźnik dotyczący stopnia redukcji zanieczyszczeń gazowych** został wyliczony i przedstawiony **bez uwzględnienia emisji dwutlenku węgla**.

Wielkość emisji z poszczególnych źródeł i poszczególnych rodzajów zanieczyszczeń ustalona została albo na drodze pomiarów, albo na podstawie obliczeń z bilansu surowcowo-paliwowego w oparciu o wskaźniki emisji zanieczyszczeń dla charakterystycznych procesów technologicznych.

6. Ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody: dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów; roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową; zwierząt prowadzących wędrowny tryb życia; siedlisk przyrodniczych; siedlisk zagrożonych wyginieciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów; tworów przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalnych szczątków roślin i zwierząt; krajobrazu; zieleni w miastach i wsiach; zadrzewień.

Podstawą prawną regulującą ustanowienie form ochrony przyrody jest ustawa z dnia 16 IV 2004 r. o ochronie przyrody (jednolity tekst Dz. U. 2016 poz. 2134, z późniejszymi zmianami).

Dane dotyczące powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionej nie uwzględniają informacji o obszarach sieci Natura 2000, obejmują tylko tę ich część, która mieści się w granicach pozostałych obszarów prawnie chronionych.

Park narodowy obejmuje obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Data regarding **emission of particulates pollutants** concern: particulates from the combustion of fuels, particulates from cement and lime, fire-resistant materials, silicates, artificial fertilizers, carbon and graphite, soot as well as other types of particulates pollutants.

Data regarding **emission of gaseous pollutants** concern: sulphur dioxide, carbon monoxide, carbon dioxide, nitrogen oxides, hydrocarbons as well as other types of gaseous pollutants.

Data regarding emission of particulates and gaseous pollutants include organized emission (from technological and heating facilities) and non-organized emission (from waste dumps and landfills, in the course of reloading of volatile or loose substances, from production halls etc.).

Due to the high absolute values which characterize the **emission of carbon dioxide**, the **indicator of reduction of gaseous pollutants** was calculated and presented **excluding carbon dioxide emission**.

Emission volumes from various sources and of different pollutant types were estimated through measurements or on the basis of calculations of the raw material and fuel balance based on pollutant emission indicators for the characteristic technological processes.

6. Nature protection consists in maintenance, balanced use and renewal of natural resources, objects and elements as: wild plants, animals and fungi; plants, animals and fungi under species protection; migratory animals; natural habitats; habitats threatened with extinction, rare and protected species of plants, animals and fungi; objects of animate and inanimate nature as well as fossil plant and animal remains; landscape; green belts within cities and villages; plantings.

The legal basis regulating establishing forms of nature protection is the Law on Nature Protection, dated 16 Apr 2004 (uniform text, Journal of Laws 2016 item 2134, with later amendments).

Data regarding legally protected areas possessing unique environmental value do not include information concerning the areas of the Natura 2000 network, data include only the part located within the legally protected areas.

National park includes protected areas distinguishing for particular natural, scientific, social, cultural and educational values, not smaller than 1000 ha, where all nature elements and specific landscape features are protected.

Rezerwat przyrody obejmuje obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi.

Park krajobrazowy obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz walory krajobrazowe w celu zachowania, popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju.

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych.

Stanowiska dokumentacyjne to niewyodrębniające się na powierzchni lub możliwe do wyodrębnienia, ważne pod względem naukowym i dydaktycznym, miejsca występowania formacji geologicznych, nagromadzeń skamieniałości lub tworów mineralnych, jaskinie lub schroniska podskalne wraz z namuliskami oraz fragmenty eksploatowanych lub nieczynnych wyrobisk powierzchniowych i podziemnych.

Użytkami ekologicznymi są zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej, jak np.: naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Zespołami przyrodniczo-krajobrazowymi są fragmenty krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujące na ochronę ze względu na ich walory widokowe lub estetyczne.

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe oraz jaskinie.

7. Odpady oznaczają każdą substancję lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza pozbyć się lub do których pozbycia się jest obowiązany.

Nature reserve includes areas in natural or slightly changed state, ecosystems, refuges and natural habitats. It also protects habitats of plants, animals and fungi as well as formations and elements of inanimate nature, having essential environmental, scientific, cultural values or landscape features.

Landscape park is an area protected because of its natural, historical and cultural values as well as for landscape features. The aim of landscape park creation is preservation and dissemination of these values in conditions of sustainable development.

Protected landscape area includes areas protected because of distinguishing landscape characterized by various ecosystem types, valuable because of their functions satisfying the needs of tourism and recreation or functions of ecological corridors.

Documentation sites are not distinguished on the surface or possible to be distinguished, important in scientific and educational terms, places of occurrence of geological formations, concentrations of fossils or mineral formations, caves or rock shelters along with silt-covered grounds and fragments of active and closed surface and underground excavations.

Ecological areas are worth protecting fragments of ecosystems of significant importance for biodiversity, such as: natural water reservoirs, field and forest ponds, groups of trees and shrubs, swamps, peat bogs, dunes, patches of non-used vegetation, old river beds, natural habitats, habitats of rare or protected species of plants, animals or fungi, their refuges and places of reproduction or places of seasonal residence.

Landscape-nature complexes are fragments of natural and cultural landscape that are worth of protection due to their scenic or aesthetic features.

Monuments of nature are single objects of animate and inanimate nature or their clusters of special environmental, scientific, cultural, historical or landscape value and of distinctive individual features, trees of impressive size, native and alien shrubs, springs, waterfalls, karst springs, rocks, ravines, erratic blocks and caves.

7. Waste means any substance or object, which the holder thereof discards or intends or is required to discard.

Informacje o odpadach od 2013 r. opracowano w oparciu o ustawę z dnia 14 XII 2012 r. o odpadach (jednolity tekst Dz. U. 2016 poz. 1987, z późniejszymi zmianami).

Prezentowane rodzaje odpadów od 2015 r. są zgodne z katalogiem odpadów wprowadzonym rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 XII 2014 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. poz. 1923).

Dane dotyczące odpadów odzyskanych i nieszkodliwionych od 2014 r. obejmują odpady zagospodarowane przez wytwórcę we własnym zakresie. Dane za lata poprzednie dotyczą odpadów odzyskanych i nieszkodliwionych zarówno we własnym zakresie, jak i przekazanych innym odbiorcom w celu odzysku lub unieszkodliwienia.

Informacje o **ilości i rodzajach odpadów** dotyczą zakładów, które wytworzyły w ciągu roku powyżej 1 tys. t odpadów lub nagromadziły 1 mln t i więcej odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych).

Przez **odzysk odpadów** rozumie się jakikolwiek proces, którego głównym wynikiem jest to, aby odpady służyły użytecznemu zastosowaniu przez zastąpienie innych materiałów, które w przeciwnym przypadku zostałyby użyte do spełnienia danej funkcji, lub w wyniku którego odpady są przygotowywane do spełnienia takiej funkcji w danym zakładzie lub ogólnie w gospodarce.

Przez **unieszkodliwienie odpadów** rozumie się proces niebędący odzyskiem, nawet jeżeli wtórnym skutkiem takiego procesu jest odzysk substancji lub energii.

Magazynowanie odpadów to czasowe przechowywanie odpadów obejmujące:

- wstępne magazynowanie odpadów przez ich wytwórcę,
- tymczasowe magazynowanie odpadów przez prowadzącego zbieranie odpadów,
- magazynowanie odpadów przez prowadzącego przetwarzanie odpadów.

Dane o **odpadach dotychczas składowanych (nagromadzonych)** dotyczą ilości odpadów zdeponowanych na terenach własnych zakładów w wyniku składowania w roku sprawozdawczym i w latach poprzednich.

Przez **zrekultywowane tereny składowania odpadów** należy rozumieć tereny, których eksploatacja została zakończona i na których zostały przeprowadzone prace polegające na nadaniu lub przywróceniu im wartości użytkowych między innymi poprzez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych oraz uregulowanie stosunków wodnych.

Data on waste since 2013 have been compiled on the basis of the Law on Waste, dated 14 Dec 2012 (uniform text Journal of Laws 2016 item 1987, with later amendments).

Since 2015 types of waste presented have been consistent with the waste catalogue introduced by the decree of the Minister of the Environment, dated 9 Dec 2014 (Journal of Laws item 1923).

Since 2014 data on waste recovered and disposed included waste treated by waste producer on its own. Data on waste recovered and disposed for previous years included waste treated both by waste producer on its own and transferred to other recipient for recovery or disposal.

Information regarding the **quantity and type of waste** concerns plants which generated over 1 thous. t of waste in the course of the year or accumulated 1 mln t of waste and more (excluding municipal waste).

Recovery of waste is understood as any process, the main result of which is waste serving a useful purpose by replacing other materials which would otherwise have been used to fulfill a particular function, or as a result of which waste is being prepared to fulfill that function, in the plant or generally in the economy.

Disposal of waste is understood as a process which is not recovery even where the operation has as a secondary consequence the reclamation of substances or energy.

Waste storage is a temporary waste storage including:

- preliminary storage of waste by its producer,
- temporary storage of waste by the one collecting waste,
- storage of waste by the one processing waste.

Data regarding **waste landfilled up to now (accumulated)** concern the quantity of waste deposited on own plant areas as a result of depositing it during the reporting and previous years.

Reclaimed landfill areas are areas where exploitation was finished, and where work connected with assigning or restoration utility value such as appropriate landscaping, improving physical and chemical characteristics as well as regulating waterways was carried out.

8. Dane o nakładach na środki trwale służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej oraz ich efektach rzeczowych prezentuje się zgodnie z Polską Klasyfikacją Statystyczną Dotyczącą Działalności i Urzędzeń Związanych z Ochroną Środowiska, wprowadzoną rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 2 III 1999 r. (Dz. U. Nr 25, poz. 218). Klasyfikacja ta opracowana została na podstawie Międzynarodowej Standardowej Statystycznej Klasyfikacji EKG/ONZ dotyczącej Działalności i Urzędzeń Związanych z Ochroną Środowiska oraz Europejskiego Systemu Zbierania Informacji Ekonomicznych dotyczących Ochrony Środowiska (SERIEE) wdrożonego przez Unię Europejską.

9. Fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej są to fundusze tworzone m.in. z opłat za korzystanie ze środowiska (tj. kwot pieniężnych pobieranych m.in. za: emisję zanieczyszczeń powietrza, umieszczanie odpadów na składowisku oraz pobór i korzystanie z wód i wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi), kar za naruszenie wymagań w zakresie ochrony środowiska, spłat pożyczek udzielonych inwestorom.

8. Data regarding outlays on fixed assets and tangible effects of investments in environmental protection and water management are presented in accordance with the Polish Statistical Classification of Environmental Protection Activities and Facilities, introduced on the basis of the regulation of the Council of Ministers, dated 2 Mar 1999 (Journal of Laws No. 25, item 218). This classification was compiled on the basis of the ECE/UN Single European Standard Statistical Classification of Environmental Protection Activities and Facilities as well as the European System for the Collection of Economic Information on the Environment (SERIEE) implemented by the European Union.

9. Environmental protection and water management funds are funds created from income originating i.a. from payments for use of natural environment (i.e. payments collected i.a. for: emission of air pollutants, placement of waste in the landfill as well as withdrawal and use of water and releasing wastewater into water or the ground), the fines for violating environmental protection requirements, the repayments of loans granted for investors.

TABLE 1 (8). STAN GEODEZYJNY, KIERUNKI I ZMIANY W WYKORZYSTANIU POWIERZCHNI WOJEWÓDZTWA
 Stan w dniu 1 I
 GEODESIC STATUS, DIRECTIONS AND CHANGES OF VOIVODSHIP LAND USE
 As of 1 Jan

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2018		2010	2018	SPECIFICATION
	w ha in ha		przyrost (+) lub ubytek (-) w ha w stosunku do 2017 r. increase (+) or decrease (-) in ha in relation to 2017	na 1000 mieszkańców ^a w ha per 1000 population ^a in ha			
Powierzchnia ogólna^b ...	2018702	2018702	2018702	-	1696,77	1704,20	Total area^b
Użytki rolne	1219915	1214084	1218487 ^c	+84 ^c	1025,37	1028,65 ^c	Agricultural land
w tym:							of which:
grunty orne	772680	770162	761506	-1094	649,46	642,87	arable land
sady	5535	4419	4898	-23	4,65	4,13	orchards
łąki trwałe	207115	207107	205034	-118	174,09	173,09	permanent meadows
pastwiska trwałe	192837	192578	190061	-169	162,08	160,45	permanent pastures
grunty:							land:
rolne zabudowane	32483	31089	36061	+154	27,30	30,44	agricultural built-up
pod stawami	1500	1740	2007	+22	1,26	1,69	under ponds
pod rowami	7765	6991	7141	-1	6,53	6,03	under ditches
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione ^d ..	639978	643803	637884	-545	537,92	538,50	Forest land as well as woody and bushy land ^d
lasy	624856	630047	632106	+829	525,21	533,63	forests
grunty zadrzewione i zakrzewione	15122	13756	5778	-1374	12,71	4,88	woody and bushy land
Grunty pod wodami powierzchniowymi	27570	27670	27933	+41	23,17	23,58	Land under waters
płynącymi	24415	25732	25971	+45	20,52	21,92	flowing
stojącymi	3155	1939	1962	-4	2,65	1,66	standing
Grunty zabudowane i zurbanizowane	73139	75609	76775 ^e	+580 ^e	61,48	64,81 ^e	Built-up and urbanized land
w tym:							of which:
tereny:							areas:
mieszkaniaowe	7374	8054	8441	+137	6,20	7,13	residential
przemysłowe	2445	2784	2913	+52	2,06	2,46	industrial
inne zabudowane ..	4052	4769	4896	+20	3,41	4,13	other built-up
zurbanizowane niezabudowane	744	741	681	-45	0,63	0,57	urbanized non-built-up
rekreacji i wypoczynku	1561	1429	1430	+10	1,31	1,21	recreational and rest
tereny komunikacyjne:							transport areas:
drogi	49175	50885	51129	+129	41,33	43,16	roads
kolejowe	5421	5031	4989	-6	4,56	4,21	railway
inne ^f	132	107	92	+2	0,11	0,08	other ^f
użytki kopalne	2236	1810	1756	+71	1,88	1,48	minerals
Użytki ekologiczne	1825	1920	1970	-25	1,53	1,66	Ecological areas
Nieuzytki	54457	53992	53853	-116	45,77	45,46	Wasteland
Tereny różne ^g	1818	1623	1800	-19	1,53	1,52	Miscellaneous land ^g

a Stan ludności w dniu 31 XII, odpowiednio dla lat 2009 i 2017. b Obszar lądowy (łącznie z wodami śródlądowymi). c Łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych, ujmowanymi do 2016 r. w pozycji „grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione”. d Do 2016 r. łącznie z gruntami zadrzewionymi i zakrzewionymi na użytkach rolnych. e Łącznie z gruntami przeznaczonymi pod budowę dróg publicznych lub linii kolejowych. f Przystanie, obiekty i budowle służące komunikacji wodnej, naziemne obiekty itp. g Grunty przeznaczone do rekultywacji oraz niezagospodarowane grunty zreultywowane, wały ochronne nieprzystosowane do ruchu kołowego.
 Ź r ó d ł o: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

a Population as of 31 Dec for 2009 and 2017, respectively. b Land area (including inland waters). c Including woody and bushy land on agricultural land, classified until 2016 in the items "forest land as well as woody and bushy land". d Until 2016 including woody and bushy land on agricultural land. e Including areas used for public road construction or railways. f Harbours, buildings and other objects of water communication, terrestrial objects, etc. g Land designated for reclamation, unused reclaimed land, embankments, not designated for car traffic.

S o u r c e: data of the Head Office of Geodesy and Cartography.

TABL. 2 (9). **GRUNTY ROLNE WYŁĄCZONE NA CELE NIEROLNICZE I LEŚNE NA CELE NIELEŚNE^a**
 AGRICULTURAL LAND DESIGNATED FOR NON-AGRICULTURAL PURPOSES
 AND FOREST LAND DESIGNATED FOR NON-FOREST PURPOSES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w ha		in ha		
OGÓŁEM	60	87	110	135	TOTAL
WEDŁUG RODZAJÓW GRUNTÓW BY TYPE OF LAND					
Użytki rolne	30	34	48	58	Agricultural land
klasy bonitacyjne:					quality classes:
mineralne: III	11	7	15	14	mineral: III
IV	14	19	27	37	IV
organiczne: IV	2	3	2	3	organic: IV
V-VI	3	5	4	4	V-VI
Inne grunty rolne	20	33	53	66	Other agricultural land
Grunty leśne	10	20	9	11	Forest land
WEDŁUG KIERUNKÓW WYŁĄCZENIA BY DIRECTIONS OF DESIGNATION					
wyłączone:					designated for:
Na tereny osiedlowe	33	38	54	52	Residential areas
Na tereny przemysłowe	13	15	27	35	Industrial areas
Pod drogi i szlaki komunikacyjne ..	–	1	5	4	Roads and communication trails
Pod użytki kopalne	8	20	9	18	Minerals
Na inne cele	6	13	15	27	Other purposes

^a W trybie obowiązujących przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Źródło: w zakresie gruntów rolnych – dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi; w zakresie gruntów leśnych – dane Ministerstwa Środowiska.

^a According to the existing legal regulations on the protection of agricultural and forest land.

Source: in regard to agricultural land – data of the Ministry of Agriculture and Rural Development; in regard to forest land – data of the Ministry of Environment.

TABL. 3 (10). **GRUNTY ZDEWASTOWANE I ZDEGRADOWANE WYMAGAJĄCE REKULTYWACJI I ZAGOSPODAROWANIA ORAZ GRUNTY ZREKULTYWOWANE I ZAGOSPODAROWANE**
 DEVASTATED AND DEGRADED LAND REQUIRING RECLAMATION AND MANAGEMENT AS WELL AS RECLAIMED AND MANAGED LAND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w ha		in ha		
Grunty wymagające rekultywacji (stan w dniu 31 XII)	2855	2632	2660	2658	Land requiring reclamation (as of 31 Dec)
zdewastowane	2746	2528	2556	2573	devastated
zdegradowane	109	104	104	85	degraded
Grunty (w ciągu roku):					Land (during the year):
zrekultywowane	31	89	35	51	reclaimed
w tym na cele:					of which for purposes:
rolnicze	9	68	18	47	agricultural
leśne	20	6	9	4	forest
zagospodarowane	6	40	34	23	managed

Źródło: dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Source: data of the Ministry of Agriculture and Rural Development.

TABL. 4 (11). **POBÓR WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI**
WATER WITHDRAWAL FOR NEEDS OF THE NATIONAL ECONOMY AND POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
	w hm ³		in hm ³	w odsetkach in percent		
O G Ó Ł E M	92,9	100,5	100,7	96,8	100,0	T O T A L
na cele:						for purposes of:
Produkcyjne ^a	12,7	12,7	12,8	12,4	12,8	Production ^a
w tym wody:						of which waters:
powierzchniowe	1,1	0,4	0,7	0,8	0,8	surface
podziemne	11,6	12,3	12,1	11,6	12,0	underground
Nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych	21,2	26,0	26,6	23,3	24,0	Irrigation in agriculture and forestry as well as filling and completing fish ponds
Eksploatacji sieci wodociągowej ^b	59,0	61,8	61,2	61,2	63,2	Exploitation of water supply network ^b
wody: powierzchniowe	8,4	8,1	8,7	8,3	8,6	waters: surface
podziemne	50,5	53,6	52,6	52,9	54,6	underground

a Poza rolnictwem (z wyłączeniem ferm przemysłowego chowu zwierząt oraz zakładów zajmujących się produkcją roślinną), leśnictwem, łowiectwem i rybactwem – z ujęć własnych. b Pobór wody na ujęciach przed włączeniem do sieci.

a Excluding agriculture (except industrial livestock farming and crop production plants), forestry, hunting and fishing – from their own sources. b Water withdrawal by intakes before entering the water supply network.

TABL. 5 (12). **ZUŻYCIE WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ I LUDNOŚCI**
WATER CONSUMPTION FOR NEEDS OF THE NATIONAL ECONOMY AND POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
	w hm ³		in hm ³	w odsetkach in percent		
O G Ó Ł E M	79,4	87,4	87,6	84,6	100,0	T O T A L
Przemysł	12,8	13,0	13,2	13,6	16,0	Industry
w tym na cele produkcyjne	11,0	11,5	11,6	11,9	14,0	of which for purposes of production
Rolnictwo i leśnictwo ^a	21,2	26,0	26,6	23,3	27,5	Agriculture and forestry ^a
Eksploatacja sieci wodociągowej ^b	45,4	48,4	47,8	47,8	56,5	Exploitation of water supply network ^b

a Woda zużyta do nawadniania w rolnictwie i leśnictwie oraz do napełniania i uzupełniania stawów rybnych. b Bez zużycia wody na cele przemysłowe przez wodociągi stanowiące własność gmin, wojewódzkich zakładów usług wodnych i spółek wodnych.

a Water consumption for irrigation in agriculture and forestry as well as for filling and completing fish ponds. b Excluding consumption of water for industrial purposes by water supply networks owned by gminas, voivodship waterworks and water companies.

TABL. 6 (13). **POWIERZCHNIA I POBÓR WODY DO NAWODNIEŃ W ROLNICTWIE I LEŚNICTWIE ORAZ NAPEŁNIANIA STAWÓW RYBNYCH**
 AREA AND WATER WITHDRAWAL FOR IRRIGATION IN AGRICULTURE AND FORESTRY AS WELL AS WATER FOR FILLING FISH PONDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Powierzchnia nawadnianych użytków rolnych i gruntów leśnych ^a w ha	11821	11755	13893	13564	Area of irrigated agricultural and forest land ^a in ha
Powierzchnia napelnianych stawów rybnych ^b w ha	1471	1535	1576	1525	Area of filled fish ponds ^b in ha
Pobór wody w dam ³	21224	26175	26759	23413	Water withdrawal in dam ³
do nawadniania użytków rolnych i gruntów leśnych ^c ...	1062	1410	1670	1030	for irrigation of agricultural and forest land ^c
na 1 ha	0,1	0,1	0,1	0,1	per 1 ha
do napelniania i uzupełniania stawów rybnych	20162	24765	25089	22383	for filling and completing fish ponds
na 1 ha	13,7	16,1	15,9	14,7	per 1 ha

a, b Obiekty o powierzchni co najmniej: a – 20 ha, b – 10 ha. c Łącznie z rolniczym wykorzystaniem ścieków.

a, b Facilities with an area of at least: a – 20 ha, b – 10 ha. c Including agricultural use of wastewater.

TABL. 7 (14). **ŚCIEKI PRZEMYSŁOWE I KOMUNALNE ODPROWADZONE DO WÓD LUB DO ZIEMI**
 INDUSTRIAL AND MUNICIPAL WASTEWATER DISCHARGED INTO WATERS OR INTO THE GROUND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
	w hm ³ in hm ³			w odsetkach in percent		
OGÓŁEM	40,6	39,1	40,7	41,3	100,0	TOTAL
odprowadzone:						discharged:
bezpośrednio z zakładów ^a ...	7,1	7,0	7,5	7,7	18,7	directly from plants ^a
w tym wody chłodnicze ...	0,5	0,1	0,2	0,2	0,6	of which cooling water
siecią kanalizacyjną	33,5	32,0	33,1	33,6	81,3	through sewage network
W tym ścieki wymagające oczyszczania	40,1	39,0	40,5	41,1	99,4	Of which wastewater requiring treatment
oczyszczane	40,1	39,0	40,5	41,1	99,4	treated
mechanicznie	0,8	0,9	0,6	0,3	0,8	mechanically
biologicznie	7,1	6,8	7,4	7,6	18,3	biologically
z podwyższonym usuwaniem biogenów	32,2	31,2	32,4	33,2	80,3	with increased biogene removal (disposal)
nieoczyszczane	0,0	–	0,0	0,0	0,0	untreated
odprowadzone bezpośrednio z zakładów ...	0,0	–	0,0	0,0	0,0	discharged directly from plants
odprowadzone siecią kanalizacyjną	–	–	–	0,0	0,0	discharged through sewage network

a Łącznie z wodami chłodniczymi i zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych oraz obiektów budowlanych, a także z zanieczyszczonymi wodami opadowymi.

a Including polluted cooling water and water from mine drainage as well as building constructions as well as from contaminated precipitation water.

TABL. 8 (15). **ZAKŁADY^a ODPROWADZAJĄCE ŚCIEKI WEDŁUG MIEJSCA ODPROWADZANIA ORAZ WYPOSAŻENIA W OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW**

Stan w dniu 31 XII

PLANTS^a DISCHARGING WASTEWATER BY PLACE OF DISCHARGE AND WASTEWATER TREATMENT PLANTS POSSESSED

As of 31 Dec

JEDNOSTKI	2010	2015	2016	2017	ENTITIES
OGÓŁEM	77	84	87	83	TOTAL
Odprowadzające ścieki bezpośrednio do wód lub do ziemi wymagające oczyszczania	27	24	25	24	Discharging wastewater directly into waters or into the ground requiring treatment
wyposażone w oczyszczalnię ścieków	27	24	24	23	possessing wastewater treatment plants
o wystarczającej przepustowości	26	24	24	23	with sufficient capacity
o niewystarczającej przepustowości	1	–	–	–	with insufficient capacity
bez oczyszczalni ścieków	–	–	1	1	not possessing wastewater treatment plants
Odprowadzające ścieki do kanalizacji (bez oczyszczalni ścieków)	50	60	62	59	Discharging wastewater into sewage system (not possessing wastewater treatment plants)

a Bez przedsiębiorstw i zakładów wodociągowo-kanalizacyjnych.

a Excluding enterprises and water-sewage treatment plants.

TABL. 9 (16). **OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW**

Stan w dniu 31 XII

WASTEWATER TREATMENT PLANTS

As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Mechaniczne Mechanical	Biologiczne Biological	Z podwyższonym usuwaniem biogenów With increased biogen removal (disposal)	SPECIFICATION
Oczyszczalnie ścieków przemysłowych					Industrial wastewater treatment plants
Liczba					Number
2010	29	5	19	5	
2015	26	3	18	5	
2016	26	3	18	5	
2017	24	2	17	5	
Przepustowość w dam ³ /d					Capacity in dam ³ /24h
2010	156,4	117,4	28,0	11,1	
2015	64,6	18,4	29,1	17,2	
2016	65,0	18,4	29,5	17,2	
2017	64,1	17,5	29,5	17,2	
Oczyszczalnie ścieków komunalnych^a					Municipal wastewater treatment plants^a
Liczba					Number
2010	111	1	79	31	
2015	122	–	93	29	
2016	122	–	92	30	
2017	122	–	93	29	
Przepustowość w dam ³ /d					Capacity in dam ³ /24h
2010	234,7	0,2	38,8 ^b	195,7	
2015	238,0	–	42,2	195,8	
2016	238,4	–	41,2	197,1	
2017	238,2	–	40,7	197,5	
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków ^c w % ludności ogółem ^d					Population connected to wastewater treatment plants ^c in % of total population ^d
2010	62,5	0,1	11,7	51,4	
2015	67,4	–	14,0	53,4	
2016	67,6	–	13,3	54,3	
2017	67,8	–	13,2	54,6	

a Pracujące na sieci kanalizacyjnej. b Dotyczy urządzeń do biologicznego oczyszczania. c Łącznie z ludnością korzystającą z oczyszczalni przemysłowych oczyszczających ścieki komunalne. d Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków – dane szacunkowe, ludność ogółem – na podstawie bilansów.

a On sewage system. b Refers to equipment for biological treatment. c Including population connected to industrial wastewater treatment plants treating municipal waste. d Population connected to wastewater treatment plants – estimated data, total population – based on balances.

TABL. 10 (17). **EMISJA I REDUKCJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA Z ZAKŁADÓW SZCZEGÓLNIIE UCIAŹLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA**
EMISSION AND REDUCTION OF AIR POLLUTANTS FROM PLANTS OF SIGNIFICANT NUISANCE TO AIR QUALITY

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza ^a ogółem (stan w dniu 31 XII) z ogółem:	56	66	69	70	Total plants of significant nuisance to air quality ^a (as of 31 Dec) of total:
wyposażone w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń:					possessing systems to reduce the emission of:
pyłowych	42	43	45	40	particulates
gazowych	7	6	6	7	gases
nieposiadające wyników pomiarów:					without the results of measurements of:
emisji:					emission of:
pyłów	14	18	19	22	particulates
gazów	13	15	18	19	gases
imisji	49	64	64	68	imission
Emisja zanieczyszczeń w tys. t:					Emission of pollutants in thous. t:
pyłowych	1,1	0,9	0,8	0,7	particulates
w tym pyły ze spalania paliw	0,8	0,7	0,5	0,4	of which particulates from the combustion of fuels
gazowych (bez dwutlenku węgla)	9,2	9,6	9,1	9,1	gases (excluding carbon dioxide)
w tym: dwutlenek siarki	3,3	2,9	2,9	3,2	of which: sulphur dioxide
tlenek węgla	2,4	3,0	2,8	2,6	carbon monoxide
tlenki azotu ^b	3,2	2,8	2,4	2,2	nitrogen oxides ^b
Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń:					Pollutants retained in pollutant reduction systems:
w tysiącach ton:					in thousand tonnes:
pyłowe	86,6	88,0	88,6	82,9	particulates
gazowe (bez dwutlenku węgla)	1,4	0,9	0,8	1,8	gases (excluding carbon dioxide)
w % zanieczyszczeń wytworzonych:					in % of pollutants produced:
pyłowych	98,8	99,0	99,1	99,2	particulates
gazowych (bez dwutlenku węgla)	13,4	8,6	8,3	16,5	gases (excluding carbon dioxide)

a Emitujące pyły, gazy lub równocześnie pyły i gazy. b W przeliczeniu na dwutlenek azotu.

a Emitting particulates, gases or particulates and gases at the same time. b Expressed in nitrogen dioxide.

TABL. 11 (18). **URZĄDZENIA DO REDUKCJI ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA W ZAKŁADACH SZCZEGÓLNIIE UCIAŹLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA**
AIR POLLUTION REDUCTION SYSTEMS IN PLANTS OF SIGNIFICANT NUISANCE TO AIR QUALITY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Cyklony Cyclones	Multicyklony Multi-cyclones	Filtry tkaninowe Fabric filters	Elektrofiltry Electrofilters	Urządzenia mokre Wet air cleaners	Inne Others	
URZĄDZENIA w szt. – stan w dniu 31 XII EQUIPMENT in pcs – as of 31 Dec							
OGÓŁEM	2010	151	39	78	8	12	11
TOTAL	2015	143	29	87	12	6	27
	2016	144	33	94	10	6	31
	2017	136	30	104	12	7	23
Skuteczność: Efficiency:							
niska	2010	7	10	2	–	3	x
low	2015	1	3	3	–	2	x
	2016	1	3	3	–	1	x
	2017	1	3	5	–	1	x
średnia	2010	28	9	35	1	9	x
moderate	2015	21	10	39	1	2	x
	2016	22	12	38	–	2	x
	2017	17	10	45	–	2	x
wysoka	2010	116	20	41	7	–	x
high	2015	121	16	45	11	2	x
	2016	121	18	53	10	3	x
	2017	118	17	54	12	4	x

TABL. 11 (18). **URZĄDZENIA DO REDUKCJI ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA W ZAKŁADACH SZCZEGÓLNIIE UCIĄŻLIWYCH DLA CZYSTOŚCI POWIETRZA (dok.)**
AIR POLLUTION REDUCTION SYSTEMS IN PLANTS OF SIGNIFICANT NUISANCE TO AIR QUALITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Cyklony Cyclones	Multicyklony Multi- cyclones	Filtry tkaninowe Fabric filters	Elektrofiltry Electrofilters	Urządzenia mokre Wet air cleaners	Inne Others	
PRZEPIY W GAZÓW ODLOTOWYCH w dam ³ /h WASTE GAS FLOW in dam ³ /h							
O G Ó Ł E M	2010	2970	933	2025	883	194	381
T O T A L	2015	3776	383	1621	1370	270	1026
	2016	3917	421	1967	1265	262	1102
	2017	2825	377	2112	1106	449	1027
Skuteczność: Efficiency:							
niska	2010	102	361	4	–	105	x
low	2015	1	60	9	–	30	x
	2016	1	51	9	–	4	x
	2017	1	61	11	–	4	x
średnia	2010	457	128	243	42	89	x
moderate	2015	359	124	334	81	39	x
	2016	443	139	421	–	39	x
	2017	303	83	530	–	54	x
wysoka	2010	2411	444	1778	841	–	x
high	2015	3416	199	1278	1289	201	x
	2016	3473	231	1537	1265	219	x
	2017	2521	233	1571	1106	391	x

TABL. 12 (19). **POWIERZCHNIA O SZCZEGÓLNYCH WALORACH PRZYRODNICZYCH PRAWNIE CHRONIONA^a**
Stan w dniu 31 XII
AREA OF SPECIAL NATURE VALUE UNDER LEGAL PROTECTION^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION	
	w ha		in ha	w % powierzchni ogólnej województwa in % of total area of the voivodship	na 1 mieszkańca w m ² per capita in m ²		
O G Ó Ł E M	645561,4	642314,0	638841,5	638840,8	31,6	5393,1	T O T A L
Parki narodowe	92071,6	92180,1	92180,1	92180,1	4,6	778,2	National parks
Rezerваты przyrody ...	23531,9	23585,8	23674,6	23674,3	1,2	199,9	Nature reserves
Parki krajobrazowe ^b ...	83531,9	83478,3	81851,7	81848,3	4,1	691,0	Landscape parks ^b
Obszary chronionego krajobrazu ^b	444173,1	440748,1	438810,1	438810,1	21,7	3704,5	Protected landscape areas ^b
Stanowiska dokumentacyjne	0,2	0,5	0,5	0,5	0,0	0,0	Documentation sites
Zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	144,3	139,1	139,1	141,2	0,0	1,2	Landscape-nature complexes
Użytki ekologiczne	2108,4	2182,1	2185,4	2186,2	0,1	18,5	Ecological areas

a Dane nie uwzględniają informacji o obszarach sieci Natura 2000, obejmują tylko tę część, która mieści się w granicach pozostałych obszarów prawnie chronionych. b Bez powierzchni rezerwatów przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i użytków ekologicznych położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

a Data do not include information concerning the areas of Natura 2000 network, data include only the part located within the legally protected areas. b Excluding nature reserves, documentation sites, landscape-nature complexes and ecological arable lands located within landscape parks and protected landscape areas.

TABL. 13 (20). **PARKI NARODOWE**
Stan w dniu 31 XII
NATIONAL PARKS
As of 31 Dec

L a t a Y e a r s Parki narodowe ^a National parks ^a	Powierzchnia w ha Area in ha					otuliny (strefy ochronnej) buffer zones (of the pro- tected areas)
	parków narodowych national parks		z ogółem – pod ochroną ścisłą ^b of grand total – strictly protected ^b			
	ogółem grand total	w tym lasów of which forests	razem total	w tym lasów of which forests		
OGÓŁEM	2010	92071,6	35160,6	10821,5	9571,3	96740,1
TOTAL	2015	92180,1	35211,9	14261,8	13159,6	96740,1
	2016	92180,1	35212,1	14261,8	13159,5	96740,1
	2017	92180,1	35212,1	15375,9	14223,0	96740,1
Biebrzański		59223,0	15730,2	7494,0	6706,7	66824,0
Wigierski		15089,8	9414,9	1822,6	1696,5	11283,8
Białowiecki		10517,3	9974,0	6059,3	5819,8	3224,3
Narwiański		7350,0	93,0	–	–	15408,0

a Uszeregowane malejąco według powierzchni ogółem w województwie. b Powierzchnia, na której chroniona jest cała przyroda i jest całkowicie zaniechana bezpośrednia ingerencja człowieka.

a Listed according to decreasing grand total area in the voivodship. b The area in which all forms of nature are protected and direct human interference is entirely abandoned.

TABL. 14 (21). **REZERWATY PRZYRODY**
Stan w dniu 31 XII
NATURE RESERVES
As of 31 Dec

L a t a Rezerваты	Obiekty Number	Powierzchnia w ha Area in ha		Y e a r s Reserves
		ogółem total	w tym pod ochroną ściłą ^a of which strictly protected ^a	
OGÓŁEM	2010	93	23531,9	TOTAL
	2015	93	23585,8	
	2016	93	23674,6	
	2017	93	23674,3	
Faunistyczne	10	1969,4	43,4	Fauna
Krajobrazowe	4	1444,2	227,0	Landscape
Leśne	55	18274,4	390,1	Forest
Torfowiskowe	9	1335,2	286,9	Peatbog
Florystyczne	7	235,9	–	Flora
Wodne	3	333,5	4,6	Water
Przyrody nieożywionej	4	69,5	–	Inanimate nature
Stepowe	1	12,1	–	Steppe

a Powierzchnia, na której chroniona jest cała przyroda i jest całkowicie zaniechana bezpośrednia ingerencja człowieka.

a The area in which all forms of nature are protected and direct human interference is entirely abandoned.

TABL. 15 (22). **PARKI KRAJOBRAZOWE**
Stan w dniu 31 XII
LANDSCAPE PARKS
As of 31 Dec

L a t a Years Parki krajobrazowe ^a Landscape parks ^a		Powierzchnia ^b w ha Area ^b in ha			
		ogółem total	w tym of which		
			lasów forests	użytków rolnych agricultural land	wód water
O G Ó Ł E M	2010	88084,5	63681,0	10909,0	1265,0
T O T A L	2015	88138,2	63681,0	10909,0	1265,0
	2016	86566,1	63681,0	10909,0	1265,0
	2017	86566,1	63681,0	10909,0	1265,0
Park Krajobrazowy Puszczy Knyszyńskiej im. prof. W. Sławińskiego		72860,2	60864,0	4862,0	381,0
Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi		7368,2	1341,0	2263,0	242,0
Suwalski Park Krajobrazowy		6337,7	1476,0	3784,0	642,0

a Uszeregowane malejąco według powierzchni ogółem w województwie. b Łącznie z powierzchnią rezerwatów przyrody, stanowisk dokumentacyjnych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych i użytków ekologicznych położonych na terenie parków.

a Listed according to decreasing total area in the voivodship. b Including nature reserves, documentation sites, landscape-nature complexes and ecological arable lands located within parks.

TABL. 16 (23). **POMNIKI PRZYRODY**
Stan w dniu 31 XII
MONUMENTS OF NATURE
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	2058	1993	1998	1977	T O T A L
w tym:					of which:
Pojedyncze drzewa	1791	1715	1713	1699	Individual trees
Grupy drzew	129	135	139	126	Tree clusters
Aleje	26	30	34	40	Alleys
Głazy narzutowe	97	97	97	105	Erratic boulders

TABL. 17 (24). **ODPADY^a WYTWORZONE I DOTYCHCZAS SKŁADOWANE (NAGROMADZONE)**
ORAZ TERENY ICH SKŁADOWANIA
WASTE^a GENERATED AND LANDFILLED UP TO NOW (ACCUMULATED)
AS WELL AS ITS LANDFILL AREAS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Zakłady wytwarzające odpady (stan w dniu 31 XII)	58	60	53	54	Plants generating waste (as of 31 Dec)
Odpady wytworzone (w ciągu roku) w tys. t	713,5	871,1	662,0	1076,0	Waste generated (during the year) in thous. t
Odpady dotychczas składowane (nagromadzone; stan w końcu roku) w tys. t	2350,2	2337,4	2337,0	2331,5	Waste landfilled up to now (accumulated ^b ; end of year) in thous. t
Odpady poddane odzyskowi z nagromadzonych do 1 stycznia roku sprawozdawczego w tys. t	21,4	12,2	0,8	5,5	Waste recovered from accumulated by 1 January of reporting year in thous. t
Tereny składowania odpadów w ha: niezrekultywowane (stan w końcu roku)	30,5	28,8	28,8	28,8	Waste landfill areas in ha: non-reclaimed (end of year)
zrekultywowane (w ciągu roku)	-	-	-	-	reclaimed (during the year)

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 62. b Na składowiskach, obiektach unieszkodliwiania odpadów wydobywczych (w tym haldach, stawach osadowych) własnych.

a Excluding municipal waste; see general notes, item 7 on page 62. b On own landfills, facilities servicing the extractive industries (of which heaps, settling ponds).

TABL. 18 (25). **ODPADY^a WEDŁUG RODZAJÓW W 2017 R.**
WASTE^a BY TYPE IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE	Odpady wytworzone w ciągu roku Waste generated during the year					Odpady dotychczas składowane (nagromadzone ^b ; stan w końcu roku) Waste landfilled up to now (accumulated ^b ; end of the year)	SPECIFICATION
	ogółem total	poddane odzyskowi ^c recovered ^c	unieszkodliwione ^c disposed ^c	przekazane innym odbiorcom transferred to other recipients	magazynowane czasowo temporarily stored		
	w tys. t in thous. t						
OGÓŁEM	1076,0	325,1	4,9	705,3	40,7	2331,5	TOTAL
w tym:							of which:
Mieszanki popiołowo-zużłowe z mokrego odprowadzania odpadów paleniskowych	29,3	–	–	27,9	1,4	–	Dust-slag compounds from wet treatment of furnace waste
Popioły lotne z węgla	33,2	–	–	33,2	–	1821,5	Coal fly ash
Żużle, popioły paleniskowe i pyły z kotłów ...	33,9	0,5	–	33,0	0,4	361,1	Slag, furnace ash and particulates from boilers

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Na składowiskach, obiektach unieszkodliwiania odpadów wydobywczych (w tym hałdach, stawach osadowych) własnych. c We własnym zakresie przez wytwórcę; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 62.

a Excluding municipal waste. b On own landfills, facilities servicing the extractive industries (of which heaps, settling ponds). c By waste producer on its own; see notes, item 7 on page 62.

TABL. 19 (26). **NAKLADY NA ŚRODKI TRWAŁE SŁUŻĄCE OCHRONIE ŚRODOWISKA I GOSPODARCE WODNEJ^a (ceny bieżące)**
OUTLAYS ON FIXED ASSETS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w tys. zł in thous. zł				
Ochrona środowiska	257382,5	379700,3	112598,1	163169,6	Environmental protection
w tym:					of which:
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	19916,7	56582,4	5925,8	11580,3	Protection of air and climate
w tym nakłady na nowe techniki i technologie spalania paliw – modernizacja kotłowni i ciepłowni	14478,1	6377,3	133,0	2924,2	of which outlays on new fuel combustion technologies and techniques – the modernization of boiler and thermal energy plants
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	168624,2	99802,2	51269,2	108789,8	Wastewater management and protection of waters
w tym nakłady na:					of which outlays on:
oczyszczanie ścieków komunalnych	18297,6	30030,8	2407,2	5779,7	municipal wastewater treatment
sieć kanalizacyjną odprowadzającą ścieki i wody opadowe	143843,6	64168,1	44837,9	92958,4	sewage network discharging wastewater and precipitation water

a Według lokalizacji inwestycji; nakłady te uwzględniono również w nakładach inwestycyjnych we właściwych sekcjach gospodarki narodowej.

a By investment location; these outlays are included in the appropriate sections of the national economy.

TABL. 19 (26). **NAKLADY NA ŚRODKI TRWAŁE SŁUŻĄCE OCHRONIE ŚRODOWISKA I GOSPODARCE WODNEJ^a (dok.)**
OUTLAYS ON FIXED ASSETS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w tys. zł		in thous. zł		
Gospodarka odpadami, ochrona i przywrócenie wartości użytkowej gleb, ochrona wód podziemnych i powierzchniowych	49948,3	216030,3	34563,1	9812,8	Waste management, protection and recovery of soils, protection of groundwater and surface water
w tym nakłady na:					of which outlays on:
zbieranie odpadów ^b i ich transport w tym selektywne zbieranie odpadów	3054,3	2059,7	4022,3	2889,1	waste collection ^b and transportation of which selective waste collection
usuwanie i unieszkodliwianie odpadów ^b	100,0	180,0	971,3	2881,3	removal and treatment of waste ^b
rekultywację hałd, stawów osadowych i składowisk odpadów oraz innych terenów zdewastowanych i zdegradowanych	43648,3	196895,7	26242,0	3002,6	reclamation of waste dumps, sludge tanks and landfills as well as of other devastated and degraded areas
1965,4	3805,5	267,7	302,0		
Zmniejszanie hałasu i wibracji	7,5	–	254,0	–	Noise and vibration reduction
Gospodarka wodna	118033,0	36580,1	24459,8	52099,7	Water management
nakłady na:					outlays on:
Ujęcia i doprowadzenia wody	72321,1	23753,7	21300,2	46891,4	Water intakes and pipe systems
Budowę i modernizację stacji uzdatniania wody	38721,2	10379,7	382,6	2748,6	Construction and modernisation of water treatment plants
Zbiorniki i stopnie wodne	2441,0	1163,6	1309,0	114,0	Water reservoirs and falls
Regulację i zabudowę rzek i potoków	4405,0	1283,1	1468,0	88,1	Regulation and management of rivers and streams
Obwałowania przeciwpowodziowe i stacje pomp	144,7	–	–	2257,6	Flood embankments and pump stations

a Według lokalizacji inwestycji; nakłady te uwzględniono również w nakładach inwestycyjnych we właściwych sekcjach gospodarki narodowej. b Przemysłowych i komunalnych.

a By investment location; these outlays are included in the appropriate sections of the national economy. b Industrial and municipal.

TABL. 20 (27). **EFEKTY RZECZOWE UZYSKANE W WYNIKU PRZEKAZANIA DO UŻYTKU INWESTYCJI OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**
TANGIBLE EFFECTS OF INVESTMENTS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
OCHRONA ŚRODOWISKA ENVIRONMENTAL PROTECTION					
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu					Protection of air and climate
Zdolność przekazanych do eksploatacji urządzeń do redukcji zanieczyszczeń pyłowych w t/r	–	44	–	–	Capacity of completed systems to reduce particulates pollutants in t/y
Gospodarka ściekowa i ochrona wód					Wastewater management and protection of waters
Sieć kanalizacyjna – w km – odprowadzająca:					Sewage network – in km – discharging:
ścieki	198,3	89,7	39,0	45,3	wastewater
wody opadowe	30,4	22,3	24,0	32,6	precipitation water

TABL. 20 (27). **EFEKTY RZECZOWE UZYSKANE W WYNIKU PRZEKAZANIA DO UŻYTKU INWESTYCJI OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ (dok.)**

TANGIBLE EFFECTS OF INVESTMENTS IN ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
OCHRONA ŚRODOWISKA (dok.) ENVIRONMENTAL PROTECTION (cont.)					
Oczyszczalnie ścieków:					Wastewater treatment plants:
obiekty	–	3	–	1	facilities
w tym oczyszczalnie komunalne	–	3	–	1	of which municipal biological (excluding fermentation tanks)
biologiczne (bez komór fermentacyjnych)	–	2	–	1	with increased biogene removal
z podwyższonym usuwaniem biogenów	–	1	–	–	capacity of treatment plants in m ³ /24h
przepustowość oczyszczalni w m ³ /d	–	2239	–	1486	of which municipal biological (excluding fermentation tanks)
w tym oczyszczalni komunalnych	–	2239	–	56	with increased biogene removal
biologicznych (bez komór fermentacyjnych)	–	895	–	1486	capacity in m ³ /24h
z podwyższonym usuwaniem biogenów	–	1344	–	–	
Oczyszczalnie ścieków indywidualne (przydomowe):					Farmstead treatment facilities (homestead):
obiekty	273	362	9	53	facilities
przepustowość w m ³ /d	646	1488	41	61	capacity in m ³ /24h
Gospodarka odpadami					Waste management
Urządzenia do unieszkodliwiania odpadów:					Waste treatment plants:
obiekty	1	–	1	–	facilities
wydajność w t/r	28000	–	20000	–	capacity in t/y
Składowiska dla odpadów komunalnych:					Landfills of municipal waste:
obiekty	–	–	–	–	facilities
powierzchnia w ha	–	–	1,0	–	area in ha
wydajność w t/r	–	–	5033	–	capacity in t/y
Wydajność urządzeń do gospodarczego wykorzystania odpadów ^a w t/r	–	–	–	–	Capacity of waste utilization systems ^a in t/y
GOSPODARKA WODNA WATER MANAGEMENT					
Wydajność ujęć wodnych ^b w m ³ /d	4482	648	4758	–	Capacity of water intakes ^b in m ³ /24h
Uzdatnianie wody w m ³ /d	8137	2875	–	195	Water treatment in m ³ /24h
Sieć wodociągowa ^c w km	420,6	162,3	70,0	56,9	Water supply network ^c in km
Pojemność zbiorników wodnych w tys. m ³	16,9	250,0	1,1	–	Capacity of water reservoirs in thous. m ³

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Bez ujęć w energetyce zawodowej. c łącznie z siecią wodociągową realizowaną na terenie wsi.

a Excluding municipal waste. b Excluding water intakes in the power industry. c Including water supply network in rural area.

TABL. 21 (28). **KIERUNKI FINANSOWANIA Z WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**
FINANCING DIRECTIONS OF THE VOIVODSHIP ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT FUND

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
	w tys. zł in thous. zł				w odsetkach in percent	
O G Ó Ł E M	64104,6	39574,5	26646,3	17742,6	100,0	T O T A L
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	7184,8	7528,8	7327,4	5735,6	32,3	Protection of air and climate
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	47804,6	10078,7	2611,8	4623,5	26,1	Wastewater management and protection of water
Gospodarka odpadami	5882,7	18349,5	14093,8	4338,5	24,4	Waste management
Pozostałe	3232,5	3617,4	2613,3	3045,0	17,2	Others

Ź r ó d ł o: dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

S o u r c e: data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management.

TABL. 22 (29). **WPLYWY Z OPŁAT I KAR NA FUNDUSZE OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ**
RECEIPTS FROM PAYMENTS AND FINES FOR ENVIRONMENTAL PROTECTION AND WATER MANAGEMENT FUNDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w tys. zł in thous. zł				
Opłaty za korzystanie ze środowiska	26592,2	25381,6	26043,7	26897,8	Payments for use of natural environment
w tym:					of which:
Gospodarka ściekowa i ochrona wód	7073,2	7987,2 ^a	8172,1 ^a	8171,6 ^a	Wastewater management and protection of water
Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	9550,1	9356,7	8819,8	8691,9	Protection of air and climate
Gospodarka odpadami	9519,6	7311,3	7431,4	7915,3	Waste management
Kary za nieprzestrzeganie przepisów ochrony środowiska	134,0	376,3	449,2	329,1	Fines for not meeting environmental protection regulations
w tym za przekroczenie:					of which for exceeding:
Warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	69,6	5,6	114,7	39,1	Norms of discharging wastewater into waters or into the ground
Dopuszczalnej emisji zanieczyszczeń do powietrza	1,3	31,9	73,3	82,1	Permissible emission of air pollutants

a Opłaty za pobór wód i wprowadzanie ścieków.

Ź r ó d ł o: w zakresie opłat – dane Zarządu Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej; w zakresie kar – dane Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

a Payments for water withdrawal and wastewater discharge.

S o u r c e: in regard to payments – data of the Management Board of the National Fund for Environmental Protection and Water Management; in regard to fines – data of the Inspectorate for Chief Inspectorate of Environmental Protection.

DZIAŁ III PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY I SAMORZĄD TERYTORIALNY

Uwagi ogólne

1. Z dniem 1 I 1999 r. (na mocy ustawy z dnia 24 VII 1998 r., Dz. U. Nr 96, poz. 603) wprowadzono nowy zasadniczy trójstopniowy podział terytorialny państwa, którego jednostkami są: gminy, powiaty i województwa.

Gmina jest podstawową jednostką terytorialnego podziału kraju. Jednostkami pomocniczymi w gminach są m.in. sołectwa, których organizację i zakres działania określa właściwa rada gminy odrębnym statutem.

2. Kadencja prezydentów, burmistrzów, wójtów oraz rad gmin, rad miast w miastach na prawach powiatu i rad powiatów trwa 4 lata, licząc od dnia wyborów.

3. Charakterystykę demograficzno-zawodową radnych w jednostkach samorządu terytorialnego oparto o wyniki sprawozdawczości za 2017 r., aktualizującej dane o radnych zawarte w obwieszczeniach terytorialnych komisji wyborczych z wyborów samorządowych w dniu 16 XI 2014 r.

Grupowania radnych organów jednostek samorządu terytorialnego według grup zawodów dokonano na podstawie Klasyfikacji Zawodów i Specjalności na potrzeby rynku pracy, wprowadzonej rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 VIII 2014 r. (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 227).

4. Prezentowane informacje o **administracji publicznej** dotyczą zatrudnienia i wynagrodzeń w administracji państwowej i samorządu terytorialnego oraz samorządowych kolegiach odwoławczych i obejmują jednostki zaliczane według PKD 2007 do grupy „Administracja publiczna oraz polityka gospodarcza i społeczna” w sekcji „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne”.

5. Do **administracji państwowej** zalicza się:

- 1) naczelne i centralne organy administracji łącznie z pracownikami zatrudnionymi w ich placówkach zagranicznych:
 - a) instytucje naczelne i centralne (np. Kancelaria Sejmu, Senatu i Prezydenta, ministerstwa, urzędy centralne),
 - b) terenowe organy administracji rządowej niespolonej (np. izby i urzędy skarbowe i celne, okręgowe inspektoraty pracy, urzędy statystyczne, regionalne izby obrachunkowe oraz do 2010 r. gospodarstwa pomocnicze jednostek budżetowych);

CHAPTER III ADMINISTRATIVE DIVISION AND LOCAL GOVERNMENT

General notes

1. On 1 Jan 1999 a new fundamental three-tier territorial division of the country (Journal of Laws No. 96, item 603, dated 24 Jul 1998) was introduced, the units of which are: gminas, powiats and voivodships.

The gmina is the basic unit of the country's territorial structure. Auxiliary units in gminas are, among others, village administrator's offices. Their organization and scope of activity are outlined by individual gmina councils in a separate statute.

2. Term of presidents, mayors, village mayors as well as gmina councils, city councils in cities with powiat status and powiat councils lasts 4 years, counting from the day of election.

3. The demographic and professional characteristic of councillors in local government units is based on reporting results for 2017, updating information concerning councillors included in announcements of local election commissions from the 16 Nov 2014 elections.

The grouping of councillors of organs of local government units by occupational groups was made on the basis of the Polish Classification of Occupations and Specializations for Labour Market Needs, introduced by the regulation of the Minister of Labour and Social Policy, dated 7 Aug 2014 (uniform text Journal of Laws 2018 item 227).

4. Presented information concerning **public administration** involves employment and wages and salaries in the state administration, local government administration and local government appeal councils and covers entities included, in accordance with NACE Rev. 2, in the group "Public administration and economic and social policy" in the section "Public administration and defence; compulsory social security".

5. **State administration** comprises:

- 1) principal and central organs of administration including the personnel employed in their foreign entities:
 - a) principal and central institutions (e.g., Chancelleries of the Sejm, the Senate and the President, ministries, central offices),
 - b) territorial organs of non-combined government administration (e.g., fiscal and customs chambers and offices, district work inspectorates, statistical offices, regional chambers of audit and until 2010 auxiliary units of budgetary entities);

- 2) terenowe organy administracji rządowej zespolonej: urzędy wojewódzkie, jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. inspektoraty: inspekcji handlowej, nadzoru budowlanego, weterynarii, farmaceutyczne, ochrony środowiska, ochrony roślin i nasiennictwa oraz urzędy ochrony zabytków i kuratoria oświaty);
- 3) niektóre agencje państwowe (np. Agencję Rezerw Materiałowych, Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości oraz od 2009 r. Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa) oraz jednostki pomocnicze administracji państwowej wraz z oddziałami regionalnymi.

6. Do administracji samorządu terytorialnego zalicza się:

- 1) gminy i miasta na prawach powiatu:
- a) urzędy gmin i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. jednostki usług komunalnych oraz od 2009 r. zarządy dróg),
- b) urzędy miast na prawach powiatu i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. ośrodki dokumentacji geodezyjno-kartograficznej oraz od 2009 r. zarządy dróg);
- 2) powiaty, tj. starostwa powiatowe i jednostki pomocniczej działalności usługowej (np. urzędy pracy, zarządy dróg);
- 3) województwa, tj. urzędy marszałkowskie i wojewódzkie samorządowe jednostki organizacyjne (np. urzędy pracy, zarządy melioracji i urządzeń wodnych oraz od 2009 r. zarządy dróg).

7. Samorządowe kolegia odwoławcze są organami właściwymi do rozpatrywania m.in. odwołań od decyzji, zażaleń na postanowienia jednostek samorządu terytorialnego.

8. Dane o przeciętnych wynagrodzeniach w administracji państwowej nie uwzględniają wynagrodzeń osób zatrudnionych w placówkach zagranicznych.

- 2) territorial organs of combined government administration: voivodship offices, auxiliary service entities (e.g., inspectorates of: trade, construction supervision, veterinary, pharmaceutical, environmental protection, plant protection and seed production as well as monument preservation offices and school superintendent's offices);
- 3) some state agencies (e.g., Material Reserves Agency, Polish Agency for Enterprise Development and since 2009 Agency for Restructuring and Modernisation of Agriculture) and auxiliary entities of state administration with regional units.

6. Local government administration comprises:

- 1) gminas and cities with powiat status:
- a) gmina offices and auxiliary service entities (e.g., municipal service entities and since 2009 public road boards),
- b) offices of cities with powiat status and auxiliary service entities (e.g., geodetic and cartographic documentation centres and since 2009 public road boards);
- 2) powiaty, i.e., powiat starosta offices and auxiliary service entities (e.g., labour offices, public road boards);
- 3) voivodships, i.e., marshals' offices and voivodship local government organizational entities (e.g., labour offices, drainage and water facility boards and since 2009 public road boards).

7. Local government appeal councils are bodies competent for examining, inter alia, appeals against concluding decisions, complaints against procedural decisions of local government units.

8. Data concerning average wages and salaries in the state administration do not include wages and salaries of persons employed in entities abroad.

TABL. 1 (30). **JEDNOSTKI ADMINISTRACYJNE WOJEWÓDZTWA**

Stan w dniu 31 XII

ADMINISTRATIVE UNITS OF THE VOIVODSHIP

As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Powiaty	14	14	14	14	Powiaty
Miasta na prawach powiatu	3	3	3	3	Cities with powiat status
Gminy	118	118	118	118	Gminas
miejskie	13	13	13	13	urban
miejsko-wiejskie	26	27	27	27	urban-rural
wiejskie	79	78	78	78	rural
Miasta	39	40	40	40	Towns
Miejscowości wiejskie	3803	3759	3759	3759	Rural localities
Sołectwa	3297	3283	3282	3281	Village administrator's offices

TABL. 4 (33). **RADNI ORGANÓW JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W 2017 R.**
Stan w dniu 31 XII
COUNCILLORS OF ORGANS OF LOCAL GOVERNMENT UNITS IN 2017
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	Radni Councillors of				SPECIFICATION
	rad gmin ^a gmina councils ^a	rad miast w miastach na prawach powiatu city councils in cities with powiat status	rad powiatów powiat councils	sejmiku wojewódz- kiego voivodship regional council	
OGÓŁEM TOTAL					
OGÓŁEM	1762	74	246	30	TOTAL
W tym kobiety	419	17	44	4	Of which women
WEDŁUG WIEKU BY AGE					
18–29 lat	48	1	2	1	18–29 years
30–39	309	16	19	3	30–39
40–49	450	15	53	6	40–49
50–59	563	19	89	12	50–59
60 lat i więcej	392	23	83	8	60 and more
WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL					
Wyższe	531	63	174	28	Tertiary
Policealne i średnie.....	694	11	62	2	Post-secondary and secondary
Zasadnicze zawodowe	406	–	8	–	Basic vocational
Gimnazjalne i podstawowe	131	–	2	–	Lower secondary and primary
WEDŁUG GRUP ZAWODÓW^b BY OCCUPATIONAL GROUPS^b					
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy ...	70	19	103	19	Managers
Specjaliści	251	41	39	9	Professionals
Technicy i inny średni personel ...	166	5	14	–	Technicians and associate professionals
Pracownicy biurowi	104	3	30	–	Clerical support workers
Pracownicy usług i sprzedawcy	176	4	14	2	Service and sales workers
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	801	–	40	–	Skilled agricultural, forestry and fishery workers
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	75	–	1	–	Craft and related trades workers
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	34	–	–	–	Plant and machine operators and assemblers
Pracownicy wykonujący prace proste	27	1	–	–	Elementary occupations
Siły zbrojne	11	1	–	–	Armed forces occupations

a Bez radnych rad miast w miastach na prawach powiatu. b Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 78; w podziale według grup zawodów nie uwzględniono radnych będących bezrobotnymi, niepracującymi i uczącymi się; emeryci i renciści ujmowani są według zawodu wykonywanego przed przejściem na emeryturę lub rentę.

a Excluding councillors of city councils in cities with powiat status. b See general notes, item 3 on page 78; in the division by occupational groups, data do not include unemployed, not working and studying councillors; retirees and pensioners are classified by performed occupation before taking retirement.

TABL. 5 (34). **ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA W ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ**
PAID EMPLOYMENT, WAGES AND SALARIES IN PUBLIC ADMINISTRATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE AVERAGE PAID EMPLOYMENT					
O G Ó Ł E M	14015	13481	13501	13542	T O T A L
w tym:					of which:
Administracja państwowa	5241	4957	4946	4863	State administration
Administracja samorządu terytorialnego	8735	8487	8517	8642	Local government administration
gminy i miasta na prawach powiatu	5701	5545	5530	5602	gminas and cities with powiat status
powiaty	1868	1886	1903	1914	powiat
województwo	1166	1056	1084	1126	voivodship
PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO^a w zł AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES^a in zł					
O G Ó Ł E M	3650,20	4313,09	4530,19	4722,88	T O T A L
w tym:					of which:
Administracja państwowa	4160,89	4644,94	5015,49	5187,06	State administration
Administracja samorządu terytorialnego	3331,11	4108,14	4237,06	4448,65	Local government administration
gminy i miasta na prawach powiatu	3273,17	3984,87	4104,78	4370,05	gminas and cities with powiat status
powiaty	3229,20	4021,50	4101,66	4288,03	powiat
województwo	3778,05	4907,12	5145,71	5117,26	voivodship

a Patrz uwagi ogólne działu „Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych”, ust. 3 na str.154.
a See general notes in the chapter "Wages and salaries. Social security benefits", item 3 on page 154.

DZIAŁ IV BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE. WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI

Uwagi ogólne

1. W dziale prezentuje się dane z zakresu działania Państwowej Straży Pożarnej, Policji i sądownictwa.

2. Dane o przestępstwach stwierdzonych, skazanych przez sądy zarówno pierwszej instancji, jak i prawomocnie oraz o orzeczeniach kar, środków wychowawczych lub poprawczych wobec nieletnich podano według klasyfikacji Kodeksu karnego z 1997 r., obowiązującego od 1 IX 1998 r. (ustawa z dnia 6 VI 1997 r., jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 1600, z późniejszymi zmianami) i Kodeksu karnego skarbowego obowiązującego od 17 X 1999 r. (ustawa z dnia 10 IX 1999 r., jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 1958) lub innych ustaw szczególnych.

3. Przestępstwo stwierdzone jest to zdarzenie, co do którego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono, że jest przestępstwem. Przestępstwo – zgodnie z Kodeksem karnym z 1997 r. – jest to zbrodnia lub występki ścigany z oskarżenia publicznego lub z oskarżenia prywatnego, zgodnie z Kodeksem karnym skarbowym – jest to przestępstwo skarbowe.

Przestępstwo stwierdzone w zakończonym postępowaniu przygotowawczym, w którym ustalono przynajmniej jednego podejrzanego jest to **przestępstwo wykryte**.

Informacje o przestępstwach stwierdzonych pobrano z Krajowego Systemu Informacji Policji.

Do 2012 r. prezentowane dane zawierały informacje o przestępstwach stwierdzonych przez Policję, jak również stwierdzonych w śledztwach własnych prowadzonych w prokuraturach. Od 2013 r. dane dotyczą spraw prowadzonych przez Policję lub powierzonych przez prokuratora w całości do prowadzenia przez Policję.

Dane o przestępstwach stwierdzonych od 2014 r. nie obejmują czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. Zgodnie z obowiązującą metodologią, stwierdzenie popełnienia czynów karalnych przez nieletnich dokonywane jest w postępowaniu sądowym po uprzednim przekazaniu przez Policję akt w sprawach nieletnich do sądu rodzinnego.

4. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw jest to stosunek liczby przestępstw wykrytych w danym roku (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach, a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.

CHAPTER IV PUBLIC SAFETY. JUSTICE

General notes

1. The chapter presents data concerning the activity of the State Fire Service, the Police and the courts of law.

2. Data concerning ascertained crimes, adults convicted in the first instance and validly sentenced as well as juveniles with regard to whom educational and correctional measures have been adjudicated are given according to the classification of the Criminal Code of 1997, valid since 1 Sep 1998 (the law dated 6 Jun 1997, uniform text Journal of Laws 2018 item 1600, with later amendments), the Penal Fiscal Code valid since 17 Oct 1999 (the law dated 10 Sep 1999, uniform text Journal of Laws 2018 item 1958) or other specific laws.

3. An ascertained crime is an event, which after the completion of preparatory proceedings was confirmed as a crime. In connection with the Criminal Code of 1997, crime is a felony or misdemeanour prosecuted upon by public accusation or private accusation, in connection with the Penal Fiscal Code – is a fiscal offence.

An ascertained crime in completed preparatory proceeding, in which at least one suspect was found is a **detected crime**.

Information regarding ascertained crimes were extracted from the National Police Information System (KSIP).

Until 2012 presented data contained information on crimes ascertained by the Police, as well as ascertained in investigations conducted by the prosecutor's offices. Since 2013 data concern cases conducted by the Police or entrusted by the prosecutor entirely to the Police conduction.

Data regarding ascertained crimes since 2014 do not include punishable acts committed by juveniles. In accordance with the existing methodology, the specification of the number of juveniles committing punishable acts takes place during court proceedings after the Police provides records in juvenile cases to the family court.

4. The rate of detectability of delinquents is the relation of the number of detected crimes in a given year (including those detected after resumption following discontinuance) to the total number of crimes ascertained in a given year, plus the number of crimes recorded in commenced proceedings and discontinued in previous years due to undetected delinquents.

5. Wpływ spraw do sądów oznacza liczbę spraw, które zostały wniesione do sądów powszechnych w celu rozpatrzenia w postępowaniu sądowym.

W ramach struktury organizacyjnej sądownictwa powszechnego działają sądy apelacyjne, okręgowe i rejonowe.

6. Sądy apelacyjne rozpatrują sprawy odwoławcze od orzeczeń wydanych w pierwszej instancji przez sądy okręgowe. Do sądu apelacyjnego wpływają sprawy z kilku sądów okręgowych (od 2 do 6), objętych obszarem jego właściwości.

7. Sądy okręgowe rozpatrują w pierwszej instancji sprawy, gdy ustawa tak stanowi oraz w drugiej instancji – odwołania od orzeczeń sądów rejonowych.

8. Sprawą załatwioną w sądownictwie powszechnym jest sprawa, w której wydano wyrok, postanowienie lub połączono ją z inną sprawą albo przekazano do innego rodzaju sądu lub organu.

W przypadku występowania w sprawie kilku osób uważa się ją za załatwioną, gdy dotyczy to wszystkich osób występujących w sprawie.

Sprawy (postępowania) załatwione lub zakończone w danym roku obejmują również sprawy niezałatwione w latach poprzednich.

9. Sprawy rodzinne obejmują postępowanie:

- 1) z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego;
- 2) dotyczące nałożenia na alkoholików obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu;
- 3) wobec nieletnich w zakresie:
 - a) zapobiegania i zwalczania demoralizacji w stosunku do osób, które nie ukończyły 18 lat,
 - b) postępowania w sprawach o czyny karalne w stosunku do osób, które dopuściły się takiego czynu po ukończeniu 13 lat, ale przed ukończeniem 17 lat,
 - c) wykonywania środków wychowawczych lub poprawczych w stosunku do osób, względem których środki te zostały orzeczone, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez te osoby 21 lat;
- 4) w związku z leczeniem narkomanów;
- 5) w sprawie kontroli umieszczania w zakładach lecznictwa psychiatrycznego.

Tryb postępowania wobec nieletnich przed sądem (pkt 3a i 3b) wynika z ustawy z dnia 26 X 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 969).

Zmiany dokonane w ustawie, które weszły w życie z dniem 2 I 2014 r. zniosły dwuetapową procedurę postępowania sądów wobec nieletnich. Zgodnie z obowiązującą jednoetapową procedurą, sąd prowadzi postępowanie i orzeka w sprawach, w których zachodzi podejrzenie demoralizacji lub popełnienia czynu karalnego przez nieletniego.

10. Dorośli skazani są to osoby, które w chwili popełnienia przestępstwa miały ukończone 17 lat.

11. Rejestry sądowe prowadzone są na podstawie ustaw i przepisów wykonawczych. Stany rejestrów określają liczbę podmiotów zarejestrowanych w określonym dniu.

Sprawy rejestrowe prowadzone są w sądach rejonowych – wydziałach gospodarczych i Krajowym Rejestrze Sądowym (sądach rejestrowych).

5. Incoming cases are the number of cases that were filed in common courts for consideration in court proceedings.

Appeal, regional and district courts function within the framework of the organizational structure of common courts.

6. Appeal courts consider cases in which the verdicts issued by regional courts of first instance are appealed. An appeal court considers cases from several regional courts (from 2 to 6) within its jurisdiction.

7. Regional courts consider cases relegated by the law in the first instance and appeals of regional court verdicts in the second instance.

8. A resolved case in common courts is a case with regard to which a sentence or order has been issued or combined with another case, or which has been transferred to a different kind of court or authority.

A case that involves a number of persons is considered resolved when this applies to all the persons.

The resolved cases and completed proceedings in a given year also include the cases unresolved from previous year.

9. Family cases include the following proceedings:

- 1) family and guardianship law;
- 2) regarding enforcement of compulsory treatment of alcoholics;
- 3) with respect to juveniles concerning:
 - a) prevention and counteraction the demoralization of persons under the age of 18,
 - b) proceedings in cases concerning punishable acts committed by persons aged 13–16,
 - c) execution of educational and corrective measures concerning persons with regard to whom such measures have been adjudicated, but not longer than until the age of 21;
- 4) compulsory treatment of drug addicts;
- 5) supervising the placement of an individual in a psychiatric treatment facility.

Court proceedings against juveniles (points 3a and 3b) are based on the Law on Proceedings Involving Juveniles, dated 26 Oct 1982 (uniform text Journal of Laws 2018 item 969).

Amendments to the law entered into force as of 2 Jan 2014 abolished the two-stage court proceedings against juveniles. According to the valid single-stage procedure the court conducts the proceedings and adjudges of cases in which occur suspicion of demoralization or commitment punishable act by a juvenile.

10. Adults convicts are persons who at the time of committing crime were at least 17 years old.

11. Court registers are kept on the basis of laws and executive regulations. Registers contain the number of entities registered on a given day.

Registration cases are held in the commercial departments of district courts and in the National Judicial Register (registration courts).

TABL. 1 (35). ZAREJESTROWANA DZIAŁALNOŚĆ PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ
REGISTERED ACTIVITY OF THE STATE FIRE SERVICE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Liczba zdarzeń	14620	10921	11754	11645	Number of events
Pożary	3699	4843	2997	2885	Fires
małe	3426	4419	2835	2735	small
średnie	255	390	152	135	medium
duże	14	28	8	12	big
bardzo duże	4	6	2	3	very big
w tym:					of which:
obiektów użyteczności publicznej	83	51	54	53	general purpose public buildings
obiektów mieszkalnych	1102	1097	1104	1250	residential buildings
obiektów produkcyjnych i magazynowych	101	80	111	97	manufacturing and warehouse facilities
środków transportu	233	206	253	235	transport equipment
lasów	114	455	127	60	forests
upraw	579	1283	449	350	crops
Miejscowe zagrożenia	10639	5754	8460	7992	Local threats
w tym spowodowane przez:					of which caused by:
katastrofy naturalne ^a	5505	1638	2424	3140	natural catastrophes ^a
awarie techniczne ^b	536	403	403	399	technical failures ^b
środki transportu ^c	1918	1492	1803	2006	transport equipment ^c
Wyjazdy do fałszywych alarmów	282	324	297	768	False alarms
Wypadki z ludźmi^d	1703	1963	2046	2235	Casualties^d
ofiary śmiertelne	201	145	142	141	fatalities
w tym ratownicy	–	–	–	2	of which rescue personnel
ranni i poparzeni	1502	1818	1904	2094	injured and burn victims
w tym ratownicy	14	23	19	30	of which rescue personnel
W tym przy pożarach	122	175	138	172	Of which during fires
ofiary śmiertelne	28	27	21	20	fatalities
w tym ratownicy	–	–	–	2	of which rescue personnel
ranni i poparzeni	94	148	117	152	injured and burn victims
w tym ratownicy	10	18	12	16	of which rescue personnel

a Silne wiatry, przybór wód, opady śniegu i deszczu. b Chemiczne, ekologiczne, radiologiczne, budowlane, infrastruktury komunalnej. c Wypadki w komunikacji: drogowej, kolejowej, lotniczej. d Dane dotyczą liczby osób poszkodowanych podczas zdarzeń.

Ź r ó d ł o: dane Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Białymstoku.

a Strong winds, water rise, snow and rain precipitation. b Chemical, environmental, radiological, building and municipal infrastructure. c Transportation accidents: road, rail, air. d Data concern number of people injured in accidents.

S o u r c e: data of the Voivodship Headquarters of the State Fire Service in Białystok.

TABL. 2 (36). PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE PRZEZ POLICJĘ W ZAKOŃCZONYCH POSTĘPOWANIACH PRZYGOTOWAWCZYCH

ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE IN COMPLETED PREPARATORY PROCEEDINGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2015 ^b	2016 ^b	2017 ^b	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	24670	17470	17048	16460	T O T A L
w tym w miastach	18115	12471	12192	11871	of which urban areas
w tym:					of which:
Przeciwko życiu i zdrowiu – art. 148–162 kk	941	619	664	690	Against life and health – Art. 148–162 Criminal Code
w tym:					of which:
Zabójstwo – art. 148 kk	16	17	11	15	Homicide – Art. 148 Criminal Code
Uszczerbek na zdrowiu – art. 156 i 157 kk	462	370	413	418	Damage to health – Art. 156 and 157 Criminal Code
Udział w bójkę lub pobiciu – art. 158 i 159 kk	398	180	179	163	Participation in violence or assault – Art. 158 and 159 Criminal Code
Przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji – art. 163–180 kk	5170	2780	2757	2616	Against public safety and safety in transport – Art.163–180 Criminal Code
W tym prowadzenie pojazdu na drodze przez osobę w stanie nietrzeźwym lub pod wpływem środka odurzającego – art. 178a kk	4724	2221	2039	2006	Of which operating a motor vehicle while under the influence of alcohol or other intoxicant – Art. 178a Criminal Code
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania – art. 189–196 kk	682	569	633	560	Against freedom, freedom of conscience and religion – Art. 189–196 Criminal Code
Przeciwko wolności seksualnej i obyczajności – art.197–205 kk	102	75	77	127	Against sexual freedom and morals – Art.197–205 Criminal Code
W tym zgwałcenie – art. 197 kk	46	35	28	18	Of which rape – Art. 197 Criminal Code
Przeciwko rodzinie i opiece – art. 206–211 kk	791	734	677	935	Against the family and guardianship – Art. 206–211 Criminal Code
W tym znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną – art. 207 kk	455	553	536	633	Of which cruelty to family member or to other dependent or helpless person – Art. 207 Criminal Code
Przeciwko czci i netykalności cielesnej – art. 212–217 kk	82	54	68	31	Against good name and personal integrity – Art. 212–217 Criminal Code
Przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego – art. 222–231 kk^c	620	300	466	415	Against the activities of state institutions and local government – Art. 222–231 Criminal Code^c
w tym:					of which:
Naruszenie netykalności cielesnej lub czynna napaść na funkcjonariusza publicznego – art. 222 i 223 kk	80	61	70	61	Battery or active assault on a public official – Art. 222 and 223 Criminal Code
Wywieranie wpływu na funkcjonariusza publicznego lub na czynności organu administracji rządowej, samorządowej lub państwowej bądź spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu funkcjonariusza publicznego podczas wykonywania przez niego czynności służbowych – art. 224 kk	193	83	61	74	Exerting influence on a public official or on the activity of an organ of the government administration, local government units or State administration, or causing severe harm to the health of a public official during the performance of official duties – Art. 224 Criminal Code
Znieważenie funkcjonariusza publicznego albo znieważanie lub poniżanie organu konstytucyjnego RP – art. 226 kk	217	117	137	93	Insulting or belittling a public official or insulting a constitutional body of the Republic of Poland – Art. 226 Criminal Code
Przestępstwa korupcyjne – art. 228–231, 250a, 296a i 296b kk	125	21	157	165	Corruption – Art. 228–231, 250a, 296a and 296b Criminal Code

a Łącznie z prokuraturą. b Dane nie obejmują czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. c Łącznie z przestępstwami z art. 250a kk (korupcja wyborcza) z rozdziału „Przeciwko wyborom i referendum” oraz z art. 296a i 296b kk (korupcja na stanowisku kierowniczym i korupcja sportowa) z rozdziału „Przeciwko obrotowi gospodarczemu”.

a Including prosecutor's office. b Data do not include punishable acts committed by juveniles. c Including Art. 250a Criminal Code (corruption concerning elections) in the section "Against election and referendum" and Art. 296a and 296b Criminal Code (corruption on the managing post and corruption in sport) in the section "Against economic activity".

TABLE 2 (36). **PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE PRZEZ POLICJĘ W ZAKOŃCZONYCH POSTĘPOWANIACH PRZYGOTOWAWCZYCH (dok.)**
ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE IN COMPLETED PREPARATORY PROCEEDINGS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2015 ^b	2016 ^b	2017 ^b	SPECIFICATION
Przeciwko wymiarowi sprawiedliwości – art. 232–247 kk	902	590	397	392	Against the judiciary – Art. 232–247 Criminal Code
Przeciwko porządkowi publicznemu – art. 252–264 kk	134	216	215	173	Against public order – Art. 252–264 Criminal Code
Przeciwko wiarygodności dokumentów – art. 270–277 kk^d	1250	1046	1347	747	Against the reliability of documents – Art. 270–277 Criminal Code^d
Przeciwko mieniu – art. 278–295 kk^e ..	11904	8706	7769	7837	Against property – Art. 278–295 Criminal Code^e
w tym:					of which:
Kradzież rzeczy – art. 275 § 1, 278 i 279 ^f kk	3896	2672	2199	1898	Property theft – Art. 275 § 1, 278 and 279 ^f Criminal Code
w tym kradzież samochodu	130	94	108	114	of which automobile theft
Krótkotrwały zabór pojazdu – art. 289 kk	120	68	57	50	Willful short-term theft of automobile – Art. 289 Criminal Code
Kradzież z włamaniem – art. 279 kk ^g	2758	1827	1694	1566	Burglary – Art. 279 Criminal Code ^g
Rozbój – art. 280 kk	455	177	134	120	Robbery – Art. 280 Criminal Code
Kradzież rozbójnicza – art. 281 kk	36	37	37	30	Theft with assault – Art. 281 Criminal Code
Wymuszenie rozbójnicze – art. 282 kk ...	152	19	18	10	Criminal coercion – Art. 282 Criminal Code
Oszustwo – art. 286 i 287 kk	1772	2391	2132	2863	Fraud – Art. 286 and 287 Criminal Code
Przeciwko obrotowi gospodarczemu – art. 296–309 kk^h	312	209	296	283	Against economic activity – Art. 296–309 Criminal Code^h
Przeciwko obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi – art. 310–315 kk	139	158	139	123	Against money and securities trading – Art. 310–315 Criminal Code
Przestępstwa z ustaw szczególnych:					Crimes by specific laws:
O wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (jednolity tekst Dz. U. 2012 poz. 1356, z późniejszymi zmianami)	20	7	19	4	On Sobriety and Alcohol Education (uniform text Journal of Laws 2012 item 1356, with later amendments)
O prawie autorskim i prawach pokrewnych (jednolity tekst Dz. U. 2006 Nr 90, poz. 631, z późniejszymi zmianami) ..	30	32	42	32	On Copyright and Related Laws (uniform text Journal of Laws 2006 No. 90, item 631, with later amendments)
O przeciwdziałaniu narkomanii – ustawy z dnia 24 IV 1997 r. (jednolity tekst Dz. U. 2003 Nr 24, poz. 198, z późniejszymi zmianami) i z dnia 29 VII 2005 r. (jednolity tekst Dz. U. 2012 poz. 124)	1179	969	1022	973	On Counteracting Drug Addiction – laws dated 24 Apr 1997 (uniform text Journal of Laws 2003 No. 24, item 198, with later amendments) and dated 29 Jul 2005 (uniform text Journal of Laws 2012 item 124)
Przestępstwa skarbowe – kks	98	35	39	36	Fiscal offences – Penal Fiscal Code
W tym akcyza	30	6	17	16	Of which excise

a Łącznie z prokuraturą. b Dane nie obejmują czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. d Z wyłączeniem kradzieży lub przywłaszczenia dokumentu tożsamości (art. 275 § 1 kk). e Łącznie z kradzieżą lub przywłaszczeniem dokumentu tożsamości (art. 275 § 1 kk z rozdziału „Przeciwko wiarygodności dokumentów”). f Wyłącznie w zakresie kradzieży samochodu poprzez włamanie. g Z wyłączeniem kradzieży samochodu poprzez włamanie. h Z wyłączeniem przestępstw korupcyjnych z art. 296a i 296b kk.

Ź r ó d ł o: dane Komendy Głównej Policji.

a Including prosecutor's office. b Data do not include punishable acts committed by juveniles. d Excluding theft or appropriation of identification (Art. 275 § 1 Criminal Code). e Including theft or appropriation of identification (Art. 275 § 1 Criminal Code in the section "Against the reliability of documents"). f Exclusively in regard to automobile theft by burglary. g Excluding automobile theft by burglary. h Excluding corruption under Art. 296a and 296b Criminal Code.

S o u r c e: data of the National Police Headquarters.

TABL. 3 (37). **WSKAŹNIKI WYKRYWALNOŚCI SPRAWCÓW PRZESTĘPSTW STWIERDZONYCH PRZEZ POLICJĘ**
RATES OF DETECTABILITY OF DELINQUENTS IN ASCERTAINED CRIMES BY THE POLICE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2015 ^b	2016 ^b	2017 ^b	SPECIFICATION
	w %		in %		
O G Ó Ł E M	69,0	65,4	69,8	73,5	T O T A L
w tym przestępstw ^c :					of which of crimes ^c :
Przeciwko życiu i zdrowiu	84,5	82,5	82,6	83,7	Against life and health
Przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu i bezpieczeństwu w komunikacji ..	99,3	98,6	98,7	99,1	Against public safety and safety in transport
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania	93,7	88,6	90,4	88,8	Against freedom, freedom of conscience and religion
Przeciwko wolności seksualnej i obyczajności	90,4	88,0	89,6	93,7	Against sexual freedom and morals
Przeciwko rodzinie i opiece	100,0	98,8	99,7	99,4	Against the family and guardianship
Przeciwko czci i nietykalności cielesnej	90,2	81,5	60,3	83,9	Against good name and personal integrity
Przeciwko mieniu	42,5	42,2	45,0	53,7	Against property

a Łącznie z prokuraturą. b Dane nie obejmują czynów karalnych popełnionych przez nieletnich. c Artykuły Kodeksu karnego patrz tabl. 2 na str. 86.

Ź r ó d ł o: dane Komendy Głównej Policji.

a Including prosecutor's office. b Data do not include punishable acts committed by juveniles. c See Criminal Code articles table 2 on page 86.

S o u r c e: data of the National Police Headquarters.

TABL. 4 (38). **WPŁYW SPRAW DO SĄDÓW POWSZECHNYCH**
INCOMING CASES IN THE COMMON COURTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
SĄDY REJONOWE – sądy pierwszej instancji		DISTRICT COURTS – courts of first instance			
O G Ó Ł E M	312615	341469	338296	347535	T O T A L
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	13471	11848	11804	11637	Criminal with bills of indictment
O wykroczenia z wnioskami o ukaranie	19779	23461	22707	20843	Concerning offences with motions for punishment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	41430	41296	40898	39975	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne	177467	195386	195734	208257	Civil
w tym wieczysto-księgow ^b	89913	104716	108538	114522	of which involving real estate registry ^b
Rodzinne	33220	53957	50590	50265	Family
Z zakresu prawa pracy	1810	1604	1392	1306	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych	914	1431	1286	1204	Related to social security law
Gospodarcze ^c	9142	12486	13885	14048	Commercial law ^c

a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. b Łącznie ze zbiorami dokumentów. c Bez spraw rejestrowych.

a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. b Including collections of documents. c Excluding registry cases.

TABL. 4 (38). **WPLÝW SPRAW DO SÁDÓW POWSZECHNYCH (dok.)**
INCOMING CASES IN THE COMMON COURTS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
SÁDY OKRĘGOWE – sády pierwszej instancji i odwoławcze			REGIONAL COURTS – courts of first instance and appeal		
O G Ó Ł E M	26792	29627	28113	28934	T O T A L
w tym sprawy:					of which cases:
Karne z aktami oskarżenia	366	372	325	368	Criminal with bills of indictment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	14584	13435	12433	13706	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne ^{cd}	7582	9977	10083	9880	Civil ^{cd}
Z zakresu prawa pracy	329	363	332	279	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych	2919	3764	2915	2643	Related to social security law
Gospodarcze	867	1716	2025	2058	Commercial law

^a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. ^c Bez spraw rejestrowych. ^d Łącznie ze sprawami rodzinnymi (m.in. o rozwód).

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

^a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. ^c Excluding registry cases. ^d Including family cases (i.a., divorce).

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 5 (39). **WPLÝW SPRAW DO SÁDÓW POWSZECHNYCH W 2017 R.**
INCOMING CASES IN THE COMMON COURTS IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Okręgi Districts			SPECIFICATION
		biało- stocki	łomżyń- ski	suwał- ski	
SÁDY REJONOWE – sády pierwszej instancji		DISTRICT COURTS – courts of first instance			
O G Ó Ł E M	347535	185300	69511	92724	T O T A L
sprawy:					cases:
Karne z aktami oskarżenia	11637	5385	2441	3811	Criminal with bills of indictment
O wykroczenia z wnioskami o ukaranie	20843	10855	4410	5578	Concerning offences with motions for punishment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	39975	20829	7641	11505	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne	208257	111006	40621	56630	Civil
w tym wieczysto-księgoweb	114522	57042	25708	31772	of which involving real estate registry ^b
Rodzinne	50265	26018	11871	12376	Family
Z zakresu prawa pracy	1306	843	207	256	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych	1204	714	209	281	Related to social security law
Gospodarcze ^c	14048	9650	2111	2287	Commercial law ^c

^a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. ^b Łącznie ze zbiorami dokumentów. ^c Bez spraw rejestrowych.

^a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. ^b Including collections of documents. ^c Excluding registry cases.

TABL. 5 (39). **WPLYW SPRAW DO SĄDÓW POWSZECHNYCH W 2017 R. (dok.)**
INCOMING CASES IN THE COMMON COURTS IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Okręgi Districts			SPECIFICATION
		biało- stocki	tomżyń- ski	suwał- ski	
SĄDY OKRĘGOWE – sądy pierwszej instancji i odwoławcze		REGIONAL COURTS – courts of first instance and appeal			
O G Ó Ł E M	28934	16402	6369	6163	T O T A L
sprawy:					cases:
Karne z aktami oskarżenia	368	209	59	100	Criminal with bills of indictment
Pozostałe karne i o wykroczenia ^a	13706	7159	3538	3009	Other criminal and concerning petty offences ^a
Cywilne ^{cd}	9880	5387	2053	2440	Civil ^{cd}
Z zakresu prawa pracy	279	154	54	71	Labour law
Z zakresu ubezpieczeń społecznych	2643	1435	665	543	Related to social security law
Gospodarcze	2058	2058	x	x	Commercial law

a Obejmuje sprawy drugiej instancji, sprawy penitencjarne oraz sprawy, które podlegają rozpatrzeniu przez sąd w myśl innych przepisów niż prawa materialnego. c Bez spraw rejestrowych. d Łącznie ze sprawami rodzinnymi (m.in. o rozwód).

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Including cases of the second instance, penitentiary cases as well as cases which are subject to court proceedings according to other regulations than substantive law. c Excluding registry cases. d Including family cases (i.a., divorce).

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 6 (40). **DOROŚLI SKAZANI PRAWOMOCNIE PRZEZ SĄDY POWSZECHNE ZA PRZESTĘPSTWA ŚCIGANE Z OSKARŻENIA PUBLICZNEGO**
ADULTS VALIDLY SENTENCED BY COMMON COURTS FOR CRIMES PURSUED BY PUBLIC PROSECUTION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	12306	7583	7653	6973	T O T A L
w tym mężczyźni	11437	6968	7028	6343	of which men
w tym za przestępstwa ^a :					of which for crimes ^a :
Przeciwko życiu i zdrowiu	1234	979	1039	886	Against life and health
w tym:					of which:
Zabójstwo	9	8	17	13	Homicide
Uszczerbek na zdrowiu, udział w bójce lub pobiciu	635	501	435	449	Damage to health, participation in violence or assault
Przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji	4350	2050	2277	1914	Against safety in transport
W tym prowadzenie pojazdu na drodze przez osobę w stanie nietrzeźwym lub pod wpływem środka odurzającego	4072	1818	1838	1590	Of which operating a motor vehicle while under the influence of alcohol or other intoxicant
Przeciwko wolności, wolności sumienia i wyznania, wolności seksualnej i obyczajności	247	292	248	216	Against freedom, freedom of conscience and religion, sexual freedom and morals
W tym zgwałcenie	27	30	28	24	Of which rape
Przeciwko rodzinie i opiece	679	576	498	612	Against the family and guardianship
W tym znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną	361	409	385	430	Of which cruelty to family member or to other dependent or helpless person
Przeciwko mieniu	2991	1970	1923	1730	Against property
w tym:					of which:
Kradzież rzeczy	717	482	507	410	Property theft
Kradzież z włamaniem	415	282	271	261	Burglary
Rozbój	235	159	115	98	Robbery

a Artykuły Kodeksu karnego patrz tabl. 2 na str. 86.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a See Criminal Code articles table 2 on page 86.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 7 (41). **ZAŁATWIONE SPRAWY RODZINNE**
RESOLVED FAMILY CASES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	11044	9413	7845	7566	T O T A L
O rozwód	2526	2858	2753	2673	By divorce
O separację	191	153	147	156	By separation
O alimenty	3471	3186	2594	2533	By alimony
Nieletnich ^a :					Concerning juveniles ^a :
w postępowaniu wyjaśniającym w związku z:					in investigation proceedings involving:
demoralizacją	1156	x	x	x	demoralization
czynami karnymi	2062	x	x	x	punishable acts
na posiedzeniu lub rozprawie w związku z:					at session or hearing involving:
demoralizacją	572	x	x	x	demoralization
czynami karnymi	1066	x	x	x	punishable acts
w postępowaniu w sprawach, w których zachodzi podejrzenie:					in investigation of case in which occur suspicion:
demoralizacji	x	1495	1285	1289	of demoralization
popęlnienia czynu karnego	x	1721	1066	915	of committing punishable act

^a Dane dotyczą osób; w 2014 r. zmieniła się procedura postępowania sądów wobec nieletnich, patrz uwagi ogólne, ust. 9 na str. 84.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

^a Data relate to persons; in 2014 changed court proceedings against juveniles, see general notes, item 9 on page 84.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 8 (42). **SPRAWY RODZINNE ZAŁATWIONE W 2017 R.**
FAMILY CASES RESOLVED IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Okręgi Districts			SPECIFICATION
		białostocki	łomżyński	suwalski	
O G Ó Ł E M	7566	3706	1497	2363	T O T A L
O rozwód	2673	1345	553	775	By divorce
O separację	156	92	36	28	By separation
O alimenty	2533	1151	479	903	By alimony
Nieletnich ^a w postępowaniu w sprawach, w których zachodzi podejrzenie:					Concerning juveniles ^a in investigation of case in which occur suspicion:
demoralizacji	1289	630	264	395	of demoralization
popęlnienia czynu karnego	915	488	165	262	committing punishable act

^a Dane dotyczą osób.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

^a Data relate to persons.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

TABL. 9 (43). **PODMIOTY W KRAJOWYM REJESTRZE SĄDOWYM^a**
Stan w dniu 31 XII
ENTITIES IN THE NATIONAL JUDICIAL REGISTER^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Rejestr Przedsiębiorców					Register of Entrepreneurs
Przedsiębiorstwa państwowe	2	–	–	–	State owned enterprises
Spoleczno-zawodowe organizacje rolników ^b	8	8	8	8	Professional organizations of farmers ^b
Spółdzielnie	309	340	339	331	Cooperatives
Spółki jawne	1026	1132	1157	1163	Unlimited partnerships
Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	2032	3642	4172	4636	Limited liability companies
Rejestr Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji i Samodzielnych Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej^c					Register of Associations, Other Social and Professional Organizations, Foundations and Independent Public Health Care Facilities^c
Stowarzyszenia ^d	1748	2149	2187	2237	Associations ^d
Związki zawodowe	192	211	213	214	Trade unions
Izby gospodarcze	6	8	8	8	Economic chambers
Rejestr Dłużników Niewypłacalnych					Register of Insolvent Debtors
Dłużnicy ogółem	14668	22123	25646	19850	Total debtors

a Sądem rejestrowym prowadzącym Krajowy Rejestr Sądowy na terenie województwa jest Sąd Rejonowy w Białymstoku. b Prowadzące działalność gospodarczą. c Do 2011 r. – Rejestr Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji i Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej. d Z wyłączeniem stowarzyszeń kultury fizycznej i związków sportowych.

U w a g a. Rejestr obejmuje także inne podmioty.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Sprawiedliwości.

a Registry court holding the National Judicial Register in the voivodship is the District Court in Białystok. b Conducting economic activity. c Until 2011 – Register of Associations, Other Social and Professional Organizations, Foundations and Public Health Care Facilities. d Excluding physical education associations and sports associations.

N o t e. Register also includes other entities.

S o u r c e: data of the Ministry of Justice.

DZIAŁ V LUDNOŚĆ

Uwagi ogólne

1. Tablice działu opracowano na podstawie:
- bilansów stanu i struktury ludności na terenie gminy. Bilanse ludności sporządza się dla okresów międzyspisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego, przy uwzględnieniu:
 - zmian w danym okresie spowodowanych ruchem naturalnym (urodzenia, zgony) i migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania z innych gmin i z zagranicy na pobyt stały oraz czasowy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych,
 - różnicy między liczbą osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące) na terenie gminy a liczbą osób czasowo nieobecnych, (zameldowania i wymeldowania na pobyt czasowy z/do innych gmin);
 - rejestrów Ministerstwa Cyfryzacji – o migracjach wewnętrznych i zagranicznych ludności na pobyt stały oraz czasowy (od 2006 r. źródłem tych danych jest rejestr PESEL – Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności);
 - sprawozdawczości urzędów stanu cywilnego – o zarejestrowanych małżeństwach, urodzeniach i zgonach;
 - sprawozdawczości sądów okręgowych – o prawnomocnie orzeczonych separacjach i rozwodach.

2. Bilans ludności jest opracowywany dla dwóch kategorii zamieszkania – według **krajowej** oraz **międzynarodowej definicji zamieszkania**. Różnica dotyczy kryteriów w zakresie migracji czasowych uwzględnianych w każdym z bilansów – w przypadku:

- krajowej definicji zamieszkania** – uwzględniane są migracje czasowe wewnętrzne, tj. różnica między liczbą osób, które czasowo wyjechały z gminy na ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące) do innego miejsca w kraju a liczbą osób przybyłych z innego miejsca w kraju na okres ponad 3 miesiące (do 2005 r. – ponad 2 miesiące); do ludności gminy nie są zatem zaliczani imigranci przebywający w Polsce czasowo, natomiast są zaliczani stali mieszkańcy Polski przebywający czasowo za granicą (bez względu na okres ich czasowego przebywania/nieobecności);
- międzynarodowej definicji zamieszkania (rezydenci)** – uwzględniane są długookresowe migracje czasowe, zarówno wewnętrzne jak i zagraniczne, tj. różnica między liczbą osób, które wyjechały z gminy na co najmniej 12 miesięcy do innego miejsca w kraju lub za granicę a liczbą osób przybyłych do gminy z innego miejsca w kraju lub z zagranicy (imigranci bez karty stałego pobytu) na co najmniej 12 miesięcy. Do rezydentów gminy zalicza się zatem wszystkie osoby mieszkające lub zamierzające mieszkać

CHAPTER V POPULATION

General notes

1. Chapter tables were compiled on the basis of:
- the balances of the size and structure of the population in a gmina. Population balances are compiled for periods between censuses on the basis of the last census, taking into account:
 - changes in a given period connected with vital statistics (births, deaths) and migration of the population (registering and cancelling registration for permanent as well as temporary residence from other gminas and from abroad) as well as address changes of the population due to changes in the administrative division,
 - difference between the number of people registered for temporary residence for a period of more than 3 months (until 2005 – more than 2 months) in a gmina and the number of people temporarily absent (registering and cancelling registration for temporary stay from/to other gminas);
 - the registers of the Ministry of Digital Affairs on internal and international migration of population for permanent and temporary residence (since 2006 the source of these data is PESEL register – Common Electronic System of Population Register);
 - documentation of the Civil Status Offices regarding registered marriages, births and deaths;
 - documentation of regional courts regarding legally valid decisions in actions for separations and divorces.

2. The balance of the population is being developed for the two categories of residence – according to **national and international definition of residence**. The difference concerns the criteria for the migration for temporary stay taken into account in each of the balance sheets – in the case of:

- national definition of residence** – includes internal migration for temporary stay, i.e. the difference between the number of persons who temporarily left the gmina for more than 3 months (until 2005 – more than 2 months) to another place in the country and the number of persons who arrived from somewhere else in the country for more than 3 months (until 2005 – more than 2 months). For the population of the gmina therefore are not counted immigrants staying in Poland temporarily, but are counted Polish permanent residents temporarily staying abroad (regardless of the period of their temporary presence/absence);
- the international definition of residence (residents)** – includes long-term temporary migration both – internal and international, i.e. the difference between the number of persons who left the gmina for at least 12 months to another place in the country or abroad and the number of persons who arrived to the community from elsewhere in the country or from abroad (immigrants without residence card) for at least 12 months. For residents of the gmina, therefore, are included all persons living or intending to live in the

na jej terenie nie krócej niż 1 rok. Rezydenci (ludność rezydująca) to kategoria stanu ludności opracowana na potrzeby statystyki międzynarodowej zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1260/2013 z dnia 20 XI 2013 r. w sprawie statystyk europejskich w dziedzinie demografii.

3. Dane o ludności, a także współczynniki demograficzne oraz przeliczenia na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) opracowano przy przyjęciu liczby ludności zbilansowanej:

- do 2005 r. – w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, z tym że dla 2000 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2002 r.,
- od 2010 r. – w oparciu o wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, z tym że dla 2010 r. według podziału administracyjnego obowiązującego w dniu 31 XII 2011 r.

4. Przez **ludność w wieku produkcyjnym** rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18–64 lata, dla kobiet – 18–59 lat. Wśród ludności w wieku produkcyjnym wyróżnia się **ludność w wieku mobilnym**, tj. w wieku 18–44 lata i **niemobilnym**, tj. mężczyźni – 45–64 lata, kobiety – 45–59 lat. Przez **ludność w wieku nieprodukcyjnym** rozumie się **ludność w wieku przedprodukcyjnym**, tj. do 17 lat oraz **ludność w wieku poprodukcyjnym**, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

5. **Mediana wieku** (wiek środkowy) ludności jest parametrem wyznaczającym granicę wieku, którą połowa ludności już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

6. Dane o **ruchu naturalnym ludności** w podziale terytorialnym opracowano w następujący sposób:

- małżeństwa – według miejsca zameldowania na pobyt stały męża przed ślubem (w przypadku gdy mąż przed ślubem mieszkał za granicą przyjmuje się miejsce zameldowania żony przed ślubem),
- separacje – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (w przypadku gdy osoba wnosząca powództwo mieszka za granicą przyjmuje się miejsce zamieszkania współmałżonka; w przypadku zgodnego wniosku stron przyjmuje się miejsce zamieszkania męża),
- rozwody – według miejsca zamieszkania osoby wnoszącej powództwo (w przypadku gdy osoba wnosząca powództwo mieszka za granicą przyjmuje się miejsce zamieszkania współmałżonka),
- urodzenia – według miejsca zameldowania na pobyt stały matki noworodka,
- zgony – według miejsca zameldowania na pobyt stały osoby zmarłej.

Dane o **małżeństwach** uwzględniają związki małżeńskie zawarte w formie przewidzianej prawem w urzędach stanu cywilnego. Na mocy ustawy z dnia 24 VII 1998 r. (Dz. U. Nr 117, poz. 757) w urzędach stanu cywilnego rejestrowane są także małżeństwa podlegające prawu wewnętrznemu kościoła lub związku wyznaniowego zawarte w obecności duchownego.

area of gmina for not less than 1 year. Residents (resident population) are the category of the state population developed for international statistics in accordance with Regulation of the European Parliament and of the Council (EU) No. 1260/2013 of 20 Nov 2013 on European statistics on demography.

3. Data on population as well as demographic rates and indicators per capita (per 1000 population etc.) were prepared assuming the number of population balanced on:

- until 2005 – the basis of results of the Population and Housing Census 2002, for 2000 the administrative division of the country obligatory as of 31 Dec 2002 was applied,
- since 2010 – the basis of results of the Population and Housing Census 2011, for 2010 the administrative division of the country obligatory as of 31 Dec 2011 was applied.

4. **Working age population** refers to males aged 18–64 and females aged 18–59. In this category the age groups of **mobility** (i.e. 18–44) and **non-mobility** (i.e. 45–64 for males and 45–59 for females) are distinguished. **Non-working age population** is defined as **pre-working age population**, i.e. up to the age of 17 and **post-working age population**, i.e. 65 and more for males and 60 and more for females.

5. **Median age** of population is a parameter determining the exact age, which half of population already exceed and second half – did not reach yet.

6. Data regarding the **vital statistics** according to the territorial division were compiled as follows:

- marriages – according to the husband's place of permanent residence before the marriage (in the case when the husband lived abroad before the marriage, the wife's place of residence before the marriage is used),
- separations – according to the plaintiff's place of residence (in the case when the person filling petition resides abroad, the spouse's place of residence is used; in case of the unanimous petition of both persons, the husband's place of residence is used),
- divorces – according to the plaintiff's place of residence (in the case when the person filling petition resides abroad, the spouse's place of residence is used),
- births – according to the mother's place of permanent residence,
- deaths – according to the deceased's place of permanent residence.

Data on **marriages** refer to marriages contracted according to lawful rules in the civil status offices. On the basis of the Law dated 24 Jul 1998 (Journal of Laws No. 117, item 757) all marriages, including those based on the internal law of the Churches or the Religious Association contracted in the presence of clergyman, are registered in the local civil status offices.

Małżeństwo zawarte w tej formie podlega prawu polskiemu i pociąga za sobą takie same skutki cywilnoprawne, jak małżeństwo zawarte przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego.

Małżeństwa wyznaniowe mogą być zawierane jedynie w dziesięciu kościołach i związku wyznaniowym takich jak: Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Metodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy, Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich.

Płodność kobiet mierzy się współczynnikiem obliczonym jako iloraz liczby urodzeń żywych i liczby kobiet w wieku rozrodczym (15–49 lat). Oprócz ogólnych współczynników płodności podaje się również współczynniki grupowe (cząstkowe), obliczone jako ilorazy liczby urodzeń żywych z kobiet w danej grupie wieku i liczby kobiet w tej samej grupie wieku. Urodzenia z matek w wieku poniżej 15 lat zalicza się do grupy 15–19 lat; urodzenia z matek w wieku 50 lat i więcej zalicza się do grupy 45–49 lat.

Współczynniki reprodukcji ludności:

- **współczynnik dzietności** oznacza liczbę dzieci, które urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15–49 lat), przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłyby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezienne,
- **współczynnik reprodukcji brutto** przedstawia liczbę córek urodzonych przeciętnie przez kobietę przy założeniu, że kobieta w wieku rozrodczym będzie rodzić z częstością, jaką charakteryzują się wszystkie kobiety rodzące w roku, dla którego oblicza się współczynnik reprodukcji (niezienne współczynniki płodności),
- **współczynnik dynamiki demograficznej** jest to stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów w danym okresie.

Przyrost naturalny ludności stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.

Przez **niemowlęta** rozumie się dzieci w wieku poniżej 1 roku.

Informacje o urodzeniach i zgonach (w tym zgonach niemowląt) prezentowane są według kryteriów definicji urodzenia i zgonu noworodka rekomendowanej przez Światową Organizację Zdrowia.

7. Przeciętne dalsze trwanie życia wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w wieku x lat, przy założeniu stałego poziomu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia.

8. Dane o migracjach wewnętrznych ludności opracowano na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniach osób na pobyt stały. Informacje te nie uwzględniają zmian adresu w obrębie tej samej gminy (miasta), z wyjątkiem gmin miejsko-wiejskich, dla których został zachowany podział na tereny miejskie i wiejskie.

Marriages contracted on the basis of canonic laws on marriages subordinate to the Polish civil laws and result in the same civil and law consequences as marriages contracted in the local civil status offices.

The religious marriages may be contracted only in ten Churches and Religious Association such as: Kościół Katolicki, Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny, Kościół Ewangelicko-Augsburski, Kościół Ewangelicko-Reformowany, Kościół Ewangelicko-Metodystyczny, Kościół Chrześcijan Baptystów, Kościół Adwentystów Dnia Siódmego, Kościół Polskokatolicki, Kościół Starokatolicki Mariawitów, Kościół Zielonoświątkowy, Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich.

Female fertility rate is calculated as the ratio of the number of live births and the number of women at the reproductive age (15–49). Besides total rate, there are also published age specific fertility rates, calculated as the ratios of the number of live births from women in a given age group and the number of these women in the same age group. Births from mothers aged under 15 are included in the group 15–19 and from mothers aged 50 and more – in the group 45–49.

Reproduction rates of the population:

- **total fertility rate** refers to the average number of children who would be borne by a woman during the course of her entire reproductive period (15–49 years of age) assuming that in particular phases of this period she would give birth with an intensity observed during a given year, i.e. assuming that age specific fertility rates for this period are constant,
- **gross reproduction rate** refers to the average number of daughters who would be borne by a woman assuming that the woman during her reproductive age will give birth with a frequency which is characteristic for all women giving birth in the year for which the reproduction rate is calculated (constant fertility rates),
- **demographic dynamics rate** is the ratio of the number of live births to the number of deaths in a given period.

Natural increase of the population accounts for the difference between the number of live births and deaths in a given period.

Infant is a child under the age of 1.

Information on births and deaths (including infant deaths) is presented according to criteria of the definition of infant births and deaths recommended by the World Health Organization (WHO).

7. Life expectancy is expressed by the average number of years that a person at the exact age of x still is to live, assuming a fixed mortality level from the period for which life expectancy tables were compiled.

8. Data regarding internal migration of the population were compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of people for permanent residence. This information does not include changes of address within the same gmina (town), with the exception of urban-rural gminas for which the division into urban and rural areas has been kept.

9. Dane o **migracjach zagranicznych ludności** opracowano na podstawie informacji ewidencyjnych gmin o zameldowaniu osób przyjeżdżających do Polski na pobyt stały (imigracja) oraz o wymeldowaniu osób wyjeżdżających z Polski za granicę na stałe (emigracja).

10. Napływ ludności obejmuje zameldowania na pobyt stały, odpływ – wymeldowania ze stałego miejsca zamieszkania.

11. Współczynniki dotyczące ruchu naturalnego i migracji ludności w podziale terytorialnym obliczono jako iloraz liczby faktów określonego rodzaju i liczby ludności według stanu w dniu 30 VI.

12. **Prognoza ludności** do 2050 r. została opracowana w 2014 r. na podstawie stanu wyjściowego ludności z dnia 31 XII 2013 r. oraz założeń dotyczących tendencji w dzietności, umieralności i migracjach zagranicznych.

Prognoza gospodarstw domowych do 2050 r. została opracowana w 2016 r. na podstawie wyników narodowych spisów powszechnych ludności i mieszkań z lat 2002 i 2011 w zakresie liczby i struktury gospodarstw domowych oraz założeń dotyczących tendencji w kształtowaniu się procesów demograficznych, społecznych i ekonomicznych zachodzących w Polsce, szczególnie wynikających z zachowań prorodzinnych i promażeńskich osób młodych, które uczestniczą w procesie formowania się rodzin i tworzenia nowych gospodarstw domowych.

9. Data regarding **international migration of the population** were compiled on the basis of gmina documentation regarding the registration of people arriving to Poland for permanent residence (immigration) as well as regarding cancelled registration of people leaving Poland for permanent residence abroad (emigration).

10. The inflow of the population includes registrations of arrival for permanent residence, outflow – registrations of departure from permanent residence.

11. Rates concerning vital statistics and migration of the population according to territorial division were calculated as the ratio of the number of defined events to the number of population as of 30 Jun.

12. **Population projection** until 2050 was calculated in 2014 on the basis of population number and structure as of 31 XII 2013 as well as assumption concerning fertility, mortality and international migration.

The households projection until 2050 was calculated in 2016 on the basis of the results of the population and housing censuses in 2002 and 2011 in terms of the number and composition of households and assumptions about trends in the development of demographic, social and economic processes in Poland, especially under the pro-family and pro-marriage behavior patterns of young people who participate in the formation of families and the creation of new households.

TABL. 1 (44). **LUDNOŚĆ^a**
POPULATION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
STAN W DNIU 30 VI AS OF 30 JUN					
O G Ó Ł E M	1204294	1190253	1187587	1185174	T O T A L
mężczyźni	587767	580348	578856	577694	males
kobiety	616527	609905	608731	607480	females
Miasta	725149	720321	719864	719494	Urban areas
Wieś	479145	469932	467723	465680	Rural areas
STAN W DNIU 31 XII AS OF 31 DEC					
O G Ó Ł E M	1203448	1188800	1186625	1184548	T O T A L
na 1 km ²	60	59	59	59	per 1 km ²
mężczyźni	587367	579499	578398	577406	males
kobiety	616081	609301	608227	607142	females
na 100 mężczyzn	105	105	105	105	per 100 males
Miasta	724826	719890	719662	719151	Urban areas
w % ogółu ludności	60,2	60,6	60,6	60,7	in % of total population
Wieś	478622	468910	466963	465397	Rural areas
w % ogółu ludności	39,8	39,4	39,4	39,3	in % of total population

a Na podstawie bilansów.

a Based on balances.

TABL. 2 (45). **LUDNOŚĆ^a W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM**
Stan w dniu 31 XII
WORKING AND NON-WORKING AGE POPULATION^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	1203448	1188800	1186625	1184548	T O T A L
W wieku przedprodukcyjnym	229068	207394	206087	206019	Pre-working age
mężczyźni	117375	106454	105808	105808	males
kobiety	111693	100940	100279	100211	females
Miasta	131500	122709	122655	123445	Urban areas
mężczyźni	67132	62700	62702	63131	males
kobiety	64368	60009	59953	60314	females
Wieś	97568	84685	83432	82574	Rural areas
mężczyźni	50243	43754	43106	42677	males
kobiety	47325	40931	40326	39897	females
W wieku produkcyjnym	764843	750360	744253	736693	Working age
w tym w wieku mobilnym	481824	469041	464239	458571	of which of mobility age
mężczyźni	402478	399305	396901	393893	males
w tym w wieku mobilnym	247188	241176	238785	235899	of which of mobility age
kobiety	362365	351055	347352	342800	females
w tym w wieku mobilnym	234636	227865	225454	222672	of which of mobility age
Miasta	480428	462591	457395	450964	Urban areas
mężczyźni	244513	239319	237389	234950	males
kobiety	235915	223272	220006	216014	females
Wieś	284415	287769	286858	285729	Rural areas
mężczyźni	157965	159986	159512	158943	males
kobiety	126450	127783	127346	126786	females
W wieku poprodukcyjnym	209537	231046	236285	241836	Post-working age
mężczyźni	67514	73740	75689	77705	males
kobiety	142023	157306	160596	164131	females
Miasta	112898	134590	139612	144742	Urban areas
mężczyźni	33902	40647	42392	44087	males
kobiety	78996	93943	97220	100655	females
Wieś	96639	96456	96673	97094	Rural areas
mężczyźni	33612	33093	33297	33618	males
kobiety	63027	63363	63376	63476	females
LUDNOŚĆ W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM	57,3	58,4	59,4	60,8	NON-WORKING AGE POPULATION PER 100 PERSONS OF WORKING AGE
Mężczyźni	45,9	45,1	45,7	46,6	Males
Kobiety	70,0	73,6	75,1	77,1	Females

a Na podstawie bilansów.
a Based on balances.

TABL. 3 (46). **LUDNOŚĆ^a WEDŁUG PŁCI I WIEKU**
Stan w dniu 31 XII
POPULATION^a BY SEX AND AGE
As of 31 Dec

WIEK AGE	2010	2015	2016	2017					
				ogółem grand total	z liczby ogółem of grand total number				
					męż- czyźni males	miasta urban areas		wieś rural areas	
						razem total	w tym mę- czyźni of which males	razem total	w tym mę- czyźni of which males
OGÓŁEM TOTAL	1203448	1188800	1186625	1184548	577406	719151	342168	465397	235238
0–2 lata	37438	31923	32957	34146	17497	21590	11090	12556	6407
3–6	45546	47100	44828	43752	22711	26526	13779	17226	8932
7–12	71009	68645	70433	71645	36747	42512	21718	29133	15029
13–15	42530	34873	33738	32967	16859	18498	9371	14469	7488
16–18	49837	38363	36813	35632	18173	21525	10804	14107	7369
19–24	112026	95820	91395	86698	44381	46999	24004	39699	20377
25–29	101198	92133	90370	88768	45839	54058	27175	34710	18664
30–34	90508	97284	97520	96075	50172	62332	31984	33743	18188
35–39	83005	88617	88932	90763	46571	58242	29406	32521	17165
40–44	77795	81677	83340	84144	42757	51886	25805	32258	16952
45–49	82505	76441	76536	76994	38736	45745	22109	31249	16627
50–54	92020	80435	78927	77473	38753	46640	21990	30833	16763
55–59	79804	88698	87438	84848	41698	53916	24906	30932	16792
60–64	62527	75548	77760	80662	38807	52577	23940	28085	14867
65–69	43736	58016	61572	64146	28514	40992	17460	23154	11054
70–74	43827	39296	39830	41481	17066	24962	10005	16519	7061
75–79	39110	37309	36523	36165	13730	20236	7394	15929	6336
80 lat i więcej and more	49027	56622	57713	58189	18395	29915	9228	28274	9167

a Na podstawie bilansów.
a Based on balances.

TABL. 4 (47). **MIASTA I LUDNOŚĆ W MIASTACH**
Stan w dniu 31 XII
TOWNS AND URBAN POPULATION
As of 31 Dec

GRUPY MIAST WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI GROUPS OF TOWNS BY NUMBER OF POPULATION		Miasta	Towns	Ludność ^a w miastach	Urban population ^a
		w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		w % ogółu ludności in % of total population	
O G Ó Ł E M T O T A L	2010	39		724826	60,2
	2015	40		719890	60,6
	2016	40		719662	60,6
	2017	40		719151	60,7
Poniżej 2000 Below		6		9291	0,8
2000–4999		15		43076	3,6
5000–9999		5		35730	3,0
10000–19999		6		80098	6,8
20000–49999		5		121022	10,2
50000–99999		2		132646	11,2
200000 i więcej and more		1		297288	25,1

a Na podstawie bilansów.

a Based on balances.

TABL. 5 (48). **GMINY ZAMIESZKANE PRZEZ LUDNOŚĆ WIEJSKĄ**
Stan w dniu 31 XII
GMINAS AND RURAL POPULATION
As of 31 Dec

GRUPY GMIN WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI WIEJSKIEJ GROUPS OF GMINAS BY NUMBER OF RURAL POPULATION		Gminy ^a	Gminas ^a	Ludność ^b na wsi	Rural population ^b
		w liczbach bezwzględnych in absolute numbers		w % ogółu ludności in % of total population	
O G Ó Ł E M T O T A L	2010	105		478622	39,8
	2015	105		468910	39,4
	2016	105		466963	39,4
	2017	105		465397	39,3
Poniżej 2000 Below		8		12117	1,0
2000–4999		67		237852	20,1
5000–6999		20		116423	9,8
7000–9999		6		50932	4,3
10000 i więcej and more		4		48073	4,1

a Wiejskie i miejsko-wiejskie. b Na podstawie bilansów.

a Rural and urban-rural. b Based on balances.

TABL. 6 (49). **MEDIANA WIEKU LUDNOŚCI^a WEDŁUG PŁCI**
Stan w dniu 31 XII
MEDIAN POPULATION^a AGE BY SEX
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
OGÓŁEM	38,0	40,0	40,4	40,7	TOTAL
mężczyźni	36,3	38,2	38,6	38,9	males
kobiety	40,0	42,0	42,4	42,6	females
Miasta	37,7	39,9	40,3	40,7	Urban areas
mężczyźni	35,5	37,8	38,2	38,6	males
kobiety	40,0	42,2	42,6	42,9	females
Wieś	38,6	40,2	40,5	40,7	Rural areas
mężczyźni	37,4	38,8	39,1	39,4	males
kobiety	40,0	41,6	41,9	42,2	females

a Na podstawie bilansów.
a Based on balances.

TABL. 7 (50). **RUCH NATURALNY LUDNOŚCI**
VITAL STATISTICS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Małżeństwa Marriages		Separacje Separations	Rozwody Divorces	Urodzenia żywe Live births	Zgony Deaths		Przyrost naturalny Natural increase
	ogółem total	w tym wyzna- niowe ^a of which religious ^a				ogółem total	w tym niemowląt of which infants	

W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS

OGÓŁEM	2010	7003	5114	105	1937	11928	11814	54	114
TOTAL	2015	6061	4299	81	1975	10825	12302	49	-1477
	2016	6279	4487	70	1815	11373	12271	38	-898
	2017	5912	4189	68	1812	12054	12526	57	-472
Miasta	2010	4316	3025	76	1535	7133	5735	34	1398
Urban areas	2015	3636	2497	59	1537	6711	6304	28	407
	2016	3852	2649	52	1384	7078	6208	24	870
	2017	3541	2438	53	1413	7770	6529	32	1241
Wieś	2010	2687	2089	29	402	4795	6079	20	-1284
Rural areas	2015	2425	1802	22	438	4114	5998	21	-1884
	2016	2427	1838	18	431	4295	6063	14	-1768
	2017	2371	1751	15	399	4284	5997	25	-1713

NA 1000 LUDNOŚCI^b PER 1000 POPULATION^b

OGÓŁEM	2010	5,8	4,2	8,7	1,6	9,9	9,8	4,5	0,1
TOTAL	2015	5,1	3,6	6,8	1,7	9,1	10,3	4,5	-1,2
	2016	5,3	3,8	5,9	1,5	9,6	10,3	3,3	-0,8
	2017	5,0	3,5	5,7	1,5	10,2	10,6	4,7	-0,4
Miasta	2010	6,0	4,2	10,5	2,1	9,8	7,9	4,8	1,9
Urban areas	2015	5,0	3,5	8,2	2,1	9,3	8,8	4,2	0,6
	2016	5,4	3,7	7,2	1,9	9,8	8,6	3,4	1,2
	2017	4,9	3,4	7,4	2,0	10,8	9,1	4,1	1,7
Wieś	2010	5,6	4,4	6,1	0,8	10,0	12,7	4,2	-2,7
Rural areas	2015	5,2	3,8	4,7	0,9	8,8	12,8	5,1	-4,0
	2016	5,2	3,9	3,8	0,9	9,2	13,0	3,3	-3,8
	2017	5,1	3,8	3,2	0,9	9,2	12,9	5,8	-3,7

a Ze skutkami cywilnymi. b W przypadku: separacji – na 100 tys. ludności; zgonów niemowląt – na 1000 urodzeń żywych.

a With civil law consequences. b In the case of: separations – data are presented per 100 thous. population; infant deaths – per 1000 live births.

TABL. 8 (51). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE I ROZWIĄZANE**
MARRIAGES CONTRACTED AND DISSOLVED

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Małżeństwa zawarte Marriages contracted	Małżeństwa rozwiązane Marriages dissolved						Różnica między małżeństwami zawartymi a rozwiązanymi ^a Difference between contracted and dissolved marriages ^a	
		ogółem total	przez śmierć by death of		przez rozwód by divorce	na 1000 istniejących małżeństw per 1000 existing marriages			
			męża husband	żony wife		ogółem total	w tym przez rozwód of which by divorce		
OGÓŁEM	2010	7003	6956	3746	1273	1937	25,3	7,0	-434
TOTAL	2015	6061	6490	3329	1186	1975	23,8	7,2	-1015
	2016	6279	6567	3511	1241	1815	24,2	6,7	-748
	2017	5912	6583	3537	1234	1812	24,3	6,7	-1212
Miasta	2010	4316	4040	1879	626	1535	25,0	9,5	-201
Urban areas	2015	3636	3922	1741	644	1537	23,7	9,3	-730
	2016	3852	3911	1848	679	1384	23,7	8,4	-373
	2017	3541	4075	1941	721	1413	24,8	8,6	-953
Wieś	2010	2687	2916	1867	647	402	25,7	3,5	-233
Rural areas	2015	2425	2568	1588	542	438	24,0	4,1	-285
	2016	2427	2656	1663	562	431	24,9	4,0	-375
	2017	2371	2508	1596	513	399	23,6	3,8	-259

a Po uwzględnieniu salda migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały osób pozostających w stanie małżeńskim.
a After considering net internal and international migration for permanent residence of married persons.

TABL. 9 (52). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W 2017 R. WEDŁUG WIEKU NOWOŻEŃCÓW**
MARRIAGES BY AGE OF BRIDEGROOMS AND BRIDES CONTRACTED IN 2017

MĘŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age							
		19 lat i mniej and less	20–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59	60 lat i więcej and more
OGÓŁEM	5912	97	1624	2519	911	331	251	118	61
GRAND TOTAL									
19 lat i mniej	17	9	8	–	–	–	–	–	–
and less									
20–24	791	59	581	135	12	2	2	–	–
25–29	2654	23	854	1593	164	17	3	–	–
30–34	1352	4	152	662	455	62	17	–	–
35–39	502	1	20	103	201	133	42	2	–
40–49	335	1	9	20	75	99	113	18	–
50–59	156	–	–	6	4	18	55	59	14
60 lat i więcej	105	–	–	–	–	–	19	39	47
and more									
W tym małżeństwa wyznaniowe^a Of which church or religious marriages ^a	4189	47	1279	2048	588	146	52	14	15
19 lat i mniej	3	2	1	–	–	–	–	–	–
and less									
20–24	570	33	435	95	7	–	–	–	–
25–29	2223	10	712	1380	112	8	1	–	–
30–34	976	–	115	503	322	33	3	–	–
35–39	271	1	11	64	123	65	7	–	–
40–49	102	1	5	6	23	38	29	–	–
50–59	25	–	–	–	1	2	11	9	2
60 lat i więcej	19	–	–	–	–	–	1	5	13
and more									

a Ze skutkami cywilnymi.
a With civil law consequences.

TABL. 9 (52). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W 2017 R. WEDŁUG WIEKU NOWOŻEŃCÓW (dok.)**
 MARRIAGES BY AGE OF BRIDEGROOMS AND BRIDES CONTRACTED IN 2017 (cont.)

MĘCZYŻNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age							60 lat i więcej and more
		19 lat i mniej and less	20–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59	
MIASTA URBAN AREAS									
R A Z E M T O T A L	3541	31	800	1597	621	205	175	69	43
19 lat i mniej and less	10	5	5	–	–	–	–	–	–
20–24	374	14	263	84	10	2	1	–	–
25–29	1554	10	438	989	106	10	1	–	–
30–34	891	2	79	444	313	42	11	–	–
35–39	326	–	10	66	140	78	30	2	–
40–49	215	–	5	9	49	65	78	9	–
50–59	99	–	–	5	3	8	39	32	12
60 lat i więcej and more	72	–	–	–	–	–	15	26	31
W tym małżeństwa wyznaniowe^a Of which church or religious marriages^a	2438	11	618	1283	390	92	31	6	7
19 lat i mniej and less	1	–	1	–	–	–	–	–	–
20–24	267	9	194	58	6	–	–	–	–
25–29	1291	2	355	854	74	5	1	–	–
30–34	627	–	59	327	217	21	3	–	–
35–39	166	–	5	41	79	37	4	–	–
40–49	65	–	4	3	13	28	17	–	–
50–59	13	–	–	–	1	1	6	3	2
60 lat i więcej and more	8	–	–	–	–	–	–	3	5
WIEŚ RURAL AREAS									
R A Z E M T O T A L	2371	66	824	922	290	126	76	49	18
19 lat i mniej and less	7	4	3	–	–	–	–	–	–
20–24	417	45	318	51	2	–	1	–	–
25–29	1100	13	416	604	58	7	2	–	–
30–34	461	2	73	218	142	20	6	–	–
35–39	176	1	10	37	61	55	12	–	–
40–49	120	1	4	11	26	34	35	9	–
50–59	57	–	–	1	1	10	16	27	2
60 lat i więcej and more	33	–	–	–	–	–	4	13	16
W tym małżeństwa wyznaniowe^a Of which church or religious marriages^a	1751	36	661	765	198	54	21	8	8
19 lat i mniej and less	2	2	–	–	–	–	–	–	–
20–24	303	24	241	37	1	–	–	–	–
25–29	932	8	357	526	38	3	–	–	–
30–34	349	–	56	176	105	12	–	–	–
35–39	105	1	6	23	44	28	3	–	–
40–49	37	1	1	3	10	10	12	–	–
50–59	12	–	–	–	–	1	5	6	–
60 lat i więcej and more	11	–	–	–	–	–	1	2	8

a Ze skutkami cywilnymi.

a With civil law consequences.

TABL. 10 (53). **MAŁŻEŃSTWA ZAWARTE W 2017 R. WEDŁUG POPRZEDNIEGO STANU CYWILNEGO NOWOŻEŃCÓW**
MARRIAGES BY PREVIOUS MARITAL STATUS OF BRIDEGROOMS AND BRIDES
CONTRACTED IN 2017

POPRZEDNI STAN CYWILNY MĘŻCZYŹN PREVIOUS MARITAL STATUS OF MALES	Ogółem Total	Poprzedni stan cywilny kobiet Previous marital status of females		
		panny single	wdowy widows	rozwidzione divorced
OGÓŁEM TOTAL				
OGÓŁEM	5912	5198	82	632
GRAND TOTAL				
Kawalerowie	5292	4930	33	329
Single				
Wdowcy	66	15	19	32
Widowers				
Rozwidzeni	554	253	30	271
Divorced				
MIASTA URBAN AREAS				
RAZEM	3541	3063	47	431
TOTAL				
Kawalerowie	3123	2893	14	216
Single				
Wdowcy	41	10	9	22
Widowers				
Rozwidzeni	377	160	24	193
Divorced				
WIEŚ RURAL AREAS				
RAZEM	2371	2135	35	201
TOTAL				
Kawalerowie	2169	2037	19	113
Single				
Wdowcy	25	5	10	10
Widowers				
Rozwidzeni	177	93	6	78
Divorced				

TABL. 11 (54). **MAŁŻEŃSTWA WYZNANIOWE^a**
CHURCH OR RELIGIOUS MARRIAGES^a

KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS	Ogółem Total	Miasta Urban areas	Wieś Rural areas
OGÓŁEM	5114	3025	2089
TOTAL			
	2010	2497	1802
	2015	2649	1838
	2016	2438	1751
	2017		
w tym: of which:			
Kościół Katolicki	3846	2226	1620
Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny	333	206	127
Związek Gmin Wyznaniowych Żydowskich	3	-	3
Kościół Zielonoświątkowy	4	3	1

a Ze skutkami cywilnymi.

a With civil law consequences.

TABL. 12 (55). **ROZWODY WEDŁUG WIEKU MAŁŻONKÓW W MOMENCIE WNIESIENIA POWÓDZTWA W 2017 R.**
DIVORCES BY AGE OF SPOUSES AT THE MOMENT OF FILLING PETITION FOR DIVORCE IN 2017

MĘŻCZYŹNI W WIEKU MALES AT AGE	Ogółem Total	Kobiety w wieku Females at age							
		19 lat i mniej and less	20–24	25–29	30–34	35–39	40–49	50–59	60 lat i więcej and more
OGÓŁEM TOTAL									
OGÓŁEM GRAND TOTAL	1812	2	76	273	382	338	451	207	83
20–24	44	2	29	11	1	–	1	–	–
25–29	160	–	29	108	21	2	–	–	–
30–34	341	–	14	112	181	29	5	–	–
35–39	352	–	2	33	140	153	23	1	–
40–49	504	–	1	9	37	142	301	13	1
50–59	307	–	1	–	1	11	112	163	19
60 lat i więcej and more	104	–	–	–	1	1	9	30	63
MIASTA URBAN AREAS									
RAZEM TOTAL	1413	1	54	210	294	278	343	169	64
20–24	29	1	20	6	1	–	1	–	–
25–29	119	–	23	82	13	1	–	–	–
30–34	270	–	7	92	141	25	5	–	–
35–39	290	–	2	25	113	129	21	–	–
40–49	389	–	1	5	24	115	231	12	1
50–59	243	–	1	–	1	7	80	139	15
60 lat i więcej and more	73	–	–	–	1	1	5	18	48
WIEŚ RURAL AREAS									
RAZEM TOTAL	399	1	22	63	88	60	108	38	19
20–24	15	1	9	5	–	–	–	–	–
25–29	41	–	6	26	8	1	–	–	–
30–34	71	–	7	20	40	4	–	–	–
35–39	62	–	–	8	27	24	2	1	–
40–49	115	–	–	4	13	27	70	1	–
50–59	64	–	–	–	–	4	32	24	4
60 lat i więcej and more	31	–	–	–	–	–	4	12	15

TABL. 13 (56). **ROZWOODY WEDŁUG LICZBY MAŁOLETNIICH DZIECI^a W MAŁŻEŃSTWIE**
 DIVORCES BY THE NUMBER OF UNDERAGE CHILDREN^a IN THE MARRIAGE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	1937	1975	1815	1812	T O T A L
rozwoody małżeństw:					divorces:
Bez dzieci	775	785	678	725	Marriages without children
Z dziećmi	1162	1190	1137	1087	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1	684	690	638	617	1
2	381	405	399	398	2
3	78	80	77	53	3
4 i więcej	19	15	23	19	4 and more
Miasta	1535	1537	1384	1413	Urban areas
rozwoody małżeństw:					divorces:
Bez dzieci	615	631	520	576	Marriages without children
Z dziećmi	920	906	864	837	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1	553	544	508	486	1
2	304	299	299	309	2
3	51	55	46	29	3
4 i więcej	12	8	11	13	4 and more
Wieś	402	438	431	399	Rural areas
rozwoody małżeństw:					divorces:
Bez dzieci	160	154	158	149	Marriages without children
Z dziećmi	242	284	273	250	Marriages with children
o liczbie dzieci:					by number of children:
1	131	146	130	131	1
2	77	106	100	89	2
3	27	25	31	24	3
4 i więcej	7	7	12	6	4 and more

a Poniżej 18 lat.

a Below the age of 18.

TABL. 14 (57). **URODZENIA**
 BIRTHS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015 ^a	2016 ^a	2017 ^a			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Urodzenia żywe	11928	10825	11373	12054	7770	4284	Live births
chłopcy	6422	5550	5839	6158	3986	2172	males
dziewczęta	5506	5275	5534	5896	3784	2112	females
Małżeńskie	10299	9018	9432	10076	6400	3676	Legitimate
chłopcy	5535	4615	4859	5138	3267	1871	males
dziewczęta	4764	4403	4573	4938	3133	1805	females
Pozamałżeńskie	1629	1807	1941	1978	1370	608	Illegitimate
chłopcy	887	935	980	1020	719	301	males
dziewczęta	742	872	961	958	651	307	females
Urodzenia martwe	44	27	31	32	21	11	Stillbirths
chłopcy	23	males
dziewczęta	21	females

a Dane w zakresie urodzeń martwych oraz podziału na urodzenia małżeńskie i pozamałżeńskie zostały oszacowane.

a Data on stillbirths and on births divided into legitimate and illegitimate were estimated.

TABL. 15 (58). **URODZENIA ŻYWE WEDŁUG KOLEJNOŚCI URODZENIA DZIECKA^a ORAZ WIEKU MATKI**
LIVE BIRTHS BY BIRTH ORDER^a AND AGE OF MOTHER

LATA YEARS WIEK MATKI AGE OF MOTHER	Ogółem Total	Kolejność urodzenia dziecka u matki					Birth order	
		1	2	3	4	5	6 i dalsze and over	
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS								
OGÓŁEM	2010	11928	5786	4082	1340	424	158	138
TOTAL	2015	10825	5078	4023	1220	313	107	72
	2016	11373	4931	4456	1408	372	119	87
	2017	12054	4961	4846	1657	396	121	73
19 lat i mniej and less		283	250	30	3	–	–	–
20–24		1602	1059	447	78	16	2	–
25–29		4246	2199	1608	341	71	21	6
30–34		4026	1124	2004	691	144	40	23
35–39		1599	282	662	461	129	41	24
40–44		285	47	94	74	34	16	20
45 lat i więcej and more		13	–	1	9	2	1	–
W ODSETKACH IN PERCENT								
OGÓŁEM	2010	100,0	48,5	34,2	11,2	3,6	1,3	1,2
TOTAL	2015	100,0	46,9	37,2	11,3	2,9	1,0	0,7
	2016	100,0	43,3	39,2	12,4	3,3	1,0	0,8
	2017	100,0	41,2	40,2	13,7	3,3	1,0	0,6
19 lat i mniej and less		100,0	88,3	10,6	1,1	–	–	–
20–24		100,0	66,1	27,9	4,9	1,0	0,1	–
25–29		100,0	51,8	37,9	8,0	1,7	0,5	0,1
30–34		100,0	27,9	49,8	17,1	3,6	1,0	0,6
35–39		100,0	17,6	41,4	28,8	8,1	2,6	1,5
40–44		100,0	16,5	33,0	26,0	11,9	5,6	7,0
45 lat i więcej and more		100,0	–	7,7	69,2	15,4	7,7	–

a W podziale według kolejności urodzenia dziecka nie uwzględniono urodzeń o nieustalonej kolejności urodzenia.

a Data on the number of births by order exclude cases in which birth order is unknown.

TABL. 16 (59). **PŁODNOŚĆ KOBIET I WSPÓŁCZYNNIKI REPRODUKCJI LUDNOŚCI**
FEMALE FERTILITY AND REPRODUCTION RATES OF POPULATION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017		
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Płodność – urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku: Fertility – live births per 1000 women aged:						
15–49 lat ^{ab}	39,76	37,97	40,27	43,13	44,69	40,57
15–19 ^a	12,72	10,11	9,57	9,55	8,77	10,70
20–24	51,35	41,14	41,67	43,09	41,42	45,09
25–29	90,30	86,21	90,60	98,13	98,43	97,61
30–34	72,23	73,17	79,67	86,98	90,79	79,49
35–39	29,73	29,48	33,23	36,53	38,69	32,47
40–44	6,45	6,70	7,29	6,92	7,33	6,22
45–49 ^b	0,31	0,32	0,26	0,34	0,34	0,34

a, b łącznie z urodzeniami z matek w wieku: a – poniżej 15 lat, b – 50 lat i więcej.

a, b Including births from mothers aged: a – below 15, b – 50 and more.

TABL. 16 (59). **PŁODNOŚĆ KOBIET I WSPÓŁCZYNNIKI REPRODUKCJI LUDNOŚCI (dok.)**
 FEMALE FERTILITY AND REPRODUCTION RATES OF POPULATION (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017		
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Współczynniki: Rates:						
Dzietności ogólnej Total fertility	1,3091	1,2263	1,3029	1,4013	1,4187	1,3578
Reprodukcji brutto Gross reproduction	0,6043	0,5976	0,6340	0,6854	0,6909	0,6694
Dynamiki demograficznej Demographic dynamics	1,0096	0,8799	0,9268	0,9623	1,1901	0,7144

TABL. 17 (60). **ZGONY WEDŁUG PŁCI I WIEKU ZMARŁYCH**
 DEATHS BY SEX AND AGE OF DECEASED

LATA YEARS WIEK ZMARŁYCH AGE OF DECEASED	Ogółem Grand total	Męż- czyźni Males	Kobiety Fema- les	Z liczb ogółem Of grand total number					
				miasta urban areas			wieś rural areas		
				razem total	męż- czyźni males	kobiety females	razem total	męż- czyźni males	kobiety females

W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS

OGÓŁEM	2010	11814	6413	5401	5735	3088	2647	6079	3325	2754
TOTAL	2015	12302	6556	5746	6304	3330	2974	5998	3226	2772
	2016	12271	6423	5848	6208	3218	2990	6063	3205	2858
	2017	12526	6544	5982	6529	3393	3136	5997	3151	2846
0 lat		57	28	29	32	18	14	25	10	15
1-4		5	2	3	4	2	2	1	-	1
5-9		3	3	-	2	2	-	1	1	-
10-14		10	5	5	4	2	2	6	3	3
15-19		16	10	6	9	6	3	7	4	3
20-24		44	38	6	16	12	4	28	26	2
25-29		70	58	12	36	29	7	34	29	5
30-34		79	68	11	50	42	8	29	26	3
35-39		138	110	28	90	69	21	48	41	7
40-44		151	124	27	70	58	12	81	66	15
45-49		238	193	45	118	90	28	120	103	17
50-54		413	314	99	238	179	59	175	135	40
55-59		727	542	185	410	288	122	317	254	63
60-64		955	672	283	590	390	200	365	282	83
65-69		1117	757	360	670	442	228	447	315	132
70-74		953	581	372	559	320	239	394	261	133
75-79		1302	696	606	712	361	351	590	335	255
80-84		1958	940	1018	992	467	525	966	473	493
85 lat i więcej and more		4290	1403	2887	1927	616	1311	2363	787	1576

TABLE 17 (60). **ZGONY WEDŁUG PŁCI I WIEKU ZMARŁYCH (dok.)**
DEATHS BY SEX AND AGE OF DECEASED (cont.)

LATA YEARS WIEK ZMARŁYCH AGE OF DECEASED	Ogółem Grand total	Męż- czyźni Males	Kobiety Fema- les	Z liczby ogółem Of grand total number						
				miasta urban areas			wieś rural areas			
				razem total	męż- czyźni males	kobiety females	razem total	męż- czyźni males	kobiety females	
OGÓŁEM	2010	981	1091	876	791	893	698	1269	1374	1161
TOTAL	2015	1034	1130	942	875	971	788	1276	1358	1193
	2016	1033	1110	961	862	939	793	1296	1357	1234
	2017	1057	1133	985	907	991	832	1288	1339	1236
0 lat ^a		473	455	492	412	452	370	584	460	710
1-4		12	9	14	15	15	15	6	-	12
5-9		5	10	-	6	11	-	4	8	-
10-14		18	18	18	13	12	13	25	24	26
15-19		26	32	20	25	33	17	28	31	25
20-24		58	98	16	39	57	20	80	145	12
25-29		78	125	28	65	105	26	99	156	31
30-34		82	135	24	79	130	26	86	143	19
35-39		154	239	64	156	237	74	149	241	46
40-44		180	292	66	136	227	46	251	389	98
45-49		310	500	118	259	410	119	385	619	117
50-54		528	802	254	503	801	236	567	804	285
55-59		844	1280	422	744	1132	411	1021	1504	445
60-64		1206	1771	686	1144	1667	710	1320	1937	634
65-69		1777	2715	1030	1676	2594	994	1956	2904	1099
70-74		2345	3479	1555	2315	3307	1651	2391	3714	1407
75-79		3586	5065	2685	3506	4887	2717	3687	5272	2643
80-84		6642	9292	5257	6300	8905	5000	7033	9709	5562
85 lat i więcej and more		15212	17189	14407	14082	15880	13371	16277	18375	15400

a Na 100 tys. urodzeń żywych.

a Per 100 thous. live births.

TABL. 18 (61). ZGONY WEDŁUG WYBRANYCH PRZYCZYN^a
DEATHS BY SELECTED CAUSES^a

PRZYCZYNY ZGONÓW	Ogółem Total	Męż- czyźni Males	Kobiety Fe- males	Z liczby ogółem		CAUSES OF DEATHS	
				Of total number			
				miasta urban areas	wieś rural areas		
na 100 tys. ludności per 100 thous. population							
OGÓŁEM	2010 2015 2016	981 1034 1033	1091 1130 1110	876 942 961	791 875 862	1269 1276 1296	TOTAL
w tym:							of which:
Choroby zakaźne i pasożytnicze		6	6	6	5	7	Infectious and parasitic diseases
w tym gruźlica i następstwa gruź- licy		1	2	1	1	1	of which tuberculosis and sequelae of tuberculosis
Nowotwory		250	287	216	237	270	Neoplasms
w tym nowotwory złośliwe		246	281	212	233	265	of which malignant neoplasms
w tym:							of which:
nowotwór złośliwy żołądka		16	20	12	16	16	malignant neoplasm of stomach
nowotwór złośliwy trzustki		11	11	11	10	13	malignant neoplasm of pancreas
nowotwór złośliwy tchawicy, oskrzela i płuca		55	80	30	54	56	malignant neoplasm of trachea, bronchus and lung
nowotwór złośliwy sutka		13	0	26	14	12	malignant neoplasm of breast
nowotwór złośliwy szyjki macicy		4	x	8	5	2	malignant neoplasm of cervix uteri
nowotwór złośliwy gruczołu krokowego		16	32	x	13	20	malignant neoplasm of prostate
białaczka		8	9	7	7	11	leukemia
Zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywiania i przemiany metabolicznej		21	19	23	19	24	Endocrine, nutritional and metabolic diseases
w tym cukrzyca		19	18	21	18	21	of which diabetes mellitus
Zaburzenia psychiczne		12	22	2	10	15	Mental disorders
Choroby układu nerwowego i narzą- dów zmysłów		17	16	17	16	18	Diseases of the nervous system and sense organs
Choroby układu krążenia		445	400	487	339	608	Diseases of the circulatory system
w tym:							of which:
choroba nadciśnieniowa		26	20	32	16	41	hypertensive diseases
choroba niedokrwienności serca		169	174	164	140	215	ischemic heart disease
w tym ostry zawał serca		22	25	19	16	31	of which acute myocardial infarction
choroby naczyń mózgowych		80	69	90	62	107	diseases of cerebrovascular
miażdżycy		39	28	50	25	61	atherosclerosis
Choroby układu oddechowego		65	79	51	53	84	Diseases of the respiratory system
Choroby układu trawiennego		46	56	36	40	55	Diseases of the digestive system
Choroby układu moczowo-płciowego		6	7	5	5	7	Diseases of the genitourinary system
Stany rozpoczynające się w okresie okołoporodowym		2	3	1	2	1	Conditions originating in the perinatal period
Wady rozwojowe wrodzone ^Δ		2	1	2	1	2	Congenital anomalies ^Δ
Objawy, cechy chorobowe i nieprawid- łowe wyniki badań klinicznych i laboratoryjnych		98	113	84	81	125	Symptoms and ill-defined conditions
Zewnętrzne przyczyny zachorowania i zgonu		62	98	27	52	77	External causes of morbidity and mortality
w tym:							of which:
wypadki komunikacyjne		12	20	4	9	16	transport accidents
samobójstwa		14	25	3	11	18	intentional self-harm

^a Zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych (X Rewizja).

^a In accordance with the International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems (ICD-10 Revision).

TABL. 19 (62). ZGONY NIEMOWLĄT WEDŁUG PŁCI I WIEKU
INFANT DEATHS BY SEX AND AGE

LATA YEARS WIEK ZMARŁYCH AGE OF DECEASED	Ogółem Grand total	Chłopcy Males	Dziew- częta Females	Z liczby ogółem Of grand total number						
				miasta urban areas			wieś rural areas			
				razem total	chłopcy males	dziew- częta females	razem total	chłopcy males	dziew- częta females	
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS										
OGÓŁEM .. 2010	54	34	20	34	23	11	20	11	9	
TOTAL 2015	49	29	20	28	14	14	21	15	6	
2016	38	24	14	24	14	10	14	10	4	
2017	57	28	29	32	18	14	25	10	15	
0–29 dni days	40	23	17	26	15	11	14	8	6	
0–6	27	14	13	17	9	8	10	5	5	
w tym 0	16	4	12	10	3	7	6	1	5	
of which										
7–13	7	4	3	6	3	3	1	1	–	
14–20	3	2	1	1	1	–	2	1	1	
21–29 dni days	3	3	–	2	2	–	1	1	–	
1 miesiąc month	7	4	3	3	2	1	4	2	2	
2	1	–	1	–	–	–	1	–	1	
3	3	–	3	1	–	1	2	–	2	
4–7	1	–	1	–	–	–	1	–	1	
8–11 miesięcy months	5	1	4	2	1	1	3	–	3	
NA 100 TYS. URODZEŃ ŻYWYCH PER 100 THOUS. OF LIVE BIRTHS										
OGÓŁEM .. 2010	453	529	363	477	613	325	417	412	424	
TOTAL 2015	453	523	379	417	406	429	510	713	299	
2016	334	411	253	339	385	290	326	454	191	
2017	473	455	492	412	452	370	584	460	710	
0–29 dni days	332	373	288	335	376	291	327	368	284	
0–6	224	227	220	219	226	211	233	230	237	
w tym 0	133	65	204	129	75	185	140	46	237	
of which										
7–13	58	65	51	77	75	79	23	46	–	
14–20	25	32	17	13	25	–	47	46	47	
21–29 dni days	25	49	–	26	50	–	23	46	–	
1 miesiąc month	58	65	51	39	50	26	93	92	95	
2	8	–	17	–	–	–	23	–	47	
3	25	–	51	13	–	26	47	–	95	
4–7	8	–	17	–	–	–	23	–	47	
8–11 miesięcy months	41	16	68	26	25	26	70	–	142	

TABL. 20 (63). **ZGONY NIEMOWLĄT WEDŁUG WYBRANYCH PRZYCZYŃ**
INFANT DEATHS BY SELECTED CAUSES

PRZYCZYNY ZGONÓW	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	Ogółem Total		Chłopcy Males	Dziewczęta Fe- males	Z liczby ogółem Of total number		CAUSES OF DEATHS
		na 100 tys. urodzeń żywych per 100 thous. of live births						
		miasta urban areas	wieś rural areas					
OGÓŁEM	2010 2015 2016	54 49 38	453 453 334	529 523 411	363 379 253	477 417 339	417 510 326	TOTAL
w tym:								of which:
Choroby układu oddechowego		1	9	17	–	–	23	Diseases of the respiratory system
w tym zapalenie płuc		–	–	–	–	–	–	of which pneumonia
Wady rozwojowe wrodzone ^A		11	97	86	108	99	93	Congenital anomalies ^A
w tym:								of which:
wrodzone wady serca		6	53	51	54	42	70	congenital malformation of heart
Stany rozpoczynające się w okresie okołoporodowym		23	202	257	145	226	163	Conditions originating in the perinatal period
w tym:								of which:
zaburzenia związane z czasem trwania ciąży i rozwojem płodu		14	123	171	72	155	70	disorders related to length of gestation and fetal growth
zespół zaburzeń oddychania noworodka i inne stany układu oddechowego		5	44	34	54	28	70	respiratory disorders specific to the perinatal period

TABL. 21 (64). **ZAMACHY SAMOBÓJCZE^a ZAREJESTROWANE PRZEZ POLICJĘ**
SUICIDES^a REGISTERED BY THE POLICE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017 ^b	SPECIFICATION
OGÓŁEM	310	389	348	TOTAL
w tym dokonane	160	167	142	of which committed
Miasta	199	227	222	Urban areas
Wieś	111	162	126	Rural areas
Wiek samobójców				Age of suicidal persons
13–18	12	16	29	13–18
19–24	27	48	35	19–24
25–29	44	58	34	25–29
30–49	112	142	137	30–49
50–69	89	101	93	50–69
70 lat i więcej	26	24	19	70 and more

a Usiłowane i dokonane. b W podziale według wieku nie uwzględniono samobójców o nieustalonym wieku.
 Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

a Attempted and committed. B Data by age of suicidal persons exclude cases for which age is unknown.
 Source: data of the National Police Headquarters.

TABL. 22 (65). **PRZECIĘTNE DALSZE TRWANIE ŻYCIA**
LIFE EXPECTANCY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku lat Life expectancy at age specified				
	0	15	30	45	60
MĘŻCZYŹNI MALES					
OGÓŁEM 2010	72,51	58,00	43,83	30,16	18,69
TOTAL 2015	73,76	59,33	45,05	31,30	19,33
..... 2016	74,15	59,62	45,41	31,75	19,74
..... 2017	74,24	59,69	45,33	31,60	19,65
Miasta Urban areas	75,08	60,54	46,04	32,20	20,01
Wieś Rural areas	73,11	58,54	44,36	30,79	19,17
KOBIETY FEMALES					
OGÓŁEM 2010	81,90	67,35	52,55	38,01	24,35
TOTAL 2015	82,59	68,03	53,22	38,65	24,93
..... 2016	82,77	68,09	53,27	38,66	24,95
..... 2017	82,85	68,38	53,57	38,91	25,12
Miasta Urban areas	82,98	68,38	53,57	38,92	25,09
Wieś Rural areas	82,52	68,27	53,46	38,80	25,06

TABL. 23 (66). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE I ZAGRANICZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY**
INTERNAL AND INTERNATIONAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Napływ ^a Inflow ^a				Odpływ ^b Outflow ^b				Saldo migracji Net migration
	ogółem total	z miast from urban areas	ze wsi from rural areas	z zagranicy from abroad	ogółem total	do miast to urban areas	na wieś to rural areas	za granicę abroad	
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS									
OGÓŁEM ... 2010	12252	6713	5018	521	13768	7682	5665	421	-1516
TOTAL 2015 ^c	10724	5732	4687	.	12968	7450	4876	.	-2244
..... 2016	11452	5995	4911	546	12739	7509	4962	268	-1287
..... 2017	11817	6236	4991	590	13518	7809	5284	425	-1701
Miasta 2010	6543	2719	3389	435	8232	3875	3979	378	-1689
Urban areas 2015 ^c	5923	2397	3309	.	7607	3637	3443	.	-1684
..... 2016	6422	2582	3450	390	7404	3695	3477	232	-982
..... 2017	6507	2638	3456	413	7943	3883	3659	401	-1436
Wieś 2010	5709	3994	1629	86	5536	3807	1686	43	173
Rural areas 2015 ^c	4801	3335	1378	.	5361	3813	1433	.	-560
..... 2016	5030	3413	1461	156	5335	3814	1485	36	-305
..... 2017	5310	3598	1535	177	5575	3926	1625	24	-265

a Zameldowania. b Wymeldowania. c Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.

a Registrations. b Cancelled registrations. c For calculating net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used.

TABL. 23 (66). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE I ZAGRANICZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY (dok.)**
INTERNAL AND INTERNATIONAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Napływ ^a Inflow ^a				Odpływ ^b Outflow ^b				Saldo migracji Net migration	
	ogółem total	z miast from urban areas	ze wsi from rural areas	z zagranicy from abroad	ogółem total	do miast to urban areas	na wieś to rural areas	za granicę abroad		
NA 1000 LUDNOŚCI PER 1000 POPULATION										
OGÓŁEM ...	2010	10,2	5,6	4,2	0,4	11,4	6,4	4,7	0,3	-1,3
TOTAL	2015 ^c	9,0	4,8	3,9	.	10,9	6,3	4,1	.	-1,9
	2016	9,6	5,0	4,1	0,5	10,7	6,3	4,2	0,2	-1,1
	2017	10,0	5,3	4,2	0,5	11,4	6,6	4,5	0,4	-1,4
Miasta	2010	9,0	3,7	4,7	0,6	11,4	5,3	5,5	0,5	-2,3
Urban areas	2015 ^c	8,2	3,3	4,6	.	10,6	5,0	4,8	.	-2,3
	2016	8,9	3,6	4,8	0,5	10,3	5,1	4,8	0,3	-1,4
	2017	9,0	3,7	4,8	0,6	11,0	5,4	5,1	0,6	-2,0
Wieś	2010	11,9	8,3	3,4	0,2	11,6	7,9	3,5	0,1	0,4
Rural areas	2015 ^c	10,2	7,1	2,9	.	11,4	8,1	3,0	.	-1,2
	2016	10,8	7,3	3,1	0,3	11,4	8,2	3,2	0,1	-0,7
	2017	11,4	7,7	3,3	0,4	12,0	8,4	3,5	0,1	-0,6

a Zameldowania. b Wymeldowania. c Do obliczenia salda wykorzystano dane o migracjach wewnętrznych za 2015 r. i migracjach zagranicznych za 2014 r.

a Registrations. b Cancelled registrations. c For calculating net migration, data on internal migration for 2015 and data on international migration for 2014 were used.

TABL. 24 (67). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG KIERUNKÓW**
INTERNAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY DIRECTION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Napływ ^a Inflow ^a			Odpływ ^b Outflow ^b			
	ogółem total	z tego samego województwa from the same voivodship	z innych województw from other voivodships	ogółem total	do tego samego woje- wództwa to the same voivodship	do innych województw to other voivodships	
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS							
OGÓŁEM	2010	11731	9469	2262	13347	9469	3878
TOTAL	2015	10419	8561	1858	12326	8561	3765
	2016	10906	8919	1987	12471	8919	3552
	2017	11227	9232	1995	13093	9232	3861
Miasta	2010	6108	4744	1364	7854	5216	2638
Urban areas	2015	5706	4527	1179	7080	4533	2547
	2016	6032	4784	1248	7172	4759	2413
	2017	6094	4813	1281	7542	4970	2572
Wieś	2010	5623	4725	898	5493	4253	1240
Rural areas	2015	4713	4034	679	5246	4028	1218
	2016	4874	4135	739	5299	4160	1139
	2017	5133	4419	714	5551	4262	1289

a Zameldowania. b Wymeldowania.

a Registrations. b Cancelled registrations.

TABL. 24 (67). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG KIERUNKÓW (dok.)**
INTERNAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY DIRECTION (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Napływ ^a Inflow ^a			Odpływ ^b Outflow ^b			
	ogółem total	z tego samego województwa from the same voivodship	z innych województw from other voivodships	ogółem total	do tego samego województwa to the same voivodship	do innych województw to other voivodships	
NA 1000 LUDNOŚCI PER 1000 POPULATION							
OGÓŁEM	2010	9,7	7,9	1,9	11,1	7,9	3,2
TOTAL	2015	8,8	7,2	1,6	10,4	7,2	3,2
	2016	9,2	7,5	1,7	10,5	7,5	3,0
	2017	9,5	7,8	1,7	11,0	7,8	3,3
Miasta	2010	8,4	6,5	1,9	10,8	7,2	3,6
Urban areas	2015	7,9	6,3	1,6	9,8	6,3	3,5
	2016	8,4	6,6	1,7	10,0	6,6	3,4
	2017	8,5	6,7	1,8	10,5	6,9	3,6
Wieś	2010	11,7	9,9	1,9	11,5	8,9	2,6
Rural areas	2015	10,0	8,6	1,4	11,2	8,6	2,6
	2016	10,4	8,8	1,6	11,3	8,9	2,4
	2017	11,0	9,5	1,5	11,9	9,2	2,8

a Zameldowania. b Wymeldowania.

a Registrations. b Cancelled registrations.

TABL. 25 (68). **MIGRACJE WEWNĘTRZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG PŁCI I WIEKU MIGRANTÓW**
INTERNAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY SEX
AND AGE OF MIGRANTS

WIEK MIGRANTÓW AGE OF MIGRANTS	Napływ ^a Inflow ^a			Odpływ ^b Outflow ^b			Saldo migracji Net migration			
	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	
OGÓŁEM	2010	11731	5111	6620	13347	5757	7590	-1616	-646	-970
TOTAL	2015	10419	4666	5753	12326	5440	6886	-1907	-774	-1133
	2016	10906	4892	6014	12471	5614	6857	-1565	-722	-843
	2017	11227	5138	6089	13093	5894	7199	-1866	-756	-1110
0-4 lata		1093	562	531	1209	607	602	-116	-45	-71
5-9		783	428	355	841	449	392	-58	-21	-37
10-14		402	193	209	433	201	232	-31	-8	-23
15-19		413	196	217	446	221	225	-33	-25	-8
20-24		907	268	639	1028	314	714	-121	-46	-75
25-29		2044	741	1303	2608	943	1665	-564	-202	-362
30-34		1599	754	845	2086	953	1133	-487	-199	-288
35-39		1186	645	541	1343	720	623	-157	-75	-82
40-44		682	348	334	755	397	358	-73	-49	-24
45-49		420	220	200	479	258	221	-59	-38	-21
50-54		352	178	174	376	187	189	-24	-9	-15
55-59		359	183	176	402	198	204	-43	-15	-28
60-64		374	174	200	400	179	221	-26	-5	-21
65 lat i więcej and more		613	248	365	687	267	420	-74	-19	-55

a Zameldowania. b Wymeldowania.

a Registrations. b Cancelled registrations.

TABL. 26 (69). **MIGRACJE ZAGRANICZNE LUDNOŚCI NA POBYT STAŁY WEDŁUG PŁCI I WIEKU MIGRANTÓW**
INTERNATIONAL MIGRATION OF POPULATION FOR PERMANENT RESIDENCE BY SEX AND AGE OF MIGRANTS

WIEK MIGRANTÓW AGE OF MIGRANTS	Imigranci Immigrants			Emigranci Emigrants			Saldo migracji Net migration		
	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety females
O G Ó Ł E M	521	266	255	421	189	232	100	77	23
T O T A L	546	270	276	268	124	144	278	146	132
2017	590	293	297	425	199	226	165	94	71
0-4 lata	278	143	135	10	3	7	268	140	128
5-9	74	33	41	23	11	12	51	22	29
10-14	25	11	14	13	8	5	12	3	9
15-19	7	2	5	21	15	6	-14	-13	-1
20-24	10	5	5	26	17	9	-16	-12	-4
25-29	25	12	13	53	24	29	-28	-12	-16
30-34	34	18	16	43	13	30	-9	5	-14
35-39	37	21	16	60	28	32	-23	-7	-16
40-44	23	12	11	41	19	22	-18	-7	-11
45-49	20	7	13	37	18	19	-17	-11	-6
50-54	13	9	4	29	17	12	-16	-8	-8
55-59	8	6	2	22	11	11	-14	-5	-9
60-64	17	6	11	18	7	11	-1	-1	0
65 lat i więcej and more	19	8	11	29	8	21	-10	0	-10

TABL. 27 (70). **PROGNOZA LUDNOŚCI**
Stan w dniu 31 XII
POPULATION PROJECTION
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w tys.	1168,2	1146,8	1121,8	1092,5	1058,8	1021,7	982,3	T O T A L in thous.
W wieku przedprodukcyjnym	196,3	187,1	169,5	157,1	145,1	136,1	129,5	Pre-working age
mężczyźni	100,8	96,2	87,1	80,8	74,6	69,9	66,6	males
kobiety	95,5	90,8	82,4	76,3	70,5	66,1	62,9	females
Miasta	116,3	111,6	100,6	93,3	86,6	82,1	79,1	Urban areas
mężczyźni	59,6	57,3	51,7	48,0	44,5	42,2	40,7	males
kobiety	56,7	54,2	48,9	45,3	42,1	39,9	38,4	females
Wieś	80,1	75,5	68,8	63,9	58,5	54,0	50,4	Rural areas
mężczyźni	41,3	38,9	35,4	32,8	30,1	27,7	25,9	males
kobiety	38,8	36,6	33,4	31,0	28,4	26,3	24,5	females
W wieku produkcyjnym ...	710,8	671,5	645,5	611,5	570,9	521,4	469,4	Working age
mężczyźni	382,3	360,8	347,7	332,7	314,5	291,3	263,0	males
kobiety	328,5	310,7	297,8	278,8	256,4	230,1	206,4	females
Miasta	432,8	405,0	388,9	369,0	343,9	312,1	279,1	Urban areas
mężczyźni	227,3	212,6	204,9	196,5	185,8	171,1	153,2	males
kobiety	205,5	192,4	184,1	172,5	158,1	141,0	125,9	females
Wieś	278,0	266,5	256,6	242,4	227,0	209,2	190,3	Rural areas
mężczyźni	155,0	148,2	142,9	136,2	128,7	120,2	109,8	males
kobiety	123,0	118,3	113,7	106,3	98,3	89,1	80,5	females

TABL. 27 (70). **PROGNOZA LUDNOŚCI (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
POPULATION PROJECTION (cont.)
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	SPECIFICATION
W wieku poprodukcyjnym	261,1	288,2	306,9	323,9	342,8	364,3	383,4	Post-working age
mężczyźni	86,7	102,6	112,7	119,8	127,9	138,5	152,2	males
kobiety	174,4	185,6	194,2	204,1	214,8	225,8	231,2	females
Miasta	160,4	180,8	192,3	200,8	211,1	223,8	235,0	Urban areas
mężczyźni	50,7	61,8	67,6	70,8	75,0	81,5	90,2	males
kobiety	109,7	119,0	124,6	130,0	136,2	142,4	144,8	females
Wieś	100,7	107,4	114,6	123,0	131,7	140,4	148,4	Rural areas
mężczyźni	35,9	40,8	45,1	49,0	53,0	57,0	62,0	males
kobiety	64,8	66,6	69,5	74,1	78,7	83,4	86,4	females
LUDNOŚĆ W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIE- KU PRODUKCYJNYM	64,4	70,8	73,8	78,7	85,5	96,0	109,3	NON-WORKING AGE POPULATION PER 100 PERSONS OF WORKING AGE
Mężczyźni	49,1	55,1	57,5	60,3	64,4	71,5	83,2	Males
Kobiety	82,2	89,0	92,9	100,6	111,3	126,9	142,5	Females

TABL. 28 (71). **PROGNOZA GOSPODARSTW DOMOWYCH**
Stan w dniu 31 XII
HOUSEHOLDS PROJECTION
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050	SPECIFICATION
GOSPODARSTWA DOMOWE w tys. HOUSEHOLDS in thous.								
O G O Ł E M	449,0	464,6	471,9	456,1	432,5	416,2	404,1	T O T A L
Miasta	298,3	309,3	312,9	302,4	284,0	271,6	264,0	Urban areas
Wieś	150,7	155,3	159,1	153,7	148,5	144,7	140,1	Rural areas
PRZECIĘTNA LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWIE DOMOWYM AVERAGE NUMBER OF PERSONS IN HOSEHOLD								
O G O Ł E M	2,586	2,453	2,362	2,380	2,433	2,440	2,416	T O T A L
Miasta	2,359	2,237	2,162	2,175	2,242	2,258	2,230	Urban areas
Wieś	3,034	2,884	2,756	2,784	2,799	2,781	2,768	Rural areas

TABL. 29 (72). **REZYDENCI^a**
Stan w dniu 31 XII
USUAL RESIDENCE POPULATION^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	1175010	1158945	1156947	1154856	T O T A L
mężczyźni	573650	565267	564217	563204	males
kobiety	601360	593678	592730	591652	females
na 100 mężczyzn	105	105	105	105	per 100 males
Miasta	708200	702688	702603	702300	Urban areas
w % ogółu ludności rezydującej	60,3	60,6	60,7	60,8	in % of total usual residence population
Wieś	466810	456257	454344	452556	Rural areas
w % ogółu ludności rezydującej	39,7	39,4	39,3	39,2	in % of total usual residence population

a Patrz uwagi ogólne, ust. 2 na str. 93.

a See general notes, item 2 on page 93.

TABL. 30 (73). **REZYDENCI^a W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM**
Stan w dniu 31 XII
WORKING AND NON-WORKING AGE USUAL RESIDENCE POPULATION^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	1175010	1158945	1156947	1154856	T O T A L
W wieku przedprodukcyjnym	225220	204319	203158	203321	Pre-working age
Miasta	129127	120269	120222	121198	Urban areas
mężczyźni	65934	61568	61549	62052	males
kobiety	63193	58701	58673	59146	females
Wieś	96093	84050	82936	82123	Rural areas
mężczyźni	49465	43332	42752	42353	males
kobiety	46628	40718	40184	39770	females
W wieku produkcyjnym	741280	725462	719619	712093	Working age
w tym w wieku mobilnym	463557	451249	447015	441725	of which of mobility age
Miasta	466767	448889	443996	437752	Urban areas
mężczyźni	237990	232660	230848	228438	males
w tym w wieku mobilnym	145552	141026	139578	137696	of which of mobility age
kobiety	228777	216229	213148	209314	females
w tym w wieku mobilnym	143956	137455	135932	134026	of which of mobility age
Wieś	274513	276573	275623	274341	Rural areas
mężczyźni	152984	154436	153926	153299	males
w tym w wieku mobilnym	92852	91712	91021	90193	of which of mobility age
kobiety	121529	122137	121697	121042	females
w tym w wieku mobilnym	81197	81056	80484	79810	of which of mobility age
W wieku poprodukcyjnym	208510	229164	234170	239442	Post-working age
Miasta	112306	133530	138385	143350	Urban areas
mężczyźni	33785	40397	42090	43737	males
kobiety	78521	93133	96295	99613	females
Wieś	96204	95634	95785	96092	Rural areas
mężczyźni	33492	32874	33052	33325	males
kobiety	62712	62760	62733	62767	females

a Patrz uwagi ogólne, ust. 2 na str. 93.

a See general notes, item 2 on page 93.

TABL. 31 (74). **KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE^a**
 Stan w dniu 31 XII
 CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS^a
 As of 31 Dec

Lp.	KOŚCIOŁY I ZWIĄZKI WYZNANIOWE CHURCHES AND RELIGIOUS ASSOCIATIONS	2010	2015	2016	2017
		jednostki kościelne ^b		church units ^b	
	Kościół Katolicki Catholic Church				
1	Kościół Rzymskokatolicki (obrzędok łaciński) ^c	393	396	396	396
	Pravosławne Orthodox				
2	Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny ^{de}	127	131	131	131
3	Wschodni Kościół Staroobrzędowców w RP	3	3 ^f	1 ^g	2
4	Staroprawosławna Cerkiew Staroobrzędowców	1	1	1
	Protestanckie i tradycji protestanckiej Protestant and Protestant-tradition				
5	Kościół Zielonoświątkowy	9	9	9	9
6	Kościół Chrześcijan Baptystów ^e	8	9	7 ^h	8
7	Kościół Adwentystów Dnia Siódmego	8	8	5	5
8	Kościół Chrystusowy w RP ⁱ	2 ^k	2	2	2
9	Chrześcijański Kościół Głosicieli Dobrej Nowiny	1	1 ^f	.	.
10	Kościół Ewangelicko-Augsburski ^e	15 ^{lm}	15 ^l	15 ^l	2
11	Kościół Boży w Chrystusie	3	4	4	4
12	Zrzeszenie Wolnych Badaczy Pisma Świętego	2	1	1	1
13	Nowoapostolski Kościół w Polsce	1	1	1	1
14	Kościół Chrystusowy	– ⁿ	– ^o	.	.
15	Kościół Ewangelicko-Methodystyczny ^e	–	–	–	–
	Islamskie Muslim				
16	Islamskie zgromadzenie AHL-UL-BAYT	–	–
17	Muzułmański Związek Religijny w RP	3	4	.	4
18	Liga Muzułmańska w RP	–	.	.	.
	Dalekiego Wschodu Far Eastern Religions				
19	Buddyjski Związek Diamentowej Drogi Linii Karma Kagyu	–	2 ^f	.	.
20	Międzynarodowe Towarzystwo Świadomości Kryszny	1	2	2
21	Związek Buddyjski Bencien Karma Kamtsang ^f	–	–	–	–
	Inne Others				
22	Związek Wyznania Świadków Jehowy	39	30	29	29
23	Kościół Jezusa Chrystusa Świętych w Dniach Ostatnich (Mormoni) w Polsce	1	–	–	1
24	Wiara Baha'í w Polsce	1 ^o	.	.

^a Uszeregowane malejąco według liczby wiernych, wyznawców. ^b Obejmują m.in.: parafie, zbory, gminy wyznaniowe, ośrodki -bielskiej. ^e Kościół stowarzyszony w Polskiej Radzie Ekumenicznej. ^f Dane dotyczą 2011 r. ^g Dane dotyczą gminy wyznaniowej I Dane dotyczą diecezji mazurskiej. ^m Dane dotyczą 2009 r. ⁿ Dane dotyczą 2006 r. ^o Dane dotyczą 2012 r. ^p Dane szacunkowe.

^a Listed by the decreasing number of adherents and faithful. ^b Including, among others, parishes, congregations, religious and Warszawsko-Bielska Dioceses. ^e Church associated in the Polish Ecumenical Council. ^f Data concern 2011. ^g Data concern w RP. ^k Data concern 2008. ^l Data concern Mazurska Diocese. ^m Data concern 2009. ⁿ Data concern 2006. ^o Data concern 2012.

2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	No.
duchowni clergy				wierni, wyznawcy adherents, faithful				
1290	1305	1299	1304	1113327	1049889	1038528	1033777	1
276	306	312	316	403500	403500	403500	403500	2
4	5 ^f	1 ^g	4	1043	968 ^f	550 ^g	1600	3
.	1	1	1	.	515	518	522	4
16	13	11	13	792	860	876	883	5
6	17	5 ^h	7	562	562	519 ^h	566	6
4	1	1	2	423	420	367	352	7
8 ^k	12	12	12	490 ^k	267	268	261	8
1	1 ^f	.	.	200	200 ^f	.	.	9
14 ^{lm}	17 ^l	56 ^l	2	4316 ^{lm}	3519 ^l	3560 ^l	138	10
6	7	8	8	117	131	135	130	11
5	6	5	3	56	53	54	41	12
-	-	-	-	24	29	35	39	13
1 ⁿ	- ^o	.	.	51 ⁿ	- ^o	.	.	14
-	-	-	-	15	15	15	-	15
.	.	-	-	.	.	250 ^p	250 ^p	16
10	6	.	5	776	494	.	163	17
1	.	.	.	50	.	.	.	18
-	- ^f	.	.	55	78 ^f	.	.	19
.	8	10	11	.	60	63	63	20
-	-	-	-	.	55	55	55	21
-	.	.	163	2471	2401	2343	2308	22
4	-	-	2	22	-	31	31	23
.	- ^o	.	.	.	13 ^o	.	.	24

c Dane dotyczą diecezji białostockiej, drohiczyńskiej i łomżyńskiej. d Dane dotyczą diecezji białostocko-gdańskiej i warszawsko-w Suwałkach. h Dane dotyczą okręgu białostockiego. i Dawniej Wspólnota Kościołów Chrystusowych w RP. k Dane dotyczą 2008 r. r Do 2011 r. Związek Buddyjski Tradycji Karma Kamtzang.

communities, centres. c Data concern Białostocka, Drohiczyńska and Łomżyńska Dioceses. d Data concern Białostocko-Gdańska religious community in Suwałki. h Data concern Białystok district. i Known before as Wspólnota Kościołów Chrystusowych p Estimated data. r Until 2011 Związek Buddyjski Tradycji Karma Kamtzang.

Uwagi ogólne

General notes

Aktywność ekonomiczna ludności

Economic activity of the population

1. Dane zawarte w tabl. 1 i 2 opracowano na podstawie reprezentacyjnego **Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL)**, przeprowadzanego w cyklu kwartalnym metodą obserwacji ciągłej, tj. aktywność ekonomiczną bada się w każdym tygodniu w ciągu całego kwartału. Badaniem objęte są **osoby w wieku 15 lat i więcej**, będące członkami gospodarstw domowych w wylosowanych mieszkaniach, z wyjątkiem osób nieobecnych 12 miesięcy i więcej. Gospodarstwo domowe oznacza zespół osób spokrewnionych lub spowinowacanych, a także niespokrewnionych, mieszkających razem i utrzymujących się wspólnie. Badanie nie obejmuje ludności zamieszkałej w obiektach zbiorowego zakwaterowania.

Dane BAEL od 2010 r. uogólniane są na podstawie bilansów ludności opracowywanych przy wykorzystaniu wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.

2. Podstawowe kryterium podziału na aktywne zawodowo i biernych zawodowo stanowi praca, tzn. fakt wykonywania, posiadania bądź poszukiwania pracy.

Do **aktywnych zawodowo** zaliczono osoby pracujące i bezrobotne:

- 1) do **pracujących** zaliczono osoby, które w badanym tygodniu:
 - wykonywały, przez co najmniej 1 godzinę, pracę przynoszącą zarobek lub dochód albo pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa w rolnictwie lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem,
 - formalnie miały pracę, ale jej nie wykonywały (np. z powodu choroby, urlopu, przerwy w działalności zakładu, trudnych warunków atmosferycznych) jeżeli przerwa w pracy wynosiła mniej niż 3 miesiące, a jeżeli przerwa w pracy wynosiła ponad 3 miesiące dodatkowym kryterium w BAEL w przypadku pracowników najemnych (zatrudnieni na podstawie stosunku pracy oraz osoby wykonujące pracę nakładczą) był fakt otrzymywania co najmniej 50% dotychczasowego wynagrodzenia;
- 2) za **bezrobotne** uznano osoby w wieku 15–74 lata, które spełniały jednocześnie trzy warunki:
 - w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi,

1. Data in tables 1 and 2 were compiled on the basis of the **Labour Force Survey (LFS)**, a sample survey conducted on a quarterly basis using the continuous observation method, i.e., economic activity of the population is observed in each week during the whole quarter. The survey covers **persons aged 15 and more**, being members of households in dwellings selected on a random basis. The survey does not cover the members of households absent for 12 months and more. A household is a group of people living together in a dwelling and maintaining themselves jointly. The survey does not include population living in institutional households.

Since 2010 the LFS data have been generalized on the basis of the population balances compiled with the use of the Population and Housing Census 2011.

2. The main criterion in dividing the population into economically active and inactive in the 2011 Census and in LFS is work, i.e. performing, holding or looking for work.

Economically active persons include employed and unemployed persons:

- 1) **employed persons** are persons who during the reference week:
 - performed, for at least 1 hour, any work providing earnings or income, or assisted (without wages or salaries) in maintaining a family-owned farm in agriculture or conducting a family-owned business outside agriculture,
 - formally had work but did not perform it (e.g., due to illness, vacation, a break in company activity, bad weather); if the break in work did not exceed 3 months; moreover if the break in work exceeded 3 months the additional criterion in LFS in case of employment as a paid employees (employees hired on the basis of an employment contract and outworkers) was the fact of receiving at least 50% of the hitherto remuneration;
- 2) **unemployed persons** are persons aged 15–74 who simultaneously fulfilled three conditions:
 - within the reference week were not employed,

- w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni tydzień badany) aktywnie poszukiwały pracy,
- były gotowe podjąć pracę w ciągu 2 tygodni następujących po tygodniu badanym.

Do bezrobotnych zaliczono także osoby, które znalazły pracę i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie 3 miesięcy oraz były gotowe tę pracę podjąć.

Do **biernych zawodowo** zaliczono osoby, które nie zostały zakwalifikowane jako pracujące lub bezrobotne.

3. Współczynnik aktywności zawodowej obliczono jako udział aktywnych zawodowo (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

Wskaźnik zatrudnienia obliczono jako udział pracujących (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

Stopę bezrobocia obliczono jako udział bezrobotnych (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności aktywnej zawodowo (ogółem lub danej grupy).

Pracujący

1. Dane opracowano na podstawie sprawozdań wczułości oraz szacunków (m.in. w zakresie gospodarstw indywidualnych w rolnictwie). Prezentowane dane nie obejmują jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

2. Dane o **pracujących** dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód; do pracujących zalicza się:

- 1) osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie, wybór lub stosunek służbowy);
- 2) pracodawców i pracujących na własny rachunek, a mianowicie:
 - a) właścicieli, współwłaścicieli i dzierżawców gospodarstw indywidualnych w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), tj. pracujących w gospodarstwach indywidualnych (z pewnymi wyłączeniami w latach 2005–2009); patrz ust. 5 na str. 122,
 - b) właścicieli i współwłaścicieli (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin; z wyłączeniem wspólników spółek, którzy nie pracują w spółce) podmiotów prowadzących działalność gospodarczą poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie,
 - c) inne osoby pracujące na własny rachunek, np. osoby wykonujące wolne zawody;
- 3) osoby wykonujące pracę nakładczą;
- 4) agentów (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin oraz osobami zatrudnionymi przez agentów);
- 5) członków spółdzielni produkcji rolnej (rolniczych spółdzielni produkcyjnych i innych spółdzielni zajmujących się produkcją rolną oraz spółdzielni kółek rolniczych);
- 6) duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.

- within a 4-week period (the last week being the reference week) actively sought work,
- were available for work within a fortnight period after the reference week.

The unemployed also include persons who have found work and were waiting to begin it within a 3-months period as well as persons who were available for that work.

Economically inactive persons are persons who are not classified as employed or unemployed.

3. The activity rate is calculated as the share of the economically active persons (total or in a given group) in the population aged 15 and more (total or in a given group).

The **employment rate** is calculated as the share of the employed persons (total or in a given group) in the population aged 15 and more (total or in a given group).

The **unemployment rate** is calculated as the share of the unemployment persons (total or in a given group) in the economically active population (total or in a given group).

Employment

1. Data were compiled on the basis of reports as well as estimates (i.a. in regard to private farms in agriculture). Presented data do not include budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety.

2. Data regarding **employed persons** concern persons performing work providing earnings or income and include:

- 1) employees hired on the basis of an employment contract (labour contract, call, appointment, election or service relation);
- 2) employers and self-employed workers, i.e.:
 - a) owners, co-owners, and leaseholders of private farms in agriculture (including contributing family workers), i.e. working on private farms (with some exceptions in 2005–2009); see item 5 on page 122,
 - b) owners and co-owners (including contributing family workers; excluding partners in companies who do not work in them) of entities conducting economic activity excluding private farms in agriculture,
 - c) other self-employed workers, e.g. persons doing freelance work;
- 3) outworkers;
- 4) agents (including contributing family workers and persons employed by agents);
- 5) members of agricultural production cooperatives (agricultural producers' cooperatives and other cooperatives engaged in agricultural production as well as agricultural farmers' cooperatives);
- 6) clergy fulfilling priestly obligations.

3. Pełnozatrudnieni są to osoby zatrudnione w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zakładzie pracy lub na danym stanowisku pracy, w tym również osoby, które zgodnie z obowiązującymi przepisami pracują w skróconym czasie pracy, np. z tytułu warunków szkodliwych dla zdrowia lub w przedłużonym czasie pracy, np. dozorca mienia.

Niepełnozatrudnieni są to osoby, które zgodnie z umową o pracę pracują stale w niepełnym wymiarze czasu pracy. Niepełnozatrudnieni w głównym miejscu pracy są to osoby, które oświadczyły, że dany zakład jest ich głównym miejscem pracy.

4. Dane dotyczące pracujących według stanu w dniu 31 XII podano bez przeliczenia niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych, przy przyjęciu zasady jednorazowego ujmowania tych osób w **głównym miejscu pracy**.

5. Dane dotyczące pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie według stanu w dniu 31 XII wyszacowano na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego 2010.

Do pracujących w gospodarstwach indywidualnych zaliczono osoby pracujące w gospodarstwach prowadzących działalność rolniczą, tj. wszystkich pracujących niezależnie od powierzchni użytków rolnych oraz przeznaczenia produkcji rolniczej (razem z produkującymi wyłącznie lub głównie na własne potrzeby).

6. Dane o zatrudnionych na podstawie stosunku pracy dotyczą:

- 1) **zatrudnienia według stanu w dniu 31 XII** osób pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w głównym miejscu pracy bez przeliczania na pełnozatrudnionych;
- 2) **przeciętnego zatrudnienia** pracowników pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo) oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

7. Do agentów zaliczono osoby, z którymi zawarto umowę agencyjną lub umowę na warunkach zlecenia o prowadzenie placówek, których przedmiot działalności został określony w umowie.

Agenci pracujący na podstawie umów agencyjnych otrzymują wynagrodzenia agencyjno-prowizyjne w formie prowizji od obrotów (wynagrodzenie tych osób jest uzależnione od wartości dokonywanych transakcji lub wartości wykonywanych usług).

Agenci prowadzący placówki na podstawie umowy na warunkach zlecenia przejmują pełne wpływy uzyskane z działalności placówek i zobowiązani są uiszczać na rzecz zleceniodawcy zryczałtowaną odpłatność ustaloną w kwocie lub wskaźnikiem procentowym od obrotu.

3. Full-time paid employees are persons employed on a full-time basis, as defined by a given company or for a given position as well as persons who, in accordance with regulations, work a shortened work-time period, e.g. due to hazardous conditions or a longer work-time period, e.g. property caretaker.

Part-time paid employees are persons who, in accordance with labour contracts, regularly work on a part-time basis. Part-time paid employees in the main workplace are persons who declared that the given workplace is their main workplace.

4. Data concerning employed persons as of 31 Dec are presented without converting part-time paid employees into full-time paid employees, each person being listed once according to the **main workplace**.

5. Data concerning employed persons on private farms in agriculture as of 31 Dec were estimated on the basis of the Agricultural Census 2010.

The following employed persons on private farms conducting agricultural activity are included in the group of employed persons on private farms, i.e. the whole number of employed persons independently from area of agricultural land as well as from destination of agricultural output (including producing exclusively or mainly for their own needs).

6. Data regarding employees hired on the basis of an employment contract concern:

- 1) **employment as of 31 Dec** of full-time paid employees (including seasonal and temporary employees) as well as part-time paid employees in the main workplace without converting them into full-time paid employees;
- 2) **average paid employment** of full-time paid employees (including seasonal and temporary employees) as well as part-time paid employees in terms of full-time paid employees.

7. Agents are persons who are bound by agency agreements or by order agreements for managing entities, whose scope of activity is described in the agreement.

Agents employed on the basis of agency agreements receive agency and commission wages and salaries in the form of sales commissions (wages and salaries of these persons are dependent on the value of transactions conducted or on the value of services rendered).

Agents managing entities on the basis of order agreements receive all income obtained from entity activity and are obligated to pay the contractor a lump sum payment established either as a defined sum or as a percentage of turnover.

8. W tabl. 3 dane prezentowane są według faktycznego miejsca pracy pracownika, natomiast w pozostałych tablicach – według siedziby zarządu jednostki.

9. Dane w tabl. 4 i w tabl. 5 (w części „w tym podmioty o liczbie pracujących powyżej 9 osób”) oraz w tabl. 6–9 nie obejmują gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, organizacji społecznych, politycznych, związków zawodowych i innych oraz duchownych.

10. Informacje o ruchu zatrudnionych obejmują pełnozatrudnionych (łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo). Dane te dotyczą **liczby przyjęć do pracy i zwolnień z pracy**, a nie liczby osób. Liczba przyjęć do pracy oraz zwolnień z pracy może być wyższa od liczby osób, ponieważ jedna osoba może kilkakrotnie zmienić pracę w ciągu roku.

Do liczby przyjętych do pracy zaliczono osoby podejmujące pracę po raz pierwszy i kolejny.

Do liczby zwolnionych z pracy zaliczono osoby, z którymi rozwiązano umowę o pracę w drodze wypowiedzenia przez pracownika lub zakład pracy, łącznie ze zwolnieniami grupowymi, osoby, które przeniesiono na emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy, osoby, które porzuciły pracę, a także – ze względów ewidencyjnych – osoby zmarłe. Ponadto do liczby przyjętych do pracy lub zwolnionych z pracy zaliczono osoby przeniesione służbowo lub przyjęte z innego zakładu pracy na podstawie porozumienia między podmiotami, a także osoby powracające do pracy i odchodzące z pracy na urlopy wychowawcze, bezpłatne i rehabilitację.

Współczynnik przyjęć (zwolnień) obliczono jako stosunek liczby przyjęć pomniejszonej o osoby powracające do pracy z urlopów wychowawczych (lub liczby zwolnień pomniejszonej o osoby, które otrzymały urlopy wychowawcze) w roku badanym do liczby pełnozatrudnionych według stanu w dniu 31 XII z roku poprzedzającego rok badany.

11. **Wolne miejsca pracy** to miejsca pracy powstałe w wyniku ruchu zatrudnionych bądź nowo utworzone, w stosunku do których spełnione zostały jednocześnie trzy warunki:

- 1) miejsca pracy w dniu sprawozdawczym były faktycznie nieobsadzone;
- 2) pracodawca czynił starania, aby znaleźć osoby chętne do podjęcia pracy;
- 3) w przypadku znalezienia właściwych kandydatów, pracodawca byłby gotów do natychmiastowego przyjęcia tych osób.

12. **Nowo utworzone miejsca pracy** to miejsca pracy powstałe w wyniku zmian organizacyjnych, rozszerzenia lub zmiany profilu działalności oraz wszystkie miejsca pracy w jednostkach nowo powstałych.

8. In table 3 data are presented by actual workplace of employed person, however, in other tables – by seat of management of unit.

9. Data in tables 4 and 5 (in range “of which entities employing more than 9 persons”) as well as in tables 6–9 do not include private farms in agriculture, social organizations, employers organizations, economic and professional self-government as well as clergy.

10. Information regarding labour turnover concerns full-time paid employees (including seasonal and temporary employees). The data concern the **number of hires and the number of terminations** and not the number of persons. The number of hires and terminations may be higher than the number of persons as one person may change work several times within a year.

Hired persons are persons starting work for the first or a subsequent time.

Terminated persons are persons with whom work contracts have been dissolved upon the wish of either the employee or the employer (including group dismissals), persons who have retired or been granted a pension due to an inability to work, persons who have left work as well as – for record-keeping purposes – persons who have died. Moreover, persons hired or terminated include persons transferred on the basis of agreements between entities as well as persons returning to and leaving work within the framework of child-care leaves and unpaid vacations and rehabilitation.

The hire (termination) rate is calculated as the ratio of the number of hires less the number of persons returning to work from child-care leaves (or the number of terminations less the number of persons granted child-care leaves) during a survey year to the number of full-time paid employees as of 31 Dec from the year preceding the surveyed year.

11. **Vacancies** are positions or jobs unoccupied due to labour turnover or newly created ones that simultaneously meet the following three conditions:

- 1) the positions and jobs were actually unoccupied on the survey day;
- 2) the employer made efforts to find people willing to take up the job;
- 3) if adequate candidates were found to occupy the vacancies, the employer would readily take them in.

12. **Newly created jobs** are the jobs created in the course of organizational changes, expanding or changing business profile, and all jobs in the newly established units.

Bezrobocie

1. Dane o liczbie bezrobotnych zarejestrowanych, zgodnie z ustawą z dnia 20 IV 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy obowiązującą od 1 VI 2004 r. (jednolity tekst Dz. U. 2017 poz. 1065, z późniejszymi zmianami), obejmują osoby niezatrudnione i niewykonujące innej pracy zarobkowej, zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź jeśli są to osoby niepełnosprawne – zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy), nieuczące się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych (lub przystępujące do egzaminu eksternistycznego z zakresu tej szkoły) lub szkół wyższych w systemie studiów niestacjonarnych, zarejestrowane we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukujące zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, jeżeli m.in.:

- ukończyły 18 lat i nie osiągnęły wieku emerytalnego,
- nie nabyły prawa do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej, renty socjalnej, renty rodzinnej, nie pobierają świadczenia lub zasiłku przedemerytalnego, świadczenia rehabilitacyjnego, zasiłku chorobowego lub macierzyńskiego lub zasiłku w wysokości zasiłku macierzyńskiego,
- nie są właścicielami lub posiadaczami (samoistnymi lub zależnymi) nieruchomości rolnej o powierzchni użytków rolnych powyżej 2 ha przeliczeniowych, nie podlegają ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu z tytułu stałej pracy jako współmałżonek lub domownik w gospodarstwie rolnym o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 2 ha przeliczeniowe,
- nie posiadają wpisu do ewidencji działalności gospodarczej lub nie podlegają – na podstawie odrębnych przepisów – obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, z wyjątkiem ubezpieczenia społecznego rolników,
- nie są tymczasowo aresztowane lub nie odbywają kary pozbawienia wolności,
- nie uzyskują miesięcznie przychodu w wysokości przekraczającej połowę minimalnego wynagrodzenia za pracę, z wyłączeniem przychodów od środków pieniężnych zgromadzonych na rachunkach bankowych,
- nie pobierają, na podstawie przepisów o pomocy społecznej, zasiłku stałego,
- nie pobierają, na podstawie przepisów o świadczeniach rodzinnych, świadczenia pielęgnacyjnego lub dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka,
- nie pobierają po ustaniu zatrudnienia świadczenia szkoleniowego.

Unemployment

1. Data regarding registered unemployed persons, in accordance with the Law on Promotion of Employment and Labour Market Institutions, dated 20 Apr 2004, in force since 1 Jun 2004 (uniform text Journal of Laws 2017 item 1065, with later amendments) include persons who are not employed and not performing any other kind of paid work, able and ready to take full-time paid employment obligatory for a given job or service (or in case of disabled persons – able and ready to take work comprising not less than a half of working time), are not attending a school with the exception of schools for adults (or taking an extramural exam with the scope of this school programme) or tertiary schools in part-time programme and registered in the powiat labour office corresponding to the person's permanent or temporary place of residence, and seeking employment or other kind of paid work if they, among others:

- are aged 18 or more and have not reached the retirement age,
- did not acquire the right to retirement pay or pension resulting from an inability to work, pension due to training, social pension, family pension, are not receiving a pre-retirement benefit or allowance, a rehabilitation benefit, a sick or maternity benefit or benefit equal to maternity benefit,
- are not owners or holders (sole or dependent) of agricultural real estate with an area of agricultural land exceeding 2 convertible ha; are not subject to retirement and pension insurance from full-time work due to being a spouse or a member of an agricultural household with an area of agricultural land exceeding 2 convertible ha,
- are not entered in the register rolls of economic activity or are not subject, on the basis of separate regulations, to compulsory social security or a retirement provision, excluding social insurance of farmers,
- are not temporarily under arrest or not serving a prison sentence,
- do not receive monthly income of the amount exceeding half of minimal remuneration for work, excluding income generated from money gathered on bank accounts,
- do not receive, on the basis of the regulation concerning social welfare, a permanent social benefit,
- do not receive, on the basis of the regulation concerning family allowances, a nursing allowance or an allowance supplementary to a family benefit due to single parenthood,
- do not receive a training allowance after termination of employment.

2. Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Stopę bezrobocia podaje się z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie (będących składową cywilnej ludności aktywnej zawodowo) wyszacowanych na podstawie wyników spisów.

Dane o bezrobotnych oraz pracujących wykorzystywane do obliczenia stopy bezrobocia pochodzą ze źródeł różniących się metodą zbierania, co może powodować pewne nieścisłości. Dla bezrobotnych miejscem lokalizacji jest ich miejsce zamieszkania lub pobytu, zaś dla pracujących – lokalizacja miejsca pracy.

3. Informacje o wydatkach Funduszu Pracy podaje się zgodnie z ustawą z dnia 20 IV 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obowiązującą od 1 VI 2004 r. (jednolity tekst Dz. U. 2015 poz. 149, z późniejszymi zmianami).

Warunki pracy

1. Informacje o wypadkach przy pracy obejmują wszystkie wypadki przy pracy, jak również wypadki traktowane na równi z wypadkami przy pracy, niezależnie od tego, czy wykazana została niezdolność do pracy. Informacje o wypadkach przy pracy w jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego dotyczą tylko pracowników cywilnych.

Dane o wypadkach przy pracy, poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie, uzyskiwane są ze statystycznej karty wypadku przy pracy.

Wypadki przy pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie opracowano na podstawie sprawozdawczości Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) i dotyczą tylko tych wypadków, z tytułu których przyznano w danym roku jednorazowe odszkodowania.

Za jeden wypadek przy pracy liczy się wypadek każdej pracującej osoby poszkodowanej w wypadku indywidualnym, jak również w wypadku zbiorowym.

2. Dane według sekcji i działów PKD 2007 opracowano metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności.

3. Za wypadek przy pracy uważa się nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w związku z pracą:

2. Registered unemployment rate was calculated as the ratio of the number of registered unemployed persons to the economically active civilian population, i.e. excluding persons in active military service as well as employees of budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety. The unemployment rate is given considering employed persons on private farms in agriculture (as a part of the economically active civilian population) estimated on the basis of the results of censuses.

The data on the unemployed are collected according to their place of residence or stay, while the data on the employed – according to address of their place of work. Therefore the unemployment rates are not exactly precise.

3. Information concerning Labour Fund expenditure is given according to the Law dated 20 Apr 2004 on Promotion of Employment and Labour Market Institutions, in force since 1 Jun 2004 (uniform text Journal of Laws 2015 item 149, with later amendments).

Work conditions

1. Information regarding accidents at work includes all accidents at work, as well as accidents treated equally to accidents at work, regardless of whether incapacity for work was indicated. Information regarding accidents at work in budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety concerns only civilian employees.

Data regarding accidents at work, excluding private farms in agriculture, are obtained from statistical report on accidents at work.

Accidents at work on private farms in agriculture were compiled on the basis of reports of the Agricultural Social Insurance Fund (ASIF) and are related only to the accidents for which a one-off compensation were granted in a given year.

Each accident, regardless whether the victim was injured during a single or multiple casualty incident is counted as one accident at work.

2. Data according to sections and divisions of the PKD 2007/NACE Rev. 2 were compiled using the **local kind-of-activity unit method.**

3. Accident at work is understood as a sudden event, leading to injury or death caused by external reason which occurred in connection with work:

- 1) podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika zwykłych czynności lub poleceń przełożonych oraz czynności na rzecz pracodawcy, nawet bez polecenia;
- 2) w czasie pozostawania pracownika w dyspozycji pracodawcy w drodze między siedzibą pracodawcy a miejscem wykonywania obowiązku wynikającego ze stosunku pracy.

Na równi z wypadkiem przy pracy, w zakresie uprawnień do świadczeń określonych w ustawie o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, traktuje się wypadek, któremu pracownik uległ:

- 1) w czasie podróży służbowej;
- 2) podczas szkolenia w zakresie powszechnej samoobrony;
- 3) przy wykonywaniu zadań zleconych przez działające u pracodawcy organizacje związkowe.

Za wypadek przy pracy uważa się również nagłe zdarzenie powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w okresie ubezpieczenia wypadkowego podczas:

- 1) uprawiania sportu w trakcie zawodów i treningów przez osobę pobierającą stypendium sportowe;
- 2) wykonywania odpłatnie pracy w czasie odbywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania;
- 3) pełnienia mandatu posła lub senatora, pobierającego uposażenie;
- 4) sprawowania mandatu posła do Parlamentu Europejskiego wybranego w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 5) odbywania – na podstawie skierowania wydanego przez powiatowy urząd pracy lub inny podmiot kierujący – szkolenia lub stażu związanego z pobieraniem przez absolwenta stypendium;
- 6) wykonywania przez członka rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych oraz przez inną osobę traktowaną na równi z członkiem spółdzielni pracy na rzecz tych spółdzielni;
- 7) wykonywania lub współpracy przy wykonywaniu pracy na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub umowy o świadczenie usług;
- 8) wykonywania zwykłych czynności związanych z prowadzeniem lub współpracą przy prowadzeniu działalności pozarolniczej;
- 9) wykonywania przez osobę duchowną czynności religijnych lub czynności związanych z powierzonymi funkcjami duszpasterskimi lub zakonnymi;
- 10) odbywania zastępczych form służby wojskowej;
- 11) nauki w Krajowej Szkole Administracji Publicznej przez słuchaczy pobierających stypendium.

4. Za ciężki wypadek przy pracy uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, a mianowicie: utrata wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia lub inne uszkodzenie ciała albo rozstrój zdrowia, naruszające podstawowe funkcje organizmu, a także choroba nieuleczalna lub zagrażająca życiu, trwała choroba psychiczna, trwała, całkowita lub znaczna niezdolność do pracy w zawodzie albo trwale poważne zszpecenie lub zniekształcenie ciała.

- 1) during or in connection with performance of ordinary activities or instructions by the employee and activities for the employer, even without instructions;

- 2) when the employee remains at the disposal of the employer on the way between the seat of the employer and the place of performing the obligation arising from the employment relationship.

Every accident is treated **equally to accident at work**, as regards entitlement to benefits defined in the law on social insurance against accidents at work and occupational diseases if the employee had such an accident:

- 1) during a business trip;
- 2) during training within the scope of national self-defense;
- 3) when performing tasks ordered by trade union organisations functioning at the employer's.

Accident at work is also understood as a sudden incident causing injury or death, which happened within the term of accident insurance in the course of:

- 1) practising sports during competitions and training by a person receiving a sports scholarship;
- 2) performance of paid work while serving the sentence of imprisonment or temporary detentions;
- 3) exercising a mandate by members of parliament or senate who receive salaries;
- 4) serving a mandate of the European Parliament member elected in the Republic of Poland;
- 5) doing – on the basis of appointment issues by powiat labour office or other supervising entity – training or internship connected with a scholarship received by school leavers;
- 6) performance of work, by members of agricultural producers' cooperatives, agricultural farmers' cooperatives and by other persons treated equally to members of cooperatives, for the benefit of these cooperatives;
- 7) performance or cooperation in performance of work on the basis of agency agreements, contracts of mandate or contracts of services;
- 8) performance of typical activities related to running or cooperation in running, a non-agricultural economic activity;
- 9) clergy performance of religious activities or activities connected with entrusted priestly or monastic functions;
- 10) serving supplementary forms of military service;
- 11) education of students receiving scholarship at the National School of Public.

4. Serious accident at work is an accident which results in serious bodily harm, i.e. loss of sight, hearing, speech, ability to procreate, other bodily harm or health-related problems disrupting primary bodily functions or resulting in incurable and life-threatening diseases, permanent mental illness, a permanent, total or significant incapacity for work in the occupation, or a permanent significant disfigurement or distortion of the body.

5. Za śmiertelny wypadek przy pracy uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć osoby poszkodowanej na miejscu wypadku lub w okresie 6 miesięcy od chwili wypadku.

6. Wypadki przy pracy klasyfikuje się m.in. według **wydarzeń** je powodujących (określających rodzaj kontaktu człowieka z czynnikiem, który spowodował wypadek) oraz **przyczyn** wypadków (wszelkich braków i nieprawidłowości związanych z czynnikami materialnymi, z organizacją pracy, z nieprawidłowym zachowaniem się pracownika). Każdy wypadek przy pracy jest wynikiem jednego wydarzenia, ale najczęściej kilku przyczyn, w związku z tym suma przyczyn jest większa od ogólnej liczby wypadków. Wydarzenia powodujące urazy są grupowane zgodnie z zaleceniem Eurostatu.

7. Wskaźnik wypadkowości jest to liczba osób poszkodowanych przypadających na 1000 pracujących; do obliczenia wskaźnika przyjęto przeciętną liczbę pracujących, obliczoną jako średnia arytmetyczna 2 stanów w dniu 31 XII, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego.

8. Informacje o zatrudnionych w warunkach zagrożenia czynnikami szkodliwymi dla zdrowia opracowano na podstawie sprawozdawczości, przy czym:

1) dane obejmują zatrudnionych w podmiotach zaliczanych do sekcji: „Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo” (bez: gospodarstw indywidualnych; łowiectwa i pozyskiwania zwierząt łownych, włączając działalność usługową oraz rybołówstwa w wodach morskich); „Górnictwo i wydobywanie”; „Przetwórstwo przemysłowe”; „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych”; „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”; „Budownictwo” (bez realizacji projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków); „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”; „Transport i gospodarka magazynowa”; „Informacja i komunikacja” (bez działalności związanej z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych oraz pozostałej działalności usługowej w zakresie informacji); „Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna” (w zakresie badań naukowych i prac rozwojowych oraz działalności weterynaryjnej); „Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca” (w zakresie wynajmu i dzierżawy; działalności organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostałej działalności usługowej w zakresie rezerwacji i działalności z nią związanych; pozostałego sprzętania); „Edukacja” (w zakresie szkół wyższych); „Opieka zdrowotna i pomoc społeczna” (w zakresie opieki zdrowotnej); „Pozostała działalność usługowa” (w zakresie naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego);

5. Fatal accident at work is an accident which leads to the death of a victim at the site of the accident or within 6 months of the accident.

6. Accidents at work are classified, i.a. according to **contact – mode of injury** (describing the type of contact of the victim with the factor which caused the accident) as well as according to their **causes** (all shortcomings and irregularities connected with material agents, organisation of work, incorrect employee's action). Each accident at work is the result of a single event, but the most frequently it is the result of several causes, thus the sum of causes is greater than the total number of accidents. Contact – modes of injury have been grouped according to the Eurostat recommendations.

7. Incidence ratio is the number of persons injured per 1000 persons employed. To calculate the ratio, the average number of working persons was assumed, expressed as an arithmetic mean for two consecutive years, as of 31 Dec, i.e. from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year.

8. Information regarding persons working in hazardous conditions caused by factors harmful to health is compiled on the basis of reports, wherein:

1) data concern persons employed by entities included in the sections: "Agriculture, forestry and fishing" (excluding: private farms in agriculture; hunting, trapping and related service activities as well as marine fishing); "Mining and quarrying"; "Manufacturing"; "Electricity, gas, steam and air conditioning supply"; "Water supply; sewerage, waste management and remediation activities"; "Construction" (excluding development of building projects); "Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles"; "Transportation and storage"; "Information and communication" (excluding: motion picture, video and television programme production, sound recording and music publishing activities as well as other information service activities); "Professional, scientific and technical activities" (in regard to scientific research and development as well as veterinary activities); "Administrative and support service activities" (in regard to rental and leasing activities; travel agency, tour operator reservation service and related activities; other cleaning activities); "Education" (in regard to higher education); "Human health and social work activities" (in regard to human health activities); "Other service activities" (in regard to repair of computers and personal and household goods);

- 2) dane dotyczą osób narażonych na działanie czynników związanych ze środowiskiem pracy (substancje chemiczne, przemysłowe pyły zwłókniające, hałas, wibracja, gorący lub zimny mikroklimat itp.), z uciążliwością pracy (wymuszona pozycja ciała, nadmierne obciążenie fizyczne itp.) oraz z czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi;
- 3) do obliczenia wskaźnika na 1000 zatrudnionych przyjęto liczbę zatrudnionych na podstawie stosunku pracy według stanu w dniu 31 XII z roku badanego.

9. Ocena ryzyka zawodowego to kompleksowe oszacowanie kombinacji prawdopodobieństwa wystąpienia urazu ciała lub pogorszenia stanu zdrowia i ich stopnia ciężkości, w sytuacji zagrożenia, dokonywane w celu wyboru właściwych środków bezpieczeństwa.

10. Za chorobę zawodową uważa się chorobę, która została spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy lub specyfiką wykonywanej pracy.

Choroby zawodowe prezentowane w tabl. 21 podaje się zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 VI 2009 r. (Dz. U. Nr 105, poz. 869).

Do obliczenia wskaźnika na 100 tys. zatrudnionych przyjęto liczbę zatrudnionych na podstawie stosunku pracy według stanu w dniu 31 XII z roku poprzedzającego rok badany.

- 2) data concern persons exposed to factors connected with the work environment (chemical substances, fibrosis-inducing industrial dusts, noise, vibrations, hot or cold microclimate etc.), strenuous work conditions (forced body positioning, excessive physical exertion etc.) as well as mechanical factors connected with particularly dangerous machinery;
- 3) the number of employees hired on the basis of an employment contract as of 31 Dec from the surveyed year was assumed to calculate the ratio per 1000 paid employees.

9. Occupational risk assessment is a comprehensive estimation of the combination of probability of bodily injury or deterioration of health and their severity, occurring in an emergency situation. It is made in order to choose appropriate safety measures.

10. A disease is deemed an **occupational disease** if it has been caused by the health hazards occurring in the work environment or the nature of performed work.

Occupational diseases in table 21 have been reported pursuant to the decree of the Council of Ministers, dated 30 Jun 2009 (Journal of Laws No. 105, item 869).

The number of employees hired on the basis of an employment contract as of 31 Dec from the year preceding the surveyed year was assumed to calculate the ratio per 100 thous. paid employees.

Aktywność ekonomiczna ludności

Economic activity of the population

TABL. 1 (75). **AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ – na podstawie BAEL**
ECONOMIC ACTIVITY OF THE POPULATION AGED 15 AND MORE – on the LFS basis

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017				
	przeciętne w roku annual averages			kwartały quarters				
				I	II	III	IV	
LUDNOŚĆ w tys. POPULATION in thous.	970	925	917	911	912	912	910	910
Mężczyźni Men	473	447	443	439	440	440	439	439
Kobiety Women	497	478	475	471	472	472	471	471
Aktywni zawodowo Economically active persons	527	519	515	506	499	513	519	494
mężczyźni men	292	285	287	280	277	282	286	277
kobiety women	235	233	228	226	221	231	234	216
Pracujący Employed persons	473	482	481	482	472	489	493	476
mężczyźni men	260	265	268	269	262	270	273	270
kobiety women	213	218	213	214	210	219	220	206
Bezrobotni ^a Unemployed persons ^a	54	36	35	24	27	24	26	18
mężczyźni men	32	20	19	12	15	12	13	7
kobiety women	22	16	15	12	12	12	13	10
Bierni zawodowo Economically inactive persons	442	406	402	405	413	399	391	416
Mężczyźni Men	181	162	156	159	163	158	153	161
Kobiety Women	262	245	246	246	251	241	237	254
WSPÓŁCZYNNIK AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ w % ACTIVITY RATE in %	54,3	56,1	56,2	55,5	54,7	56,3	57,0	54,3
mężczyźni men	61,7	63,8	64,8	63,8	63,0	64,1	65,1	63,1
kobiety women	47,3	48,7	48,0	48,0	46,8	48,9	49,7	45,9
Miasta Urban areas	55,5	56,3	58,3	57,3	56,1	57,9	59,1	56,0
Wieś Rural areas	52,3	55,6	53,2	52,9	52,6	53,7	53,9	51,7
WSKAŹNIK ZATRUDNIENIA w % EMPLOYMENT RATE in %	48,8	52,1	52,5	52,9	51,8	53,6	54,2	52,3
mężczyźni men	55,0	59,3	60,5	61,3	59,5	61,4	62,2	61,5
kobiety women	42,9	45,6	44,8	45,4	44,5	46,4	46,7	43,7
Miasta Urban areas	49,1	51,7	53,8	54,6	53,0	55,0	55,8	54,4
Wieś Rural areas	48,5	52,7	50,1	50,4	49,6	51,5	51,7	49,4

a Osoby w wieku 15–74 lata.

a Persons aged 15–74.

TABL. 1 (75). **AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ – na podstawie BAEL (dok.)**
 ECONOMIC ACTIVITY OF THE POPULATION AGED 15 AND MORE – on the LFS basis (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017				
	przeciętne w roku annual averages				kwartaly quarters			
					I	II	III	IV
STOPA BEZROBOCIA w %	10,2	6,9	6,8	4,7	5,4	4,7	5,0	3,6
UNEMPLOYMENT RATE in %								
mężczyźni	11,0	7,0	6,6	4,3	5,4	4,3	4,5	2,5
men								
kobiety	9,4	6,9	6,6	5,3	5,4	5,2	5,6	4,6
women								
Miasta	11,9	8,0	7,5	4,8	5,5	5,0	5,6	3,3
Urban areas								
Wieś	7,4	5,6	5,2	4,7	5,2	4,1	4,1	4,3
Rural areas								

TABL. 2 (76). **AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI W WIEKU 15 LAT I WIĘCEJ WEDŁUG WIEKU
 ORAZ POZIOMU WYKSZTAŁCENIA W IV KWARTALE 2017 R. – na podstawie BAEL**

ECONOMIC ACTIVITY OF THE POPULATION AGED 15 AND MORE BY AGE
 AND EDUCATIONAL LEVEL IN IV QUARTER 2017 – on the LFS basis

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ludność Popula- tion	Aktywni zawodowo Economically active persons			Bierni zawo- dowo Eco- nomi- cally inactive persons	Współ- czynnik aktyw- ności zawo- dowej Activity rate	Wskaź- nik zatrud- nienia Em- plov- ment rate	Stopa bezro- boicia Unem- plov- ment rate
		ogółem total	pracu- jący em- ployed	bezro- botni ^a unem- ployed ^a				
		w tys. in thous.						
OGÓŁEM TOTAL								
OGÓŁEM	910	494	476	18	416	54,3	52,3	3,6
TOTAL								
WEDŁUG WIEKU BY AGE								
w tym w wieku produkcyjnym ^b	647	480	463	18	166	74,2	71,6	3,8
of which of working age ^b								
15–24 lata	119	35	30	5	84	29,4	25,2	14,3
25–34	158	132	127	5	26	83,5	80,4	3,8
35–44	148	126	124	.	22	85,1	83,8	x
45–54	138	119	116	.	19	86,2	84,1	x
55 lat i więcej	346	82	80	.	264	23,7	23,1	x
and more								
WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL								
Wyższe	217	172	167	6	44	79,3	77,0	3,5
Tertiary								
Policealne i średnie zawodowe	221	139	135	.	83	62,9	61,1	x
Post-secondary and vocational secondary								
Średnie ogólnokształcące	94	43	40	.	51	45,7	42,6	x
General secondary								
Zasadnicze zawodowe	178	106	103	.	72	59,6	57,9	x
Basic vocational								
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe	200	34	31	.	166	17,0	15,5	x
Lower secondary, primary and incom- plete primary								

a Osoby w wieku 15–74 lata. b Mężczyźni 18–64 lata, kobiety 18–59 lat.

a Persons aged 15–74. b Men aged 18–64, women aged 18–59.

Pracujący Employment

TABLE 3 (77). **PRACUJĄCY^a**
Stan w dniu 31 XII
EMPLOYED PERSONS^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017	
				ogółem total	w tym kobiety of which women
OGÓŁEM TOTAL	398005	413077	421839	432070	204074
sektor publiczny public sector	92715	87764	88644	88887	58952
sektor prywatny private sector	305290	325313	333195	343183	145122
Rolnictwo ^b , leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture ^b , forestry and fishing	126703	126955	127010	126965	55217
Przemysł Industry	61541	63920	66271	68988	21151
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing	53763	56828	59056	61494	19605
Budownictwo Construction	19679	19974	21112	22924	2584
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ ... Trade; repair of motor vehicles ^Δ	55102	55903	57737	58335	31375
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	16339	17633	18345	19268	3879
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	4776	5417	5657	5942	4048
Informacja i komunikacja Information and communication	3464	4057	4385	4862	1484
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities	6711	6845	7008	7100	4960
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	3820	3756	3839	4070	2095
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	7461	9281	9947	10119	5005
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	6120	8242	7772	9315	4221
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	21407	21148	21231	21358	12767
Edukacja Education	33583	34071	34293	34587	26911
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	22638	24714	25397	26200	20930
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	3874	3887	3931	3993	2358
Pozostała działalność usługowa Other service activities	4787	7274	7904	8044	5089

^a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. ^b Dla gospodarstw indywidualnych dane szacunkowe; patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 122.

^a By actual workplace and kind of activity. ^b For private farms estimated data; see general notes, item 5 on page 122.

TABL. 4 (78). **PRACUJĄCY^a WEDŁUG STATUSU ZATRUDNIENIA**
 Stan w dniu 31 XII
 EMPLOYED PERSONS^a BY EMPLOYMENT STATUS
 As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which		
		zatrudnieni na podstawie stosunku pracy employees hired on the basis of an employment contract	agenci agents	właściciele, współwłaściciele i pomagający członkowie rodzin owners, co-owners including contributing family workers
OGÓŁEM	2010 183384	181019	272	1927
TOTAL	2015 187368	185037	#	1976
	2016 193348	191016	#	2029
	2017 197892	195705	#	1915
sektor publiczny	82617	82617	-	-
public sector				
sektor prywatny	115275	113088	#	1915
private sector				
w tym: of which:				
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	2789	2679	-	#
Agriculture, forestry and fishing				
Przemysł	54821	54272	24	498
Industry				
w tym przetwórstwo przemysłowe	49614	49071	24	492
of which manufacturing				
Budownictwo	11846	11593	-	253
Construction				
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	26670	26023	#	636
Trade; repair of motor vehicles ^Δ				
Transport i gospodarka magazynowa	7024	6844	-	180
Transportation and storage				
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	2858	2765	-	93
Accommodation and catering ^Δ				
Informacja i komunikacja	1362	1345	-	17
Information and communication				
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	4033	3918	#	#
Financial and insurance activities				
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	2697	2678	-	19
Real estate activities				
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	2583	2531	-	52
Professional, scientific and technical activities				
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	3610	3586	-	24
Administrative and support service activities				
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	20476	20476	-	-
Public administration and defence; compulsory social security				
Edukacja	33347	33284	-	63
Education				
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	19806	19752	-	54
Human health and social work activities				
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	3498	3498	-	-
Arts, entertainment and recreation				

a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

a Excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 5 (79). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE**
AVERAGE PAID EMPLOYMENT

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017	
				ogółem total	w tym podmioty o liczbie pracują- cych powyżej 9 osób ^a of which entities employing more than 9 persons ^a
OGÓŁEM TOTAL	208646	209187	214028	220717	186948
sektor publiczny public sector	83950	79620	79473	80219	80218
sektor prywatny private sector	124696	129567	134555	140498	106730
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybnictwo Agriculture, forestry and fishing	3851	3738	3798	3855	1922
Przemysł Industry	50644	51832	53876	56104	52137
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing	45175	46735	48748	50738	47077
Budownictwo Construction	14224	13906	14345	15426	10826
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	34995	33304	33948	34746	24777
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	7599	8745	9143	9567	6609
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ Accommodation and catering ^Δ	3346	3295	3449	3640	2534
Informacja i komunikacja Information and communication	1521	1620	1724	1786	1225
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities	3745	4318	4270	4202	3764
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ Real estate activities	3118	3113	3174	3164	2583
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	3907	4199	4247	4418	2328
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	3600	3216	3443	3885	3288
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	20621	19607	19637	19735	19734
Edukacja Education	32550	31888	31853	32774	32524
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	19646	19782	20118	20387	19018
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	3357	3307	3396	3377	3284
Pozostała działalność usługowa Other service activities	1922	3319	3607	3651	396

a Bez zatrudnionych za granicą.

a Excluding persons employed abroad.

TABL. 6 (80). PEŁNOZATRUDNIENI I NIEPEŁNOZATRUDNIENI^a
 Stan w dniu 31 XII
 FULL- AND PART-TIME PAID EMPLOYEES^a
 As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Pełnozatrudnieni ^b Full-time paid employees ^b		Niepełnozatrudnieni Part-time paid employees	
		ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women
OGÓŁEM	2010	168920	87428	12099	6921
TOTAL	2015	173719	90414	11318	7227
	2016	179766	92983	11250	7146
	2017	184654	94365	11051	6960
sektor publiczny		76501	52757	6116	3789
public sector					
sektor prywatny		108153	41608	4935	3171
private sector					
w tym: of which:					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		1882	501	797	642
Agriculture, forestry and fishing					
Przemysł		53140	16784	1132	567
Industry					
w tym przetwórstwo przemysłowe		48083	15812	988	496
of which manufacturing					
Budownictwo		11274	1418	319	113
Construction					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		25165	13012	858	545
Trade; repair of motor vehicles ^Δ					
Transport i gospodarka magazynowa		6627	910	217	95
Transportation and storage					
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		2381	1791	384	258
Accommodation and catering ^Δ					
Informacja i komunikacja		1259	545	#	#
Information and communication					
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		3811	3055	107	84
Financial and insurance activities					
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		2477	1267	201	144
Real estate activities					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		2428	1200	103	72
Professional, scientific and technical activities					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		3340	1173	246	131
Administrative and support service activities					
Administracja publiczna i obrona narodo- wa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		19718	11871	758	337
Public administration and defence; compulsory social security					
Edukacja		28944	23307	4340	2830
Education					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		18775	15491	977	729
Human health and social work activities					
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		3096	1840	402	270
Arts, entertainment and recreation					
Pozostała działalność usługowa		337	200	119	104
Other service activities					

a Bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób. b Łącznie z sezonowymi i zatrudnionymi dorywczo.
 a Excluding economic entities employing up to 9 persons. b Including seasonal and temporary paid employees.

TABL. 7 (81). **PRZYJĘCIA DO PRACY^a**
HIRES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z liczby ogółem Of total number				Współczynnik przyjęć w % Hire rate in %	
		kobiety women	podjmu- jący pierwszą pracę persons starting work for the first time	poprzednio pracujący persons formerly employed	powraca- jący z urlopów wychowaw- czych persons returning from child-care leaves		
OGÓŁEM	2010	28925	11274	5186	14789	521	17,1
TOTAL	2015	30345	12958	5091	24095	289	17,6
	2016	33568	14286	5588	23521	260	19,2
	2017	40896	17247	7316	24436	284	23,2
sektor publiczny		11694	7352	1969	8050	107	15,8
public sector							
sektor prywatny		29202	9895	5347	16386	177	28,4
private sector							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing		270	65	68	174	#	15,2
Przemysł		12109	3230	2505	6379	63	23,5
Industry							
w tym przetwórstwo przemysłowe		11135	3068	2390	5855	63	23,9
of which manufacturing							
Budownictwo		4000	408	636	2481	26	38,3
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ		6512	3510	1156	3588	57	26,8
Trade; repair of motor vehicles ^Δ							
Transport i gospodarka magazynowa		2396	317	1055	874	3	41,9
Transportation and storage							
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		695	480	164	274	7	29,1
Accommodation and catering ^Δ							
Informacja i komunikacja		315	153	69	156	#	26,0
Information and communication							
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities		407	325	46	257	15	10,2
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		335	182	37	236	4	13,4
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		671	294	109	406	7	30,2
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities		2547	815	116	1882	#	84,1
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security		3628	1837	358	3013	40	19,7
Edukacja		4181	3451	317	3136	32	15,2
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		2339	1909	600	1230	25	12,7
Human health and social work activities							
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		406	224	61	302	3	13,2
Arts, entertainment and recreation							
Pozostała działalność usługowa		85	47	19	48	#	26,7
Other service activities							

^a Dane obejmują pełnozatrudnionych oraz sezonowych i zatrudnionych dorywczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

^a Data cover full-time paid employees as well as seasonal and temporary paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 8 (82). **ZWOLNIENIA Z PRACY^a**
 TERMINATIONS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Total	Z liczby ogółem Of total number					Współ- czynnik zwolnień w % Termination rate in %
			kobiety women	zwolnieni w drodze wypowiedzenia terminated due to dissolution of an employment contract		przenie- sieni na emeryturę, rentę z tytułu niezdolno- ści do pracy, re- habilitację retired or granted pension due to an inability to work or due to re- habilitation	korzysta- jący z urlopów wychow- awczych taking child-care leaves	
				przez zakład pracy by employer	przez pracow- nika by employee			
O G Ó Ł E M	2010	27322	10789	3658	1990	1084	660	16,0
T O T A L	2015	27839	11217	4339	2916	2216	379	16,1
	2016	28064	11905	2813	3008	2354	391	16,0
	2017	32775	13659	3107	3204	3352	390	18,5
sektor publiczny		8654	5188	1030	415	2154	166	11,6
public sector								
sektor prywatny		24121	8471	2077	2789	1198	224	23,4
private sector								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		270	61	16	4	32	#	15,1
Agriculture, forestry and fishing								
Przemysł		10144	2858	873	1083	715	93	19,6
Industry								
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing		9283	2714	822	997	599	92	19,9
Budownictwo		2989	294	143	349	84	19	28,6
Construction								
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		5413	2757	573	841	211	67	22,2
Trade; repair of motor vehicles ^Δ								
Transport i gospodarka magazynowa ... Transportation and storage		1525	168	#	106	99	6	26,6
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		638	439	21	109	30	5	26,8
Accommodation and catering ^Δ								
Informacja i komunikacja		260	120	22	57	6	#	21,3
Information and communication								
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities		551	437	26	76	95	18	13,9
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		335	173	21	18	115	-	13,5
Real estate activities								
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		456	209	53	64	30	6	20,4
Professional, scientific and technical activities								
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		2222	952	133	109	41	7	73,2
Administrative and support service activities								
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne		2176	1235	34	62	611	48	11,7
Public administration and defence; compulsory social security								

^a Dane obejmują pełnozatrudnionych oraz sezonowych i zatrudnionych dorywczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

^a Data cover full-time paid employees as well as seasonal and temporary paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 8 (82). **ZWOLNIENIA Z PRACY^a (dok.)**
 TERMINATIONS^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z liczby ogółem Of total number					Współ- czynnik zwolnień w % Termination rate in %
		kobiety women	zwolnieni w drodze wypowiedzenia terminated due to dissolution of an employment contract		przenie- sieni na emeryturę, rentę z tytułu niezdolno- ści do pracy, re- habilitację retired or granted pension due to an inability to work or due to re- habilitation	korzysta- jący z urlopów wycho- wawczych taking child-care leaves	
			przez zakład pracy by em- ployer	przez pracow- nika by em- ployee			
Edukacja	3126	1934	869	93	647	42	11,3
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna ... Human health and social work activities	2246	1792	136	180	562	61	12,0
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	357	193	21	32	71	12	11,3
Arts, entertainment and recreation							
Pozostała działalność usługowa	67	37	#	21	3	#	20,4
Other service activities							

^a Dane obejmują pełnozatrudnionych oraz sezonowych i zatrudnionych dorywczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

^a Data cover full-time paid employees as well as seasonal and temporary paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 9 (83). **ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH, ZAWODOWYCH I LICEÓW OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH,
KTÓRZY PODJĘLI PRACĘ PO RAZ PIERWSZY^a**
 THE GRADUATES OF TERTIARY SCHOOLS, LEAVERS OF VOCATIONAL AND SECONDARY
 SCHOOLS STARTING WORK FOR THE FIRST TIME^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym kobiety Of which women	Z liczby ogółem – absolwenci szkół Of total number – school leavers				
			wyższych tertiary	policeal- nych i średnich zawodo- wych post- -secondary and vocational secondary	liceów ogólno- kształcą- cych general secondary	zasadni- czych zawodo- wych basic vocational	
OGÓŁEM	2010	3865	1680	1668	1002	516	679
TOTAL	2015	3080	1456	1513	733	368	466
	2016	3562	1671	1594	898	479	591
	2017	4533	1990	1715	1250	588	980
sektor publiczny		1581	747	796	306	#	#
public sector							
sektor prywatny		2952	1243	919	944	#	#
private sector							
w tym: of which:							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing		48	18	36	10	#	#

^a Zatrudnieni na podstawie stosunku pracy; dane obejmują pełnozatrudnionych oraz sezonowych i zatrudnionych dorywczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

^a Employed on the basis of an employment contract; data cover full-time paid employees as well as seasonal and temporary paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABL. 9 (83). **ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH, ZAWODOWYCH I LICEÓW OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH, KTÓRZY PODJĘLI PRACĘ PO RAZ PIERWSZY^a (dok.)**
 THE GRADUATES OF TERTIARY SCHOOLS, LEAVERS OF VOCATIONAL AND SECONDARY SCHOOLS STARTING WORK FOR THE FIRST TIME^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym kobiety Of which women	Z liczby ogółem – absolwenci szkół Of total number – school leavers			
			wyższych tertiary	policealnych i średnich zawodowych post- secondary and vocational secondary	liceów ogólnokształcących general secondary	zasadniczych zawodowych basic vocational
Przemysł Industry	1299	393	266	424	263	346
w tym przetwórstwo przemysłowe of which manufacturing	1251	383	250	405	258	338
Budownictwo Construction	364	55	142	107	27	88
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^A Trade; repair of motor vehicles ^A	723	494	202	291	114	116
Zakwaterowanie i gastronomia ^A Accommodation and catering ^A	74	52	16	27	19	12
Informacja i komunikacja Information and communication	61	20	49	6	#	#
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa .. Financial and insurance activities	40	34	29	7	4	–
Obsługa rynku nieruchomości ^A Real estate activities	23	13	10	9	#	#
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	56	27	36	6	4	10
Administrowanie i działalność wspierająca ^A Administrative and support service activities	50	18	9	11	19	11
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	215	141	173	13	15	14
Edukacja Education	202	177	172	12	12	6
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	481	371	405	39	18	19
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją Arts, entertainment and recreation	49	32	26	17	3	3

^a Zatrudnieni na podstawie stosunku pracy; dane obejmują pełnozatrudnionych oraz sezonowych i zatrudnionych dorywczo; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

^a Employed on the basis of an employment contract; data cover full-time paid employees as well as seasonal and temporary paid employees; excluding economic entities employing up to 9 persons.

TABLE 10 (84). **MIEJSCA PRACY WOLNE, NOWO UTWORZONE I ZLIKwidOWANE W 2017 R.**
JOB VACANCIES, NEWLY CREATED AND LIQUIDATED JOB IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Miejsca pracy w tys. Jobs in thous.						
	wolne (stan w dniu 31 XII) vacancies (as of 31 Dec)			nowo utworzone ^a vacancies – newly created jobs ^a		zlikwidowane ^a liquidated ^a	
	ogółem total	w tym nowo utwo- rzone – newly created jobs	z liczby ogółem w jed- nostkach o liczbie pracują- cych powyżej 9 osób of total in entities employ- ing more than 9 persons	ogółem total	w tym w jed- nostkach o liczbie pracują- cych powyżej 9 osób of which in entities employ- ing more than 9 persons	ogółem total	w tym w jednost- kach o liczbie pracują- cych powyżej 9 osób of which in entities employing more than 9 persons
OGÓŁEM	2,3	0,5	1,5	15,2	7,1	5,3	2,8
TOTAL							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	0,0	–	0,0	0,2	0,0	0,1	0,1
Agriculture, forestry and fishing							
Przemysł	0,9	0,4	0,9	2,7	2,1	1,3	0,6
Industry							
górnictwo i wydobywanie	0,0	–	–	0,1	–	0,0	0,0
mining and quarrying							
przetwórstwo przemysłowe	0,8	0,4	0,8	2,4	2,0	1,2	0,5
manufacturing							
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0
electricity, gas, steam and air conditioning supply							
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	0,0	–	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0
water supply; sewerage, waste management and remediation activities							
Budownictwo	0,3	–	0,1	2,3	0,7	0,5	0,2
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	0,4	0,0	0,1	3,9	0,9	1,0	0,4
Trade; repair of motor vehicles ^Δ							
Transport i gospodarka magazynowa	0,1	0,0	0,0	0,7	0,5	0,6	0,3
Transportation and storage							
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1	0,1
Accommodation and catering ^Δ							
Informacja i komunikacja	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1	0,0	0,0
Information and communication							
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	0,0	–	0,0	0,1	0,0	0,1	0,1
Financial and insurance activities							
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	0,0	–	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	0,1	0,0	0,0	0,8	0,0	0,4	0,1
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	0,2	0,0	0,0	1,6	0,6	0,2	0,2
Administrative and support service activities							
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	0,1	0,0	0,1	0,3	0,3	0,1	0,1
Public administration and defence; compulsory social security							
Edukacja	0,0	0,0	0,0	1,4	1,1	0,4	0,4
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	0,1	0,0	0,1	0,6	0,3	0,2	0,1
Human health and social work activities							
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	0,0	0,0	0,0	0,2	0,1	0,1	0,0
Arts, entertainment and recreation							
Pozostała działalność usługowa	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0
Other service activities							

a W ciągu roku.
a During the year.

Bezrobocie

Unemployment

TABL. 11 (85). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI, STOPA BEZROBOCIA ORAZ OFERTY PRACY**
Stan w dniu 31 XII
REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS, UNEMPLOYMENT RATE AS WELL AS JOB OFFERS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Bezrobotni zarejestrowani					Total registered unemployed persons
ogółem	63761	55019	48361	39997	
w tym kobiety	30210	24943	22057	18861	of which women
Z liczby ogółem – bezrobotni:					Of total number – unemployed persons:
dotychczas niepracujący	16519	11339	8899	6995	previously not employed
absolwenci ^a	4449	2776	1996	1530	school-leavers ^a
bez kwalifikacji zawodowych ...	18029	17988	15615	13117	without occupational qualifications
zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	1388	1784	1624	1211	terminated for company reasons
długotrwale bezrobotni ^b	32588	33424	29301	23784	long-term unemployed ^b
posiadający prawo do zasiłku	7538	5719	5215	4932	possessing benefit rights
posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia	7001	6841	with at least one child under 6 years of age
niepełnosprawni	3419	3424	3042	2572	disabled persons
Stopa bezrobocia rejestrowanego^c w %	13,8	11,8	10,3	8,5	Registered unemployment rate^c in %
Oferty pracy	214	723	880	1260	Job offers

a Za bezrobotnego absolwenta uważa się osobę w okresie do upływu 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki potwierdzonej świadectwem, dyplomem lub innym dokumentem ukończenia szkoły (dotyczy absolwentów z wykształceniem zasadniczym zawodowym, średnim, policealnym lub wyższym), kursów zawodowych trwających co najmniej 24 miesiące lub nabycia uprawnień do wykonywania zawodu przez osoby niepełnosprawne. b Pozostający w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych w miejscu pracy. c Patrz uwagi ogólne, ust. 2 na str. 125.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a An unemployed school-leaver is a person who has, within the last 12 months, graduated any school confirmed by a certificate, diploma or other document completion of education (concerns school-leavers with basic vocational, secondary, post-secondary or tertiary education), completed a minimum of 24 months of vocational training courses or disabled persons who acquired qualifications to work in a given occupation. b Remaining in the register rolls of the powiat labour office for the overall period of over 12 months during the last two years, excluding the periods of undergoing a traineeship and on a job occupational training of adults in the workplace. c See general notes, item 2 on page 125.

S o u r c e: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABLE 12 (86). **BEZROBOTNI NOWO ZAREJESTROWANI I WYREJESTROWANI^a**
 NEWLY REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS AND PERSONS REMOVED
 FROM UNEMPLOYMENT ROLLS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Bezrobotni nowo zarejestrowani ogółem	88386	71460	66405	61440	Total newly registered unemployed persons
Z liczby ogółem:					Of total number:
kobiety	41167	32749	30478	28451	women
dotychczas niepracujący	27853	15096	12196	10426	previously not employed
zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	1405	2344	2032	1645	terminated for company reasons
Bezrobotni wyrejestrowani ogółem	85794	76835	73063	69804	Total persons removed from unemployment rolls
Z liczby ogółem:					Of total number:
kobiety	39106	35284	33364	31647	women
z tytułu podjęcia pracy	32794	38848	37873	35758	received jobs

a W ciągu roku.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a During the year.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABLE 13 (87). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI WEDŁUG WIEKU, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY ORAZ STAZU PRACY**
 Stan w dniu 31 XII
 REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BY AGE, EDUCATIONAL LEVEL,
 DURATION OF UNEMPLOYMENT AND WORK SENIORITY
 As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010		2015		2016		2017	
	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women
OGÓŁEM TOTAL								
OGÓŁEM TOTAL	63761	30210	55019	24943	48361	22057	39997	18861
WEDŁUG WIEKU BY AGE								
24 lata i mniej and less	15250	7681	9233	4247	7082	3401	5398	2759
25–34	18040	9401	15748	8197	13997	7494	11663	6736
35–44	10694	5335	10591	5152	9616	4714	8399	4197
45–54	12998	5916	9794	4342	8383	3578	6962	3025
55 lat i więcej and more	6779	1877	9653	3005	9283	2870	7575	2144

TABL. 13 (87). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI WEDŁUG WIEKU, POZIOMU WYKSZTAŁCENIA, CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY ORAZ STAŻU PRACY (dok.)**

Stan w dniu 31 XII

REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BY AGE, EDUCATIONAL LEVEL, DURATION OF UNEMPLOYMENT AND WORK SENIORITY (cont.)

As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010		2015		2016		2017	
	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women	ogółem total	w tym kobiety of which women
WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL								
Wyższe Tertiary	7853	4965	7871	5023	6993	4449	6015	3902
Policealne i średnie zawodowe Post-secondary and vocational secondary	14644	7791	12688	6469	11093	5683	9051	4785
Średnie ogólnokształcące General secondary	7895	4937	6360	3696	5555	3271	4703	2887
Zasadnicze zawodowe Basic vocational	15555	5802	13149	4459	11453	3864	9268	3204
Gimnazjalne, podstawowe i niepełne podstawowe Lower secondary, primary and incomplete primary	17814	6715	14951	5296	13267	4790	10960	4083
WEDŁUG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY^{ab} BY DURATION OF UNEMPLOYMENT^{ab}								
3 miesiące i mniej months and less	20175	8855	13798	5621	12131	4883	10557	4379
3–6 3–6	10682	5401	7795	3742	6829	3296	5601	2742
6–12 6–12	11202	5317	8977	3981	7148	3270	5678	2740
12–24 12–24	12411	5902	8896	4063	8423	3932	6403	3263
Powyżej 24 miesięcy More than 24 months	9291	4735	15553	7536	13830	6676	11758	5737
WEDŁUG STAŻU PRACY^b BY WORK SENIORITY^b								
Bez stażu pracy No work seniority	16519	8606	11339	5542	8899	4443	6995	3616
Ze stażem pracy: With work seniority:								
1 rok i mniej year and less	9979	5331	10355	5227	9703	4999	8363	4485
1–5 1–5	13753	6312	11869	5446	10844	5152	9276	4574
5–10 5–10	7213	3207	6980	3031	6272	2688	5363	2449
10–20 10–20	8297	3887	7430	3247	6599	2802	5394	2266
20–30 20–30	6149	2325	5140	1902	4383	1549	3323	1133
powyżej 30 lat more than 30 years	1851	542	1906	548	1661	424	1283	338

a Od momentu rejestracji w urzędzie pracy, b Przedziały zostały domknięte prawostronnie, np. w przedziale 3–6 uwzględniono osoby, które pozostawały bez pracy 3 miesiące i 1 dzień do 6 miesięcy.

U w a g a. Według stanu w dniu 31 XII 2017 r. wśród bezrobotnych było 11539 osób (w tym 3769 kobiet) powyżej 50 roku życia.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a From the date of registering in a labour office. b Intervals were shifted upward, e.g., in the interval 3–6, persons remaining unemployed from 3 months and 1 day to 6 months were included.

N o t e. As of 31 Dec 2017 among the unemployed were 11539 persons (of which 3769 women) aged 50 and more.

S o u r c e: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABL. 14 (88). **BEZROBOTNI ZAREJESTROWANI KORZYSTAJĄCY Z AKTYWNYCH FORM PRZECIWDZIAŁANIA BEZROBOCIU ORAZ OFERTY PRACY^a**
REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS BENEFITING FROM LABOUR MARKET PROGRAMME AS WELL AS JOB OFFERS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Bezrobotni, którzy					Unemployed persons who
Podjęli zatrudnienie przy pracach interwencyjnych	2196	2225	2148	2237	Undertaking employment in intervention works
w tym kobiety	1285	1240	1184	1165	of which women
Podjęli zatrudnienie przy robotach publicznych	2503	1063	1143	1241	Undertaking employment in public works
w tym kobiety	1127	483	532	654	of which women
Rozpoczęli szkolenie lub staż u pracodawcy.....	15522	8834	7921	6870	Started training or internship with the employer
w tym kobiety	8994	4982	4671	4031	of which women
Rozpoczęli prace społecznie użyteczne	1468	1037	955	975	Started a social useful works
w tym kobiety	858	607	557	521	of which women
Liczba zgłoszonych ofert pracy	25663	29386	31022	35083	Number of submitted job offers

^a W ciągu roku.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

^a During the year.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

TABL. 15 (89). **WYDATKI FUNDUSZU PRACY^a**
EXPENDITURE OF LABOUR FUND^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
	w tys. zł in thous. zł				w odsetkach in percent	
O G Ó Ł E M	265012,6	212003,3	222228,3	226360,6	100,0	T O T A L
w tym:						of which:
Zasiłki dla bezrobotnych ...	76361,5	68175,4	61104,2	55137,7	24,4	Unemployment benefits
Szkolenia	7524,7	5053,8	4196,7	3529,2	1,6	Training
Środki na podjęcie działalności gospodarczej i wyposażenie stanowisk pracy	59263,8	46276,8	42372,2	40160,0	17,7	Means for starting of economic activity and equipping of workseat
Roboty publiczne	17754,5	10621,0	12361,7	14685,9	6,5	Public works
Prace interwencyjne	11013,2	11363,6	12548,9	12091,8	5,3	Intervention works
Stypendia za okres stażu	66887,7	46740,9	43605,9	39146,8	17,3	Scholarships for intership period

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 125.

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

^a See general notes, item 3 on page 125.

Source: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

Warunki pracy

Work conditions

TABL. 16 (90). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY^a (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie)**

PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK^a (excluding private farms in agriculture)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W wypadkach In accidents			Z liczby ogółem – niezdolni do pracy ^b Of total number – persons incapable for work ^b			SPECIFICATION	
		śmier- tel- nych fatal	cięż- kich serious	innych other	1–3 dni days	4–20	21 dni i więcej days and more		
W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS									
OGÓŁEM	2010	2198	20	10	2168	19	669	1390	TOTAL
	2015	2063	7	18	2038	24	643	1358	
	2016	2157	6	10	2141	21	748	1362	
	2017	2294	9	26	2259	36	740	1471	
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		46	1	–	45	–	14	31	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł		804	–	10	794	14	252	534	Industry
górnictwo i wydobywanie		14	–	–	14	–	4	10	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ		705	–	10	695	14	226	461	manufacturing
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		24	–	–	24	–	3	21	electricity, gas, steam and air conditioning supply
Budownictwo		61	–	–	61	–	19	42	water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		158	1	6	151	1	31	124	Construction
Transport i gospodarka magazynowa		325	3	3	319	4	121	193	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		167	3	–	164	5	54	103	Transportation and storage
Informacja i komunikacja		28	–	1	27	–	13	15	Accommodation and catering ^Δ
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		8	–	3	5	–	3	5	Information and communication
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		15	–	–	15	–	5	7	Financial and insurance activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		32	1	1	30	1	11	19	Real estate activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		18	–	–	18	–	5	12	Professional, scientific and technical activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne ...		75	–	–	75	1	32	42	Administrative and support service activities
Edukacja		123	–	2	121	3	43	73	Public administration and defence; compulsory social security
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		183	–	–	183	4	65	110	Education
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		262	–	–	262	3	81	167	Human health and social work activities
Pozostała działalność usługowa		28	–	–	28	–	5	19	Arts, entertainment and recreation
		22	–	–	22	–	5	17	Other service activities

a Zgłoszonych w danym roku. b Z wyłączeniem wypadków śmiertelnych.

a Registered in a given year. b Excluding fatal accidents.

TABL. 16 (90). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY^a (dok.)**
PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	W wypadkach In accidents			Z liczby ogółem – niezdolni do pracy ^b Of total number – persons incapable for work ^b			SPECIFICATION	
		śmier- tel- nych fatal	cięż- kich serious	innych other	1–3 dni days	4–20	21 dni i wię- cej days and more		
		NA 1000 PRACUJĄCYCH ^c (wskaźnik wypadkowości)			PER 1000 EMPLOYED PERSONS ^c (incidence rate)				
OGÓŁEM	2010	8,41	0,08	0,03	8,30	0,07	2,56	5,32	TOTAL
	2015	7,16	0,02	0,06	7,08	0,08	2,23	4,72	
	2016	7,33	0,02	0,03	7,28	0,07	2,54	4,63	
	2017	7,55	0,03	0,09	7,43	0,12	2,43	4,84	
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	11,52	0,25	–	11,27	–	3,51	7,76	7,90	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	11,89	–	0,15	11,74	0,21	3,73	7,90	11,97	Industry
górnictwo i wydobywanie	16,76	–	–	16,76	–	4,79	11,97	7,65	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	11,70	–	0,17	11,53	0,23	3,75	7,65	7,34	manufacturing electricity, gas, steam and air condition- ing supply
dostawa wody; gospodaro- wanie ściekami i odpad- kami; rekultywacja ^Δ	8,39	–	–	8,39	–	1,05	7,34	11,48	water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Budownictwo	7,18	0,05	0,27	6,86	0,05	1,41	5,63	3,33	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	5,60	0,05	0,05	5,50	0,07	2,08	3,33	5,48	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazynowa	8,88	0,16	–	8,72	0,27	2,87	5,48	2,59	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	4,83	–	0,17	4,66	–	2,24	2,59	1,08	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja	1,73	–	0,65	1,08	–	0,65	1,08	0,99	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	2,13	–	–	2,13	–	0,71	0,99	4,80	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	8,09	0,25	0,25	7,59	0,25	2,78	4,80	1,20	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	1,79	–	–	1,79	–	0,50	1,20	4,92	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	8,78	–	–	8,78	0,12	3,75	4,92	3,43	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obro- na narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne ...	5,78	–	0,09	5,69	0,14	2,02	3,43	3,19	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja	5,31	–	–	5,31	0,12	1,89	3,19	6,47	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	10,16	–	–	10,16	0,12	3,14	6,47	4,80	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	7,07	–	–	7,07	–	1,26	4,80	2,13	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa	2,76	–	–	2,76	–	0,63	2,13		Other service activities

a Zgłoszonych w danym roku. b Z wyłączeniem wypadków śmiertelnych. c W liczbie pracujących nie uwzględniono pracowników cywilnych jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

a Registered in a given year. b Excluding fatal accidents. c The number of employed persons does not include the civilian employees of the budgetary units conducting activity within the national defence and public safety.

TABL. 17 (91). **WYDARZENIA I PRZYCZYNY WYPADKÓW PRZY PRACY^a (poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie)**
CONTACT – MODE OF INJURY AND CAUSES OF ACCIDENTS AT WORK^a (excluding private farms in agriculture)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which							
		rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo agriculture, forestry and fishing	przemysł industry		budownictwo construction	handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ trade; repair of motor vehicles ^Δ	transport i gospo- darka magazy- nowa transporta- tion and storage	opieka zdrowotna i pomoc społeczna human health and social work ac- tivities	
			razem total	w tym przetwó- rstwo prze- mysłowe of which manufac- turing					
WYDARZENIA POWODUJĄCE URAZY CONTACT – MODE OF INJURY									
OGÓŁEM	2010	2198	33	853	764	195	303	131	223
TOTAL	2015	2063	27	721	649	113	329	132	244
	2016	2157	25	786	682	120	377	131	232
	2017	2294	46	804	705	158	325	167	262
Kontakt z prądem elektrycznym, temperaturą, niebezpiecznymi substancjami i preparatami chemicznymi	60	1	26	25	5	6	2	7	
Contact with electrical voltage, tem- perature, hazardous substances and chemicals									
w tym z preparatami chemicz- nymi	21	–	18	18	–	–	1	–	
of which chemicals									
Tonięcie, zakopanie, zamknięcie ... Drowned, buried, enveloped	1	–	–	–	1	–	–	–	
Zderzenie z lub uderzenie w: Horizontal or vertical impact with or against:									
nieruchomy obiekt	692	10	201	171	52	89	61	95	
a stationary object									
obiekt w ruchu	426	10	201	180	30	69	38	19	
object in motion									
w tym przez: of which by:									
spadający obiekt	181	6	101	87	13	25	10	8	
falling object									
poruszający się lub transpor- towany obiekt	102	–	40	37	9	21	9	3	
moving or transported object									
Kontakt z przedmiotem ostrym, szorstkim, chropowatym	344	6	156	148	25	62	9	29	
Contact with sharp, pointed, rough, coarse material agent									
w tym kontakt z przedmiotem ostrym	199	2	101	96	13	45	3	7	
of which contact with sharp material agent									
Uwięzienie, zmiżdżenie	160	3	85	78	8	27	4	6	
Trapped, crushed									
Obciążenie psychiczne lub fizyczne Physical or mental stress	378	7	95	76	30	54	39	54	
w tym obciążenie układu mięśniowo-szkieletowego	333	7	84	65	25	45	38	47	
of which physical stress on the muscular-skeletal system									

a Zgłoszonych w danym roku.

a Registered in a given year.

TABLE 17 (91). **WYDARZENIA I PRZYCZYNY WYPADKÓW PRZY PRACY^a (dok.)**
 CONTACT – MODE OF INJURY AND CAUSES OF ACCIDENTS AT WORK^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which							
		rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo agriculture, forestry and fishing	przemysł industry		budownictwo construction	handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ trade; repair of motor vehicles ^Δ	transport i gospo- darka magazy- nowa transporta- tion and storage	opieka zdrowotna i pomoc społeczna human health and social work ac- tivities	
			razem total	w tym przetwó- rstwo prze- mysłowe of which manufac- turing					
WYDARZENIA POWODUJĄCE URAZY (dok.) CONTACT – MODE OF INJURY (cont.)									
Przejaw agresji ze strony człowieka lub zwierzęcia	73	2	2	1	–	4	12	26	
Bite, kick, etc. (human or animal)									
Pozostałe	160	7	38	26	7	14	2	26	
Others									
PRZYCZYNY WYPADKÓW CAUSES OF ACCIDENTS									
O G Ó Ł E M	2010	4401	73	1845	1680	425	589	244	404
T O T A L	2015	3954	45	1483	1345	221	663	224	461
	2016	4130	50	1622	1422	243	724	205	425
	2017	4564	74	1785	1568	372	645	258	463
Niewłaściwy stan czynnika materialnego	352	7	146	134	37	46	19	27	
Inappropriate condition of material objects/agents									
Niewłaściwa organizacja: Inappropriate organisation of:									
pracy	207	–	104	90	19	19	4	28	
work									
stanowiska pracy	266	6	115	96	27	39	9	33	
work station									
Brak lub niewłaściwe posługiwanie się czynnikiem materialnym	369	4	194	168	38	55	10	19	
Absence or inappropriate use of material objects/agents									
Nieużywanie sprzętu ochronnego ..	67	2	26	25	11	14	6	2	
Not using protective equipment									
Niewłaściwe samowolne zachowa- nie się pracownika	291	5	133	121	38	57	7	9	
Inappropriate wilful employee's action									
Niewłaściwy stan psychofizyczny pracownika ^b	86	1	21	19	7	13	5	16	
Wrong mental and physical state of an employee ^b									
Nieprawidłowe zachowanie się pra- cownika	2621	44	979	864	186	363	165	273	
Incorrect employee's action									
Inne	305	5	67	51	9	39	33	56	
Others									

a Zgłoszonych w danym roku. b Spowodowany m.in.: nagłym zachorowaniem, niedyspozycją fizyczną lub psychiczną, nadużyciem alkoholu.

a Registered in a given year. b Caused by, e.g.: sudden illness, physical or mental indisposition, alcohol abuse.

TABL. 18 (92). **POSZKODOWANI W WYPADKACH PRZY PRACY W GOSPODARSTWACH INDYWIDUALNYCH W ROLNICTWIE^a**

PERSONS INJURED IN ACCIDENTS AT WORK ON PRIVATE FARMS IN AGRICULTURE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	1459	1160	1125	1101	T O T A L
w tym wypadki śmiertelne	5	2	4	12	of which fatal accidents
Wydarzenia powodujące urazy:					Events causing injury:
upadek osób	637	467	433	428	persons falling
uderzenie lub przygniecenie przez spadające przedmioty	100	81	62	72	persons hit or crushed by falling objects
przejechanie, uderzenie, pochwycenie przez środki transportu w ruchu	27	18	29	14	persons run over, hit or caught by moving means of transport
pochwycenie, uderzenie przez części ruchome maszyn i urządzeń	159	151	146	137	persons caught or hit by moving parts of machinery and equipment
uderzenie, przygniecenie, pogryzienie przez zwierzęta	352	245	262	236	persons hit, crushed or bitten by animals
działanie skrajnych temperatur	7	1	6	4	influence of extreme temperatures
działanie materiałów szkodliwych	2	1	1	1	influence of hazardous materials
inne wydarzenia	175	196	186	209	other events

a Z tytułu których przyznano jednorazowe odszkodowania.

Ź r ó d ł o: dane Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

a For which one-off compensations were granted.

S o u r c e: data of the Agricultural Social Insurance Fund.

TABL. 19 (93). **ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA^a**

Stan w dniu 31 XII

PERSONS WORKING IN HAZARDOUS CONDITIONS^a

As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total		Zagrożenie Hazard						
			związane connected with			czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi connected with mechanical factors related to particularly dangerous machinery			
			ze środowiskiem pracy work environment		z uciążliwością pracy strenuous work				
			ogółem grand total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	
na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości per 1000 paid employees of the surveyed population									
O G Ó Ł E M	2010	55,2	47,2	26,8	22,5	19,8	18,7	8,6	5,9
T O T A L	2015	54,2	44,0	21,7	15,0	24,0	22,2	8,6	6,9
	2016	49,6	40,8	19,1	13,3	23,7	22,3	6,8	5,2
	2017	49,7	39,2	18,7	11,8	22,4	20,2	8,6	7,2
sektor publiczny		87,3	81,6	19,4	15,5	61,5	59,8	6,3	6,3
public sector									
sektor prywatny		38,8	26,8	18,6	10,7	11,0	8,6	9,2	7,5
private sector									

a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego, tzn. mającego największe szkodliwe znaczenie na danym stanowisku pracy; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 127.

a Listed only once by predominant factor, i.e., the factor having the most hazardous effect at a given workstation; data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kind of activity; see general notes, item 7 on page 127.

TABL. 19 (93). **ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA^a (dok.)**
Stan w dniu 31 XII
PERSONS WORKING IN HAZARDOUS CONDITIONS^a (cont.)
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total		Zagrożenie Hazard					
			związane connected with			czynniki mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi connected with mechanical factors related to particularly dangerous machinery		
	ze środowiskiem pracy work environment		z uciążliwością pracy strenuous work					
	ogółem grand total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors	razem total	w tym przez jedną grupę czynników of which one group of factors
na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości per 1000 paid employees of the surveyed population								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	87,5	32,8	38,6	5,8	36,8	25,3	12,1	1,7
Przemysł Industry	62,7	43,8	29,1	16,5	17,2	13,0	16,4	14,2
górnictwo i wydobywanie mining and quarrying	1,5	1,5	1,5	1,5	–	–	–	–
przetwórstwo przemysłowe manufacturing	65,7	45,5	30,6	17,4	18,9	14,4	16,2	13,7
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^a ... electricity, gas, steam and air conditioning supply	63,0	55,1	20,2	12,3	–	–	42,8	42,8
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^a water supply; sewerage, waste management and remediation activities	27,1	17,0	17,6	9,8	7,2	5,0	2,2	2,2
Budownictwo Construction	14,7	12,9	7,9	7,0	3,4	3,4	3,4	2,5
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^a Trade; repair of motor vehicles ^a	6,1	2,5	4,2	1,1	1,1	1,1	0,8	0,3
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	46,1	41,7	4,9	3,3	35,7	32,8	5,6	5,6
Administrowanie i działalność wspierająca ^a Administrative and support service activities	22,4	22,4	15,0	15,0	–	–	7,5	7,5
Edukacja Education	1,6	1,6	–	–	–	–	1,6	1,6
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	112,6	112,6	23,6	23,6	88,7	88,7	0,3	0,3

^a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego, tzn. mającego największe szkodliwe znaczenie na danym stanowisku pracy; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 127.

^a Listed only once by predominant factor, i.e., the factor having the most hazardous effect at a given workstation; data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 7 on page 127.

TABL. 20 (94). **ZATRUDNIENI NA STANOWISKACH PRACY, DLA KTÓRYCH DOKONANO OCENY RYZYKA ZAWODOWEGO^a W 2017 R.**PERSONS WORKING AT WORKSTATIONS ASSESSED FOR OCCUPATIONAL RISK^a IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przeprowadzenie oceny ryzyka zawodowego Assessment of occupational risk	Wylimitowanie lub ograniczenie ryzyka zawodowego Elimination or limitation of occupational risk	Środki zastosowane do wylimitowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego Measures taken to eliminate or reduce the occupational risk		
			techniczne technical	organiza- cyjne organisational	ochrony indywidualnej personal protection
na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości per 1000 paid employees of the surveyed population					
O G Ó Ł E M	212,9	105,4	57,1	56,0	70,9
TOTAL					
sektor publiczny	186,1	112,9	81,1	84,0	85,7
public sector					
sektor prywatny	220,7	103,2	50,0	47,8	66,5
private sector					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	296,3	130,6	65,6	28,8	108,2
Agriculture, forestry and fishing					
Przemysł	226,7	140,4	76,3	72,0	88,3
Industry					
w tym: of which:					
górnictwo i wydobywanie	121,6	–	–	–	–
mining and quarrying					
przetwórstwo przemysłowe	227,9	143,4	77,5	71,8	86,2
manufacturing					
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ electricity, gas, steam and air conditioning supply	176,8	100,3	82,9	81,7	86,8
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekulty- wacja ^Δ	269,5	153,3	68,3	81,9	141,7
water supply; sewerage, waste management and remedia- tion activities					
Budownictwo	334,2	71,7	15,1	22,6	61,2
Construction					
Handel; naprawa pojazdów samo- chodowych ^Δ	151,6	48,0	16,0	14,4	35,0
Trade; repair of motor vehicles ^Δ					
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	214,0	85,0	35,7	41,8	60,2
Informacja i komunikacja	293,2	122,4	79,7	66,9	55,5
Information and communication					
Działalność profesjonalna, nauko- wa i techniczna	490,2	–	–	–	–
Professional, scientific and techni- cal activities					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	49,9	–	–	–	–
Administrative and support service activities					
Edukacja	299,1	319,1	316,1	316,1	237,3
Education					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work ac- tivities	140,2	35,4	8,5	15,5	24,3

^a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 127.

^a Data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 7 on page 127.

TABL. 21 (95). **CHOROBY ZAWODOWE**
OCCUPATIONAL DISEASES

L A T A CHOROBY	Liczba przypadków Number of cases		Y E A R S DISEASES	
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers	na 100 tys. zatrudnionych per 100 thous. paid employees		
O G Ó Ł E M	2010 2015 2016 2017	113 94 82 116	52,0 42,8 36,9 50,5	T O T A L
Astma oskrzelowa		3	1,3	Bronchial asthma
Zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych		5	2,2	Extrinsic allergic alveolitis
Alergiczny nieżyt nosa		1	0,4	Allergic rhinitis
Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym		3	1,3	Chronic voice disorders due to excessive vocal effort
Choroby skóry		1	0,4	Skin diseases
Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy		1	0,4	Chronic diseases of locomotor system related to the way the job is performed
Obustronny trwały ubytek słuchu typu ślimakowego spowodowany hałasem		1	0,4	Bilateral permanent noise-induced hearing loss of cochlear or sensorineural type
Choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa		101	44,0	Infectious and parasitic diseases or their sequels

Ź r ó d ł o: dane Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi.

S o u r c e: data of the Institute of Occupational Medicine in Łódź.

TABL. 22 (96). **KORZYSTAJĄCY ZE ŚWIADCZEŃ Z TYTUŁU PRACY W WARUNKACH SZKODLIWYCH
DLA ZDROWIA I UCIAŹLIWYCH^a**
Stan w dniu 15 XII
PERSONS RECEIVING BENEFITS FOR WORKING IN HARMFUL TO HEALTH AND STRENUOUS
CONDITIONS^a
As of 15 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Posiłki profilaktyczne Preventive food	Napoje Drinks	Inne środki odżywcze Other nutrition	Dodatki pieniężne Allowances	Skrócony czas pracy Short time work	Dodatkowe urlopy Extra leaves	Uprawnienia wynikające z pracy w szczególnych warunkach ^b Entitlements arising from working in special conditions ^b	
O G Ó Ł E M	2010 2015 2016 2017	10013 8228 13693 9915	21172 13693 16792 10653	1072 716 1056 760	9258 4850 4323 3480	792 107 163 89	189 93 220 158	136 48 46 26
T O T A L								
sektor publiczny		2281 3630	281	1224	75	154	25	
public sector								
sektor prywatny		7634 7023	479	2256	14	4	1	
private sector								
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		804 140	–	47	–	–	4	
Agriculture, forestry and fishing								

^a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 127. ^b Lub w szczególnym charakterze.

^a Data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 7 on page 127. ^b Or in specific character.

TABL. 22 (96). **KORZYSTAJĄCY ZE ŚWIADCZEŃ Z TYTUŁU PRACY W WARUNKACH SZKODLIWYCH DLA ZDROWIA I UCIAŻLIWYCH^a (dok.)**

Stan w dniu 15 XII

PERSONS RECEIVING BENEFITS FOR WORKING IN HARMFUL TO HEALTH AND STRENUOUS CONDITIONS^a (cont.)

As of 15 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Posiłki profilaktyczne Preventive food	Napoje Drinks	Inne środki odżywcze Other nutrition	Dodatki pieniężne Allowances	Skrócony czas pracy Short time work	Dodatkowe urlopy Extra leaves	Uprawnienia wynikające z pracy w szczególnych warunkach ^b Entitlements arising from working in special conditions ^b
Przemysł Industry	5346	5279	726	1548	14	4	10
górnictwo i wydobywanie mining and quarrying	101	94	–	60	–	–	–
przetwórstwo przemysłowe manufacturing	4296	3050	300	1083	6	–	–
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ ... electricity, gas, steam and air conditioning supply	295	1369	186	115	–	–	–
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekul- tywacja ^Δ water supply; sewerage, waste management and remedia- tion activities	654	766	240	290	8	4	10
Budownictwo Construction	2052	1220	–	98	1	2	–
Handel; naprawa pojazdów samo- chodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ	892	1333	34	1008	7	2	–
Transport i gospodarka magazynowa Transportation and storage	589	1215	–	697	53	125	4
Informacja i komunikacja Information and communication	16	52	–	75	–	–	–
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	–	7	–	7	–	–	–
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities	74	–	–	–	–	–	1
Edukacja Education	19	271	–	–	–	14	–
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna Human health and social work activities	123	1136	–	–	14	11	7

a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 127. b Lub w szczególnym charakterze.

a Data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 7 on page 127. b Or in specific character.

TABLE 23 (97). **ŚWIADCZENIA Z TYTUŁU WYPADKÓW PRZY PRACY I CHORÓB ZAWODOWYCH^a**
BENEFITS FOR ACCIDENTS AT WORK AND OCCUPATIONAL DISEASES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Liczba świadczeń Number of benefits		Średni koszt 1 świadczenia w zł Average cost of benefits in zł per 1 benefit		
	ogółem total	w tym z tytułu wypadków przy pracy of which due to accidents at work	ogółem total	w tym z tytułu wypadków przy pracy of which due to accidents at work	
OGÓŁEM	2010	784	768	2558	2547
TOTAL	2015	733	721	3307	3265
	2016	730	728	3534	3512
	2017	780	776	3330	3290
sektor publiczny		193	190	3316	3263
public sector					
sektor prywatny		587	586	3334	3299
private sector					
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo ... Agriculture, forestry and fishing		6	6	7750	7750
Przemysł		416	415	3370	3320
Industry					
górnictwo i wydobywanie		5	5	2080	2080
mining and quarrying					
przetwórstwo przemysłowe		364	363	3416	3359
manufacturing					
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ		15	15	2700	2700
electricity, gas, steam and air conditioning supply					
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		32	32	3356	3356
water supply; sewerage, waste management and remediation activities					
Budownictwo		69	69	3304	3304
Construction					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		113	113	2890	2890
Trade; repair of motor vehicles ^Δ					
Transport i gospodarka magazynowa		31	31	3852	3852
Transportation and storage					
Informacja i komunikacja		4	4	1875	1875
Information and communication					
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ Administrative and support service activities		2	2	4300	4300
Edukacja		4	4	2400	2400
Education					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		135	132	3327	3252
Human health and social work activities					

^a Dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i dotyczą wybranych rodzajów działalności; patrz uwagi ogólne, ust. 7 na str. 127.

^a Data concern entities employing more than 9 persons and refer to selected kinds of activity; see general notes, item 7 on page 127.

DZIAŁ VII WYNAGRODZENIA. ŚWIADCZENIA Z UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Uwagi ogólne

Wynagrodzenia

1. Prezentowane dane nie obejmują wynagrodzeń pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, a ponadto w tabl. 1 w części „w tym podmioty o liczbie pracujących powyżej 9 osób” nie obejmują wynagrodzeń zatrudnionych w organizacjach społecznych, politycznych, związków zawodowych i innych.

2. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie (nominalne) przypadające na 1 zatrudnionego obliczono przyjmując:

- wynagrodzenia osobowe, bez wynagrodzeń osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, a także osób zatrudnionych za granicą,
- wypłaty z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach,
- dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej,
- honoraria wypłacone niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, np. dziennikarzom, realizatorom filmów, programów radiowych i telewizyjnych.

Dane o przeciętnych wynagrodzeniach dotyczą osób pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

3. Dane o przeciętnych miesięcznych wynagrodzeniach brutto przypadających na 1 zatrudnionego obejmują zaliczki na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych oraz składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i chorobowe) płacone przez ubezpieczonego pracownika, wprowadzone z dniem 1 I 1999 r. zgodnie z ustawą z dnia 13 X 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst Dz. U. 2013 poz. 1442, z późniejszymi zmianami).

4. Dane w tabl. 2–5 opracowano na podstawie reprezentacyjnego badania struktury wynagrodzeń według zawodów za październik 2016 r. Dane dotyczą zatrudnionych, którzy otrzymali wynagrodzenie za cały miesiąc, bez zatrudnionych w organizacjach: społecznych, politycznych, związków zawodowych i innych. Do obliczenia wynagrodzenia przyjęto sumę: wypłat wynagrodzeń osobowych za badany miesiąc z uwzględnieniem wypłat dokonanych za okresy dłuższe niż miesiąc w przeliczeniu na jeden miesiąc (np. 1/3 premii kwartalnej, 1/12: nagród i premii rocznych, wypłat z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach, dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej oraz honorariów).

CHAPTER VII WAGES AND SALARIES. SOCIAL SECURITY BENEFITS

General notes

Wages and salaries

1. The data presented do not include wages and salaries of employees in budgetary entities conducting activity within the scope of national defence and public safety, moreover in table 1 in range “of which entities employing more than 9 persons” do not include wages and salaries of employees in social and political organizations, trade unions and others.

2. Average monthly (nominal) wages and salaries per paid employee were calculated assuming:

- personal wages and salaries, excluding wages and salaries of outworkers as well as apprentices and persons employed abroad,
- payments from profit and balance surplus in cooperatives,
- annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere entities,
- fees paid to selected groups of employees for performing work in accordance with a labour contract, e.g. to journalists, film producers, radio and television programme producers.

Data regarding average wages and salaries concern full-time paid employees as well as part-time paid employees, whose wages and salaries have been converted into those of full-time paid employees.

3. Data regarding the average monthly gross wages and salaries per paid employee include deductions for personal income taxes and contributions to compulsory social security (retirement, pension and illness) paid by insured employee, introduced on 1 Jan 1999, in accordance with the Law on the Social Security System, dated 13 Oct 1998 (uniform text Journal of Laws 2013 item 1442, with later amendments).

4. Data in tables 2–5 were compiled on the basis of sample survey structure of wages and salaries by occupations for October 2016. Data concern paid employees, who received wages and salaries for the whole month, excluding paid employees in social and political organizations, trade unions and others. For calculating wages and salaries the sum of the following were assumed: payments of personal wages and salaries for the reference month including payments made for periods longer than one month calculated per month (e.g. 1/3 of quarterly premiums, 1/12: of annual prizes and premiums, payments from profit and balance surplus in cooperatives, annual extra wages and salaries for employees of budgetary sphere entities and fees).

Świadczenia z ubezpieczeń społecznych

1. Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych (poza rolnikami indywidualnymi)** dotyczą świadczeń wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych – ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. także z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa), a w okresie od 1 I 2009 r. do 30 VI 2014 r. – w przypadku emerytur – ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych (OFE).

Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych rolników indywidualnych** dotyczą świadczeń wypłacanych przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ze środków Funduszu Emerytalno-Rentowego i budżetu państwa (w ramach dotacji celowej oraz od 2007 r. także z odrębnego rozdziału wydatków budżetu państwa) oraz ze środków wypłacanych w ramach pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych, w przypadku gdy rolnicy posiadają uprawnienia do łącznego pobierania świadczeń z obu systemów.

2. Do świadczeń emerytalnych i rentowych uprawnieni są (łącznie z członkami ich rodzin) m.in.:

- 1) pracownicy;
- 2) osoby wykonujące pracę nakładczą;
- 3) członkowie rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni powstałych na ich bazie oraz spółdzielni kółek rolniczych;
- 4) osoby wykonujące pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy na warunkach zlecenia;
- 5) osoby prowadzące pozarolniczą działalność (w tym osoby prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek, twórcy, artyści);
- 6) duchowni;
- 7) rolnicy indywidualni;
- 8) inwalidzi wojenni i wojskowi, kombatanci oraz od 1991 r. osoby represjonowane.

3. **Świadczenia emerytalne i rentowe** (wypłacane także z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych) obejmują:

- 1) emerytury;
- 2) renty z tytułu niezdolności do pracy;
- 3) renty rodzinne.

Świadczenia emerytalne i rentowe nie obejmują emerytur i rent realizowanych na mocy umów międzynarodowych.

Świadczenia emerytalne i rentowe obejmują kwotę świadczeń należnych (bieżących i wyrównawczych) uwzględniającą od 2007 r. zmniejszenia m.in. z tytułu osiągnięcia przychodów z pracy.

4. Dane dotyczące **przeciętnej miesięcznej emerytury i renty** obliczono dzieląc ogólną kwotę świadczeń przez odpowiadającą im liczbę świadczeniobiorców.

5. Dane o świadczeniach podaje się **w ujęciu brutto**, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych i składek na ubezpieczenie zdrowotne.

Social security benefits

1. Information regarding **retirement and other pension benefits (excluding farmers)** concerns benefits which are paid in regard to non-agricultural social security system by the Social Insurance Institution – from the source of the Social Insurance Fund and the state budget (within the scope of the targeted grant as well as since 2007 also from the separate division of the state budget expenditure) as well as in the period from 1 Jan 2009 to 30 Jun 2014 – in case of retirement pensions – from the sources gathered in the open pension funds (OFE).

Information regarding **retirement and other pension benefits for farmers** concerns benefits which are paid by the Agricultural Social Insurance Fund from the source of the Pension Fund and by the state budget (within the scope of the targeted grant as well as since 2007 also from the separate division of the state budget expenditure) and also from the sources which are paid in regard to non-agricultural social security system, in case of farmers who are authorized to receive benefits from those system simultaneously.

2. Among others the following persons (including members of their families) are authorized to receive retirement and other pension benefits:

- 1) employed persons;
- 2) outworkers;
- 3) members of agricultural producers' cooperatives and cooperatives established on their basis as well as agricultural farmers' cooperatives;
- 4) persons employed on the basis of agency agreements or on the basis of order agreements;
- 5) persons engaged in non-agricultural economic activity (of which self-employed persons, creators, artists);
- 6) clergy;
- 7) farmers;
- 8) war and military invalids, combatants as well as since 1991 repressed persons.

3. **Retirement and other pension benefits** (also paid due to accidents at work and job-related illnesses) include:

- 1) retirement pensions;
- 2) disability pensions;
- 3) survivors pensions.

Retirement and other pension benefits do not include those realized on the basis of international agreements.

Retirement and other pension benefits include the amount of benefits due (current and compensatory) taking into account since 2007 the deductions, among others, in respect of achieving revenue from work.

4. Data regarding the **average monthly retirement and other pension** are calculated by dividing the total amount of benefits by the corresponding number of persons receiving these benefits.

5. Data regarding benefits are given **in gross terms**, i.e. including deductions for personal income taxes and contribution for health security.

Wynagrodzenia

Wages and salaries

TABLE 1 (98). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO**
AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym podmioty o liczbie pracują- cych po- wyżej 9 osób of which entities employing more than 9 persons	
O G Ó Ł E M	2854,02	3455,57	3583,38	3815,23	4005,94	T O T A L
sektor publiczny	3418,49	4139,30	4272,50	4456,72	4456,72	public sector
sektor prywatny	2469,41	3030,02	3171,47	3444,77	3667,12	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3770,36	5282,65	5450,83	5502,79	6277,90	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	2654,37	3344,37	3461,53	3807,95	3899,10	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	2570,36	3299,54	3409,86	3775,24	3870,15	of which manufacturing
Budownictwo	2686,33	3190,55	3446,95	3772,92	4338,94	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	2239,94	2731,24	2891,84	3089,11	3271,49	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazynowa	2283,33	2674,80	2781,64	3032,62	3290,45	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	1839,79	2312,99	2400,00	2590,44	2689,31	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja	3479,87	4155,59	4187,04	4438,06	4489,61	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpie- czeniowa	3975,13	4903,68	4979,48	5212,93	5463,79	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	3082,25	3605,71	3708,02	3927,91	3999,90	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	2496,67	3076,99	3171,92	3464,69	3856,21	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	1797,14	2227,00	2325,93	2459,62	2400,40	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne ...	3915,27	4605,52	4861,44	5092,57	5092,57	Public administration and de- fence; compulsory social security
Edukacja	3356,54	4075,74	4130,14	4215,62	4225,31	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	2945,30	3361,47	3489,49	3760,00	3805,72	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	2845,95	3371,23	3472,99	3728,33	3760,07	Arts, entertainment and recrea- tion
Pozostała działalność usługowa	2261,69	2693,04	2883,54	2929,47	2632,41	Other service activities

TABLE 2 (99). ZATRUDNIENI¹ WEDŁUG WYSOKOŚCI WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.
PAID EMPLOYMENT¹ BY AMOUNT OF GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2016

WYSZCZEGÓLNIENIE ² SPECIFICATION ²	Ogółem Grand total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector		
	ogółem grand total	męż- czyźni men	kobiety women	razem total	męż- czyźni men	kobiety women	razem total	męż- czyźni men	kobiety women
a – w tys. osób in thous. persons									
b – w odsetkach in percent									

OGÓŁEM TOTAL

OGÓŁEM	a	173,6	86,7	86,9	67,4	22,2	45,2	106,2	64,5	41,7
TOTAL	b	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

WEDŁUG PRZEDZIAŁÓW WYNAGRODZEŃ USTALONYCH NA PODSTAWIE KROTNOŚCI
PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA BRUTTO (4346,76 zł) W GOSPODARCE NARODOWEJ
BY RANGES OF WAGES AND SALARIES DETERMINED ON THE BASIS OF MULTIPLICATION OF AVERAGE
GROSS WAGES AND SALARIES (4346,76 zł) IN THE NATIONAL ECONOMY

1850,00 zł i mniej zł and less	1850,00 zł i mniej zł and less	a	16,5	8,5	8,0	0,6	0,1	0,5	15,9	8,4	7,5
		b	9,5	9,8	9,2	0,9	0,6	1,1	15,0	13,0	18,0
1850,01–2173,38	1850,01 zł – 50%	a	18,2	9,5	8,7	3,6	1,2	2,4	14,6	8,3	6,3
		b	10,5	11,0	10,0	5,3	5,6	5,2	13,8	12,9	15,2
2173,39–2912,33	(50–67)	a	37,4	17,8	19,6	12,6	4,1	8,5	24,8	13,7	11,1
		b	21,5	20,6	22,5	18,7	18,7	18,7	23,3	21,1	26,7
2912,34–3260,07	(67–75)	a	15,5	8,4	7,1	5,6	2,1	3,5	9,9	6,3	3,6
		b	8,9	9,7	8,1	8,3	9,3	7,8	9,3	9,9	8,5
3260,08–4346,76	(75–100)	a	41,6	20,7	20,9	20,0	6,5	13,5	21,6	14,2	7,4
		b	24,1	23,8	24,3	29,6	29,1	29,9	20,5	22,0	18,4
4346,77–5433,45	(100–125)	a	23,8	10,5	13,3	14,0	3,8	10,2	9,8	6,7	3,1
		b	13,7	12,1	15,3	20,8	17,0	22,6	9,2	10,4	7,3
5433,46–6520,14	(125–150)	a	9,0	4,5	4,5	5,2	1,8	3,4	3,8	2,7	1,1
		b	5,2	5,2	5,2	7,7	7,9	7,6	3,6	4,2	2,5
6520,15–7606,83	(150–175)	a	4,2	2,2	2,0	2,1	0,7	1,4	2,1	1,5	0,6
		b	2,4	2,6	2,2	3,0	3,3	2,9	2,0	2,3	1,5
7606,84–8693,52	(175–200)	a	2,3	1,4	0,9	1,2	0,6	0,6	1,1	0,8	0,3
		b	1,3	1,6	1,0	1,8	2,5	1,5	1,0	1,3	0,5
8693,53–9780,21	(200–225)	a	1,4	0,7	0,7	0,8	0,3	0,5	0,6	0,4	0,2
		b	0,8	0,8	0,8	1,1	1,4	1,0	0,6	0,6	0,5
9780,22–10866,90	(225–250)	a	0,8	0,5	0,3	0,5	0,2	0,3	0,3	0,3	0,0
		b	0,5	0,5	0,4	0,7	1,0	0,6	0,3	0,4	0,2
10866,91–11953,59	(250–275)	a	0,9	0,6	0,3	0,4	0,3	0,1	0,5	0,3	0,2
		b	0,5	0,7	0,3	0,7	1,1	0,4	0,4	0,6	0,2
11953,60–13040,28	(275–300)	a	0,6	0,4	0,2	0,3	0,2	0,1	0,3	0,2	0,1
		b	0,3	0,5	0,2	0,5	1,0	0,2	0,2	0,3	0,1
13040,29–20000,00	300% – 20000,00 zł	a	1,2	0,8	0,4	0,5	0,3	0,2	0,7	0,5	0,2
		b	0,7	0,9	0,4	0,8	1,4	0,5	0,6	0,8	0,3
20000,01 zł i więcej zł and more	20000,01 zł i więcej zł and more	a	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	0,0
		b	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,0	0,2	0,2	0,1

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. 2 W nawiasach podano procentowy rozkład wynagrodzeń w poszczególnych przedziałach (np. przedział 2173,39–2912,33 zł stanowi 50–67% przeciętnego wynagrodzenia); przedziały procentowe zostały domknięte prawostronnie (np. przedział 50–67% obejmuje wynagrodzenia stanowiące od 50,01 do 67,00% przeciętnego wynagrodzenia).

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. 2 The percentage distribution of wages and salaries in individual ranges is given in brackets (e.g. the 2173,39–2912,33 zł range accounts for 50–67% of the average wage and salary); the percentage ranges are closed on the right (e.g. the 50–67% range includes wages and salaries accounting for 50,01 to 67,00% of the average wage and salary).

TABL. 2 (99). ZATRUDNIENI¹ WEDŁUG WYSOKOŚCI WYNAGRODZENIA BRUTTO ZA PAŹDZIERNIK 2016 R. (dok.)
PAID EMPLOYMENT¹ BY AMOUNT OF GROSS WAGES AND SALARIES FOR OCTOBER 2016 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE ³ SPECIFICATION ³	Ogółem Grand total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector		
	ogółem grand total	męż- czyźni men	kobiety women	razem total	męż- czyźni men	kobiety women	razem total	męż- czyźni men	kobiety women
a – w tys. osób in thous. persons									
b – w odsetkach in percent									

WEDŁUG PRZEDZIAŁÓW WYNAGRODZEŃ USTALONYCH NA PODSTAWIE KROTNOŚCI
PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA BRUTTO (3725,72 zł) W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM
BY RANGES OF WAGES AND SALARIES DETERMINED ON THE BASIS OF MULTIPLICATION OF AVERAGE
GROSS WAGES AND SALARIES (3725,72 zł) IN PODLASKIE VOIVODSHIP

1850,00 zł i mniej zł and less	1850,00 zł i mniej zł and less	a	16,5	8,5	8,0	0,6	0,1	0,5	15,9	8,4	7,5
		b	9,5	9,8	9,2	0,9	0,6	1,1	15,0	13,0	18,0
1850,01–1862,86	1850,01 zł – 50%	a	0,8	0,5	0,3	0,1	0,0	0,1	0,7	0,5	0,2
		b	0,4	0,5	0,4	0,1	0,2	0,0	0,7	0,7	0,7
1862,87–2496,23	(50–67)	a	33,8	16,3	17,5	9,1	2,9	6,2	24,7	13,4	11,3
		b	19,5	18,8	20,2	13,5	13,1	13,6	23,3	20,8	27,3
2496,24–2794,29	(67–75)	a	15,0	7,3	7,7	5,2	1,7	3,5	9,8	5,6	4,2
		b	8,7	8,4	8,9	7,7	7,5	7,8	9,3	8,7	10,1
2794,30–3725,72	(75–100)	a	40,7	21,7	19,0	15,8	5,6	10,2	24,9	16,1	8,8
		b	23,4	24,9	21,8	23,4	25,1	22,7	23,4	25,0	21,0
3725,73–4657,15	(100–125)	a	31,5	14,7	16,8	16,5	5,1	11,4	15,0	9,6	5,4
		b	18,2	17,0	19,3	24,4	22,6	25,5	14,1	15,0	12,7
4657,16–5588,58	(125–150)	a	16,6	7,3	9,3	10,1	2,8	7,3	6,5	4,5	2,0
		b	9,6	8,5	10,7	15,0	12,5	16,2	6,1	7,1	4,7
5588,59–6520,01	(150–175)	a	7,1	3,6	3,5	4,1	1,5	2,6	3,0	2,1	0,9
		b	4,1	4,2	4,0	6,1	6,7	5,8	2,8	3,3	2,1
6520,02–7451,44	(175–200)	a	3,7	2,0	1,7	1,8	0,6	1,2	1,9	1,4	0,5
		b	2,1	2,3	2,0	2,7	2,8	2,6	1,8	2,1	1,3
7451,45–8382,87	(200–225)	a	2,3	1,3	1,0	1,2	0,5	0,7	1,1	0,8	0,3
		b	1,3	1,5	1,1	1,8	2,4	1,5	1,0	1,2	0,7
8382,88–9314,30	(225–250)	a	1,3	0,7	0,6	0,7	0,3	0,4	0,6	0,4	0,2
		b	0,7	0,8	0,7	1,0	1,3	0,9	0,6	0,6	0,4
9314,31–10245,73	(250–275)	a	1,0	0,5	0,5	0,6	0,2	0,4	0,4	0,3	0,1
		b	0,6	0,6	0,5	0,9	1,1	0,8	0,3	0,4	0,2
10245,74–11177,16	(275–300)	a	0,8	0,5	0,3	0,4	0,2	0,2	0,4	0,3	0,1
		b	0,5	0,6	0,4	0,6	0,7	0,5	0,4	0,6	0,2
11177,17–20000,00	300% – 20000,00 zł	a	2,3	1,6	0,7	1,2	0,7	0,5	1,1	0,9	0,2
		b	1,3	1,9	0,7	1,8	3,3	1,0	1,0	1,3	0,5
20000,01 zł i więcej zł and more	20000,01 zł i więcej zł and more	a	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,2	0,0
		b	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,0	0,2	0,2	0,1

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. 3 W nawiasach podano procentowy rozkład wynagrodzeń w poszczególnych przedziałach (np. przedział 1862,87–2496,23 zł stanowi 50–67% przeciętnego wynagrodzenia); przedziały procentowe zostały domknięte prawostronnie (np. przedział 50–67% obejmuje wynagrodzenia stanowiące od 50,01 do 67,00% przeciętnego wynagrodzenia).

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. 3 The percentage distribution of wages and salaries in individual ranges is given in brackets (e.g. the 1862,87–2496,23 zł range accounts for 50–67% of the average wage and salary); the percentage ranges are closed on the right (e.g. the 50–67% range includes wages and salaries accounting for 50,01 to 67,00% of the average wage and salary).

TABL. 3 (100). **ZATRUDNIENI^a ORAZ PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO WEDŁUG GRUP ZAWODÓW WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.**
PAID EMPLOYMENT^a AND AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES BY PERFORMED OCCUPATIONAL GROUPS FOR OCTOBER 2016

GRUPY ZAWODÓW ^b	Zatrudnieni w odsetkach Paid employees in percent			Przeciętne wynagrodzenia brutto w zł Average gross wages and salaries in zł			OCCUPATIONAL GROUPS ^b
	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women	ogółem total	mężczyźni men	kobiety women	
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	3725,72	3809,67	3641,96	TOTAL
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy	7,7	7,8	7,6	6610,33	7194,61	6009,52	Managers
Specjaliści	24,9	14,2	35,5	4477,62	4838,15	4333,47	Professionals
specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych	3,0	4,2	1,9	4577,82	4784,74	4107,61	science and engineering professionals
specjaliści do spraw zdrowia	3,6	1,0	6,1	4245,33	4684,66	4172,92	health professionals
specjaliści nauczania i wychowania	11,4	4,7	18,1	4457,97	4615,18	4417,12	teaching professionals
specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania	5,2	2,8	7,7	3908,68	4217,52	3795,99	business and administration professionals
specjaliści do spraw technologii informacyjno-komunikacyjnych	0,4	0,7	0,1	4740,17	4947,38	3659,83	information and communications technology professionals
specjaliści z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury	1,2	0,8	1,6	7488,80	8770,39	6865,81	legal, social and cultural professionals
Technicy i inny średni personel	12,2	9,1	15,4	3666,30	4083,59	3421,57	Technicians and associate professionals
średni personel nauk fizycznych, chemicznych i technicznych	2,8	4,4	1,2	4310,19	4476,06	3704,35	science and engineering associate professionals
średni personel do spraw zdrowia	2,0	0,9	3,0	3059,74	3607,42	2894,34	health associate professionals
średni personel do spraw biznesu i administracji	6,0	3,0	9,0	3619,83	3826,00	3552,80	business and administration associate professionals
średni personel z dziedziny prawa, spraw społecznych, kultury i pokrewny	1,3	0,5	2,2	3419,70	3304,22	3445,07	legal, social, cultural and related associate professionals
technicy informatycy	0,2	0,4	-	3662,22	3662,22	-	information and communications technicians
Pracownicy biurowi	8,0	6,8	9,2	3322,88	3333,21	3315,22	Clerical support workers
sekretarki, operatorzy urządzeń biurowych i pokrewni	2,1	0,8	3,5	3353,60	3827,01	3243,32	general and keyboard clerks
pracownicy obsługi klienta	0,7	0,2	1,2	3286,28	2839,50	3343,53	customer services clerks
pracownicy do spraw finansowo-statystycznych i ewidencji materiałowej	4,0	5,2	2,7	3140,20	3186,05	3051,56	numerical and material recording clerks
pozostali pracownicy obsługi biura	1,3	0,7	1,9	3857,14	4009,85	3804,56	other clerical support workers

a Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7, pkt 1) na str. 23.

a Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. b See general notes to the Yearbook, item 7, point 1) on page 23.

TABL. 3 (100). **ZATRUDNIENI^a ORAZ PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO WEDŁUG GRUP ZAWODÓW WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2016 R. (dok.)**
PAID EMPLOYMENT^a AND AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES BY PERFORMED OCCUPATIONAL GROUPS FOR OCTOBER 2016 (cont.)

GRUPY ZAWODÓW ^b	Zatrudnieni w odsetkach Paid employees in percent			Przeciętne wynagrodzenia brutto w zł Average gross wages and salaries in zł			OCCUPATIONAL GROUPS ^b
	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	
Pracownicy usług i sprzedawcy	9,9	6,1	13,6	2535,03	2662,98	2477,90	Service and sales workers
pracownicy usług osobistych	1,7	1,3	2,2	2398,64	2499,30	2338,80	personal service workers
sprzedawcy i pokrewni	6,5	3,0	9,9	2628,41	2921,32	2538,15	sales workers
pracownicy opieki osobistej i pokrewni	0,6	0,1	1,0	2332,48	2207,60	2349,39	personal care workers
pracownicy usług ochrony	1,1	1,6	0,6	2307,06	2345,89	2200,60	protective services workers
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	0,3	0,4	0,2	2186,07	2210,54	2143,81	Skilled agricultural, forestry and fishery workers
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	14,9	26,1	3,6	3455,04	3519,70	2989,99	Craft and related trades workers
robotnicy budowlani i pokrewni (z wyłączeniem elektryków)	4,4	8,7	0,1	3929,16	3932,10	3706,45	building and related trades workers, excluding electricians
robotnicy obróbki metali, mechanicy maszyn i urządzeń i pokrewni ...	4,7	9,4	0,1	3299,87	3306,39	2682,52	metal, machinery and related trades workers
rzemieślnicy i robotnicy poligraficzni	0,5	0,6	0,3	3488,79	3499,06	3464,35	handicraft and printing workers
elektrycy i elektronicy	1,4	2,8	0,0	3791,60	3799,51	2028,00	electrical and electronic trades workers
robotnicy w przetwórstwie spożywczym, obróbce drewna, produkcji wyrobów tekstylnych i pokrewni	3,8	4,5	3,1	2970,18	2993,37	2936,78	food processing, wood working, garment and other craft and related trades workers
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	13,3	22,0	4,6	2973,29	3036,69	2671,74	Plant and machine operators and assemblers
operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych	4,6	6,6	2,7	3147,30	3325,87	2710,03	stationary plant and machine operators
monterzy	1,7	1,5	1,8	2878,64	3233,54	2578,57	assemblers
kierowcy i operatorzy pojazdów	7,0	13,9	0,1	2880,79	2878,19	3143,78	drivers and mobile plant operators
Pracownicy wykonujący prace proste	8,9	7,5	10,3	2509,79	2713,92	2360,91	Elementary occupations
w tym:							of which:
robotnicy wykonujący prace proste w rolnictwie, leśnictwie i rybactwie ...	0,0	0,0	-	3370,30	3370,30	-	agricultural, forestry and fishery labourers
robotnicy wykonujący prace proste w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie	2,8	3,8	1,8	2834,68	2905,82	2684,09	labourers in mining, construction, manufacturing and transport

a Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7, pkt 1) na str. 23.

a Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. b See general notes to the Yearbook, item 7, point 1) on page 23.

TABLE 4 (101). PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO¹ ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.
AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES¹ FOR OCTOBER 2016

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector		
	ogółem grand total	męż- czyźni men	kobiety women	razem total	męż- czyźni men	kobiety women	razem total	męż- czyźni men	kobiety women
a – w zł in zł									
b – OGÓŁEM=100,0 TOTAL=100,0									

OGÓŁEM TOTAL

OGÓŁEM	a	3725,72	3809,67	3641,96	4262,65	4462,05	4164,88	3384,97	3585,46	3074,59
TOTAL	b	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA BY EDUCATIONAL LEVEL

Wyższe ze stopniem naukowym co najmniej doktora oraz tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym	a	4794,17	5444,41	4497,74	4911,43	5538,44	4700,55	4563,70	5337,22	3970,69
Tertiary with academic degree (at least doctorate) or tertiary with Master's degree, physician degree or equivalent	b	128,7	142,9	123,5	115,2	124,1	112,9	134,8	148,9	129,1
Wyższe z tytułem inżyniera, licencjata, dyplomowanego ekonomisty lub równorzędnym	a	3808,76	4169,05	3493,63	4016,19	4340,53	3874,14	3679,95	4111,86	3113,99
Tertiary with engineer degree, licentiate (Bachelor's), economist with diploma or equivalent	b	102,2	109,4	95,9	94,2	97,3	93,0	108,7	114,7	101,3
Policealne	a	3176,47	3648,05	3035,82	3493,67	3901,97	3407,30	2994,71	3550,82	2797,99
Post-secondary	b	85,3	95,8	83,4	82,0	87,4	81,8	88,5	99,0	91,0
Średnie zawodowe	a	3254,18	3410,10	2989,56	3492,23	3911,65	3184,06	3186,09	3321,79	2886,74
Vocational secondary	b	87,3	89,5	82,1	81,9	87,7	76,5	94,1	92,6	93,9
Średnie ogólnokształcące	a	3028,11	3291,19	2777,08	3238,18	3513,47	3090,46	2957,51	3242,43	2629,64
General secondary	b	81,3	86,4	76,3	76,0	78,7	74,2	87,4	90,4	85,5
Zasadnicze zawodowe	a	3011,80	3204,89	2533,97	3000,83	3282,96	2476,25	3014,67	3186,62	2553,45
Basic vocational	b	80,8	84,1	69,6	70,4	73,6	59,5	89,1	88,9	83,1
Gimnazjalne	a	2604,21	2697,26	1872,73	2437,83	2437,83	–	2608,05	2704,03	1872,73
Lower secondary	b	69,9	70,8	51,4	57,2	54,6	–	77,0	75,4	60,9
Podstawowe i niepełne podstawowe	a	2918,48	3146,51	2395,45	2848,82	3110,81	2437,93	2937,88	3154,93	2378,98
Primary and incomplete primary	b	78,3	82,6	65,8	66,8	69,7	58,5	86,8	88,0	77,4

WEDŁUG WIEKU BY AGE

24 lata i mniej	a	2654,93	2766,02	2422,31	2550,85	2482,66	2573,26	2664,64	2775,14	2384,86
and less	b	71,3	72,6	66,5	59,8	55,6	61,8	78,7	77,4	77,6
25–34	a	3167,64	3306,75	2996,49	3425,97	3632,79	3325,87	3076,99	3247,59	2785,56
	b	85,0	86,8	82,3	80,4	81,4	79,9	90,9	90,6	90,6
35–44	a	3905,54	4080,25	3754,77	4370,97	4544,46	4303,10	3613,29	3938,31	3169,09
	b	104,8	107,1	103,1	102,5	101,8	103,3	106,7	109,8	103,1
45–54	a	3984,87	4122,38	3882,94	4499,67	4847,38	4351,11	3495,72	3744,56	3196,69
	b	107,0	108,2	106,6	105,6	108,6	104,5	103,3	104,4	104,0
55–59	a	3921,88	3920,55	3923,07	4351,91	4471,73	4284,65	3482,22	3574,92	3350,90
	b	105,3	102,9	107,7	102,1	100,2	102,9	102,9	99,7	109,0
60–64	a	4234,34	4233,17	4236,95	4539,76	4420,68	4705,86	4023,00	4134,73	3653,82
	b	113,7	111,1	116,3	106,5	99,1	113,0	118,8	115,3	118,8
65 lat i więcej	a	4497,09	4341,66	8518,73	5147,85	4808,49	10250,47	4030,32	4021,57	4478,00
and more	b	120,7	114,0	233,9	120,8	107,8	246,1	119,1	112,2	145,6

¹ Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

¹ Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons.

TABL. 4 (101). **PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA BRUTTO¹ ZA PAŹDZIERNIK 2016 R. (dok.)**
AVERAGE GROSS WAGES AND SALARIES¹ FOR OCTOBER 2016 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total			Sektor publiczny Public sector			Sektor prywatny Private sector		
	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women	ogółem total	męż- czyźni men	kobiety women
a – w zł in zł									
b – OGÓŁEM=100,0 TOTAL=100,0									

WEDŁUG STAŻU PRACY BY WORK SENIORITY

Do 1,9 roku a	2579,97	2678,44	2431,72	2770,88	2857,23	2724,71	2545,20	2660,91	2333,28
1,9 years and less b	69,2	70,3	66,8	65,0	64,0	65,4	75,2	74,2	75,9
2,0–4,9 a	2957,53	3127,25	2729,69	3317,63	3707,43	3141,79	2862,15	3052,90	2519,24
b	79,4	82,1	75,0	77,8	83,1	75,4	84,6	85,1	81,9
5,0–9,9 a	3350,61	3498,67	3163,07	3593,94	3806,90	3476,02	3256,86	3432,21	2949,41
b	89,9	91,8	86,9	84,3	85,3	83,5	96,2	95,7	95,9
10,0–14,9 a	3794,55	4070,11	3517,61	4192,69	4379,45	4104,24	3576,77	3979,42	2973,70
b	101,8	106,8	96,6	98,4	98,1	98,5	105,7	111,0	96,7
15,0–19,9 a	4021,21	4200,97	3869,76	4514,82	4903,50	4367,25	3688,34	3976,21	3290,73
b	107,9	110,3	106,3	105,9	109,9	104,9	109,0	110,9	107,0
20 lat i więcej a	4140,28	4220,13	4073,62	4511,58	4682,44	4424,33	3742,85	3931,80	3481,79
20 years and more b	111,1	110,8	111,9	105,8	104,9	106,2	110,6	109,7	113,2

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons.

TABL. 5 (102). **MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO NAJWYŻSZE (decyle) W GRUPACH DECYLOWYCH PRACOWNIKÓW ZATRUDNIONYCH¹ WEDŁUG WIELKICH GRUP ZAWODÓW² WYKONANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2016 R.**

DECILE EARNINGS (the upper limits of gross wages and salaries received by decile paid employment¹) BY GREAT OCCUPATIONAL GROUPS² FOR OCTOBER 2016

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Najwyższe wynagrodzenia (decyle) w grupie decylowej w zł Decile earnings (the upper limits of gross wages and salaries received by decile paid employment) in zł										
	a – ogółem total	b – mężczyźni men	c – kobiety women	pierwszej first	drugiej second	trzeciej third	czwartej fourth	piątej (mediana) fifth (median)	szóstej sixth	siódmej seventh	ósmej eighth
OGÓŁEM a	1864,80	2173,05	2511,84	2855,82	3242,86	3650,69	4113,56	4680,00	5729,42		
TOTAL b	1852,00	2139,20	2528,68	2864,13	3217,87	3615,00	4078,65	4712,51	6000,00		
..... c	1880,00	2200,00	2500,00	2844,63	3270,39	3693,48	4140,73	4666,04	5509,76		
Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy Managers	a 2705,92	3739,00	4488,36	5059,43	5769,92	6514,34	7291,12	8372,26	10750,83		
b	2790,00	3620,00	4525,00	5209,34	5997,59	6850,00	7817,61	9385,96	12195,62		
c	2680,00	3862,14	4406,53	4900,61	5569,17	6261,20	6825,05	7675,41	9440,37		
Specjaliści a	2549,32	3051,25	3478,34	3838,89	4162,83	4457,55	4822,16	5311,10	6242,60		
b	2265,00	2911,44	3465,56	3876,81	4233,18	4671,71	5211,95	5958,33	7700,00		
c	2629,55	3096,00	3486,87	3829,84	4142,44	4408,94	4715,00	5126,38	5871,77		
Technicy i inny średni personel a	2033,52	2530,03	2811,90	3102,81	3396,71	3680,00	4007,61	4558,49	5402,47		
b	2004,17	2689,16	3018,04	3422,17	3785,75	4127,12	4625,55	5172,16	6320,57		
c	2036,00	2457,38	2756,67	3000,00	3262,86	3502,97	3770,16	4096,15	4791,04		

1 Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. 2 Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7, pkt 1) na str. 23.

1 Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. 2 See general notes to the Yearbook, item 7, point 1) on page 23.

TABL. 5 (102). **MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO NAJWYŻSZE (decyle) W GRUPACH DECYLOWYCH PRACOWNIKÓW ZATRUDNIONYCH: WEDŁUG WIELKICH GRUP ZAWODÓW: WYKONYWANYCH ZA PAŹDZIERNIK 2016 R. (dok.)**

DECILE EARNINGS (the upper limits of gross wages and salaries received by decile paid employment¹) BY GREAT OCCUPATIONAL GROUPS² FOR OCTOBER 2016 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Najwyższe wynagrodzenia (decyle) w grupie decylowej w zł Decile earnings (the upper limits of gross wages and salaries received by decile paid employment) in zł										
	a – ogółem total	b – mężczyźni men	c – kobiety women	pierwszej first	drugiej second	trzeciej third	czwartej fourth	piątej (mediana) fifth (median)	szóstej sixth	siódmej seventh	ósmej eighth
Pracownicy biurowi	a	2000,00	2308,50	2631,95	2885,24	3154,57	3440,33	3735,73	4136,54	4835,01	
Clerical support workers	b	2060,00	2500,00	2691,61	2983,04	3180,08	3381,80	3690,96	4076,00	4736,15	
	c	2000,00	2216,67	2573,42	2815,67	3124,13	3477,76	3788,66	4200,00	4911,34	
Pracownicy usług i sprze- dawcy	a	1850,00	1850,00	1869,76	2060,00	2200,00	2370,00	2656,00	3017,31	3695,62	
Service and sales workers	b	1850,00	1850,00	1968,78	2114,94	2297,30	2631,79	2926,44	3288,80	3890,00	
	c	1850,00	1850,00	1850,00	2037,65	2172,53	2320,33	2537,83	2859,21	3545,40	
Rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy	a	1850,00	1850,00	1850,00	1850,00	1900,00	1900,00	2000,00	2277,00	3115,80	
Skilled agricultural, forestry and fishery workers	b	1850,00	1850,00	1850,00	1850,00	1850,00	1850,00	1900,00	2045,00	2277,00	3115,80
	c	1850,00	1850,00	1850,00	1850,00	1900,00	1900,00	2000,00	2964,00	3125,48	
Robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	a	1850,00	2200,00	2567,12	2844,50	3132,69	3446,49	3811,97	4227,38	4964,50	
Craft and related trades workers	b	1850,00	2212,88	2612,40	2887,40	3176,32	3500,00	3852,68	4308,00	5107,89	
	c	1900,00	2172,75	2330,34	2573,62	2801,68	3150,54	3571,27	3951,53	4156,30	
Operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń	a	1897,24	2000,00	2150,24	2387,87	2643,68	2966,97	3378,96	3820,21	4398,00	
Plant and machine opera- tors and assemblers	b	1855,53	1984,13	2160,00	2430,70	2731,34	3070,11	3471,40	3917,47	4479,04	
	c	1954,58	2050,00	2100,00	2253,49	2399,51	2571,38	2877,04	3367,35	3912,41	
Pracownicy wykonujący prace proste	a	1850,00	1896,67	2067,68	2198,69	2322,38	2472,85	2663,11	2894,76	3388,08	
Elementary occupations	b	1850,00	1967,42	2127,00	2281,67	2472,85	2731,56	2963,03	3327,51	3829,00	
	c	1850,00	1864,87	2035,92	2135,41	2268,33	2363,50	2514,37	2700,48	2952,45	

¹ Dane dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych bez przeliczania na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. ² Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7, pkt 1) na str. 23.

¹ Data concern full- and part-time paid employees without converting into full-time paid employees and include entities employing more than 9 persons. ² See general notes to the Yearbook, item 7, point 1) on page 23.

Świadczenia z ubezpieczeń społecznych

Social security benefits

TABL. 6 (103). **EMERYCI I RENCISCI^a**
RETIREES AND PENSIONERS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	276277	257862	259299	260271	T O T A L
Pobierający emerytury i renty wypła- cane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych	178299	170596	172727	175122	Persons receiving retirement and other pensions paid by the Social Insurance Institution
emerytury	127442	123999	127014	130496	retirement pensions
renty z tytułu niezdolności do pracy	25167	20823	19984	19053	disability pensions
renty rodzinne	25690	25774	25729	25573	survivors pensions
Rolnicy indywidualni	97978	87266	86572	85149	Farmers

a Przeciętna liczba w roku.

Ź r ó d ł o: dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

a Annual average number.

S o u r c e: data of the Social Insurance Institution and the Agricultural Social Insurance Fund.

TABL. 7 (104). **ŚWIADCZENIA EMERYTALNE I RENTOWE BRUTTO**
GROSS RETIREMENT AND OTHER PENSION BENEFITS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M G R A N D T O T A L					
Świadczenia w mln zł	4165,2	4886,0	4999,3	5177,4	Benefits in mln zł
WYPŁACANE PRZEZ ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH PAID BY THE SOCIAL INSURANCE INSTITUTION					
R a z e m T o t a l					
Świadczenia w mln zł	3084,9	3681,8	3797,1	3972,1	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna emerytura i renta w zł	1441,83	1798,48	1831,95	1890,50	Average monthly retirement and other pension in zł
Emerytury Retirement pensions					
Świadczenia w mln zł	2332,9	2809,1	2925,0	3093,9	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna emerytura w zł	1525,45	1887,83	1919,10	1975,74	Average monthly retirement pension in zł
Renty z tytułu niezdolności do pracy Disability pensions					
Świadczenia w mln zł	357,1	373,6	364,4	359,1	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna renta w zł	1182,35	1495,27	1519,52	1570,48	Average monthly pension in zł
Renty rodzinne Survivors pensions					
Świadczenia w mln zł	394,9	499,1	507,7	519,1	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna renta w zł	1281,21	1613,57	1644,36	1691,56	Average monthly pension in zł
ROLNIKÓW INDYWIDUALNYCH^a FARMERS^a					
Świadczenia w mln zł	1080,3	1204,2	1202,2	1205,4	Benefits in mln zł
Przeciętna miesięczna emerytura i renta w zł	918,86	1149,95	1157,18	1179,66	Average monthly retirement and other pension in zł

a Łącznie z wypłatami z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w przypadku łączenia uprawnień do świadczeń z tego systemu z uprawnieniami do świadczeń z Funduszu Emerytalno-Rentowego; patrz uwagi ogólne, ust. 1 na str. 155.

Ź r ó d ł o: dane Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego.

a Including payments from non-agricultural social security system in the case of a simultaneous right to benefits from this fund and to benefits from the Pension Fund; see general notes, item 1 on page 155.

S o u r c e: data of the Social Insurance Institution and the Agricultural Social Insurance Fund.

DZIAŁ VIII BUDŻETY GOSPODARSTW DOMOWYCH

Uwagi ogólne

1. Podstawowym źródłem informacji o warunkach bytu ludności, tj. poziomie i strukturze dochodu rozporządzalnego, wydatków i spożycia, wyposażeniu gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania oraz zagrożeniu ubóstwem, jest reprezentacyjne badanie **budżetów gospodarstw domowych**. Badaniem objęte są wszystkie grupy gospodarstw domowych, z wyjątkiem zamieszkujących obiekty zbiorowego zakwaterowania. Gospodarstwa domowe obywateli obcego państwa zamieszkujące w Polsce stale lub przez dłuższy czas i posługujące się językiem polskim biorą udział w badaniu.

Jednostką badania jest **gospodarstwo domowe** jedno- lub wieloosobowe. Gospodarstwo domowe **jednoosobowe** stanowi osoba utrzymująca się samodzielnie, tzn. niełącząca swoich dochodów z dochodami innych osób bez względu na to, czy mieszka sama czy z innymi osobami. Przez gospodarstwo domowe **wieloosobowe** rozumie się zespół osób zamieszkujących razem i wspólnie utrzymujących się.

Wyniki badania oparte są na oświadczeniach osób biorących udział w badaniu budżetów gospodarstw domowych.

Wyniki z badania przeważone zostały danymi o strukturze gospodarstw domowych według liczby osób i miejsca zamieszkania pochodzącymi z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011.

2. Badanie budżetów gospodarstw domowych prowadzone jest metodą rotacji miesięcznej w cyklu kwartalnym, co oznacza, że w każdym miesiącu w badaniu uczestniczą inne gospodarstwa domowe, a po kwartale w gospodarstwach domowych, które brały udział w badaniu miesięcznym danego kwartału przeprowadzany jest wywiad dotyczący niektórych wydatków, m.in. na zakup przedmiotów trwałego użytkowania (telewizor, pralkę, lodówkę itp.), na opłaty za usługi (lekarskie, stomatologiczne itp.) oraz wyposażenia gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania.

Badaniem objęto wszystkie gospodarstwa domowe zamieszkałe w wylosowanych mieszkaniach, reprezentujące społeczno-ekonomiczne grupy ludności, tj. gospodarstwa domowe: pracowników, rolników, pracujących na własny rachunek, emerytów, rencistów oraz utrzymujących się z niezarobkowych źródeł (innych niż emerytura lub renta).

CHAPTER VIII HOUSEHOLD BUDGETS

General notes

1. The basic source of information regarding the living conditions of the population, i.e. the level and structure of available income, expenditure and consumption, furnishing the households with durable goods as well as risk of poverty, is a sample survey of **household budgets**. All groups of households, excluding those living in institutional households, are included in the survey. The households of foreign citizens with permanent or long-lasting residence in Poland and using Polish participate in the survey.

The survey unit is a one- or a multi-person **household**. **One-person** household is understood as an individual maintaining independently, i.e. income is not combined with the income of others, regardless of the fact whether the individual lives alone or with other persons. **Multi-person** household is understood as a group of people living together and maintaining themselves jointly.

Survey results are based on declarations made by persons participating in the survey of household budgets.

Data obtained from the household budget survey were weighted with data on the structure of households by number of persons and place of residence coming from the Population and Housing Census 2011.

2. The survey of household budgets is conducted using the method of monthly rotation with a quarterly cycle, which means that each month different households participate in the survey and after each quarter an interview is conducted in households which participated in the monthly survey of a given quarter concerning some expenditure, i.a. on purchase of durable goods (a television set, washing machine, refrigerator etc.), on payments for services (medical, dental etc.) as well as on furnishing the households with durable goods.

The survey included all households within randomly selected dwellings representing socio-economic groups of the population, i.e. households of: employees, farmers, self-employed, retirees, pensioners as well as households maintained from non-earned sources (other than retirement pay or pensions).

3. Kategorie osób występujących w gospodarstwach domowych (tabl. 1) ustalone zostały na podstawie ich głównego źródła utrzymania, czyli źródła przynoszącego największy dochód:

1) osoby pracujące, do których zalicza się:

- a) pracujących najemnie, dla których głównym źródłem utrzymania jest dochód z pracy najemnej, niezależnie od rodzaju umowy zawartej z pracodawcą (umowa o pracę na czas nieokreślony lub określony, mianowanie, powołanie, praca sezonowa, praca dorywcza, umowa o wykonanie pracy nakładczej, umowa agencyjna, umowa-zlecenie, umowa ustna itd.),
- b) pracujących w gospodarstwie indywidualnym w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), dla których głównym źródłem utrzymania jest dochód z pracy w użytkowanym przez siebie gospodarstwie indywidualnym w rolnictwie,
- c) pracujących na własny rachunek (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), dla których głównym źródłem utrzymania jest prowadzenie działalności gospodarczej (poza użytkowaniem gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie), w tym wynajmem nieruchomości związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą oraz wykonywanie wolnego zawodu, a od 2005 r. także członków spółdzielni rolniczej;

2) osoby pobierające emeryturę lub rentę, których głównym źródłem utrzymania jest otrzymywana emerytura lub renta;

3) osoby utrzymujące się z niezarobkowych źródeł innych niż emerytura lub renta, których głównym źródłem utrzymania są: świadczenia z ubezpieczeń społecznych, dochód ze świadczeń pozostałych, (m.in. zasiłek rodzinny wraz z dodatkami, świadczenia i zasiłki pielęgnacyjne, świadczenia wychowawcze „Rodzina 500+” – od II kwartału 2016 r.), dochody z tytułu własności, dochody z wynajmu budynków (w tym mieszkań) i budowli (w tym garaży) niezwiązanych z prowadzoną działalnością gospodarczą, pozostałe dochody oraz inne przychody (podjęte lokaty i sprzedane papiery wartościowe, sprzedaż majątku, zaciągnięte pożyczki i kredyty);

4) osoby pozostające na utrzymaniu (bez własnego źródła utrzymania) są utrzymywane przez inne osoby będące członkami tego samego gospodarstwa domowego. Do grupy tej nie zalicza się dzieci w wieku 15–18 lat otrzymujących świadczenia wychowawcze „Rodzina 500+” (od II kwartału 2016 r.).

4. Dochód rozporządzalny obejmuje bieżące dochody pieniężne i niepieniężne (w tym wartość spożycia naturalnego, tj. wartość towarów i usług konsumpcyjnych pobranych na potrzeby gospodarstwa domowego z działalności gospodarczej na własny rachunek – rolniczej i pozarolniczej oraz wartość towarów i usług otrzymanych bezpłatnie), bez zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych płaconych z tytułu dochodów (z pracy najemnej, ze

3. The categories of persons comprising households (table 1) were established on the basis of their primary source of maintenance, i.e. source deriving the greatest income:

1) employed persons include:

- a) hired employees, for whom the main source of maintenance is income from hired work, regardless of the type of contract concluded with the employer (a labour contract for a specified or unspecified period, postings, appointments, seasonal work, odd jobs, outwork, agency contracts, commission contracts, verbal contracts etc.),
- b) employees on a private farm in agriculture (including contributing family workers), for whom the main source of maintenance is income from private farm work,
- c) self-employed persons (including contributing family workers), for whom the main source of maintenance is conducting economic activity (excluding the use of a private farm in agriculture) including rental of real estate connected with conducting economic activity and practicing a learned profession as well as members of agricultural production cooperatives since 2005;

2) persons receiving retirement pay or pension, for whom the main source of maintenance is the retirement pay or pension;

3) persons maintained from non-earned sources other than retirement pay or pension, for whom the main source of maintenance is: social security benefits, income from other benefits (i.a. family allowance, supplements to family allowance, nursing allowances and benefits, child-raising benefit "Family 500+" – since the second quarter of 2016), income from owning, income from leasing buildings (including dwellings) and structures (including garages) not connected with conducting economic activity, other income as well as other revenue (deposits withdrawn and securities sold, the sale of assets, extended loans and credits);

4) dependents (without their own source of maintenance) are maintained by other persons being members of the same household. This group excludes children aged 15–18 receiving child-rearing benefit "Family 500+" (since the second quarter of 2016).

4. Available income includes current monetary and non-monetary income (including the value of own consumption, i.e. consumer goods and services acquired for household needs from self-employed agricultural or non-agricultural economic activity as well as the value of goods and services received free of charge), excluding prepayments on personal income tax paid with income (from hired

świadczeń z ubezpieczeń społecznych oraz ze świadczeń pozostałych), bez składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne płacone przez ubezpieczonego pracownika (patrz uwagi ogólne działu „Wynagrodzenia. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych”, ust. 3 na str. 154) oraz bez podatków płaconych przez osoby pracujące na własny rachunek.

W skład dochodu rozporządzalnego wchodzi:

- 1) dochód z pracy najemnej – uzyskany we wszystkich miejscach pracy danego członka gospodarstwa domowego, niezależnie od długości trwania okresu pracy i rodzaju umowy o pracę – który obejmuje wszystkie dochody uzyskiwane z tytułu pracy najemnej, w tym: wynagrodzenia, wypłaty niezaliczone do wynagrodzeń (np. dodatek za rozłąkę, ekwiwalent pieniężny za używanie własnej odzieży zamiast roboczej, kwoty uzyskane z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych), zasiłki chorobowe (pobrane w czasie trwania stosunku pracy), wyrównawcze, opiekuńcze, dochody w formie niepieniężnej (opłacone przez pracodawcę);
- 2) dochód z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie, który stanowi różnicę między wartością produkcji rolniczej (łącznie ze spożyciem naturalnym) a poniesionymi bieżącymi nakładami na nią (tj. zakup produktów i usług, wynagrodzenie i składki na obowiązkowe ubezpieczenie społeczne pracowników najemnych). Dochód ten jest pomniejszony o podatki związane z prowadzeniem gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie oraz od 2004 r. powiększony o dopłaty dla rolnictwa;
- 3) dochód z pracy na własny rachunek, który stanowi część dochodu uzyskanego z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek poza gospodarstwem indywidualnym w rolnictwie (w tym dochód z wynajmu budynków i budowli) oraz z wykonywania wolnego zawodu, jaki został przeznaczony na pozyskanie towarów i usług konsumpcyjnych na potrzeby gospodarstwa domowego oraz na inwestycje o charakterze mieszkaniowym (zakup, budowa, remont lub modernizacja mieszkania lub domu mieszkalnego);
- 4) dochód z własności (odsetki, udziały w zyskach przedsiębiorstw, w tym dywidendy, dochody z dzierżawy ziemi) oraz dochody z wynajmu budynków (w tym mieszkań) i budowli (w tym garaży) niezwiązanych z prowadzoną działalnością gospodarczą, który stanowi różnicę między przychodami a poniesionymi nakładami i podatkami;
- 5) dochód ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych, który obejmuje emerytury, renty i zasiłki (chorobowe – po ustaniu stosunku pracy), świadczenia rehabilitacyjne i jednorazowe odszkodowania powypadkowe oraz od 2005 r. renty strukturalne dla rolników indywidualnych;
- 6) dochód ze świadczeń pozostałych, który obejmuje m.in. zasiłki dla bezrobotnych, zasiłki i świadczenia przedemerytalne, świadczenia rodzinne, świadczenie wychowawcze „Rodzina 500+ – od II kwartału 2016 r., rentę socjalną, świadczenia pieniężne i niepieniężne udzielane na podstawie ustawy o pomocy społecznej, stypendia;

work and social security benefits as well as from other benefits), excluding contributions to obligatory social security paid by the insured employee (see general notes in the chapter “Wages and salaries. Social security benefits”, item 3 on page 154) as well as excluding taxes paid by self-employed persons.

Available income comprises:

- 1) income from hired work – obtained in all workplaces by a given household member, regardless of the length of time worked or the type of labour agreement – which includes all income obtained from hired work, including: wages and salaries, payments not included in wages and salaries (e.g. severance pay, the monetary equivalent for the use of personal instead of company clothing, sums received from a company social benefit fund), sick benefits (taken during the period of employment), compensatory and nursing benefits, income in a non-monetary form (paid by the employer);
- 2) income from a private farm in agriculture, which accounts for the difference in the value of agricultural production (including own consumption) and current expenditure borne on it (i.e. the purchase of products and services, wages and salaries as well as contributions to compulsory social security of hired employees). This income is reduced by taxes connected with tending a private farm in agriculture and since 2004 increased by subsidies for agriculture;
- 3) income from self-employment, which accounts for a portion of income obtained from conducting self-employed economic activity excluding a private farm in agriculture (including income from leasing buildings and structures) as well as income from doing freelance work. This portion was designated for purchasing consumer goods and services to satisfy household needs as well as for investments with a residential character (purchasing, building, renovating or modernizing a dwelling or a house);
- 4) income from property (interest, shares in company profits, including dividends, income from land leasing) as well as income from rental of buildings (including dwellings) and structures (including garages) not connected with conducted economic activity, measured as a difference between revenues and investment and taxes;
- 5) income from social security benefits, which includes retirement pay, pensions and benefits (sick benefits – after termination of employment, rehabilitation benefits) and one-off accident compensations, as well as since 2005, early retirement pay for farmers;
- 6) income from other benefits, which includes, i.a. unemployment benefits, pre-retirement benefits and allowances, family allowances, child-raising benefit “Family 500+” – since the second quarter of 2016, social pension, monetary and non-monetary assistance provided on the basis of the Law on Social Welfare, scholarships;

7) pozostały dochód, który obejmuje m.in. dary (w tym alimenty od osób prywatnych), odszkodowania z tytułu ubezpieczeń w instytucjach ubezpieczeniowych, wygrane w grach hazardowych i loteryjnych.

Dochód rozporządzalny przeznaczony jest na wydatki oraz przyrost oszczędności.

Dochód do dyspozycji jest to dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki. Dochód do dyspozycji przeznaczony jest na wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz przyrost oszczędności.

5. Wydatki obejmują wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz pozostałe wydatki.

Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne przeznaczone są na zaspokojenie potrzeb gospodarstwa domowego. Obejmują wydatki na towary i usługi zakupione za gotówkę, również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej i na kredyt, wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego. Towary konsumpcyjne obejmują dobra nietrwałego użytkowania (np. żywność, napoje, artykuły farmaceutyczne), półtrwałego użytkowania (np. odzież, książki, zabawki) i trwałego użytkowania (np. samochody, pralki, lodówki, telewizory). Do wydatków nie zalicza się funduszu remontowego.

Pozostałe wydatki obejmują m.in. kwoty przekazane innym gospodarstwom domowym i instytucjom niekomercyjnym, w tym dary; koszty zakwaterowania młodzieży i studentów uczących się poza domem; alimenty dla osób prywatnych; niektóre podatki, np. od nieruchomości, od spadków i darowizn, od dochodów z własności, z wynajmu i sprzedaży nieruchomości; straty pieniężne.

6. Grupowania przychodów i rozchodów gospodarstw domowych dokonano w dostosowaniu do zasad systemu rachunków narodowych, w tym wydatki na towary i usługi konsumpcyjne zagregowano zgodnie z Klasyfikacją Spożycia Indywidualnego według Celu do Badania Budżetów Gospodarstw Domowych (COICOP).

7. Spożycie artykułów żywnościowych (w ujęciu ilościowym) w gospodarstwach domowych obejmuje artykuły zakupione za gotówkę, również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej i na kredyt, otrzymane nieodpłatnie oraz pobrane z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie, bądź z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek (spożycie naturalne); bez spożycia w placówkach gastronomicznych.

8. Zagrożenie ubóstwem – gospodarstwo domowe (a tym samym wszystkie osoby wchodzące w jego skład) zostało uznane za ubogie, jeżeli poziom jego wydatków (obejmujących także wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego) był niższy od wartości przyjętej za granicę ubóstwa. Dla wyeliminowania wpływu, jaki na koszty utrzymania gospodarstw domowych wywiera ich skład społeczno-demograficzny, zarówno przy obliczaniu poziomu wydatków w gospodarstwach domowych, jak i ustalaniu granic ubóstwa (relatywnego oraz minimum egzystencji), zastosowano tak zwaną **oryginalną skalę ekwiwalentności OECD**. Według tej skali, wagę 1

7) other income, which includes, i.a. gifts (of which private alimony), insurance indemnities, winnings from gambling games and lotteries.

Available income is designated for expenditure as well as for an increase in savings.

Disposable income is understood as available income reduced by other expenditures. Disposable income is designated for consumer goods and services as well as for an increase in savings.

5. Expenditure includes expenditure on consumer goods and services as well as other expenditure.

Expenditure on consumer goods and services is designated for meeting household needs. It includes expenditure on goods and services purchased for cash, with the use of cash or a credit card and on credit, the value of articles received free of charge as well as the value of own consumption. Consumer goods include non-durable goods (e.g. food, beverages, pharmaceutical products), semi-durable goods (e.g. clothing, books, toys) and durable goods (e.g. cars, washing machines, refrigerators, television sets). Expenditures do not include renovation fund.

Other expenditure includes, i.a. amounts transferred to other households and non-commercial institutions, including gifts; boarding costs of youth and students studying away from home; private alimony; some taxes, e.g. on real estate, inheritance and donations, income from property as well as renting and selling real estate; monetary losses.

6. Household revenues and expenses are classified in accordance with national accounts, of which expenditure on consumer goods and services was aggregated in accordance with the Classification of Individual Consumption by Purpose for the Household Budget Survey (COICOP).

7. Consumption of foodstuffs (in terms of quantity) in households includes articles purchased for cash, with the use of cash or a credit card and on credit, received free of charge as well as taken from a private farm in agriculture or from conducted self-employed economic activity (own consumption); excluding consumption in catering establishments.

8. Risk of poverty – a household and thus all its members have been regarded as poor if the expenditure level (including the value of products received free of charge as well as the value of own consumption) was below the adopted poverty threshold. In order to eliminate the effect of the socio-demographic composition of household on the maintenance costs, the so-called **original OECD equivalence scale** has been used for the calculation of the households' expenditure level and determination of poverty thresholds (relative and subsistence minimum). According to this scale, weight 1

przypisuje się pierwszej osobie w gospodarstwie domowym w wieku 14 lat i więcej, wagę 0,7 – każdej następnej osobie w tym wieku oraz wagę 0,5 – każdemu dziecku w wieku poniżej 14 lat. Oznacza to np., że granica ubóstwa relatywnego dla gospodarstwa 4-osobowego złożonego z dwóch osób dorosłych i dwójki dzieci jest 2,7 razy wyższa niż dla gospodarstwa 1-osobowego.

Relatywna granica ubóstwa to 50% średnich miesięcznych wydatków ustalonych na poziomie wszystkich gospodarstw domowych z uwzględnieniem tzw. oryginalnej skali ekwiwalentności OECD.

„Ustawowa” granica ubóstwa to kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej (jednolity tekst Dz. U. 2016 poz. 930) uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego z systemu pomocy społecznej.

Minimum egzystencji, uznane za granicę ubóstwa skrajnego, wyznacza poziom zaspokojenia potrzeb, poniżej którego występuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka. Przy ustalaniu granic ubóstwa skrajnego przyjmuje się poziom minimum egzystencji obliczany przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych dla 1-osobowego gospodarstwa pracowniczego.

is attributed to the first person in the household at the age of 14 and over, weight 0,7 – to any other person at that age and weight 0,5 – to every child under 14. And thus, for instance, the relative poverty threshold for a 4-person household consisting of two adult persons and two children is 2,7 times as high as that for a 1-person household.

Relative poverty threshold is 50% of the mean monthly expenditure determined at the level of all households estimated with the use of the so-called original OECD equivalence scale.

“Legal” poverty threshold is the amount which, according to the Law on Social Assistance (uniform text in Journal of Laws 2016 item 930), provides eligibility for a monetary benefit from social assistance.

The subsistence minimum, regarded as the extreme poverty threshold, sets the level of the satisfaction of needs below which the biological existence or psychophysical human development. The starting point adopted for determination of the extreme threshold is subsistence minimum estimated by the Institute of Labour and Social Studies for the 1-person employees' household.

TABL. 1 (105). **GOSPODARSTWA DOMOWE**
HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Gospodarstwa domowe objęte badaniem	1204	1154	1152	1157	Households included in the survey
Przeciętna liczba osób w gospodarstwie domowym	2,95	2,63	2,63	2,54	Average number of persons in a household
w tym:					of which:
pracujących	1,13	1,04	1,03	0,99	employed
pobierających świadczenia społeczne	0,88	0,83	1,10	1,23	receiving social benefits
w tym emeryturę lub rentę	0,77	0,74	0,75	0,74	of which retirement pay or pension
pozostających na utrzymaniu	0,89	0,71	0,44	0,28	dependents

TABL. 2 (106). **PRZECIĘTNY MIESIĘCZNY DOCHÓD ROZPORZĄDZALNY NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
AVERAGE MONTHLY PER CAPITA AVAILABLE INCOME IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł		in zł		
O G Ó Ł E M	1108,47	1257,93	1419,83	1585,57	T O T A L
w tym dochód do dyspozycji ...	1071,70	1208,57	1372,37	1542,95	of which disposable income
w tym:					of which:
Z pracy najemnej	454,42	593,24	562,09	618,17	From hired work
Z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie	215,43	116,89 ^a	232,42 ^b	297,55 ^c	From a private farm in agriculture
Z pracy na własny rachunek	66,68	90,30 ^d	99,62 ^e	89,49 ^f	From self-employment
Ze świadczeń społecznych	320,83	388,32	456,13	70,58	From social benefits

a-f Błąd względny szacunków przekracza 10% i wynosi: a – 29,62%, b – 33,30%, c – 18,25%, d – 14,24%, e – 10,98%, f – 17,93%.

a-f Relative error of estimates exceeds 10% and equals: a – 29,62%, b – 33,30%, c – 18,25%, d – 14,24%, e – 10,98%, f – 17,93%.

TABL. 3 (107). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYDATKI NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
AVERAGE MONTHLY PER CAPITA EXPENDITURE IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł		in zł		
O G Ó Ł E M	854,97	1003,43	1020,30	1027,46	T O T A L
W tym towary i usługi konsumpcyjne ^a	818,21	954,07	972,83	984,84	Of which consumer goods and services ^a
w tym:					of which:
żywność i napoje bezalkoholowe ..	246,82	267,14	282,26	290,76	food and non-alcoholic beverages
napoje alkoholowe i wyroby tytonio- we	22,81	24,61 ^b	24,93	23,49	alcoholic beverages and tobacco
odzież i obuwie	42,65	50,94	60,06	54,60	clothing and footwear
użytkowanie mieszkania i nośniki energii	168,57	201,93	194,25	186,69	housing, water, electricity, gas and other fuels
wyposażenie mieszkania i prowa- dzenie gospodarstwa domowego	52,88	56,63 ^c	55,80	55,21 ^d	furnishings, household equipment and routine maintenance of the house
zdrowie	41,35	53,10	50,21	55,51	health
w tym artykuły farmaceutyczne	26,28	31,65	32,30	33,05	of which pharmaceutical products
transport	80,16	99,16	85,15	97,63 ^e	transport
łącność ^f	37,83	50,38	49,21	49,58	communications ^f
rekreacja i kultura ^g	53,41	55,57	60,67	59,54	recreation and culture ^g
edukacja ^h	10,49	6,37 ⁱ	6,97 ^k	5,37 ^l	education ^h
restauracje i hotele	17,75	35,49 ^m	42,43	46,99 ⁿ	restaurants and hotels
inne towary i usługi	39,56	49,46	57,60	56,57	miscellaneous goods and services
w tym higiena osobista	23,07	27,17	28,14	30,86	of which personal care

a Łącznie z kieszonkowym nieuwzględnionym w podziale według rodzajów wydatków. b–e, i–n Błąd względny szacunków przekracza 10% i wynosi: b – 11,28%, c – 13,71%, d – 10,29%, e – 21,76%, i – 17,47%, k – 16,96%, l – 22,57%, m – 10,53%, n – 12,78%. f Od 2013 r. łącznie z wydatkami na usługi internetowe. g Od 2013 r. bez wydatków na usługi internetowe. h Łącznie z wychowaniem przedszkolnym.

a Including pocket money not considered in items by types of expenditures. b–e, i–n Relative error of estimates exceeds 10% and equals b – 11,28%, c – 13,71%, d – 10,29%, e – 21,76%, i – 17,47%, k – 16,96%, l – 22,57%, m – 10,53%, n – 12,78%. f Since 2013 including expenditures for Internet services. g Since 2013 excluding expenditures for Internet services. h Including pre-school education.

TABLE 4 (108). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE SPOŻYCIE NIEKTÓRYCH ARTYKUŁÓW ŻYWNOŚCIOWYCH NA 1 OSOBĘ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
AVERAGE MONTHLY PER CAPITA CONSUMPTION OF SELECTED FOODSTUFFS IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Pieczywo i produkty zbożowe ^a w kg	6,96	5,88	6,08	5,86	Bread and cereals ^a in kg
w tym pieczywo ^b	4,46	3,49	3,54	3,46	of which bread ^b
Mięso ^c w kg	7,00	6,36	6,87	6,88	Meat ^c in kg
w tym wędliny i pozostałe przetwo- ry mięsne ^d	2,84	2,31	2,48	2,48	of which processed meat and other meat preparations ^d
Ryby i owoce morza ^e w kg	0,58	0,48	0,48	0,42	Fish and seafood ^e in kg
Mleko ^f w l	4,45	3,88	3,62	3,52	Milk ^f in l
Jogurty ^g w kg	0,75	0,56	0,55	0,54	Yoghurt ^g in kg
Sery i twarogi ^h w kg	0,81	0,72	0,73	0,71	Cheese and curd ^h in kg
Jaja w szt.	12,51	12,61	11,90	12,40	Eggs in units
Oleje i tłuszcze ⁱ w kg	1,51	1,07	1,10	1,08	Oils and fats ⁱ in kg
w tym masło	0,13	0,15	0,15	0,15	of which butter
Owoce ^k w kg	3,44	3,78	3,86	3,54	Fruit ^k in kg
Warzywa w kg	10,78	9,66	10,60	9,05	Vegetables in kg
w tym ziemniaki	5,69	4,47	5,24	3,91	of which potatoes
Cukier w kg	1,36	1,22	1,10	0,99	Sugar in kg
Kawa, herbata, kakao w kg	0,25	0,24	0,23	0,22	Coffee, tea, cocoa in kg
Wody mineralne i źródlane w l	3,51	4,07	4,22	4,75	Mineral or spring waters in l
Soki owocowe i warzywne w l	0,80	0,83	0,89	Fruit and vegetable juices in l

a Od 2013 r. bez mąki ziemniaczanej. b Od 2013 r. bez pieczywa chrupkiego, tostowego i cukierniczego. c Od 2013 r. łącznie z boczkiem surowym (ujmowanym do 2012 r. w pozycji „Oleje i tłuszcze”). d Od 2013 r. łącznie z wyrobami garmażeryjnymi, bez przetworów podrobowych. e Do 2012 r. określane jako „Ryby”; bez marynat, przetworów ze zwierząt morskich i słodkowodnych, wyrobów garmażeryjnych i panierowanych oraz od 2013 r. bez konserw rybnych. f Bez zagęszczonego i w proszku. g Do 2013 r. łącznie z napojami mlecznymi. h Od 2013 r. bez serków słodkich. i Od 2013 r. bez boczku surowego. k łącznie z nasionami i pestkami jadalnymi.

a Since 2013 excluding potato flour. b Since 2013 excluding crisp bread, toasted bread and confectionery. c Since 2013 including raw bacon (until 2012, included in position “Oils and fats”). d Since 2013 including ready-to-serve food, excluding offal preparations. e Until 2012 defined as „Fish”; excluding pickles, processed sea and fresh-water food and fish, ready-to-serve foods including coated food products as well as since 2013 excluding canned fish. f Excluding condensed and powdered milk. g Until 2013 including milk-based beverages. h Since 2013 excluding sweet cottage cheese. i Since 2013 excluding raw bacon. k Including seeds and edible kernel.

TABLE 5 (109). **GOSPODARSTWA DOMOWE WYPOSAŻONE W NIEKTÓRE PRZEDMIOTY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA^a**
HOUSEHOLDS EQUIPPED WITH SELECTED DURABLE GOODS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w % ogółu gospodarstw domowych in % of total households				
Chłodziarka	97,9	99,0	99,3	99,2	Refrigerator
Zamrażarka	41,9	33,3	26,8	23,7	Freezer
Automat pralniczy	83,2	91,9	93,2	93,2	Automatic washing machine
Zmywarka do naczyń	9,7	22,1	22,1	24,6	Dishwasher
Kuchenka mikrofalowa	56,4	63,6	61,0	62,2	Microwave oven
Kuchenka elektryczna z płytą cera- miczną, indukcyjną	6,3	8,4	10,1	Electric cooker with ceramic plate, inductive
Samochód osobowy	58,0	63,4	61,7	60,9	Passenger car

a Opracowano na podstawie stanu w końcu poszczególnych kwartałów.
a Compiled on the basis of data at the end of individual quarters.

TABL. 5 (109). **GOSPODARSTWA DOMOWE WYPOSAŻONE W NIEKTÓRE PRZEDMIOTY TRWAŁEGO UŻYTKOWANIA^a (dok.)**
HOUSEHOLDS EQUIPPED WITH SELECTED DURABLE GOODS^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w % ogółu gospodarstw domowych in % of total households				
Sprzęt do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku ^b	80,3	77,4	74,4	Equipment for reception, recording and reproduction of sound ^b
Odbiornik telewizyjny	98,5	97,6	97,7	97,1	Television set
Odtwarzacz DVD	43,9	29,0	24,3	21,8	DVD player
Telefon komórkowy	81,4	87,9	89,8	90,7	Mobile phone
w tym smartfon	40,0	49,5	56,9	of which smartphone
Zestaw kina domowego	12,1	10,4	9,1	6,7	Home cinema set
Urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej	50,9	54,8	55,0	59,6	Satellite or cable television equipment
Aparat fotograficzny cyfrowy	42,0	44,1	40,5	36,0	Digital camera
Komputer osobisty	59,7	67,9	67,8	68,2	Personal computer
w tym z dostępem do Internetu	52,2	67,1	66,4	66,6	of which with access to the Internet
w tym z dostępem szerokopasmowym	58,9	57,0	58,9	of which broadband access
Drukarka	37,8	35,5	30,9	30,4	Printer
w tym drukarka wielofunkcyjna	22,3	18,5	19,3	of which multifunction printer

a Opracowano na podstawie stanu w końcu poszczególnych kwartałów. b Obejmuje: radio, radiomagnetofon, radio z odtwarzaczem płyt kompaktowych lub radiomagnetofon z odtwarzaczem płyt kompaktowych, wieżę.

a Compiled on the basis of data at the end of individual quarters. b Including: radio, radio tape recorder, radio with compact disc player, radio tape recorder with compact disc player, stereo music system.

TABL. 6 (110). **WSKAŹNIKI ZAGROŻENIA UBÓSTWEM W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH^a**
AT-RISK OF POVERTY RATES IN HOUSEHOLDS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Osoby – w % ogółu osób w gospodarstwach – o wydatkach poniżej:					Persons – in % of total persons in households – with expenditures below:
relatywnej granicy ubóstwa	25,0	19,1	17,0	22,4	relative poverty threshold
„ustawowej” granicy ubóstwa	11,3	13,4	14,7	16,6	"legal" poverty threshold
minimum egzystencji	9,1	7,8	4,2	7,2	subsistence minimum

a Patrz uwagi ogólne, ust. 8 na str. 168.

a See general notes, item 8 on page 168.

DZIAŁ IX INFRASTRUKTURA KOMUNALNA. MIESZKANIA

Uwagi ogólne

Infrastruktura komunalna

1. Informacje o urządzeniach i usługach komunalnych opracowano **metodą rodzaju działalności**, tj. według kryterium przeznaczenia urządzeń, niezależnie od przeważającego rodzaju działalności podmiotu gospodarczego, z wyjątkiem danych o komunikacji miejskiej opracowanych metodą przedsiębiorstw. Definicję **metody przedsiębiorstw** podano w uwagach ogólnych do Rocznika ust. 5 na str. 23.

Dane o urządzeniach komunalnych dotyczą urządzeń czynnych.

2. Informacje o **długości sieci wodociągowej i gazowej** dotyczą przewodów ulicznych bez przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i innych obiektów. Informacje o sieci gazowej uwzględniają dane o sieci przesyłowej oraz sieci rozdzielczej.

Dane o **długości sieci kanalizacyjnej**, oprócz przewodów ulicznych, uwzględniają kolektory, tj. przewody odbierające ścieki z sieci ulicznej; nie uwzględniają natomiast kanałów przeznaczonych wyłącznie do odprowadzania wód opadowych.

Przez **przyłącza wodociągowe i kanalizacyjne** prowadzące do budynków mieszkalnych (łącznie z budynkami zbiorowego zamieszkania, jak np.: hotele pracownicze, domy studenckie i internaty, domy opieki społecznej) oraz **przyłącza gazowe** prowadzące do budynków (łącznie z budynkami niemieszkalnymi) rozumie się odgałęzienia łączące poszczególne budynki z siecią rozdzielczą lub w przypadku kanalizacji – z siecią ogólnospławną.

Źródł uliczny jest to urządzenie zainstalowane do ulicznego przewodu wodociągowego, służące do pobierania wody przez ludność bezpośrednio z tego przewodu.

Dane o zużyciu wody z wodociągów w gospodarstwach domowych obejmują ilość wody pobranej z sieci wodociągowej za pomocą urządzeń zainstalowanych w budynku.

3. Dane o **korzystających z wodociągu i kanalizacji** obejmują ludność zamieszkałą w budynkach mieszkalnych dołączonych do określonej sieci oraz ludność korzystającą z wodociągu poprzez źródła podwórzowe i uliczne (urządzenia zainstalowane do ulicznego przewodu wodociągowego), a w przypadku kanalizacji – wpusty kanalizacyjne.

CHAPTER IX MUNICIPAL INFRASTRUCTURE. DWELLINGS

General notes

Municipal infrastructure

1. Information regarding municipal installations and services was compiled using the **kind of activity method**, i.e. according to the criterion of installation designation, regardless of the predominant kind of activity of the economic entity, with the exception of data regarding urban area transportation compiled using the enterprise method. The definition of the **enterprise method** is given in the general notes to the Yearbook, item 5 on page 23.

Data regarding municipal installations concern operative installations.

2. Information regarding the **length of the water supply and gas supply networks** concerns street conduits excluding connections leading to residential buildings and other constructions. Information on the gas supply system includes data on the transmission network and the distribution network.

Data regarding the **length of the sewage network**, apart from street conduits, include collectors, i.e. conduits receiving sewage from the street network; while they do not include sewers designed exclusively for draining run-off.

Water supply and sewage connections leading to residential buildings (including collective accommodation facilities, e.g.: employee boarding houses, student dormitories and boarding schools, social welfare homes) and **gas supply connections** leading to buildings (including non-residential buildings) are understood as branches linking individual buildings with the distribution network or, in case of the sewage system – with the main drainage system.

Street outlet is a device connected with the water supply system, used by the population as a direct source of water supply.

Data regarding consumption of water in households include quantity of water collected from the water supply system by facilities installed in building.

3. Data regarding the **users of water supply and sewage systems** include the population living in residential buildings connected to a defined system as well as the population using the water supply system through common courtyards or street outlets (devices connected to the street water supply conduit) and in case of sewage – sewage inlets.

Dane o **korzystających z gazu** dotyczą ludności w mieszkaniach wyposażonych w instalacje gazu z sieci.

Dane o ludności korzystającej z wodociągu, kanalizacji i gazu obejmują również ludność w budynkach zbiorowego zamieszkania.

4. Zużycie energii elektrycznej i gazu z sieci w gospodarstwach domowych ustala się na podstawie zaliczkowego systemu opłat.

5. Informacje z zakresu **ciepłownictwa** obejmują budynki mieszkalne oraz urzędów i instytucji, ogrzewane centralnie za pośrednictwem sieci przesyłowej rozumianej jako układ instalacji połączonych i współpracujących ze sobą, służących do przesyłania i dystrybucji czynnika grzejącego do odbiorcy.

Kotłownia – budynek lub pomieszczenie wraz z ustawionymi w nim kotłami oraz urządzeniami służącymi do wytwarzania energii cieplnej na cele grzewcze lub ogrzewania i równoczesnego dostarczania ciepłej wody.

6. Dane o **odpadach komunalnych** dotyczą odpadów powstających w gospodarstwach domowych, (z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji), a także odpadów niezawierających odpadów niebezpiecznych pochodzących od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Informacje o odpadach komunalnych do 2014 r. podaje się zgodnie z katalogiem odpadów wprowadzonym rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 IX 2001 r. (Dz. U. Nr 112, poz. 1206) z późniejszymi zmianami, natomiast od 2015 r. dane są zgodne z katalogiem odpadów wprowadzonym rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 XII 2014 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. poz. 1923).

7. Dane o **nieczystościach ciekłych** dotyczą nieczystości pochodzących z gospodarstw domowych (budynków mieszkalnych), budynków użyteczności publicznej oraz budynków jednostek prowadzących działalność gospodarczą – w przypadku, gdy nie są odprowadzane siecią kanalizacyjną.

8. Parki spacerowo-wypoczynkowe są to tereny zieleni o powierzchni co najmniej 2 ha, urządzone i konserwowane z przeznaczeniem na cele wypoczynkowe ludności, wyposażone w drogi, place zabaw, aleje spacerowe, ławki itp.

Zieleńce są to tereny zieleni o powierzchni poniżej 2 ha, na których dominującą funkcję pełni wypoczynek.

Tereny zieleni osiedlowej występują przy zabudowie mieszkaniowej, pełnią funkcję wypoczynkową, izolacyjną i estetyczną.

Data regarding the **gas users** concern the population in dwellings equipped with gas installations connected to the gas supply system.

Data regarding the population using the water supply, sewage and gas supply systems include also the population in collective accommodation facilities.

4. Consumption of electricity and gas from the gas supply system in households is established on the basis of an estimated system of payments.

5. Information within the range of **heating** regards dwellings as well as offices and institutions with central heating within the transmission network considered as a system of conduits used to lead and distribute heating medium to consumer.

Boiler house is a building or space with boilers and installations used for production of thermal energy to heating or both heating and supplying warm water.

6. Data on **municipal waste** concern waste generated by households (excluding discarded vehicles) as well as waste not containing hazardous waste originating from other producers of waste, which because of its character or composition is similar to waste from households.

Until 2014 information on municipal waste were consistent with the waste catalogue introduced by the decree of the Minister of the Environment, dated 27 Sep 2001 (Journal of Laws No. 112, item 1206) with later amendments, while the data since 2015 – with the waste catalogue introduced by the decree of the Minister of the Environment, dated 9 Dec 2014 (Journal of Laws item 1923).

7. Data on **liquid waste** concern waste coming from households (dwellings), public buildings and buildings of units running a business – in case it is not discharged by sewage system.

8. Strolling-recreational parks are green areas of at least 2 ha in size, maintained for the recreational needs of the population, featuring roads, squares, walkways, benches, etc.

Lawns are areas of less than 2 ha in size, in which recreational activity dominates.

Estate green belts are located in residential areas and are used for the purposes of recreation and isolation.

Mieszkania

1. Informacje o **zasobach mieszkaniowych i mieszkaniach oddanych do użytkowania** dotyczą mieszkań, a także izb i powierzchni użytkowej w tych mieszkaniach, znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Dane nie obejmują lokali zbiorowego zamieszkania (hotele pracowniczych, domów studenckich i internatów, domów opieki społecznej i innych) i pomieszczeń nieprzeznaczonych na cele mieszkalne, a z różnych względów zamieszkałych (pomieszczeń inwentarskich, barakowozów, statków, wagonów i innych).

Mieszkanie jest to lokal składający się z jednej lub kilku izb łącznie z pomieszczeniami pomocniczymi, wybudowany lub przebudowany dla celów mieszkalnych dla jednej rodziny, konstrukcyjnie wydzielony (trwałymi ścianami) w obrębie budynku, do którego to lokalu prowadzi niezależne wejście z klatki schodowej, ogólnego korytarza, wspólnej sieni bądź bezpośrednio z ulicy, podwórza lub ogrodu.

Izba jest to pomieszczenie w mieszkaniu oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami, o powierzchni co najmniej 4 m², z bezpośrednim oświetleniem dziennym, tj. oknem lub oszklonymi drzwiami w ścianie zewnętrznej budynku. Za izbę uważa się zarówno pokój, jak i kuchnię, jeśli odpowiada warunkom określonym w definicji.

Dane o **liczbie izb w mieszkaniach** uwzględniają także izby użytkowane stale i wyłącznie do prowadzenia działalności gospodarczej, jeżeli izby te znajdowały się w obrębie mieszkania konstrukcyjnego i nie miały dodatkowego oddzielnego wejścia z ulicy, podwórza lub z ogólnie dostępnej części budynku.

Powierzchnia użytkowa mieszkania jest to łączna powierzchnia pokoi, kuchni, przedpokoi, łazienek i wszystkich innych pomieszczeń wchodzących w skład mieszkania.

2. Dane o **zasobach mieszkaniowych** opracowano na podstawie bilansu zasobów mieszkaniowych według stanu w dniu 31 XII, w każdorazowym podziale administracyjnym.

3. **Bilanse zasobów mieszkaniowych** sporządza się dla okresów międzypisowych w oparciu o wyniki ostatniego spisu powszechnego (dla lat 2002–2009 przyjęto jako bazę wyjściową wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002, od 2010 r. – wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011), przyjmując od 2002 r. za podstawę mieszkania zamieszkałe i niezamieszkałe oraz uwzględniając przyrosty i ubytki zasobów mieszkaniowych.

4. Do przeliczeń na 1 osobę (1000 ludności itp.) liczby mieszkań, izb lub powierzchni użytkowej mieszkań (na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych) od 2002 r. przyjęto ogólną liczbę ludności według stanu w dniu 31 XII.

Dwellings

1. Information regarding **dwelling stocks and completed dwellings** concerns dwellings as well as rooms and the usable floor space in these dwellings, located in residential and non-residential buildings. Data do not include collective accommodation facilities (employee hostels, student dormitories and boarding schools, social welfare homes and others) and space not designed for residential purposes, but which for various reasons are inhabited (animal accommodations, caravans, ships, wagons and others).

Dwelling is a premise comprising one or several rooms including auxiliary space, built or remodelled for residential purposes for a single family, structurally separated (by permanent walls) within a building, into which separate access leads from a staircase, passage, common hall or directly from the street, courtyard or garden.

Room is space in a dwelling separated from other space by permanent walls, with an area of at least 4 m², with direct day lighting, i.e. with a window or door containing a glass element in an external wall of the building. A kitchen area is treated as a room if it meets the conditions described in the definition.

Data regarding the **number of rooms in dwellings** include also rooms used regularly and exclusively to conduct economic activity if these rooms are located within a construction of dwelling and do not have additional separate access from street, courtyard or from common space in the building.

Usable floor space of dwelling is the total usable floor space of rooms, kitchen, foyers, bathrooms, and all other spaces comprising the dwelling.

2. Data regarding **dwelling stocks** have been compiled on the basis of the balance of dwelling stocks, as of 31 Dec, in each administrative division.

3. The **balances of dwelling stocks** are estimated for the periods between censuses on the basis of results from last census (for the years 2002–2009 the basis assumed were the results of the Population and Housing Census 2002, since 2010 – the results of the Population and Housing Census 2011), since 2002 assuming inhabited and uninhabited dwellings as a basis and considering increases and decreases of dwelling stocks.

4. Since 2002 total number of population as of 31 Dec has been used in calculations per capita (1000 population etc.) regarding number of dwellings, number of rooms or dwelling usable floor space (based on balances of dwelling stocks).

5. Dane o **mieszkaniach**, których **budowę rozpoczęto** dotyczą mieszkań: w nowych budynkach mieszkalnych, w budynkach niemieszkalnych, uzyskanych w wyniku rozbudowy budynków (w części stanowiącej rozbudowę), uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych.

6. Informacje o **mieszkaniach, powierzchni użytkowej mieszkań oraz o izbach oddanych do użytkowania** dotyczą mieszkań w budynkach nowo wybudowanych i rozbudowanych (w części stanowiącej rozbudowę) oraz uzyskanych w wyniku przebudowy pomieszczeń niemieszkalnych.

Informacje o efektach:

- **budownictwa spółdzielczego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez spółdzielnie mieszkaniowe, z przeznaczeniem dla osób będących członkami tych spółdzielni;
- **budownictwa komunalnego (gminnego)** dotyczą mieszkań realizowanych w całości z budżetu gminy (głównie o charakterze socjalnym lub interwencyjnym);
- **budownictwa zakładowego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez zakłady pracy (sektora publicznego i prywatnego), z przeznaczeniem na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych pracowników tych zakładów (bez mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą zaliczanych do budownictwa indywidualnego);
- **budownictwa przeznaczonego na sprzedaż lub wynajem** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez różnych inwestorów w celu osiągnięcia zysku (bez mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą zaliczanych do budownictwa indywidualnego);
- **budownictwa społecznego czynszowego** dotyczą mieszkań realizowanych przez towarzystwa budownictwa społecznego (działające na zasadzie non profit) z wykorzystaniem kredytu z Banku Gospodarstwa Krajowego;
- **budownictwa indywidualnego** dotyczą mieszkań oddanych do użytkowania przez osoby fizyczne (prowadzące i nieprowadzące działalności gospodarczej), fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora lub na sprzedaż i wynajem.

5. Data regarding **dwelling**s in which **construction has begun** concern dwellings: in new residential buildings, in non-residential buildings, dwelling created as a result of enlarging building (the enlarged portion), created as a result of adapting non-residential spaces.

6. Information regarding **dwelling**s, **useful floor area of dwellings** as well as regarding **rooms completed** concerns dwellings in newly built and expanded buildings (the enlarged portion) as well as dwellings obtained as a result of adapting non-residential spaces.

Information regarding the results of:

- **cooperative construction** concerns dwellings completed by housing cooperatives, designed for persons being members of these cooperatives;
- **municipal (gmina) construction** concerns dwellings realized in full from the gmina budget (primarily with a public assistance or intervention character);
- **company construction** concerns dwellings completed by companies (of the public and private sectors), designed for meeting the residential needs of the employees of these companies (excluding dwellings completed by natural persons conducting economic activity included in private construction);
- **construction for sale or rent** concerns dwellings completed by various investors in order to achieve a profit (excluding dwellings completed by natural persons conducting economic activity included in private construction);
- **public building society** concerns dwellings built by public building societies (operating on a non-profit basis) utilizing credit from the state bank BGK;
- **private construction** concerns dwellings completed by natural persons (conducting or not conducting economic activity), foundations, churches and religious associations, designed for the own use of the investor or for sale and rent.

Infrastruktura komunalna

Municipal infrastructure

TABL. 1 (111). **WODOCIĄGI I KANALIZACJA**
Stan w dniu 31 XII
WATER SUPPLY AND SEWAGE SYSTEMS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Sieć rozdzielcza w km					Distribution network in km
Wodociągowa	12321,5	13443,3	13517,3	13544,0	Water supply
miasta	1791,2	1967,7	1989,4	2018,4	urban areas
wieś	10530,3	11475,6	11527,9	11525,6	rural areas
Kanalizacyjna ^a	2556,9	3436,2	3507,4	3553,3	Sewage ^a
miasta	1451,1	1770,2	1794,9	1818,6	urban areas
wieś	1105,8	1666,0	1712,5	1734,7	rural areas
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych w szt.					Connections leading to residential buildings^b in pcs
Wodociągowe	179019	193513	196183	197128	Water supply system
miasta	69298	74456	75452	74827	urban areas
wieś	109721	119057	120731	122301	rural areas
Kanalizacyjne	74479	89956	93025	93960	Sewage system
miasta	54020	63314	64664	64713	urban areas
wieś	20459	26642	28361	29247	rural areas
Zdroje uliczne	131	97	99	96	Street outlets
Miasta	80	55	55	54	Urban areas
Wieś	51	42	44	42	Rural areas
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm³	37,0	40,2	39,4	39,4	Consumption of water from water supply system in households (during the year) in hm³
Miasta:					Urban areas:
w hm ³	21,6	21,3	21,1	21,0	in hm ³
na 1 mieszkańca w m ³	29,9	29,6	29,3	29,2	per capita in m ³
Wieś w hm ³	15,4	18,9	18,4	18,4	Rural areas in hm ³
Ścieki komunalne odprowadzone siecią kanalizacyjną (w ciągu roku) w hm³	33,5	32,0	33,1	33,6	Municipal wastewater discharged bysewage system (during the year) in hm³
W tym oczyszczane ^c	33,5	32,0	33,1	33,6	Of which treated ^c

a Łącznie z kolektorami. b Łącznie z przyłączami prowadzącymi do budynków zbiorowego zamieszkania. c Bez ścieków opadowych i dowiezionych oraz bez wód infiltracyjnych, łącznie ze ściekami komunalnymi oczyszczanymi przez oczyszczalnie przemysłowe.

a Including collectors. b With connections leading to collective residential buildings. c Excluding precipitation wastewater, transported wastewater and infiltration water, including municipal wastewater treated by industrial wastewater treatment plants.

TABL. 2 (112). **ODBIORCY ORAZ ZUŻYCIE ENERGII ELEKTRYCZNEJ W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
CONSUMERS AND CONSUMPTION OF ELECTRICITY IN HOUSEHOLDS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Odbiorcy (stan w dniu 31 XII) w tys.	469,9	469,8	472,4	476,9	Consumers (as of 31 Dec) in thous.
Miasta	270,0	277,7	280,8	284,8	Urban areas
Wieś	199,9	192,1	191,6	192,1	Rural areas
Zużycie (w ciągu roku)					Consumption (during the year)
W GWh	893,1	894,6	895,8	906,7	In GWh
miasta	473,7	454,1	449,8	450,9	urban areas
wieś	419,3	440,5	446,0	455,9	rural areas
W kWh:					In kWh:
miasta: na 1 mieszkańca	653,3	630,4	624,8	626,6	urban areas: per capita
na 1 odbiorcę ^a	1754,6	1634,9	1601,7	1582,8	per consumer ^a
wieś – na 1 odbiorcę ^a	2098,1	2293,7	2327,7	2373,7	rural areas – per consumer ^a

a Do przeliczeń przyjęto liczbę odbiorców według stanu w dniu 31 XII.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Gospodarki.

a The number of consumers as of 31 Dec was used in calculations.

S o u r c e: data of the Ministry of Economy.

TABL. 3 (113). **SIEĆ GAZOWA ORAZ ODBIORCY I ZUŻYCIE GAZU Z SIECI W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**
Stan w dniu 31 XII
GAS SUPPLY NETWORK AS WELL AS CONSUMERS AND CONSUMPTION OF GAS
FROM GAS SUPPLY SYSTEM IN HOUSEHOLDS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Sieć rozdzielcza i przesyłowa w km	1365,0	1577,6	1658,0	1676,3	Distribution and transmission network in km
w tym przesyłowa	392,2	401,4	401,4	404,6	of which transmission
miasta	11,7	14,6	14,6	23,2	urban areas
wieś	380,4	386,8	386,8	381,4	rural areas
Miasta	711,0	849,7	902,8	915,2	Urban areas
Wieś	654,0	727,9	755,2	761,1	Rural areas
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych w szt.	23230	28395	30785	31021	Connections leading to residential and non-residential buildings in pcs
Miasta	19438	23279	25082	24964	Urban areas
Wieś	3792	5116	5703	6057	Rural areas
Odbiorcy gazu z sieci^a w tys.	116,5	117,4	118,2	118,8	Consumers of gas from gas supply system^a in thous.
Miasta	111,6	111,0	111,7	112,1	Urban areas
Wieś	4,9	6,4	6,5	6,7	Rural areas
Zużycie gazu z sieci (w ciągu roku)					Consumption of gas from gas supply system (during the year)
W GW ^h b	46,6	473,8	575,0	602,0	In GW ^h b
miasta	41,5	398,5	493,1	505,5	urban areas
wieś	5,2	75,4	81,8	96,4	rural areas
na 1 mieszkańca w kWh ^c	38,7	398,1	484,1	507,9	Per capita in kWh ^c
miasta	57,2	553,2	684,9	702,6	urban areas
wieś	10,9	160,4	175,1	207,1	rural areas
		14,3	15,6		

a Łącznie z odbiorcami korzystającymi z gazomierzy zbiorczych. b, c W latach 2015 i 2016 (mianownik) w jednostkach naturalnych: b – hm³, c – m³.

a Including consumers using collective gas-meters. b, c In 2015 and 2016 (denominator) in natural units: b – hm³, c – m³.

TABL. 4 (114). **OGRZEWNICTWO**
Stan w dniu 31 XII
HOUSE-HEATING
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Sieć ciepła w km	712	792	749	802	773	29	Heating network in km
w tym przesyłowa	483	522	496	537	516	20	of which transmission
Kotłownie	379	676	620	671	511	160	Boiler houses
Sprzedaż energii ciepłej (w ciągu roku) w TJ	7344,3	5812,6	6383,9	6452,7	6367,3	85,4	Sale of heating energy (during the year) in TJ
Kubatura budynków ogrze- wanych centralnie w dam ³	67328	73840	74513	77544	75318	2226	Cubature of buildings with central heating in dam ³
w tym budynków miesz- kalnych	42727	45059	46292	45769	45368	402	of which residential buildings

TABL. 5 (115). **LUDNOŚĆ KORZYSTAJĄCA Z SIECI WODOCIĄGOWEJ, KANALIZACYJNEJ I GAZOWEJ**
Stan w dniu 31 XII
POPULATION USING WATER SUPPLY, SEWAGE AND GAS SUPPLY SYSTEMS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Ludność – w tys. – korzystająca ^a z:					Population – in thous. – using ^a :
wodociągu	1054,6	1075,0	1074,8	1073,5	water supply system
miasta	693,0	695,9	696,1	695,5	urban areas
wieś	361,6	379,1	378,7	378,0	rural areas
kanalizacji	722,6	756,4	760,4	761,7	sewage system
miasta	643,4	657,4	658,4	658,4	urban areas
wieś	79,2	99,0	102,0	103,3	rural areas
gazu	323,1	334,4	336,0	337,0	gas supply system
miasta	307,8	316,2	317,5	318,1	urban areas
wieś	15,3	18,2	18,5	18,9	rural areas
Ludność – w % ogółu ludności ^b – korzystająca ^a z:					Population – in % of total popula- tion ^b – using ^a :
wodociągu	87,6	90,4	90,6	90,6	water supply system
miasta	95,9	96,7	96,7	96,7	urban areas
wieś	75,2	80,9	81,1	81,2	rural areas
kanalizacji	60,0	63,6	64,1	64,3	sewage system
miasta	89,0	91,3	91,5	91,6	urban areas
wieś	16,5	21,1	21,8	22,2	rural areas
gazu	26,9	28,1	28,3	28,4	gas supply system
miasta	42,5	43,9	44,1	44,2	urban areas
wieś	3,2	3,9	4,0	4,1	rural areas

a Dane szacunkowe. b Na podstawie bilansów.

a Estimated data. b Based on balances.

TABL. 6 (116). **ODPADY KOMUNALNE^a ZEBRANE**
MUNICIPAL WASTE^a COLLECTED

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym z gospodarstw domo- wych of which from households	
O G Ó Ł E M w tys. t	242,9	286,4	290,8	278,7	235,3	T O T A L in thous. t
Zmieszane	232,6	233,3	235,1	208,1	171,0	Mixed
miasta	181,6	184,3	182,6	151,3	122,2	urban areas
wieś	51,0	49,0	52,5	56,8	48,8	rural areas
Zebrane selektywnie	10,4	53,1	55,7	70,6	64,3	Collected separately
w tym:						of which:
papier i tektura	2,4	3,6	5,3	4,5	4,0	paper and cardboard
szkło	2,0	10,5	10,9	10,6	10,0	glass
tworzywa sztuczne	2,2	4,9	6,4	6,0	5,8	plastic
metale	0,1	0,4	1,2	0,4	0,3	metals
wielkogabarytowe	0,9	6,4	8,7	10,7	9,8	bulky waste
biodegradowalne	1,8	9,8	13,1	16,1	14,9	biodegradable

a Patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str.174; dane szacunkowe.

a See general notes, item 6 on page 174; estimated data.

TABL. 7 (117). **NIECZYSTOŚCI CIEKŁE^a**
LIQUID WASTE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Nieczystości ciekłe ^b wywiezione w dam ³	523,5	356,8	373,3	378,6	Liquid waste ^b removed in dam ³
miasta	286,3	141,5	141,8	127,7	urban areas
wieś	237,3	215,3	231,5	250,9	rural areas
w tym z gospodarstw domowych	330,6	180,6	192,5	234,9	of which from households
miasta	192,8	64,1	65,0	69,5	urban areas
wieś	137,8	116,5	127,5	165,4	rural areas
Zbiorniki bezodpływowe w tys. (stan w dniu 31 XII)	77,3	74,3	74,2	76,3	Septic tanks in thous. (as of 31 Dec)
Przydomowe oczyszczalnie ścieków w tys. (stan w dniu 31 XII)	5,1	13,8	14,2	14,9	Household wastewater treatment systems in thous. (as of 31 Dec)

a Patrz uwagi ogólne ust. 7 na str. 174. b Ścieki gromadzone przejściowo w zbiornikach bezodpływowych; dane szacunkowe.

a See general notes, item 7 on page 174. b Sewage stored temporarily in septic tanks; estimated data.

TABL. 8 (118). **SKŁADOWISKA ODPADÓW KOMUNALNYCH**
LANDFILL SITES WITH MUNICIPAL WASTE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Czynne składowiska kontrolowane (stan w dniu 31 XII):							Controlled landfill areas in operation (as of 31 Dec): number area in ha
liczba	42	13	14	13	3	10	
powierzchnia w ha	92,4	50,7	73,3	59,1	6,8	52,3	
Zrehabilitowana powierzchnia kontrolowanych składowisk (w ciągu roku)							Reclaimed area of controlled landfill sites (during the year) in ha in operation exploitation completed
w ha	38,1	4,8	13,6	–	–	–	
czynnych	2,4	–	13,6	–	–	–	
o zakończonej eksploatacji (zamkniętych)	35,7	4,8	–	–	–	–	

TABL. 9 (119). **TERENY ZIELENI OGÓLNODOSTĘPNEJ I OSIEDLOWEJ**
Stan w dniu 31 XII
GENERALLY ACCESSIBLE AND ESTATE AREA GREEN BELTS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010		2015		2016		2017		SPECIFICATION
	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	ogółem total	w tym miasta of which urban areas	
O G Ó Ł E M w ha	1186,2	1071,7	1221,5	1140,9	1277,4	1195,6	1291,8	1205,7	T O T A L in ha
w % powierzchni ogólnej województwa ^a	0,1	1,1	0,1	1,2	0,1	1,3	0,1	1,3	in % of total area space of the voivodship ^a
na 1 mieszkańca ^b w m ²	9,9	14,8	10,3	15,9	10,8	16,6	10,9	16,8	per capita ^b in m ²
Tereny zieleni ogólnodostępnej:									Generally accessible green belts:
parki spacerowo-wypoczynkowe	332,0	303,8	366,5	338,3	373,3	345,1	378,6	350,4	strolling-recreational parks
zieleńce	136,7	116,7	148,9	129,9	151,5	132,0	158,5	134,8	lawns
Tereny zieleni osiedlowej	717,5	651,2	706,1	672,7	752,6	718,5	754,6	720,5	Estate green belts

a, b W przypadku miast obliczono: a – w % ogólnej powierzchni miast, b – na 1 mieszkańca miast.

a, b For urban areas calculated: a – in % total urban areas space, b – per capita in urban areas.

Mieszkania

Dwellings

TABL. 10 (120). **ZASOBY MIESZKANIOWE^a**
Stan w dniu 31 XII
DWELLING STOCKS^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION
				ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Mieszkania w tys.	420,4	440,8	445,2	450,0	285,7	164,3	Dwellings in thous.
Izby w mieszkaniach w tys.	1685,0	1771,1	1789,7	1809,7	1095,0	714,7	Rooms in dwellings in thous.
Powierzchnia użytko- wa mieszkań w tys. m ²	31498,1	33555,0	34004,9	34486,8	19047,4	15439,4	Useful floor area of dwellings in thous. m ²
Przeciętna w zasobach: liczba izb w miesz- kaniu	4,01	4,02	4,02	4,02	3,83	4,35	Dwelling stocks, average: number of rooms in a dwelling
powierzchnia użyt- kowa w m ² : 1 mieszkania	74,9	76,1	76,4	76,6	66,7	94,0	useful floor area in m ² : per dwelling
na 1 osobę ^b	26,2	28,2	28,7	29,1	26,5	33,2	per person ^b
liczba osób ^b na: 1 mieszkanie	2,86	2,70	2,67	2,63	2,52	2,83	number of persons ^b : per dwelling
1 izbę	0,71	0,67	0,66	0,65	0,66	0,65	per room

a Na podstawie bilansów. b Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 175.

a Based on balances. b See general notes, item 4 on page 175.

TABL. 11 (121). **MIESZKANIA WEDŁUG FORM WŁASNOŚCI**
Stan w dniu 31 XII
DWELLINGS BY TYPE OF OWNERSHIP
As of 31 XII

WYSZCZEGÓLNIENIE	2013	2015	2016	2013	2015	2016	SPECIFICATION
	mieszkania w tys. dwellings in thous.			powierzchnia użytkowa mieszkań w tys. m ² useful floor area of dwellings in thous. m ²			
O G Ó Ł E M	432,5	440,8	445,2	32705,5	33555,0	34004,9	T O T A L
własność:							ownership of:
Osób fizycznych ^a	327,1	337,8	348,2	27536,6	28496,9	29267,6	Natural persons ^a
w tym we wspólnotach mieszkaniowych	49,4	54,7	55,5	2488,3	2765,4	2770,3	of which in condo- miniums
Spółdzielni mieszkaniowych	84,5	83,1	77,5	4212,5	4143,3	3856,0	Housing cooperatives
Gmin (komunalna)	16,4	15,5	15,2	708,9	673,9	648,5	Gminas (municipal)
Towarzystw budownictwa społecznego	2,6	2,7	2,8	122,6	127,8	131,3	Public building societies
Zakładów pracy	1,5	1,4	1,3	104,7	94,5	88,4	Companies
Skarbu Państwa	0,4	0,3	0,2	20,2	18,6	13,1	State Treasury

a Łącznie z mieszkaniami innych podmiotów, m.in. instytucji budujących dla zysku – przeznaczonymi na sprzedaż (ale jeszcze niesprzedanymi osobom fizycznym) lub na wynajem, instytucji wyznaniowych, stowarzyszeń, fundacji, partii politycznych, związków zawodowych.

U w a g a. Dane opracowano na podstawie bilansów oraz bieżącej sprawozdawczości.

a Including dwellings of other entities, i.a. institutions constructing for profit – for sale (but not yet sold to natural persons) or for rental, religious institutions, associations, foundations, political parties, labour unions.

N o t e. Data are compiled on the basis of balances and current reporting.

TABLE 12 (122). **MIESZKANIA W ZASOBACH MIESZKANIOWYCH^a WYPOSAŻONE W INSTALACJE**
 Stan w dniu 31 XII
 DWELLINGS IN DWELLING STOCKS^a FITTED WITH INSTALLATIONS
 As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Mieszkania – w % – wyposażone w Dwellings – in % – fitted with					
	wodociąg water supply system	ustęp lavatory	łazienkę bathroom	gaz z sieci gas from gas supply system	centralne ogrzewanie central heating	
OGÓŁEM	2010	92,6	87,8	85,7	30,6	77,1
TOTAL	2015	93,0	88,5	86,4	31,2	78,3
	2016	93,1	88,6	86,6	31,2	78,6
	2017	93,2	88,7	86,7	31,4	78,8
Miasta	2010	98,5	97,1	95,8	46,6	91,4
Urban areas	2015	98,7	97,4	96,1	47,1	92,0
	2016	98,7	97,4	96,1	47,1	92,2
	2017	98,7	97,5	96,2	47,2	92,3
Wieś	2010	82,6	72,1	68,6	3,5	52,8
Rural areas	2015	83,3	73,1	69,7	3,7	54,6
	2016	83,4	73,3	70,0	3,8	54,9
	2017	83,6	73,6	70,2	4,0	55,3

a Na podstawie bilansów.

a Based on balances.

TABLE 13 (123). **DODATKI MIESZKANIOWE WYPŁACONE W 2017 R.**
 HOUSING ALLOWANCES PAID OUT IN 2017

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Total	Dodatki wypłacone użytkownikom lokali Dwellings allowances paid out user to					
		gminnych gminas	spółdziel- czych cooper- atives	wspólnot mieszka- niowych housing community	prywatnych private	towarzystw budow- nictwa społecz- nego public building society	innych others
a – liczba wypłaconych dodatków number of allowances							
b – kwota dodatków w tys. zł amount of allowances in thous. zł							
c – przeciętna wysokość dodatku w zł average value of allowances in zł							

W LICZBACH BEZWZGLĘDNYCH IN ABSOLUTE NUMBERS

OGÓŁEM	a	128691	43468	57686	16109	4023	4488	2917
TOTAL	b	25707,3	9871,2	10037,9	2966,1	720,5	1418,8	692,8
	c	200	227	174	184	179	316	238
Miasta	a	121202	42207	55373	14850	1669	4488	2615
Urban areas	b	24347,9	9631,1	9584,5	2721,1	363,3	1418,8	629,0
	c	201	228	173	183	218	316	241
Wieś	a	7489	1261	2313	1259	2354	–	302
Rural areas	b	1359,4	240,0	453,4	245,0	357,2	–	63,8
	c	182	190	196	195	152	–	211

W % OGÓŁEM IN % OF TOTAL

OGÓŁEM	a	100,0	33,8	44,8	12,5	3,1	3,5	2,3
TOTAL	b	100,0	38,4	39,0	11,5	2,8	5,5	2,7
Miasta	a	100,0	34,8	45,7	12,3	1,4	3,7	2,2
Urban areas	b	100,0	39,6	39,4	11,2	1,5	5,8	2,6
Wieś	a	100,0	16,8	30,9	16,8	31,4	–	4,0
Rural areas	b	100,0	17,7	33,4	18,0	26,3	–	4,7

TABL. 14 (124). **GOSPODARKA GRUNTAMI POD BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE**
ADMINISTRATION OF GROUNDS FOR DWELLING CONSTRUCTION

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Powierzchnia gruntów przekazanych inwestorom pod budownictwo Area of grounds transferred to investor for dwelling construction			Powierzchnia gruntów w zasobie gmin pod budownictwo mieszkaniowe Area of grounds in gminas stock for dwelling construction				
	ogółem total	w tym of which		wielorodzinne multi-family		jednorodzinne single-family		
		spółdzielcze cooperatives	osób fizycznych of natural persons	ogółem total	w tym uzbrojonych of which developed	ogółem total	w tym uzbrojonych of which developed	
	w ha in ha							
O G Ó Ł E M	2010	27,9	2,4	20,6	101,0	77,9	736,7	533,2
T O T A L	2015	18,6	0,6	13,2	73,8	59,7	646,9	442,9
	2016	15,8	–	12,8	81,9	58,6	648,2	445,7
	2017	12,2	–	11,1	71,7	58,5	632,5	443,2
Miasta	2010	15,0	2,4	7,8	94,0	70,9	287,2	195,1
Urban areas	2015	10,5	0,6	5,6	66,3	52,2	225,4	115,1
	2016	7,8	–	5,7	74,4	51,1	220,6	121,6
	2017	5,6	–	5,0	64,5	51,3	220,0	122,7
Wieś	2010	12,9	–	12,8	7,0	7,0	449,5	338,1
Rural areas	2015	8,1	–	7,6	7,5	7,5	421,5	327,8
	2016	8,0	–	7,1	7,5	7,5	427,6	324,1
	2017	6,6	–	6,1	7,2	7,2	412,5	320,5

TABL. 15 (125). **MIESZKANIA, KTÓRYCH BUDOWĘ ROZPOCZĘTO**
DWELLINGS IN WHICH CONSTRUCTION HAS BEGUN

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	4629	4746	4405	5325	T O T A L
Indywidualne	2295	2281	2143	2368	Private
Na sprzedaż lub wynajem	1929	2438	2052	2841	For sale or rent
Spółdzielcze	296	–	144	49	Cooperatives
Komunalne (gminne)	95	27	56	–	Municipal (gminas)
Zakładowe	4	–	–	43	Company
Spoleczne czynszowe	10	–	10	24	Public building society

TABL. 16 (126). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA**
DWELLINGS COMPLETED

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Mieszkania	4326	4762	4699	5023	Dwellings
miasta	3023	3281	3211	3423	urban areas
wieś	1303	1481	1488	1600	rural areas
Indywidualne	1837	2208	2176	2268	Private
miasta	764	786	736	724	urban areas
wieś	1073	1422	1440	1544	rural areas

TABL. 16 (126). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA (cd.)**
DWELLINGS COMPLETED (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Mieszkania (dok.)					Dwellings (cont.)
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	1999	2388	2277	2659	For sale or rent
Spółdzielcze	229	69	61	6	Cooperative
Komunalne (gminne)	123	97	116	89	Municipal (gmina)
Zakładowe	3	–	–	1	Company
Spoleczne czynszowe	135	–	69	–	Public building society
Mieszkania na 1000 zawartych małżeństw	617,7	785,7	748,4	849,6	Dwellings per 1000 marriages contracted
Miasta	700,4	902,4	833,6	966,7	Urban areas
Wieś	484,9	610,7	613,1	674,8	Rural areas
Izby	18400	19941	20126	21393	Rooms
miasta	11562	11337	11457	12085	urban areas
wieś	6838	8604	8669	9308	rural areas
Indywidualne	10668	12691	12597	13104	Private
miasta	4379	4392	4182	4081	urban areas
wieś	6289	8299	8415	9023	rural areas
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	6115	6786	6798	8046	For sale or rent
Spółdzielcze	811	205	226	12	Cooperative
Komunalne (gminne)	390	259	287	226	Municipal (gmina)
Zakładowe	11	–	–	5	Company
Spoleczne czynszowe	405	–	218	–	Public building society
Powierzchnia użytkowa mieszkań w m²	433763	478626	486219	516235	Usable floor space of dwellings in m²
miasta	260908	254657	259577	275442	urban areas
wieś	172855	223969	226642	240793	rural areas
Indywidualne	283661	340555	339977	349708	Private
miasta	123193	122449	119288	114980	urban areas
wieś	160468	218106	220689	234728	rural areas
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	125699	130093	133606	161613	For sale or rent
Spółdzielcze	12020	3367	3756	308	Cooperative
Komunalne (gminne)	5735	4611	5348	4409	Municipal (gmina)
Zakładowe	340	–	–	197	Company
Spoleczne czynszowe	6308	–	3532	–	Public building society
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m²	100,3	100,5	103,5	102,8	Average usable floor space per dwelling in m²
miasta	86,3	77,6	80,8	80,5	urban areas
wieś	132,7	151,2	152,3	150,5	rural areas
Indywidualne	154,4	154,2	156,2	154,2	Private
miasta	161,2	155,8	162,1	158,8	urban areas
wieś	149,6	153,4	153,3	152,0	rural areas

TABL. 16 (126). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA (dok.)**
DWELLINGS COMPLETED (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m² (dok.)					Average usable floor space per dwelling in m² (cont.)
Przeznaczone na sprzedaż lub wynajem	62,9	54,5	58,7	60,8	For sale or rent
Spółdzielcze	52,5	48,8	61,6	51,3	Cooperative
Komunalne (gminne)	46,6	47,5	46,1	49,5	Municipal (gmina)
Zakładowe	113,3	–	–	197,0	Company
Spoleczne czynszowe	46,7	–	51,2	–	Public building society

TABL. 17 (127). **MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA WEDŁUG LICZBY IZB**
DWELLINGS COMPLETED BY NUMBER OF ROOMS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem Grand total	W budynkach indywidualnych In private buildings				W budynkach poza indywidualnymi In non-private buildings					
			razem total	w % razem – mieszkania o liczbie izb in % of total – dwellings with specified number of rooms				razem total	w % razem – mieszkania o liczbie izb in % of total – dwellings with specified number of rooms			
				1	2	3	4 i więcej and more		1	2	3	4 i więcej and more
OGÓŁEM ...	2010	4326	1837	0,4	0,8	3,8	95,0	2489	2,2	24,1	44,5	29,2
TOTAL	2015	4762	2208	0,4	1,4	3,9	94,3	2554	2,9	37,8	39,4	19,9
	2016	4699	2176	0,2	1,1	3,1	95,6	2523	2,7	31,2	44,8	21,4
	2017	5023	2268	0,1	1,9	3,7	94,3	2755	4,2	28,5	40,2	27,1
Miasta	2010	3023	764	0,4	1,1	3,9	94,6	2259	2,4	19,6	46,3	31,7
Urban areas	2015	3281	786	1,1	2,8	4,6	91,5	2495	3,0	38,7	40,1	18,2
	2016	3211	736	0,1	1,2	4,4	94,3	2475	2,8	31,7	45,4	20,0
	2017	3423	724	0,4	4,4	4,2	91,0	2699	4,3	29,1	41,0	25,6
Wieś	2010	1303	1073	0,4	0,7	3,6	95,3	230	0,4	68,3	27,4	3,9
Rural areas	2015	1481	1422	–	0,7	3,4	95,9	59	–	–	10,2	89,8
	2016	1488	1440	0,2	1,0	2,5	96,3	48	–	4,2	4,2	91,7
	2017	1600	1544	–	0,6	3,5	95,9	56	–	1,8	–	98,2

Uwagi ogólne

1. System edukacji w Polsce funkcjonuje zgodnie z ustawą z dnia 14 XII 2016 r. prawo oświatowe (jednolity tekst Dz. U. 2017 poz. 59), ustawą o systemie oświaty z dnia 7 IX 1991 r. (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 1457) oraz ustawą z dnia 27 VII 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (jednolity tekst Dz. U. 2017 poz. 2183, z późniejszymi zmianami).

Od 1 IX 2017 r. rozpoczęto reformę systemu edukacji, która docelowo wprowadza 8-letnią szkołę podstawową, 4-letnie liceum ogólnokształcące, 5-letnie technikum, 3-letnią branżową szkołę I stopnia, 2-letnią branżową szkołę II stopnia oraz likwiduje gimnazja.

W wyniku wdrażania nowego systemu edukacji w roku szkolnym 2017/18:

- 1) w szkołach podstawowych kształcił się pierwszy rocznik uczniów realizujących program klasy siódmej, co skutkuje brakiem absolwentów z roku szkolnego 2016/17 (przejście z 6- na 8-letnią szkołę podstawową);
- 2) nie odbył się nabór do klasy pierwszej gimnazjów, które ulegają stopniowej likwidacji;
- 3) rozpoczął się nabór do klasy pierwszej szkół branżowych I stopnia, które powstały z przekształcenia dotychczasowych zasadniczych szkół zawodowych (istniejących do roku szkolnego 2016/17). W szkołach branżowych I stopnia w roku szkolnym 2017/18 pozostali jeszcze uczniowie oddziałów zasadniczych szkół zawodowych.

2. Prezentowane dane obejmują:

- 1) placówki wychowania przedszkolnego;
- 2) szkoły dla dzieci i młodzieży oraz dla dorosłych:
 - a) podstawowe,
 - b) gimnazja,
 - c) ponadgimnazjalne;
- 3) szkoły policealne;
- 4) szkoły wyższe;
- 5) specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze;
- 6) placówki pozaszkolne.

3. Dane obejmują szkoły i placówki prowadzone przez jednostki administracji centralnej (rządowej), jednostki samorządu terytorialnego (gminy, powiaty i województwo) oraz inne osoby prawne i fizyczne.

General notes

1. The educational system in Poland functions according to the Law on School Education of 14 Dec 2016 (uniform text Journal of Laws 2017 item 59), the Education System Law of 7 Sep 1991 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1457) and the Higher Education Law of 27 Jul 2005 (uniform text Journal of Laws 2017 item 2183, with later amendments).

The reform of the education system began on 1 Sep 2017, eventually implementing 8-year primary school, 4-year general secondary school, 5-year technical secondary school, 3-year stage I sectoral vocational school, 2-year stage II sectoral vocational school. Lower secondary schools are being phased out.

As a result of the reform of the education system introduced in the 2017/18 school year:

- 1) the first year of pupils following the seventh grade curriculum attended primary schools, which results in the lack of the 2016/17 school year graduates (transition from the 6- to 8-year primary school);
- 2) there was no recruitment to the first grade of lower secondary schools which are being phased out;
- 3) stage I sectoral vocational schools transformed from basic vocational schools (operating until the 2016/17 school year), began recruitment to grade 1. The remaining students enrolled in basic vocational school sections pursued their education in stage I sectoral vocational schools in the 2017/18 school year.

2. The presented data include:

- 1) pre-primary education establishments;
- 2) schools for children, youth and adults:
 - a) primary schools,
 - b) lower secondary schools,
 - c) upper secondary schools;
- 3) post-secondary schools;
- 4) higher education institutions;
- 5) special education care centres, youth education centres, youth social therapy centres and rehabilitation and education centres;
- 6) extracurricular institutions.

3. Data comprise schools and establishments managed by central (government) administration units and local government units (gminas, powiats and voivodship), as well as by other legal and natural persons.

4. Szkoły (z wyjątkiem szkół wyższych) i placówki mogą być publiczne, niepubliczne oraz niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych. Szkoła niepubliczna może uzyskać uprawnienia szkoły publicznej, jeżeli realizuje minimum programowe oraz stosuje zasady klasyfikowania i promowania uczniów ustalone przez Ministra Edukacji Narodowej, umożliwiające uzyskanie świadectw lub dyplomów państwowych. Jednostki administracji centralnej (rządowej) i jednostki samorządu terytorialnego mogą prowadzić tylko szkoły publiczne. Szkoły podstawowe i gimnazja mogą być tylko publiczne lub niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych.

Szkoły wyższe mogą być publiczne i niepubliczne; uczelnie niepubliczne tworzone są na podstawie zezwolenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

5. Szkoły dla dzieci i młodzieży (łącznie ze specjalnymi) obejmują:

- 1) szkoły podstawowe, w tym szkoły sportowe i mistrzostwa sportowe (bez szkół specjalnych), szkoły filialne (bez szkół specjalnych), szkoły artystyczne niedające uprawnień zawodowych (bez szkół specjalnych), realizujące jednocześnie program szkoły podstawowej;
- 2) gimnazja (bez szkół specjalnych);
- 3) 3-letnie szkoły specjalne przysposabiające do pracy;
- 4) 3-letnie branżowe szkoły I stopnia (do roku szkolnego 2016/17 2-, 3-letnie zasadnicze szkoły zawodowe);
- 5) 3-letnie licea ogólnokształcące, w tym szkoły sportowe i mistrzostwa sportowe (bez szkół specjalnych);
- 6) 4-letnie technika;
- 7) ogólnokształcące szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe (bez szkół specjalnych), które prezentuje się z wyłączeniem szkół realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne;
- 8) funkcjonujące do roku szkolnego 2013/14 3-letnie licea profilowane oraz 2-letnie uzupełniające licea ogólnokształcące i 3-letnie technika uzupełniające dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych.

6. Szkoły policealne – kształcące w formie dziennej, wieczorowej, zaocznej i stacjonarnej – obejmują:

- 1) szkoły policealne (1-, 1,5- lub 2-letnie), łącznie ze szkołami specjalnymi;
- 2) kolegia pracowników służb społecznych (3-letnie);
- 3) funkcjonujące do roku szkolnego 2015/16 nauczycielskie kolegia języków obcych (3-letnie) i kolegia nauczycielskie (3-letnie), w których absolwentom nie nadawano tytułu licencjata.

7. Szkoły wyższe realizują kształcenie w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Informacje z zakresu szkół wyższych:

- 1) do roku akademickiego 2015/16 podawano łącznie z nauczycielskimi kolegiami języków obcych i kolegiami nauczycielskimi, w których absolwentom nadawano się tytuł licencjata;

4. Schools (with the exception of higher education institutions) and establishments can be public, non-public and non-public with the competence of a public school. A non-public school can obtain the competence of a public school, if it implements the minimum curriculum and applies the principles of classifying and promoting pupils and students as established by the Minister of National Education, allowing students to obtain state certificates or diplomas. Central (government) administration units and local government units can administer public schools only. Primary schools and lower secondary schools can be public schools or non-public schools with the competence of public schools only.

Tertiary education can be public and non-public; non-public higher education institutions are established on the basis of a permit of the Minister of Science and Higher Education.

5. Schools for children and youth (including special schools) comprise:

- 1) primary schools, including sports schools and athletic schools (excluding special schools), branch schools (excluding special schools), art schools not leading to professional certification (excluding special schools) simultaneously conducting a primary school curriculum;
- 2) lower secondary schools (excluding special schools);
- 3) 3-year special job-training schools;
- 4) 3-year stage I sectoral vocational schools (until the 2016/17 school year 2-, 3-year basic vocational schools);
- 5) 3-year general secondary schools, including sports schools and athletic schools (excluding special schools);
- 6) 4-year technical secondary schools;
- 7) general art schools leading to professional certification (excluding special schools), with the exception of schools providing art education only;
- 8) operating until the 2013/14 school years – 3-years specialised secondary schools as well as 2-year supplementary general secondary schools and 3-year supplementary technical secondary schools for graduates of basic vocational schools.

6. Post-secondary schools – educating in day, evening, part-time and full-time mode – comprise:

- 1) post-secondary schools (1-, 1.5- or 2-year), including special schools;
- 2) colleges of social work (3-year);
- 3) functioning until the school year 2015/16 foreign language teacher training colleges (3-year) operating until the 2015/16 school year, in which graduates did not obtain the title of Bachelor.

7. Tertiary education (university level) consists of full-time and part-time programmes. Data regarding tertiary education:

- 1) until the 2016/17 academic year, included foreign language teacher training colleges and teacher training colleges in which graduates obtained the title of Bachelor;

- 2) obejmują cudzoziemców studiujących w Polsce (w tym studiujących w jednostkach zamiejscowych polskich uczelni za granicą);
- 3) nie obejmują Polaków studiujących za granicą (z wyjątkiem osób studiujących w jednostkach zamiejscowych polskich uczelni za granicą);
- 4) do roku akademickiego 2012/13 nie obejmują szkół wyższych resortu obrony narodowej.

Studentów i absolwentów wykazano zgodnie z siedzibą poszczególnych szkół wyższych łącznie z filiami, zamiejscowymi podstawowymi jednostkami organizacyjnymi oraz zamiejscowymi ośrodkami dydaktycznymi.

8. Szkoły dla dorosłych kształcące w formie stacjonarnej i zaocznej – obejmują:

- 1) szkoły podstawowe dla dorosłych;
- 2) gimnazja dla dorosłych;
- 3) 3-letnie licea ogólnokształcące dla dorosłych;
- 4) funkcjonujące od roku szkolnego:
 - 2013/14 – 2-letnie uzupełniające licea ogólnokształcące dla dorosłych dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych,
 - 2014/15 – 2-, 3-letnie zasadnicze szkoły zawodowe dla dorosłych oraz 3-letnie licea profilowane dla dorosłych,
 - 2015/16 – 3-letnie technika uzupełniające dla dorosłych na podbudowie zasadniczej szkoły zawodowej oraz 4-letnie technika dla dorosłych.

9. Prezentowane dane o nauczaniu języka mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego obejmują samodzielne szkoły dla dzieci i młodzieży mniejszości narodowych i etnicznych oraz posługujących się językiem regionalnym, jak również szkoły i zespoły międzyszkolne, w których organizowane są dodatkowe zajęcia z nauczania tych języków.

10. Szkoły specjalne organizowane są dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym dla młodzieży niepełnosprawnej. Kształcenie może być realizowane w systemie szkolnym lub w formie indywidualnej. Kształcenie specjalne odbywa się w szkołach ogólnodostępnych (w których tworzone są oddziały specjalne lub klasy integracyjne i ogólnodostępne), w funkcjonujących samodzielnie szkołach specjalnych oraz w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, innych placówkach oświatowo-wychowawczych lub w placówkach wykonujących działalność leczniczą (łącznie z zakładami lecznictwa uzdrowiskowego).

11. Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze są to placówki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w wieku 3 lat i więcej, które z racji niepełnosprawności nie mogą uczęszczać do przedszkola lub szkoły.

12. Młodzieżowe ośrodki wychowawcze przeznaczone są dla młodzieży niedostosowanej społecznie. Zadaniem ośrodków jest eliminowanie przyczyn i przejawów niedostosowania społecznego oraz przygotowanie wychowanków do samodzielnego życia, zgodnie z normami prawnymi i społecznymi.

- 2) comprise foreigners studying in Poland (including students at branch units of Polish higher education institutions operating abroad);
- 3) do not include Poles studying abroad (with an exception of persons at branch units of Polish higher education institutions operating abroad);
- 4) until the 2012/13 academic year, do not include higher schools of the Ministry of National Defence.

Data on students and graduates are given according to the seats of higher education institutions including their branches, branch basic organisational units and branch teaching centres.

8. Schools for adults – educating in full-time and part-time mode – comprise:

- 1) primary schools for adults;
- 2) lower secondary schools for adults;
- 3) 3-year general secondary schools for adults;
- 4) operating until the school years:
 - 2013/14 – 2-year supplementary secondary schools for adults for graduates of basic vocational schools,
 - 2014/15 – 2-, 3-year basic vocational schools for adults and 3-year specialized secondary schools for adults,
 - 2015/16 – 3-year supplementary technical secondary schools for adults following basic vocational schools as well as 4-year technical secondary schools for adults.

9. Data on teaching a language of national and ethnic minorities as well as a regional language include independently operating schools for children and youth of national and ethnic minorities as well as students using regional language, as well as schools and interschool groups in which additional language classes are organised.

10. Special schools are organised for children and youth with special educational needs, including youth with disabilities. Education may be conducted within the school system or individually. Education is provided in mainstream schools (in which special or integrated and mainstream sections are established), in special schools operating independently, as well as in special educational care centres, other educational institutions or in the units performing health care activities (including health resort treatment).

11. Special education care centres are facilities for disabled children and youth aged 3 and years and more who cannot, due to their disability, attend a regular pre-school or a school.

12. Youth education centres are intended for socially maladjusted youth. The goal of the centres is to eliminate the causes and manifestations of the social maladjustment as well as to prepare the young people for independent life, compliant with legal and social norms.

13. Młodzieżowe ośrodki socjoterapii są placówkami dla młodzieży niedostosowanej społecznie, z zaburzeniami zachowania i zagrożonej uzależnieniem w stopniu utrudniającym realizację zadań życiowych bez udzielenia specjalnej pomocy.

14. Ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze są placówkami umożliwiającymi dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim realizację obowiązku szkolnego poprzez uczestnictwo w zajęciach rewalidacyjno-wychowawczych.

15. Zadaniem wychowania pozaszkolnego jest stwarzanie młodzieży warunków sprzyjających rozwijaniu zainteresowań i uzdolnień oraz rekreacji i wypoczynku w czasie wolnym od zajęć szkolnych.

Do placówek wychowania pozaszkolnego zaliczono: pałace młodzieży, młodzieżowe domy kultury, ogniska pracy pozaszkolnej, międzyszkolne ośrodki sportowe i inne placówki publiczne i niepubliczne.

16. Internat to placówka opiekuńczo-wychowawcza przeznaczona dla młodzieży uczęszczającej do szkół ogólnokształcących i zawodowych zlokalizowanych poza stałym miejscem zamieszkania. **Bursa** to międzyszkolna placówka pełniąca funkcję internatu.

17. Dane o nauczycielach, poza nauczycielami akademickimi, dotyczą nauczycieli (łącznie z nauczycielami religii) zatrudnionych przy realizacji obowiązujących zajęć edukacyjnych, tj. bez wychowawców świetlic, bibliotekarzy, prowadzących wyłącznie zajęcia pozalekcyjne itp.

Dane o **nauczycielach akademickich** zaprezentowano według faktycznej lokalizacji uczelni oraz ich jednostek zamiejscowych i dotyczą zatrudnionych na stanowiskach: profesora, docenta, adiunkta, asystenta oraz zatrudnionych na pozostałych stanowiskach dydaktycznych: starszego wykładowcy, wykładowcy, lektora, instruktora, dyplomowanego bibliotekarza i dyplomowanego pracownika dokumentacji i informacji naukowej.

Dane o nauczycielach dotyczą pełnozatrudnionych i niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

18. Studia podyplomowe – forma kształcenia, na którą są przyjmowani kandydaci posiadający kwalifikacje co najmniej pierwszego stopnia, prowadzona między innymi w uczelni, instytucie naukowym PAN, kończąca się uzyskaniem kwalifikacji podyplomowych.

19. Studia doktoranckie (studia trzeciego stopnia), prowadzone przez uprawnioną jednostkę organizacyjną uczelni, instytut naukowy PAN, instytut badawczy lub międzynarodowy instytut naukowy działający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej utworzony na podstawie odrębnych przepisów, na które są przyjmowani kandydaci posiadający kwalifikacje drugiego stopnia, kończące się uzyskaniem kwalifikacji trzeciego stopnia.

13. Youth social therapy centres are facilities intended for socially maladjusted youth having behavioural disorders and susceptible to addiction to a degree affecting performance of life tasks without receiving special assistance.

14. Rehabilitation and education centres are facilities enabling children and youth with a profound intellectual retardation to fulfil their schooling obligation through participating in rehabilitation and education classes.

15. The aim of **extracurricular education** is offering young people favourable conditions to develop interests and aptitudes, as well as rest and recreation in their leisure time.

Extracurricular education establishments include: youth centres, cultural establishments for youth, extracurricular interest groups, interschool sport centres and other public and non-public establishments.

16. Boarding school is a care and educational facility designated for youth attending general and vocational schools located outside their place of permanent residence. A **dormitory** is an interschool facility serving as a boarding school.

17. Data regarding **teachers**, excluding academic teachers, concern teachers (including teachers of religion) employed to implement obligatory teaching programmes, i.e. excluding community centre educators and librarians conducting exclusively extracurricular activities, etc.

Data regarding **academic teachers** are presented by actual seat of higher education institutions and their branch units and concern the positions of: professor, associate professor, assistant professor and assistant lecturer as well as other didactic positions: senior lecturer, lecturer, foreign language instructor, instructor, qualified librarian and qualified scientific documentation and information staff.

Data regarding teachers concern full-time and part-time paid employees converted into full time equivalent units.

18. Non-degree postgraduate programmes – a level of education open to holders of first cycle degree and provided by a higher education institution, scientific institute of the Polish Academy of Sciences, research institute or the Centre for Postgraduate Medical Studies, leading to the award of postgraduate qualifications.

19. Doctoral studies (third-cycle programmes), open to holders of the second cycle qualification and lead upon successful completion to the award of a third cycle qualification conferred by an authorised academic unit of a higher education institution, scientific institute of the Polish Academy of Sciences, a research institute or an international scientific institute established under separate legislation and active on the territory of the Republic of Poland.

20. Placówki wychowania przedszkolnego, tj. przedszkola (łącznie ze specjalnymi), oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, zespoły wychowania przedszkolnego i punkty przedszkolne: od roku szkolnego 2004/05 dzieci 6-letnie są objęte obowiązkiem odbycia rocznego przygotowania przedszkolnego w placówkach wychowania przedszkolnego z wyjątkiem lat szkolnych 2011/12–2015/16, w których dotyczyło to dzieci 5-letnich.

21. Dane dotyczące:

- 1) wychowania przedszkolnego, szkół (poza szkołami wyższymi) oraz specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych, wychowania pozaszkolnego oraz internatów i burs podano według stanu na początku roku szkolnego; dane o absolwentach – na koniec roku szkolnego;
- 2) szkół wyższych – prezentuje się według stanu w dniu 30 XI; studenci są wykazywani tyle razy na ilu kierunkach studiują; dane o absolwentach dotyczą liczby wydanych dyplomów ukończenia studiów wyższych; absolwenci wykazani są z danego roku akademickiego; dane o studiach podyplomowych i doktoranckich oraz o nauczycielach akademickich według stanu w dniu 31 XII.

22. Współczynnik skolaryzacji:

- 1) **brutto** jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (niezależnie od wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadającej temu poziomowi nauczania;
- 2) **netto** jest to relacja liczby osób uczących się (stan na początku roku szkolnego) na danym poziomie kształcenia (w danej grupie wieku) do liczby ludności (stan w dniu 31 XII) w grupie wieku określonej jako odpowiadającej temu poziomowi nauczania.

23. Prezentowane informacje, z wyjątkiem danych o szkołach wyższych, opracowano na podstawie systemu informacji oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej.

Od roku akademickiego 2017/18 dane o szkołach wyższych, z wyjątkiem danych o części szkół teologicznych opracowano na podstawie Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on administrowanego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

24. Dane (poza szkołami wyższymi i dla dorosłych) prezentuje się, jeśli nie zaznaczono inaczej, łącznie ze szkołami specjalnymi.

20. Pre-primary education establishments, i.e. nursery schools (including special nursery schools), pre-primary sections of primary schools, pre-primary education groups and pre-primary points: since the 2004/05 school year 6-year old children have been covered by compulsory 1 year introductory pre-primary education establishments, with the exception of the 2011/12–2015/16 school years when it concerned children aged 5.

21. Data regarding:

- 1) pre-primary education, schools (excluding higher education institutions) as well as special education care centres, youth education centres, youth social therapy centres and rehabilitation and education centres, extracurricular education as well as boarding schools and dormitories are provided as of the beginning of the school year; data concerning graduates – as of the end of the school year;
- 2) tertiary education – are presented as of 30 Nov; students are shown as many times as many courses they take; data regarding graduates concern the number of issued university diplomas; graduates are shown as of a given academic year; data regarding non-degree postgraduate programmes as well as academic teachers as of 31 Dec.

22. Enrolment rate:

- 1) **gross** – is the ratio of the number of pupils or students (as of the beginning of the school year) at a given level of education (regardless of age) to the population (as of 31 Dec) in the age group defined as corresponding to this level of education;
- 2) **net** – is the ratio of the number of pupils or students (as of the beginning of the school year) at a given level of education (in a given age group) to the population (as of 31 Dec) in the age group defined as corresponding to this level of education.

23. The presented information, excluding the data on higher education institutions, has been compiled on the basis of the Educational Information System administered by the Ministry of National Education.

Since the 2017/18 academic year, data on higher education institutions, excluding the data on a part of schools of theology, have been compiled on the basis of the Integrated System of Information on Science and Higher Education POL-on administered by the Ministry of Science and Higher Education.

24. Data (excluding higher education institutions and schools for adults) are presented together with special schools, if not otherwise stated.

TABL. 1 (128). **EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA**
EDUCATION BY LEVEL

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
SZKOŁY SCHOOLS					
Szkoły:					Schools:
podstawowe	449	416	408	435	primary
gimnazja	222	232	237	79	lower secondary
specjalne przysposabiające do pracy	10	11	11	15	special job-training
zasadnicze zawodowe	50	46	45	x	basic vocational
branżowe I stopnia ^a	x	x	x	41	stage I sectoral vocational ^a
licea ogólnokształcące	74	77	78	71	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	2	x	x	x	supplementary general secondary
licea profilowane	17	x	x	x	specialised secondary
technika	68	61	58	58	technical secondary
technika uzupełniająca	4	x	x	x	supplementary technical secondary
artystyczne ogólnokształcące ^b	4	4	4	5	general art ^b
policealne	110	76	76	67	post-secondary
wyższe	17 ^c	16	16	16	higher education institutions
dla dorosłych	128	46	49	48	for adults
podstawowe	x	x	x	2	primary
gimnazja	4	1	4	4	lower secondary
zasadnicze zawodowe	–	x	x	x	basic vocational
licea ogólnokształcące	50	44	45	42	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	42	x	x	x	supplementary general secondary
licea profilowane	–	x	x	x	specialised secondary
technika	11	–	x	x	technical secondary
technika uzupełniająca	21	1	x	x	supplementary technical secondary
NAUCZYCIELE^d TEACHERS^d					
Szkoły:					Schools:
podstawowe ^e	5620	5732	5506	6710	primary ^e
gimnazja ^e	3514	3048	2998	2011	lower secondary ^e
zasadnicze zawodowe ^{ef}	411	392	390	x	basic vocational ^{ef}
branżowe I stopnia ^g	x	x	x	384	stage I sectoral vocational ^g
licea ogólnokształcące ^{eh}	1717	1444	1392	1378	general secondary ^{eh}
licea profilowane ^e	97	x	x	x	specialised secondary ^e
technika ^{ei}	1766	1558	1520	1522	technical secondary ^{ei}
policealne	403	298	236	255	post-secondary
wyższe ^k	3078	2773	2749	2683	higher education institutions ^k

a Łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b Dające uprawnienia zawodowe; ponadto 5 szkół artystycznych realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne. c Bez szkół wyższych resortu obrony narodowej. d Patrz uwagi ogólne, ust. 17 na str. 190. e, f Łącznie ze szkołami: e – dla dorosłych, f – specjalnymi przysposabiającymi do pracy. g Łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. h, i Łącznie ze szkołami: h – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (dla młodzieży – do roku szkolnego 2012/13, dla dorosłych – do roku szkolnego 2013/14), i – uzupełniającymi technikami (dla młodzieży – do roku szkolnego 2013/14, dla dorosłych – do roku szkolnego 2015/16) oraz ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe. k Nauczyciele akademicy.

a Including basic vocational school sections. b Leading to professional certification; there were also 5 art schools giving only artistic education. c Excluding higher schools of the Ministry of National Defence. d See general notes, item 17 on page 190. e, f Including: e – schools for adults, f – special job-training schools. g Including basic vocational school sections. h, i Including: h – supplementary general secondary schools (for youth – until the 2012/13 school year, for adults – until the 2013/14 school year), i – supplementary technical secondary schools (for youth – until the 2013/14 school year, for adults – until the 2015/16 school year) and general secondary art schools leading to professional certification. k Academic teachers.

TABL. 1 (128). **EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA (cd.)**
EDUCATION BY LEVEL (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
UCZNIOWIE I STUDENCI PUPILS AND STUDENTS					
Wychowanie przedszkolne ^a	9271	11434	9779	10399	Pre-primary education ^a
Szkoły:					Schools:
podstawowe	67355	72526	66247	77148	primary
gimnazja	41056	33205	32200	21287	lower secondary
specjalne przysposabiające do pracy	323	306	301	326	special job-training
zasadnicze zawodowe	5238	3956	3605	x	basic vocational
branżowe I stopnia ^b	x	x	x	3370	stage I sectoral vocational ^b
licea ogólnokształcące	22975	17980	16994	16331	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	40	x	x	x	supplementary general secondary
licea profilowane	1126	x	x	x	specialised secondary
technika	20190	16296	15936	15658	technical secondary
technika uzupełniająca	111	x	x	x	supplementary technical secondary
artystyczne ogólnokształcące ^c	430	444	473	481	general art ^c
policjalne	13460	9543	9026	8203	post-secondary
wyższe	53963 ^d	36249	34550	31926	higher education institutions
dla dorosłych	7656	4193	3949	3769	for adults
podstawowe	x	x	x	9	primary
gimnazja	98	28	101	81	lower secondary
zasadnicze zawodowe	–	x	x	x	basic vocational
licea ogólnokształcące	4003	4149	3848	3679	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	2451	x	x	x	supplementary general secondary
licea profilowane	–	x	x	x	specialised secondary
technika	388	–	x	x	technical secondary
technika uzupełniająca	716	16	x	x	supplementary technical secondary

a Dotyczy dzieci w wieku 6 lat, w roku szkolnym 2015/16 w wieku 5 lat, objętych edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego, ujętych również w tabl. 32 na str. 216. b Łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. c Dające uprawnienia zawodowe; ponadto w szkołach artystycznych realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne w roku szkolnym: 2010/11 – 267 uczniów, 2015/16 – 300, 2016/17 – 298, 2017/18 – 325. d Bez szkół wyższych resortu obrony narodowej.

a Concerns children aged 6, in the 2015/16 school year aged 5, attending pre-primary education establishments, shown also in table 32 on page 216. b Including basic vocational school sections. c Leading to professional certification; also in art schools providing only art education in the school year: 2010/11 – 267 students, 2015/16 – 300, 2016/17 – 298, 2017/18 – 325. d Excluding higher schools of the Ministry of National Defence.

TABL. 1 (128). **EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA (dok.)**
EDUCATION BY LEVEL (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
	ABSOLWENCI		GRADUATES		
Szkoły:					Schools:
podstawowe	11873	10250	–	.	primary
gimnazja	13666	11004	10914	.	lower secondary
specjalne przysposabiające do pracy	64	96	48	.	special job-training
zasadnicze zawodowe	1809	1352	1135	.	basic vocational
licea ogólnokształcące	7435	6002	5834	.	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	–	x	x	.	supplementary general secondary
licea profilowane	461	x	x	.	specialised secondary
technika	4704	3797	3734	.	technical secondary
technika uzupełniająca	34	x	x	.	supplementary technical secondary
artystyczne ogólnokształcące ^a	88	83	78	.	general art ^a
policealne	3280	3016	2675	.	post-secondary
wyższe	15690 ^b	9555	10199	.	higher education institutions
dla dorosłych	2134	1212	1085	.	for adults
gimnazja	43	13	31	.	lower secondary
zasadnicze zawodowe	–	x	x	.	basic vocational
licea ogólnokształcące	962	1199	1054	.	general secondary
uzupełniające licea ogólnokształcące	914	x	x	.	supplementary general secondary
licea profilowane	–	x	x	.	specialised secondary
technika	69	–	x	.	technical secondary
technika uzupełniająca	146	–	x	.	supplementary technical secondary

^a Dające uprawnienia zawodowe; ponadto w szkołach artystycznych realizujących wyłącznie kształcenie artystyczne w roku szkolnym: 2010/11 – 36 absolwentów, 2015/16 – 42, 2016/17 – 35. ^b Bez szkół wyższych resortu obrony narodowej. Źródło: dane – z wyjątkiem szkół wyższych – Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a Leading to professional certification; also in art schools providing only art education in the school year: 2010/11 – 36 graduates, 2015/16 – 42, 2016/17 – 35. ^b Excluding higher schools of the Ministry of National Defence.

Source: data – with the exception of the higher education institutions – of the Ministry of National Education.

TABLE 2 (129). **SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH**
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17
	szkoły schools				uczniowie i studenci pupils and students				absolwenci graduates		
Szkoły podstawowe	449	416	408	435	67355	72526	66247	77148	11873	10250	-
Primary schools											
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	-	1	1	1	-	2	2	3	1	2	-
Central (government) administration units											
Jednostki samorządu terytorialnego	405	345	337	351	65253	68168	61992	71707	11539	9769	-
Local government units											
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	35	48	45	48	1416	1974	1848	2190	237	298	-
Associations and other social organisations											
Organizacje wyznaniowe	4	3	3	6	340	527	502	596	55	68	-
Religious organisations											
Pozostałe	5	19	22	29	346	1855	1903	2652	41	113	-
Others											
Gimnazja	222	232	237	79	41056	33205	32200	21287	13666	11004	10914
Lower secondary schools											
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	1	1	1	1	14	10	8	7	11	6	3
Central (government) administration units											
Jednostki samorządu terytorialnego	197	198	198	59	39432	31132	30111	19809	13136	10365	10184
Local government units											
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	15	17	18	8	999	926	905	622	318	271	323
Associations and other social organisations											
Organizacje wyznaniowe	3	5	5	2	377	558	536	382	134	203	193
Religious organisations											
Pozostałe	6	11	15	9	234	579	640	467	67	159	211
Others											
Branżowe szkoły I stopnia^a Stage I sectoral vocational schools^a	60	57	56	56	5561	4262	3906	3696	1873	1448	1183
Stage I sectoral vocational schools ^a											
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	5	4	4	2	223	150	132	92	68	38	43
Central (government) administration units											
Jednostki samorządu terytorialnego	47	44	43	40	4488	3520	3220	3015	1523	1210	982
Local government units											
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	8	7	7	11	850	549	510	529	282	188	145
Associations and other social organisations											
Organizacje wyznaniowe	-	1	1	2	-	4	12	31	-	-	-
Religious organisations											
Pozostałe	-	1	1	1	-	39	32	29	-	12	13
Others											

^a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe; łącznie ze szkołami specjalnymi przysposabiającymi do pracy i od roku szkolnego 2017/18 oddziałami zasadniczych szkół zawodowych.

^a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools; including special job-training schools and since the 2017/18 school year, basic vocational school sections.

TABL. 2 (129). **SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH (cd.)**
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17
	szkoły schools				uczniowie i studenci pupils and students				absolwenci graduates		
Licea ogólnokształcące^a General secondary schools^a	76	77	78	71	23015	17980	16994	16331	7435	6002	5834
Jednostki samorządu terytorialnego	67	59	58	53	22359	16346	15407	14689	7206	5660	5287
Local government units											
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	5	8	7	5	347	487	323	284	116	146	118
Associations and other social organisations											
Organizacje wyznaniowe	2	2	2	2	258	265	200	192	88	88	78
Religious organisations											
Pozostałe	2	8	11	11	51	882	1064	1166	25	108	351
Others											
Licea profilowane Specialised secondary schools	17	x	x	x	1126	x	x	x	461	x	x
Jednostki samorządu terytorialnego	16	x	x	x	1083	x	x	x	441	x	x
Local government units											
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	1	x	x	x	43	x	x	x	20	x	x
Associations and other social organisations											
Organizacje wyznaniowe	–	x	x	x	–	x	x	x	–	x	x
Religious organisations											
Technika^p Technical secondary schools^p	76	65	62	63	20731	16740	16409	16139	4826	3880	3812
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	10	9	9	9	2079	1604	1553	1510	552	383	369
Central (government) administration units											
Jednostki samorządu terytorialnego	57	49	47	47	18089	14757	14500	14237	4227	3403	3364
Local government units											
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	6	3	2	2	307	113	131	122	39	20	31
Associations and other social organisations											
Organizacje wyznaniowe	1	1	1	2	72	75	62	66	–	20	11
Religious organisations											
Pozostałe	2	3	3	3	184	191	163	204	8	54	37
Others											
Szkoły policealne Post-secondary schools	110	76	76	67	13460	9543	9026	8203	3280	3016	2675
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	3	1	–	–	204	20	–	–	70	15	–
Central (government) administration units											
Jednostki samorządu terytorialnego	30	15	13	12	3362	1772	1468	1276	1067	677	497
Local government units											

a, b Łącznie ze szkołami: a – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2012/13), b – technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2013/14) i artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe.

a, b Including: a – supplementary general secondary schools (until the 2012/13 school year), b – supplementary technical secondary schools (until the 2013/14 school year) and general art school leading to professional certification.

TABLE 2 (129). **SZKOŁY WEDŁUG ORGANÓW PROWADZĄCYCH (dok.)**
SCHOOLS BY SCHOOL GOVERNING AUTHORITY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17
	szkoły schools				uczniowie i studenci pupils and students				absolwenci graduates		
Szkoły policealne (dok.) Post-secondary schools (cont.)											
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	11	12	12	12	634	810	867	863	305	451	521
Associations and other social organisations											
Organizacje wyznaniowe	2	1	2	–	14	10	17	–	2	1	–
Religious organisations											
Pozostałe	64	47	49	43	9246	6931	6674	6064	1836	1872	1657
Others											
Szkoły wyższe Higher education institutions	17^a	16	16	16	53963^a	36249	34550	31926	15690^a	9555	10199
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	5	5	5	5	37946	30921	30091	27378	9928	7863	8482
Central (government) administration units											
Pozostałe	12	11	11	11	16017	5328	4459	4548	5762	1692	1717
Others											
Szkoły dla dorosłych Schools for adults	128	46	49	48	7656	4193	3949	3769	2134	1212	1085
Jednostki administracji centralnej (rządowej)	5	1	–	–	158	16	–	–	15	–	–
Central (government) administration units											
Jednostki samorządu terytorialnego	42	13	15	14	2663	837	728	674	744	262	210
Local government units											
Stowarzyszenia i inne organizacje społeczne	32	12	13	12	993	619	724	714	302	186	177
Associations and other social organisations											
Pozostałe	49	20	21	22	3842	2721	2497	2381	1073	764	698
Others											

a Bez szkół wyższych resortu obrony narodowej.

Ź r ó d ł o: dane – z wyjątkiem szkół wyższych – Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Excluding higher schools of the Ministry of National Defence.

S o u r c e: data – with the exception of the higher education institutions – of the Ministry of National Education.

TABLE 3 (130). **UCZNIOWIE WEDŁUG GRUP WIEKU**
PUPILS AND STUDENTS BY AGE GROUPS

GRUPY WIEKU AGE GROUPS	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18
	w % ludności danej grupy wieku in % of population of given age group			
7–13 ^a lat	93,1	89,0	92,0	92,9
14–15 ^b	94,2	92,3	91,8	91,6
16–18	92,8	91,1	90,7	91,4
19–21 lat	28,6	24,0	23,7	23,4

a W roku szkolnym 2010/11 i 2016/17 – grupa wieku 7–12 lat, a w roku szkolnym 2015/16 – grupa wieku 6–12 lat.
b W latach szkolnych 2010/11–2016/17 – grupa wieku 13–15 lat.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 and 2016/17 school year – age group 7–12, in the 2015/16 school year – age group 6–12. b In the 2010/11–2016/17 school years – age group 13–15.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 4 (131). **WSPÓŁCZYNNIK SKOLARYZACJI**
ENROLMENT RATE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Grupy wieku Age groups	2010/11			2015/16			2016/17			2017/18		
		ogółem total	męż- czyźni males	kobiety fe- males	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety fe- males	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety fe- males	ogółem total	męż- czyźni males	kobiety fe- males
		w %			in %			w %			in %		
BRUTTO GROSS													
Szkoły: Schools:													
podstawowe ^a primary ^a	7–13	94,9	95,0	94,7	89,2	88,9	89,4	94,1	94,3	93,8	93,6	93,9	93,3
gimnazja ^b lower secondary ^b	14–15	96,8	98,2	95,3	95,3	96,0	94,6	95,7	96,3	95,1	96,4	96,6	96,2
branżowe I stopnia ^{cd} stage I sectoral vocational ^{cd}	16–18	11,2	16,0	6,0	11,1	15,6	6,3	10,6	14,9	6,1	10,4	14,5	6,0
licea ogólnokształ- cające ^e general secondary ^e	16–18	61,4	48,9	74,6	57,7	46,2	69,8	56,6	45,1	68,6	56,2	44,7	68,1
technika ^f technical secondary ^f	16–18	43,8	55,3	31,7	43,7	54,0	32,8	44,6	55,3	33,4	45,3	56,0	34,2
policealne post-secondary	19–21	24,8	16,9	33,2	21,6	13,1	30,5	21,5	13,7	29,7	20,4	12,5	28,8
NETTO NET													
Wychowanie przedszkolne ^g Pre-primary education ^g	6	85,2	86,2	84,2	95,1	95,3	94,9	81,3	82,7	79,9	92,5	92,6	92,3
Szkoły: Schools:													
podstawowe ^a primary ^a	7–13	92,7	92,6	92,7	88,5	88,0	89,0	90,9	91,1	90,7	92,0	92,1	91,9
gimnazja ^b lower secondary ^b	14–15	92,2	92,0	92,4	90,3	89,8	90,9	89,7	89,3	90,1	88,0	87,3	88,8
branżowe I stopnia ^{cd} stage I sectoral vocational ^{cd}	16–18	9,4	13,6	5,0	8,7	12,3	4,8	8,3	11,7	4,8	8,2	11,6	4,7
licea ogólnokształ- cające ^e general secondary ^e	16–18	48,9	35,3	63,1	47,0	33,8	60,9	46,3	33,3	59,8	45,9	33,0	59,4
technika ^f technical secondary ^f	16–18	30,8	38,3	22,8	32,1	39,9	23,9	32,9	40,6	24,8	33,9	41,8	25,8
policealne post-secondary	19–21	9,8	6,3	13,4	7,2	4,1	10,5	6,8	3,7	10,0	6,8	3,6	10,2

a W roku szkolnym 2010/11 i 2016/17 – grupa wieku 7–12 lat, w roku szkolnym 2015/16 – grupa wieku 6–12 lat.
b W latach szkolnych 2010/11–2016/17 – grupa wieku 13–15 lat. c Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe.
d–f Łącznie z: d – specjalnymi przysposabiającymi do pracy i od roku szkolnego 2017/18 oddziałami zasadniczych szkół zawodowych, e – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi i liceami profilowanymi (w roku szkolnym 2010/11), f – technikum uzupełniającymi (w roku szkolnym 2010/11) i artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe.
g Dotyczy dzieci objętych obowiązkową edukacją w placówkach wychowania przedszkolnego, z wyjątkiem roku szkolnego 2015/16 – dotyczy dzieci w wieku 5 lat.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 and 2016/17 school year – age group 7–12, in the 2015/16 school year – age group 6–12. b In the 2010/11–2016/17 school years – age group 13–15. c Until the 2016/17 school year, basic vocational schools. d–f Including: d – special job-training schools and since the 2017/18 school year, basic vocational school sections, e – supplementary general and specialised secondary schools (in the 2010/11 school year), f – supplementary technical secondary schools (in the 2010/11 school year) and general art schools leading to professional certification. g Concerns children attending obligatory pre-primary education establishments, excluding the 2015/16 school year – concerns children aged 5.

Source: data of the Ministry of National Education.

Uwaga do tablic 5 i 6

W podziale według języków obcych jedna osoba może być wykazana więcej niż jeden raz.

Note to tables 5 and 6

In distribution by foreign languages, one person may be indicated more than once.

TABL. 5 (132). UCZĄCY SIĘ JĘZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY ORAZ POLICEÁLNYCH

PUPILS AND STUDENTS LEARNING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH AND IN POST-SECONDARY SCHOOLS

LATA YEARS JĘZYKI OBCIE FOREIGN LANGUAGES	Ogółem Grand total	W % ogółu uczniów w szkołach			In % of total pupils and students at schools						
		podstawowych		primary	gimnazjach lower secondary	branżowych I stopnia ^{ab} stage I sectoral vocational ^{ab}	liceach ogólnokształcących ^c general secondary ^c	liceach profilowanych specialised secondary	technicznych ^d technical secondary ^d	policealnych ^e post-secondary ^e	
		razem total	miasta urban areas								wieś rural areas
NAUCZANIE OBOWIĄZKOWE OBLIGATORY EDUCATION											
Angielski	2010/11	155669	95,3	96,3	93,7	96,9	75,7	98,8	96,6	96,5	30,9
English	2015/16	147732	99,1	99,1	99,2	98,6	83,1	99,9	x	99,2	52,2
	2016/17	138342	97,7	97,3	98,5	98,3	92,6	99,9	x	99,7	58,8
	2017/18	137883	98,6	98,6	98,7	98,1	92,5	99,9	x	99,7	65,4
Francuski	2010/11	4778	0,2	0,4	–	3,7	–	11,4	–	2,3	–
French	2015/16	3972	0,1	0,1	–	4,6	–	11,6	x	1,9	–
	2016/17	3751	0,1	0,1	–	4,3	–	12,0	x	1,7	–
	2017/18	3177	0,3	0,5	–	4,3	–	10,6	x	1,8	–
Niemiecki	2010/11	41523	2,2	3,0	0,9	35,8	6,0	50,9	45,7	61,3	0,6
German	2015/16	34581	0,8	0,9	0,7	45,2	0,5	46,7	x	61,6	2,6
	2016/17	33774	2,2	2,3	1,8	45,4	0,6	44,7	x	60,4	2,1
	2017/18	32380	7,2	7,4	6,6	46,9	0,8	44,8	x	58,1	1,9
Rosyjski	2010/11	21961	1,9	0,8	3,9	19,7	7,9	24,0	56,8	28,6	0,7
Russian	2015/16	20877	1,0	0,8	1,3	30,5	7,4	26,4	x	28,5	2,3
	2016/17	20104	1,8	1,8	2,0	29,2	6,4	26,2	x	28,4	1,7
	2017/18	19197	5,5	5,0	6,7	28,7	5,3	24,9	x	27,5	1,6
Inne	2010/11	2227	0,6	0,1	1,4	0,1	–	7,1	–	0,5	0,4
Others	2015/16	2304	0,1	0,2	–	1,3	–	9,4	x	0,5	–
	2016/17	2623	0,4	0,6	–	2,1	–	9,3	x	0,6	–
	2017/18	1981	0,3	0,4	–	1,7	–	7,7	x	0,8	–
NAUCZANIE DODATKOWE^f ADDITIONAL EDUCATION^f											
Angielski	2010/11	3393	3,0	2,4	4,2	1,1	–	1,0	–	1,1	3,3
English	2015/16	282	0,1	0,0	0,3	0,2	0,1	0,0	x	–	1,1
	2016/17	517	0,5	0,6	0,3	0,2	–	–	x	–	1,2
	2017/18	160	0,1	0,0	0,5	0,1	–	–	x	–	0,3

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. b–d Łącznie z: b – oddziałami zasadniczych szkół zawodowych (od roku szkolnego 2017/18), c – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2012/13), d – technnikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2013/14) oraz artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe. e Dane nie obejmują kolegiów nauczycielskich, nauczycielskich kolegiów języków obcych i kolegiów pracowników służb społecznych. f Prowadzone w ramach godzin będących do dyspozycji dyrektora szkoły.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools. b–d Including: b –basic vocational school sections (since the 2017/18 school year), c – supplementary general secondary schools (until the 2012/13 school year), d – supplementary technical secondary schools (until the 2013/14 school year) and general art schools leading to professional certification. e Data do not include teacher training colleges, foreign language teacher training colleges and colleges of social work. f Conducted during the hours which are at the disposal of a headperson.

TABL. 5 (132). **UCZĄCY SIĘ JEZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DZIECI I MŁODZIEŻY ORAZ POLICEALNYCH^a (dok.)**
 PUPILS AND STUDENTS LEARNING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH AND IN POST-SECONDARY SCHOOLS^a (cont.)

L A T A Y E A R S JEZYKI OBCE FOREIGN LANGUAGES	Ogółem Grand total	W % ogółu uczniów w szkołach					In % of total pupils and students at schools				
		podstawowych		primary	gimnazjów lower secondary	branżowych I stopnia ^{ab} stage I sectoral vocational ^{ab}	liceach ogólnokształcących ^c general secondary ^c	liceach profilowanych specialised secondary	technikach ^d technical secondary ^d	policealnych ^e post-secondary ^e	
		razem total	miasta urban areas	wieś rural areas							
NAUCZANIE DODATKOWE^f (dok.) ADDITIONAL EDUCATION^f (cont.)											
Francuski	2010/11	1333	0,7	0,9	0,4	1,1	–	1,7	–	0,2	–
French	2015/16	691	0,2	0,2	0,1	0,6	–	1,4	x	0,7	–
	2016/17	603	0,1	0,1	0,1	0,6	–	1,3	x	0,8	–
	2017/18	873	0,2	0,2	0,0	1,0	–	2,5	x	0,7	–
Niemiecki	2010/11	10717	4,3	3,5	5,6	15,0	–	5,1	–	2,3	0,1
German	2015/16	7034	3,0	2,0	5,2	10,3	–	5,0	x	3,1	–
	2016/17	5991	2,5	1,9	3,8	8,4	–	5,3	x	4,6	–
	2017/18	7042	4,5	4,4	4,6	7,8	–	7,3	x	4,6	–
Inne	2010/11	9656	6,2	4,2	9,7	9,5	–	6,2	–	0,9	–
Others	2015/16	6011	4,7	3,7	6,9	4,7	–	3,2	x	2,4	0,4
	2016/17	5716	4,5	3,6	6,5	5,1	–	3,4	x	3,2	–
	2017/18	7101	5,9	5,1	7,7	6,2	–	4,5	x	3,1	–

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe. b–d Łącznie z: b – oddziałami zasadniczych szkół zawodowych (od roku szkolnego 2017/18), c – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2012/13), d – technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2013/14) oraz artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe. e Dane nie obejmują kolegiów nauczycielskich, nauczycielskich kolegiów języków obcych i kolegiów pracowników służb społecznych. f Prowadzone w ramach godzin będących do dyspozycji dyrektora szkoły.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools. b–d Including: b – basic vocational school sections, (since the 2017/18 school year), c – supplementary general secondary schools (until the 2012/13 school year), d – supplementary technical secondary schools (until the 2013/14 school year) and general art schools leading to professional certification. e Data do not include teacher training colleges, foreign language teacher training colleges and colleges of social work. f Conducted during the hours which are at the disposal of a headperson.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 6 (133). **UCZĄCY SIĘ JEZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DOROSŁYCH^a**
 STUDENTS STUDYING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR ADULTS^a

L A T A Y E A R S JEZYKI OBCE FOREIGN LANGUAGES	Ogółem Grand total	W % ogółu uczniów w szkołach					In % of total students at school	
		podstawowych primary	gimnazjach lower secondary	branżowych I stopnia ^b stage I sectoral vocational ^b	liceach ogólnokształcących ^c general secondary ^c	liceach profilowanych specialised secondary	technikach ^d technical secondary ^d	
Angielski	2010/11	6116	x	100,0	–	88,5	–	61,2
English	2015/16	3804	x	100,0	x	91,0	x	–
	2016/17	3601	x	100,0	x	91,0	x	x
	2017/18	3507	100,0	60,5	x	93,8	x	x
Niemiecki	2010/11	155	x	–	–	0,6	–	10,7
German	2015/16	15	x	–	x	–	x	93,8
	2016/17	–	x	–	x	–	x	x
	2017/18	–	–	–	x	–	x	x

a Dane dotyczą nauczania obowiązkowego. b Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. c, d Łącznie ze szkołami: c – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2013/14), d – technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2015/16).

a Data concern obligatory education. b Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. c, d Including: c – supplementary general secondary schools (until the 2013/14 school year), d – supplementary technical secondary schools (until the 2015/16 school year).

TABL. 6 (133). **UCZĄCY SIĘ JĘZYKÓW OBCYCH W SZKOŁACH DLA DOROSŁYCH^a (dok.)**
STUDENTS STUDYING FOREIGN LANGUAGES IN SCHOOLS FOR ADULTS^a (cont.)

L A T A Y E A R S JĘZYKI OBCIE FOREIGN LANGUAGES	Ogółem Grand total	W % ogółu uczniów w szkołach In % of total students at school					
		gimnazjach lower secondary	branżowych I stopnia ^b stage I sectoral vocational ^b	liceach ogólnokształcących ^c general secondary ^c	liceach profilowanych specialised secondary	technikach ^d technical secondary ^d	
Rosyjski	2010/11	1342	–	–	16,4	–	25,5
Russian	2015/16	281	–	x	6,8	x	–
	2016/17	138	–	x	3,6	x	x
	2017/18	145	–	x	3,9	x	x

a Dane dotyczą nauczania obowiązkowego. b Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. c, d łącznie ze szkołami: c – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2013/14), d – technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2015/16).

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Data concern obligatory education. b Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. c, d Including: c – supplementary general secondary schools (until the 2013/14 school year), d – supplementary technical secondary schools (until the 2015/16 school year).

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 7 (134). **KSZTAŁCENIE OSÓB ZE SPECJALNYMI POTRZEBAMI EDUKACYJNYMI^a**
EDUCATION OF PEOPLE WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17	SPECIFICATION
	uczniowie pupils and students				absolwenci graduates			
Szkoły podstawowe	1940	1934	2008	2574	394	350	–	Primary schools
w tym specjalne	490	536	557	709	90	69	–	of which special
Gimnazja	1546	1311	1296	983	469	474	401	Lower secondary schools
w tym specjalne	606	532	448	330	192	204	135	of which special
Szkoły specjalne przysposabiające do pracy	323	306	301	326	64	96	48	Special job-training schools
Branżowe szkoły I stopnia ^b	318	311	309	306	102	73 ^c	64 ^c	Stage I sectoral vocational schools ^b
w tym specjalne	271	223	228	222	91	65	59	of which special
Licea ogólnokształcące ^d	97	122	139	139	30	36	36	General secondary schools ^d
w tym specjalne	16	11	19	13	–	–	–	of which special
Licea profilowane	38	x	x	x	9	x	x	Specialised secondary schools
Technika ^e	74	152	164	171	2	9 ^c	15 ^c	Technical secondary schools ^e
w tym specjalne	–	12	24	17	–	–	–	of which special
Szkoły policealne	–	1	–	2	–	–	–	Post-secondary schools

a Patrz uwagi ogólne, ust. 10 na str. 189. b Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. c W przypadku szkół ogólnodostępnych dane dotyczą absolwentów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe lub kwalifikacje w zawodzie. d, e łącznie z: d – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2012/13), e – technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2013/14) oraz szkołami artystycznym ogólnokształcącymi i dającymi uprawnienia zawodowe.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a See general notes, item 10 on page 189. b Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. c Data for mainstream schools concern graduates with statement of special education needs who passed examination confirming vocational qualifications (carried out both on the basis of the former and the new care curriculum for vocational education). d, e Including: d – supplementary general secondary schools (until the 2012/13 school year), e – supplementary technical secondary schools (until the 2013/14 school year) and general art schools leading to professional certification.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 8 (135). **SPECJALNE OŚRODKI SZKOLNO-WYCHOWAWCZE, MŁODZIEŻOWE OŚRODKI WYCHOWAWCZE, MŁODZIEŻOWE OŚRODKI SOCJOTERAPII ORAZ OŚRODKI REWALIDACYJNO-WYCHOWAWCZE**
SPECIAL EDUCATIONAL CENTRES, YOUTH EDUCATION CENTRES, YOUTH SOCIAL THERAPY CENTRES AND REHABILITATION AND EDUCATION CENTRES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
SPECJALNE OŚRODKI SZKOLNO-WYCHOWAWCZE SPECIAL EDUCATIONAL CENTRES					
Ośrodki	5	5	5	5	Centres
Miejsca	404	377	361	353	Places
Wychowankowie	269	242	233	206	Residents
w tym niepełnosprawni intelektualnie ^a	249	205	184	160	of which with intellectual disability ^a
MŁODZIEŻOWE OŚRODKI WYCHOWAWCZE YOUTH EDUCATION CENTRES					
Ośrodki	3	4	4	5	Centres
Miejsca	256	264	232	259	Places
Wychowankowie	171	164	144	193	Residents
MŁODZIEŻOWE OŚRODKI SOCJOTERAPII YOUTH SOCIAL THERAPY CENTRES					
Ośrodki	1	2	2	2	Centres
Miejsca	16	61	83	85	Places
Wychowankowie	16	39	48	51	Residents
OŚRODKI REWALIDACYJNO-WYCHOWAWCZE REHABILITATION AND EDUCATION CENTRES					
Ośrodki	4	5	6	7	Centres
Miejsca	96	117	152	170	Places
Wychowankowie	52	74	80	111	Residents
w tym:					of which:
niepełnosprawni intelektualnie w stopniu głębokim ^a	20	31	33	61	with a profound intellectual disability ^a
z niepełnosprawnościami sprzężonymi	32	43	47	50	with multiple disability

a Do 2015 r. wykazywani jako wychowankowie z upośledzeniem umysłowym.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until 2015, indicated as residents with mental impairment.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 9 (136). **WYCHOWANIE POZASZKOLNE**
EXTRACURRICULAR EDUCATION

RODZAJE PLACÓWEK KIND OF INSTITUTIONS	Placówki Institutions	Uczestnicy stałych i okresowych form zajęć ^a Participants in permanent and temporary forms of activities ^a								
		ogółem total	informacyjnych informatical	technicznych technical	przedmiotowych subjects	artystycznych art	sportowych sports	turystyczno-krajoznawczych tourism	innych others	
O G Ó Ł E M	2010	8	10198	198	758	192	4012	4426	214	398
T O T A L	2015	22	8293	68	156	1166	1795	4076	708	324
	2016	20	8786	54	112	2085	1601	3647	636	651
	2017	21	11194	55	191	1743	958	4115	804	3328
Młodzieżowe domy kultury ... Youth community centres	1	1541	55	191	149	738	99	–	–	309
Ogniska pracy pozaszkolnej Extracurricular interest groups	1	178	–	–	–	178	–	–	–	–
Międzyszkolne ośrodki sportowe	2	6006	–	–	–	–	4006	–	–	2000
Inne placówki ^b	17	3469	–	–	1594	42	10	804	–	1019

a Biorący systematyczny udział w pracy kół w okresie od 1 X roku poprzedzającego rok badany do 30 IX roku badanego.

b Placówki specjalistyczne oraz placówki niepubliczne.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Systematic participation in extracurricular activities from 1 Oct of the year preceding the surveyed year to 30 Sep of the surveyed year. b Specialised institutions and non-public facilities.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 10 (137). **INTERNATY I BURS Y SZKÓŁ DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
BOARDING SCHOOLS AND DORMITORIES FOR CHILDREN AND YOUTH
(excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2017/18		2010/11	2015/16	2016/17	2017/18		SPECIFICATION
	placówki establishments	miejsca beds	korzystający boarders					
			ogółem	total	na 100 miejsc per 100 beds			
O G Ó Ł E M	37	3953	3454	3321	3249	3129	79,2	T O T A L
Internaty	27	2419	2058	1980	1904	1792	74,1	Boarding schools
branżowe szkoły I stopnia ^a i technika ^b	17	1610	1341	1184	1219	1112	69,1	stage I sectoral vocational schools ^a and technical secondary schools ^b
licea ogólnokształcące	10	809	653	796	685	680	84,1	general secondary
licea profilowane	x	x	64	x	x	x	x	specialised secondary
Bursy	10	1534	1396	1341	1345	1337	87,2	Dormitories

a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b Łącznie ze szkołami artystycznymi ogólnokształcącymi, policealnymi oraz kolejami pracowników służb społecznych.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. b Including general art schools, post-secondary schools and colleges of social work.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 11 (138). **DOMY I STOŁÓWKI STUDENCKIE**
STUDENT DORMITORIES AND CANTEENS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11 ^a	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
DOMY STUDENCKIE STUDENT DORMITORIES					
Domy	11	10	11	10	Dormitories
Miejsca	3559	3286	3263	3204	Beds
Korzystający:					Boarding:
studenci	2508	1931	1951	2012	students
w % ogółu studentów	4,6	5,3	5,6	6,3	in % of total students
doktoranci	8	7	7	8	doctoral studies
w % ogółu doktorantów	1,6	1,0	0,9	1,0	in % of total
STOŁÓWKI STUDENCKIE STUDENT CANTEENS					
Stołówki	4	–	–	5	Canteens
Miejsca	221	–	–	105	Places

a Bez szkół wyższych resortu obrony narodowej.

a Excluding higher schools of the Ministry of National Defence.

TABL. 12 (139). **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH OTRZYMUJĄCY STYPENDIA^a**
STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS RECEIVING SCHOLARSHIPS AND GRANTS^a

SZKOŁY	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18				SCHOOLS
				ogółem ^b total ^b	w tym otrzymujący stypendia of which recipients of		otrzymujący stypendia w % ogółu studentów danej grupy szkół scholarship recipients in % of total students of a given group of schools	
					socjalne social grant	rektora dla najlep- szych studentów scholar- ship for outstand- ing stu- dents awarded by the rectors		
OGÓŁEM	17669	10801	10506	9104	6892	2639	28,5	TOTAL
w tym:								of which:
Uniwersytety	5075	3496	3529	2857	1998	992	27,2	Universities
Wyższe szkoły techniczne	4355	3175	3019	2552	2042	631	29,8	Higher schools of technology
Wyższe szkoły rolnicze	883	313	279	314	267	83	32,1	Higher schools of agriculture
Wyższe szkoły ekonomiczne	1953	443	390	352	240	112	23,8	Higher schools of economics
Wyższe szkoły pedagogiczne ..	395	154	128	69	26	37	12,7	Higher schools of pedagogy
Uniwersytety medyczne	1488	1302	1327	1323	975	409	26,5	Medical universities

a Łącznie z cudzoziemcami; bez stypendiów przyznawanych przez ministrów oraz stypendiów finansowanych z funduszy unijnych. b W podziale według rodzajów stypendiów jedna osoba może być wykazana więcej niż jeden raz.

a Including foreigners; excluding scholarships granted by ministers and scholarships financed from European funds. b In distribution by type of scholarships, one person may be indicated more than once.

TABL. 13 (140). **SZKOŁY PODSTAWOWE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
 PRIMARY SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11			2015/16			2016/17			2017/18		
	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Szkoły	432	117	315	396	130	266	387	131	256	408	154	254
Schools												
w tym: of which:												
sportowe i mistrzostwa sportowego	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1	1	-
sports and athletic												
filialne	15	-	15	10	-	10	7	-	7	7	-	7
branch												
Oddziały	3714	1915	1799	3908	2277	1631	3691	2166	1525	4316	2580	1736
Sections												
Uczniowie	66865	42390	24475	71990	49163	22827	65690	45295	20395	76439	53219	23220
Pupils												
w tym kobiety ...	32725	20752	11973	35331	24274	11057	32038	22212	9826	37205	26046	11159
of which females												
w tym I klasa ...	10560	6739	3821	15648	11054	4594	5702	3680	2022	10517	7532	2985
of which grade 1												
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego	-	-	-	446	446	-	434	434	-	477	477	-
sports and athletic												
filialne	256	-	256	182	-	182	133	-	133	123	-	123
branch												
Absolwenci	11783	7574	4209	10181	6633	3548	-	-	-	.	.	.
Graduates												
w tym kobiety ..	5754	3705	2049	5019	3296	1723	-	-	-	.	.	.
of which females												
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego	-	-	-	67	67	-	-	-	-	.	.	.
sports and athletic												
filialne	11	-	11	18	-	18	-	-	-	.	.	.
branch												
Liczba uczniów na: Number of pupils per:												
1 szkołę	155	362	78	182	378	86	170	346	80	187	346	91
school												
1 oddział	18	22	14	18	22	14	18	21	13	18	21	13
section												

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 14 (141). **GIMNAZJA DLA DZIECI I MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
 LOWER SECONDARY SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11			2015/16			2016/17			2017/18		
	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas
Gimnazja	204	113	91	212	122	90	216	126	90	70	45	25
Lower secondary												
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego	6	6	-	4	4	-	3	3	-	-	-	-
sports and athletic z oddziałami przyspo- sabiającymi do pracy ^a	6	6	-	7	7	-	7	7	-	4	4	-
with job-training sections ^a												
Oddziały	1777	1183	594	1469	1003	466	1463	1008	455	972	672	300
Sections												
Uczniowie	40450	27947	12503	32673	23321	9352	31752	22680	9072	20957	14990	5967
Students												
w tym kobiety ...	19474	13429	6045	15934	11358	4576	15510	11082	4428	10271	7392	2879
of which females												
w tym I klasa ... of which grade 1	13105	9083	4022	10890	7782	3108	10415	7376	3039	-	-	-
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego	1930	1930	-	1271	1271	-	992	992	-	-	-	-
sports and athletic z oddziałami przyspo- sabiającymi do pracy ^a	622	622	-	417	417	-	379	379	-	-	-	-
with job-training sections ^a												
Absolwenci	13474	9344	4130	10800	7638	3162	10779	7780	2999	.	.	.
Graduates												
w tym kobiety .. of which females	6606	4602	2004	5294	3759	1535	5326	3811	1515	.	.	.
w tym szkoły: of which schools:												
sportowe i mistrzostwa sportowego	638	638	-	351	351	-	-	-	-	.	.	.
sports and athletic z oddziałami przyspo- sabiającymi do pracy ^a	219	219	-	154	154	-	64	64	-	.	.	.
with job-training sections ^a												
Liczba uczniów na: Number of pupils per:												
1 szkołę	198	247	137	154	191	104	147	180	101	x	x	x
school												
1 oddział	23	24	21	22	23	20	22	23	20	22	22	20
section												

a Na podbudowie programowej VI klasy szkoły podstawowej.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a Based on the curriculum of grade 6 of primary school.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABLE 15 (142). **BRANŻOWE SZKOŁY I STOPNIA^a DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych)**
 STAGE I SECTORAL VOCATIONAL SCHOOLS^a FOR YOUTH (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18
Szkoły	43	39	38	34
Schools				
Oddziały	249	172	187	220
Sections				
Uczniowie	4967	3733	3377	3148
Students				
w tym kobiety	1206	960	884	835
of which females				
w tym I klasa	1786	1144	1172	1099
of which 1st grade				
Absolwenci	1718	1287	1076	.
Graduates				
w tym kobiety	441	337	293	.
of which females				

^a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections.

Source: data of the Ministry of National Education.

TABLE 16 (143). **UCZNIOWIE I ABSOLWENCI BRANŻOWYCH SZKÓŁ I STOPNIA^a DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych) WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**
 STUDENTS AND GRADUATES OF STAGE I SECTORAL VOCATIONAL SCHOOLS^a FOR YOUTH (excluding special schools) BY NARROW FIELDS OF EDUCATION

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^b	2015/16	2016/17	2017/18	2016/17 ^c	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^b
	uczniowie students			absolwenci graduates	
O G Ó Ł E M	3733	3377	3148	611	T O T A L
Artystyczna	7	9	7	–	Arts
Biznesu i administracji	169	139	112	30	Business and administration
Inżynieryjno-techniczna	1542	1365	1271	228	Engineering and engineering trades
Produkcji i przetwórstwa	487	434	430	62	Manufacturing and processing
Architektury i budownictwa	492	469	476	72	Architecture and construction
Rolnicza	103	92	60	24	Agriculture
Usług dla ludności	933	869	792	195	Personal services

^a Do roku szkolnego 2016/17 zasadnicze szkoły zawodowe i od roku szkolnego 2017/18 łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. ^b Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). ^c W podziale według podgrup kierunków kształcenia dane dotyczą absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe lub kwalifikacje w zawodzie.

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a Until the 2016/17 school year, basic vocational schools and since the 2017/18 school year, including basic vocational school sections. ^b According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). ^c In distribution by narrow fields of education, data concern the graduates who passed examination confirming vocational qualifications (carried out both on the basis of the former and the new core curriculum for vocational education).

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 17 (144). **LICEA OGÓLNOKSZTAŁCĄCE DLA MŁODZIEŻY^a (bez szkół specjalnych)**
 GENERAL SECONDARY SCHOOLS FOR YOUTH^a (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18
Szkoły	74	75	76	69
Schools				
Oddziały	823	683	647	630
Sections				
Uczniowie	22999	17969	16975	16318
Students				
w tym kobiety	14547	11341	10738	10326
of which females				
w tym I klasa	7752	5708	5430	5398
of which grade 1				
Absolwenci	7435	6002	5834	.
Graduates				
w tym kobiety	4729	3777	3672	.
of which females				

a W roku szkolnym 2010/11 łącznie z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 school year, including supplementary general secondary schools.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 18 (145). **TECHNIKA DLA MŁODZIEŻY^a (bez szkół specjalnych)**
 TECHNICAL SECONDARY SCHOOLS FOR YOUTH^a (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18
Szkoły	72	60	57	57
Schools				
Oddziały	866	722	692	687
Sections				
Uczniowie	20301	16284	15912	15641
Students				
w tym kobiety	7195	5777	5634	5593
of which females				
w tym I klasa	5429	4367	4368	4265
of which grade 1				
Absolwenci	4738	3797	3734	.
Graduates				
w tym kobiety	1714	1396	1308	.
of which females				

a W roku szkolnym 2010/11 łącznie z technikami uzupełniającym.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a In the 2010/11 school year, including supplementary technical secondary schools.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 19 (146). **UCZNIOWIE I ABSLOWENCI TECHNIKÓW DLA MŁODZIEŻY (bez szkół specjalnych) WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**
STUDENTS AND GRADUATES OF TECHNICAL SECONDARY SCHOOLS FOR YOUTH
(excluding special schools) BY NARROW FIELDS OF EDUCATION

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	2015/16	2016/17	2017/18	2016/17 ^b	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^a
	uczniowie students			absolwenci graduates	
O G Ó Ł E M	16284	15912	15641	2094	T O T A L
Artystyczna	–	12	30	–	Arts
Spoleczna	979	962	1057	105	Social and behavioural science
Biznesu i administracji	1033	1022	1089	138	Business and administration
Nauk o środowisku	25	–	–	–	Environment
Technologii teleinformatycznych	2359	2406	2543	274	Information and communication technologies
Inżynierijno-techniczna	3881	3778	3626	477	Engineering and engineering trades
Produkcji i przetwórstwa	407	377	353	18	Manufacturing and processing
Architektury i budownictwa	1424	1469	1359	198	Architecture and construction
Rolnicza	1279	1183	1063	129	Agriculture
Leśna	212	191	192	52	Forestry
Weterynaryjna	344	362	373	48	Veterinary
Medyczna	18	18	11	4	Health
Usług dla ludności	4195	4024	3837	630	Personal services
Usług transportowych	128	108	108	21	Transport services

a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). b W podziale według podgrup kierunków kształcenia dane dotyczą absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe lub kwalifikacje w zawodzie.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). b In distribution by narrow fields of education, data concern the graduates who passed examination confirming vocational qualifications (carried out both on the basis of the former and the new core curriculum for vocational education).

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 20 (147). **SZKOŁY ARTYSTYCZNE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY**
ART SCHOOLS FOR CHILDREN AND YOUTH

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
SZKOŁY ARTYSTYCZNE NIEDAJĄCE UPRAWNIENI ZAWODOWYCH ART SCHOOLS NOT LEADING TO PROFESSIONAL CERTIFICATION					
Szkoły – kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów artystycznych	23	26	26	26	Schools – educating only in art subjects
Uczniowie	1378	1723	1731	2251	Students
w tym kobiety	889	1137	1135	1454	of which females
Absolwenci	181	224	354	.	Graduates
w tym kobiety	112	147	228	.	of which females
SZKOŁY ARTYSTYCZNE DAJĄCE UPRAWNIENIA ZAWODOWE LEVEL ART SCHOOLS LEADING TO PROFESSIONAL CERTIFICATION					
Szkoły	9	9	9	10	Schools
w tym kształcące wyłącznie w zakresie przedmiotów artystycznych	5	5	5	5	of which educating only in art subjects
Uczniowie	697	744	771	806	Students
w tym kobiety	488	506	538	568	of which females
Absolwenci	124	125	113	.	Graduates
w tym kobiety	92	83	75	.	of which females
w tym ogólnokształcące szkoły artystyczne of which general art schools					
Szkoły	4	4	4	5	Schools
Uczniowie	430	444	473	481	Students
w tym kobiety	322	318	343	353	of which females
Absolwenci	88	83	78	.	Graduates
w tym kobiety	73	54	57	.	of which females

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 21 (148). **SZKOŁY POLICEALNE (bez szkół specjalnych)**
POST-SECONDARY SCHOOLS (excluding special schools)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
Szkoły	110	76	76	67	Schools
Oddziały	526	415	422	397	Sections
Uczniowie	13460	9543	9026	8203	Students
w tym kobiety	8730	6589	6080	5634	of which females
Absolwenci	3280	3016	2675	.	Graduates
w tym kobiety	2292	2140	1843	.	of which females

Ź r ó ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.
S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 22 (149). **UCZNIOWIE I ABSOLWENCI SZKÓŁ POLICEALNYCH (bez szkół specjalnych)**
WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA
STUDENTS AND GRADUATES OF POST-SECONDARY SCHOOLS
(excluding special schools) BY NARROW FIELDS OF EDUCATION

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	2015/16	2016/17	2017/18	2016/17 ^b	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^a
	uczniowie students			absol- wenci graduates	
O G Ó Ł E M	9543	9026	8203	1271	T O T A L
Artystyczna	485	469	415	68	Arts
Społeczna	128	172	101	19	Social and behavioural science
Dziennikarstwa i informacji	36	71	40	7	Journalism and information
Biznesu i administracji	1711	1698	1589	140	Business and administration
Technologii teleinformatycznych	849	808	715	17	Information and communica- tion technologies
Architektury i budownictwa	87	57	43	6	Architecture and construction
Weterynaryjna	116	108	122	23	Veterinary
Medyczna	1739	1567	1663	500	Health
Opieki społecznej	424	242	182	77	Social services
Usług dla ludności	1511	1551	1484	216	Personal services
Higieny i bezpieczeństwa pracy	1308	1143	940	92	Hygiene and occupational health services
Ochrony i bezpieczeństwa	394	242	228	14	Security services
Usług transportowych	277	360	322	22	Transport services
Pozostałe podgrupy	478	538	359	70	Other narrow fields

^a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). ^b W podziale według podgrup kierunków kształcenia dane dotyczą absolwentów, którzy zdali egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe, kwalifikacje w zawodzie.

Ź r ó ł o: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

^a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). ^b In distribution by narrow fields of education, data concern the graduates who passed examination confirming vocational qualifications (carried out both on the basis of the former and the new core curriculum for vocational education).

S o u r c e: data of the Ministry of National Education.

TABL. 23 (150). **SZKOŁY WYŻSZE**
HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Szkoły Schools	Nauczyciele akademicy ^a Academic teachers ^a	Studenci Students	Absolwenci ^b Graduates ^b	SPECIFICATION	
OGÓŁEM	2010/11 ^c 2015/16 2016/17 2017/18	17 16 16 16	3078 2773 2749 2683	53963 36249 34550 31926	15690 9555 10199 .	TOTAL
Uniwersytety	1	761	10513	3309	Universities	
Wyższe szkoły techniczne	1	647	8576	3004	Higher schools of technology	
Wyższe szkoły rolnicze	1	61	979	265	Higher schools of agriculture	
Wyższe szkoły ekonomiczne	3	73	1478	698	Higher schools of economics	
Wyższe szkoły pedagogiczne	1	39	545	249	Higher schools of pedagogy	
Uniwersytety medyczne	1	776	4984	1099	Medical universities	
Pozostałe szkoły wyższe	8	326	4851	1575	Other higher education institutions	

a Pełno- i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na pełne etaty, zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin w więcej niż jednej szkole wyższej wykazani zostali w każdym miejscu pracy; patrz uwagi ogólne, ust. 17 na str. 190. b W podziale według typów szkół – z roku akademickiego 2016/17. c Bez szkół wyższych resortu obrony narodowej.

a Full-time and part-time employed converted into full-time equivalent units, teachers employed full-time in more than one institution have been shown in all workplaces; see general notes, item 17 on page 190. b According to type of school – from the 2016/17 academic year. c Excluding higher schools of the Ministry of National Defence.

TABL. 24 (151). **FILIE, ZAMIEJSCOWE PODSTAWOWE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE
ORAZ ZAMIEJSCOWE OŚRODKI DYDAKTYCZNE SZKÓŁ WYŻSZYCH
WEDŁUG LOKALIZACJI W ROKU AKADEMICKIM 2017/18**

BRANCHES, BRANCH BASIC ORGANISATIONAL UNITS AND BRANCH TEACHING CENTRES
OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BY LOCATION IN THE 2017/18 ACADEMIC YEAR

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Filie i zamiejscowe podstawowe jednostki organizacyjne Branches and branch basic organisational units	Zamiejscowe ośrodki dydaktyczne Teaching centres in another location	Studenci ^a Students ^a		z liczby ogółem na studiach of total number, in		Absolwenci ^{ab} Graduates ^{ab}		z liczby ogółem na studiach of total number, in	
			ogółem total	w tym kobiety of which females	ogółem total	w tym kobiety of which females	ogółem total	w tym kobiety of which females	stacjonarnych full-time programmes	niestacjonarnych part-time programmes
OGÓŁEM ... TOTAL	4	-	768	346	367	401	265	130	91	174
lokalizacja według województw: location by voivodships:										
Mazowieckie ...	1	-	51	32	-	51	17	16	-	17
Podlaskie ^c	2	-	495	197	367	128	117	52	91	26
Warmińsko-Mazurskie	1	-	222	117	-	222	131	62	-	131

a Ujęci również w pozostałych tablicach dotyczących studentów i absolwentów. b Z roku akademickiego 2016/17. c Łącznie z filią Uniwersytetu w Białymstoku w Wilnie.

a Also shown in other tables regarding students and graduates. b From the 2016/17 academic year. c Including the University of Białystok branch in Vilnius.

TABL. 25 (152). **STUDENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPÓW SZKÓŁ**
STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BY MODE OF STUDY AND TYPE OF SCHOOLS

L A T A TYPY SZKÓŁ	Ogółem Total	W tym kobiety Of which females	Z liczby ogółem na studiach Of total number, in				Y E A R S TYPES OF SCHOOLS
			stacjonarnych full-time programmes		niestacjonarnych part-time programmes		
			razem total	w tym kobiety of which females	razem total	w tym kobiety of which females	
O G Ó Ł E M 2010/11 ^a 2015/16 2016/17 2017/18	53963 36249 34550 31926	31956 21094 20059 18954	26978 24932 24523 22438	16144 15076 14774 13693	26985 11317 10027 9488	15812 6018 5285 5261	T O T A L
Uniwersytety	10513	7377	7858	5505	2655	1872	Universities
Wyższe szkoły techniczne	8576	3192	6993	2898	1583	294	Higher schools of technology
Wyższe szkoły rolnicze	979	485	157	67	822	418	Higher schools of agriculture
Wyższe szkoły ekonomiczne ...	1478	971	237	165	1241	806	Higher schools of economics
Wyższe szkoły pedagogiczne	545	376	39	29	506	347	Higher schools of pedagogy
Uniwersytety medyczne	4984	3826	4574	3531	410	295	Medical universities
Pozostałe szkoły wyższe	4851	2727	2580	1498	2271	1229	Other higher education institutions

a Bez szkół wyższych resortu obrony narodowej.

a Excluding higher schools of the Ministry of National Defence.

TABL. 26 (153). **ABSOLWENCI SZKÓŁ WYŻSZYCH WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPÓW SZKÓŁ**
GRADUATES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS BY MODE OF STUDY
AND TYPE OF SCHOOLS

L A T A TYPY SZKÓŁ	Ogółem Total	W tym kobiety Of which females	Z liczby ogółem na studiach Of total number, in				Y E A R S TYPES OF SCHOOLS
			stacjonarnych full-time programmes		niestacjonarnych part-time programmes		
			razem total	w tym kobiety of which females	razem total	w tym kobiety of which females	
O G Ó Ł E M 2010/11 ^a 2015/16 2016/17 2017/18	15690 9555 10199	10449 6250 6537	6776 6296 6882	4365 4279 4515	8914 3259 3317	6084 1971 2022	T O T A L
Uniwersytety	3309	2500	2426	1827	883	673	Universities
Wyższe szkoły techniczne	3004	1403	2538	1269	466	134	Higher schools of technology
Wyższe szkoły rolnicze	265	108	62	26	203	82	Higher schools of agriculture
Wyższe szkoły ekonomiczne ...	698	483	12	6	686	477	Higher schools of economics
Wyższe szkoły pedagogiczne	249	182	7	6	242	176	Higher schools of pedagogy
Uniwersytety medyczne	1099	905	1060	872	39	33	Medical universities
Pozostałe szkoły wyższe	1575	956	777	509	798	447	Other higher education institutions

a Bez szkół wyższych resortu obrony narodowej.

a Excluding higher schools of the Ministry of National Defence.

TABL. 27 (154). **NAUCZYCIELE AKADEMICYC^a W SZKOŁACH WYŻSZYCH**
ACADEMIC TEACHERS^a IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
	ogółem total				w tym kobiety of which females				
O G Ó Ł E M	3078	2773	2749	2683	1525	1432	1413	1402	TOTAL
Profesorowie	651	592	600	593	157	184	192	189	Professors
w tym z tytułem naukowym profesora	350	330	325	312	72	97	97	91	of which with academic title of professor
Docenci	18	11	14	7	2	2	4	–	Assistant professors (docents)
w tym ze stopniem naukowym doktora habilitowanego	4	4	4	1	–	2	2	–	of which with degree of habilitated doctor ^b
Adiunkci	1066	1016	1023	1048	554	523	507	541	Assistant professors
w tym ze stopniem naukowym doktora habilitowanego	139	239	236	260	76	125	127	141	of which with degree of habilitated doctor ^b
Asystenci	680	524	510	516	429	362	355	354	Assistant lecturers
Pozostali	663	630	602	519	383	361	355	318	Others

a Pełno- i niepełnozatrudnieni w przeliczeniu na pełne etaty; nauczyciele zatrudnieni w pełnym wymiarze godzin w więcej niż jednej szkole wyższej wykazani zostali w każdym miejscu pracy; patrz uwagi ogólne, ust. 17 na str. 190.

a Full-time and part-time employed converted into full-time equivalent units; teachers employed full-time in more than one institution have been shown in all workplaces; see general notes, item 17 on page 190. b The habilitated doctor's degree (second doctorate), which is higher than a doctorate, is peculiar to Poland. The degree is awarded on the basis of an appropriate dissertation and is necessary for obtaining the title of professor and a professorial post in scientific institutions.

TABL. 28 (155). **CUDZOZIEMCY^a – STUDENCI I ABSOLWENCI WEDŁUG FORM STUDIÓW I TYPÓW SZKÓŁ**
FOREIGNERS^a – STUDENTS AND GRADUATES BY MODE OF STUDY AND TYPE OF SCHOOLS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Studenci Students		Absolwenci ^b Graduates ^b		SPECIFICATION	
	ogółem total	w tym kobiety of which females	ogółem total	w tym kobiety of which females		
O G Ó Ł E M	2010/11 ^c	1186	600	169	104	TOTAL
	2015/16	1320	650	230	127	
	2016/17	1308	663	206	125	
	2017/18	1325	684	.	.	
studia: stacjonarne		1263	653	175	102	full-time programmes
niestacjonarne		62	31	31	23	part-time programmes
Uniwersytety		478	266	102	66	Universities
Wyższe szkoły techniczne		312	128	21	13	Higher schools of technology
Wyższe szkoły rolnicze		42	16	9	7	Higher schools of agriculture
Wyższe szkoły ekonomiczne		74	35	17	9	Higher schools of economics
Wyższe szkoły pedagogiczne ...		2	1	–	–	Higher schools of pedagogy
Uniwersytety medyczne		294	165	36	18	Medical universities
Pozostałe szkoły wyższe		123	73	21	12	Other higher education institutions

a Ujęci również w pozostałych tablicach dotyczących studentów i absolwentów. b W podziale według form studiów i typów szkół – z roku akademickiego 2016/17. c Bez szkół wyższych resortu obrony narodowej.

a Also shown in other tables regarding students and graduates. b According to mode of study and type of school – from the 2016/17 academic year. c Excluding higher schools of the Ministry of National Defence.

TABL. 29 (156). **STUDIA PODYPLOMOWE I DOKTORANCKIE**
POSTGRADUATE AND DOCTORAL PROGRAMMES

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	2010/11	2015/16	2016/17	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18
	słuchacze studiów podyplomowych ^a students of postgraduate studies ^a				wydane świadectwa słuchaczom studiów podyplomowych certificates issued to students of postgraduate studies			uczestnicy studiów doktoranckich doctoral studies			
OGÓŁEM	4038	1983	2039	1358	3337	1394	1187	509	677	740	771
TOTAL											
w tym kobiety	2980	1558	1655	966	2399	1025	902	291	404	448	456
of which females											
Uniwersytety	2354	709	614	489	2077	482	370	289	341	393	411
Universities											
Wyższe szkoły techniczne	330	291	312	363	350	271	312	142	152	142	140
Higher schools of technology											
Wyższe szkoły rolnicze	62	25	29	92	48	24	14	–	–	–	–
Higher schools of agriculture											
Wyższe szkoły ekonomiczne	542	371	374	280	449	286	336	–	–	–	–
Higher schools of economics											
Wyższe szkoły pedagogiczne	365	457	500	–	96	224	–	–	–	–	–
Higher schools of pedagogy											
Uniwersytety medyczne	134	39	34	57	48	24	35	78	174	205	220
Medical universities											
Pozostałe szkoły wyższe	251	91	176	77	269	83	120	–	–	–	–
Other higher education institutions											

a Do roku akademickiego 2011/12 dla studiów trwających: do 1 roku – stan w dniu rozpoczęcia zajęć, 1 rok i dłużej – stan w dniu 31 XII.

a Until the 2011/12 academic year for studies lasting: up to 1 year – as of beginning of the academic year, 1 year and longer – as of 31 Dec.

TABL. 30 (157). **STUDIA PODYPLOMOWE WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA**
W ROKU AKADEMICKIM 2017/18
POSTGRADUATE PROGRAMMES BY NARROW FIELDS OF EDUCATION
IN THE 2017/18 ACADEMIC YEAR

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	Słuchacze Students	Wydane świa- dectwa ^b Certificates issued ^b	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^a
OGÓŁEM	1358	1187	TOTAL
Pedagogiczna	243	204	Education
Interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji związanych z edukacją	–	4	Inter-disciplinary programmes or qualificaions related with education
Humanistyczna (z wyłączeniem języków)	15	15	Humanities (except languages)
Językowa	–	28	Languages
Dziennikarstwa i informacji	27	28	Journalism and information
Biznesu i administracji	527	588	Business and administration
Prawna	19	–	Law
Interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, administracją i prawem	26	18	Inter-disciplinary programmes or qualifications related with conducting economic activity, administration and law

a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). b Z poprzedniego roku akademickiego.

a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). b From the previous academic year.

TABL. 30 (157). **STUDIA PODDYPLOMOWE WEDŁUG PODGRUP KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA W ROKU AKADEMICKIM 2017/18 (dok.)**
 POSTGRADUATE STUDIES BY NARROW FIELDS OF EDUCATION
 IN THE 2017/18 ACADEMIC YEAR (cont.)

PODGRUPY KIERUNKÓW KSZTAŁCENIA ^a	Sluchacze Students	Wydane świadectwa ^b Certificates issued ^b	NARROW FIELDS OF EDUCATION ^a
Technologii teleinformatycznych	144	100	Information and Communication Technologies (ICTs)
Inżynieryjno-techniczna	10	19	Engineering and engineering trades
Architektury i budownictwa	29	29	Architecture and construction
Rolnictwa, leśnictwa, rybołówstwa i weterynarii nieokreślonych dalej	9	10	Agriculture, forestry, fisheries and veterinary not further defined
Rolnicza	14	–	Agriculture
Rolnictwa, leśnictwa, rybołówstwa i weterynarii gdzie indziej niesklasyfikowanych	67	14	Agriculture, forestry, fisheries and veterinary not elsewhere classified
Medyczna	141	78	Health
Interdyscyplinarnych programów i kwalifikacji obejmujących zdrowie i opiekę społeczną	38	18	Inter-disciplinary programmes or qualifications related with health and welfare
Higieny i bezpieczeństwa pracy	38	34	Hygiene and occupational health services
Ochrony i bezpieczeństwa	11	–	Security services

a Zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Kierunków Kształcenia (ISCED-F 2013). b Z poprzedniego roku akademickiego.

a According to the International Classification of Fields of Education and Training (ISCED-F 2013). b From the previous academic year.

TABL. 31 (158). **SZKOŁY DLA DOROSŁYCH**
 SCHOOLS FOR ADULTS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Szkoły Schools	Oddziały Sections	Uczniowie Students		Absolwenci Graduates	
			ogółem total	w tym kobiety of which females	ogółem total	w tym kobiety of which females
Szkoły podstawowe .. 2017/18 Primary schools	2	2	9	4	–	–
Gimnazja 2010/11	4	7	98	27	43	9
Lower secondary schools 2015/16	1	2	28	8	13	9
2016/17	4	9	101	33	31	10
2017/18	4	10	81	34	.	.
Licea ogólnokształ- cące ^a 2010/11	92	279	6454	2875	1876	968
2015/16	44	163	4149	1669	1199	498
General secondary schools ^a 2016/17	45	156	3848	1592	1054	499
2017/18	42	150	3679	1550	.	.
Technika b 2010/11	32	65	1104	177	215	45
Technical secondary schools ^b 2015/16	1	1	16	1	–	–

a, b Łącznie z: a – uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi (do roku szkolnego 2013/14), b – technikami uzupełniającymi (do roku szkolnego 2015/16).

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.

a, b Including: a – supplementary general secondary schools (until the 2013/14 school year), b – supplementary technical secondary schools (until the 2015/16 school year).

Source: data of the Ministry of National Education.

TABL. 32 (159). **WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE**
PRE-PRIMARY EDUCATION

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010/11	2015/16	2016/17	2017/18	SPECIFICATION
Płacówki	609	660	667	672	Establishments
miasta	239	292	314	333	urban areas
wieś	370	368	353	339	rural areas
Przedszkola	183	247	257	276	Nursery schools
w tym specjalne	1	4	6	10	of which special
miasta	154	209	220	240	urban areas
wieś	29	38	37	36	rural areas
Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	361	301	305	302	Pre-primary sections in primary schools
Zespoły wychowania przedszkolnego	18	20	17	17	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne	47	92	88	77	Pre-primary points
Miejsca					Places
Przedszkola	21141	24646	27110	28611	Nursery schools
w tym specjalne	3	84	129	186	of which special
miasta	19312	22700	24942	26255	urban areas
wieś	1829	1946	2168	2356	rural areas
Zespoły wychowania przedszkolnego	288	329	343	355	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne	929	2068	2319	2111	Pre-primary points
Dzieci	30073	31463	36516	38444	Children
miasta	23259	23781	27604	28984	urban areas
wieś	6814	7682	8912	9460	rural areas
w tym w wieku: 6 lat	9271	2456	9779	10399	of which aged: 6 years
5 lat	8314	11434	10033	10296	5 years
Przedszkola	21798	22783	25978	27390	Nursery schools
w tym specjalne	3	77	103	141	of which special
miasta	20069	20929	23825	25086	urban areas
wieś	1729	1854	2153	2304	rural areas
w tym w wieku: 6 lat	4471	985	5315	6016	of which aged: 6 years
5 lat	5940	7250	7247	7384	5 years
Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	7237	6791	8339	8939	Pre-primary sections in primary schools
w tym w wieku 6 lat	4800	1451	4423	4331	of which aged 6 years
Zespoły wychowania przedszkolnego	222	230	260	274	Pre-primary education groups
Punkty przedszkolne	816	1659	1939	1841	Pre-primary points
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku:					Children attending pre-primary education establishments per 1000 children aged:
3–6 lat	636	.	795	855	3–6
3–5	568	813	789	831	3–5
6	852	.	813	925	6
5 lat	739	951	891	927	5
Dzieci w przedszkolach na 1000 dzieci w wieku:					Children in nursery schools per 1000 children aged:
3–6 lat	457	.	564	608	3–6
6 lat	411	.	442	535	6
1 przedszkole	119	92	101	99	Nursery school
100 miejsc	103	92	96	96	100 places

Źródło: dane Ministerstwa Edukacji Narodowej.
Source: data of the Ministry of National Education.

DZIAŁ XI OCHRONA ZDROWIA I POMOC SPOŁECZNA

CHAPTER XI HEALTH CARE AND SOCIAL WELFARE

Uwagi ogólne

1. Dane o ochronie zdrowia – jeśli nie zaznaczono inaczej – podaje się łącznie z danymi o placówkach podległych resortom obrony narodowej, spraw wewnętrznych i administracji z wyłączeniem ochrony zdrowia w zakładach karnych.

2. Podstawę prezentowanych w dziale danych o ochronie zdrowia stanowią:

1) ustawa z dnia 15 IV 2011 r. o działalności leczniczej (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 160), która zastąpiła ustawę o zakładach opieki zdrowotnej; ustawa określa m.in. zasady wykonywania działalności leczniczej oraz zasady funkcjonowania placówek leczniczych.

Prezentowane w dziale dane dotyczą placówek (do 2011 r. – zakłady opieki zdrowotnej) wykonujących działalność leczniczą w zakresie:

- a) ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (przychodnie łącznie z ośrodkami zdrowia, poradniami, ambulatoriami i izbami chorych oraz zakładami badań diagnostycznych i medycznymi laboratoriami diagnostycznymi),
- b) stacjonarnej opieki zdrowotnej (szpitale – ogólne, psychiatryczne i uzdrowiskowe, ośrodki leczenia odwykowego, ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów, regionalne ośrodki psychiatrii sądowej, zakłady opiekuńczo-lecznicze i pielęgnacyjno-opiekuńcze, hospicja i od 2014 r. oddziały opieki paliatywnej, sanatoria).

Na mocy wymienionej ustawy działalność lecznicza może być też wykonywana przez praktyki zawodowe (indywidualne lub grupowe) – lekarzy, lekarzy dentyistów oraz pielęgniarzek lub położnych (do 2011 r. regulowane odrębnymi ustawami).

Porady udzielone przez lekarzy i lekarzy dentyistów w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej podano łącznie z badaniami profilaktycznymi oraz poradami lekarskimi udzielonymi w izbach przyjęć szpitali ogólnych i orzeczeniami wojskowych komisji lekarskich;

- 2) ustawa z dnia 15 VII 2011 r. o zawodach pielęgniarzy i położnej (jednolity tekst Dz. U. 2016 poz. 1251);
- 3) ustawa z dnia 5 XII 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentyisty (jednolity tekst Dz. U. 2017 poz. 125);
- 4) ustawa z dnia 25 IX 2015 r. o zawodzie fizjoterapeuty (Dz. U. 2015 poz. 1994).

Dane o praktykach lekarskich obejmują te podmioty, które świadczą usługi zdrowotne **wyłącznie w ramach środków publicznych**.

General notes

1. The data concerning health care – unless otherwise stated – are given including health care units subordinated to the Ministry of National Defence, the Ministry of the Interior and Administration excluding health care in prisons.

2. The basis of data presented in this chapter of the health care system are provided by:

1) the Law on Health Care Activities, dated 15 Apr 2011 (uniform text Journal of Laws 2018 item 160), replacing the Law on Care Health Facilities; the law specifies, among others, the rules of performing health care activities and of the functioning of health care units.

Presented in the section data (for 2011 – health care institutions) performing medical activities in the following areas:

- a) out-patient health care (out-patients departments including health centres, clinics, ambulatory departments and infirmaries, diagnostic facilities and medical diagnostic laboratories),
- b) in-patient health care (hospitals – general, psychiatric and health resorts, detoxification centres, addiction recovery centres, regional centres of forensic psychiatry, chronic medical care homes, nursing homes, hospices and since 2014 palliative care wards, sanatoria).

Under that law, medical activity can be carried out also by professional practices (individual or group) – doctors, dentists and nurses or midwives (until 2011 governed by separate laws).

Consultations provided by doctors and dentists are presented together with preventive examinations, also together with consultations provided by doctors in admission rooms in general hospitals and with the opinions of military medical commissions;

- 2) the Law on the Nursing and Midwiving Professions, dated 15 Jul 2011 (uniform text Journal of Laws 2016 item 1251);
- 3) the Law on the Occupations of Doctor and Dentist, dated 5 Dec 1996 (uniform text Journal of Laws 2017 item 125);
- 4) the Law on the Physiotherapist Profession (Journal of Laws 2015 item 1994).

Data concerning medical practices include those entities that render health care services **exclusively within the framework of public funds**.

5) ustawa z dnia 27 VIII 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (jednolity tekst Dz. U. 2016 poz. 1793, z późniejszymi zmianami), która reguluje zakres i warunki udzielania świadczeń zdrowotnych, zasady i tryb ich finansowania oraz działalność Narodowego Funduszu Zdrowia.

3. Dane o pracownikach medycznych dotyczą pracujących w: placówkach wykonujących działalność leczniczą, praktykach zawodowych, aptekach oraz domach pomocy społecznej, żłobkach i klubach dziecięcych.

Dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem, tj. bez osób, dla których głównym miejscem pracy jest uczelnia, jednostka administracji państwowej, samorządu terytorialnego lub NFZ.

Dane obejmują osoby pracujące w wymiarze pełnego etatu, w wymiarze godzin przekraczającym pełny etat oraz w niepełnym wymiarze godzin w stosunku do czasu pracy określonego obowiązującymi przepisami dla danego rodzaju pracy, w przypadku jeśli ta praca ma dla nich charakter podstawowy, łącznie z osobami odbywającymi staż. Osoby te niezależnie od wymiaru czasu pracy są liczone raz.

Przez pielęgniarkę należy rozumieć też pielęgniarza, a przez położną – również położnego.

4. Dane o specjalistach dotyczą lekarzy i lekarzy dentyistów ze specjalizacją II stopnia oraz posiadających tytuł specjalisty w odpowiedniej dziedzinie medycyny, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 2 I 2013 r. w sprawie specjalizacji lekarzy i lekarzy dentyistów (Dz. U. poz. 26).

5. Dane o szpitalach obejmują także placówki medyczne, które do 2011 r. były traktowane jako filie.

Dane dotyczące stacjonarnej opieki zdrowotnej nie obejmują opieki dziennej (dotyczy: szpitali, łóżek i leczonych).

6. Dane o łóżkach w placówkach stacjonarnej opieki zdrowotnej dotyczą łóżek znajdujących się stale w salach dla pacjentów, zajętych przez chorych lub przygotowanych na ich przyjęcie.

W szpitalach ogólnych (tabl. 5) rodzaje oddziałów podano zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 17 V 2012 r. (Dz. U. poz. 594, z późniejszymi zmianami). Dane o oddziałach chorób wewnętrznych wykazano łącznie z oddziałami kardiologicznymi; o oddziałach gruźlicy i chorób płuc – łącznie z oddziałami pulmonologicznymi. Do oddziałów chirurgicznych zaliczono: chirurgię ogólną, dziecięcą, urazowo-ortopedyczną, szcękową, neurochirurgię, kardiochirurgię, urologię oraz inne o charakterze chirurgicznym; do oddziałów zakaźnych – oddziały obserwacyjno-zakaźne.

7. Dane o szpitalach psychiatrycznych nie obejmują oddziałów psychiatrycznych w szpitalach ogólnych.

8. Zakłady opiekuńczo-lecznicze i zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze udzielają całodobowych świadczeń zdrowotnych w zakresie pielęgnacji i rehabilitacji osób niewymagających hospitalizacji oraz zapewniają im produkty lecznicze i materiały medyczne.

5) the Law on Health Care Services Financed from Public Funds, dated 27 Aug 2004 (uniform text Journal of Laws 2016 item 1793, with later amendments), with the scope and condition for providing health services, the rules and procedure of financing them and activity of the National Health Fund.

3. Data regarding medical personnel concerns persons employed: in units engaged in medical activities, professional practices, pharmacies, and social welfare homes and facilities, nurseries and children's clubs.

Data concern working directly with a patient, i.e., excluding persons for whom the primary workplace is university, units of state or local government administration and National Health Fund.

Data includes persons working full-time, over-time as well as part-time in relation to work time defined in the obligatory regulations for a given type of work, when this work has a basic character, including persons undergoing internships. These people regardless of their working hours are counted once.

A nurse should be understood also as a male nurse and midwife – also as a male midwife.

4. Data on doctor specialists and dental specialists concerns doctors with grade II specialization and with specialists title in proper medicine domains in accordance with the decree of the Minister of Health, dated 2 Jan 2013 on Doctors and Dentist Specializations (Journal of Laws item 26).

5. Data on hospitals comprise also health care units, which until 2011 were treated as hospital branches.

Data on in-patient health care do not include day-care (concerns: hospitals, beds and in-patients).

6. Data regarding beds in in-patient health care units concern permanent beds in patient rooms, either occupied or prepared to receive patients.

Types of wards in general hospitals (table 5) were given in accordance with the regulation of the Minister of Health, dated 17 May 2012 (Journal of Laws item 594, with later amendments). Data regarding internal diseases wards are shown together with cardiological wards; tubercular and pulmonary wards – with pulmonology wards. Surgical wards include: general surgery, paediatric surgery, orthopaedic trauma surgery, neurosurgery, maxillofacial, cardiosurgery, urology as well as other surgical wards; communicable diseases wards – observation communicable diseases wards.

7. Data regarding psychiatric hospitals do not include psychiatric wards in general hospitals.

8. Chronic medical care homes and nursing homes provide 24-hour health services within the scope of nursing and rehabilitation of persons not requiring hospitalization as well as provide them with medicinal products and medical devices.

9. Lecznictwo uzdrowiskowe (ustawa z dnia 28 VII 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych, jednolity tekst Dz.U. 2017 poz. 1056), obejmuje szpitale i sanatoria działające na obszarze uzdrowiska wykorzystujące w leczeniu, rehabilitacji i profilaktyce przede wszystkim właściwości naturalnych surowców oraz właściwości lecznicze klimatu na terenach, na których są położone.

10. Dane dotyczące ratownictwa medycznego i pomocy doraźnej (ustawa z dnia 8 IX 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym, jednolity tekst Dz. U. 2017 poz. 2195) obejmują działalność jednostek zgłoszonych do systemu Państwowe Ratownictwo Medyczne (zespoły ratownictwa medycznego, szpitalne oddziały ratunkowe, lotnicze pogotowie ratunkowe, izby przyjęć).

Szpitalne oddziały ratunkowe od 8 XI 2011 r. funkcjonują na podstawie rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 3 XI 2011 r. (Dz. U. 2016 poz. 2131); wcześniej, będąc komórkami organizacyjnymi szpitali, działały na podstawie przepisów o zakładach opieki zdrowotnej.

11. Działalność aptek ogólnodostępnych i punktów aptecznych unormowana jest ustawą z dnia 6 IX 2001 r. Prawo farmaceutyczne (jednolity tekst Dz. U. 2017 poz. 2211, z późniejszymi zmianami).

Dane o **aptekach ogólnodostępnych** nie obejmują aptek działających w strukturze i na potrzeby szpitali.

Punkty apteczne są to ogólnodostępne punkty sprzedaży leków gotowych, których asortyment jest ściśle określony. Powinny być one usytuowane na terenach wiejskich.

12. Dane o zachorowaniach na choroby zakaźne podaje się zgodnie z „Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych” obowiązującą od dnia 1 I 1997 r. (X Rewizja).

13. Zgodnie z ustawą z dnia 4 II 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 603, z późniejszymi zmianami), opieka może być organizowana w formie żłobka, klubu dziecięcego, sprawowana przez dziennego opiekuna oraz nianię. Przed wejściem w życie ww. ustawy, żłobki działały na podstawie ustawy z dnia 30 VIII 1991 r. o zakładach opieki zdrowotnej.

14. Karta Dużej Rodziny na mocy ustawy z dnia 5 XII 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (jednolity tekst Dz. U. 2017 poz. 1832, z późniejszymi zmianami) przysługuje, niezależnie od dochodów, rodzinom z co najmniej trójką dzieci:

- 1) poniżej 18 lat,
- 2) poniżej 25 lat, w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub w szkole wyższej,
- 3) bez ograniczeń wiekowych w przypadku dziecka posiadającego orzeczenie o niepełnosprawności.

9. Health resort treatment (the Law on Health Resort Treatment, Health Resorts, the Areas of Health Resort Protection and Health Resort Gminas, dates 28 Jul 2005, uniform text Journal of Laws 2017 item 1056), includes hospitals and sanatoria, operating in the areas of health resort protection, using in the rehabilitation and preventive therapy primarily natural materials and the healing properties of the climate in the areas where the facility is located.

10. Data concerning emergency medical services and first aid (the Law on the State Emergency Medical Services, dated 8 Sep 2006, uniform text Journal of Laws 2017 item 2195) include units covered by the State Emergency Medical Services system (ambulance emergency rescue teams, hospital emergency wards, medical air rescue, admission rooms).

Hospital emergency wards since 8 Nov 2011 have operated on the basis of the regulation of the Ministry of Health, dated 3 Nov 2011 (Journal of Laws 2016 item 2131); earlier operated on the basis of regulations of the health care facilities.

11. The activity of generally available pharmacies and pharmaceutical outlets is normalized by Pharmaceutical Law, dated 6 Sep 2001 (uniform text Journal of Laws 2017 item 2211, with later amendments).

Generally **available pharmacies** do not include pharmacies, which operate in the structure and for needs of hospitals.

Pharmaceutical outlets are sales outlets for selling prepared medicines, the range of which is precisely defined. They should be located in rural areas.

12. Data regarding incidence of infectious diseases are given in accordance with the "International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems", valid since 1 Jan 1997 (ICD-10 Revision).

13. According to the Law on Childcare for children younger than 3 years, dated 4 Feb 2011 (uniform text Journal of Laws 2018 item 603, with later amendments) care can be organized in nurseries, kids clubs, provided by day carer and nanny. Before the entry into force of this law nurseries established based on the Law on Health Care Facilities, dated 30 Aug 1991.

14. Large Family Card basis on the law dated 5 Dec 2014 of Large Family Card (uniform text Journal of Laws 2017 item 1832, with later amendments). The card can be obtained, regardless of the received income, by families with at least three children:

- 1) up to the age of 18,
- 2) up to the age of 25 in case when children learn at school or higher education institution,
- 3) without age limits in the case of children with a certificate of disability.

Karta wydawana jest bezpłatnie każdemu członkowi rodziny (również rodziny zastępczej i rodzinnego domu dziecka) spełniającej wymienione warunki. Posiadacze karty mają zapewnione zniżki, przede wszystkim, przy zakupie towarów i usług konsumpcyjnych.

15. Dane dotyczące wspierania rodziny oraz pieczy zastępczej, prezentowane są zgodnie z ustawą z dnia 9 VI 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (jednolity tekst Dz. U. 2017 poz. 697, z późniejszymi zmianami).

16. Dane o świadczeniach i dodatkach z programu „Rodzina 500+” prezentowane są na podstawie ustawy z dnia 11 II 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (jednolity tekst Dz. U. poz. 195).

Świadczenie finansowane jest z budżetu państwa.

17. Placówka wsparcia dziennego wspiera funkcje opiekuńcze i wychowawcze rodziny. Może być prowadzona w formie:

- 1) **opiekuńczej**, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych, zapewnia dziecku opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań;
- 2) **specjalistycznej** – organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne; realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię;
- 3) **pracy podwórkowej** – realizowanej przez wychowawcę, polegającej na działaniach animacyjnych i socjoterapeutycznych;
- 4) **w połączonych formach.**

18. Rodzina pieczy zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Zapewnia pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, przygotowanie dziecka do samodzielnego i odpowiedzialnego życia, zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych, kulturalno-rekreacyjnych i religijnych.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- 1) **rodzina zastępcza:**
 - a) spokrewniona,
 - b) niezawodowa, w której umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem liczego rodzeństwa),
 - c) zawodowa, w której umieszcza się w tym samym czasie nie więcej niż 3 dzieci (z wyjątkiem liczego rodzeństwa); w tym:

The Card is issued free of charge to each member of the family (including foster family and foster home) meeting the conditions specified. The holders of the Card can take advantage of discounts while purchasing consumer goods and services.

15. Data concerning family support and foster care are presented according to the Law of Family Support and Foster Care System, dated 9 Jun 2011 (uniform text Journal of Laws 2017 item 697, with later amendments).

16. Data on benefits and supplements under "Family 500+" programme are presented according to the Law on State Aid in Raising Children dated 11 Feb 2016 (uniform text Journal of Law item 195). Benefit is financed from the state budget.

17. Day-support centre – supports the family in its care and education functions. It may be operated in the form of:

- 1) **care centre**, including interest circles, day-rooms, clubs, educational centres, provides a child with: care and education, assistance in learning, organisation of leisure time, entertainment and sport classes and development of interests;
- 2) **specialist centre** – organises sociotherapeutic, therapeutic, corrective, compensating and speech therapy classes, implement an individual corrective programme, a psychocorrective or psychopreventive programme, in particular pedagogic, psychological and sociotherapy;
- 3) **street work** – carries out motivating and sociotherapeutic activities;
- 4) **in a combination of the forms.**

18. Family foster care shall be exercised in case when it is impossible for the parents to provide care and education for a child. It guarantees a work with a family to make possibility for a child to return to its family, or when it is impossible – efforts aimed at child's adoption; preparation of a child to live an independent and responsible life; satisfaction of children's emotional needs, in particular the needs related to welfare, health care, education, culture, recreation and religious.

The forms of family foster care are the following:

- 1) **foster family:**
 - a) related,
 - b) non-professional, in which not more than 3 children may be placed at the same time (except for numerous siblings),
 - c) professional, in which not more than 3 children may be placed at the same time (except for numerous siblings) including:

- zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego – przyjmuje dziecko na podstawie orzeczenia sądu w przypadku, gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną, na wniosek rodziców, dziecka lub innej osoby w przypadku, o którym mowa w art. 12a ustawy z dnia 29 VII 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (jednolity tekst Dz. U. 2015 poz. 1390),
 - zawodowa specjalistyczna – umieszcza się w niej w szczególności: dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, dzieci na podstawie ustawy z dnia 26 X 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 969), małoletnie matki z dziećmi;
- 2) **rodzinny dom dziecka** – w tym samym czasie może w nim przebywać łącznie nie więcej niż 8 dzieci (z wyjątkiem licznego rodzeństwa).
- 19. Instytucjonalna piecza zastępcza** sprawowana jest w formie:
- 1) **placówki opiekuńczo-wychowawczej**, która jest prowadzona jako placówka typu:
- a) **interwencyjnego** – zapewnia doraźną opiekę nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności placówka jest obowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia mu opieki,
 - b) **rodzinnego** – wychowuje dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się; umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu; współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny,
 - c) **socjalizacyjnego** – zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne; realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku; umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi; podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny; zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych; obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi, zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych,
 - d) **specjalistyczno-terapeutycznego** – sprawuje opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności: legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności, wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii; wymagającym
- professional that performs the function of a family emergency house shall receive a child on the basis of a court ruling, case when a child was escorted by Police or Border Guard, upon consent of parents, child or another person in the case referred to in Article 12a of the Law on Counteracting Domestic Violence, dated 29 Jul 2005 (uniform text Journal of Laws 2015 item 1390),
 - professional specialist shall receive in particular: children with a disability certificate or a certificate of high or moderate level of disability, children on the basis of the Law on Proceedings Involving Juveniles, dated 26 Oct 1982 (uniform text Journal of Laws 2018 item 969), underage mothers with children;
- 2) **foster home** – placed in it may be not more than 8 children (except for numerous siblings).
- 19. Institutional foster care** shall be exercised in the form of:
- 1) **care and education centre**, shall be exercised in the form of:
- a) an **intervention** – provides immediate care for a child in the crisis situation, especially if it is required for the centre to place the child under immediate care,
 - b) a **family** – educates children of various age groups, including adolescents and those becoming independent; enables common education and care for numerous siblings; cooperate with a family foster care coordinator and a family assistant.
 - c) a **socialization** – provides a child with full-time care and education, and fulfill its needs, especially emotional, development, health, living, social and religious needs, implements a child assistance plan prepared in cooperation with a family assistant, enables contacts with parents and other close persons, unless otherwise decided by a court, takes actions aimed at the child's return to a family, provides a child with access to education adjusted to its age and development skills, provides a child with therapeutic actions, provides access to eligible healthcare services,
 - d) a **specialist therapy** – provides care for a child with individual needs, in particular: a child with a disability certificate or a certificate of high or moderate level of disability, a child requiring the application of special education methods and specialist therapy, a child

wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych; placówka zapewnia zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym także odpowiednią rehabilitację i zajęcia rewalidacyjne;

- 2) **regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej** – umieszczane są w niej dzieci, które ze względu na stan zdrowia wymagają stosowania specjalistycznej opieki i rehabilitacji i nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej. W tym samym czasie można w niej umieścić nie więcej niż 30 dzieci;
- 3) **interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego** – umieszcza się w nim dzieci do ukończenia pierwszego roku życia, które wymagają specjalistycznej opieki i w okresie oczekiwania na przysposobienie nie mogą zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. W ośrodku, w tym samym czasie, można umieścić nie więcej niż 20 dzieci.

20. Dane o domach i zakładach pomocy społecznej dotyczą placówek, dla których organami prowadzącymi są: jednostki samorządu terytorialnego, stowarzyszenia, organizacje społeczne, kościoły i związki wyznaniowe, fundacje, osoby fizyczne i prawne.

Rodzaje domów i zakładów prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r. (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 1508).

21. Dane o świadczeniach pomocy społecznej prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r. (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 1508), według której dokonano podziału na świadczenia pieniężne i niepieniężne.

Zasiłek stały przysługuje osobie całkowicie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności.

Zasiłek okresowy przysługuje osobie lub rodzinie ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego.

Zasiłek celowy przyznawany jest w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, pokrycia części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne, zakupu żywności, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, wykonania drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, pokrycia kosztów pogrzebu. Może być przyznany osobie lub rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

requiring dealing with their developmental and emotional retardation. The centre provides educational, sociotherapeutic, corrective, compensating, speech therapy, and therapeutic activities compensating for lacks in upbringing in a family and preparing for social life, as well as proper rehabilitation for disabled children;

- 2) **regional care and therapy centre** – a centre where children shall be placed, due to their health condition requiring specialist care and rehabilitation and cannot be placed in family foster care or a care and education centre. The total number of 30 children at most may be placed in a regional care and therapy centre at the same time;
- 3) **pre-adoptive intervention centre** – a centre where shall be placed children up to the 1 year old, requiring special care who, waiting for adoption, cannot be covered by family foster. The total number of 20 children at most may be placed in a pre-adoptive intervention centre at the same time.

20. Data concerning social welfare homes and facilities are related to the institutions for which the founding bodies are: local government entities, associations, social organizations, churches and religious associations, foundations, natural and legal persons.

Types of homes and facilities are presented in accordance with the Law on Social Help, dated 12 Mar 2004 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1508).

21. Data on social assistance benefits are presented according to the Law on Social Help, dated 12 Mar 2004 (uniform text Journal of Laws 2018 item 1508), by which the division into monetary and non-monetary assistance is made.

A person entirely incapable of working due to age or disability is entitled to **permanent benefit**.

A person or a family is entitled to a **temporary benefit** because of long illness, disability, unemployment, perspective of remaining or becoming entitled to benefits from other systems of social security.

Appropriated benefit is offered in order to fulfil a necessary livelihood need, covering part or whole of expenditures on health treatment, purchase of food, liquid and solid fuels, clothes, goods necessary for routine household maintenance, making small repairs in the dwelling, covering burial costs. The benefit may be given to a person or a family that incurred losses in result of fortuitous event, or natural or ecological disaster.

TABL. 1 (160). **PRACOWNICY MEDYCZNI^a**
 Stan w dniu 31 XII
 MEDICAL PERSONNEL^a
 As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Lekarze	3011	3178	2959	Doctors
w tym kobiety	1873	1957	1849	of which women
Lekarze dentyści	492	503	449	Dentists
w tym kobiety	406	416	344	of which women
Farmaceuci	815	873	941	Pharmacists
w tym kobiety	712	752	803	of which women
Pielęgniarki	6595	6570	6171 ^b	Nurses
Położne	769	790	765 ^d	Midwives
Ratownicy medyczni	188	224	225 ^d	Medical lifeguards
Fizjoterapeuci	565	625	591 ^e	Physiotherapists
Diagności laboratoryjni ^f	367	385	359	Laboratory diagnosticians ^f

a Dane dotyczą pracujących bezpośrednio z pacjentem; patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 218. b – e W tym magistrzy: b – pielęgniarstwa – 1428, c – położnictwa – 168, d – ratownictwa medycznego – 4, e – fizjoterapii i rehabilitacji – 433. f Analitycy medyczni i inni pracownicy z wyższym wykształceniem, np. chemicy, fizycy, mikrobiolodzy.

Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, a w przypadku farmaceutów – tylko w zakresie pracujących w aptekach szpitalnych.

a Data concern working directly with a patient; see general notes, item 3 on page 218. b – e Of which masters: b – of nursing – 1428, c – of midwifery – 168, d – of medical emergency – 4, e – of physiotherapy and rehabilitation – 433. f Medical analysts and other employees by tertiary education, i.e. chemists, physicists, microbiologists.

S o u r c e: data of the Ministry of Health, the Ministry of the Interior and Administration and regard to pharmacists – only in the scope of the pharmacists employed with hospital's pharmacies.

TABL. 2 (161). **LEKARZE SPECJALIŚCI^a**
 Stan w dniu 31 XII
 DOCTORS SPECIALISTS^a
 As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
LEKARZE SPECJALIŚCI	2184	2173	2001	DOCTOR SPECIALISTS
w tym specjaliści w zakresie:				of which specialists in the field of:
Anestezjologii i intensywnej terapii	142	136	118	Anesthesiology and intensive therapy
Chirurgii ^b	270	256	231	Surgery ^b
Chorób płuc	44	38	34	Respiratory diseases
Chorób wewnętrznych	201	188	176	Internal diseases
Dermatologii ^c i wenerologii	43	39	36	Dermatology ^c and venereology
Kardiologii ^c	69	73	69	Cardiology ^c
Medycyny rodzinnej	400	405	367	General practitioners
Neurologii ^{cd}	67	68	68	Neurology ^{cd}
Okulistyki	58	59	60	Ophthalmology
Onkologii ^e	25	24	28	Oncology ^e
Otolaryngologii ^{cf}	46	49	54	Otolaryngology ^{cf}
Pediatrici	88	95	87	Paediatrics
Położnictwa i ginekologii	139	135	114	Obstetrics and gynaecology
Psychiatrii ^c	109	103	93	Psychiatry ^c
Radiodiagnostyki ^g	91	88	83	Radiology ^g
Lekarze specjaliści w % ogółu lekarzy	72,5	68,4	67,6	Specialists in % of total doctors

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 218 oraz notka a do tabl. 1 na str. 223. b Chirurgii ogólnej, dziecięcej, klatki piersiowej, ortopedii i traumatologii, ortopedii i traumatologii narządu ruchu, neurochirurgii, chirurgii onkologicznej, plastycznej i szczękowej, kardiochirurgii oraz urologii i chirurgii naczyniowej. c Łącznie ze specjalistami dziecięcymi. d – g Także: d – neuropatologii, e – patologii onkologicznej oraz onkologii i hematologii, f – otorynolaryngologii, g – radiologii i diagnostyki obrazowej, radioterapii onkologicznej i radiologii dziecięcej.

a See general notes, item 4 on page 218 and footnote a to the table 1 on page 223. b General surgery, pediatric and thoracic surgery, orthopaedics and traumatology, orthopaedics and traumatology of locomotor system, neurosurgery, oncological, plastic and maxillofacial surgery, cardiosurgery as well as urology and vascular surgery. c Including children's specialists. d – g Also: d – neuro-pathology, e – oncological pathology, oncology and hematology, f – otorhinolaryngology, g – radiology and imaging diagnostics, oncological radiotherapy and pediatric radiology.

TABL. 2 (161). **LEKARZE SPECJALIŚCI^a (dok.)**
 Stan w dniu 31 XII
 DOCTORS SPECIALISTS^a (cont.)
 As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
LEKARZE DENTYŚCI ZE SPECJALIZACJĄ	128	132	129	DENTAL SPECIALISTS
w tym specjaliści w zakresie:				of which specialists in the field of:
Chirurgii stomatologicznej	9	10	12	Oral surgery
Chirurgii szczękowo-twarzowej	6	5	8	Maxillo-facial surgery
Ortodoncji	27	25	18	Orthodontics
Periodontologii (paradontologii)	7	5	5	Periodontology (paradontics)
Protetyki stomatologicznej	29	26	27	Dental prosthetics
Stomatologii dziecięcej	10	8	7	Children's dentistry
Stomatologii zachowawczej	40	53	51	Restorative dentistry
Lekarze dentyści ze specjalizacją w % ogółu lekarzy dentyków.....	26,0	26,2	28,7	Dental specialists in % of total dentist

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 218 oraz notka a do tabl. 1 na str. 223.

Źródło: dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

a See general notes, item 4 on page 218 and footnote a to the table 1 on page 223.

SOURCE: data of the Ministry of Health and the Ministry of the Interior and Administration.

TABL. 3 (162). **AMBULATORYJNA OPIEKA ZDROWOTNA^a**
 OUT-PATIENT HEALTH CARE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Przychodnie (stan w dniu 31 XII)	760	765	764	Out-patients departments (as of 31 Dec)
miasta	591	601	603	urban areas
wieś	169	164	161	rural areas
Praktyki lekarskie ^b (stan w dniu 31 XII)	209	199	191	Medical practices ^b (as of 31 Dec)
miasta	162	155	148	urban areas
wieś	47	44	43	rural areas
Porady udzielone ^c w tys.	10205,0	10436,5	10201,2	Consultations provided ^c in thous.
miasta	8991,4	9237,1	9045,7	urban areas
wieś	1213,6	1199,5	1155,5	rural areas
lekarskie	9054,0	9207,6	9059,1	doctors
w tym specjalistyczne	3784,5	3867,5	3747,4	of which specialized
stomatologiczne	1151,0	1228,9	1142,1	dental

a Patrz uwagi ogólne, ust. 2 na str. 217. b Dane obejmują praktyki, które podpisały kontrakty z NFZ lub z przychodniami. c Łącznie z poradami finansowanymi przez pacjentów (środki niepubliczne).

Źródło: dane Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Głównego Urzędu Statystycznego.

a See general notes, item 2 on page 217. b Data concern medical practices that have signed contract with National Health Fund or with out-patients departments. c Including consultations paid by patients (non-public funds).

SOURCE: data of the Ministry of Health, the Ministry of the Interior and Administration as well as Statistics Poland.

TABL. 4 (163). **STACJONARNA OPIEKA ZDROWOTNA^a**
IN-PATIENT HEALTH CARE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
ZAKŁADY – stan w dniu 31 XII		FACILITIES – as of 31 Dec		
Szpitala ogólne ^b	34	37	36	General hospitals ^b
Szpitala psychiatryczne	2	2	2	Psychiatric hospital
Ośrodki leczenia odwykowego	1	1	1	Detoxification centres
Ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów ...	2	2	2	Addiction recovery centres
Zakłady opiekuńczo-lecznicze ^c	14	12	13	Chronic medical care homes ^c
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze ^c	10	10	10	Nursing homes ^c
Hospicja	4	4	4	Hospices
Oddziały opieki paliatywnej	2	2	2	Palliative care wards
Lecznictwo uzdrowiskowe	2	1	3	Health resort treatment
sanatoria	2	1	2	sanatoria
szpitale	–	–	1	hospitals
ŁÓŻKA W ZAKŁADACH – stan w dniu 31 XII		BEDS IN FACILITIES – as of 31 Dec		
Szpitala ogólne	5933	6025	5964	General hospitals
Szpitala psychiatryczne	1085	1077	1055	Psychiatric hospital
Ośrodki leczenia odwykowego	30	30	30	Detoxification centres
Ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów ...	77	77	57	Addiction recovery centres
Zakłady opiekuńczo-lecznicze ^c	375	372	399	Chronic medical care homes ^c
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze ^c	360	403	489	Nursing homes ^c
Hospicja	115	108	115	Hospices
Oddziały opieki paliatywnej	14	14	16	Palliative care wards
Lecznictwo uzdrowiskowe	249	69	275	Health resort treatment
sanatoria	249	69	255	sanatoria
szpitale	–	–	20	hospitals
LECZENI		IN-PATIENTS		
Szpitala ogólne ^d	257431	243818	263286	General hospitals ^d
Szpitala psychiatryczne	10850	10713	11208	Psychiatric hospital
Ośrodki leczenia odwykowego	375	230	214	Detoxification centres
Ośrodki rehabilitacyjne dla narkomanów ...	161	151	158	Addiction recovery centres
Zakłady opiekuńczo-lecznicze ^c	767	682	720	Chronic medical care homes ^c
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze ^c	586	898	924	Nursing homes ^c
Hospicja	950	1036	1139	Hospices
Oddziały opieki paliatywnej	221	151	130	Palliative care wards
Lecznictwo uzdrowiskowe – kuracjusze	3221	2736	3128 ^e	Health resort treatment patients
w sanatoriach.....	3221	2736	3128	in sanatoria

a Patrz uwagi ogólne ust. 2 na str. 217. b Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 218. c Łącznie z zakładami typu psychiatrycznego. d Bez międzyoddziałowego ruchu chorych. e Ponadto 420 kuracjuszy leczonych było w systemie ambulatoryjnym (w tym w szpitalach – 15).

Źródło: w zakresie szpitali ogólnych oraz zakładów opieki długoterminowej – dane Ministerstwa Zdrowia, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, w zakresie zakładów psychiatrycznych – dane Instytutu Psychiatrii i Neurologii.

a See general notes, item 2 on page 217. b See general notes, item 5 on page 218. c Including psychiatric types facilities. d Excluding inter-ward patient transfer. e Moreover 420 health resort patients were treated as out-patient (of which in hospitals – 15).

S o u r c e: in regard to general hospitals and to long-term facilities – data of the Ministry of Health, the Ministry of the Interior and Administration, in regard to psychiatric facilities – data of the Institute of Psychiatry and Neurology.

TABL. 5 (164). **SZPITALA OGÓLNE^a**
GENERAL HOSPITALS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Szpitala ogólne (stan w dniu 31 XII)	34	37	36	General hospitals (as of 31 Dec)
Łóżka (stan w dniu 31 XII)	5933	6025	5964	Beds (as of 31 Dec)
na 10 tys. ludności	49,9	50,8	50,3	per 10 thous. population
w tym na oddziałach:				of which in specified wards :
chorób wewnętrznych	1153	1139 ^b	1164	internal diseases
w tym kardiologicznych ^c	215	213	223	of which cardiological ^c
chirurgicznych	1276	1331	1334	surgical
pediatrycznych	488	488	473	paediatric
ginekologiczno-położniczych	561	517	567	gynaecological-obstetric
onkologicznych	179	203	171	oncological
intensywnej terapii	119	130	133	intensive therapy
zakaźnych	299	299	288	communicable
gruźlicy i chorób płuc	305	305	240	tubercular and pulmonary
dermatologicznych	51	51	38	dermatological
neurologicznych	221	221	221	neurological
psychiatrycznych	161	161	161	psychiatric
Leczeni w tys.	269,3	261,5	273,2	In-patients in thous.
w tym na oddziałach:				of which in specified wards:
chorób wewnętrznych	48,7	48,2	46,6	internal diseases
w tym kardiologicznych ^c	12,3	12,9	12,9	of which cardiological ^c
chirurgicznych	64,2	66,8	66,9	surgical
pediatrycznych	21,0	20,7	19,8	paediatric
ginekologiczno-położniczych	33,8	32,0	36,2	gynaecological-obstetric
onkologicznych	10,8	11,4	9,1	oncological
intensywnej terapii ^d	2,4	2,6	2,2	intensive therapy ^d
zakaźnych	9,9	9,9	9,8	communicable
gruźlicy i chorób płuc	8,8	8,7	9,0	tubercular and pulmonary
dermatologicznych	1,7	1,8	1,1	dermatological
neurologicznych	6,8	7,0	7,1	neurological
psychiatrycznych	2,2	2,2	2,1	psychiatric
Wypisani w tys.	249,7	235,6	255,4	Discharges in thous.
Zmarli w tys.	5,0	5,0	5,0	Deaths in thous.
Leczeni na: 10 tys. ludności	2162,8	2053,1	2221,5	In-patients per: 10 thous. population
1 łóżko ^e	45,0	41,7	45,9	bed ^e
Przeciętny pobyt chorego w dniach	5,2	5,3	5,0	Average patient stay in days
Przeciętne wykorzystanie łóżka w dniach	237	228	233	Average bed use in days

a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 i 6 na str. 218. b Daną skorygowano w stosunku do opublikowanej w poprzedniej edycji Rocznika. c Łącznie z oddziałami intensywnej nadzoru kardiologicznego. d Od 2016 r. anestezjologii i intensywnej terapii. e Bez łóżek i inkubatorów dla noworodków na oddziałach neonatologicznych.

Ź r ó ł o: dane Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

a See general notes, item 5 and 6 on page 218. b Data has been corrected in relation to the data published in the previous edition of the Yearbook. c Including intensive cardiological care wards. d Since 2016 anesthesiology and intensive therapy. e Excluding beds and incubators for newborns on neonatology wards.

S o u r c e: data of the Ministry of Health, the Ministry of the Interior and Administration.

TABL. 6 (165). **RATOWNICTWO MEDYCZNE I POMOC DORAŻNA^a**
 Stan w dniu 31 XII
 EMERGENCY MEDICAL SERVICES AND FIRST AID^a
 As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Zespoły ratownictwa medycznego	53	54	54	55	Ambulance emergency rescue teams
podstawowe	29	30	30	34	basic
specjalistyczne	24	24	24	21	specialization
Szpitalne oddziały ratunkowe	11	9	10	10	Hospital emergency wards
Izby przyjęć ^b	14	10	10	9	Admissions rooms ^b
Lotnicze pogotowie ratunkowe ^c	2	2	2	2	Medical air rescue ^c
Wyjazdy na miejsce zdarzenia ^d :					Calls to the occurrence places ^d :
w tysiącach	93,5	90,9	88,8	83,5	in thousands
na 1000 ludności	77,6	76,4	74,7	70,5	per 1000 population
Osoby, którym udzielono świadczenia zdrowotnego w miejscu zdarzenia:					Persons who received health care benefits in the place of occurrence:
w tysiącach	94,3	91,5	89,1	84,9	in thousands
w tym:					of which:
dzieci i młodzież w wieku do 18 lat	14,8	6,1	4,9	4,7	children and youth up to 18 years of age
w wieku 65 lat i więcej	35,0	40,3	40,7	37,8	aged 65 and more
na 1000 ludności	78,3	76,8	75,0	71,6	per 1000 population

a Patrz uwagi ogólne, ust. 10 na str. 219. b Komórki organizacyjne szpitali zgłoszone do współpracy z ratownictwem medycznym. c Samolot lub śmigłowiec wraz z załogą, tj. pilotem i osobami udzielającymi pierwszej pomocy lub podejmującymi medyczne działania ratunkowe. d W ciągu roku.

a See general notes, item 10 on page 219. b Organizational cells of hospitals applied to cooperate with emergency medical system. c Airplane or helicopter, including crew, i.e. pilot and people giving first aid or acting as medical rescue. d During the year.

TABL. 7 (166). **APTEKI OGÓLNODOSTĘPNE I PUNKTY APTECZNE^a**
 Stan w dniu 31 XII
 PUBLIC PHARMACIES AND PHARMACEUTICAL OUTLETS^a
 As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Apteki	337	387	406	413	Pharmacies
w tym prywatne	335	386	405	411	of which private
w tym na wsi	36	37	40	42	of which in rural areas
Punkty apteczne	65	61	59	60	Pharmaceutical outlets
w tym na wsi	61	57	55	56	of which in rural areas
Liczba ludności na:					Number of population per:
1 aptekę i punkt apteczny	2994	2654	2552	2504	pharmacy and pharmaceutical outlet
w tym na wsi	4960	4988	4915	4749	of which in rural areas
1 aptekę	3571	3072	2923	2868	pharmacy
w tym na wsi	13295	12673	11674	11081	of which in rural areas
Farmaceuci pracujący w aptekach i w punktach aptecznych	661	767	827	877	Pharmacists employed in pharmacies and pharmaceutical outlets

a Patrz uwagi ogólne, ust. 11 na str. 219.

a See general notes, item 11 on page 219.

TABL. 8 (167). **KRWIODAWSTWO^a**
BLOOD DONATION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Regionalne centra (stan w dniu 31 XII)	1	1	1	1	Regional centres (as of 31 Dec)
Oddziały terenowe (stan w dniu 31 XII)	4	4	4	4	Local branches (as of 31 Dec)
Krwiodawcy w tys.	30,0	34,2	35,3	34,7	Blood donors in thous.
w tym honorowi	29,9	34,2	35,3	34,7	of which honorary blood donors
Liczba donacji ^b krwi pełnej w tys. ...	46,5	60,9	62,5	73,5	Number of collected donations ^b of whole blood in thous.
Wyprodukowana liczba jednostek świeżo mrożonego osocza (FFP) ^c w tys.	72,7	93,1	92,0	88,8	Number of prepared units of fresh frozen plasma (FFP) ^c in thous.

a Bez danych Ministerstwa Obrony Narodowej oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. b Donacja jest to pobranie krwi lub jej składnika do celów klinicznych, diagnostycznych lub produkcyjnych. c Jedna jednostka świeżo mrożonego osocza równa się 200 ml, jeden litr osocza równa się 5 jednostkom.

Ź r ó d ł o: dane Narodowego Centrum Krwi.

a Excluding data of the Ministry of National Defence, the Ministry of Interior and Administration. b Donation is collection of blood components for clinical, diagnostic or manufacturing purposes. c One unit of freshly frozen plasma equals 200 ml, one litre of plasma equals 5 units.

S o u r c e: data of the National Blood Centre.

TABL. 9 (168). **ZACHOROWANIA NA NIEKTÓRE CHOROBY ZAKAŻNE I ZATRUCIA**
INCIDENCE OF INFECTIOUS DISEASES AND POISONINGS

CHOROBY	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	DISEASES
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers				na 100 tys. ludności per 100 thous. population				
Gruźlica	158	125	121	131	13,1	10,5	10,2	11,1	Tuberculosis
Tęžec	1	–	–	–	0,1	–	–	–	Tetanus
Krztusiec	271	229	482	95	22,5	19,2	40,6	8,0	Whooping cough
Odra	–	1	22	–	–	0,1	1,9	–	Measles
Wirusowe zapalenie wątroby:									Viral hepatitis:
typ A	3	1	1	30	0,2	0,1	0,1	2,5	type A
typ B	13	116	117	127	1,1	9,7	9,9	10,7	type B
typ C	30	113	118	126	2,5	9,5	9,9	10,6	type C
Różyczka	91	53	33	3	7,6	4,5	2,8	0,3	Rubella
AIDS ^a	2	8	6	9	0,2	0,7	0,5	0,8	AIDS ^a
Salmonellozy	464	263	376	253	38,5	22,1	31,7	21,3	Other salmonella infections
Czerwonka bakteryjna	1	–	–	–	0,1	–	–	–	Shigellosis
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe	70	26	10	10	5,8	2,2	0,8	0,8	Other bacterial foodborne intoxications
Biegunki u dzieci w wieku do lat 2 ^b	1055	1458	1130	1313	418,0	677,4	521,5	577,0	Acute diarrhoea in children under 2 years ^b
Szkarlatyna (płonica) ...	222	413	339	339	18,4	34,7	28,5	28,6	Scarlet fever
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu	35	20	14	17	2,9	1,7	1,2	1,4	Bacterial meningitis and/or encephalitis
Wirusowe zapalenie opon mózgowych	50	117	63	78	4,2	9,8	5,3	6,6	Viral meningitis

a Dane nieostateczne z uwagi na specyfikę choroby. b Wskaźnik obliczono na 10 tys. dzieci w wieku do lat 2.

a Preliminary data because of specific features of the disease. b Ratio calculated per 10 thous. children up to the age of 2.

TABL. 9 (168). **ZACHOROWANIA NA NIEKTÓRE CHOROBY ZAKAŹNE I ZATRUCIA (dok.)**
INCIDENCE OF INFECTIOUS DISEASES AND POISONINGS (cont.)

CHOROBY	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	DISEASES
	w liczbach bezwzględnych in absolute numbers				na 100 tys. ludności per 100 thous. population				
Wirusowe zapalenie mózgu	139	87	164	166	11,5	7,3	13,8	14,0	Viral encephalitis
Świnka (zapalenie przyusznicy nagminne)	96	70	66	63	8,0	5,9	5,6	5,3	Mumps
Włośnica	7	–	–	–	0,6	–	–	–	Trichinellosis
Grypa ^c	18171	74062	108045	122049	1508,9	6222,4	9097,9	10298,0	Influenza ^c
Choroby weneryczne ...	24	19	9	11	2,0	1,6	0,8	0,9	Veneral diseases
Szczepieni przeciw wściekliznie	221	257	227	275	18,4	21,6	19,1	23,2	Rabies vaccinations

c Łącznie z podejrzeniami zachorowań.

Ź r ó d ł o: dane Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – PZH (na podstawie rejestru chorób zakaźnych prowadzonego przez stacje sanitarno-epidemiologiczne), Instytutu Gruźlicy i Chorób Płuc oraz Instytutu Wenerologii Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego.

c Including influenza-like illness.

S o u r c e: data of the National Institute of Public Health – NIH (on the ground of register of infectious diseases kept by sanitary and epidemiological stations), the Tuberculosis and Lung Diseases Institute and the Institute of Venereology of the Medical University of Warsaw.

TABL. 10 (169). **ŻŁÓBKIA I KLUBY DZIECIĘCE**
Stan w dniu 31 XII
NURSERY^a AND CHILDREN'S CLUBS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Żłobki	8	39	52	58	Nurseries
w tym publiczne	8	16	17	20	of which public
Oddziały żłobkowe przy przedszkolach	8	3	2	2	Nursery wards of nursery schools
Kluby dziecięce	x	20	17	15	Children's clubs
Miejsca:					Places:
w żłobkach	1128	1983	2443	2633	in nurseries
w klubach dziecięcych	x	408	388	315	in children's clubs
Dzieci przebywające (w ciągu roku):					Children staying (during the year):
w żłobkach	1669	2910	3388	3829	in nurseries
w klubach dziecięcych	x	484	387	401	in children's clubs
Miejsca w żłobkach i klubach dziecięcych na 1000 dzieci w wieku do lat 3 w miastach	50	122	139	137	Places in nurseries and children's clubs per 1000 children up to the age of 3 in urban areas
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych:					Children staying in nurseries and children's clubs:
na 1000 dzieci w wieku do lat 3	30	70	78	82	per 1000 children up to the age of 3
na 100 miejsc	101	93	91	99	per 100 places

a Miejsca i dzieci – łącznie z oddziałami żłobkowymi.

a Places and children – including nursery wards.

TABL. 11 (170). **WSPIERANIE RODZINY**
FAMILY SUPPORT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2016	2017	SPECIFICATION
Świadczenie wychowawcze ^a :			Child-raising benefit ^a :
przeciętna miesięczna liczba rodzin otrzymujących świadczenie	79262	78388	average monthly numer of families receiving benefit
przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny otrzymały świadczenie	124910	123922	average monthly numer of children to which families received benefits
wypłaty świadczenia w tys. zł	560221,2	753915,8	benefit payments in thous. zł
Dodatek wychowawczy ^a :			Child-rising suplement ^a :
przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka otrzymały dodatek	1125	1117	average monthly numer of children to which foster families and foster homes received benefits
wypłaty świadczenia w tys. zł	4984,3	6664,8	benefit payments in thous. zł
Dodatek do zryczałtowanej kwoty ^a :			Lump sum suplement ^a :
przeciętna miesięczna liczba dzieci, na które placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego otrzymały dodatek	17	15	average monthly numer of children to which family care and education centres received benefits
wypłaty świadczenia w tys. zł	76,8	90,4	benefit payments in thous. zł
Rodziny posiadające Kartę Dużej Rodziny	12947	15072	Family Large Family Card holder

a W ramach programu „Rodzina 500+”; w 2016 r. dane dotyczą okresu od 1 IV do 31 XII.

a Within the "Family 500+" programme; in 2016 data concern the period since 1 Apr to 31 Dec.

TABL. 12 (171). **PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO**
DAY-SUPPORT CENTRES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	placówki (stan w dniu 31 XII) centres (as of 31 Dec)				wychowankowie residents				
O G Ó Ł E M	72	80	81	77	3850	3923	3660	3265	T O T A L
Opiekuńcze	62	47	48	41	3543	2813	2513	2067	General care
Specjalistyczne	10	22	22	21	307	579	649	632	Specialized
Pracy podwórkowej	x	x	1	4	x	x	23	59	Street work
W połączonych formach	x	11	10	11	x	531	475	507	In a combination of the forms

TABL. 13 (172). **RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA^a**
Stan w dniu 31 XII
FAMILY FOSTER CARE^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Rodziny zastępcze	893	930	909	898	Foster families
Spokrewnione:					Related:
liczba rodzin	764	607	588	575	number of families
liczba dzieci ^b	1054	818	790	760	number of children ^b

a Od 2013 r. niektóre dane nie są w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie z powodu zmiany przepisów prawnych. b W 2010 r. w wieku do 18 lat, w latach 2015, 2016 i 2017 w wieku do 25 lat.

a Since 2013 some data are not fully comparable with data for previous years due to changes of the provisions of the law.

b In 2010 up to the age of 18, in 2015, 2016 and 2017 up to the age of 25.

TABL. 13 (172). **RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA^a (dok.)**
 Stan w dniu 31 XII
 FAMILY FOSTER CARE^a (cont.)
 As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Niezawodowe:					Non-professional:
liczba rodzin	100	271	270	266	number of families
liczba dzieci ^b	179	369	367	361	number of children ^b
Zawodowe ^c :					Professional ^c :
liczba rodzin	29	52	51	57	number of families
liczba dzieci ^b	106	172	159	171	number of children ^b
Rodzinne domy dziecka	5	8	8	Foster homes
Dzieci ^d	35	53	56	Children ^d

a Od 2013 r. niektóre dane nie są w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie z powodu zmiany przepisów prawnych. b W 2010 r. w wieku do 18 lat, w latach 2015, 2016 i 2017 w wieku do 25 lat. c W 2010 r. rodziny zastępcze zawodowe niespokrewnione z dzieckiem. d W wieku do 25 lat.

a Since 2013 some data are not fully comparable with data for previous years due to changes of the provisions of the law. b In 2010 up to the age of 18, in 2015, 2016 and 2017 up to the age of 25. c In 2010 professional, not related to the child foster families. d Up to the age of 25.

TABL. 14 (173). **INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA^a**
 INSTITUTIONAL FOSTER CARE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	placówki centres				wychowankowie residents				wolontariusze volunteers				
	stan w dniu 31 XII				as of 31 Dec								
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	17	25	26	26	469	436	383	365 ^b	139	50	44	30	Care and education centres
interwencyjne	1	2	1	1	14	20	14	12	–	–	–	–	intervention
rodzinne	4	5	5	5	27	32	33	28	2	2	–	2	family
socializacyjne	2	8	7	4	54	175	122	70	10	40	11	11	socialization
specjalistyczno-terapeutyczne	–	1	1	–	–	16	12	–	–	–	–	–	specialist therapy
łącznie zadania placówek ^c	10	9	12	16	374	193	202	255	127	8	33	17	combining tasks of the centres ^c
Regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne	–	–	1	1	–	–	8	13	–	–	–	1	Regional care and therapy centres

a Patrz uwagi ogólne, ust. 19 na str. 221. b W tym 18 wychowanków w wieku 0–3 lata i 23 – w wieku 4–6 lat oraz 7 sierot i 35 niepełnosprawnych. c Łączące zadania placówek interwencyjnych, socializacyjnych i specjalistyczno-terapeutycznych; w 2010 r. placówki wielofunkcyjne.

a See general notes, item 19 on page 221. b Of which 18 residents at age 0–3 and 23 – at age 4–6, 7 orphans and 35 disabled. c Combining tasks of the intervention, socialization and specialist therapy centres; in 2010 multi-functional centres.

TABL. 15 (174). **POMOC SPOŁECZNA STACJONARNA^a**
 Stan w dniu 31 XII
 STATIONARY SOCIAL WELFARE^a
 As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Domy i zakłady (bez filii)	43	48	49	49	Homes and facilities (excluding branches)
Miejsca ^b	3043	3406	3303	3296	Places ^b
na 10 tys. ludności	25	29	28	28	per 10 thous. population
Mieszkańcy ^b	2964	3195	3173	3025	Residents ^b
w tym kobiety	1295	1436	1422	1438	of which women
w tym do 18 lat	84	72	40	34	of which up to age 18
w tym umieszczeni w ciągu roku ...	681	627	613	580	of which placed within
na 10 tys. ludności	25	27	27 ^c	26	during the year
Osoby oczekujące na umieszczenie	318	194	222	263	Persons awaiting a place

a Łącznie ze środowiskowymi domami samopomocy. b Łącznie z filiami. c Daną skorygowano w stosunku do opublikowanej w poprzedniej edycji Rocznika.

a Including community self-help homes. b Including branches. c Data has been corrected in relation to the data published in the previous edition of the Yearbook.

TABL. 16 (175). **PLACÓWKI STACJONARNEJ POMOCY SPOŁECZNEJ^a WEDŁUG GRUP MIESZKAŃCÓW**
 Stan w dniu 31 XII
 STATIONARY SOCIAL WELFARE FACILITIES^a BY GROUPS OF RESIDENTS
 As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Domy i zakłady (bez filii)^b	43	48	49	49	Homes and facilities (excluding branches)^b
w których mogą przebywać:					in which may be:
Osoby w podeszłym wieku	16	18	19	20	Aged persons
Przewlekłe somatycznie chorzy	8	7	8	9	Chronically ill with somatic disorders
Dorośli niepełnosprawni intelektualnie	3	2	2	3	Mentally retarded
Dzieci i młodzież niepełnosprawna intelektualnie	5	5	5	5	Children and young mentally retarded
Przewlekłe psychicznie chorzy	5	9	9	9	Chronically mentally ill
Matki z małoletnimi dziećmi i kobiety w ciąży	2	2	1	1	Mothers with dependent children and pregnant women
Bezdomni	8	9	10	8	Homeless
Inne osoby	2	4	4	4	Other persons
Osoby uzależnione od alkoholu	–	–	–	1	Alcohol dependent persons
Mieszkańcy w domach i zakładach^c	2964	3195	3173	3025	Residents in homes and facilities^c
dla:					for:
Osób w podeszłym wieku	658	696	683	741	Aged persons
Przewlekłe somatycznie chorych	695	442	489	488	Chronically ill with somatic disorders
Dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	145	140	160	339	Mentally retarded
Dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie	508	513	451	327	Children and young mentally retarded
Przewlekłe psychicznie chorych	598	959	965	918	Chronically mentally ill
Matkę z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	35	47	13	11	Mothers with dependent children and pregnant women
Bezdomnych	308	378	404	187	Homeless
Innych osób	17	20	8	10	Other persons
Osoby uzależnione od alkoholu	–	–	–	4	Alcohol dependent persons

a Łącznie ze środowiskowymi domami samopomocy. b W dalszym podziale placówki mogą być wykazane kilkakrotnie, gdyż jedna placówka może być przeznaczona dla kilku grup mieszkańców. c Łącznie z filiami.

a Including community self-help homes. b In the division facilities may be shown several times, because one facility may be designed for few group of residents. c Including branches.

TABL. 17 (176). ŚWIADCZENIA POMOCY SPOŁECZNEJ^a
 SOCIAL ASSISTANCE BENEFITS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	Korzystający ^b Beneficiaries ^b	Udzielone świadczenia w tys. zł Benefits granted in thous. zł	SPECIFICATION	
O G Ó Ł E M	2010 2015 2016 2017	77348 69021 63307 56612	126293,1 135829,0 140525,7 131489,5	T O T A L
Pomoc pieniężna	50445	102677,4	Monetary assistance	
w tym:			of which:	
Zasilek stały	6122	30997,6	Permanent benefit	
Zasilek okresowy	19682	45316,2	Temporary benefit	
Zasilek celowy	24491	25817,3	Appropriated benefit	
Pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki	51	143,6	Assistance to reach self-dependence and to continue education	
Pomoc niepieniężna	26562	28812,1	Non-monetary assistance	
Schronienie	150	647,4	Shelter	
Posiłek	24114	13853,7	Meals	
Ubranie	1	0,3	Clothing	
Sprawienie pogrzebu	125	286,7	Burial	
Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	2155	14005,4	Attendance services and specialized attendance services	
Pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, zatrudnienia i na zagospodarowanie	17	19	Assistance in gaining adequate housing conditions, gaining employment and for running one's own household	

a Patrz uwagi ogólne, ust. 21 na str. 222. b W podziale według form świadczeń korzystający mogą być wykazani kilkakrotnie.
 Ź r ó d ł o: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

a See general notes, item 21 on page 222. b Under the item benefits, recipients may be shown several times.

S o u r c e: data of the Ministry of Family, Labour and Social Policy.

Uwagi ogólne

Kultura

1. **Książka** jest to wydawnictwo zwarte o objętości powyżej 48 stron, **broszura** – o objętości od 5 do 48 stron. Wydawnictwa te zaliczane są do wydawnictw nieperiodycznych.

2. Gazety i czasopisma są to wydawnictwa periodyczne. **Gazety** (periodyki informacji ogólnej) są to wydawnictwa będące przede wszystkim źródłem informacji o bieżących wydarzeniach krajowych i zagranicznych. **Czasopisma** (inne periodyki) są to wydawnictwa omawiające problemowo zagadnienia społeczne, polityczne i gospodarcze, specjalistyczne – fachowe i naukowe, a także wydawnictwa urzędowe.

3. Do **księgozbioru** bibliotek publicznych zaliczono książki i broszury oraz gazety i czasopisma.

Czytelnik (użytkownik aktywnie wypożyczający) – to użytkownik zarejestrowany, który wypożyczył na zewnątrz co najmniej jedną pozycję w ciągu roku.

4. W **muzeach** jako muzealia wykazano rzeczy ruchome i nieruchomości wpisane do inwentarza muzealiów.

5. **Institucja paramuzealna** – jednostka organizacyjna niebędąca muzeum, nienastawiona na osiąganie zysku, której celem jest trwała ochrona dóbr kultury, nauki i techniki oraz przyrody, którą uznaje się za posiadającą charakter muzealny. Instytucją paramuzealną może być: ogród zoologiczny, ogród botaniczny, rezerwat przyrody, pomnik historii (zabytek) lub inna jednostka – m.in. planetarium, miasteczko czy centrum nauki i techniki, a także niebędąca muzeum ekspozycja stała ukazująca osiągnięcia, odkrycia i ciekawostki z dziedziny historii, archeologii, kultury, przyrody, techniki itp.

6. Informacje dotyczące **galerii sztuki** obejmują jednostki, których podstawowym rodzajem działalności jest wystawiennictwo.

General notes

Culture

1. A **book** is understood as a publication containing more than 48 pages, while a **pamphlet** contains from 5 to 48 pages. These publications are considered to be non-periodic publications.

2. Newspapers and magazines are periodic publications. **Newspapers** (general information periodicals) are publications being primarily a source of information regarding current domestic and foreign events. **Magazines** (other periodicals) are publications addressing social, political and economic, specialized and scientific issues as well as government publications.

3. Books and pamphlets as well as newspapers and magazines constitute the **collection** of public libraries.

Reader/borrower (user actively borrowing books) – a person registered in the library, who borrowed at least one volume in reported year.

4. Movable subjects and real estate registered in exhibit inventory are presented as exhibits in **museums**.

5. **Institution related to museum** – a non-profit organisational unit whose purpose is permanent protection of culture, science and technology and nature goods, which is not having "museum" status entity but is recognized as being of museum nature. Institution related to museum may be: zoological garden, botanical garden, natural reserve, historical monument, other unit, such as planetarium, science and technology camp and centre, as well as other permanent exhibition which is not museums, but which display certain achievements, inventions and curiosities in the field of history, archaeology, culture, nature, technology, etc.

6. Information concerning **art galleries** includes entities, in which exhibiting is the basic type of activity.

7. Informacje o **teatrach i instytucjach muzycznych** dotyczą profesjonalnych jednostek artystycznych i rozrywkowych prowadzących regularną działalność sceniczną.

W liczbie teatrów uwzględniono jednostki wyodrębnione pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, prowadzące jednorodną działalność sceniczną, niezależnie od liczby posiadanych scen.

Jednostki pogrupowano wyodrębniając:

- działalność **teatrów dramatycznych i lalkowych**,
- działalność **teatrów muzycznych**, obejmującą działalność sceniczną oper, operetek, musicali i baletów,
- działalność koncertową **filharmonii**,
- działalność sceniczną **zespołów pieśni i tańca**.

8. Informacje o działalności **centrów kultury, domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic** opracowano na podstawie sprawozdawczości rocznej.

9. Informacje o **kinach** dotyczą działalności kin ogólnie dostępnych, tj. powołanych do publicznego udostępniania filmów w formie projekcji na seansach filmowych, bez względu na rodzaj stosowanego nośnika filmu (taśma światłoczuła, taśma magnetyczna eksploatowana w technice wideo, nośnik cyfrowy). Wśród kin stałych wyróżnia się minipleksy – posiadające od 3 do 7 sal projekcyjnych i multipleksy – posiadające 8 sal projekcyjnych i więcej.

10. Dane o **abonentach radiowych i telewizyjnych** dotyczą osób i instytucji, które uiściły opłaty abonamentowe uprawniające do korzystania z urządzeń odbiorczych radiofonii bezprzewodowej oraz z odbiorczych urządzeń telewizyjnych. Dane dotyczą także osób korzystających – na mocy szczególnych przepisów – z prawa do bezpłatnego korzystania z urządzeń odbiorczych (np. inwalidów wojennych i wojskowych).

Dane obejmują również instytucje opłacające abonament za korzystanie z odbiorników radiowych i telewizyjnych w samochodach.

7. Information regarding **theatres and music institutions** concerns professional, artistic and entertainment entities conducting regular performances.

Theatres include entities, independent in regard to their legal, organizational, economic and financial status, conducting uniform performing activity, regardless of the number of stages possessed.

Entities are grouped comprising:

- the activity of **dramatic and puppet theatres**,
- the activity of **music theatres**, including opera, operetta, musical and ballet performances,
- the concert activity of **philharmonic halls**,
- the performing activity of **song and dance ensembles**.

8. Information concerning the activity of **centres of culture, cultural centres and establishments, clubs and community centres** is based on annual reporting data.

9. Information regarding **cinemas** concerns the activity of public cinemas, i.e. established for the purpose of public film screenings, regardless of the film carrier used (light-sensitive and magnetic tape or a digital carrier). Among fixed cinemas one can distinguish miniplexes – equipped with 3 to 7 screens and multiplexes – equipped with 8 screens and more.

10. Data regarding **radio and television subscribers** concern persons and institutions which paid the subscription fee in order to use wireless radio and television receivers. The data also concern persons exempt, on the basis of special regulations, from paying the subscription fee (e.g., disabled war and military veterans).

Data also concern institutions paying the subscription for using radio and television receivers in their vehicles.

Turystyka

1. **Termin turystyka** – zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 692/2011 obowiązującym od 2012 r., oznacza czynności odwiedzających, którzy podejmują podróż do głównego miejsca docelowego położonego poza ich zwykłym otoczeniem, na okres krótszy niż rok, w dowolnym głównym celu, w tym w celu służbowym, wypoczynkowym lub innym celu osobistym, innym niż zatrudnienie przez podmiot miejscowy dla odwiedzanego miejsca.

Tourism

1. **Tourism**, in accordance with the Regulation (EU) No. 692/2011 of the European Parliament and of the Council in force since 2012, means the activity of visitors taking a trip to a main destination outside their usual environment, for less than a year, for any main purpose, including business, leisure or other personal purpose, other than to be employed by a resident entity in the place visited.

Wszystkie kategorie podróżnych, które mieszczą się w zakresie pojęcia „turystyka” są określane mianem odwiedzających. W grupie tej wyróżnia się:

- turystów, tj. osoby, które spędziły co najmniej jedną noc poza miejscem stałego zamieszkania,
- odwiedzających jednodniowych, tj. osoby, które nie nocują w miejscu odwiedzanym.

2. Baza noclegowa turystyki dotyczy turystycznych obiektów noclegowych, tj. obejmuje obiekty hotelowe i pozostałe obiekty (od 2011 r. posiadające 10 i więcej miejsc noclegowych; do 2010 r. bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych).

W ramach:

- obiektów hotelowych do grupy „inne obiekty hotelowe” zalicza się te, które nie spełniają wymagań dla hoteli, moteli i pensjonatów, ale świadczą usługi hotelarskie (np. zajazdy, gościńce) oraz obiekty w trakcie kategoryzacji,
- pozostałych obiektów do grupy „inne obiekty” zalicza się te, które nie odpowiadają warunkom przewidzianym dla poszczególnych rodzajów obiektów oraz obiekty wykorzystywane dla potrzeb turystyki (np. domy studenckie, internaty, ośrodki do wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego, ośrodki sportowo-rekreacyjne, ośrodki kolonijne, zakłady uzdrowiskowe, domy wycieczkowe i hostele).

3. W informacjach o obiektach i miejscach noclegowych turystyki nie uwzględnia się obiektów i miejsc w obiektach przejściowo nieczynnych z powodu przebudowy, remontu itp.

4. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych lub pokoi jest to stosunek liczby udzielonych noclegów lub wynajętych pokoi w danym roku do nominalnej liczby miejsc noclegowych lub pokoi w danym roku. Przez nominalną liczbę miejsc noclegowych lub pokoi rozumie się sumę miejsc noclegowych lub pokoi przygotowanych dla turystów w każdym dniu działalności obiektu.

5. Turyści zagraniczni korzystający z turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania rejestrowani są według kraju stałego zamieszkania. Turysta zagraniczny może być wykazany wielokrotnie, jeśli w czasie jednorazowego pobytu w Polsce korzysta z kilku obiektów noclegowych.

6. Placówki gastronomiczne w turystycznych obiektach noclegowych obejmują wszystkie zakłady i punkty gastronomiczne zlokalizowane na terenie danego obiektu. Do barów zaliczono także: kawiarnie, winiarnie, piwiarnie, jadalnie itp.; do punktów gastronomicznych – także smażalnie, pialnie, lodziarnie, bufety itp.

All categories of travellers which fall within the term "tourism" are defined as visitors. This group comprises:

- tourists, i.e., persons who spent at least one night away from their place of permanent residence,
- one-day visitors, i.e., persons who do not spend the night at the place visited.

2. Tourist accommodation establishments include hotels and similar facilities as well as other facilities (since 2011 with 10 and more bed places; until 2010 they do not include rooms for rent and agrotourism lodgings).

Within:

- hotels and similar facilities, the group "other hotel facilities" has covered facilities which do not meet requirements for hotels, motels and boarding houses, but which provide hotel services (e.g. road houses, inns) as well as other hotel facilities during categorization,
- other facilities, the group "miscellaneous facilities" includes facilities which do not correspond to conditions expected in particular facilities, and other facilities used for tourism (e.g. student dormitories, boarding schools, weekend and holiday accommodation establishments, sport and recreational centres, holiday youth centres as well as health establishments excursion hostels and hostels).

3. In data regarding facilities and bed places for tourists, facilities and places in temporarily inactive facilities due to expansion, renovation etc. are not included.

4. Occupancy rate of bed places or rooms is a relation of the number of overnight stays or rooms rented in a given year to the nominal number of bed places or rooms in a given year. The nominal number of bed places or rooms shall mean total bed places or rooms prepared for tourists each day of a facility's operation.

5. Foreign tourists using collective tourist accommodation establishments are registered according to country of their permanent residence. Foreign tourist may be indicated more than once if during a single stay in Poland he/she uses more than one accommodation facility.

6. Catering establishments in tourist accommodation establishments include all catering facilities and outlets located on the premises of a given tourist accommodation establishment. Bars also include: cafes, wine houses, beer halls, canteens etc.; catering outlets also include fry houses, drink bars, ice cream parlours, snack bars etc.

Sport

1. Dane o **organizacjach kultury fizycznej** obejmują wybrane organizacje o ogólnopolskim zasięgu działania (Akademicki Związek Sportowy, Polski Związek Sportu Niepełnosprawnych „Start”, Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej, Zrzeszenie „Ludowe Zespoły Sportowe”) i dotyczą głównie rekreacji ruchowej, a w przypadku PZSN „Start” – rehabilitacji ruchowej w środowisku niepełnosprawnych.

2. W kategorii ćwiczących w organizacjach kultury fizycznej (tabl. 17) oraz ćwiczących, trenerów i instruktorów sportowych według dziedziny i rodzajów sportu w klubach sportowych (tabl. 18) jedna osoba może być wykazywana wielokrotnie, jeśli uprawia bądź prowadzi zajęcia w kilku rodzajach sportu.

W zależności od wieku osoby ćwiczące zaliczane są do kategorii juniorów lub seniorów; dla poszczególnych rodzajów sportu stosuje się różne granice wieku.

Sport

1. Data regarding **physical education organizations** include selected organizations with a national scope of activity (the University Sports Association AZS, the Polish Sports Association for the Disabled “Start”, the Society for Promotion of Physical Culture, the Association of “Rural Sports Clubs”) and primarily concern recreational activity, and in case of the Polish Sports Association for the Disabled “Start” – rehabilitation activity for the persons with disabilities.

2. In the category of persons practising sports in physical education organizations (table 17) as well as persons practicing sports, coaches and sports instructors according to sports fields and kinds of sports in sports clubs (table 18) one person may be indicated more than once, depending upon the number of sports practiced or taught.

Persons practising sports are classified as either juniors or seniors, depending on age; various age groups are applied for individual sports.

Kultura
 Culture

 TABL. 1 (177). **KSIĄŻKI I BROSZURY WYDANE^a**
 BOOKS AND PAMPHLETS PUBLISHED^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	liczba tytułów		number of titles		
O G Ó Ł E M	586	640	659	683	T O T A L
Wydawnictwa naukowe	227	185	176	205	Scientific publications
Podręczniki dla szkół wyższych	30	8	4	7	University textbooks
Wydawnictwa zawodowe	18	38	13	8	Professional publications
Podręczniki szkolne	8	2	12	4	School textbooks
Wydawnictwa popularne	186	318	344	292	Popular science
Literatura piękna	117	89	110	167	Belles-lettres
w tym dla dzieci i młodzieży	41	14	19	19	of which for children and youth

^a Według miejsca wydania.

Ź r ó d ł o: dane Biblioteki Narodowej.

^a According to published place.

S o u r c e: data of the National Library.

 TABL. 2 (178). **GAZETY I CZASOPISMA WYDANE^a**
 NEWSPAPERS AND MAGAZINES PUBLISHED^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	liczba tytułów		number of titles		
O G Ó Ł E M	181	214	175	176	T O T A L
Ukazujące się:					Published as specified:
w tygodniu:					weekly:
6–2 razy	2	2	2	2	6–2 times
1 raz	8	14	12	11	once
w miesiącu:					monthly:
3–2 razy	4	6	5	5	3–2 times
1 raz	36	40	34	37	once
1 raz:					once:
na 2 miesiące	17	21	17	18	bimonthly
w kwartale	50	41	40	40	quarterly
w półroczu	10	19	17	13	half-yearly
w roku	35	28	27	29	yearly
nieregularnie	19	43	21	21	irregularly

^a Według miejsca wydania.

Ź r ó d ł o: dane Biblioteki Narodowej.

^a According to published place.

S o u r c e: data of the National Library.

TABL. 3 (179). **BIBLIOTEKI PUBLICZNE (z filiami)**
PUBLIC LIBRARIES (with branches)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Biblioteki (stan w dniu 31 XII)	243	238	238	237	Libraries (as of 31 Dec)
w tym na wsi	172	166	166	166	of which in rural areas
w tym obiekty przystosowane dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich:					of which buildings adapted to wheelchair users:
wejście do budynku	53	75	81	83	entrance to the building
udogodnienia wewnątrz budynku	22	30	36	37	facilities inside the building
Punkty biblioteczne (stan w dniu 31 XII)	50	45	28	31	Library service points (as of 31 Dec)
w tym na wsi	27	20	17	22	of which in rural areas
Księgozbiór (stan w dniu 31 XII)					
w tys. wol.	4630,6	4812,3	4792,2	4821,5	Collection (as of 31 Dec) in thous. vol.
w tym na wsi	1902,0	1874,2	1876,2	1867,6	of which in rural areas
Czytelnicy ^a w tys.	159,2	144,7	142,2	142,4	Borrowers ^a in thous.
w tym na wsi	40,8	36,7	35,2	34,4	of which in rural areas
Wypożyczenia ^{ab} :					Loans ^{ab} :
w tysiącach woluminów	3216,3	2916,4	2876,0	2775,2	in thousand volumes
w tym na wsi	922,5	801,6	773,2	726,3	of which in rural areas
na 1 czytelnika w wol.	20,2	20,2	20,2	19,5	per borrower in vol.
w tym na wsi	22,6	21,9	22,0	21,1	of which in rural areas

a Łącznie z punktami bibliotecznymi; od 2015 r. przyporządkowane w podziale na miasta i wieś według siedziby jednostki macierzystej. b W 2010 r. bez wypożyczeń międzybibliotecznych.

a Including library service points; since 2015 assigned with division into urban areas and rural areas according to the parent entity's registered office. b In 2010 excluding interlibrary lending.

TABL. 4 (180). **MUZEJA**
MUSEUMS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Muzea i oddziały muzealne ^a	26	31	30	30	Museums with branches ^a
w tym obiekty przystosowane dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich:					of which buildings adapted to wheelchair users:
wejście do budynku	5	22	23	22	entrance to the building
udogodnienia wewnątrz budynku	3	17	17	15	facilities inside the building
Muzealia ^a w tys.	173,3	239,9	256,1	246,4	Museum exhibits ^a in thous.
Wystawy czasowe	133	191	175	148	Temporary exhibitions
własne ^b	78	117	112	113	own ^b
obce ^c	55	74	63	35	exterior ^c
Zwiedzający muzea i wystawy w tys.	351,9	548,7	538,3	419,0	Museum and exhibition visitors in thous.
w tym młodzież szkolna ^d	94,3	155,6	143,1	104,3	of which primary and secondary school students ^d

a Stan w dniu 31 XII. b W kraju. c Krajowe i z zagranicy. d Zwiedzająca muzea w zorganizowanych grupach.

a As of 31 Dec. b In Poland. c Domestic and foreign. d Visiting museums in organized groups.

TABL. 5 (181). **INSTYTUCJE PARAMUZEALNE**
INSTITUTIONS RELATED TO MUSEUM

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Instytucje (stan w dniu 31 XII)	6	3	4	5	Institutions (as of 31 Dec)
Ogród botaniczny	–	1	–	1	Botanical garden
Rezerwy	4	–	–	–	Reserves
Inne	2	2	4	4	Others
Zwiedzający w tys.	289,7	86,1	119,2	139,1	Visitors in thous.
w tym młodzież szkolna w zorganizowanych grupach ..	45,4	21,1	25,8	40,2	of which primary and secondary schools students visiting in groups
Ogród botaniczny	–	1,2	–	30,9	Botanical garden
Rezerwy	184,5	–	–	–	Reserves
Inne	105,2	84,9	119,2	108,2	Others

TABL. 6 (182). **GALERIE SZTUKI**
ART GALLERIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION
				ogółem total	sektor publiczny public sector	sektor prywatny private sector	
Galerie (stan w dniu 31 XII) ..	9	8	8	9	8	1	Galleries (as of 31 Dec)
w tym w obiektach przy- stosowanych dla osób niepełnosprawnych po- ruszających się na wózkach inwalidzkich:							of which in buildings adapted to wheelchair users:
wejście do budynku	4	4	5	5	5	–	entrance to the building
udogodnienia wewnątrz budynku	4	4	4	5	5	–	facilities inside the building
Wystawy ^a	108	96	118	145	143	2	Exhibitions ^a
w tym z zagranicy	8	4	14	8	8	–	of which foreign
Ekspozycje ^a	110	100	123	149	147	2	Expositions ^a
Zwiedzający w tys.	58,2	65,0	85,6	85,5	85,4	0,1	Visitors in thous.

a W kraju.

a In Poland.

TABL. 7 (183). **TEATRY I INSTYTUCJE MUZYCZNE**
THEATRES AND MUSIC INSTITUTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE	Instytucje ^a Institutions ^a	Miejsca na widowni w stałej sali ^a Seats in fixed halls ^a	Przedsta- wienia i koncerty ^b Performances and concerts ^b	Widzowie i słuchacze ^b w tys. Audience ^b in thous.	SPECIFICATION
OGÓŁEM					TOTAL
2010	7	2246	2556	371,8	
2015	8	3975	1878	316,2	
2016	8	4054	1663	232,5	
2017	9	3555	2132	332,7	
Teatry	7	1117	1484	166,7	Theatres
dramatyczne	3	645	470	76,7	dramatic
lalkowe	4	472	1014	90,0	puppet
Teatry muzyczne	1	2438	254	98,0	Music theatres
Filharmonie	1	–	387	63,3	Philharmonic halls
Zespoły pieśni i tańca	–	–	7	4,7	Song and dance ensembles

a Stan w dniu 31 XII. b Dane dotyczą działalności prowadzonej na terenie województwa; łącznie z imprezami organizowanymi w plenerze.

a As of 31 Dec. b Data concern activity performed in voivodship area; including outdoor events.

TABLE 8 (184). **CENTRA KULTURY, DOMY I OŚRODKI KULTURY, KLUBY, ŚWIETLICE**
Stan w dniu 31 XII
CENTRES OF CULTURE, CULTURAL CENTRES AND ESTABLISHMENTS, CLUBS
AND COMMUNITY CENTRES
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017			SPECIFICATION
			ogółem total	miasta urban areas	wieś rural areas	
Instytucje	167	184	181	61	120	Institutions
w tym w obiektach przystoso- wanych dla osób niepełno- sprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich: wejście do budynku	85	93	98	40	58	of which in buildings adapted to wheelchair users: entrance to the building
udogodnienia wewnątrz budyunku	49	54	57	26	31	facilities inside the building
centra kultury	5	6	11	5	6	centres of culture
domy kultury	18	20	20	11	9	cultural establishments
ośrodki kultury	80	80	77	32	45	cultural centres
kluby	16	18	19	12	7	clubs
świetlice	48	60	54	1	53	community centres
Pracownie specjalistyczne	310	347	360	187	173	Specialized workshops
Imprezy (w ciągu roku)	8159	8909	8588	5342	3246	Events (during the year)
Uczestnicy imprez (w ciągu roku) w tys.	1409,3	1455,2	1408,6	1138,4	270,2	Event participants (during the year) in thous.
Kursy (w ciągu roku)	182	154	146	102	44	Courses (during the year)
Absolwenci kursów (w ciągu roku) w tym dzieci i młodzież szkolna	1501	1442	1255	870	385	Course graduates (during the year) of which primary and secondary school students
Grupy (zespoły) artystyczne	660	702	708	444	264	Artistic groups (ensembles)
Członkowie grup (zespołów) artystycznych	10319	10421	10094	6814	3280	Members of artistic groups (ensembles) of which primary and secondary school students
w tym dzieci i młodzież szkolna	6703	6805	6838	4767	2071	
Koła (kluby/sekcje)	706	779	813	528	285	Groups (clubs/sections)
Członkowie kół (klubów/sekcji)	13719	14482	15100	10453	4647	Members of groups (clubs/ /sections) of which primary and secondary school students
w tym dzieci i młodzież szkolna	7066	7895	7967	4986	2981	

TABLE 9 (185). **KINA STAŁE**
FIXED CINEMAS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Kina (stan w dniu 31 XII)	14	12	12	13 ^a	Cinemas (as of 31 Dec)
w tym miasta	13	12	12	13	of which urban areas
w tym multiplexy	1	1	1	1	of which multiplexes
w tym obiekty przystosowane dla osób niepełnosprawnych poru- szających się na wózkach in- walidzkich: wejście do budynku	10	11	11	12	of which buildings adapted to wheelchair users: entrance to the building
udogodnienia wewnątrz budynku	5	10	10	11	facilities inside the building
Sale projekcyjne (stan w dniu 31 XII) ...	29	32	32	34	Screens (as of 31 Dec)
w tym miasta	28	32	32	34	of which urban areas
w tym multiplexy	8	8	8	8	of which multiplexes
Miejsca na widowni (stan w dniu 31 XII)	5980	6543	6438	6768	Seats (as of 31 Dec)
w tym miasta	5824	6543	6438	6768	of which urban areas
w tym multiplexy	1689	1689	1689	1689	of which multiplexes

a W tym 3 miniplexy.

a Of which 3 miniplexes.

TABL. 9 (185). **KINA STAŁE (dok.)**
FIXED CINEMAS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Seanse	36004	40523	52997	54157	Screenings
w tym miasta	35934	40523	52997	54157	of which urban areas
w tym multiplexy	15571	14237	16330	15749	of which multiplexes
na 1 kino	2572	3377	4416	4166	per cinema
Widzowie	814236	1020045	1131961	1295409	Audience
w tym miasta	813501	1020045	1131961	1295409	of which urban areas
w tym multiplexy	298227	337052	332376	339418	of which multiplexes
na 1 kino	58160	85004	94330	99647	per cinema
na 1 seans	23	25	21	24	per screening

TABL. 10 (186). **ABONENCI TELEWIZJI KABLOWEJ**
Stan w dniu 31 XII
CABLE TELEVISION SUBSCRIBERS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
W tysiącach	150,8	148,3	122,5	122,6	In thousand
Na 1000 ludności	125,3	124,7	103,2	103,5	Per 1000 population

Źródło: dane Urzędu Komunikacji Elektronicznej.

Source: data of the Office of Electronic Communications.

TABL. 11 (187). **ABONENCI RADIOWI I TELEWIZYJNI**
Stan w dniu 31 XII
RADIO AND TELEVISION SUBSCRIBERS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w tys. in thous.				na 1000 ludności per 1000 population				
Abonenci radiowi	187,2	190,6	190,4	192,7	155,6	160,3	160,5	162,7	Radio subscribers
miasta	125,7	127,1	126,8	128,8	173,4	176,5	176,2	179,2	urban areas
wieś	61,5	63,5	63,6	63,9	128,6	135,5	136,2	137,3	rural areas
Abonenci telewizyjni	181,1	183,3	183,0	185,3	150,5	154,2	154,2	156,4	Television subscribers
miasta	121,0	121,3	121,0	123,0	166,9	168,5	168,1	171,0	urban areas
wieś	60,1	62,0	62,0	62,3	125,6	132,2	132,8	133,9	rural areas

Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Poczty Polskiej.

Source: data of the Polish Post General Directorate.

Turystyka

Tourism

Uwaga do tablic 12–16

Od 2016 r. dane opracowano z uwzględnieniem imputacji dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu.

Note to tables 12–16

Since 2016 data were compiled with consideration imputation for units, which refused to participate in the survey.

TABL. 12 (188). **BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI**
TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2015 ^b	2016 ^b	2017 ^b	SPECIFICATION
Obiekty (stan w dniu 31 VII)	182	269	263	259	Facilities (as of 31 Jul)
w tym całoroczne	132	197	197	195	of which open all year
Obiekty hotelowe	68	89	94	94	Hotels and similar facilities
hotele	23	36	47	47	hotels
motele i pensjonaty	6	13	12	12	moteles and boarding houses
inne obiekty hotelowe	39	40	35	35	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	114	180	169	165	Other facilities
schroniska łącznie z młodzieżowymi	15	8	7	6	shelters including youth hostels
w tym szkolne schroniska młodzieżowe	6	2	2	2	of which school youth hostels
kempingi	2	2	2	3	camping sites
poła biwakowe	8	6	6	6	tent camp sites
ośrodki wczasowe	7	7	7	8	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	12	14	16	17	training-recreational centres
domy pracy twórczej	1	–	–	–	creative arts centres
zespoły domków turystycznych	14	16	14	15	complexes of tourist cottages
pokoje gościnne	26	27	31	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	61	51	48	agrotourism lodgings
inne obiekty	55	40	39	31	miscellaneous facilities
Miejsca noclegowe (stan w dniu 31 VII)	11409	13465	14034	14022	Bed places (as of 31 Jul)
w tym całoroczne	7409	9625	10341	10504	of which open all year
Obiekty hotelowe	4634	6116	6856	6743	Hotels and similar facilities
hotele	2596	3834	4741	4653	hotels
motele i pensjonaty	237	502	460	457	moteles and boarding houses
inne obiekty hotelowe	1801	1780	1655	1633	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	6775	7349	7178	7279	Other facilities
schroniska łącznie z młodzieżowymi	837	493	511	431	shelters including youth hostels
w tym szkolne schroniska młodzieżowe	331	129	131	131	of which school youth hostels
kempingi	240	124	124	154	camping sites
poła biwakowe	615	345	325	312	tent camp sites
ośrodki wczasowe	982	554	576	686	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	1103	1433	1538	1626	training-recreational centres
domy pracy twórczej	99	–	–	–	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^c	610	972	900	837	complexes of tourist cottages ^c
pokoje gościnne	534	552	653	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	903	757	724	agrotourism lodgings
inne obiekty	2289	1991	1895	1856	miscellaneous facilities

a Bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych. b Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. c Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

a Excluding rooms for rent and agrotourism lodgings. b Concern establishments possessing 10 and more bed places. c Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 12 (188). **BAZA NOCLEGOWA TURYSTYKI (dok.)**
TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2015 ^b	2016 ^b	2017 ^b	SPECIFICATION
Korzystający z noclegów	456571	606539	664192	666760	Tourists accommodated
w tym turyści zagraniczni	72141	157816	168807	162872	of which foreign tourists
Obiekty hotelowe	309955	463660	526459	525660	Hotels and similar facilities
hotele	203846	336697	401360	410067	hotels
motele i pensjonaty	13642	22221	27338	23517	motels and boarding houses
inne obiekty hotelowe	92467	104742	97761	92076	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	146616	142879	137733	141100	Other facilities
schroniska łącznie z młodzieżowymi	8720	4680	5238	5204	shelters including youth hostels
kempingi i pola biwakowe	5233	5027	6569	7337	camping sites and tent camp sites
ośrodki wczasowe	10024	4027	5820	8408	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	25241	22202	26136	29188	training-recreational centres
domy pracy twórczej	3497	-	-	-	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^c	10876	14258	11645	10945	complexes of tourist cottages ^c
pokoje gościnne	8107	9794	11713	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	8821	7743	7878	agrotourism lodgings
inne obiekty	83025	75757	64788	60427	miscellaneous facilities
Udzielone noclegi	903286	1128140	1179637	1245273	Nights spent (overnight stay)
w tym turystom zagranicznym ...	108038	216646	218494	220602	of which by foreign tourists
Obiekty hotelowe	488119	688707	760556	801507	Hotels and similar facilities
hotele	314936	488947	575602	612695	hotels
motele i pensjonaty	22335	37661	42037	45349	motels and boarding houses
inne obiekty hotelowe	150848	162099	142917	143463	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	415167	439433	419081	443766	Other facilities
schroniska łącznie z młodzieżowymi	24220	16226	17156	16102	shelters including youth hostels
kempingi i pola biwakowe	16705	10543	14538	17263	camping sites and tent camp sites
ośrodki wczasowe	48703	20191	23692	30869	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	80433	86539	98313	106747	training-recreational centres
domy pracy twórczej	10309	-	-	-	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^c	27027	51297	43878	33783	complexes of tourist cottages ^c
pokoje gościnne	21266	23960	33844	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	29396	27662	30476	agrotourism lodgings
inne obiekty	207770	203975	169882	174682	miscellaneous facilities

a Bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych. b Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. c Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

a Excluding rooms for rent and agrotourism lodgings. b Concern establishments possessing 10 and more bed places. c Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 13 (189). **TURYŚCI ZAGRANICZNI KORZYSTAJĄCY Z BAZY NOCLEGOWEJ TURYSTYKI**
FOREIGN TOURISTS ACCOMMODATED IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2015 ^b	2016 ^b	2017 ^b	SPECIFICATION
Korzystający z noclegów	72141	157816	168807	162872	Tourists accommodated
Obiekty hotelowe	60512	137985	153839	144525	Hotels and similar facilities
hotele	44822	107726	127943	123193	hotels
motele i pensjonaty	4094	3973	4520	3300	motels and boarding houses
inne obiekty hotelowe	11596	26286	21376	18032	other hotel facilities

a Bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych. b Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych.

a Excluding rooms for rent and agrotourism lodgings. b Concern establishments possessing 10 and more bed places.

TABL. 13 (189). **TURYŚCI ZAGRANICZNI KORZYSTAJĄCY Z BAZY NOCLEGOWEJ TURYSTYKI (dok.)**
FOREIGN TOURISTS ACCOMMODATED IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010 ^a	2015 ^b	2016 ^b	2017 ^b	SPECIFICATION
Pozostałe obiekty	11629	19831	14968	18347	Other facilities
schroniska łącznie z młodzieżowymi	981	1163	857	1232	shelters including youth hostels
kempingi i pola biwakowe	1237	2521	3946	4466	camping sites and tent camp sites
ośrodki czasowe	94	205	383	231	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	534	531	810	740	training-recreational centres
domy pracy twórczej	231	–	–	–	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^c	390	89	147	745	complexes of tourist cottages ^c
pokoje gościnne	521	683	870	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	133	177	268	agrotourism lodgings
inne obiekty	8162	14668	7965	9795	miscellaneous facilities
Udzielone noclegi	108038	216646	218494	220602	Nights spent (overnight stay)
Obiekty hotelowe	88361	176067	195178	187864	Hotels and similar facilities
hotele	64308	137624	162323	157893	hotels
motele i pensjonaty	6172	5017	5968	4703	motels and boarding houses
inne obiekty hotelowe	17881	33426	26887	25268	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	19677	40579	23316	32738	Other facilities
schroniska łącznie z młodzieżowymi	1909	1485	1270	1955	shelters including youth hostels
kempingi i pola biwakowe	1636	2889	6389	6238	camping sites and tent camp sites
ośrodki czasowe	531	522	742	588	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	983	979	1651	1881	training-recreational centres
domy pracy twórczej	636	–	–	–	creative arts centres
zespoły domków turystycznych ^c	513	110	281	2627	complexes of tourist cottages ^c
pokoje gościnne	1436	1704	2201	rooms for rent
kwatery agroturystyczne	356	596	1274	agrotourism lodgings
inne obiekty	13469	32802	10683	15974	miscellaneous facilities

a Bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych. b Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. c Łącznie z miejscami kempingowymi, jeśli występują na terenie zespołu.

a Excluding rooms for rent and agrotourism lodgings. b Concern establishments possessing 10 and more bed places. c Including camping sites if they exist in the territory of the complexes of tourist cottages.

TABL. 14 (190). **WYKORZYSTANIE BAZY NOCLEGOWEJ TURYSTYKI^a**
OCCUPANCY IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015 ^b	2016 ^b	2017 ^b	2010	2015 ^b	2016 ^b	2017 ^b	SPECIFICATION
	stopień wykorzystania miejsc noclegowych occupancy rate of bed places				stopień wykorzystania pokoi occupancy rate of rooms				
Obiekty hotelowe	29,9	30,0	31,3	33,0	35,3	38,4	38,7	41,8	Hotels and similar facilities
hotele	34,7	35,4	35,0	36,3	40,4	43,4	42,9	46,4	hotels
motele	54,1	22,1	25,4	30,3	35,3	20,9	25,6	27,9	motels
pensjonaty	16,8	21,0	23,4	28,7	19,3	22,4	28,2	29,9	boarding houses
inne obiekty hotelowe	23,3	26,0	23,6	24,7	28,1	31,3	29,8	30,7	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	28,8 ^c	27,9	26,1	26,6	x	x	x	x	Other facilities

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 236. b Dotyczy obiektów posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych. c Bez pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych.

a See general notes, item 4 on page 236. b Concern establishments possessing 10 and more bed places. c Excluding rooms for rent and agrotourism lodgings.

TABL. 15 (191). **PLACÓWKI GASTRONOMICZNE W BAZIE NOCLEGOWEJ TURYSTYKI**
Stan w dniu 31 VII
CATERING ESTABLISHMENTS IN TOURIST ACCOMMODATION ESTABLISHMENTS
As of 31 Jul

WYSZCZEGÓLNIENIE	Restau- racje Restau- rants	Bary Bars	Stołówki Canteens	Punkty gastro- miczne Food stands	SPECIFICATION
OGÓŁEM					TOTAL
2010	68	45	18	13	
2015	77	39	20	4	
2016	87	55	27	6	
2017	92	52	33	7	
Obiekty hotelowe	78	37	3	2	Hotels and similar facilities
hotele	46	27	–	–	hotels
motele	3	–	–	–	motels
pensjonaty	7	1	1	–	boarding houses
inne obiekty hotelowe	22	9	2	2	other hotel facilities
Pozostałe obiekty	14	15	30	5	Other facilities
schroniska młodzieżowe	–	–	2	–	youth hostels
ośrodki wczasowe	1	3	3	–	holiday centres
ośrodki szkoleniowo-wypoczyn- kowe	2	2	10	1	training-recreational centres
zespoły domków turystycznych	–	3	4	2	complexes of tourist cottages
pokoje gościnne	2	1	2	–	rooms for rent
inne obiekty	9	6	9	2	miscellaneous facilities

TABL. 16 (192). **HOTELE WEDŁUG KATEGORII**
HOTELS BY CATEGORY

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Kategorie Categories				w trakcie katego- ryzacji in the pro- cess of the cate- gorisation
		****	***	**	*	
Hotele ^a	2010 23	3	6	9	1	4
Hotels ^a	2015 36	3	15	12	1	5
	2016 47	4	22	15	1	5
	2017 47	5	25	15	1	1
Pokoje ^a	2010 1296	365	341	451	28	111
Rooms ^a	2015 1849	364	768	513	30	174
	2016 2298	454	1007	614	30	193
	2017 2237	496	1080	599	30	32
Miejsca noclegowe ^a	2010 2596	819	625	862	56	234
Bed places ^a	2015 3834	808	1521	1071	62	372
	2016 4741	988	1996	1278	62	417
	2017 4653	1063	2209	1255	62	64
Korzystający z noclegów w tys.	2010 203,8	44,5	58,1	86,2	3,9	11,2
Tourists accommodated in thous.	2015 336,7	49,1	157,0	106,5	24,1	
	2016 401,4	74,0	181,0	111,9	34,6	
	2017 410,1	96,6	196,3	106,4	10,8	
w tym turyści zagraniczni	2010 44,8	12,9	17,1	14,3	–	0,6
of which foreign tourists	2015 107,7	17,6	45,7	37,7	6,7	
	2016 127,9	30,5	50,8	37,4	9,4	
	2017 123,2	37,1	50,4	32,6	3,1	

a Stan w dniu 31 VII.

a As of 31 Jul.

TABL. 16 (192). **HOTELE WEDŁUG KATEGORII (dok.)**
HOTELS BY CATEGORY (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Kategorie Categories				w trakcie kate- ryzacji in the pro- cess of the cate- gorisation
		****	***	**	*	
Stopień wykorzystania w %: Occupancy rate in %:						
miejsc noclegowych bed places	2010 34,7 2015 35,4 2016 35,0 2017 36,3	28,0 27,2 33,0 35,1	37,9 37,6 36,6 37,1	42,9 43,0 36,9 35,9	26,2 53,8 54,3 58,5	19,4 17,2 23,1 10,8
pokoi rooms	2010 40,4 2015 43,4 2016 42,9 2017 46,4	33,2 34,2 41,0 45,2	45,1 47,2 45,9 46,9	47,3 49,2 43,7 47,9	25,2 52,2 51,2 53,1	25,0 24,1 28,7 13,8

Sport

TABL. 17 (193). **ORGANIZACJE KULTURY FIZYCZNEJ I KLUBY SPORTOWE**
Stan w dniu 31 XII
PHYSICAL EDUCATION ORGANIZATIONS AND SPORTS CLUBS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2014	2016	SPECIFICATION
ORGANIZACJE KULTURY FIZYCZNEJ		PHYSICAL EDUCATION ORGANIZATIONS		
Jednostki organizacyjne	462	449	405	Organizational entities
Członkowie	15623	14332	12077	Members
Ćwiczący ^a	12424	10902	9265	Persons practising sports ^a
KLUBY SPORTOWE ^b		SPORTS CLUBS ^b		
Jednostki organizacyjne	442	441	442	Organizational entities
Członkowie	28191	27743	30353	Members
Ćwiczący	28694	26117	29094	Persons practising sports
mężczyźni	19509	18152	20641	males
kobiety	9185	7965	8453	females
w wieku do 18 lat	22632	19840	19947	aged up to 18
Sekcje sportowe	1021	887	813	Sports sections
Trenerzy	466	534	740	Coaches
Instruktorzy sportowi	831	799	682	Sports instructors
Inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	351	278	239	Other persons conducting sports activities

a Dane szacunkowe. b Łącznie z uczniowskimi klubami sportowymi i wyznaniowymi klubami sportowymi.

U w a g a. Dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co dwa lata.

a Estimated data. b Including Students Sports Clubs and Religious Sports Clubs.

N o t e. Data on the basis of periodic surveys conducted every two years.

TABL. 18 (194). **WYBRANE DZIEDZINY I RODZAJE SPORTU W KLUBACH SPORTOWYCH^a W 2016 R.**
Stan w dniu 31 XII
SELECTED SPORTS FIELDS AND KINDS OF SPORTS IN SPORTS CLUBS^a IN 2016
As of 31 Dec

RODZAJE SPORTÓW	Sekcje Sec- tions	Ćwiczący Exercisers			Trenerzy Coaches	Instruk- torzy sportowi Sports instruc- tors	TYPES OF SPORTS
		ogółem total	z liczby ogółem of total				
			kobiety females	juniorzy i juniorki juniors			
Badminton	21	430	187	336	13	17	Badminton
Boks	11	561	127	355	10	15	Boxing
Brydż sportowy	5	119	21	6	–	9	Bridge
Gimnastyka artystyczna	2	120	120	120	1	2	Rhythmic gymnastics
Jeździectwo ^b	16	334	285	209	11	31	Equestrian sport ^b
Judo	10	876	194	821	9	16	Judo
Kajakarstwo klasyczne	1	29	9	14	2	–	Classic canoeing
Karate ^b	20	1121	321	866	19	36	Karate ^b
Kolarstwo ^b	13	287	59	168	3	6	Cycling ^b
Koszykówka	49	1942	697	1677	50	34	Basketball
Lekkoatletyka	77	2500	1251	2178	80	80	Athletics
Łyżwiarstwo szybkie ^b	4	223	108	204	10	5	Speed skating ^b
Piłka nożna	180	8853	816	6871	278	105	Football
Piłka ręczna	38	1312	592	1173	31	30	Handball
Piłka siatkowa	102	3074	1590	2525	75	79	Volleyball
Pływanie	18	973	510	886	23	21	Swimming
Podnoszenie ciężarów	2	31	15	20	4	1	Weight lifting
Sport motorowy ^b	5	80	4	2	1	3	Motorsport ^b
Sport lotniczy ^b	7	165	26	16	–	6	Air sport ^b
Strzelectwo sportowe ^b	21	2633	303	347	33	96	Sport shooting ^b
Szachy	20	609	206	480	3	20	Chess
Szermierka	2	85	44	79	1	3	Fencing
Taekwon-do ITF	5	254	118	234	4	4	Taekwon-do ITF
Tenis	8	189	69	142	7	6	Tennis
Tenis stołowy	48	968	363	667	22	29	Table tennis
Zapasy w stylu klasycznym	6	194	48	104	6	5	Greco-Roman wrestling
Zapasy w stylu wolnym	5	201	60	102	3	8	Free style wrestling
Zeglarstwo ^b	14	329	106	157	3	27	Sailing ^b

a Łącznie z uczniowskimi klubami sportowymi i wyznaniowymi klubami sportowymi. b Dziedzina sportu (obejmuje kilka pokrewnych rodzajów sportu).

U w a g a. Dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co dwa lata.

a Including Students Sports Clubs and Religious Sports Clubs. b A sports field (consists of number of related kinds of sports).

N o t e. Data on the basis of periodic surveys conducted every two years.

Uwagi ogólne

General notes

Nauka i technika

Science and technology

1. Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) to ogół działań polegających na prowadzeniu i wspieraniu badań naukowych i prac rozwojowych. Jest to praca twórcza, prowadzona w sposób metodyczny, podejmowana w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla wiedzy już istniejącej.

Działalność badawcza i rozwojowa (B+R) obejmuje:

- **badania podstawowe**, tj. oryginalne prace badawcze eksperymentalne lub teoretyczne podejmowane przede wszystkim w celu zdobywania nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów bez nastawienia na bezpośrednie zastosowanie komercyjne;
- **badania stosowane** (w tym badania przemysłowe), tj. prace badawcze podejmowane w celu zdobycia nowej wiedzy, zorientowane przede wszystkim na zastosowanie w praktyce. Prowadzone są w celu opracowywania nowych produktów, procesów i usług lub wprowadzania znaczących ulepszeń do istniejących produktów, procesów i usług. Badania te uwzględniają tworzenie elementów składowych systemów złożonych, budowę prototypów w środowisku laboratoryjnym lub w środowisku symulującym istniejące systemy;
- **prace rozwojowe**, tj. nabywanie, łączenie, kształtowanie i wykorzystywanie dostępnej aktualnie wiedzy i umiejętności z dziedziny nauki, technologii i działalności gospodarczej oraz innej wiedzy i umiejętności do planowania produkcji oraz tworzenia i projektowania nowych, zmienionych lub ulepszonych produktów, procesów i usług.

Dane z zakresu działalności badawczej i rozwojowej prezentuje się, zgodnie z metodyką stosowaną przez Eurostat w układzie **Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007)** oraz w układzie **sektorów instytucjonalnych**.

Zgodnie z Rozporządzeniem Wykonawczym Komisji (UE) nr 995/2012 z dnia 26 X 2012 r. statystyki dotyczące działalności badawczo-rozwojowej na poziomie regionalnym od 2015 r. zostały opracowane na podstawie danych jednostek lokalnych. Wzorem lat ubiegłych dane dotyczące podmiotów w tabl. 1 opracowano metodą przedsiębiorstw.

1. Research and development (R&D) comprise all activities consisting in conducting and supporting scientific research and experimental development. It is creative work, conducted in methodological manner, undertaken to increase the stock of knowledge, including knowledge of humankind, culture and society, and to devise new applications of available knowledge.

Research and development (R&D) includes:

- **basic research**, i.e. original experimental or theoretical work undertaken primarily to acquire new knowledge of the underlying foundation of phenomena and observable facts, without any direct commercial application or use in view;
- **applied research** (including industrial research), i.e. research undertaken in order to acquire new knowledge, directed primarily towards application or use in practice. It is conducted to develop new products, processes and services or to bring about a significant improvement in existing products, processes and services. This type of research comprises the creation of components of complex systems, construction of prototypes in laboratory environment or in environment simulating existing systems;
- **experimental development**, i.e. acquiring, combining, shaping and using existing scientific, technological, business and other relevant knowledge and skills for the purpose of producing plans and arrangements or designs for new, altered or improved products, processes and services.

Data on research and development are presented, in accordance with methodology applied by Eurostat, in a breakdown by **Statistical Classification of Economic Activities in the European Community (NACE Rev. 2)** and by **institutional sectors**.

According to Commission Implementing Regulation (EU) No 995/2012 of 26 Oct 2012 statistics on Research and Development at regional level since 2015 have been compiled on the basis of local units data. As in previous years, data on entities in table 1 were compiled using an enterprise method.

Informacje dotyczące działalności badawczej i rozwojowej obejmują:

- 1) podmioty wyspecjalizowane badawczo, tj. podmioty, których głównym (statutowym) celem działalności jest prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych bądź ich bezpośrednie wsparcie; są to:
 - a) **instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk**, działające na podstawie ustawy z dnia 30 IV 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (jednolity tekst Dz. U. 2016 poz. 572, z późniejszymi zmianami),
 - b) **instytuty badawcze** działające na podstawie ustawy z dnia 30 IV 2010 r. o instytutach badawczych (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 736),
 - c) **szkoły wyższe**,
 - d) **pozostałe**, tj. pozostałe podmioty zaklasyfikowane według PKD 2007 do działu 72 „Badania naukowe i prace rozwojowe” oraz inne powiązane z nimi instytucjonalnie jednostki pomocnicze lub nadzorujące, zaklasyfikowane bądź niezaklasyfikowane według PKD 2007 do działu 72 „Badania naukowe i prace rozwojowe”;
- 2) podmioty gospodarcze, które obok swojej podstawowej działalności prowadzą prace badawczo-rozwojowe.

2. Do pracujących (do 2015 r. zatrudnionych)

w działalności badawczej i rozwojowej zaliczono:

- 1) w kategorii **pracowników naukowo-badawczych**:
 - a) pracowników naukowych, naukowo-dydaktycznych, badawczo-technicznych, inżynierskich i technicznych w jednostkach wyspecjalizowanych badawczo oraz uczestników studiów doktoranckich prowadzących prace badawczo-rozwojowe,
 - b) pracowników naukowych i innych pracujących w działalności badawczej i rozwojowej w podmiotach gospodarczych prowadzących prace badawcze i rozwojowe;
- 2) w kategorii **techników i pracowników równorzędnych** – pracowników, którzy uczestniczą w działalności badawczej i rozwojowej wykonując zadania naukowe i techniczne zazwyczaj pod kierunkiem pracowników naukowo-badawczych;
- 3) w kategorii **pozostały personel** – pracowników na stanowiskach robotniczych oraz administracyjno-ekonomicznych uczestniczących w realizacji prac badawczych i rozwojowych lub bezpośrednio z nimi związanych.

3. Dane o **pracujących** (do 2015 r. zatrudnionych), dotyczą osób bezpośrednio zaangażowanych w prace B+R; podawane są w dwóch ujęciach, tj. w osobach (tabl. 2) i tzw. ekwiwalentach pełnego czasu pracy (tabl. 1).

Ekwiwalenty pełnego czasu pracy (EPC) są to jednostki przeliczeniowe służące do ustalenia liczby osób faktycznie zaangażowanych w działalność badawczo-rozwojową. Jeden ekwiwalent pełnego czasu pracy oznacza jeden osoborok poświęcony wyłącznie na działalność badawczą i rozwojową.

Information regarding research and development covers:

- 1) dedicated research entities, i.e. entities whose main (statutory) aim is conducting scientific research and experimental development or their direct support; they include:
 - a) **scientific institutes of the Polish Academy of Sciences**, functioning on the basis of the Law on the Polish Academy of Sciences, dated 30 Apr 2010 (uniform text, Journal of Laws of 2016 item 572, with later amendments),
 - b) **research institutes** functioning on the basis of the Law on the Research Institutes, dated 30 Apr 2010 (uniform text, Journal of Laws of 2018 item 736),
 - c) **higher education institutions**,
 - d) **other**, i.e. other entities classified into NACE Rev. 2 division 72 "Scientific research and development" or other institutionally linked auxiliary or supervising units, classified or unclassified into NACE Rev. 2 division 72 "Scientific research and development";
- 2) economic entities which apart from their main activity conduct research and development.

2. Persons employed (up to 2015 employees)

in R&D include:

- 1) **researchers (RSE)**:
 - a) researchers, academics, research and technical assistants, engineering and technical assistants employed in dedicated research units and students of doctoral studies conducting R&D,
 - b) researchers and other staff employed in R&D in economic entities conducting R&D;
- 2) **technicians and equivalent staff** are persons who participate in R&D by performing scientific and technical tasks, normally under the supervision of researchers;
- 3) **other supporting staff** include skilled and unskilled craftsmen, secretarial and clerical staff participating in R&D projects or directly associated with such projects.

3. Data on **persons employed** (up to 2015 employees) cover personnel directly engaged in R&D; data are presented in two units, i.e. in persons (table 2) and full-time equivalents (table 1).

Full-time equivalent (FTE) is a conversion unit used to determine the number of person actually engaged in research and development. One FTE equals one person-year spent exclusively on R&D.

Dane o **pracujących – personelu wewnętrznym** (w osobach i tzw. ekwiwalentach pełnego czasu pracy) od 2016 r. obejmują pracujących w danej jednostce w ramach etatowego i pozaetatowego czasu pracy. Dane do 2015 r. prezentowane:

- 1) w osobach obejmowały wyłącznie zatrudnionych w ramach etatowego czasu pracy;
- 2) w tzw. ekwiwalentach pełnego czasu pracy obejmowały zatrudnionych w ramach etatowego i pozaetatowego czasu pracy oraz niezatrudnionych w danej jednostce, a wykonujących na jej rzecz prace B+R na podstawie umów cywilnoprawnych.

Osoby niezatrudnione w danej jednostce, a wykonujące na jej rzecz prace B+R w ramach umów cywilnoprawnych lub nieodpłatnie (na zasadzie wolontariatu), zaliczane są do **personelu zewnętrznego**.

4. Nakłady na działalność badawczą i rozwojową obejmują **nakłady wewnętrzne**, ujmujące wartość prac badawczych i rozwojowych danej jednostki wykonanych przez własne zaplecze badawcze, niezależnie od źródeł ich finansowania.

Nakłady inwestycyjne na działalność B+R obejmują nakłady poniesione na środki trwałe łącznie z kosztami zakupu lub wytworzenia aparatury naukowo-badawczej, niezbędnej do wykonania określonych prac B+R, spełniającej kryteria zaliczania do środków trwałych, lecz do czasu zakończenia tych prac nieujętej w ewidencji środków trwałych. Od 2016 r. zawierają także m.in. nakłady poniesione na wartości niematerialne i prawne oraz oprogramowanie komputerowe, wykorzystywane w działalności B+R przez okres dłuższy niż 1 rok, które do 2015 r. zaliczono do nakładów bieżących.

5. Dane o nakładach na działalność badawczą i rozwojową (tabl. 5) prezentuje się w układzie **sektorów instytucjonalnych**, według kryteriów zbieżnych ze stosowanymi w systemie rachunków narodowych. Dodatkowo wyodrębniono sektor szkolnictwa wyższego. Sektory instytucjonalne występują zarówno jako **sektory wykonawcze**, obejmujące krajowe grupy podmiotów prowadzące badania naukowe i prace rozwojowe, wydatkujące środki na tę działalność, jak i **sektory finansujące**, z których środki te pochodzą. Wyróżnia się następujące sektory instytucjonalne:

- 1) **sektor rządowy** – podmioty sektora instytucji rządowych i samorządowych w systemie rachunków narodowych z wyłączeniem publicznych szkół wyższych;
- 2) **sektor przedsiębiorstw** – krajowe podmioty gospodarcze, klasyfikowane w systemie rachunków narodowych do sektorów przedsiębiorstw niefinansowych, instytucji finansowych oraz gospodarstw domowych, z wyłączeniem prywatnych szkół wyższych;
- 3) **sektor szkolnictwa wyższego** – krajowe szkoły wyższe: publiczne i prywatne (w tym organizacji wyznaniowych) oraz podległe im instytuty, centra badawcze i kliniki. Od 2016 r. do tego sektora zaliczane są również instytuty naukowe PAN oraz instytuty badawcze prowadzące studia doktoranckie;

Data on **persons employed – internal personnel** (in persons and full-time equivalents) since 2016 covered persons employed in a given unit under employment contracts and civil law contracts. Data up to 2015 presented in:

- 1) persons covered only employees under employment contracts;
- 2) full-time equivalents covered employees under employment contracts and civil law contracts as well as persons not employed in a unit performing R&D on the basis of civil law contracts. Persons not employed in a given unit but performing R&D for it under civil law contracts or without remuneration (voluntary work) were included in **external personnel**.

4. Expenditures on research and development include **intramural expenditures**, including the value of research and development works of a given entity carried out by their own research facilities, regardless of their sources of financing.

Capital R&D expenditures include expenditures on fixed assets together with costs of purchasing or manufacturing research equipment necessary for performing particular R&D projects, meeting the criteria for inclusion in fixed assets, but not included in records of fixed assets until completion of the project. Since 2016 they included, i.a. expenditures on intangible assets and software used in the performance of R&D for more than one year, which up to 2015 were included in current expenditures.

5. Data on expenditures on research and development (table 5) are presented in a breakdown by **institutional sectors**, on the basis of criteria coinciding with the ones used in the system of national accounts. Additionally, higher education sector was distinguished. Institutional sectors are distinguished as **performance sectors** covering national groups of entities conducting R&D, spending funds on this activity and **financing sectors** which provide outlays on research and development. The following institutional sectors can be distinguished:

- 1) **government sector** – entities of government and local self-government institutions sector in the system of national accounts; excluding public higher education institutions;
- 2) **business enterprise sector** – national economic entities classified in the system of national accounts into non-financial corporations, financial corporations or households sector; excluding public higher education institutions;
- 3) **higher education sector** – national higher education institutions and institutes, research centres or clinics supervised by them. Since 2016 this sector has included scientific institutes of the Polish Academy of Sciences and research institutes offering doctoral studies;

- 4) **sektor prywatnych instytucji niekomercyjnych** – krajowe podmioty klasyfikowane w systemie rachunków narodowych do sektora instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, z wyłączeniem szkół wyższych organizacji wyznaniowych;
- 5) **zagranica** – wyłącznie wśród sektorów finansujących i obejmuje jednostki będące nierezydentami, które dokonują transakcji z jednostkami instytucjonalnymi będącymi rezydentami lub mającymi inne powiązania gospodarcze z rezydentami. Włączone są tu instytucje i organy Unii Europejskiej oraz organizacje międzynarodowe i ponadnarodowe.

6. W tablicach działu wyodrębniono sześć podstawowych dziedzin B+R zgodnie z klasyfikacją badań naukowych i prac rozwojowych OECD, tj. nauki: przyrodnicze, inżynieryjne i techniczne, medyczne i nauki o zdrowiu, rolnicze i weterynaryjne, społeczne oraz humanistyczne łącznie ze sztuką.

7. **Działalność innowacyjna** obejmuje szereg działań o charakterze badawczym (naukowym), technicznym, organizacyjnym, finansowym i handlowym, których celem jest opracowanie i wdrożenie innowacji. Prezentowane w dziale dane obejmują działalność innowacyjną w przemyśle i dotyczą opracowywania i wdrażania (wprowadzania na rynek) nowych lub istotnie ulepszonych, w zakresie swoich cech i zastosowań, produktów (wyróbów, usług) – **innowacja produktowa** oraz zastosowania nowych lub istotnie ulepszonych metod produkcji, a także z zakresu logistyki, zaopatrzenia, dystrybucji i wspierających procesy w przedsiębiorstwie – **innowacja procesowa**, przy czym te produkty i procesy są nowe przynajmniej z punktu widzenia wprowadzającego je przedsiębiorstwa.

Nakłady na działalność innowacyjną obejmują nakłady na: badania naukowe i prace rozwojowe (B+R), zakup wiedzy ze źródeł zewnętrznych (gotowej technologii w postaci dokumentacji i praw – patenty, wynalazki nieopatentowane, licencje, ujawnienia know-how, znaki towarowe itp.), zakup oprogramowania komputerowego, nakłady inwestycyjne na środki trwale niezbędne do wprowadzenia innowacji (maszyny, urządzenia techniczne, narzędzia, środki transportu, budynki, budowle oraz grunty), szkolenie personelu związane z działalnością innowacyjną, marketing dotyczący nowych lub istotnie ulepszonych produktów oraz pozostałe przygotowania do wprowadzenia innowacji produktowych i procesowych.

Produkt nowy jest to produkt (wyrób lub usługa), który różni się znacząco swoimi cechami lub przeznaczeniem od produktów dotychczasowych.

Produkt istotnie ulepszony jest to produkt (wyrób lub usługa) już istniejący, który został znacząco udoskonalony poprzez zastosowanie nowych materiałów, komponentów oraz innych cech zapewniających lepsze działanie produktu.

4) **private non-profit sector** – national entities classified in the system of national accounts into non-profit institutions serving households; excluding higher education institutions of religious organisation;

5) **abroad** – only distinguished among financing sectors and covers non-resident units carrying out transactions with resident institutional units or units which have other economic connections with residents. European Union institutions and bodies as well as international and transnational organisations are included.

6. Six main fields of R&D were listed in the chapter tables according to fields of research and development classification of OECD, i.e. natural sciences, engineering and technology, medical and health sciences, agricultural and veterinary sciences, social sciences as well as humanities including the arts.

7. **Innovation activity** comprises many different scientific, technological, organisational, financial and commercial actions aimed at developing and implementing innovations. Presented data include innovation activity in industry and concern the development and implementation (introduction on the market) of new or significantly improved products (goods and services) with regard to their features and applications – **product innovation** and applications of new or significantly improved production methods and those in the area of logistics, supply, distribution and methods supporting processes in enterprises – **process innovation** in which this products and processes are novel at least for the enterprise.

Expenditures on innovation activity include expenditures on: R&D, acquisition of knowledge from external sources (complete technology in the form of documentation and rights – patents, non-patented inventions, licences, disclosures of know-how, trademarks etc.), acquisition of computer software, capital expenditures on fixed assets required for introduction of innovations (machinery, technical equipment, tools, transport equipment, buildings, structures and land), personnel training connected with innovation activity, marketing connected with new or significantly improved products and other preparations for the implementation of product and process innovations.

A **new product** is a product (good or service) that differs significantly in its characteristics or intended uses from the previous products.

A **significantly improved product** is an existing product (good or service) which has been significantly improved through the use of new materials, components and other characteristics that enhance the performance of this product.

8. Wynalazek podlegający opatentowaniu – bez względu na dziedzinę techniki – jest to nowe rozwiązanie posiadające poziom wynalazczy, tzn. niewynikające dla znawcy w sposób oczywisty ze stanu techniki, nadające się do przemysłowego stosowania.

9. Wzór użytkowy podlegający ochronie jest to nowe i użyteczne rozwiązanie o charakterze technicznym, dotyczące kształtu, budowy lub zestawienia przedmiotu o trwałej postaci.

Spółczeństwo informacyjne

1. Prezentowane informacje opracowano na podstawie uogólnionych wyników badań dotyczących wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych, przeprowadzonych metodą reprezentacyjną według zharmonizowanej metodologii stosowanej w krajach Unii Europejskiej.

2. Dane na temat **przedsiębiorstw wykorzystujących technologie informacyjno-telekomunikacyjne (ICT)** dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób i zaliczanych do sekcji: „przetwórstwo przemysłowe”, „wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych”, „dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”, „budownictwo”, „handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”, „transport i gospodarka magazynowa”, „działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi”, „informacja i komunikacja”, „działalność związana z obsługą rynku nieruchomości”, „działalność profesjonalna, naukowa i techniczna” (z wyłączeniem działalności weterynaryjnej), „działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca”, „pozostała działalność usługowa” (w zakresie naprawy i konserwacji komputerów i sprzętu komunikacyjnego).

3. Pojęcie **administracja publiczna** odnosi się do organów świadczących usługi publiczne, jak i prowadzących typową działalność administracyjną. Możemy do nich zaliczyć na przykład organy podatkowe, instytucje ubezpieczeń społecznych, organy publicznej służby zdrowia, instytucje związane z ochroną środowiska i pozostałe prowadzące działalność publiczną. Administracja publiczna może być szczebla lokalnego, regionalnego i krajowego.

4. Pojęcie **handel elektroniczny (e-handel)** odnosi się do sprzedaży i zakupów produktów (wyrobów i usług), towarów i materiałów dokonywanych poprzez sieci komputerowe za pomocą metod zaprojektowanych specjalnie do otrzymywania lub składania zamówień. Podczas, gdy zamówienia powinny być dokonywane za pośrednictwem ww. metod, płatności i dostawy nie muszą być przeprowadzane on-line. Transakcje e-handlu wykluczają zamówienia składane pocztą elektroniczną (e-mail), przez telefon lub faksem.

8. A patentable invention – regardless of the field of technology is any new solution which involves an inventive step, i.e. which for an expert does not obviously result from the state of the art and which is capable of industrial application.

9. An utility model eligible for protection is a new and useful solution of a technical character related to the shape, structure or assembly of an object of permanent form.

Information society

1. The information presented have been compiled on the basis of the generalised results of representative surveys on the ICT (Information and Communication Technology) usage conducted in the European Union according to a harmonised methodology.

2. Data regarding **enterprises using Information and Communication Technologies (ICT)** concern economic entities employing more than 9 persons and belonging to sections: "manufacturing", "electricity, gas, steam and air conditioning supply", "water supply, sewerage and waste management and remediation activities", "construction", "wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles", "transportation and storage", "accommodation and food service activities", "information and communication", "real estate activities, professional", "scientific and technical activities" (excluding veterinary activities), "administrative and support service activities", "other service activities" (repair of computers and communication equipment).

3. **Public administration** refer to organs both delivering public services and conducting administration activities, e.g. tax, customs, social security, public health, environment protection and other public activity ones. Public administration can be at the local, regional and national levels.

4. An **e-Commerce transaction** is the sale or purchase of goods or services conducted over computer networks by methods specifically designed for the purpose of receiving or placing orders. As the goods or services are ordered by those methods, the payment and the ultimate delivery of the goods or services do not have to be conducted online. E-Commerce transactions exclude orders made by e-mail messages, telephone or fax.

Nauka i technika

Science and technology

TABL. 1 (195). **PODMIOTY ORAZ PRACUJĄCY W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ**
ENTITIES AND INTERNAL PERSONNEL IN RESEARCH AND DEVELOPMENT

A. **PODMIOTY**
Stan w dniu 31 XII
ENTITIES
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
OGÓŁEM	36	84	114	146	TOTAL
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo	13	12	18	43	of which R&D dedicated entities
w tym:					of which:
szkoly wyższe	#	9	9	30	higher education institutions
pozostałe	#	#	8	10	others
Przemysł	16	46	61	59	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	16	42	57	54	of which manufacturing
Budownictwo	–	4	#	6	Construction
Usługi ^a	20	34	#	81	Services ^a

B. **PRACUJĄCY^b**
INTERNAL PERSONNEL^b

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017			SPECIFICATION	
	ogółem total				pracownicy naukowo-badawczy re-searchers	technicy i pracownicy równorzędni technicians and equivalent staff		pozostali personel other supporting staff
OGÓŁEM	1533,9	1827,2	1749,2	1943,5	1538,5	224,8	180,2	TOTAL
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo	1363,3	1398,7	1214,1	1310,0	1108,5	135,6	65,9	of which R&D dedicated entities
w tym:								of which:
szkoly wyższe	#	1321,7	1122,8	1209,5	1031,5	124,0	54,0	higher education institutions
pozostałe	#	#	35,0	46,3	36,8	#	#	others
Przemysł	147,8	330,7	#	501,9	#	#	113,3	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	147,8	326,2	350,6	500,1	305,1	81,7	113,3	of which manufacturing
Budownictwo	–	7	#	24,3	#	#	–	Construction
Usługi ^a	1386,1	1489,5	1337,1	1417,3	1208,4	142,0	66,9	Services ^a

a Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G–U). b W latach 2010 i 2015 zatrudnieni; w tzw. ekwiwalentach pełnego czasu pracy.

a Concern other sections of activity (G–U). b In 2010 and 2015 paid employees; in full-time equivalents.

TABL. 2 (196). **PRACUJĄCY^a W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA**

Stan w dniu 31 XII

INTERNAL PERSONNEL^a IN RESEARCH AND DEVELOPMENT BY EDUCATIONAL LEVEL

As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Z wykształceniem Education					pozostałym other
		wyższym higher				innym other	
		z tytułem naukowym profesora with title of professor	ze stopniem naukowym with scientific degree of		innych other		
doktora habilito- wanego habilitated doctor ^b (HD)	doktora doctor (PhD)						
OGÓŁEM	2010	2437	244	313	#	812	#
TOTAL	2015	2924	297	457	1042	989	139
	2016	3094	290	478	1037	1092	197
	2017	3423	292	513	1096	1259	263
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo		2577	#	#	#	#	#
of which R&D dedicated entities							
w tym: of which:							
szkoły wyższe		2435	284	499	1052	544	56
higher education institutions							
pozostałe		77	2	–	3	44	28
others							
Przemysł		657	#	#	#	499	#
Industry							
Budownictwo		29	–	–	#	22	#
Construction							
Usługi ^c		2737	#	#	1082	738	114
Services ^c							

a W latach 2010 i 2015 zatrudnieni. c Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G–U).

a In 2010 and 2015 paid employees. b The habilitated doctor's degree (HD), which is higher than a doctorate (second doctorate), is peculiar to Poland. The degree is awarded on the basis of an appropriate dissertation and is necessary for obtaining the title of professor and a professorial post in scientific institutions. c Concern other sections of activity (G–U).

TABL. 3 (197). **NAKLADY^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ (ceny bieżące)**
 GROSS DOMESTIC EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017				
	ogółem grand total				nakłady expenditure			
					bieżące current		inwestycyjne capital expenditures	
	razem total		w tym osobowe of which labour costs		razem total		w tym maszyny, urządze- nia techn- iczne ^b of which machinery, technical equipment ^b	
w mln zł in mln zł								
OGÓŁEM	103,9	300,7	177,6	261,5	220,8	147,0	40,6	18,3
TOTAL								
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo	87,0	205,3	120,7	188,1	169,1	113,5	18,9	7,7
of which R&D dedicated entities								
w tym: of which:								
szkoły wyższe	#	193,8	108,0	170,2	153,6	105,3	16,6	7,4
higher education institutions								
pozostałe	#	2,6	3,8	9,7	7,7	3,3	2,0	0,2
others								
Przemysł	15,3	#	44,7	55,5	37,4	25,1	18,1	9,4
Industry								
w tym przetwórstwo przemysłowe	15,3	80,8	44,3	55,2	#	#	#	9,4
of which manufacturing								
Budownictwo	-	#	0,5	2,0	#	1,0	#	#
Construction								
Usługi ^c	88,6	219,4	132,3	204,0	#	120,9	#	#
Services ^c								

a Wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych. b Dotyczy „maszyn, urządzeń technicznych i narzędzi” oraz „środków transportu”. c Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G–U).

a Internal, excluding depreciation of fixed assets. b Concerns "machinery, technical equipment and tools" as well as "transport equipment". c Concern other sections of activity (G–U).

TABL. 4 (198). **NAKLADY^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG DZIEDZIN B+R (ceny bieżące)**
 GROSS DOMESTIC EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT
 BY FIELD OF R&D (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł in mln zł				
OGÓŁEM	103,9	300,7	177,6	261,5	TOTAL
w dziedzinie nauk:					in the field of:
Przyrodniczych	16,6	#	23,7	27,4	Natural sciences
Inżynierskich i technicznych	32,2	121,4	82,3	109,7	Engineering and technology
Medycznych i o zdrowiu	#	#	28,1	79,9	Medical and health sciences
Rolniczych i weterynaryjnych	#	7,2	6,6	7,5	Agricultural and veterinary sciences
Społecznych	18,8	26,4	21,2	23,0	Social sciences
Humanistycznych i sztuki	#	#	15,6	14,0	Humanities and the arts

a Wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych.

a Internal, excluding depreciation of fixed assets.

TABL. 5 (199). **NAKLADY^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA (ceny bieżące)**
GROSS DOMESTIC EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT BY SOURCE OF FUNDS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
	w mln zł in mln zł				w odsetkach in percent	
OGÓŁEM	103,9	300,7	177,6	261,5	100,0	TOTAL
sektor:						sector:
Rządowy	63,2	118,8	109,6	164,9	63,1	Government
Przedsiębiorstw	16,8	65,3	53,8	64,3	24,6	Business enterprise
Szkolnictwa wyższego	7,0	32,9	12,1	#	#	Higher education
Prywatnych instytucji niekomercyjnych	0,0	0,3	0,4	#	#	Private non-profit
Zagranica	16,7	83,4	1,7	12,9	4,9	Abroad

a Wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych.

a Internal, excluding depreciation of fixed assets.

TABL. 6 (200). **NAKLADY BIEŻĄCE^a NA DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZĄ I ROZWOJOWĄ WEDŁUG RODZAJÓW BADAN (ceny bieżące)**
CURRENT EXPENDITURES^a ON RESEARCH AND DEVELOPMENT BY TYPE OF ACTIVITY (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Badania Research		Prace rozwojowe Experimental development	SPECIFICATION	
		podstawowe basic	stosowane applied			
		w mln zł in mln zł				
OGÓŁEM	2010	60,3	#	#	14,7	TOTAL
	2015	125,0	#	12,5	#	
	2016	161,8	104,1	14,1	43,6	
	2017	220,8	157,4	20,8	42,6	
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo		169,1	148,0	7,6	13,5	of which R&D dedicated entities
w tym:						of which:
szkoły wyższe		153,5	141,1	6,4	6,0	higher education institutions
pozostałe		7,7	–	#	#	others
Przemysł		37,4	3,8	#	#	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe		37,3	3,8	9,3	24,2	of which manufacturing
Budownictwo		1,6	–	#	#	Construction
Usługi ^b		181,8	153,6	11,1	17,1	Services ^b

a Wewnętrzne, bez amortyzacji środków trwałych. b Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G–U).

a Internal, excluding depreciation of fixed assets. b Concern other sections of activity (G–U).

TABL. 7 (201). **STOPIEŃ ZUŻYCIA APARATURY NAUKOWO-BADAWCZEJ W DZIAŁALNOŚCI BADAWCZEJ I ROZWOJOWEJ**
Stan w dniu 31 XII
DEGREE OF CONSUMPTION OF RESEARCH EQUIPMENT IN RESEARCH AND DEVELOPMENT
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w % in %				
OGÓŁEM	#	69,8	58,2	65,4	TOTAL
w tym podmioty wyspecjalizowane badawczo	89,7	81,2	70,9	79,1	of which R&D dedicated entities
w tym szkoły wyższe	89,9	81,1	70,7	78,9	of which higher education institutions
Przemysł	54,0	22,8	21,2	26,6	Industry
w tym przetwórstwo przemysłowe	54,0	22,8	21,2	26,6	of which manufacturing
Budownictwo	–	#	–	#	Construction
Usługi ^a	89,7	79,1	70,8	78,8	Services ^a

a Obejmują pozostałe rodzaje działalności (sekcje G–U).

a Concern other sections of activity (G–U).

TABL. 8 (202). **UDZIAŁ PRZYCHODÓW NETTO ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW NOWYCH LUB ISTOTNIE ULEPSZONYCH W PRZYCHODACH NETTO ZE SPRZEDAŻY W PRZEMYSLE^a W 2017 R.**
SHARE OF NET REVENUES FROM SALES OF NEW OR SIGNIFICANTLY IMPROVED PRODUCTS IN NET REVENUES FROM SALES IN INDUSTRY^a IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Produkty – w % – wprowadzone na rynek w latach 2015–2017 Products – in % – introduced into the market during 2015–2017			
	ogółem total	z liczby ogółem of total number		
		nowe lub istotnie ulepszone new or significantly improved		eksport export
		dla rynku to the market	tylko dla przedsiębiorstwa only to the enterprise	
OGÓŁEM	4,9	1,7	3,2	2,3
TOTAL				
sektor publiczny	2,7	–	2,7	0,0
public sector				
sektor prywatny	5,0	1,8	3,2	2,4
private sector				
w tym: of which:				
Przetwórstwo przemysłowe	5,1	1,8	3,3	2,4
Manufacturing				
w tym: of which:				
Produkcja artykułów spożywczych	2,0	0,6	1,4	0,5
Manufacture of food products				

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób; wartość produkcji sprzedanej przyjęto w cenach producenta.

a Data concern economic entities employing more than 49 persons; value of sold production is given in producer's prices.

TABL. 8 (202). **UDZIAŁ PRZYCHODÓW NETTO ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW NOWYCH LUB ISTOTNIE ULEPSZONYCH W PRZYCHODACH NETTO ZE SPRZEDAŻY W PRZEMYSLE^a W 2017 R. (dok.)**
 SHARE OF NET REVENUES FROM SALES OF NEW OR SIGNIFICANTLY IMPROVED PRODUCTS IN NET REVENUES FROM SALES IN INDUSTRY^a IN 2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Produkty – w % – wprowadzone na rynek w latach 2015–2017 Products – in % – introduced into the market during 2015–2017			
	ogółem total	z liczby ogółem of total number		
		nowe lub istotnie ulepszone new or significantly im- proved		eksport export
dla rynku to the market	tylko dla przedsię- biorstwa only to the enterprise			
Przetwórstwo przemysłowe (dok.) Manufacturing (cont.)				
Produkcja odzieży	3,4	–	3,4	2,1
Manufacture of wearing apparel				
Produkcja wyrobów z drewna, słomy, korka i wikliny ^Δ	2,4	1,9	0,5	1,9
Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ				
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	7,2	6,7	0,5	2,4
Manufacture of paper and paper products				
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	6,5	–	6,5	4,5
Printing and reproduction of recorded products				
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	0,3	0,1	0,2	0,0
Manufacture of rubber and plastic products				
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	6,2	6,2	–	1,2
Manufacture of other non-metallic mineral products				
Produkcja wyrobów z metali ^Δ	8,0	4,5	3,5	1,2
Manufacture of metal products ^Δ				
Produkcja wyrobów elektrycznych	31,5	2,5	29,0	27,6
Manufacture of electrical equipment				
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ	25,8	4,8	21,0	16,1
Manufacture of machinery and equipment n.e.c.				
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	1,2	–	1,2	0,0
Manufacture of other transport equipment				
Produkcja mebli	0,8	0,4	0,4	0,4
Manufacture of furniture				
Pozostała produkcja wyrobów	11,1	–	11,1	3,9
Other manufacturing				
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^Δ	5,1	–	5,1	0,1
Water supply; sewerage, waste management and remediation activities				
w tym gospodarka odpadami; odzysk surowców ^Δ	11,8	–	11,8	0,1
of which waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery				

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób; wartość produkcji sprzedanej przyjęto w cenach producenta.

a Data concern economic entities employing more than 49 persons; value of sold production is given in producer's prices.

TABL. 9 (203). **PRZEDSIĘBIORSTWA INNOWACYJNE W PRZEMYSŁE^a WEDŁUG RODZAJÓW WPROWADZONYCH INNOWACJI W LATACH 2015–2017**
INNOVATIVE ENTERPRISES IN INDUSTRY^a BY TYPE OF INTRODUCED INNOVATION DURING 2015–2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesowe w % ogółu przedsiębiorstw w latach 2015–2017 Industrial enterprises, which introduced product or process innovation in % of total enterprises during 2015–2017			
	ogółem grand total	z liczby ogółem of grand total number		
		nowe lub istotnie ulepszone produkty new or significantly improved products	nowe lub istotnie ulepszone procesy new or significantly improved processes	nowe lub istotnie ulepszone procesy new or significantly improved processes
	razem total	w tym nowe dla rynku of which new to the market		
OGÓŁEM	42,3	32,2	12,5	34,6
TOTAL				
sektor publiczny	21,7	8,7	–	21,7
public sector				
sektor prywatny	44,9	35,1	14,1	36,2
private sector				
Górnictwo i wydobywanie	25,0	–	–	25,0
Mining and quarrying				
Przetwórstwo przemysłowe	46,3	36,7	14,7	37,3
Manufacturing				
w tym: of which:				
Produkcja artykułów spożywczych	30,8	15,4	5,1	30,8
Manufacture of food products				
Produkcja odzieży	18,2	9,1	–	9,1
Manufacture of wearing apparel				
Produkcja wyrobów z drewna, słomy, korka i wikliny ^A	41,2	35,3	11,8	29,4
Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^A				
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	60,0	60,0	20,0	60,0
Manufacture of paper and paper products				
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	33,3	33,3	–	33,3
Printing and reproduction of recorded products				
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	33,3	26,7	6,7	26,7
Manufacture of rubber and plastic products				
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	46,2	23,1	23,1	46,2
Manufacture of other non-metallic mineral products				
Produkcja wyrobów z metali ^A	57,9	47,2	21,1	42,1
Manufacture of metal products ^A				
Produkcja urządzeń elektrycznych	100,0	66,7	33,3	100,0
Manufacture of electrical equipment				

^a W zakresie innowacji produktowych i procesowych; dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

^a For product and proces innovations; data concern economic entities employing more than 49 persons.

TABL. 9 (203). **PRZEDSIĘBIORSTWA INNOWACYJNE W PRZEMYSŁE^a WEDŁUG RODZAJÓW WPROWADZONYCH INNOWACJI W LATACH 2015–2017 (dok.)**
 INNOVATIVE ENTERPRISES IN INDUSTRY^a BY TYPE OF INTRODUCED INNOVATION DURING 2015–2017 (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Przedsiębiorstwa przemysłowe, które wprowadziły innowacje produktowe lub procesowe w % ogółu przedsiębiorstw w latach 2015–2017 Industrial enterprises, which introduced product or process innovation in % of total enterprises during 2015–2017			
	ogółem grand total	z liczby ogółem of grand total number		
		nowe lub istotnie ulepszone produkty new or significantly improved products	nowe lub istotnie ulepszone procesy new or significantly improved processes	
	razem total	w tym nowe dla rynku of which new to the market		
Przetwórstwo przemysłowe (dok.) Manufacturing (cont.)				
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	80,0	80,0	33,3	60,0
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego Manufacture of other transport equipment	25,0	25,0	–	25,0
Produkcja mebli Manufacture of furniture	27,3	18,2	18,2	27,3
Pozostała produkcja wyrobów Other manufacturing	66,7	66,7	–	66,7
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę Electricity, gas, steam and air conditioning supply	22,2	11,1	–	22,2
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^Δ Water supply; sewerage, waste management and remediation activities	16,7	5,6	–	16,7
w tym: of which:				
Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków Sewerage	16,7	–	–	16,7
Gospodarka odpadami; odzysk surowców ^Δ Waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery	22,2	11,1	–	22,2

^a W zakresie innowacji produktowych i procesowych; dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

^a For product and proces innovations; data concern economic entities employing more than 49 persons.

TABL. 10 (204). **NAKLADY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ W PRZEMYSLE^a (ceny bieżące)**
 EXPENDITURES ON INNOVATION ACTIVITIES IN INDUSTRY^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym nakłady Of which expenditure						
		na działalność badawczą i rozwojową ^b on research and development activity ^b	na zakup on the acquisition		oprogramowania of the software	inwestycyjne na maszyny i urządzenia techniczne i narzędzia oraz środki transportu ^c capital on the acquisition of machinery and technical equipment, tools and transport equipment ^c	na szkolenie personelu związane z działalnością innowacyjną on staff training connected with innovation activity	na marketing dotyczący nowych lub istotnie ulepszonych produktów on the marketing for new or significantly improved products
			wiedzy ze źródeł zewnętrznych (gotowej technologii w postaci dokumentacji i praw) of knowledge from external sources (complete technology in the form of documentation and rights)					
w tys. zł in thous. zł								
OGÓŁEM	2010	195046	10772	#	9405	132595	#	11857
TOTAL	2015	334614	69942	943	5086	205307	547	8081
	2016	411168	48994	85	4468	227465	597	7153
	2017	328144	51590	309	#	#	655	8389
W tym przetwórstwo przemysłowe		#	#	309	#	#	655	8389
Of which manufacturing								
w tym: of which:								
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ		13426	#	#	–	#	#	#
Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ								
Produkcja papieru i wyrobów z papieru		5293	3340	–	#	#	#	–
Manufacture of paper and paper products								
Produkcja wyrobów z pozostałych, mineralnych surowców niemetalicznych		22260	542	#	–	#	#	–
Manufacture of other non-metallic mineral products								
Produkcja wyrobów z metali ^Δ		6591	2269	–	#	#	#	#
Manufacture of metal products ^Δ								
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ		39594	20574	–	454	#	172	2660
Manufacture of machinery and equipment n.e.c. ^Δ								

a W zakresie innowacji produktowych i procesowych; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. b Nakłady wewnętrzne i zewnętrzne. c Łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem.

a For product and process innovations; data concern entities employing more than 49 persons. b Internal and external expenditures. c Including instruments, movables and endowments.

TABL. 11 (205). **NAKLĄDY NA DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNĄ W PRZEMYSLE^a WEDŁUG ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA (ceny bieżące)**
EXPENDITURES ON INNOVATION ACTIVITIES IN INDUSTRY^a BY SOURCE OF FUNDS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Środki Funds				
		własne own	pozyskane z zagranicy (bez- zwrotne) received from abroad (not re-pay- able)	kredyty bankowe bank credits	pozostałe ^b others ^b	
tys. zł in thous. zł						
OGÓŁEM	2010	195045	164649	7966	13895	8535
TOTAL	2015	334614	264801	21451	34077	14285
	2016	411168	334621	#	#	#
	2017	328144	296509	15755	#	#
W tym przetwórstwo przemysłowe		#	#	15755	#	#
Of which manufacturing						
w tym: of which:						
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ		13426	1944	#	#	#
Produkcja papieru i wyrobów z papieru		5293	#	#	–	–
Manufacture of paper and paper products						
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych		22260	19158	#	–	#
Manufacture of other non-metallic mineral products						
Produkcja wyrobów z metali ^Δ		6591	3041	#	#	–
Manufacture of metal products ^Δ						
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ		39594	30225	#	#	#
Manufacture of machinery and equipment n.e.c. ^Δ						

a W zakresie innowacji produktowych i procesowych; dane dotyczą podmiotów, w których liczba pracujących przekracza 49 osób. b Na pozostałe nakłady składają się: nakłady budżetowe, nakłady pochodzące z funduszy kapitału ryzyka i pozostałe środki.

a For product and process innovations; data concern entities employing more than 49 persons. b The others consist budget funds, funds from venture capital and other resources.

TABL. 12 (206). **WYNAŁAZKI I WZORY UŻYTKOWE KRAJOWE^a**
RESIDENT INVENTIONS AND UTILITY MODELS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Wynalazki:					Inventions:
zgłoszone	56	59	110	106	patent applications
udzielone patenty	11	34	52	27	patents granted
Wzory użytkowe:					Utility models:
zgłoszone	31	28	22	23	utility model applications
udzielone prawa ochronne	14	16	18	19	rights of protection granted

a Zgłoszone w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej.

Źródło: dane Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

a Filed at the Patent Office of the Republic of Poland.

S o u r c e: data of the Patent Office of the Republic of Poland.

Społeczeństwo informacyjne

Information society

TABL. 13 (207). **PRZEDSIĘBIORSTWA^a WYKORZYSTUJĄCE WYBRANE TECHNOLOGIE INFORMACYJNO-TELEKOMUNIKACYJNE**
 Stan w styczniu
 ENTERPRISES^a USING SELECTED INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES
 As of January

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w % ogółu przedsiębiorstw in % of total enterprises				
Komputery ^b	97,4	93,5	96,2	97,4	Computers ^b
Dostęp do Internetu	95,8	91,1	95,8	96,7	Internet access
Dostęp do Internetu przez łącze szerokopasmowe ^c	74,6	91,1	95,0	96,7	Internet access via broadband connection ^c
w tym mobilne łącze szerokopa- smowe	13,8	50,8	61,5	65,6	of which mobile broadband
Własna strona internetowa	60,8	63,1	63,6	63,4	Own Website

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Stacjonarne i przenośne, np. laptopy (notebooki); od 2015 również smartfony i nettopy; dane nie obejmują komputerów zintegrowanych na jednej płycie montażowej, komputerów służących do sterowania i regulacji procesów technologicznych. c Obejmuje także mobilne łącze w technologii 3G.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons. b Desktop and portable computers, e.g. laptops (notebooks); since 2015 including smartphones and nettops; data do not include computers integrated to other machines or devices on the same assembly board, computers used for the control and regulation of technological. c Includes mobile connection via 3G technology.

TABL. 14 (208). **CELE WYKORZYSTANIA INTERNETU W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a**
 PURPOSE OF USING THE INTERNET BY ENTERPRISES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w % ogółu przedsiębiorstw in % of total enterprises				
Przedsiębiorstwa wykorzystujące Internet w kontaktach z administracją publiczną	93,9	95,3	96,3	93,7	Enterprises using the Internet in their contacts with public administration
Przedsiębiorstwa prowadzące sprzedaż przez sieci komputerowe	11,9	16,8	14,5	15,9	Enterprises receiving orders via computer networks
Przedsiębiorstwa dokonujące zakupów przez sieci komputerowe	13,7	34,6	32,1	32,3	Enterprises sending orders via computer networks

a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Data concern enterprises with more than 9 persons employed.

Uwagi ogólne

1. Podstawę do opracowania **wskaźników cen towarów i usług** stanowi obserwacja cen reprezentantów towarów i usług konsumpcyjnych oraz niekonsumpcyjnych (ok. 1700–2100 w różnych latach).

Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych obliczono przy przyjęciu systemu wag opracowanego na podstawie struktury wydatków (bez spożycia naturalnego i wydatków na ubezpieczenie na życie) gospodarstw domowych na zakup towarów i usług konsumpcyjnych z roku poprzedzającego rok badany, uzyskanej z badania budżetów gospodarstw domowych. Grupowania towarów i usług konsumpcyjnych dokonano na podstawie Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP, do 2013 r. – COICOP/HICP).

2. Źródłem informacji o **cenach detalicznych towarów i usług** są notowania cen dokonywane przez ankierów w wybranych punktach sprzedaży, w wytypowanych rejonach badania cen.

Ceny roczne obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach, z wyjątkiem cen niektórych artykułów, które obliczono jako średnie ważone współczynnikami wyrażającymi udział zakupów dokonywanych przez ludność w poszczególnych miesiącach.

3. Dane o **cenach skupu** dotyczą cen płaconych przez podmioty gospodarcze skupujące produkty rolne bezpośrednio od ich producentów.

Przeciętne ceny roczne obliczono jako iloraz wartości (bez podatku od towarów i usług) i ilości poszczególnych produktów rolnych.

4. Źródłem informacji o **cenach produktów rolnych i zwierząt gospodarskich uzyskiwanych przez rolników na targowiskach** są miesięczne notowania cen dokonane przez stałych ankierów na celowo wytypowanych 25 targowiskach w województwie.

Przeciętne ceny roczne obliczono jako średnie arytmetyczne z przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach.

General notes

1. The basis for compiling **price indices of goods and services** is price observation of representatives of consumer and non-consumer goods and services (about 1700–2100 in various years).

Price indices of consumer goods and services have been calculated applying the weight system based on the structure of households' expenditure (excluding own consumption and expenditures on life insurance) on purchasing consumer goods and services, from the year preceding in the surveyed year, derived from the household budgets survey. The grouping of consumer goods and services is presented on the basis of the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP, until 2013 – COICOP/HICP).

2. The sources of information on **retail prices of goods and services** are the following quotations conducted by price collectors in selected price survey regions.

Annual prices were calculated as arithmetic means of average monthly prices apart from annual prices of selected goods which were calculated as weighted averages of coefficients expressing shares of purchases made by consumers in particular months.

3. Data on **procurement prices** concern prices paid by economic entities purchasing agricultural products directly from their producers.

Average annual prices were calculated as a quotient of value (without value added tax – VAT) and quantity of each agricultural product.

4. The information on **prices of agricultural products and livestock received by farmers on marketplaces** comes from price quotations of agricultural products, provided by a network of interviewers collecting it on selected 25 marketplaces in the voivodship.

Average annual prices were calculated as the arithmetic means of average monthly prices.

TABL. 1 (209). **WSKAŹNIKI CEN TOWARÓW I USŁUG KONSUMPCYJNYCH**
PRICE INDICES OF CONSUMER GOODS AND SERVICES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	rok poprzedni = 100 previous year = 100				
O G Ó Ł E M	102,3	98,7	99,0	102,1	T O T A L
w tym:					of which:
Żywność i napoje bezalkoholowe	101,5	97,9	100,1	104,0	Food and non-alcoholic beverages
Napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe	104,5	101,2	100,4	100,6	Alcoholic beverages, tobacco
Odzież i obuwie	98,2	95,7	96,4	96,9	Clothing and footwear
Mieszkanie	103,3	99,7	98,8	101,7	Dwelling
Zdrowie	102,5	101,6	99,2	100,6	Health
Transport	105,3	92,4	95,6	105,0	Transport
Rekreacja i kultura	100,6	100,7	98,1	100,9	Recreation and culture
Edukacja	101,8	102,1	101,4	101,7	Education

TABL. 2 (210). **CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW I USŁUG**
RETAIL PRICES OF SELECTED GOODS AND SERVICES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł in zł				
Ryż – za 1 kg	4,53	4,32	4,37	4,66	Rice – per kg
Chleb pszenno-żytny – za 0,5 kg	1,77	2,15	2,16	2,07	Wheat-rye bread – per 0,5 kg
Makaron jajeczny – za 400 g	3,75	3,84	3,65	3,58	Egg pasta – per 400 g
Mąka pszenna – za 1 kg	1,75	2,15	2,25	2,36	Wheat flour – per kg
Mięso wołowe z kością (rostbef) – za 1 kg	19,43	22,21	23,52	25,57	Beef meat, bone-in (roast beef) – per kg
Mięso wieprzowe z kością (schab środkowy) – za 1 kg	14,35	14,25	13,92	16,64	Pork ham, bone-in (centre loin) – per kg
Kurczęta patroszone – za 1 kg	6,24	6,93	6,54	6,71	Disembowelled chicken – per kg
Szynka wieprzowa gotowana – za 1 kg	20,09	24,04	22,24	23,47	Pork ham, boiled – per kg
Kiełbasa wędzona – za 1 kg	13,84	14,99	14,40	15,61	Smoked sausage – per kg
Filety z morszczuka mrożone – za 1 kg	16,13	22,59	24,74	24,80	Fillets of hake, frozen – per kg
Karp świeży – za 1 kg	11,76	13,00	14,27	14,67	Fresh carp – per kg
Śledź solony odgłowiony – za 1 kg	9,01	12,00	12,38	13,24	Salted herring, headless – per kg
Mleko krowie spożywcze o zawartości tłuszczu 3–3,5% sterylizowane – za 1 l	2,80	3,06	2,92	3,01	Cows' milk, fat content 3–3,5% sterilized – per l
Ser twarogowy półtusty – za 1 kg	10,78	12,08	12,08	12,49	Semi-fat cottage cheese – per kg
Ser dojrzewający – za 1 kg	17,99	19,18	17,79	21,14	Ripening cheese – per kg
Śmietana o zawartości tłuszczu 18% – za 200 g ^a	1,57	1,52	1,55	1,70	Sour cream, fat content 18% – per 200 g ^a
Jaja kurze świeże – za 1 szt.	0,45	0,50	0,50	0,60	Hen eggs, fresh – per piece
Masło świeże o zawartości tłuszczu ok. 82,5% – za 200 g	4,11	4,20	4,20	5,89	Fresh butter, fat content 82,5% – per 200 g
Olej rzepakowy produkcji krajowej – za 1 l	5,57	5,62	5,62	5,91	Rape-oil, domestic production – per l
Pomarańcze – za 1 kg	5,22	4,32	4,59	5,08	Oranges – per kg
Jabłka ^b – za 1 kg	2,21	2,54	2,40	2,83	Apples ^b – per kg
Buraki ^b – za 1 kg	1,51	1,57	1,73	1,69	Beetroots ^b – per kg
Marchew ^b – za 1 kg	1,72	2,27	2,00	1,69	Carrots ^b – per kg
Ziemniaki ^b – za 1 kg	1,33	1,22	1,31	1,11	Potatoes ^b – per kg

a W 2010 r. – za 200 ml. b Średnie ceny roczne obliczono przy zastosowaniu współczynników wyrażających udział zakupów dokonanych przez ludność w poszczególnych miesiącach roku.

a In 2010 – per 200 ml. b Annual average prices were calculated with the use of coefficients expressing monthly shares of purchases made by consumers in particular months of a year.

TABLE 2 (210). **CENY DETALICZNE WYBRANYCH TOWARÓW I USŁUG (dok.)**
 RETAIL PRICES OF SELECTED GOODS AND SERVICES (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł		in zł		
Cukier biały kryształ – za 1 kg	2,63	2,16	2,82	2,94	White sugar, crystallized – per kg
Kawa naturalna mielona – za 250 g	5,85	6,77	6,77	7,02	Natural coffee, ground – per 250 g
Herbata czarna, liściasta – za 100 g ...	3,36	3,94	3,67	4,00	Black tea, leaf – per 100 g
Wódka czysta 40% ^c – za 0,5 l	19,04	23,93	24,16	24,18	Pure vodka 40% ^c – per 0,5 l
Papierosy – za 20 szt.	9,34	12,80	13,47	13,72	Cigarettes – per 20 pcs
Piwo jasne, pełne, butelkowane – za 0,5 l	3,03	2,85	2,76	2,75	Beer, full light, bottled – per 0,5 l
Garnitur męski 2-częściowy, z tkaniny z udziałem wełny ^c – za 1 kpl.	375,74	620,46	621,72	634,66	Men's suit, fabric of wool ^c – per set
Półbuty męskie skórzane, na pod- szwie nieskórzanej – za 1 parę	148,05	186,37	183,29	190,16	Men's low leather shoes with non-leather sole – per pair
Półbuty damskie skórzane, na pod- szwie nieskórzanej – za 1 parę	122,09	159,95	163,99	167,67	Women's low leather shoes with non-leather sole – per pair
Podzelowanie obuwia męskiego – za 1 parę	34,78	38,49	35,00	35,99	Resoling men's shoes – per pair
Zimna woda z miejskiej sieci wodo- ciągnowej – za 1 m ³	2,55	3,08	3,16	3,27	Cold water from municipal water-line system – per m ³
Energia elektryczna dla gospodarstw domowych (taryfa całodobowa) ^d – za 1 kWh	0,61	0,68	0,66	0,67	Electricity for households (all-day tariff) ^d – per kWh
Gaz ziemny wysokometanowy z sieci dla gospodarstw domowych – za 1 kWh ^{de}	2,38	0,23	0,21	0,20	Natural, net-gas, high-methane for households – per kWh ^{de}
Węgiel kamienny – za 1 t	683,64	696,74	702,27	757,10	Hard coal – per t
Ciepła woda – za 1 m ³	15,71	19,83	19,67	19,93	Hot water – per m ³
Centralne ogrzewanie lokali miesz- kalnych – za 1 m ² powierzchni użytkowej	4,58	5,13	4,97	4,93	Heating of dwellings – per m ² of usable floor space
Chłodziarko-zamrażarka typu domowego, poj. ok. 340 l ^f	1242,74	1147,91	1140,45	1609,27	Fridge-freezer, capacity about 340 l ^f
Pralka automatyczna typu domowego, na 5–7 kg suchej bielizny ^g	1289,55	1248,55	1264,86	1363,80	Automatic washing machine, dry-linen capacity not exceeding 5–7 kg ^g
Bateria zlewozmywakowa	136,15	131,93	134,57	143,40	Sink fixture
Odkurzacz typu domowego	330,65	333,46	336,46	344,23	Vacuum cleaner
Żelazko z nawilżaczem	176,70	192,01	186,59	205,60	Steam iron
Wizyta u lekarza specjalisty	67,63	83,96	82,96	82,50	Consultation with a specialist physician
Proszek do prania – za 300 g ^h	4,15	5,69	5,60	5,60	Washing powder – per 300 g ^h
Benzyna silnikowa bezołowiowa, 95-oktanowa – za 1 l	4,56	4,66	4,38	4,62	Unleaded 95 octane motor petrol – per l
Bilet normalny na przejazd autobusem miejskim jednorazowy	2,03	2,31	2,31	2,31	Regular ticket for travelling by intra- urban bus
Przejazd taksówką osobową, taryfa dzienna – za 5 km	13,43	15,28	15,43	16,48	Taxi daily fare – for 5 km distance
Bilet normalny do kina	13,31	19,46	20,06	20,04	Regular cinema ticket
Ondulacja na zimno włosów damskich Ciągnik rolniczy	53,62	64,06	67,98	68,93	Women's cold wave Farm tractor
Kopaczka do ziemniaków ciągnikowa 2-rzędowa, zawieszana	77210,00	175890,00	176228,04	182826,33	Tractor potato elevator digger 2-row, mounted
Mocznik nawozowy 46% N – za 25 kg	29,67	37,84	34,27	34,96	Urea, nutritive content 46% N – per 25 kg
Przemiał pszenicy – za 1 dt	22,00	22,92	25,00	25,58	Grinding of wheat – per dt
Badanie kliniczne krowy	30,67	33,43	34,20	34,12	Cows' clinical examination

c Z uwagi na zmianę reprezentanta objętego badaniem cen, dane od 2015 r. nie są w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie. d Łącznie z opłatami stałymi i zmiennymi. e W 2010 r. – za 1 m³. f W 2010 r. – pojemność ok. 300 l. g W 2010 r. – na 5 kg suchej bielizny. h W 2010 r. – za 400 g, w 2015 r. – za 280 g.

c Due to the changes of representative item covered by the price survey since 2015 data are not fully comparable to those of previous years. d Including standing and variable charges. e In 2010 – per 1 m³. f In 2010 – capacity about 300 l. g In 2010 – dry-lined capacity not exceeding 5 kg. h In 2010 – per 400 g, in 2015 – per 280 g.

TABL. 3 (211). **PRZECIĘTNE CENY SKUPU WAŻNIEJSZYCH PRODUKTÓW ROLNYCH**
AVERAGE PROCUREMENT PRICES OF MAJOR AGRICULTURAL PRODUCTS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł		in zł		
Ziarno zbóż konsumpcyjnych i paszowych – za 1 dt:					Cereal grain consumer and for feeds – per dt:
pszenicy	63,48	66,80	61,26	65,36	wheat
żyta	43,33	48,07	50,74	54,11	rye
jęczmienia	49,69	56,38	54,21	61,89	barley
owsa i mieszanek zbożowych	30,25	45,93	48,33	48,52	oats and mixed cereal
pszenżyta	43,71	52,88	53,53	56,58	triticale
Ziemniaki – za 1 dt	18,65	27,12	25,93	24,53	Potatoes – per dt
w tym jadalne (bez wczesnych)	69,61	33,61	28,77	27,05	of which edible (excluding early kinds)
Buraki cukrowe – za 1 dt	10,68	11,40	.	11,87	Sugar beets – per dt
Rzepak i rzepik przemysłowy – za 1 dt	130,28	150,84	159,48	155,00	Industrial rape and agrimony – per dt
Liście tytoniu – za 1 dt	842,95	948,44	963,64	986,74	Raw tobacco – per dt
Żywiec rzeźny – za 1 kg:					Animals for slaughter – per kg:
bydło (bez cieląt)	4,43	5,84	5,60	6,08	cattle (excluding calves)
cielęta	9,16	9,51	9,38	10,01	calves
trzoda chlewna	3,82	4,11	4,56	5,03	pigs
Mleko krowie – za 1 l	1,16	1,21	1,19	1,47	Cows' milk – per l
Jaja kurze konsumpcyjne – za 1 szt. ...	0,23	0,30	0,37	0,36	Consumer hen eggs – per piece

TABL. 4 (212). **PRZECIĘTNE CENY UZYSKIWANE PRZEZ ROLNIKÓW NA TARGOWISKACH**
AVERAGE MARKETPLACE PRICES RECEIVED BY FARMERS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł		in zł		
Ziarno zbóż – za 1 dt:					Cereal grain – per dt:
pszenicy	61,37	73,70	72,82	77,69	wheat
żyta	41,63	51,48	52,90	58,00	rye
jęczmienia	56,06	70,36	68,57	74,20	barley
owsa	40,72	51,92	56,83	62,09	oats
pszenżyta	49,51	61,28	61,99	66,85	triticale
Ziemniaki (bez jadalnych wczesnych) – za 1 dt	92,43	87,21	103,77	79,19	Potatoes (excluding edible early kinds) – per dt
Zwierzęta gospodarskie – za 1 szt.:					Livestock – per head:
krowa dojna	2440,24	3376,81	3396,67	.	dairy cow
jałówka 1-rocznia	1600,58	1769,58	1837,88	.	one-year heifer
prosię na chów	132,74	149,62	149,55	.	piglet
koń roboczy	3997,22	.	5077,78	.	farm horse
Żywiec rzeźny – za 1 kg:					Animals for slaughter – per kg:
cielęta	9,43	9,40	9,74	9,86	calves
trzoda chlewna	4,05	4,01	.	pigs
Jaja kurze – za 1 szt.	0,53	0,64	0,64	0,67	Hen eggs – per piece

DZIAŁ XV ROLNICTWO, ŁOWIECTWO I LEŚNICTWO

Uwagi ogólne

Rolnictwo

1. Dział zawiera dane dotyczące: użytkowania gruntów, powierzchni zasiewów, produkcji roślinnej, pogłowia zwierząt gospodarskich, produkcji zwierzęcej, skupu produktów rolnych oraz wyposażenia rolnictwa w środki produkcji.

2. Prezentowane informacje opracowano **metodą rodzaju działalności** i dotyczą działalności rolniczej w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej prowadzonej przez podmioty gospodarcze niezależnie od sekcji PKD 2007, do której są zaliczane.

3. **Gospodarstwo rolne** to jednostka wyodrębniona pod względem technicznym i ekonomicznym, posiadająca odrębne kierownictwo (użytkownik lub zarządzający) i **prowadząca działalność rolniczą**.

Gospodarstwo indywidualne to gospodarstwo rolne użytkowane przez osobę fizyczną.

Gospodarstwa indywidualne obejmują:

- 1) gospodarstwa o powierzchni 1 ha i więcej użytków rolnych;
- 2) gospodarstwa o powierzchni poniżej 1 ha użytków rolnych (w tym nieposiadające użytków rolnych) prowadzące produkcję rolną (roślinną i zwierzęcą) o znaczącej (określonej odpowiednimi progami) skali, w tym działy specjalne produkcji rolnej.

Do **działalności rolniczej** zaliczamy działalność związaną z uprawą roślin, która obejmuje: wszystkie uprawy rolne (w tym grzyby jadalne), warzywnictwo i ogrodnictwo, szkółkarstwo, hodowlę i nasiennictwo roślin rolniczych i ogrodniczych oraz chów i hodowlę zwierząt gospodarskich, tj. bydła, owiec, kóz, koni, trzody chlewnej, drobiu, królików, pozostałych zwierząt futerkowych, dzikich zwierząt utrzymywanych w gospodarstwie dla produkcji mięsa (np. dziki, samy, daniela) i pszczół, a także działalność polegającą na utrzymaniu użytków rolnych według zasad dobrej kultury rolnej (zgodnie z normami).

4. Zgodnie z definicjami w ust. 3, od 2010 r. w badaniach rolniczych nie ujmuje się posiadaczy użytków rolnych nieprowadzących działalności rolniczej oraz posiadaczy poniżej 1 ha użytków rolnych prowadzących działalność rolniczą o małej skali (poniżej określonych progów).

CHAPTER XV AGRICULTURE, HUNTING AND FORESTRY

General notes

Agriculture

1. This chapter contains data on: land use, sown area, crop output, livestock population, animal output, procurement of agricultural products and means of production in farming.

2. The presented information was compiled using the **kind-of-activity method** and concerns agricultural activity in the area of crop and animal production conducted by economic entities regardless of the section of the NACE Rev. 2 in which they are included.

3. An **agricultural holding** is understood as a single unit, both technically and economically, which has a single management (holder or manager) and which **conducts agricultural activity**.

Private farm is understood as an agricultural holding used by a natural person.

Private farms include:

- 1) holdings with an area of 1 ha or more of agricultural land;
- 2) holdings with an area of less than 1 ha of agricultural land (including holdings without agricultural land) conducting agricultural production (crop and animal output) of significant (determined by the appropriate thresholds) scale, of which special branches of agricultural activities.

An **agricultural activity** includes activity related to the cultivation of plants, which covers: all field crops (including mushrooms), vegetable gardening and horticulture, nursery, cultivation and seed production of agricultural and horticultural crops as well as activity related to rearing and breeding of livestock, such as cattle, sheep, goats, horses, pigs, poultry, rabbits, other fur-covered animals, wild animals kept for slaughter (such as wild boar, roe deer, fallow deer) and bees, as well as activity of maintaining agricultural land in accordance with cultivation principles with respects for environment protection requirements (according to the norms).

4. According to the definitions in item 3, since 2010 agricultural surveys have not included owners of agricultural land who do not conduct agricultural activities, and owners of less than 1 ha of agricultural land who conduct agricultural activities on a small scale (below the specified thresholds).

5. Powierzchnia użytków rolnych obejmuje powierzchnię użytków rolnych w dobrej kulturze rolnej i użytków rolnych pozostałych.

Użytki rolne w dobrej kulturze rolnej – utrzymywane zgodnie z normami spełniającymi wymogi Ustawy z dnia 5 II 2015 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego (jednolity tekst Dz. U. 2015 poz.1551) – prezentuje się w podziale na: powierzchnię pod zasiewami, grunty ugorowane, uprawy trwałe (w tym sady), ogrody przydomowe, łąki trwałe i pastwiska trwałe.

Użytki rolne pozostałe to użytki rolne nieużytkowane i nieutrzymywane w dobrej kulturze.

Powierzchnia zasiewów to powierzchnia wszystkich upraw zasianych i zasadzonych w gospodarstwie rolnym, z wyłączeniem powierzchni upraw zaliczanych od 2010 r. od upraw trwałych, a także powierzchni ogrodów przydomowych i upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny.

Dane o powierzchni i produkcji warzyw oraz truskawek uwzględniają ich uprawę w ogrodach przydomowych. Od 2013 r. dane dotyczące truskawek obejmują także uprawy ekologiczne.

Od 2014 r. powierzchnie upraw warzywniczych, sadowniczych oraz truskawek są szacowane wyłącznie według położenia gruntów.

Grunty ugorowane to grunty orne niewykorzystywane do celów produkcyjnych, ale utrzymane według zasad dobrej kultury rolnej, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska, łącznie z powierzchnią upraw na przyoranie uprawianych jako plon główny (nawozy zielone).

Uprawy trwałe to łączna powierzchnia plantacji drzew i krzewów owocowych oraz ich szkótek (sady), szkótek drzew i krzewów ozdobnych, szkótek drzew leśnych do celów handlowych, innych upraw trwałych, w tym wikliny oraz drzew i krzewów owocowych rosnących poza plantacjami, a także upraw trwałych pod osłonami.

Ogrody przydomowe to powierzchnia upraw przeznaczonych przede wszystkim na samozaopatrzenie. Do ogrodów przydomowych nie zalicza się powierzchni trawników i ogrodów ozdobnych oraz powierzchni przeznaczonej na rekreację.

Łąki i pastwiska są to łąki i pastwiska trwałe, do których nie zalicza się gruntów ornych obsianych trawami w ramach płodozmianu.

6. Globalna produkcja rolnicza obejmuje:

- 1) **produkcję roślinną**, tj. surowe (nieprzetworzone) produkty pochodzenia roślinnego (zbiory danego roku);
- 2) **produkcję zwierzęcą**, tj. produkcję żywca rzeźnego oraz surowych (nieprzetworzonych) produktów pochodzenia zwierzęcego i przyrost pogłowia zwierząt gospodarskich (inventarza żywego – stada podstawowego i obrotowego), do którego zaliczono: bydło, trzodę chlewną, owce, konie i drób.

5. The agricultural land area including area of agricultural land in a good agricultural condition and other agricultural land.

Agricultural land in a good agricultural condition – maintained in accordance with norms meeting requirements of the Law dated 5 Feb 2015 on payments under the direct support schemes (uniform text Journal of Laws 2015 item 1551) – is presented on the basis of a division into sown area, fallow land, permanent crops (including orchards), kitchen gardens, permanent meadows and permanent pastures.

Other agricultural land is agricultural land which is not used and maintained in a good condition.

Sown area is the area of all crops sown and planted in the agricultural holding, except for the area of crops which since 2010 were included to permanent crops, as well as the area of kitchen gardens as well as area intended for ploughing, cultivated as major crops.

Data on the area and production of vegetables and strawberries include their cultivation in the kitchen gardens. Since 2013 data on strawberries include also organic cultivation of this species.

Since 2014 the area of vegetables, fruit and strawberries have been estimated only by the field location.

Fallow land is the arable land not used for production purposes but maintained in a good agricultural condition, in compliance with the environmental protection requirements, as well as the crop area intended for ploughing of plants cultivated as major crops (green fertilizers).

Permanent crops stand for the total plantation area of fruit-bearing trees and shrubs, and their nurseries (orchards), nurseries of ornamental trees and shrubs, and nurseries of forest trees for commercial purposes, as well as other permanent crops, of which wicker, fruit-bearing trees and shrubs grown outside plantations, as well as other permanent crops cultivated under covers.

Kitchen gardens stand for the area of crops which mainly serve as self-supplies. The area of lawns and ornamental gardens, as well as recreation area, should not be treated as part of kitchen gardens.

Meadows and pastures are understood as permanent meadows and pastures, and do not include arable land sown with grass as part of crop rotation.

6. Gross agricultural output includes:

- 1) **crop output**, i.e., raw (not processed) products of plant origin (harvests for a given year);
- 2) **animal output**, i.e., production of animals for slaughter, raw (not processed) products of animal origin as well as the increase in farm animal stocks (livestock – the basic and working herd), which include: cattle, pigs, sheep, horses and poultry.

Końcowa produkcja rolnicza stanowi sumę wartości: produkcji towarowej, spożycia naturalnego produktów rolnych pochodzących z własnej produkcji, przyrostu zapasów produktów roślinnych i zwierzęcych oraz przyrostu wartości pogłowia zwierząt gospodarskich (inwentarza żywego – stada podstawowego i obrotowego). Produkcja końcowa, w odróżnieniu od produkcji globalnej, nie obejmuje tych produktów pochodzących z własnej produkcji, które zostały zużyte na cele produkcyjne, np. pasz, materiału siewnego, obornika.

Towarowa produkcja rolnicza stanowi sumę sprzedaży produktów rolnych do skupu i na targowiskach.

W produkcji rolniczej (globalnej, końcowej i towarowej) prezentowane dane nie uwzględniają płatności uzupełniających do powierzchni upraw (m.in. chmielu, tytoniu, zbóż, oleistych, strączkowych i roślin przeznaczonych na nasiona oraz na paszę).

Przy ustalaniu produkcji rolniczej w **cenach stałych** przyjęto średnie krajowe ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany (dla sprzedaży targowiskowej – ceny uzyskiwane przez rolników na targowiskach, dla pozostałych elementów produkcji – średnie ceny skupu), z wyjątkiem ziemniaków, warzyw i owoców, w przypadku których przyjmuje się średnie ceny z dwóch kolejnych lat, tj. z roku poprzedzającego rok badany i z roku badanego.

7. Dane o produkcji, plonach i skupie zbóż, strączkowych i oleistych dotyczą ziarna, tytoniu – liści, chmielu – chmielu surowego.

Dane dotyczące **zbóż** obejmują: zboża podstawowe, mieszanki zbożowe, kukurydzę na ziarno, grykę, proso i inne zbożowe. Dane dotyczące zbóż podstawowych, tj. pszenicy, żyta, jęczmienia, owsa i pszenżyta – jeśli nie zaznaczono inaczej – nie obejmują mieszanek zbożowych.

Strączkowe na ziarno obejmują: konsumpcyjne (groch, fasola, bób oraz pozostałe) i pastewne (peluszką, wyka, łubin, bobik oraz pozostałe, np. mieszanki strączkowe).

Do **upraw przemysłowych** zalicza się: buraki cukrowe, uprawy roślin oleistych (rzepak, rzepik, mak, słonecznik, soja, gorczyca i od 2003 r. len oleisty), włóknistych (len, konopie) i innych przemysłowych (tj. tytoń, chmiel, cykorię).

Uprawy pastewne obejmują: strączkowe pastewne, motylkowe drobnonasienne (w tym wieloletnie, tj. koniczyna, lucerna i esparceta) z innymi pastewnymi i trawami, a także okopowe pastewne (buraki pastewne, brukiew, marchew pastewna, kapusta pastewna, rzepa itp.) oraz kukurydzę na zielonkę.

8. Dane o produkcji żywca rzeźnego obejmują: skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne.

Final agricultural output is the sum of the following values: market output, own consumption of agricultural products from own production, increases in inventories products of plant and animal origin and the increase in farm animal stocks (livestock – the basic and working herd). Final output, as opposed to gross output, does not include those products from own output that were utilized for production purposes, e.g. feed, sown material, manure.

Agricultural market output is the sum of agricultural product sales at procurement centres and on marketplaces.

Agricultural output (gross, final and market) the presented data are not include supplementary area payments calculated for particular year (among others: hop, tobacco, cereals, oilseeds crops, pulses and plants intended for seeds and feed).

The average national **current prices** for the year preceding surveyed year were assumed in calculating agricultural output in constant prices (for market sales – prices received by farmers at marketplaces, for other elements of production – average procurement prices), excluding potatoes, vegetables and fruits, for which the average prices from two consecutive years are adopted, i.e., from the year preceding the surveyed year and from the surveyed year.

7. Data regarding the production, yields and procurement of cereals, pulses and oilseeds plants as well as cereals concern grain, tobacco – leaves, hop – raw hop.

Data concerning **cereals** include: basic cereals, cereal mixed, maize for grain, buckwheat, millet and other cereals. Data regarding basic cereals, i.e. wheat, rye, barley, oats and triticale, unless otherwise stated, do not include cereal mixed.

Pulses for grain include: consumer pulses (peas, beans, broad beans and others) and feed pulses (field peas, vetch, lupine, field beans and others, e.g., pulses mixed).

Industrial crops include: sugar beets, oilseeds crops (rape, turnip rape, poppy, sunflower, soya, mustard and since 2003 oil-flax), fibrous plants (flax, hemp) and other industrial plants (i.e., tobacco, hop, chicory).

Feed plants include: pulses, legumes (of which perennial: clover, lucerne and sainfoin) with other feed plants and field grasses as well as root plants (fodder beet, rutabaga, fodder carrot, fodder cabbage, turnip) and maize for green feed.

8. Data regarding the production of animals for slaughter concern the purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), market sales and slaughter intended for own consumption.

9. Dane o **ciągnikach rolniczych** dotyczą ciągników 4-kołowych i gąsienicowych.

10. **Skup produktów rolnych** dotyczy ilości i wartości produktów rolnych (roślinnych i zwierzęcych) skupionych przez podmioty gospodarcze bezpośrednio od producentów.

11. Dane o **atestowanych gospodarstwach ekologicznych** zostały opracowane na podstawie wykazów producentów przekazanych przez upoważnione jednostki certyfikujące Głównemu Inspektorowi Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, zgodnie z art. 9 pkt 2 ustawy z dnia 25 VI 2009 r. o rolnictwie ekologicznym (jednolity tekst Dz. U. 2017 poz. 1054).

12. **Lata gospodarcze** obejmują okres od 1 VII do 30 VI (np. rok gospodarczy 2016/17 oznacza okres od 1 VII 2016 r. do 30 VI 2017 r.).

13. Do wyliczeń **wskaźników natężenia** przyjęto – jeśli nie zaznaczono inaczej – użytki rolne, powierzchnię zasiewów i zwierzęta gospodarskie według stanu w czerwcu.

14. Dane o użytkowaniu gruntów, powierzchni zasiewów, zbiorach i plonach ziemiopłodów, zwierzętach gospodarskich i produkcji zwierzęcej opracowano na podstawie sprawozdawczości, wyników badań reprezentacyjnych, wyników spisów rolniczych i szacunków.

15. Dane – jeśli nie zaznaczono inaczej – prezentuje się według siedziby użytkownika gospodarstwa.

9. Data regarding **agricultural tractors** concern 4-wheeled and tracked tractors.

10. **Procurement of agricultural products** includes the quantity and value of agricultural products (crop and animal origin) purchased by economic entities directly from producers.

11. Data on **certified organic farms** have been elaborated on the basis of producers registers delivered by authorized certifying bodies to the Main Inspector of Agricultural and Food Quality according to Article 9 point 2 of the Legal Act, dated 25 June 2009 on organic farming (uniform text Journal of Laws 2017 item 1054).

12. **Farming years** cover the period from 1 Jul to 30 Jun (e.g. the 2016/17 farming year covers the period from 1 Jul 2016 to 30 Jun 2017).

13. **Intensity ratios** were calculated on the basis of agricultural land, sown area, and livestock as of June, unless otherwise indicated.

14. Data regarding land use, sown area, crop production and yields, livestock and animal-based production were compiled on the basis of reports, results of sample surveys, agricultural census results and estimates.

15. Data – unless otherwise stated – are presented by the official residence of the land user.

Leśnictwo

1. Informacje w zakresie leśnictwa dotyczą:

- 1) **lasów publicznych** stanowiących własność:
 - a) Skarbu Państwa – zarządzanych oraz użytkowanych czasowo lub wieczyście przez:
 - Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (w skrócie „Lasy Państwowe”) nadzorowane przez Ministra Środowiska,
 - jednostki ochrony przyrody (parki narodowe),
 - jednostki organizacyjne innych ministrów, wojewodów, gmin lub związków komunalnych oraz Agencję Nieruchomości Rolnych,
 - b) gmin (w tym gmin mających również status miasta na prawach powiatu),
 - c) innych jednostek publicznych, np. szkół wyższych, instytucji naukowych itp.;
- 2) **lasów prywatnych** stanowiących własność:
 - a) osób fizycznych,
 - b) wspólnot gruntowych będących własnością wszystkich lub części mieszkańców wsi,
 - c) spółdzielni produkcji rolniczej,
 - d) innych osób prawnych.

Forestry

1. Information within the scope of forestry concerns:

- 1) **public forests** owned by:
 - a) the State Treasury – managed and utilized temporarily or perpetually by:
 - the State Forests National Forest Holding (abbreviated as "State Forests") supervised by the Minister of Environment,
 - nature protection units (national parks),
 - organizational units supervised by other ministers, voivods, gminas or municipal associations as well as the Agricultural Property Agency,
 - b) gminas (of which gminas which are also cities with powiat status),
 - c) other public units, e.g. higher education institutions, science institutions etc.;
- 2) **private forests** owned by:
 - a) natural persons,
 - b) land held in common by all or part of the residents of a village,
 - c) agricultural production cooperatives,
 - d) other legal persons.

2. Powierzchnia gruntów leśnych obejmuje powierzchnię lasów oraz gruntów związanych z gospodarką leśną.

Do **powierzchni lasów** zalicza się grunty o zwartej powierzchni co najmniej 0,1 ha:

- pokryte roślinnością leśną (powierzchnia zalesiona),
- przejściowo pozbawione roślinności leśnej (powierzchnia niezalesiona).

Są to grunty przeznaczone do produkcji leśnej lub wchodzące w skład rezerwatów przyrody i parków narodowych albo wpisane do rejestru zabytków.

Do **gruntów związanych z gospodarką leśną** zalicza się grunty zajęte pod wykorzystywane dla potrzeb gospodarki leśnej: budynki i budowle, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, szkółki leśne, miejsca składowania drewna itp.

Zręby są to grunty przejściowo pozbawione drzewostanu w ciągu ostatnich 5 lat (do 2008 r. – 2 lata) i przewidziane do odnowienia w najbliższych latach.

Halizny są to grunty przejściowo pozbawione drzewostanu dłużej niż 5 lat (do 2008 r. – 2 lata) oraz uprawy i młodniki I klasy wieku (0–20 lat) o zadrzewieniu niższym niż 0,5 (pełne zadrzewienie – 1,0), przewidziane do odnowienia w najbliższych latach.

Płazowiny są to grunty porośnięte drzewami II klasy wieku (21–40 lat) o zadrzewieniu do 0,3 włącznie albo drzewami III i wyższych klas wieku (41 lat i więcej) o zadrzewieniu do 0,2 włącznie, z wyjątkiem drzewostanów w klasie odnowienia i do odnowienia.

Drzewostany w klasie odnowienia są to drzewostany rębne i przeszłorębne podlegające jednocześnie użytkowaniu i odnowieniu (pod osłoną), w których co najmniej 50% powierzchni (w drzewostanach użytkowanych rębniami gniazdowymi co najmniej 30% powierzchni) zostało odnowione sztucznie lub naturalnie oraz drzewostany młodszych klas wieku wymagające przebudowy za pomocą rębni złożonych, z uwagi na złe efekty produkcyjne.

Drzewostany w klasie do odnowienia obejmują drzewostany rębne i przeszłorębne użytkowane rębniami złożonymi, które wymagają uprzedniego odnowienia jako bezwzględного warunku kontynuacji cięć tymi rębniami.

Drzewostany o budowie przerębowej są to drzewostany składające się z grup i kęp drzew o różnym wieku i wysokości, przenikające się nawzajem na całej powierzchni, w których prowadzone są jednocześnie zabiegi związane z użytkowaniem, odnowieniem i pielęgnowaniem lasu.

Przez **odnowienia** rozumie się powstawanie młodego drzewostanu w miejsce drzewostanu uszanowanego lub usuniętego:

- 1) odnowienia sztuczne są to uprawy leśne zakładane przez sadzenie lub siew;
- 2) odnowienia naturalne są to uprawy leśne powstałe na gruntach leśnych z samosiewu i odrósłi, uznane za pełnowartościowe i pokrywające co najmniej 50% terenu.

2. Forest land includes forest area as well as land connected with silviculture.

Forest area includes land with a homogeneous area of at least 0,1 ha:

- covered with forest vegetation (wooded area),
- temporarily devoid of forest vegetation (non-wooded area).

These areas are designated for silviculture production, comprising portions of nature reserves and national parks or are registered as nature monuments.

Land connected with silviculture includes land used for purposes of forest management: buildings and structures, spatial division lines in forests, forest roads, forest nurseries, wood stockpiling areas etc.

Felling sites are areas temporarily devoid of tree stands within the past 5 years (until 2008 – 2 years), and designated for renewal in coming years.

Blanks are areas temporarily devoid of tree stands for longer than 5 years (until 2008 – 2 years), as well as crops and greenwoods in the I age category (0–20 years), with plantings less than 0,5 (full plantings – 1,0), designated for renewal in coming years.

Irregularly stocked open stands are areas planted with trees in the age category II (21–40 years) with plantings up to 0,3 inclusive or planted with trees in age category III or higher (41 years or more) with plantings up to 0,2 inclusive, excluding tree stands in the restocking class and in the class for restocking.

Tree stands in the restocking class are tree stands which have reached or passed felling maturity, being simultaneously utilised and renewed (under cover), in which at least 50% of the area (in tree stands utilised through nested fellings – at least 30% of the area) was renewed naturally or artificially, as well as tree stands in the lower age categories requiring reconstruction through complex fellings in view of poor production results.

Tree stands in the class for restocking include tree stands that have reached or passed felling maturity, that are utilised through complex fellings and that require prior renewal as the necessary condition for continuation of these fellings.

Tree stands with a selection structure are tree stands consisting of groups and clumps of trees of various ages and heights, intermingled throughout the entire stand, in which activities connected with the utilisation, renewal and tending of the forest are conducted simultaneously.

Renewals are understood as new tree stands formed in place of removed stands:

- 1) artificial renewals are tree crops established through planting or sowing;
- 2) natural renewals are tree crops formed on forest land through self-seeding and offshoots, considered full-value and covering at least 50% of the area.

Zalesienia polegają na zakładaniu upraw leśnych na gruntach pozostających poprzednio poza uprawą leśną, tj. gruntach nieleśnych.

Zadrzewienia są to produkcyjne i ochronne skupiska drzew i krzewów na terenach publicznych i prywatnych poza lasami i terenami zieleni w miastach. Występują wzdłuż tras komunikacyjnych i cieków wodnych, wśród upraw rolnych, przy domach i budynkach gospodarczych oraz w obrębie i przy zakładach przemysłowych. Do zadrzewień nie zalicza się: lasów i gruntów leśnych, gruntów przeznaczonych prawomocnymi decyzjami do zalesienia, sadów, plantacji, szkółek drzew i krzewów, cmentarzy, urządzonej zieleni komunalnej w miastach, ogrodów działkowych, skupisk drzew otaczających obiekty zabytkowe.

3. Wskaźnik lesistości (lesistość) obliczono jako stosunek procentowy powierzchni lasów do ogólnej powierzchni województwa.

Udział powierzchni gruntów leśnych w powierzchni lądowej województwa obliczono jako stosunek powierzchni lasów i gruntów związanych z gospodarką leśną do powierzchni ogólnej województwa pomniejszonej o grunty pod wodami (obejmujące powierzchniowe wody płynące oraz stojące); od 2002 r. – zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 III 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (jednolity tekst Dz. U. 2016 poz. 1034) – do powierzchni lądowej kraju zalicza się grunty pod stawami oraz rowy użytkowane rolniczo.

4. Dane o pozyskaniu drewna w układzie sortymentowym zaprezentowano według klasyfikacji jakościowo-wymiarowej określonej Polskimi Normami.

Afforestation consists in establishing woodland crops on land previously outside silviculture, i.e. non-forest land.

Plantings are productive and protective clusters of trees and shrubs on public and private areas outside the forest and green areas in cities. The term includes trees along roads, rivers, canals and among agricultural crops, on farmlands and within plants area. The term excludes forests and forest land, land designated by legally binding decisions for afforestation, orchards, plantations, forest and shrub nurseries, cemeteries and estate green belts within cities, home gardens and allotments, trees and shrubs surrounding monumental places.

3. The forest cover indicator (forest cover) was calculated as the percentage ratio of forest area to the total area of the voivodship.

Share of forest land in land area of the voivodship is calculated as the percentage ratio of forest area and land connected with silviculture to the total area of the voivodship without lands under waters (i.e. surface flowing waters and surface standing waters). According to the decree of the Minister of Regional Development and Construction, dated 29 Mar 2001 in regard to the registration of land and buildings (uniform text Journal of Laws 2016 item 1034) – since 2002 land under ponds as well as ditches used for agricultural purposes have been calculated to land area.

4. Data on removals in assortment order were presented according to the quality and size classification defined by the Polish Norms.

Rolnictwo
 Agriculture

 TABL. 1 (213). **UWARUNKOWANIA I WAŻNIEJSZE WYNIKI EKONOMICZNO-PRODUKCYJNE W ROLNICTWIE^a**
 TRENDS AND MAJOR ECONOMIC AND PRODUCTION RESULTS IN AGRICULTURE^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Gospodarstwa rolne ^b w tys.	84,1	79,1 ^c	81,2	.	Agricultural holdings ^b in thous.
w tym gospodarstwa indywidualne	84,0	79,0 ^c	81,1	.	of which private farms
Powierzchnia użytków rolnych ^b (stan w czerwcu) w tys. ha	1057,0	1058,3	1094,0	1064,1	Agricultural land area ^b (as of June) in thous. ha
w tym gospodarstwa indywidualne	1037,7	1042,6	1074,1	1050,4	of which private farms
Udział w ogólnej powierzchni zasiewów ^b (stan w czerwcu) w %:					Share in total sown area ^b (as of June) in %:
zbóż podstawowych	44,0	37,7	35,4	36,3	basic cereals
w tym gospodarstwa indywidualne	43,6	37,4	35,1	36,1	of which private farms
ziemniaków	2,8	1,8	1,2	2,5	potatoes
w tym gospodarstwa indywidualne	2,9	1,8	1,2	2,5	of which private farms
roślin przemysłowych	1,6	1,8	2,1	2,5	industrial plants
w tym gospodarstwa indywidualne	1,2	1,6	2,0	2,2	of which private farms
Plony z 1 ha w dt:					Yields per 1 ha in dt:
zbóż podstawowych	29,0	27,9	28,1	30,4	of basic cereals
w tym gospodarstwa indywidualne	29,0	27,4	27,8	30,0	of which private farms
ziemniaków ^d	206	163	221	260	potatoes ^d
w tym gospodarstwa indywidualne	206	162	221	260	of which private farms
rzepaku i rzepiku	23,9	28,7	25,8	32,9	of rape and turnip rape
w tym gospodarstwa indywidualne	23,9	27,2	25,5	32,5	of which private farms
Bydło, trzoda chlewna, owce i konie w przeliczeniowych sztukach dużych (stan w czerwcu) ^{be} na 100 ha użytków rolnych	76,4	78,6	74,9	82,3	Cattle, pigs, sheep and horses in terms of large heads (as of June) ^{be} per 100 ha of agricultural land
w tym gospodarstwa indywidualne	77,4	79,4	75,9	83,1	of which private farms
Udział krów w pogłowie bydła (stan w czerwcu) ^b w %	52,0	48,3	46,2	45,5	Share of cows in cattle stocks (as of June) ^b in %
w tym gospodarstwa indywidualne	52,1	48,3	46,2	45,5	of which private farms
Udział loch w pogłowie trzody chlewnej (stan w czerwcu) ^b w %	9,4	8,2	8,4	8,0	Share of sows in pig stocks (as of the end of June) ^b in %
w tym gospodarstwa indywidualne	9,3	8,1	8,4	7,8	of which private farms
Produkcja żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podro- bami) ^f na 1 ha użytków rolnych w kg	196,1	221,4	224,4	257,3	Production of animals for slaughter in terms of meat (including fats and pluck) ^f per 1 ha of agricultural land in kg
Produkcja mleka krowiego w l: na 1 ha użytków rolnych	1863	2424	2362	2567	Production of cows' milk in l: per 1 ha of agricultural land
w tym gospodarstwa indywidualne	1894	2456	2402	2598	of which private farms
na 1 krowę	4105	5673	5872	6090	per cow
w tym gospodarstwa indywidualne	4104	5677	5875	6093	of which private farms
Ciągniki rolnicze (stan w czerwcu) ^b na 100 ha użytków rolnych w szt.	9,6	9,8 ^c	10,1	.	Agricultural tractors (as of June) ^b per 100 ha of agricultural land in units
w tym gospodarstwa indywidualne	9,7	9,9 ^c	10,2	.	of which private farms
Zużycie nawozów mineralnych lub chemi- cznych (łącznie z wieloskładnikowymi) w przeliczeniu na czysty składnik ^{bg} na 1 ha użytków rolnych w kg	106,2	88,7	95,1	109,6	Consumption of mineral or chemical fertilizers (including mixed fertilizers) in terms of pure ingredient ^{bg} per 1 ha of agricultural land in kg
w tym gospodarstwa indywidualne	105,9	87,9	94,7	109,1	of which private farms

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 269. b W 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. c Dane dotyczą 2013 r. d Bez ogrodów przydomowych. e Patrz uwaga do tabl. 11 na str. 283. f Dotyczy mięsa: wołowego, cielecego, wieprzowego, baraniego, końskiego, drobiowego, koziego, króliczego i dziczyzny; w wadze poubojowej ciepłej. g Dotyczy odpowiednio lat gospodarczych: 2009/10, 2014/15, 2015/16, 2016/17.

a See general notes, item 4 on page 269. b In 2010 data of the Agricultural Census. c Data relate to 2013. d Excluding kitchen gardens. e See note to the table 11 on page 283. f Concerns meat: beef, veal, pork, mutton, horseflesh, poultry, goat, rabbit and game; in post-slaughter warm weight. g Concerns respectively the: 2009/10, 2014/15, 2015/16, 2016/17 farming years.

TABL. 2 (214). **POWIERZCHNIA UŻYTKÓW ROLNYCH WEDŁUG RODZAJÓW UŻYTKÓW**
 Stan w czerwcu
 AGRICULTURAL LAND BY LAND TYPE
 As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem	W tym gospodarstwa	SPECIFICATION	
		Total	indywidualne		
		w ha	in ha		
O G Ó Ł E M	2010 ^a	1056996	1037669	T O T A L	
	2015	1058258	1042644		
	2016	1094009	1074101		
	2017	1064121	1050405		
W dobrej kulturze rolnej		1058988	1046137	In good agricultural condition	
Pod zasiewami		672934	663692	Sown area	
Grunty ugorowane		4746	4628	Fallow land	
Uprawy trwałe		5646	5604	Permanent crops	
Ogrody przydomowe		1339	1339	Kitchen gardens	
Łąki trwałe		329068	326514	Meadows	
Pastwiska trwałe		45255	44360	Pastures	
Pozostałe		5133	4268	Other	

a Dane Powszechnego Spisu Rolnego.

a Data of the Agricultural Census.

TABL. 3 (215). **GOSPODARSTWA ROLNE^a WEDŁUG GRUP OBSZAROWYCH**
 Stan w czerwcu
 FARMS^a BY AREA GROUPS
 As of June

LATA YEARS	Gospodarstwa Farms									Przeciętna powierzchnia ogólna gospodarstwa w ha Average total farm area in ha	
	ogółem total	w odsetkach – o powierzchni użytków rolnych in percent – with agricultural land area of								ogółem total	w tym użytki rolne of which agricultural land
		do 1,00 ha up to	1,01– –1,99	2,00– –4,99	5,00– –9,99	10,00– –14,99	15,00– –19,99	20,00– –49,99	50,00 ha i więcej and more		

O G Ó Ł E M T O T A L

2010	84122	0,6	8,4	20,0	25,8	18,7	10,8	14,2	1,5	14,99	12,57
2013	79083	1,9	6,6	19,2	25,3	17,9	10,5	16,3	2,3	15,89	13,58
2016	81181	1,0	6,6	20,4	26,8	17,4	10,2	14,9	2,7	15,74	13,48

w tym GOSPODARSTWA INDYWIDUALNE of which PRIVATE FARMS

2010	84026	0,6	8,5	20,0	25,8	18,7	10,8	14,2	1,4	14,74	12,35
2013	79010	1,9	6,6	19,2	25,3	17,9	10,5	16,3	2,3	15,67	13,39
2016	81083	1,0	6,6	20,4	26,8	17,5	10,2	14,9	2,6	15,50	13,25

a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 269; w 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego.

U w a g a. Od 2013 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co trzy lata.

a See general notes, item 3 on page 269; in 2010 data of the Agricultural Census.

N o t e. Since 2013 data on the basis of period survey conducted every three years.

TABLE 4 (216). **DYNAMIKA GLOBALNEJ, KOŃCOWEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (ceny stałe^a)**
 INDICES OF GROSS, FINAL AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (constant prices^a)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2010	2015	2016
	ogółem total			w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms		
	rok poprzedni = 100			previous year = 100		
Produkcja globalna Gross output	91,9	99,9	93,0	91,9	100,4	92,8
roślinna crop	97,5	80,0	110,3	97,5	81,3	110,7
zwierzęca animal	89,7	106,8	88,5	89,8	106,8	88,2
Produkcja końcowa Final output	90,9	101,6	92,9	90,9	102,3	92,5
roślinna crop	98,3	69,1	139,1	97,9	73,2	141,9
zwierzęca animal	90,0	105,1	89,6	90,1	105,1	89,3
Produkcja towarowa Market output	99,2	102,9	91,9	99,4	103,8	91,6
roślinna crop	99,9	81,4	102,9	99,6	89,9	103,5
zwierzęca animal	99,1	105,0	91,1	99,4	104,9	90,8

a Patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str. 270.

a See general notes, item 6 on page 270.

TABLE 5 (217). **STRUKTURA GLOBALNEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (ceny stałe^a)**
 STRUCTURE OF GROSS AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (constant prices^a)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	SPECIFICATION
	w odsetkach in percent			
PRODUKCJA GLOBALNA GROSS OUTPUT				
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Produkcja roślinna	30,3	20,7	24,6	Crop output
Zboża	9,9	9,3	10,0	Cereals
w tym zboża podstawowe	6,2	8,5 ^b	6,8	of which basic cereals
w tym: pszenica	1,3	1,7	1,6	of which: wheat
żyto	1,3	0,7	0,8	rye
jęczmień	0,6	0,5	0,6	barley
Ziemniaki	2,7	1,1	0,7	Potatoes
Przemysłowe	0,7	0,7	1,0	Industrial
w tym buraki cukrowe	0,0	0,0	0,0	of which sugar beets
Warzywa	2,5	1,1	1,1	Vegetables
Owoce	1,0	0,7	1,0	Fruit
Siano łąkowe	5,5	2,5	4,0	Meadow hay
Pozostałe	8,0	5,3	6,8	Others

a Patrz uwagi ogólne, ust. 6 na str. 270. b Daną skorygowano w stosunku do opublikowanej w poprzedniej edycji Rocznika.

a See general notes, item 6 on page 270. b Data has been corrected in relation to the data published in the previous of the Yearbook.

TABL. 5 (217). **STRUKTURA GLOBALNEJ I TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (dok.)**
 STRUCTURE OF GROSS AND MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	SPECIFICATION
	w odsetkach in percent			
PRODUKCJA GLOBALNA (dok.) GROSS OUTPUT (cont.)				
Produkcja zwierzęca	69,7	79,3	75,4	Animal output
Żywiec rzeźny ^c	27,2	23,3	25,0	Animals for slaughter ^c
w tym:				of which:
bydło (bez cieląt)	9,4	8,4	9,2	cattle (excluding calves)
cielęta	1,6	0,3	0,3	calves
trzoda chlewna	9,2	6,8	5,8	pigs
owce	0,0	0,0	0,0	sheep
drób	6,1	7,4	9,4	poultry
Przyrost stada (podstawowego i obrotowego)	-0,2	0,6	-0,5	Increase in herd (basic and working)
Mleko krowie	37,5	51,8	46,5	Cows' milk
Jaja kurze	1,7	1,3	1,9	Hen eggs
Obornik	3,1	2,0	2,0	Manure
Pozostałe	0,4	0,3	0,5	Others
PRODUKCJA TOWAROWA MARKET OUTPUT				
O G O Ł E M	100,0	100,0	100,0	T O T A L
Produkcja roślinna	10,6	7,0	7,8	Crop output
Zboża	3,9	3,3	3,5	Cereals
w tym zboża podstawowe	3,4	2,7	2,7	of which basic cereals
w tym: pszenica	1,0	1,1	1,2	of which: wheat
żyto	0,6	0,6	0,6	rye
jęczmień	0,3	0,1	0,1	barley
Ziemniaki	1,7	0,9	1,2	Potatoes
Przemysłowe	0,9	0,4	0,3	Industrial
w tym buraki cukrowe	0,0	0,0	0,0	of which sugar beets
Warzywa	2,8	1,1	1,2	Vegetables
Owoce	1,1	0,8	1,1	Fruit
Pozostałe	0,2	0,5	0,5	Others
Produkcja zwierzęca	89,4	93,0	92,2	Animal output
Żywiec rzeźny ^c	37,7	30,0	32,6	Animals for slaughter ^c
w tym:				of which:
bydło (bez cieląt)	13,3	10,8	12,1	cattle (excluding calves)
cielęta	1,8	0,4	0,3	calves
trzoda chlewna	12,6	8,3	7,0	pigs
owce	0,1	0,0	0,0	sheep
drób	8,8	9,9	12,7	poultry
Mleko krowie	49,6	61,6	56,9	Cows' milk
Jaja kurze	1,7	1,3	2,2	Hen eggs
Pozostałe	0,4	0,1	0,5	Others

c Bydło, cielęta, trzoda chlewna, owce, konie, drób, kozy i króliki.

c Cattle, calves, pigs, sheep, horses, poultry, goats and rabbits.

TABL. 6 (218). POWIERZCHNIA ZASIEWÓW^a
 Stan w czerwcu
 SOWN AREA^a
 As of June

ZIEMIOPŁODY	2010 ^b	2015	2016	2017		CROPS
				ogółem total	w tym gospodar- stwa indywi- dualne of which private farms	
w ha in ha						
OGÓŁEM	605827	655567	688275	672934	663692	TOTAL
Zboża	466963	435287	419884 ^c	419331	413373	Cereals
zboża podstawowe ...	266304	247421	243750	244570	239902	basic cereals
pszenica	37579	52680	49573	54504	52016	wheat
żyto	77499	37799	42494	50251	49851	rye
jęczmień	21828	19937	22901	21871	21559	barley
owies	52060	41496	45780	43804	43158	oats
pszenżyto	77339	95510	83002	74140	73318	triticale
mieszanki zbożowe ...	183788	160163	155492	156032	155905	cereal mixed
gryka, proso i pozostale zbożowe	4198	3430	4871	3786	3614	buckwheat, millet and other cereals
kukurydza na ziarno ..	12672	24271	15771	14943	13953	maize for grain
Strączkowe	6997	20454	15105	13867	13382	Pulses
konsumpcyjne	604	2160	2611	1597	1567	edible
pastewne ^d	6393	18294	12494	12270	11815	feed ^d
Ziemniaki	17206	11486	8350	16684	16650	Potatoes
Przemysłowe	10580	13013	14767	16584	14881	Industrial
w tym:						of which:
buraki cukrowe	275	68	72	6	6	sugar beets
oleiste	9488	12348	14044	16276	14639	oilseeds
w tym rzepak i rzepik	8308	11058	13646	15522	13890	of which rape and turnip rape
Pastewne	100653	171459	209638	202286	201291	Feed
w tym:						of which:
okopowe	159	46	59	9	9	root plants
kukurydza na paszę ..	60726	101930	115304	111014	110149	maize for feeds
Pozostałe uprawy ^e	3428	3868	20527	4184	4114	Other crops ^e

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 269. b Dane Powszechnego Spisu Rolnego. c Daną skorygowano w stosunku do opublikowanej w poprzedniej edycji Rocznika. d Łącznie z mieszkankami zbożowo-strączkowymi na ziarno. e Warzywa, truskawki, wysadki okopowych itp.

a See general notes, item 4 on page 269. b Data of the Agricultural Census. c Data has been corrected in relation to the data published in the previous of the Yearbook. d Including cereal and pulse mixed for grain. e Vegetables, strawberries, root plant planting etc.

TABL. 7 (219). **ZBIORY I PLONY WYBRANYCH ZIEMIOPŁODÓW^a**
 SELECTED CROP PRODUCTION AND YIELDS^a

ZIEMIOPŁODY	2011–2015 ^b	2010	2015	2016	2017		CROPS
					ogółem total	w tym gospodar- stwa indy- widualne of which private farms	
ZBIORY w t PRODUCTION in t							
Zboża	1298860	1336642	1175930	1234571	1306645	1276524	Cereals
w tym:							of which:
zboża podstawowe	703357	772006	690058	683793	743657	720706	basic cereals
pszenica	147370	125637	171499	160656	187731	172903	wheat
żyto	132102	185771	90096	96942	127489	126622	rye
jęczmień	57812	73166	53404	66674	67904	66671	barley
owies	120520	141975	107055	119626	120629	119116	oats
pszenżyto	245554	245457	268004	239896	239905	235394	triticale
mieszanki zbożowe	497508	537650	392894	427976	453469	453185	cereal mixed
Ziemniaki ^c	294541	353911	186864	184911	434076	432900	Potatoes ^c
Buraki cukrowe	11622	12992	4194	4775	236	236	Sugar beets
Rzepak i rzepik	27206	19885	31694	35139	51098	45133	Rape and turnip rape
Siano łąkowe ^d	1682574	1594905	1345810	1957828	2003913	2000314	Meadow hay ^d
PLONY z 1 ha w dt YIELDS per 1 ha in dt							
Zboża	29,0	29,1	27,0	29,4	31,2	30,9	Cereals
w tym:							of which:
zboża podstawowe	28,6	29,0	27,9	28,1	30,4	30,0	basic cereals
pszenica	33,0	33,4	32,6	32,4	34,4	33,2	wheat
żyto	23,7	24,0	23,8	22,8	25,4	25,4	rye
jęczmień	28,8	33,5	26,8	29,1	31,0	30,9	barley
owies	26,8	27,3	25,8	26,1	27,5	27,6	oats
pszenżyto	30,7	31,7	28,1	28,9	32,4	32,1	triticale
mieszanki zbożowe	27,7	29,3	24,5	27,5	29,1	29,1	cereal mixed
Ziemniaki ^c	197	206	163	221	260	260	Potatoes ^c
Buraki cukrowe	474	472	617	663	393	393	Sugar beets
Rzepak i rzepik	29,6	23,9	28,7	25,8	32,9	32,5	Rape and turnip rape
Siano łąkowe ^d	53,9	54,0	41,7	59,2	60,9	61,3	Meadow hay ^d

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 269. b Przeciętne roczne. c Bez ogrodów przydomowych. d W 2016 r. łącznie z powierzchnią wspólnot gruntowych uwzględnioną w gospodarstwach indywidualnych.

a See general notes, item 4 on page 269. b Annual averages. c Excluding kitchen gardens. d In 2016 including the area of land communities taken into account in the private farms.

TABLE 8 (220). **POWIERZCHNIA, ZBIORY I PLONY WARZYW GRUNTOWYCH^a**
AREA, PRODUCTION AND YIELDS OF GROUND VEGETABLES^a

WARZYWA	2015	2016	2017		VEGETABLES
			ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
POWIERZCHNIA w ha – stan w czerwcu AREA in ha – as of June					
OGÓŁEM	1833	1768	1776	1763	TOTAL
Kapusta	348	335	310	310	Cabbages
Kalafiory	111	103	105	105	Cauliflowers
Cebula	169	175	148	148	Onions
Marchew jadalna	189	178	194	181	Carrots
Buraki ćwikłowe	172	158	170	170	Beetroots
Ogórki	180	176	151	151	Cucumbers
Pomidory	108	103	125	125	Tomatoes
Pozostałe ^b	556	540	573	573	Others ^b
ZBIORY w t PRODUCTION in t					
OGÓŁEM	33418	34621	35163	34755	TOTAL
Kapusta	12116	12169	11976	11976	Cabbages
Kalafiory	1612	1510	1550	1550	Cauliflowers
Cebula	2651	2799	2458	2458	Onions
Marchew jadalna	3985	3926	4400	3992	Carrots
Buraki ćwikłowe	3170	3594	3927	3927	Beetroots
Ogórki	1799	2232	2010	2010	Cucumbers
Pomidory	1348	1557	1850	1850	Tomatoes
Pozostałe ^b	6739	6836	6992	6992	Others ^b
PLONY z 1 ha w dt YIELDS per 1 ha in dt					
Kapusta	348	363	386	386	Cabbages
Kalafiory	146	147	147	147	Cauliflowers
Cebula	157	160	166	166	Onions
Marchew jadalna	211	220	227	221	Carrots
Buraki ćwikłowe	185	228	230	230	Beetroots
Ogórki	100	127	133	133	Cucumbers
Pomidory	125	150	148	148	Tomatoes
Pozostałe ^b	121	127	122	122	Others ^b

a Łącznie z ogrodami przydomowymi; patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 269. b Pietruszka, pory, selery, rzodkiewka, sałata, rabarbar itp.

a Including kitchen gardens; see general notes, item 4 on page 269. b Parsley, leeks, celeries, radish, salad, rhubarb etc.

TABL. 9 (221). **POWIERZCHNIA I ZBIORY OWOCÓW Z DRZEW W SADACH^a**
AREA AND PRODUCTION OF TREE FRUIT IN ORCHARDS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017		SPECIFICATION
			ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	

POWIERZCHNIA w ha – stan w czerwcu AREA in ha – as of June

OGÓŁEM	2106	2029	2038	2030	TOTAL
Jabłonie	1573	1494	1499	1491	Apples
Grusze	120	115	111	111	Pears
Śliwy	111	112	116	116	Plums
Wiśnie	196	198	196	196	Cherries
Czereśnie	65	69	70	70	Sweet cherries
Pozostałe ^b	41	41	46	46	Others ^b

ZBIORY^c w t PRODUKCJA^c in t

OGÓŁEM	14893	15210	12083	12081	TOTAL
Jabłka	13100	13007	10323	10320	Apples
Gruszki	590	710	546	546	Pears
Śliwki	446	520	482	482	Plums
Wiśnie	540	696	501	501	Cherries
Czereśnie	173	187	133	133	Sweet cherries
Pozostałe ^b	44	90	98	98	Others ^b

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 269. ^b Brzoskwinie, morele, orzechy włoskie. ^c W 2015 r. owoce zebrane w sadach i poza sadami.

^a See general notes, item 4, on page 269. ^b Peaches, apricots, walnuts. ^c In 2015 fruit harvested in orchards and outside.

TABL. 10 (222). **POWIERZCHNIA I ZBIORY Z KRZEWÓW OWOCOWYCH I PLANTACJI JAGODOWYCH W SADACH^a**
AREA AND PRODUCTION OF FRUIT BUSHES AND BERRY FRUIT IN ORCHARDS^a

OWOCE	2015	2016	2017		FRUIT
			ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	

POWIERZCHNIA w ha – stan w czerwcu AREA in ha – as of June

OGÓŁEM	4170	4155	3932	3928	TOTAL
Truskawki ^b	1300	1157	990	990	Strawberries ^b
Maliny ^c	358	377	399	399	Raspberries ^c
Porzeczki	1518	1470	1358	1358	Currants
Agrest	49	47	47	47	Gooseberries
Pozostałe ^d	944	1104	1138	1134	Others ^d

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 269. ^b Łącznie z poziomkami; łącznie z uprawą w ogrodach przydomowych. ^c Łącznie z jeżyną bezkolcową. ^d Aronia, borówka wysoka, winorośl, leszczyna i inne.

^a See general notes, item 4 on page 269. ^b Including wild strawberries; including kitchen gardens. ^c Including thornless blackberry. ^d Chokeberry, highbush blueberry, vine, hazel and others.

TABL. 10 (222). **POWIERZCHNIA I ZBIORY Z KRZEWÓW OWOCOWYCH I PLANTACJI JAGODOWYCH W SADACH^a (dok.)**
 AREA AND PRODUCTION OF FRUIT BUSHES AND BERRY FRUIT IN ORCHARDS^a (cont.)

OWOCE	2015	2016	2017		FRUIT
			ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	

ZBIORY^e w t PRODUCTION^e in t

OGÓŁEM	8231	9462	8780	8612	TOTAL
Truskawki ^b	2642	2785	2690	2690	Strawberries ^b
Maliny ^c	730	792	702	702	Raspberries ^c
Porzeczki	2420	3019	2570	2422	Currants
Agrest	88	74	63	63	Gooseberries
Pozostałe ^d	2350	2792	2755	2735	Others ^d

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 269. b Łącznie z poziomkami; łącznie z uprawą w ogrodach przydomowych. c Łącznie z jeżyną bezkolcową. d Aronia, borówka wysoka, winorośl, leszczyna i inne. e W 2015 r. owoce zebrane w sadach i poza sadami.

a See general notes, item 4 on page 269. b Including wild strawberries; including kitchen gardens. c Including thornless blackberry. d Chokeberry, highbush blueberry, vine, hazel and others. e In 2015 fruit harvested in orchards and outside.

TABL. 11 (223). **BYDŁO, TRZODA CHLEWNA, OWCE I KONIE^a**

Stan w czerwcu

CATTLE, PIGS, SHEEP AND HORSES^a

As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017
	ogółem total				w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms			

W SZTUKACH IN HEADS

Bydło	878880	949112	946950	1018291	876786	946981	944835	1016919
Cattle								
w tym krowy	457453	458749	437483	463604	456569	457817	436502	462928
of which cows								
Trzoda chlewna	552848	337173	307863	303068	534272	320096	293288	293876
Pigs								
w tym lochy	51755	27609	25904	24096	49836	25883	24654	22998
of which sows								
Owce	22061	17976	19382	24379	22026	17882	19268	24252
Sheep								
w tym maciorki	13645	10909	11389	14449	13622	10840	11336	14347
of which ewes								

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 269; w 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego.

a See general notes, item 4 on page 269; in 2010 data of the Agricultural Census.

TABL. 11 (223). **BYDŁO, TRZODA CHLEWNA, OWCE I KONIE^a (dok.)**

Stan w czerwcu

CATTLE, PIGS, SHEEP AND HORSES^a (cont.)

As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017	2010	2015	2016	2017
	ogółem total				w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms			
W SZTUKACH (dok.) IN HEADS (cont.)								
Konie ^b	19518	20787 ^c	13832	.	19433	20736 ^c	13791	.
Horses ^b								
W przeliczeniowych sztukach dużych (bydło, trzoda chlewna, owce i konie)	807314	832091 ^d	819122	875875 ^e	802765	827766 ^d	815193	873347 ^e
In terms of large heads (cattle, pigs, sheep and horses)								
NA 100 ha UŻYTKÓW ROLNYCH w szt. PER 100 ha OF AGRICULTURAL LAND in heads								
Bydło	83,1	89,7	86,6	95,7	84,5	90,8	88,0	96,8
Cattle								
w tym krowy	43,3	43,3	40,0	43,6	44,0	43,9	40,6	44,1
of which cows								
Trzoda chlewna	52,3	31,9	28,1	28,5	51,5	30,7	27,3	28,0
Pigs								
w tym lochy	4,9	2,6	2,4	2,3	4,8	2,5	2,3	2,2
of which sows								
Owce	2,1	1,7	1,8	2,3	2,1	1,7	1,8	2,3
Sheep								
w tym maciorki	1,3	1,0	1,0	1,4	1,3	1,0	1,1	1,4
of which ewes								
Konie ^b	1,8	1,9 ^c	1,3	.	1,9	2,0 ^c	1,3	.
Horses ^b								
W przeliczeniowych sztukach dużych (bydło, trzoda chlewna, owce i konie)	76,4	78,6 ^d	74,9	82,3 ^e	77,4	79,4 ^d	75,9	83,1 ^e
In terms of large heads (cattle, pigs, sheep and horses)								

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 269; w 2010 r. dane Powszechnego Spisu Rolnego. b Dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co trzy lata. c Stan koni z 2013 r. d Do obliczeń przyjęto stan koni z 2013 r. e Do obliczeń przyjęto stan koni z 2016 r.

U w a g a. Przeliczenia pogłowia zwierząt ze sztuk fizycznych na przeliczeniowe sztuki duże dokonuje się przy przyjęciu współczynników (mnożników): dla bydła – 0,8, dla trzody chlewnej – 0,15, dla owiec – 0,08, dla koni – 1,0.

a See general notes, item 4 on page 269; in 2010 data of the Agricultural Census. b Data on the basis of period survey conducted every three years. c The horse stock of 2013. d For the calculation we use the horse stocks of 2013. e For the calculation we use the horse stocks of 2016.

N o t e. The following ratios (multipliers) are used in calculating livestock in physical units per head in terms of large heads: for cattle – 0,8, for pigs – 0,15, for sheep – 0,08, for horses – 1,0.

TABLE 12 (224). **DRÓB^a**
 Stan w końcu roku
 POULTRY^a
 As of the end of the year

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
Kury w tys. szt.	4352,3	8150,4	7834,7	12578,8	12219,4	Hens in thous. heads
w tym nioski	936,5	1129,2	1035,5	1324,0	1324,0	of which laying hens
Gęsi w tys. szt.	56,5	Geese in thous. heads
Indyki w tys. szt.	252,6	Turkeys in thous. heads
Kaczki ^b w tys. szt.	56,5	Ducks ^b in thous. heads
Kury na 100 ha użytków rolnych w szt.	411,8	770,2	716,1	1182,0	1163,2	Hens per 100 ha of agricultural land in heads
w tym nioski	88,6	106,7	94,7	124,4	126,0	of which laying hens

a W latach 2010 i 2015 w wieku powyżej 2 tygodni; patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 269. b Łącznie z drobiem pozostałym.
 a In 2010 and 2015 more than 2 weeks; see general notes, item 4 on page 269. b Including other poultry.

TABLE 13 (225). **PRODUKCJA ŻYWCA RZEŻNEGO^a**
 PRODUCTION OF ANIMALS FOR SLAUGHTER^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	

W TYSIĄCACH SZTUK IN THOUSAND HEADS

Bydło (bez cieląt)	172,4	163,4	169,3	203,9	203,5	Cattle (excluding calves)
Cielęta	108,2	21,6	11,9	5,4	5,4	Calves
Trzoda chlewna	759,1	652,0	585,7	632,2	619,8	Pigs
Owce	16,0	9,3	10,4	12,5	12,5	Sheep
Konie	10,6	6,0	4,5	3,7	3,7	Horses

W TYSIĄCACH TON ŻYWEJ WAGI IN THOUSAND TONNES OF LIVE WEIGHT

Bydło (bez cieląt)	98,7	97,4	98,0	122,2	122,0	Cattle (excluding calves)
Cielęta	8,8	1,9	0,9	0,5	0,5	Calves
Trzoda chlewna	97,4	98,1	87,9	92,5	90,9	Pigs
Owce	0,5	0,3	0,3	0,4	0,4	Sheep
Konie	6,5	3,7	2,8	2,4	2,4	Horses
Drób	80,1	127,1	154,6	169,5	162,8	Poultry
Kozy i króliki	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	Goats and rabbits

a Dane obejmują skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne.

a Data include purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), market sales and slaughter intended for own consumption.

TABL. 14 (226). **PRODUKCJA MIĘSA^a, TŁUSZCZÓW I PODROBÓW**
 PRODUCTION OF MEAT^a, FATS AND PLUCK

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
W TYSIĄCACH TON IN THOUSAND TONNES					
Produkcja żywca rzeźnego w przeliczeniu na mięso (łącznie z tłuszczami i podrobami)	207,3	234,3	245,5	273,8	Production of animals for slaughter in terms of meat (including fats and pluck)
mięso i tłuszcze	193,1	219,1	229,5	255,3	meat and fats
wołowe	51,6	49,4	49,8	62,0	beef
cielęce	5,3	1,2	0,5	0,3	veal
wieprzowe	76,0	76,5	68,6	72,1	pork
baranie	0,2	0,1	0,1	0,2	mutton
końskie	3,4	2,0	1,5	1,3	horseflesh
drobiowe	56,1	89,0	108,2	118,7	poultry
kozie i królicze ^b	0,5	0,9	0,8	0,7	goat and rabbit ^b
podroby	14,2	15,2	16,0	18,5	pluck
NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH ^c w kg PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND ^c in kg					
OGÓŁEM	196,1	221,4	224,4	257,3	TOTAL

a W wadze poubojowej ciepłej; dane obejmują skup zwierząt rzeźnych (pomniejszony o zwierzęta wyselekcjonowane do dalszego chowu), sprzedaż targowiskową oraz ubój z przeznaczeniem na spożycie naturalne. b Łącznie z dziczyzną. c Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 269.

a In post-slaughter warm weight; data include purchase of animals for slaughter (excluding animals selected for further breeding), market sales and slaughter intended for own consumption. b Including game. c See general notes, item 4 on page 269.

TABL. 15 (227). **PRODUKCJA MLEKA KROWIEGO I JAJ KURZYCH**
 PRODUCTION OF COWS' MILK AND HEN EGGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodar- stwa indy- widualne of which private farms	
Produkcja mleka:						Milk production:
w milionach litrów	1969,4	2564,8	2584,0	2732,2	2729,2	in million litres
na 100 ha użytków rolnych ^a w tys. l	186,3	242,4	236,2	256,7	259,8	per 100 ha agricultural land ^a in thous. l
Przeciętny roczny udój mleka od 1 krowy w l	4105	5673	5872	6090	6093	Average annual quantity of milk per cow in l
Produkcja jaj w mln szt.	216,8	203,3	256,2	288,0	288,0	Egg production in mln units
Przeciętna roczna liczba jaj od 1 kury nioski w szt.	240	187	220	227	227	Average annual number of eggs per laying hen in units

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 269.

a See general notes, item 4 on page 269.

TABL. 16 (228). **CIĄGNIKI ROLNICZE^a**
 Stan w czerwcu
 AGRICULTURAL TRACTORS^a
 As of June

WYSZCZEGÓLNIENIE		Ogółem Total	W tym gospodar- stwa indywidualne Of which private farms	SPECIFICATION
W sztukach	2010 ^b	101415	101042	In units
	2013	104780	104511	
	2016	110184	109903	
Powierzchnia użytków rolnych na 1 ciągnik w ha	2010 ^b	10,4	10,3	Agricultural land area per tractor in ha
	2013	10,3	10,1	
	2016	9,9	9,8	

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 269. b Dane Powszechnego Spisu Rolnego.
 U w a g a. Dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co trzy lata.
 a See general notes, item 4 on page 269. b Data of the Agricultural Census.
 N o t e. Data on the basis of periodic surveys conducted every three years.

TABL. 17 (229). **ZUŻYCIENIE NAWOZÓW MINERALNYCH LUB CHEMICZNYCH ORAZ WAPNIOWYCH^a**
W PRZELICZENIU NA CZYSTY SKŁADNIK
 CONSUMPTION OF MINERAL OR CHEMICAL AS WELL AS LIME FERTILIZERS^a
 IN TERMS OF PURE INGREDIENT

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009/10 ^b	2014/15	2015/16	2016/17		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym gospodar- stwa indy- widualne of which private farms	

W TONACH IN TONNES

Nawozy mineralne lub chemiczne ^c	112296	93835	104073	116617	114617	Mineral or chemical fertilizers ^c
azotowe	64653	54177	55384	63420	62359	nitrogenous
fosforowe	24138	17430	20322	21853	21461	phosphatic
potasowe	23506	22228	28367	31344	30797	potassic
Nawozy wapniowe ^d	15249	21606	18115	37838	36336	Lime fertilizers ^d

NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH w kg PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND in kg

Nawozy mineralne lub chemiczne ^c	106,2	88,7	95,1	109,6	109,1	Mineral or chemical fertilizers ^c
azotowe	61,2	51,2	50,6	59,6	59,4	nitrogenous
fosforowe	22,8	16,5	18,6	20,5	20,4	phosphatic
potasowe	22,2	21,0	25,9	29,5	29,3	potassic
Nawozy wapniowe ^d	14,4	20,4	16,6	35,6	34,6	Lime fertilizers ^d

a Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 269. b Dane Powszechnego Spisu Rolnego 2010. c Łącznie z wieloskładnikowymi.
 d Przeważnie w postaci wapna palonego; łącznie z wapnem defekacyjnym.

a See general notes, item 4 on page 269. b Data of the Agricultural Census 2010. c Including mixed fertilizers. d Most
 frequently in the form of quicklime; including defecated lime.

TABL. 18 (230). **SKUP WAŻNIEJSZYCH PRODUKTÓW ROLNYCH**
PROCUREMENT OF MAJOR AGRICULTURAL PRODUCTS

PRODUKTY ROLNE	2010	2015	2016	2017		AGRICULTURAL PRODUCTS
				ogółem total	w tym gospodarstwa indywidualne of which private farms	
Zboża w t	104880	154633	152325	156838	115513	Cereals in t
w tym zboża podstawowe	89689	131562	123516	129291	90984	of which basic cereals
pszenica	44692	67979	68875	76321	53302	wheat
żyto	23819	26463	27473	33534	23455	rye
jęczmień	3031	4507	4338	3575	2642	barley
owies i mieszanki zbożowe	5901	10312	8330	7999	5225	oats and cereal mixed
pszenżyto	12246	22301	14500	7862	6360	triticale
w tym zboża konsumpcyjne i paszowe	102719	152218	150845	156701	115376	of which consumer and for feeds cereals
w tym zboża podstawowe	87529	129152	122038	129154	90847	of which basic cereals
pszenica	43729	67206	68134	76290	53271	wheat
żyto	23639	26258	27363	33519	23440	rye
jęczmień	2684	4255	4273	3560	2627	barley
owies i mieszanki zbożowe	5695	9950	8102	7965	5191	oats and cereal mixed
pszenżyto	11782	21483	14166	7820	6318	triticale
Strączkowe konsumpcyjne ^a w t	0	0	.	.	.	Edible pulses ^a in t
Ziemniaki w t	87906	137698	223469	256130	255159	Potatoes in t
Buraki cukrowe w t	5972	4194	.	5011	236	Sugar beets in t
Rzepak i rzepik w t	20447	12076	3105	11964	10293	Rape and turnip rape in t
Warzywa w t	21225	5784	11531	12041	12036	Vegetables in t
Owoce w t	10925	8619	8216	7513	7513	Fruit in t
Żywiec rzeźny ^b w t	237516	294613	314195	341500	334649	Animals for slaughter ^b in t
bydło (bez cieląt)	82941	84047	85136	106005	105931	cattle (excluding calves)
cielęta	2253	2348	1722	1629	1629	calves
trzoda chlewna	70651	78904	71341	62943	61706	pigs
owce	217	231	248	296	296	sheep
konie	3064	2608	1776	1537	1537	horses
drób	78390	126475	153972	169090	163550	poultry
Żywiec rzeźny w przeliczeniu na mięso ^c (łącznie z tłuszczami) w t	156637	195708	208792	233233	228063	Animals for slaughter in terms of meat ^c (including fats) in t
Mleko krowie w tys. l	1719914	2155582	2253199	2399319	2396357	Cows' milk in thous. l
Jaja kurze konsumpcyjne w tys. szt.	3565	781	381	702	702	Consumer hen eggs in thous. units

a Bez materiału siewnego. b W wadze żywej. c Wołowe, cielęce, wieprzowe, baranie, końskie i drobiowe; w wadze poubojowej ciepłej.

a Excluding sowing material. b In live weight. c Concerns meat: beef, veal, pork, mutton, horseflesh and poultry; in post-slaughter warm weight.

TABLE 19 (231). **WARTOŚĆ SKUPU PRODUKTÓW ROLNYCH (ceny bieżące^a)**
VALUE OF AGRICULTURAL PRODUCTS PROCUREMENT (current prices^a)

PRODUKTY ROLNE	2010	2015	2016	2017		AGRICULTURAL PRODUCTS
				ogółem grand total	w tym gospodar- stwa indywi- dualne of which private farms	
W TYSIĄCACH ZŁOTYCH IN THOUSAND ZLOTYS						
OGÓŁEM	3127923,4	4181556,6	4329289,7	5379114,3	5317064,6	TOTAL
Produkty roślinne	166589,3	197170,5	210857,1	233057,4	202891,0	Crop products
w tym:						of which:
Zboża	57932,3	90570,2	86354,0	96445,1	70411,6	Cereals
w tym zboża podsta- wowe	47683,5	77312,5	70675,4	78785,7	54597,8	of which basic cereals
pszenica	28510,2	45438,0	42261,8	49879,8	34243,6	wheat
żyto	10340,7	12731,3	13946,3	18146,7	12481,7	rye
jęczmień	1562,4	2567,1	2359,1	2213,2	1628,1	barley
owies i mieszanki zbożowe	1826,7	4770,3	4314,5	4096,4	2687,3	oats and cereal mixed
pszenżyto	5443,5	11805,8	7793,8	4449,5	3557,1	triticale
w tym zboża konsump- cyjne i paszowe	56453,3	89091,8	85372,9	96363,7	70330,1	of which consumer and for feeds cereals
w tym zboża podsta- wowe	46205,7	75844,3	69700,9	78704,3	54516,4	of which basic cereals
pszenica	27757,2	44892,6	41735,3	49859,3	34223,0	wheat
żyto	10242,7	12622,2	13884,3	18138,3	12473,3	rye
jęczmień	1333,6	2399,1	2316,3	2203,4	1618,2	barley
owies i mieszanki zbożowe	1722,5	4569,9	4181,6	4078,8	2669,7	oats and cereal mixed
pszenżyto	5149,6	11360,5	7583,4	4424,5	3532,1	triticale
Strączkowe konsumpcyjne ^b	4,8	1,0	.	.	.	Edible pulses ^b
Ziemniaki	16397,4	37339,9	57953,7	62835,2	61987,9	Potatoes
Buraki cukrowe	637,9	478,2	.	594,9	24,8	Sugar beets
Rzepak i rzepik	26639,1	18214,8	4952,7	18543,7	15905,4	Rape and turnip rape
Warzywa	16190,7	6051,1	9828,8	14489,2	14473,8	Vegetables
Owoce	31296,5	35850,5	41441,6	30858,9	30858,9	Fruit
Produkty zwierzęce	2961334,1	3984386,1	4118432,7	5146056,9	5114173,6	Animal products
w tym:						of which:
Żywiec rzeźny	944714,7	1341545,8	1384420,5	1592025,1	1564694,7	Animals for slaughter cattle (excluding calves)
bydło (bez cieląt)	367195,5	490570,8	476506,5	644448,3	643977,0	calves
cielęta	20636,2	22338,9	16149,9	16312,2	16312,2	calves
trzoda chlewna	270043,4	324269,0	325491,1	316690,4	310454,5	pigs
owce	1530,3	1688,4	1731,7	1968,1	1968,1	sheep
konie	17994,6	20339,5	14683,8	13639,0	13639,0	horses
drób	267314,8	482339,3	549857,4	598967,1	578344,0	poultry
Mleko krowie	1997399,2	2615455,6	2679999,4	3516655,0	3512528,1	Cows' milk
Jaja kurze konsumpcyjne ..	820,1	237,7	140,4	251,0	251,0	Consumer hen eggs
NA 1 ha UŻYTKÓW ROLNYCH ^c w zł PER 1 ha OF AGRICULTURAL LAND ^c in zł						
OGÓŁEM	2959	3951	3957	5055	5062	TOTAL
Produkty: roślinne	158	186	193	219	193	Products: crop
zwierzęce	2801	3765	3764	4836	4869	animal

a Płacone dostawcom; bez podatku VAT. b Bez materiału siewnego. c Patrz uwagi ogólne, ust. 4 na str. 269.
a Paid to suppliers; excluding VAT. b Excluding sowing. c See general notes, item 4 on page 269.

TABL. 20 (232). **EKOLOGICZNE GOSPODARSTWA ROLNE**
ORGANIC FARMS

LATA YEARS	Z certyfikatem Certified		W okresie przestawiania Under conversion	
	gospodarstwa farms	powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w ha organic agricultural land in ha	gospodarstwa farms	powierzchnia ekologicznych użytków rolnych w ha organic agricultural land in ha
2010	1038	18890	995	24027
2015	2815	48553	458	7975
2016	2728	46073	709	9095
2017	2576	45015	635	8536

Źródło: dane Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.
Source: data of the Main Inspectorate of Agricultural and Food Quality.

Łowiectwo Hunting

TABL. 21 (233). **WAŻNIEJSZE ZWIERZĘTA ŁOWNE^a**
Stan w dniu 10 III
MAJOR GAME SPECIES^a
As of 10 Mar

ZWIERZĘTA ŁOWNE	2010 ^b	2015	2016	2017	GAME SPECIES
W SZTUKACH IN HEADS					
Łosie	2217	4782	4961	5080	Moose
Daniele	–	55	75	68	Fallow deer
W TYSIĄCACH SZTUK IN THOUSAND HEADS					
Jelenie	6,0	13,1	12,7	12,3	Deer
Sarny	22,9	27,2	27,4	27,1	Roe deer
Dziki	9,4	10,4	7,9	5,0	Wild boars
Lisy	10,1	13,6	12,8	12,3	Foxes
Zajęce	37,0	38,0	39,0	39,3	Hares
Bażanty	3,8	4,8	4,5	4,2	Pheasants
Kuropatwy	23,9	13,9	15,3	15,7	Partridges

a Dane szacunkowe. b Dane nie obejmują ośrodków hodowli zwierzyny zarządzanych przez Lasy Państwowe.
Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych i Polskiego Związku Łowieckiego.

a Estimated data. b Data excluding centres of game breeding managed by the State Forests.
Source: data of the Directorate General of the State Forests and the Polish Hunting Association.

TABL. 22 (234). **ODSTRZAŁ^a WAŻNIEJSZYCH ZWIERZĄT ŁOWNYCH**
SHOOT^a OF MAIN GAME SPECIES

ZWIERZĘTA ŁOWNE	2010/11 ^b	2015/16	2016/17	2017/18	GAME SPECIES
Jelenie	1294	2796	2889	2686	Deer
Daniele	–	9	8	9	Fallow deer
Sarny	3603	5004	5237	5218	Roe deer
Dziki	6228	10600	7177	6292	Wild boars
Lisy	5610	6926	6479	6935	Foxes
Zająca	384	138	103	52	Hares
Bażanty	273	3175	858	543	Pheasants
Kuropatwy	86	30	30	15	Partridges

a Dane dotyczą łowieckiego roku gospodarczego liczonego od 1 IV danego roku do 31 III roku następnego. b Dane nie obejmują ośrodków hodowli zwierzyny zarządzanych przez Lasy Państwowe.

Ź r ó d ł o: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych, Polskiego Związku Łowieckiego oraz innych jednostek prowadzących ośrodki hodowli zwierzyny.

a Data concern the hunting economic year defined from 1 Apr of a given year to 31 Mar of the following year. b Data excluding centres of game breeding managed by the State Forests.

S o u r c e: data of the Directorate General of the State Forests, the Polish Hunting Association and other units running game breeding centres.

TABL. 23 (235). **KOŁA I CZŁONKOWIE POLSKIEGO ZWIĄZKU ŁOWIECKIEGO ORAZ OBWODY ŁOWIECKIE**
Stan w dniu 10 III
CLUBS AND MEMBERS OF THE POLISH HUNTING ASSOCIATION AND HUNTING DISTRICTS
As of 10 Mar

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Koła łowieckie:					Hunting clubs:
liczba ^a	91	95	95	95	number ^a
członkowie ^b	6698	5210	5302	5367	members ^b
Obwody łowieckie:					Hunting districts:
liczba	295	294	294	294	number
powierzchnia w tys. ha	1585,3	1666,9	1671,0	1667,4	area in thous. ha
w tym na gruntach leśnych	431,4	453,1	457,0	459,2	of which on forest land

a Dane grupowane według siedziby koła łowieckiego. b Dane grupowane według siedziby zamieszkania członka koła.

Ź r ó d ł o: dane Polskiego Związku Łowieckiego.

a Data grouped according to the seat of hunting club. b Data grouped according to the seat of member of hunting club.

S o u r c e: data of the Polish Hunting Association.

Leśnictwo

Forestry

TABL. 24 (236). **POWIERZCHNIA GRUNTÓW LEŚNYCH**
 Stan w dniu 31 XII
 FOREST LAND
 As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w ha	626157	630864	631519	632181	T O T A L in ha
Lasy	616206	620904	621504	622169	Forests
Publiczne	417204	417810	418075	418544	Public
zalesione	412718	412094	411945	411918	wooded
niezalesione	4485	5716	6130	6626	non-wooded
w tym:					of which:
własność Skarbu Państwa	415917	416197	416453	416834	owned by the State Treasury
zalesione	411472	410530	410374	410258	wooded
niezalesione	4445	5667	6079	6576	non-wooded
w tym:					of which:
w zarządzie Lasów Państwowych	379722	380456	380580	381000	managed by State Forests
zalesione	375806	375218	374930	374847	wooded
niezalesione	3915	5238	5651	6153	non-wooded
parki narodowe	32637	32910	32916	32921	national parks
zalesione	32191	32503	32509	32513	wooded
niezalesione	447	407	407	407	non-wooded
własność gmin ^a	1286	1425	1432	1455	owned by gminas ^a
zalesione	1246	1377	1382	1405	wooded
niezalesione	40	48	51	50	non-wooded
Prywatne	199002	203094	203429	203625	Private
zalesione	194983	197529	197680	197879	wooded
niezalesione	4019	5565	5748	5746	non-wooded
Grunty związane z gospodarką leśną	9950	9960	10015	10012	Land connected with silviculture
LESISTOŚĆ w %	30,5	30,8	30,8	30,8	FOREST COVER in %
UDZIAŁ POWIERZCHNI GRUNTÓW LEŚNYCH W POWIERZCHNI LĄDOWEJ WOJEWÓDZTWA W %	31,4	31,7	31,7	31,8	SHARE OF FOREST LAND IN LAND AREA OF THE VOIVODSHIP IN %

a Dotyczy także gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a It also concerning gminas which are also cities with powiat status.

Uwaga do tablic 25 i 26

Dane opracowano na podstawie wielkoobszarowej inwentaryzacji stanu lasów kraju przeprowadzonej w latach 2013–2017 przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej. Dane zostały przeliczone na powierzchnię lasów poszczególnych kategorii własności podaną przez Główny Urząd Statystyczny według stanu na 31 XII 2016 r.

Note to tables 25 and 26

Data prepared on the large-scale forest inventory in the country conducted in 2013–2017 by the Bureau for Forest Management and Geodesy. Data were converted to forest areas of individual ownership categories specified by Statistics Poland as of 31 Dec 2016.

TABL. 25 (237). POWIERZCHNIA LASÓW
FOREST AREA

A. WEDŁUG WIEKU DRZEWOSTANÓW
BY AGE OF TREE STANDS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem w ha Grand total in ha	W tym – w % ogółem – powierzchnia zalesiona Of which wooded area in % of grand total area								
		razem total	drzewostany tree stands							w klasie odno- wienia ^a i o budo- wie prze- rębowej in renew- al class ^a with a throughfell construc- tion
			w klasie wieku in age group							
			I (1–20 lat years)	II (21–40)	III (41–60)	IV (61–80)	V (81–100)	VI i wyższe and higher (101 lat i więcej years and older)		
OGÓŁEM	621504	95,1	8,5	15,8	29,1	21,0	12,7	7,1	0,9	
TOTAL										
w tym: of which:										
W zarządzie Lasów Państwowych Managed by the State Forest	380581	96,7	9,0	16,0	25,9	19,8	15,6	9,1	1,3	
Lasy prywatne	203429	92,3	8,0	16,7	35,6	23,2	7,4	1,1	0,3	
Private forests										

B. WEDŁUG GATUNKÓW PANUJĄCYCH (przeważających) W DRZEWOSTANIE
BY DOMINANT SPECIES IN THE TREE STANDS

GATUNKI DRZEW	Ogółem Total		W tym Of which		SPECIES OF TREES
			w zarządzie Lasów Państwowych of which managed by the State Forests	lasy prywatne private forests	
	w ha	in ha	w odsetkach	in percent	
OGÓŁEM	621504	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Drzewa iglaste	419610	67,4	71,9	62,3	Coniferous trees
w tym:					of which:
sosna	346351	55,6	57,9	55,0	pine
świerk	69628	11,2	13,3	6,7	spruce
Drzewa liściaste	201894	32,6	28,1	37,7	Broadleaved trees
w tym:					of which:
dąb	40590	6,5	8,4	3,9	oak
grab	14693	2,4	2,7	1,3	hornbeam
brzoza	53885	8,7	6,9	12,6	birch
olsza	70602	11,4	8,5	15,6	alder
osika	8077	1,3	0,5	2,9	aspen

^a Łącznie z klasą do odnowienia.

Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych.

a Including regeneration class.

SOURCE: data of the Directorate General of the State Forests.

TABL. 26 (238). **ZASOBY DRZEWNE NA PNIU**
 GROWING STOCK OF STANDING WOOD
 A. WEDŁUG WIEKU DRZEWOSTANÓW
 BY AGE OF TREE STANDS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem grubizna brutto ^a w tys. m ³ Gross ^a grand total timber in thous. m ³	W tym – w % ogółem – na powierzchni zalesionej Of which in wooded area in % of grand total area								
		razem total	drzewostany tree stands						w klasie odnowienia ^c i o budowie przebiegowej in renew- al class ^c with a throughfell construc- tion	prze- stoje ^b hold- over trees ^b
			w klasie wieku in age group					VI i wyższe and high- er (101 lat i więcej years and older)		
			I (1–20 lat years)	II (21–40)	III (41–60)	IV (61–80)	V (81–100)			
OGÓŁEM	179406,8	99,7	0,9	9,6	30,7	25,9	18,4	12,2	0,7	1,3
TOTAL										
w tym: of which:										
W zarządzie Lasów Państwowych	114616,1	99,8	0,7	9,6	26,0	23,5	22,6	15,1	1,1	1,2
Managed by the State Forest										
Lasy prywatne	52534,8	99,5	1,4	10,4	42,9	31,6	10,5	1,5	0,1	1,1
Private forests										

B. WEDŁUG GATUNKÓW PANUJĄCYCH (przeważających) W DRZEWOSTANIE
 BY DOMINANT SPECIES IN THE TREE STANDS

GATUNKI DRZEW	Ogółem grubizna brutto ^a Gross ^a total timber		W tym Of which		SPECIES OF TREES
			w zarządzie Lasów Państwowych of which managed by the State Forests	lasy prywatne private forests	
	w tys. m ³ in thous. m ³	w odsetkach in percent			
OGÓŁEM	179406,8	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Drzewa iglaste	132759,4	73,9	77,9	68,5	Coniferous trees
w tym:					of which:
sosna	111728,2	62,2	64,0	62,7	pine
świerk	20281,2	11,3	13,5	5,2	spruce
Drzewa liściaste	46647,5	26,1	22,1	31,5	Broadleaved trees
w tym:					of which:
dąb	7991,4	4,5	6,0	1,6	oak
grab	3844,5	2,1	2,5	0,7	hornbeam
brzoza	11413,4	6,4	5,2	9,0	birch
olsza	18965,7	10,6	7,4	16,2	alder
osika	2309,1	1,3	0,4	3,1	aspens

a W korze. b Drzewa niewycięte w terminie przewidzianym koleją rębności. c Łącznie z klasą do odnowienia.
 Źródło: dane Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych.

a Overbark. b Trees not felled in the assumed throughfell order. c Including regeneration class.
 Source: data of the Directorate General of the State Forests.

TABLE 27 (239). **ODNOWIENIA, ZALESIENIA I INNE PRACE HODOWLANE**
RENEWALS, AFFORESTATION AND OTHER FOREST BREEDING WORK

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017				SPECIFICATION
				ogółem grand total	lasy publiczne public forests		lasy prywat- ne ^a private forests ^a	
					razem total	w tym własność Skarbu Państwa of which owned by the State Treasury		
w ha in ha								
Powierzchnia produkcyj- na szkółek leśnych (stan w dniu 31 XII) ...	121	96	94	94	94	94	.	Production area of forest nurseries (as of 31 Dec)
Odnowienia i zalesienia	2221	2516	2555	2662	2356	2354	307	Renewals and affor- estation
odnowienia	1862	2313	2421	2513	2332	2332	181	renewals
sztuczne	1794	2199	2331	2396	2284	2284	112	artificial
zrębów ^b	1750	2183	2245	2344	2275	2275	70	felling sites ^b
halizn i płazowin	44	16	85	52	9	9	43	blanks and irre- regularly stocked open stands
naturalne	68	114	90	117	48	48	69	natural
zalesienia ^c	359	203	134	150	24	22	125	afforestation ^c
Poprawki i uzupełnienia ^d	121	225	176	166	153	153	13	Corrections and supplements ^d
Pielęgnowanie ^e	10792	12502	12032	12343	11653	11651	690	Tending ^e
w tym:								of which:
upraw ^f	7598	9271	9346	9643	8953	8951	690	crops ^f
młodników	3169	3197	2678	2700	2700	2700	.	greenwoods
wprowadzanie pod- szytów ^g	25	2	1	-	-	-	.	introduction of under- growth ^g
Melioracje	2028	2563	2501	2681	2681	2681	.	Drainage

a Dane szacunkowe. b Łącznie z odnowieniami pod osłoną drzewostanów. c Użytków rolnych i nieużytków przeznaczonych do zalesienia w planie zagospodarowania przestrzennego. d Dodatkowe wprowadzanie sadzonek w uprawach i młodnikach, w powstałych lukach i przerzedzeniach. e Prace hodowlane związane z pielęgnowaniem gleby i drzewostanu w wieku do 20 lat. f W lasach prywatnych i gminnych łącznie z pielęgnowaniem młodników. g Sadzenie krzewów lub drzew stałe znajdujących się w dolnej warstwie drzewostanu, spełniających rolę pielęgnacyjną.

a Estimated data. b Including renewals protected by tree stands. c Agricultural land and wasteland designated for afforestation in land development plan. d Additional introduction of seedlings into crops and greenwoods as well as into gaps and thinnings. e Forest breeding work connected with tending soils and tree stands aged up to 20 years. f In private and gmina-owned forests including tending greenwoods. g Planting bushes or trees remaining in lower layers of a tree stand and serving a tending role.

TABL. 28 (240). **POZYSKANIE DREWNA^a**
 REMOVALS^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017				SPECIFICATION
				ogółem grand total	lasy publiczne public forests		lasy pry- watne private forests	
					razem total	w tym własność Skarbu Państwa of which owned by the State Treasury		
O G Ó Ł E M w dam³	1846,9	2107,5	2184,8	2261,1	2130,8	2130,5	130,3	T O T A L in dam³
Grubizna	1771,7	2015,1	2102,5	2186,9	2056,5	2056,2	130,3	Timber
Grubizna iglasta	1381,5	1607,9	1764,4	1844,8	1742,0	1741,8	102,8	Coniferous
w tym drewno:								of which:
wielkowymiarowe	587,0	721,6	817,1	832,4	785,3	785,1	47,1	large-size wood
średniowymiarowe do przerobu przemysłowego	729,2	779,3	854,5	905,4	872,4	872,4	33,0	medium-size wood for industrial uses
Grubizna liściasta	390,1	407,2	338,1	342,1	314,5	314,4	27,6	Non-coniferous
w tym drewno:								of which:
wielkowymiarowe	108,7	107,5	89,7	85,4	76,9	76,8	8,6	large-size wood
średniowymiarowe do przerobu przemysłowego	236,9	234,5	191,5	197,4	189,1	189,1	8,3	medium-size wood for industrial uses
Drewno małowymia- rowe^b	75,2	92,4	82,3	74,3	74,3	74,3	.	Slash^b
Do przerobu przemy- słowego	10,3	5,0	2,7	2,0	2,0	2,0	.	For industrial uses
Opałowe	64,9	87,4	79,7	72,3	72,3	72,3	.	For fuel
GRUBIZNA NA 100 ha POWIERZCHNI LASÓW w m³	287,5	324,5	338,3	351,5	491,4	493,3	64,0	TIMBER PER 100 ha OF FOREST AREA in m³

a Bez pozyskania drewna (grubizny) z zadrzewień. b Wyłącznie w lasach publicznych.

U w a g a. W prezentowanych latach w województwie nie pozyskano karpiny.

a Excluding removals (timber) from plantings. b Exclusively in public forests.

N o t e. In presented years in the voivodship the stump wood wasn't gained.

TABL. 29 (241). **ZADRZEWIENIA I POZYSKANIE DREWNA Z ZADRZEWIŃ**
PLANTINGS AND REMOVALS FROM PLANTINGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym na gruntach prywat- nych of which on private land	
Sadzenie w szt.: drzew	18136	13576	15474	6009	1989	Planting in units of: trees bushes
krzewów	16989	33367	1798	4859	538	
Pozyskanie drewna (grubizny) ^a w m ³	39019	61558	56431	37780	18057	Removals (timber) ^a in m ³
grubizna iglasta	4099	12044	13288	13075	5465	coniferous
w tym drewno wielko- wymiarowe ogólnego przeznaczenia	2024	6028	6983	6705	3006	of which large-size gen- eral purpose wood
grubizna liściasta	34920	49514	43143	24705	12592	non-coniferous
w tym drewno wielko- wymiarowe ogólnego przeznaczenia	10879	15098	15935	8565	4407	of which large-size gen- eral purpose wood

a Dane szacunkowe.

a Estimated data.

TABL. 30 (242). **POŻARY W LASACH^a**
FOREST FIRES^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Pożary	122	475	135	63	Number of fires
w tym: podpalenia	47	141	60	27	of which: arsons
nieostrożność dorosłych	46	177	40	19	negligence of adults
Powierzchnia lasów dotkniętych pożarami w ha	298,5	552,4	230,4	3,6	Area of forest burned in ha
w tym: podpalenia	7,0	64,0	11,1	1,1	of which: arsons
nieostrożność dorosłych	15,7	95,9	5,3	1,7	negligence of adults
Przeciętna powierzchnia lasu objęta jednym pożarem w ha ...	2,45	1,16	1,71	0,06	Average forest areas burned by fire in ha

a Od 2010 r. łącznie z pożarami ugaszonymi bez udziału jednostek straży pożarnej.

Ź r ó d ł o: dane z Krajowego Systemu Informacji o Pożarach Lasów prowadzonego przez Instytut Badawczy Leśnictwa.

a Since 2010 including fires extinguished without the participation of fire service units.

S o u r c e: data of the National Forest Fire Information System held by the Forest Research Institute.

Uwagi ogólne

Przemysł

1. Informacje w zakresie **przemysłu** dotyczą podmiotów gospodarczych zaliczonych zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności – PKD 2007 do sekcji: „Górnictwo i wydobywanie”, „Przetwórstwo przemysłowe”, „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” oraz „Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją”.

W tabl. 3 dane o produkcji wyrobów dotyczą podmiotów produkujących wyroby przemysłowe, niezależnie od rodzaju prowadzonej działalności sklasyfikowanej według PKD 2007.

2. Dane opracowano **metodą przedsiębiorstw**, z wyjątkiem informacji o ilości produkcji wyrobów, które opracowano metodą zakładową, tj. według rzeczywistej lokalizacji produkcji, a nie według miejsca siedziby przedsiębiorstwa. Definicję metody przedsiębiorstw podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 5 na str. 23.

3. Przedstawione w tabl. 3 wyroby prezentuje się zgodnie z Polską Klasyfikacją Wyrobów i Usług – PKWiU 2015 obowiązującą od 1 I 2016 r. oraz nomenklaturą PRODPOL (stosowaną w badaniach produkcji wyrobów przemysłowych) zharmonizowaną z Listą PRODCOM i rekomendowaną przez Eurostat do badań produktowych w krajach członkowskich UE. W niektórych przypadkach wyroby prezentuje się według dodatkowych grupowań, stanowiących sumę niektórych pozycji PKWiU/PRODPOL. Wprowadzenie tej klasyfikacji, w miejsce PKWiU 2008 obowiązującej do 31 XII 2015 r., nie wpłynęło na dotąd publikowane dane.

Ponadto w niektórych wyrobach zastosowano również skrócone nazwy.

4. **Produkcja sprzedana** dotyczy całokształtu działalności podmiotu gospodarczego, tj. zarówno działalności przemysłowej, jak i nieprzemysłowej.

Produkcja sprzedana przemysłu obejmuje:

1) wartość sprzedanych wyrobów gotowych (niezależnie od tego, czy otrzymano za nie należne opłaty), półfabrykatów i części własnej produkcji;

General notes

Industry

1. Information within the scope of **industry** concerns economic entities included, in accordance with NACE Rev. 2, in the sections: "Mining and quarrying", "Manufacturing", "Electricity, gas, steam and air conditioning supply" and "Water supply; sewerage, waste management and remediation activities".

Data in table 3 show industrial products manufactured by entities, irrespective of their kind of activity as classified according to NACE Rev.2.

2. Data were compiled using the **enterprise method**, excluding information concerning the quantity of production of products, which was compiled using the company method, i.e. by real location of production, not by the seat of enterprise. The definition of the enterprise method is presented in the general notes to the Yearbook, item 5 on page 23.

3. Products in table 3 are presented according to the Polish Classification of Goods and Services PKWiU 2015 used since 1 Jan 2016 and PRODPOL nomenclature (used in surveys of manufacturing industrial products) which is harmonised with PRODCOM List, recommended by the Eurostat for product surveys in EU member states. In some cases products are presented according to additional groupings, comprising the sum of some PKWiU/PRODPOL headings. Introduction of this classification, instead of PKWiU 2008, binding until 31 Dec 2015, has not influenced the data published up to now.

Moreover, abbreviated names were used for some products.

4. **Sold production** concerns the total activity of an economic entity, i.e. both industrial and non-industrial production.

Sold production of industry includes:

1) the value of finished products sold (regardless of whether payments due were received for them), semi-finished products and parts of own production;

- 2) wartość robót i usług świadczonych odpłatnie, tj. zarówno przemysłowych, jak i nieprzemysłowych;
- 3) zryczałtowaną odpłatność agenta w przypadku zawarcia umowy na warunkach zlecenia lub pełne przychody agenta w przypadku zawarcia umowy agencyjnej;
- 4) wartość produktów w formie rozliczeń w naturze;
- 5) produkty przeznaczone na powiększenie wartości własnych środków trwałych.

Produkcję sprzedaną przemysłu prezentuje się w cenach bazowych. Definicję **ceny bazowej** podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 9 na str. 24.

Jako **ceny stałe** przyjęto:

- ceny stałe 2010 r. (średnie ceny bieżące 2010 r.) dla lat 2011–2015,
- ceny stałe 2015 r. (średnie ceny bieżące 2015 r.) od 2016 r.

5. W danych dotyczących produkcji uwzględniono wartość pracy nakładczej.

Praca nakładcza w przemyśle jest to zarobkowe wykonywanie przez osoby fizyczne – na zlecenie i na rachunek podmiotów gospodarczych (nakładców) – czynności polegających na wytwarzaniu wyrobów lub ich części z materiałów powierzonych przez nakładców oraz z surowców własnych lokalnego pochodzenia, np. słoma, wiklina, trzcina, glina, a także na wykończaniu, uszlachetnianiu, naprawie i konserwacji wyrobów lub ich części oraz świadczeniu innych usług zleconych przez nakładców.

6. Dane dotyczące **zatrudnienia w przemyśle** obejmują zatrudnionych na podstawie stosunku pracy.

Do zatrudnionych w przemyśle nie zaliczono:

- 1) uczniów, którzy zawarli z zakładem pracy umowę o pracę w celu przygotowania zawodowego;
- 2) agentów;
- 3) osób wykonujących pracę nakładczą.

Dane dotyczące **przeciętnego zatrudnienia i przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń** wykazano w przeliczeniu niepełnozatrudnionych na pełnozatrudnionych i obejmują podmioty gospodarcze łącznie z jednostkami budżetowymi.

- 2) the value of paid work and services rendered, i.e. both industrial and non-industrial;
- 3) flat agent's fee in case of concluding an agreement on commission terms and full agent's fee in case of concluding an agency agreement;
- 4) the value of products in the form of settlements in kind;
- 5) products designated for increasing the value of own fixed assets.

Sold production of industry is presented in basic prices. The definition of **basic price** is given in the general notes to the Yearbook, item 9 on page 24.

Constant prices were adopted as follows:

- 2010 constant prices (2010 average current prices) for 2011–2015,
- 2015 constant prices (2015 average current prices) since 2016 r.

5. In data concerning production, the value of outwork is included.

Outwork in industry is the paid execution by natural persons – on the order and for the benefit of economic entities (outwork employers) – of activities consisting in the manufacture of products or their parts from materials supplied by the outwork employers as well as from raw materials of local origin, e.g. straw, wicker, reed, clay, and in finishing, refining, repairing and conserving products or their parts as well as in the rendering of other services ordered by the outwork employers.

6. Data concerning **paid employment in industry** include employees hired on the basis of an employment contract.

Employees in industry do not include:

- 1) apprentices, who concluded a labour contract with an employer for the purpose of vocational training;
- 2) agents;
- 3) outworkers.

Data concerning **average paid employment and average monthly wages and salaries** are given after converting part-time paid employees into full-time paid employees and include economic entities including budgetary entities.

Budownictwo

1. Informacje w dziale dotyczą działalności podmiotów gospodarczych zaliczonych zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności – PKD 2007 do sekcji „Budownictwo”.

Przez **podmioty budowlane** rozumie się podmioty gospodarcze zaliczane do sekcji „Budownictwo”.

Construction

1. Information in the chapter concerns activities of economic entities included, in accordance with NACE Rev. 2, in the section “Construction”.

The term **construction entities** is understood as economic entities included in the section “Construction”.

2. Dane według działów PKD 2007 opracowano **metodą przedsiębiorstw**. Definicję metody przedsiębiorstw podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust. 5 na str. 23.

3. **Produkcja budowlano-montażowa** dotyczy działalności zrealizowanej na terenie kraju i obejmuje roboty budowlane o charakterze inwestycyjnym, remontowym i konserwacyjnym oraz budownictwo tymczasowe na placach budów – wykonane siłami własnymi systemem zleceńowym (tj. na rzecz obcych zleceniodawców) przez podmioty budowlane na rzecz obcych zleceniodawców.

4. Produkcję sprzedaną budownictwa prezentuje się w cenach bazowych, przy czym w przypadku produkcji budowlano-montażowej nie występują dotacje do produktów oraz podatek akcyzowy. Definicję **ceny bazowej** podano w uwagach ogólnych do Rocznika, ust.9 na str. 24.

5. Podziału produkcji budowlano-montażowej według rodzajów obiektów budowlanych oraz podziału budynków oddanych do użytkowania według rodzajów budynków dokonano na podstawie Polskiej Klasyfikacji Obiektów Budowlanych (PKOB).

6. Dane o **budynkach oddanych do użytkowania** (przez wszystkich inwestorów) dotyczą:

- w zakresie liczby budynków – budynków nowo wybudowanych,
- w zakresie kubatury budynków – budynków nowo wybudowanych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

7. Dane o **przeciętnym zatrudnieniu i przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniu** obejmują podmioty gospodarcze łącznie z jednostkami budżetowymi. Dotyczą pracowników najemnych, tj. osób zatrudnionych na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie lub wybór) i obejmują pracowników pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych – na terenie kraju – w przeliczeniu na pełnozatrudnionych.

2. Data by NACE Rev. 2 divisions were compiled using the **enterprise method**. The definition of the enterprise method is presented in the general notes to the Yearbook, item 5 on page 23.

3. **Construction and assembly production** concerns activity realized within the country and includes construction work with an investment, restoration and conservation character as well as temporary construction on construction sites – realized by construction entities on the basis of the contract system (i.e. for outside clients).

4. Sold production of construction is presented in basic prices, while in the case of construction and assembly production – subsidies for products as well as excise tax do not occur. The definition of **basic price** is given in the general notes to the Yearbook, item 9 on page 24.

5. The division of construction and assembly production by type of construction as well as the division of buildings completed by type of buildings was made on the basis of the Polish Classification of Types of Constructions (PKOB).

6. Data on **buildings completed** (by all investors) concern:

- within the scope of the number of buildings – newly built buildings,
- within the scope of the cubic volume of buildings – newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

7. Data regarding **average paid employment and average monthly wages and salaries** include economic entities including budgetary entities. They concern hired employees, i.e. persons employed on the basis of an employment contract (labour contract, call, appointment or election) and include full- and part-time paid employees, within the country, converted into full-time paid employees.

Przemysł Industry

TABL. 1 (243). **PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU^a**
SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY^a

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017		
	w mln zł		in mln zł		w odsetkach in percent	2016 = 100 (ceny stałe) (constant prices)
	ceny bieżące		current prices			
O G Ó Ł E M	15291,7	20239,3	21123,7	25410,1	100,0	112,1
TOTAL						
sektor publiczny	541,1	609,5	661,0	698,5	2,7	x
public sector						
sektor prywatny	14750,6	19629,8	20462,6	24711,6	97,3	x
private sector						
Górnictwo i wydobywanie	220,2	324,5	#	442,5	1,7	131,4
Mining and quarrying						
Przetwórstwo przemysłowe	14219,1	19118,3	19975,4	24055,7	94,7	111,8
Manufacturing						
w tym: of which:						
Produkcja artykułów spożywczych	8007,0	11036,1	11649,2	14343,1	56,4	107,0
Manufacture of food products						
Produkcja napojów	#	35,3	34,1	33,2	0,1	100,1
Manufacture of beverages						
Produkcja wyrobów tekstylnych	123,0	147,9	159,9	169,9	0,7	105,6
Manufacture of textiles						
Produkcja odzieży	115,8	140,2	161,4	172,0	0,7	105,3
Manufacture of wearing apparel						
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ	1239,7	1524,4	1188,2	1479,0	5,8	130,1
Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ						
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	80,1	361,1	406,9	607,8	2,4	149,4
Manufacture of paper and paper products						
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	165,9	249,3	283,1	308,5	1,2	108,9
Printing and reproduction of recorded media						
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicz- nych	75,8	130,1	153,2	169,4	0,7	118,2
Manufacture of chemicals and chemical products						
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	1035,6	1381,0	1701,8	1799,5	7,1	107,8
Manufacture of rubber and plastic products						
Produkcja wyrobów z pozostałych mineral- nych surowców niemetalicznych	302,3	410,8	408,6	461,2	1,8	117,2
Manufacture of other non-metallic mineral products						
Produkcja wyrobów z metali ^Δ	452,9	596,4	676,4	727,6	2,9	105,6
Manufacture of metal products ^Δ						
Produkcja komputerów, wyrobów elektro- nicznych i optycznych	66,6	53,9	55,3	68,3	0,3	123,8
Manufacture of computer, electronic and optical products						
Produkcja urządzeń elektrycznych	#	412,8	390,6	418,1	1,6	115,0
Manufacture of machinery and equipment						
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ	683,7	1161,5	1079,8	1324,4	5,2	122,5
Manufacture of machinery and equipment n.e.c.						

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 1 (243). **PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU^a (dok.)**
SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017		
	w mln zł		in mln zł	w odsetkach in percent		2016 = 100 (ceny stałe) (constant prices)
	ceny bieżące		current prices			
Przetwórstwo przemysłowe (dok.) Manufacturing (cont.)						
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	92,2	180,1	236,3	326,8	1,3	142,7
Manufacture of other transport equipment						
Produkcja mebli	217,9	453,5	529,6	595,8	2,3	111,2
Manufacture of furniture						
Pozostała produkcja wyrobów	109,8	218,5	145,7	143,1	0,6	107,3
Other manufacturing						
Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	70,3	102,0	93,1	117,1	0,5	123,4
Repair and installation of machinery and equipment						
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ	517,4	310,4	#	320,9	1,3	108,2
Electricity, gas, steam and air conditioning supply						
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^Δ	334,9	486,2	517,1	591,0	2,3	113,5
Water supply; sewerage, waste management and remediation activities						
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	20,3	52,0	49,7	57,1	0,2	114,5
Water collection, treatment and supply						
Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	173,2	199,6	209,8	217,4	0,9	102,7
Sewerage						
Gospodarka odpadami; odzysk surowców ^Δ	141,4	234,6	257,7	316,5	1,2	122,0
Waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery						

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 2 (244). **PRODUKCJA SPRZEDANA PRZEMYSŁU WEDŁUG LICZBY ZATRUDNIONYCH W PODMIOTACH GOSPODARCZYCH W PRZEMYSŁE^Δ (ceny bieżące)**
SOLD PRODUCTION OF INDUSTRY BY NUMBER OF PAID EMPLOYEES IN ECONOMIC ENTITIES IN INDUSTRY^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł		in mln zł		
O G Ó Ł E M	15291,7	20239,3	21123,6	25410,1	T O T A L
podmioty o liczbie zatrudnionych:					entities with following number of paid employees:
49 i mniej	1947,2	2757,7	2736,0	2964,3	49 and less
50–249	3818,7	5412,7	5443,6	6398,2	50–249
250–499	2776,9	2365,5	2351,0	3142,7	250–499
500–999	1897,1	2966,4	3524,0	3517,1	500–999
1000 i więcej	4851,7	6737,0	7069,0	9387,8	1000 and more

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABLE 3 (245). **PRODUKCJA WYBRANYCH WYROBÓW^a**
PRODUCTION OF SELECTED PRODUCTS^a

Wyroby	2010	2015	2016	2017		Products
				ogółem total	udział w kraju w % share in country in %	
Świeże lub chłodzone mięso wołowe i cielęce w tys. t ...	31,5	30,4	26,0	24,8	4,3	Fresh or chilled beef and veal meat in thous. t
Produkty uboju ^b trzody chlewnej wliczane do wydajności poubojowej w tys. t ..	21,2	7,5	6,7	44,2	3,3	Slaughter pigs products ^b included in post-slaughter capacity in thous. t
Mięso wieprzowe, świeże lub chłodzone w tys. t	46,8	38,7	54,9	61,3	3,8	Fresh or chilled pork meat in thous. t
Wędliny i kielbasy ^c w tys. t	20,4	10,4	9,4	5,9	0,7	Cured meat products and sausages ^c in thous. t
Mleko płynne przetworzone ^d w tys. hl	7573,3	10303,6	10345,0	11048,5	32,2	Processed liquid milk ^d in thous. hl
Masło i pozostałe tłuszcze do smarowania w tys. t	52,8	79,9	81,6	80,5	38,0	Butter and dairy spreads in thous. t
Sery i twarogi w tys. t	193,3	213,5	230,9	230,4	25,9	Cheese and curd in thous. t
Mąka pszenna w tys. t	40,2	44,1	41,6	48,3	2,0	Wheat flour in thous. t
Tarcica iglasta w dam ³	205,7	249,6	233,9	279,8	4,1	Coniferous sawnwood in dam ³
Okna i drzwi z drewna ^e w tys. m ²	118,1	103,0	127,2	149,3	0,8	Wooden windows and doors ^e in thous. m ²
Bloki ścienne z betonu zwykłego w tys. t	93,3	112,9	119,0	152,4	10,1	Ordinary concrete building blocks in thous. t
Masa betonowa prefabrykowana w tys. t	–	1605,2	1565,8	2162,0	4,1	Ready-mixed concrete in thous. t
Maszyny dla rolnictwa i leśnictwa w tys. t	5,7	7,6	5,6	6,7	10,4	Machinery and equipment for agriculture and forestry in thous. t

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Obejmują mięso, tłuszcze, podroby oraz części niejadalne (odpady); ubój przemysłowy; w wadze poubojowej ciepłej. c Bez drobiowych. d Łącznie z mlekiem przetrutowym do dalszej produkcji. e Łącznie z ich ościeżnicami i progami.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons. b Including meat, fats, offal and animal parts unfit for human consumption; industrial slaughter; in post-slaughter warm weight. c Excluding cured poultry meat. d Including milk for further processing. e Including their frames and thresholds.

TABLE 4 (246). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE W PRZEMYSŁE^a**
AVERAGE PAID EMPLOYMENT IN INDUSTRY^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	46698	48251	50037	52137	TOTAL
sektor publiczny	4452	3778	3804	3827	public sector
sektor prywatny	42246	44473	46234	48310	private sector
Górnictwo i wydobywanie	694	515	507	620	Mining and quarrying

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

TABL. 4 (246). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE W PRZEMYSŁE^a (dok.)**
 AVERAGE PAID EMPLOYMENT IN INDUSTRY^a (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Przetwórstwo przemysłowe	41472	43372	45180	47077	Manufacturing
w tym:					of which:
Produkcja artykułów spożywczych	13482	13550	13999	14261	Manufacture of food products
Produkcja napojów	462	134	124	135	Manufacture of beverages
Produkcja wyrobów tekstylnych	992	668	733	718	Manufacture of textiles
Produkcja odzieży	1609	1548	1574	1588	Manufacture of wearing apparel
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ	3520	3496	3340	3647	Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	541	811	833	1025	Manufacture of paper and paper products
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	944	891	1050	1076	Printing and reproduction of recorded media
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	335	405	437	464	Manufacture of chemicals and chemical products
Produkcja wyrobów z gumy i two- rzyw sztucznych	4390	4455	4903	5068	Manufacture of rubber and plastic products
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców nieme- talicznych	1394	1446	1495	1492	Manufacture of other non-metallic mineral products
Produkcja wyrobów z metali ^Δ	2556	2927	3360	3129	Manufacture of metal products ^Δ
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	338	377	370	412	Manufacture of computer, electronic and optical products
Produkcja urządzeń elektrycznych	1393	706	478	791	Manufacture of electrical equipment
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ	4039	5362	5187	5294	Manufacture of machinery and equipment n.e.c.
Produkcja pojazdów samochod- owych, przyczep i naczep ^Δ	903	783	770	881	Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	783	1010	1242	1542	Manufacture of other transport equipment
Produkcja mebli	1622	2284	2495	2699	Manufacture of furniture
Pozostała produkcja wyrobów	736	951	818	807	Other manufacturing
Naprawa, konserwacja i instalowa- nie maszyn i urządzeń	537	584	591	566	Repair and installation of machinery and equipment
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ ...	1688	1305	1252	1216	Electricity, gas, steam and air conditioning supply
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekulty- wacja^Δ	2844	3059	3098	3224	Water supply; sewerage, waste management and remedia- tion activities
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	846	740	746	753	Water collection, treatment and supply
Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	1156	1139	1113	1132	Sewerage
Gospodarka odpadami; odzysk surowców ^Δ	842	1180	1239	1338	Waste collection, treatment and disposal activities; materials recovery

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.
 a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

TABL. 5 (247). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO W PRZEMYSŁE^a**
AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES IN INDUSTRY^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w zł in zł				
O G Ó Ł E M	2727,45	3423,18	3545,39	3899,10	T O T A L
sektor publiczny	3195,15	3889,26	4056,27	4223,61	public sector
sektor prywatny	2678,17	3383,59	3503,28	3873,39	private sector
Górnictwo i wydobywanie	3397,09	3716,17	4242,69	4232,19	Mining and quarrying
Przetwórstwo przemysłowe	2643,67	3380,94	3495,34	3870,15	Manufacturing
w tym:					of which:
Produkcja artykułów spożywczych	2640,11	3580,27	3764,74	4277,76	Manufacture of food products
Produkcja napojów	4834,42	2791,79	2808,60	2836,67	Manufacture of beverages
Produkcja wyrobów tekstylnych	2247,15	3061,50	2931,90	3248,83	Manufacture of textiles
Produkcja odzieży	1622,50	2297,36	2554,33	2679,62	Manufacture of wearing apparel
Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i wikliny ^Δ	2613,10	3465,59	3275,89	3572,24	Manufacture of products of wood, cork, straw and wicker ^Δ
Produkcja papieru i wyrobów z papieru	1974,95	3378,89	3713,48	4358,02	Manufacture of paper and paper products
Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	2558,77	3013,60	2974,24	3208,91	Printing and reproduction of recorded media
Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	2342,36	3364,84	3710,26	4247,65	Manufacture of chemicals and chemical products
Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	2420,98	3071,72	3294,00	3683,89	Manufacture of rubber and plastic products
Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców nieme- talicznych	2520,36	2890,57	3045,83	3321,94	Manufacture of other non-metallic mineral products
Produkcja wyrobów z metali ^Δ	2648,85	3087,46	3056,19	3457,25	Manufacture of metal products ^Δ
Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	2701,90	3114,66	3341,40	3636,65	Manufacture of computer, electronic and optical products
Produkcja urządzeń elektrycznych	2476,39	3450,33	3616,33	3673,66	Manufacture of electrical equipment
Produkcja maszyn i urządzeń ^Δ	3107,77	3786,83	3845,42	4322,59	Manufacture of machinery and equipment n.e.c.
Produkcja pojazdów samocho- dowych, przyczep i naczep ^Δ	2454,77	3124,18	3265,62	3309,28	Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers
Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	2535,74	3347,76	3632,35	3822,08	Manufacture of other transport equipment
Produkcja mebli	2114,25	2677,09	2903,79	3020,09	Manufacture of furniture
Pozostała produkcja wyrobów	2485,54	3542,23	4014,39	4284,36	Other manufacturing
Naprawa, konserwacja i instalowa- nie maszyn i urządzeń	3528,32	3836,43	3709,60	3992,98	Repair and installation of machinery and equipment
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę^Δ ...	4098,94	4426,66	4653,27	4784,05	Electricity, gas, steam and air conditioning supply
Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja^Δ	2971,76	3544,67	3713,47	3923,99	Water supply; sewerage, waste management and remedia- tion activities
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	2667,79	3237,05	3403,14	3573,00	Water collection, treatment and supply
Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków	3315,00	3969,16	4128,36	4346,92	Sewerage
Gospodarka odpadami; odzysk surowców ^Δ	2805,92	3327,858	3527,63	3766,65	Waste collection, treatment and; disposal activities; materials recovery

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

Budownictwo

Construction

TABL. 6 (248). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a (ceny bieżące)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2017	
	w mln zł		in mln zł	w odsetkach in percent	
O G Ó Ł E M T O T A L	4926,6	4203,4	3628,8^b	4905,7	100,0
W tym podmioty o liczbie pracujących powyżej 9 osób Of which entities employing more than 9 persons	2108,3	2222,8	1933,2	2404,1	49,0
budowa budynków ^Δ construction of buildings	927,4	844,7	846,6	1017,8	20,7
budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^Δ civil engineering works	670,3	617,1	453,5	604,5	12,3
roboty budowlane specjalistyczne specialized construction activities	510,6	761,0	633,1	781,8	15,9

a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa podlaskiego, siłami własnymi (bez podwykonawców). b Daną skorygowano w stosunku do opublikowanej w poprzedniej edycji Rocznika.

a Realized by enterprises which have a seat of board in the Podlaskie Voivodship without subcontractors participation. b Data has been corrected in relation to the data published in the previous edition of the Yearbook.

TABL. 7 (249). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a WEDŁUG RODZAJÓW OBIEKTÓW
BUDOWLANYCH (ceny bieżące)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a BY TYPE OF CONSTRUCTIONS
(current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Roboty o charakterze inwestycyjnym Works with an investment character	Roboty o charakterze remontowym Works with a renovation (restoration) character	SPECIFICATION	
		w mln zł	in mln zł		
O G Ó Ł E M T O T A L	2010 2015 2016 2017	2108,3 2222,8 1933,2 2404,1	1611,3 1828,1 1559,9 1987,4	497,0 394,8 373,2 416,7	
Budynki	1386,4	1184,6	201,8	Buildings	
Budynki mieszkalne	776,4	705,6	70,8	Residential buildings	
budynki mieszkalne jednorodzinne	118,1	#	#	one-dwelling buildings	
budynki o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe	648,8	629,8	19,0	two- and multi-dwelling buildings	
budynki zbiorowego zamieszkania	9,5	#	#	residences for communities	

a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa podlaskiego, siłami własnymi (bez podwykonawców); dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Realized by enterprises which have a seat of board in the Podlaskie Voivodship without subcontractors participation; data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 7 (249). **PRODUKCJA BUDOWLANO-MONTAŻOWA^a WEDŁUG RODZAJÓW OBIEKTÓW BUDOWLANYCH (dok.)**
CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a BY TYPE OF CONSTRUCTIONS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem Total	Roboty o charakterze inwestycyjnym	Roboty o charakterze remontowym	SPECIFICATION
		Works with an investment character	Works with a renovation (restoration) character	
		w mln zł	in mln zł	
Budynki (dok.)				Buildings (cont.)
Budynki niemieszkalne	610,0	479,0	131,0	Non-residential buildings
hotele i budynki zakwaterowania turystycznego	14,2	7,4	6,8	hotels and similar buildings
budynki biurowe	38,7	27,0	11,7	office buildings
budynki handlowo-usługowe	118,3	87,9	30,4	wholesale and retail trade buildings
budynki transportu i łączności	7,2	3,7	3,4	transport and communication buildings
budynki przemysłowe i magazy- nowe	278,8	229,1	49,8	industrial buildings and ware- houses
ogólnodostępne obiekty kulturalne, budynki o charakterze eduka- cyjnym, budynki szpitali i zakła- dów opieki medycznej oraz budynki kultury fizycznej	102,5	79,8	22,7	public entertainment, education, hospital or institutional care buildings
pozostałe budynki niemieszkalne	50,4	44,2	6,2	other non-residential buildings
Obiekty inżynierii lądowej i wodnej	1017,7	802,8	214,9	Civil engineering works
Infrastruktura transportu	667,9	541,8	126,1	Transport infrastructure
w tym:				of which:
autostrady, drogi ekspresowe, ulice i drogi pozostałe	654,0	538,7	115,3	highways, streets and roads
Rurociągi, linie telekomunikacyjne i elektroenergetyczne	323,4	237,1	86,3	Pipelines, communication and electricity lines
rurociągi i linie telekomunikacyjne oraz linie elektroenergetyczne przesyłowe	193,8	126,0	67,8	long-distance pipelines, com- munication and electricity power lines
rurociągi sieci rozdzielczej i linie kablowe rozdzielcze	129,6	111,0	18,6	local pipelines and cables
Kompleksowe budowle na terenach przemysłowych oraz obiekty inży- nierii lądowej i wodnej pozostałe	26,4	23,9	2,5	Complex constructions on industrial sites and other civil engineering works

^a Wykonana przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa podlaskiego, siłami własnymi (bez podwykonawców); dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^a Realized by enterprises which have a seat of board in the Podlaskie Voivodship without subcontractors participation; data concern economic entities employing more than 9 persons.

TABL. 8 (250). **BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA**
BUILDINGS COMPLETED

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Budynki^a	2870	3245	3289	3427	Buildings^a
w tym budynki mieszkalne jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe ^b	1987	2323	2355	2497	of which one-dwelling as well as two- and multi- dwelling residential buildings ^b
miasta	1247	1147	1160	1200	urban areas
wieś	1623	2098	2129	2227	rural areas
W tym budynki indywidualne ^c	2574	2909	2907	2980	Of which private buildings ^c
miasta	992	891	867	848	urban areas
wieś	1582	2018	2040	2132	rural areas
w tym:					of which:
mieszkalne jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe ^b	1813	2131	2125	2195	one-dwelling as well as two- and multi-dwelling residential buildings ^b
niemieszkalne	759	776	781	784	non-residential
w tym gospodarstw rolnych	407	485	520	542	of which farm buildings
Kubatura^d w dam³	4740,6	6432,3	5746,7	6934,7	Cubic volume^d in dam³
w tym budynki mieszkalne jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe ^b	2025,7	2500,8	2562,4	2734,1	of which one-dwelling as well as two- and multi- dwelling residential buildings ^b
miasta	2445,6	3486,2	3029,5	3422,8	urban areas
wieś	2295,1	2946,1	2717,2	3511,9	rural areas
W tym budynki indywidualne ^c	2672,8	3529,6	3360,9	3871,6	Of which private buildings ^c
miasta	966,7	970,5	892,4	891,7	urban areas
wieś	1706,1	2559,1	2468,5	2979,9	rural areas
w tym:					of which:
mieszkalne jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe ^b	1256,5	1682,2	1676,0	1730,4	one-dwelling as well as two- and multi-dwelling residential buildings ^b
niemieszkalne	1411,3	1836,7	1681,2	2138,3	non-residential
w tym gospodarstw rolnych	790,3	1333,6	1298,7	1715,3	of which farm buildings

a Nowo wybudowane. b Bez domów letnich i domków wypoczynkowych oraz rezydencji wiejskich nieprzystosowanych do stałego zamieszkania (ujętych wyłącznie w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych). c Realizowane przez osoby fizyczne, fundacje, kościoły i związki wyznaniowe, z przeznaczeniem na użytek własny inwestora lub na sprzedaż i wynajem. d Budynków nowo wybudowanych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

a Newly built. b Excluding summer homes and holiday cottages as well as rural residences not adapted for permanent residence (included exclusively in the total number of residential buildings). c Realized by natural persons, foundations, churches and religious associations, designed for the own use of the investor or for sale and rent. d Of newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

TABL. 9 (251). **BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA WEDŁUG RODZAJÓW BUDYNKÓW**
BUILDINGS COMPLETED BY TYPE OF BUILDINGS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	BUDYNKI ^a		BUILDINGS ^a		
Budynki mieszkalne	1989	2326	2356	2498	Residential buildings
Budynki jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe ^b	1987	2323	2355	2497	One-dwelling buildings as well as two- and multi-dwelling buildings ^b
w tym jednorodzinne	1920	2229	2256	2390	of which one-dwelling buildings
Budynki zbiorowego zamieszkania	2	3	1	1	Residences for communities
Budynki niemieszkalne	881	919	933	929	Non-residential buildings
w tym:					of which:
Hotele i budynki zakwaterowania turystycznego	8	15	11	3	Hotels and similar buildings
Budynki biurowe	12	14	8	2	Office buildings
Budynki handlowo-usługowe	137	98	91	68	Wholesale and retail trade buildings
Budynki łączności, dworców i terminali	1	–	–	4	Communication buildings, stations, terminals and associated buildings
Budynki garaży	158	159	151	137	Garage buildings
Budynki przemysłowe	37	35	23	27	Industrial buildings
Zbiorniki, silosy i budynki magazynowe	67	80	100	48	Reservoirs, silos and warehouses
Ogólnodostępne obiekty kulturalne oraz budynki muzeów i bibliotek	9	4	4	2	Public entertainment buildings, museums and libraries
Budynki szkół i instytucji badawczych	8	8	5	3	School, university and research buildings
Budynki szpitali i zakładów opieki medycznej	6	7	3	1	Hospital or institutional care buildings
Budynki kultury fizycznej	16	5	1	–	Sports halls
Budynki gospodarstw rolnych	413	485	523	544	Farm buildings
Budynki przeznaczone do spra- wowania kultu religijnego i czynności religijnych	3	1	3	–	Buildings used as places of wor- ship and for religious activities
	KUBATURA ^c w dam ³		CUBIC VOLUME ^c in dam ³		
Budynki mieszkalne	2030,6	2522,3	2578,2	2737,0	Residential buildings
Budynki jednorodzinne oraz o dwóch mieszkaniach i wielomieszkaniowe ^b	2025,7	2500,8	2562,4	2734,1	One-dwelling buildings as well as two- and multi-dwelling buildings ^b
w tym jednorodzinne	1315,2	1725,3	1744,0	1834,4	of which one-dwelling buildings
Budynki zbiorowego zamieszkania	5,0	21,5	15,8	2,9	Residences for communities

a Nowo wybudowane. b Bez domów letnich i domków wypoczynkowych oraz rezydencji wiejskich nieprzystosowanych do stałego zamieszkania (ujętych wyłącznie w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych). c Budynków nowo wybudowanych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

a Newly built. b Excluding summer homes and holiday cottages as well as rural residences not adapted for permanent residence (included exclusively in the total number of residential buildings). c Of newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

TABL. 9 (251). **BUDYNKI ODDANE DO UŻYTKOWANIA WEDŁUG RODZAJÓW BUDYNKÓW (dok.)**
 BUILDINGS COMPLETED BY TYPE OF BUILDINGS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
		KUBATURA ^c w dam ³ (dok.)		CUBIC VOLUME ^c in dam ³ (cont.)	
Budynki niemieszkalne	2710,0	3910,1	3168,5	4197,7	Non-residential buildings
w tym:					of which:
Hotele i budynki zakwaterowania turystycznego	49,4	84,2	61,0	15,7	Hotels and similar buildings
Budynki biurowe	106,2	69,6	31,4	40,4	Office buildings
Budynki handlowo-usługowe	620,5	967,7	342,0	347,9	Wholesale and retail trade buildings
Budynki łączności, dworców i terminali	0,1	11,9	–	25,1	Communication buildings, stations, terminals and associated buildings
Budynki garaży	36,7	58,2	46,9	36,0	Garage buildings
Budynki przemysłowe	626,9	692,8	759,0	1022,3	Industrial buildings
Zbiorniki, silosy i budynki magazynowe	204,8	441,4	448,6	855,2	Reservoirs, silos and warehouses
Ogólnodostępne obiekty kulturalne oraz budynki muzeów i bibliotek	22,9	16,7	9,9	23,3	Public entertainment buildings, museums and libraries
Budynki szkół i instytucji badawczych	70,4	96,7	52,5	29,4	School, university and research buildings
Budynki szpitali i zakładów opieki medycznej	15,6	89,0	49,5	30,4	Hospital or institutional care buildings
Budynki kultury fizycznej	140,9	40,8	48,3	14,5	Sports halls
Budynki gospodarstw rolnych	799,0	1333,6	1302,1	1725,8	Farm buildings
Budynki przeznaczone do sprawo- wania kultu religijnego i czyn- ności religijnych	14,3	5,3	6,1	–	Buildings used as places of wor- ship and for religious activities

c Budynków nowo wybudowanych i rozbudowanych (tylko w części dotyczącej rozbudowy).

c Of newly built and expanded buildings (only concerning the expanded portion).

TABL. 10 (252). **PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE ORAZ PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIA BRUTTO
 W BUDOWNICTWIE^a**
 AVERAGE PAID EMPLOYMENT AND AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES
 AND SALARIES IN CONSTRUCTION^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Przeciętne zatrudnienie	10470	9573	9775	10826	Average paid employment
Budowa budynków ^Δ	4817	4868	5077	5771	Construction of buildings
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^Δ	2829	2014	1943	2226	Civil engineering
Roboty budowlane specjalistyczne	2824	2692	2755	2829	Specialized construction activities
Przeciętne miesięczne wynagro- dzenia brutto w zł	3116,85	3671,56	3981,53	4338,94	Average monthly gross wages and salaries in zł
Budowa budynków ^Δ	3451,89	4351,06	4770,94	5137,73	Construction of buildings
Budowa obiektów inżynierii lądowej i wodnej ^Δ	3176,33	3381,87	3445,69	3721,20	Civil engineering works
Roboty budowlane specjalistyczne	2488,13	2658,16	2904,68	3195,52	Specialised construction activities

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; bez zatrudnionych za granicą.

a Data concern economic entities employing more than 9 persons; excluding persons employed abroad.

DZIAŁ XVII TRANSPORT. TELEKOMUNIKACJA

Uwagi ogólne

Transport

1. Dane dotyczące ogólnej długości **linii kolejowych eksploatowanych** w dniu 31 XII ustalono jako sumę długości linii kolejowych normalnotorowych, wąskotorowych i szerokotorowych (dane o długości tych linii ujęto w długości linii normalnotorowych) czynnych w tym dniu. **Linia kolejowa** jest to element sieci kolejowej pomiędzy dwiema stacjami węzłowymi (lub krańcowymi).

2. Do **dróg krajowych** zalicza się:

- autostrady i drogi ekspresowe oraz drogi łączące w ich ciągu do czasu wybudowania autostrad i dróg ekspresowych,
- drogi międzynarodowe,
- drogi stanowiące inne połączenia zapewniające spójność sieci dróg krajowych,
- drogi dojazdowe do ogólnodostępnych przejść granicznych obsługujących ruch międzynarodowy osobowy i ciężarowy,
- drogi alternatywne dla autostrad płatnych,
- drogi stanowiące ciągi obwodnicowe dużych aglomeracji miejskich,
- drogi o znaczeniu obronnym.

Do **dróg wojewódzkich** zalicza się drogi inne niż podano wyżej, stanowiące połączenia między miastami, mające znaczenie dla województwa i drogi o znaczeniu obronnym niezaliczone do dróg krajowych.

Do **dróg powiatowych** zalicza się drogi inne niż podano wyżej, stanowiące połączenia miast będących siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą.

Do **dróg gminnych** zalicza się drogi o znaczeniu lokalnym niezaliczone do innych kategorii, stanowiące uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom, z wyłączeniem dróg wewnętrznych.

Do **dróg miejskich** zaliczono drogi (ulice) leżące w granicach administracyjnych miast.

Do **dróg zamiejskich** zaliczono drogi leżące poza granicami administracyjnymi miast.

CHAPTER XVII TRANSPORT. TELECOMMUNICATIONS

General notes

Transport

1. Data concerning the total length of **railway lines operated** on 31 Dec were established as the sum of the length of standard gauge, narrow gauge and broad gauge railway lines (data concerning the length of these lines are given in terms of standard gauge lines) operating on that day. The **railway line** is an element of the rail network between two junction stations (or terminal stations).

2. **National roads** include:

- motorways and expressways as well as roads which are designated to become motorways and expressways,
- international roads,
- roads which are other links ensuring the efficiency of the national road network,
- approach roads to generally accessible border crossings servicing international passenger and freight traffic,
- roads which are an alternative to toll motorways,
- roads which are bypasses around large urban agglomerations,
- roads with a military significance.

Voivodship roads include roads other than those presented above, which are links between cities, have a large significance for the voivodship and roads with a military significance not included among national roads.

Powiat roads include roads other than those mentioned above, which link powiat capital cities with gmina capital cities and gmina capital cities with each other.

Gmina roads include roads with local significance not included in the other categories, which supplement the network of roads servicing local needs, excluding internal roads.

Urban roads include roads (streets) located within the administrative boundaries of cities.

Non-urban roads include roads located outside the administrative boundaries of cities.

3. Dane o **pojazdach samochodowych i ciągnikach zarejestrowanych** według stanu w dniu 31 XII prezentowane są od 2009 r. według centralnej ewidencji pojazdów prowadzonej przez Ministerstwo Cyfryzacji (do 16 XI 2015 r. – Ministerstwo Spraw Wewnętrznych). Dane nie obejmują pojazdów wyrejestrowanych, a do 2010 r. – również pojazdów posiadających pozwoleń czasowe wydawane w końcu danego roku.

4. **Linia autobusowa** jest stałym połączeniem drogowym dwóch krańcowych miejscowości oraz wybranych miejscowości pośrednich przy użyciu jednego lub kilku autobusów regularnie kursujących między tymi miejscowościami według ogłoszonego rozkładu.

Długość linii autobusowej jest to długość trasy w kilometrach pomiędzy dwiema krańcowymi miejscowościami niezależnie od ilości kursów autobusów odbywających się na tej linii.

5. **Transport samochodowy zarobkowy** obejmuje usługi świadczone odpłatnie przez podmioty, w których transport samochodowy stanowi podstawową działalność gospodarczą (przedsiębiorstwa transportu samochodowego) oraz w zakresie przewozów ładunków również usługi wykonywane odpłatnie przez podmioty prowadzące podstawową działalność gospodarczą inną niż transport samochodowy (np. działalność przemysłową, budowlaną, handlową).

6. Informacje o **komunikacji miejskiej naziemnej** dotyczą **komunikacji autobusowej** i obejmują działalność przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej publicznych i prywatnych.

Komunikacja miejska – gminne przewozy pasażerskie wykonywane w granicach administracyjnych miasta albo miasta i gminy lub miast i gmin sąsiadujących (jeśli zawarły porozumienie lub utworzyły związek międzygminny w celu wspólnej realizacji publicznego transportu zbiorowego); w przypadku gmin miejsko-wiejskich łącznie z obsługą strefy wiejskiej w tych gminach; dane nie obejmują działalności przedsiębiorstw świadczących głównie komunikację zamiejską, a świadczących również usługi komunikacji miejskiej w niektórych miastach oraz linii komunikacyjnych obsługujących wyłącznie zakłady pracy.

Przez **linię komunikacyjną** rozumie się trasę łączącą krańcowe punkty przebiegu wozów oznaczonych tym samym numerem lub znakiem literowym. Jako długość linii komunikacyjnych przyjęto sumę długości wszystkich stałych dziennych linii autobusowych, po których kursują wozy oznaczone odrębnymi numerami lub znakami literowymi.

7. Dane o **wypadkach drogowych** obejmują zdarzenia mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku których nastąpiła śmierć lub uszkodzenie ciała osób.

Za **śmiertelną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę zmarłą (w wyniku doznanych obrażeń) na miejscu wypadku lub w ciągu 30 dni.

Za **ranną ofiarę wypadku drogowego** uznano osobę, która doznała obrażeń ciała i otrzymała pomoc lekarską.

3. Data on **road vehicles and tractors registered** as of 31 Dec have been presented since 2009 – according to central vehicle register maintained by the Ministry of Digital Affairs (until 16 Nov 2015 – the Ministry of Interior). Data do not include vehicles being devoid of car registration, and up to 2010 – also vehicles having temporary permission given by the end of reference year.

4. **Bus line** is a permanent road link between two terminal locations as well as between selected intermediate locations which involves using one or several buses travelling regularly between these locations according to a defined schedule.

Length of a bus line is the length of the route in kilometres between two terminal locations regardless of the number of trips made by buses on that line.

5. **Road transport for hire or reward** includes services for remuneration carried out by entities, for which road transport services are the basic economic activity (road transport entities) and also services for remuneration carried out by entities with basic economic activity other than road transport (e.g. industrial, building, trade activity).

6. Information regarding **urban ground transport** concerns **bus communications** and includes the activity of public and private urban transport enterprises and companies.

Urban transport – gmina transport of passengers carried out within the administrative borders of city or city and gmina or neighboring cities and gminas (if they signed agreement or association between gminas in order to implement together collective public transport); including service for rural area in urban-rural gminas; data do not include the activity of enterprises operating mainly in the scope of non-urban transport, but rendering also the services in the scope of urban transport in some cities as well as transport lines exclusively servicing work places.

Transport line is understood as a route connecting the extreme points of the route of vehicles designated with the same number or letter. The length of the transport lines is the sum of the length of all of the scheduled daytime bus, lines over which vehicles marked with separate numbers or letters travel.

7. Data regarding **road accidents** cover events connected with the movement of vehicles on public roads as a result of which death or injury occurred.

Road accident fatality is understood as a person who died (as a result of injuries incurred) at the scene of the accident or within the course of 30 days.

Person injured in a road accident is understood as a person who incurred injuries and received medical attention.

Telekomunikacja

Telecommunications

1. **Telefoniczne łącza główne** obejmują standardowe łącza główne oraz łącza w dostęпах ISDN, tj. telefoniczną sieć cyfrową z integracją usług umożliwiającą wykorzystanie tej samej sieci dla transmisji głosu, obrazu, faksów, danych.

1. **Telephone main line** includes standard main line and accessible ISDN (Integrated Services Digital Network), i.e. a digital phone network with integrated services making it possible to use the same network to transfer voice, image, fax and data.

Transport
Transport

TABLE 1 (253). **LINIE KOLEJOWE EKSPLOATOWANE^a**
Stan w dniu 31 XII
RAILWAY LINES OPERATED^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w km		in km		
O G Ó Ł E M	759	654	654	734	T O T A L
Normalnotorowe	759	654	654	734	Standard gauge
w tym zelektryfikowane	220	219	219	219	of which electrified
jednotorowe	652	548	548	628	single track
dwu- i więcej torowe	107	106	106	106	double- and more track
Na 100 km² powierzchni ogólnej ...	3,8	3,2	3,2	3,6	Per 100 km² of total area

a Dane dotyczą sieci PKP oraz innych podmiotów będących zarządcami sieci kolejowej.

a Data concern PKP network and other entities managing rail network.

TABLE 2 (254). **DROGI PUBLICZNE O TWARDEJ NAWIERZCHNI**
Stan w dniu 31 XII
HARD SURFACE PUBLIC ROADS
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017		SPECIFICATION
				ogółem total	w tym o nawierzchni ulepszonej of which improved	
				w km in km		
O G Ó Ł E M	11999	12925	13145	13356	12332	T O T A L
miejskie	1726	1848	1853	1926	1879	urban
zamiejskie	10273	11077	11292	11430	10453	non-urban
Krajowe	977	992	993	995	995	National
miejskie	204	209	209	209	209	urban
zamiejskie	773	783	784	786	786	non-urban
Wojewódzkie	1240	1282	1243	1332	1332	Voivodship
miejskie	176	189	179	183	183	urban
zamiejskie	1065	1093	1064	1149	1149	non-urban
Powiatowe	6624	6733	6759	6665	5971	Powiat
miejskie	513	527	522	511	494	urban
zamiejskie	6111	6206	6237	6154	5476	non-urban
Gminne	3157	3918	4150	4364	4035	Gmina
miejskie	832	923	943	1022	992	urban
zamiejskie	2325	2995	3207	3342	3043	non-urban

Ź r ó d ł o: dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

S o u r c e: data of the General Directorate of Domestic Roads and Motorways.

TABL. 3 (255). **POJAZDY SAMOCHODOWE I CIĄGNIKI ZAREJESTROWANE^a**
 Stan w dniu 31 XII
 REGISTERED ROAD VEHICLES AND TRACTORS^a
 As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M	697228	807751	838639	865543	T O T A L
w tym:					of which:
Samochody osobowe	469392	551519	575737	596413	Passenger cars
Autobusy	2314	2485	2517	2547	Buses
Samochody ciężarowe i ciągniki siodłowe ^b	77503	90113	92623	95169	Lorries and truck tractors ^b
Ciągniki balastowe i rolnicze	113395	121067	122804	124203	Ballast and agricultural tractors
Motocykle	31177	38290	40437	42456	Motorcycles

a Patrz uwagi ogólne, ust. 3 na str. 312. b Łącznie z samochodami ciężarowo-osobowymi.
 a See general notes, item 3 on page 312. b Including vans.

TABL. 4 (256). **LINIE REGULARNEJ KOMUNIKACJI AUTOBUSOWEJ^a**
 Stan w dniu 31 XII
 REGULAR BUS LINES^a
 As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	SPECIFICATION
Krajowe: liczba	829	621	608	National: number
długość w km	48721	38814	41697	length in km
dalekobieżne: liczba	38	40	38	long distance: number
długość w km	12921	14610	15688	length in km
regionalne: liczba	198	123	122	regional: number
długość w km	15683	8949	10174	length in km
podmiejskie: liczba	586	452	442	suburban: number
długość w km	20063	15205	15785	length in km
miejskie: liczba	7	6	6	urban: number
długość w km	54	50	50	length in km
Międzynarodowe: liczba	15	7	15	International: number
długość w km ...	21442	7364	18189	length in km

a Dane dotyczą przedsiębiorstw o liczbie pracujących powyżej 9 osób prowadzących regularną komunikację w ruchu krajowym i międzynarodowym; bez przedsiębiorstw komunikacji miejskiej.

a Data concern enterprises employing more than 9 persons, providing regular national and international traffic; excluding urban transport services.

TABL. 5 (257). **TRANSPORT SAMOCHODOWY ZAROBKOWY^a**
ROAD TRANSPORT FOR HIRE OR REWARD^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Komunikacja krajowa					Domestic transport
Przewozy ładunków w tys. t	1065,4	5398,5	5422,1	7294,1	Transport of goods in thous. t
Średnia odległość przewozu 1 t ładunku w km	80,1	120,9	152,0	100,0	Average transport distance per 1 t of goods in km
Przewozy pasażerów ^b w tys. osób	16485,6	10220,3	12234,0	.	Transport of passengers ^b in thous. persons
Średnia odległość przewozu 1 pasażera ^b w km	54,5	57,1	51,2	.	Average transport distance per passenger ^b in km
Komunikacja międzynarodowa					International transport
Przewozy ładunków w tys. t	880,0	1768,9	1475,2	1642,3	Transport of goods in thous. t
Średnia odległość przewozu 1 t ładunku w km	1326,9	1163,2	1006,4	1233,9	Average transport distance per 1 t of goods in km
Przewozy pasażerów w tys. osób	77,1	44,7	66,7	.	Transport of passengers in thous. persons
Średnia odległość przewozu 1 pasażera w km	1607	2178	1935	.	Average transport distance per passenger in km

a Dane dotyczą przedsiębiorstw o liczbie pracujących powyżej 9 osób. b Bez przewozów taborem komunikacji miejskiej (w tym taksówkami).

a Data concern enterprises employing more than 9 persons. b Excluding transports by urban road transport fleet (of which by taxis).

TABL. 6 (258). **KOMUNIKACJA MIEJSKA^a**

Stan w dniu 31 XII
URBAN TRANSPORT^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Sieć komunikacyjna – linie autobusowe w km	1108	1197	1181	1726	Transport network – bus lines in km
Tabor autobusowy: w sztukach	388	355	356	358	Fleet of buses: in units
liczba miejsc w tys. w tym przystosowany do przewozu osób niepełnosprawnych:	43,3	43,1	43,1	42,3	number of seats in thous.
w szt.	297	325	329	325	of which adapted for transport of disabled persons: in units
liczba miejsc pasażerskich w tys.	32,9	37,7	39,4	37,7	number of passenger seats in thous.
Przewozy pasażerów ^b (w ciągu roku) w mln	99,5	108,9	108,5	106,3	Transport of passengers ^b (during the year) in mln

a Dane dotyczą przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Dane szacunkowe.

a Data concern urban transport enterprises and companies, employing more than 9 persons. b Estimated data.

TABL. 7 (259). **WYPADKI DROGOWE^a I ICH OFIARY**
ROAD ACCIDENTS^a AND THEIR CASUALTIES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Wypadki	847	690	686	693	Accidents
Na 10 tys. pojazdów samochodowych i ciągników zarejestrowanych ^b	12,1	8,5	8,2	8,0	Per 10 thous. registered motor vehicles and tractors ^b
Ofiary wypadków	1271	982	954	916	Road accident casualties
Śmiertelne	146	118	120	114	Fatalities
na 100 tys. ludności	12	10	10	10	per 100 thous. population
Ranni	1125	864	834	802	Injured
na 100 tys. ludności	93	73	70	68	per 100 thous. population

a Zarejestrowane przez Policję. b Pojazdy według stanu w dniu 31 XII; od 2011 r. łącznie z pojazdami posiadającymi pozwolenia czasowe wydane w końcu roku.

Ź r ó d ł o: dane Komendy Głównej Policji.

a Registered by the Police. b Vehicles as of 31 Dec; since 2011 including road vehicles having temporary permission given at the end of the year.

S o u r c e: data of the National Police Headquarters.

TABL. 8 (260). **WYPADKI DROGOWE^a WEDŁUG SPRAWCÓW, WAŻNIEJSZYCH PRZYCZYŃ I RODZAJÓW POJAZDÓW**
ROAD ACCIDENTS^a BY CULPRITS, MAJOR CAUSES AND TYPES OF VEHICLES

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Wypadki	690	686	693	Accidents
Z winy kierujących pojazdami	582	613	622	Guilt of drivers
w tym:				of which:
niedostosowanie prędkości do warunków ruchu	139	153	134	inappropriate speed for road conditions
nieprzestrzeganie pierwszeństwa przejazdu	166	151	151	non-compliance with vehicle right of way
nieprawidłowe wyprzedzanie	34	35	35	incorrectly overtaking
nieprawidłowe zachowanie wobec pieszego	94	92	104	incorrectly behaviour towards the pedestrian
niezachowanie bezpiecznej odległości między pojazdami	47	46	51	not keeping a safe distance between vehicles
Z winy pieszych	52	41	28	Guilt of pedestrians
w tym nieostrożne wejście na jezdnię	25	22	14	of which carelessly entering to the roadway
Pozostałe ^b	56	32	43	Others ^b
Pojazdy kierujących będących sprawcami wypadków	582	613	622	Vehicles of drivers being accident culprits
Samochody osobowe	471	467	467	Passenger cars
Motocykle	18	20	19	Motorcycles
Rowery	24	28	31	Bicycles
Motorowery	10	15	12	Motor-bicycles
Samochody ciężarowe	36	58	53	Lorries
Inne pojazdy ^c	23	25	40	Other vehicles ^c

a Zarejestrowane przez Policję. b Dane obejmują winę pasażerów, współwinę uczestników ruchu oraz inne przyczyny. c Łącznie z pojazdami nieustalonymi.

a Registered by the Police. b Data include guilt of passengers, complicity of traffic participants and other reasons. c Including unidentified vehicles.

TABLE 8 (260). **WYPADKI DROGOWE^a WEDŁUG SPRAWCÓW, WAŻNIEJSZYCH PRZYCZYŃ I RODZAJÓW POJAZDÓW (dok.)**
ROAD ACCIDENTS^a BY CULPRITS, MAJOR CAUSES AND TYPES OF VEHICLES (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Wypadki z udziałem nietrzeźwych użytkowników dróg	93	56	69	Accidents involving intoxicated road users
w tym spowodowane przez nietrzeźwych:				of which caused by intoxicated:
Kierujących	51	45	62	Drivers
samochodami osobowymi	38	37	44	of passenger cars
motocyklami	4	–	5	of motorcycles
rowerami	6	1	6	of bicycles
motorowerami	2	4	3	of motor-bicycles
samochodami ciężarowymi	–	1	–	of lorries
innymi pojazdami	1	2	4	of other vehicles
Pieszycy	17	11	7	Pedestrians

a Zarejestrowane przez Policję.

Źródło: dane Komendy Głównej Policji.

a Registered by the Police.

Source: data of the National Police Headquarters.

Telekomunikacja

Telecommunications

TABLE 9 (261). **ABONENCI TELEFONICZNI I APARATY TELEFONICZNE^a**
Stan w dniu 31 XII
TELEPHONE SUBSCRIBERS AND TELEPHONE SETS^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Telefoniczne łącza główne w tys.	231,3	127,3	118,9	95,3	Telephone main line in thous.
w tym abonenci prywatni ^b	175,5	93,9	85,3	68,1	of which private subscribers ^b
miasta	167,2	87,8	83,0	67,9	urban areas
w tym abonenci prywatni ^b ...	119,5	60,3	51,3	44,5	of which private subscribers ^b
wieś	64,1	39,5	35,9	27,4	rural areas
w tym abonenci prywatni ^b	56,0	33,6	34,0	23,6	of which private subscribers ^b
w tym standardowe łącza główne (abonenci telefonii stacjonarnej)	204,6	111,1	104,9	82,7	of which standard main line (fixed line telephone subscribers)
miasta	143,2	74,0	70,3	56,4	urban areas
wieś	61,4	37,1	34,6	26,3	rural areas
Aparaty telefoniczne publiczne samo-inkasujące	1361	261	162	64	Public pay telephones
miasta	880	155	81	35	urban areas
wieś	481	106	81	29	rural areas

a Dane dotyczą operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznej. b Posiadający aparaty telefoniczne zainstalowane w mieszkaniach prywatnych.

a Data concern operators of the public telecommunication network. b Possessing telephones installed in private dwellings.

Uwagi ogólne

1. Informacje w dziale – jeśli nie zaznaczono inaczej – dotyczą wszystkich jednostek gospodarki narodowej prowadzących działalność handlową lub gastronomiczną.

Przez **przedsiębiorstwa handlowe** rozumie się podmioty gospodarcze, których przeważającym rodzajem działalności jest sprzedaż towarów, zaliczana zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności – PKD 2007 do sekcji „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle”.

2. Dane o **sprzedaży detalicznej** obejmują:

- 1) sprzedaż towarów konsumpcyjnych i niekonsumpcyjnych w ilościach wskazujących na zakup potrzeb indywidualnych nabywców w:
 - punktach sprzedaży detalicznej, tj. w sklepach (łącznie z aptekami ogólnodostępnymi), składach, składnicach, stacjach paliw, punktach sprzedaży drobnodetalicznej (straganach i ruchomych punktach sprzedaży, punktach aptecznych),
 - hurtowniach oraz u producentów;
- 2) sprzedaż towarów handlowych (konsumpcyjnych) oraz produkcji gastronomicznej w placówkach gastronomicznych.

W wartości sprzedaży detalicznej uwzględniono sprzedaż towarów zarówno ludności, jak i konsumentom zbiorowym, tj. urzędom, instytucjom, żłobkom, przedszkolom itp., nie uwzględniono natomiast sprzedaży targowiskowej dokonanej przez sprzedawców uiszczających jedynie opłatę placową (np. sprzedaży produktów rolnych dokonanej przez producentów rolników, sprzedaży na giełdach samochodowych).

Dane dotyczące sprzedaży detalicznej prezentuje się w dostosowaniu do Klasyfikacji Spożycia Indywidualnego według Celu (COICOP); patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 7, pkt 3) na str. 23.

3. Podziału towarów na **konsumpcyjne i niekonsumpcyjne** dokonano umownie, zaliczając do niekonsumpcyjnych te towary, których zużycie odbywa się głównie w sferze produkcji. Do towarów niekonsumpcyjnych zaliczono w szczególności towary przeznaczone do produkcji rolniczej (np. maszyny, narzędzia i urządzenia rolnicze, nasiona, pasze, środki ochrony roślin, nawozy mineralne lub chemiczne), materiały budowlane itp.

General notes

1. Information in this chapter, unless otherwise indicated, concerns all entities of the national economy conducting trade or catering activity.

Trade enterprises are understood as economic entities, the principal activity of which is the sale of commodities classified in accordance with NACE Rev. 2 in the section "Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles".

2. Data concerning **retail sales** include:

- 1) sales of consumer and non-consumer goods in quantities indicating purchases for the individual needs of the consumers in:
 - retail sales outlets, i.e. in: shops (including generally available pharmacies), warehouses, repositories, petrol stations and small retail sales outlets (stalls and portable sales outlets, pharmaceutical outlets),
 - wholesale stores as well as at producers;
- 2) sales of trade commodities (consumer goods) as well as catering production in catering establishments.

Sales of goods, both for the general public as well as for collective consumers, i.e. government offices, institutions, nurseries, nursery schools etc. are included in the value of retail sales. However, marketplace sales made by salesmen paying only a stall fee (e.g. sales of agricultural products conducted by farmer producers, sales at automobile markets) are not included.

Data concerning retail sales are presented according to the Classification of Individual Consumption by Purpose (COICOP); see general notes to the Yearbook, item 7, point 3) on page 23.

3. The division of commodities into **consumer and non-consumer** goods was made on the following basis, non-consumer goods include those goods, the consumption of which occurs primarily in the sphere of production. Goods designated for agricultural production (e.g. agricultural machinery, tools and equipment, seeds, animal feed, plant protection products, mineral or chemical fertilizers), building materials etc., were included in non-consumer goods.

Podziału towarów konsumpcyjnych na żywność i napoje bezalkoholowe, napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe oraz towary nieżywnościowe dokonano szacunkowo.

4. Dane o sprzedaży hurtowej towarów obejmują sprzedaż z magazynów handlowych własnych bądź użytkowanych, w których składowane towary stanowią własność przedsiębiorstwa handlowego. Do wartości sprzedaży hurtowej zalicza się również wartość sprzedaży zrealizowanej na zasadzie bezpośredniej płatności lub kontraktu (agenci, aukcjonerzy), jak również wartość sprzedaży zrealizowanej przez tranzyt rozliczany, polegający na przekazywaniu towarów bezpośrednio od dostawcy do odbiorcy z pominięciem magazynów, które tę dostawę realizują.

5. Podziału sklepów według form organizacyjnych dokonano na podstawie wielkości powierzchni sprzedażowej sklepów i rodzaju sprzedawanych w nich towarów.

Domy towarowe i handlowe są to sklepy wielodziałowe, prowadzące sprzedaż szerokiego i uniwersalnego asortymentu, głównie towarów nieżywnościowych, o powierzchni sal sprzedażowych: domy towarowe – 2000 m² i więcej, domy handlowe – od 600 do 1999 m².

Supermarkety są to sklepy o powierzchni sprzedażowej od 400 do 2499 m², prowadzące sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujące szeroki asortyment artykułów żywnościowych oraz artykuły nieżywnościowe częstego zakupu.

Hipermarkety są to sklepy o powierzchni sprzedażowej od 2500 m², prowadzące sprzedaż głównie w systemie samoobsługowym, oferujące szeroki asortyment artykułów żywnościowych i nieżywnościowych częstego zakupu, zwykle z parkingiem samochodowym.

Sklepy powszechne są to sklepy prowadzące sprzedaż głównie towarów żywnościowych codziennego użytku, o powierzchni sal sprzedażowych od 120 do 399 m².

Sklepy wyspecjalizowane są to sklepy prowadzące sprzedaż szerokiego asortymentu artykułów do kompleksowego zaspokojenia określonych potrzeb, np. ubioru, wyposażenia mieszkań, sklepy motoryzacyjne, meblowe, sportowe itp.

Do **pozostałych sklepów** zaliczono sklepy o powierzchni sal sprzedażowych do 119 m².

Dane dotyczące sklepów prezentowane są zgodnie z ich faktyczną lokalizacją.

6. Sklepy podaje się łącznie z aptekami ogólnodostępnymi.

7. Do placówek gastronomicznych zaliczono zakłady i punkty gastronomiczne stałe i sezonowe, których przedmiotem działalności jest przygotowanie oraz sprzedaż posiłków i napojów do spożycia na miejscu i na wynos. Sezonowe placówki gastronomiczne uruchamiane są okresowo i działają nie dłużej niż 6 miesięcy w roku kalendarzowym.

The division of consumer goods into food and non-alcoholic beverages, alcoholic beverages, tobacco as well as non-foodstuff goods was made by estimation.

4. Data regarding **wholesale of commodities** include sales from own or leased warehouses, in which the stored commodities are the property of a trade enterprise. The value of wholesale also includes the value of sales realized on the basis of a direct payment or contract (agents, auctioneers) as well as the value of sales realized by settled transit consisting in the transfer of commodities directly from the supplier to the client, by-passing the warehouses which realize the delivery.

5. The division of **shops by organizational forms** was made on the basis of the sales area and the types of goods sold.

Department stores and trade stores are shops with multiple departments, selling a wide and universal range of non-foodstuff goods mainly, with a sales area of 2000 m² and more for department stores and from 600 to 1999 m² for trade stores.

Supermarkets are shops with a sales area from 400 to 2499 m², selling goods in a self-service system offering a wide range of foodstuff goods as well as frequently bought non-foodstuff goods.

Hypermarkets are shops with a sales area from 2500 m², selling goods in a self-service system offering a wide range of foodstuff goods and frequently bought non-foodstuff goods, usually with a car park.

Grocery shops are shops primarily selling foodstuff goods for daily consumption, with a sales area from 120 to 399 m².

Specialized shops are shops selling a wide range of articles to fully meet specific needs, e.g. clothing, home furnishings, car parts, furniture, sporting goods etc.

Other shops include stores with a sales area up to 119 m².

Data concerning shops are presented according to their actual location.

6. Shops are presented including public pharmacies.

7. Catering establishments include permanent and seasonal catering establishments and outlets, whose scope of activity is the preparation and sale of meals and beverages for on-site and take-out consumption. Seasonal catering establishments are open for a certain period of time and operate not longer than 6 months in a calendar year.

Do placówek gastronomicznych nie zalicza się ruchomych punktów sprzedaży detalicznej i automatów sprzedażowych.

8. Magazyny handlowe hurtu i rozdzielcze detalu są jednostkami organizacyjno-funkcjonalnymi podmiotów gospodarczych zajmujących się obrotem towarów. Magazynem jest jednostka przeznaczona do magazynowania towarów, zajmująca wyodrębnioną przestrzeń magazynową, wyposażona w środki techniczne i organizacyjne, dysponująca personelem do obsługi tych środków oraz prowadząca ewidencję stanu i ruchu zapasów. Począwszy od 2006 r. badanie dotyczące magazynów handlowych prowadzone jest w cyklu trzyletnim.

9. Dane o działalności handlowej i gastronomicznej, w tym informacje o sklepach i stacjach paliw, opracowano na podstawie sprawozdawczości. Dla jednostek o liczbie pracujących do 9 osób dane uogólniono w oparciu o wyniki badania reprezentacyjnego przeprowadzanego do 2007 r. na 5%, a od 2008 r. – 4% próbie tych jednostek (w przypadku sklepów i stacji paliw – od 2004 r.).

10. Targowiska są to wyodrębnione tereny i budowle (place, ulice, hale targowe) ze stałymi lub sezonowymi punktami sprzedaży drobnodetalicznej lub urządzeniami przeznaczonymi do prowadzenia handlu w wyznaczone dni tygodnia lub codziennie (bazaary).

Za **targowiska sezonowe** uznano te place i ulice, gdzie uruchamiane są na okres do 6 miesięcy punkty handlowe, w związku ze wzmożonym ruchem nabywców (np. nadmorski ruch urlopowy) i działalność ta jest ponawiana w kolejnych sezonach.

Portable retail sales points and vending machines are not treated as catering establishments.

8. Trade warehouses wholesale and retail distribution are the organizational and functional units of economic entities engaged in the turnover of commodities. A warehouse is an entity designated for storing commodities, occupying separate storage space, equipped with the technical and organizational means as well as with the personnel to service these means and, in addition, registering amount and the changes in stocks. Since 2006 survey concerning trade warehouses has been conducted in a three-yearly cycle.

9. Data regarding trade and catering activity, including information about shops and petrol stations, are compiled on the basis of reporting. For entities employing up to 9 persons, data have been generalized on the basis of the result of sample survey conducted until 2007 on a 5%, since 2008 – 4% sample of these entities (in the case of shops and petrol stations – since 2004).

10. Marketplaces are specific areas and structures (squares, streets, covered markets) with permanent or seasonal small-retail sales outlets or with facilities designated for conducting trade on specific days of the week or daily (bazaars).

Seasonal marketplaces are those squares and streets where due to the increased demand from buyers (e.g. holiday seaside demand) trade outlets conduct activity for a period up to 6 months and this activity is repeated in successive seasons.

TABL. 1 (262). **SPRZEDAŻ DETALICZNA TOWARÓW (ceny bieżące)**
RETAIL SALES (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
O G Ó Ł E M w mln zł	11672,6	13793,5	13090,4	14982,3	T O T A L in mln zł
W tym w przedsiębiorstwach handlowych ^a :					Of which share of trade enterprises ^a :
w milionach złotych	2433,7	3084,9	2788,9	3395,1	in million zlotys
w %	20,8	22,4	21,3	22,7	in %
NA 1 MIESZKAŃCA w zł	9693	11589	11023	12641	PER CAPITA in zł

a Przedsiębiorstwa handlowe, w których liczba pracujących przekracza 49 osób.

a Trade enterprises employing more than 49 persons.

TABLE 2 (263). **SPRZEDAŻ DETALICZNA TOWARÓW WEDŁUG GRUP^a (ceny bieżące)**
 RETAIL SALES BY GROUPS^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
		W MILIONACH ZŁOTYCH		IN MILLION ZLOTYS	
OGÓŁEM	7097,4	7624,6	6863,8	7591,9	TOTAL
		W ODSETKACH		IN PERCENT	
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Towary konsumpcyjne	65,3	69,4	75,8	77,9	Consumer goods
żywność i napoje bezalkoholowe	21,2	25,1	30,9	31,9	food and non-alcoholic beverages
napoje alkoholowe	4,3	5,2	4,2	4,2	alcoholic beverages
towary nieżywnościowe	39,8	39,1	40,7	41,8	non-foodstuff
Towary niekonsumpcyjne	34,7	30,6	24,2	22,1	Non-consumer goods

^a Dane dotyczą przedsiębiorstw prowadzących działalność handlową (bez placówek gastronomicznych), w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^a Data concern enterprises conducting trade activity (excluding catering establishments) employing more than 9 persons.

TABLE 3 (264). **SPRZEDAŻ HURTOWA TOWARÓW W PRZEDSIĘBIORSTWACH HANDLOWYCH^a (ceny bieżące)**
 WHOLESALE OF GOODS IN TRADE ENTERPRISES^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
		W MILIONACH ZŁOTYCH		IN MILLION ZLOTYS	
OGÓŁEM	11274,1	10880,4	10916,3	12548,2	TOTAL
		W ODSETKACH		IN PERCENT	
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0	TOTAL
Żywność i napoje bezalkoholowe	24,8	19,2	20,2	18,5	Food and non-alcoholic beverages
Napoje alkoholowe	6,8	2,4	3,0	2,5	Alcoholic beverages
Towary nieżywnościowe ^b	68,4	78,4	76,8	79,0	Non-foodstuff goods ^b

^a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. ^b Konsumpcyjne i niekonsumpcyjne.

^a Data concern enterprises employing more than 9 persons. ^b Consumer and non-consumer goods.

TABLE 4 (265). **SKLEPY WEDŁUG FORM ORGANIZACYJNYCH I STACJE PALIW^a**
 Stan w dniu 31 XII
 SHOPS BY ORGANIZATIONAL FORM AND PETROL STATIONS^a
 As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Sklepy	10299	9960	9601	9908	Shops
Domy towarowe	5	3	3	3	Department stores
Domy handlowe	10	10	7	8	Trade stores
Supermarkety	135	206	204	210	Supermarkets
Hipermarkety	10	10	10	10	Hypermarkets
Sklepy powszechne	264	279	288	277	Grocery shops
Sklepy wyspecjalizowane	931	1121	1152	1167	Specialized shops
Pozostałe sklepy ^b	8944	8331	7937	8233	Other shops ^b
Stacje paliw	366	261	257	284	Petrol stations

^a Patrz uwagi ogólne, ust. 5 na str. 319; według lokalizacji sklepu/stacji paliw. ^b Ujęto sklepy podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób; łącznie z aptekami ogólnodostępnymi.

^a See general notes, item 5 on page 319; according to location of shop/petrol station. ^b Data concern economic entities employing up to 9 persons; including public pharmacies.

TABL. 5 (266). **GASTRONOMIA^a**
CATERING^a

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Liczba placówek gastronomicznych (stan w dniu 31 XII)	334	336	363	398	Number of catering establishments (as of 31 Dec)
w tym restauracje	107	141	151	145	of which restaurants
Sprzedaż z działalności gastronomicznej (ceny bieżące) w tys. zł	223578	298133	369786	406653	Sale from catering activity (current prices) in thous. zł
w tym:					of which:
z produkcji gastronomicznej	169536	247238	311641	345113	from catering production
ze sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych	29850	28335	33317	34283	from the sale of alcoholic beverages and tobacco

a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

a Data concern enterprises employing more than 9 persons.

TABL. 6 (267). **MAGAZYNY HANDLOWE^a**
Stan w dniu 31 XII
TRADE WAREHOUSES^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2009	2012	2015	SPECIFICATION
Magazyny zamknięte:				Secured warehouses:
liczba	721	709	766	number
powierzchnia składowa w tys. m ²	619,7	658,5	726,0	storage space in thous. m ²
Magazyny zadaszone:				Roofed warehouses:
liczba	81	144	123	number
powierzchnia składowa w tys. m ²	51,7	145,7	109,2	storage space in thous. m ²
Place składowe:				Storage sites:
liczba	134	153	166	number
powierzchnia składowa w tys. m ²	501,5	682,9	864,9	storage space in thous. m ²
Silosi i zbiorniki:				Silos and reservoirs:
liczba	145	100	291	number
pojemność w dam ³	32,7	20,8	62,0	capacity in dam ³

a Hurtu i rozdzielcze detalu; dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

U w a g a. Od 2006 r. dane na podstawie badania cyklicznego przeprowadzanego co 3 lata.

a Wholesale and retail distribution; data concern economic entities employing more than 9 persons.

N o t e. Since 2006 data on the basis of periodic surveys conducted every three years.

TABL. 7 (268). **TARGOWISKA**
 Stan w dniu 31 XII
 MARKETPLACES
 As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
Targowiska stałe:					Permanent marketplaces:
liczba	79	82	81	81	number
w tym z przewagą sprzedaży drobnodetalicznej	61	79	79	79	of which with predominance of small-retail sales
powierzchnia w tys. m ²	850	856	826	811	area in thous. m ²
w tym sprzedażowa	564	512	487	472	of which sales area
stałe punkty sprzedaży drobno- detalicznej	4055	4431	4435	4401	permanent small-retail sales outlets
w tym na targowiskach czynnych codziennie	2770	3145	3113	3056	of which at marketplaces open daily
Targowiska sezonowe ^a (w ciągu roku)	58	118	112	106	Seasonal marketplaces ^a (during the year)
Roczne wpływy z opłaty targowej w tys. zł	3527,8	3318,6	3318,4	2904,5	Annual receipts from marketplace fees in thous. zł

a Liczba targowisk lub miejsc wyznaczonych na ulicach i placach uruchamianych okresowo.

a Number of marketplaces or places located on streets and squares open periodically.

Uwagi ogólne

1. Wyniki finansowe przedsiębiorstw prezentuje się w dostosowaniu do ustawy z dnia 29 IX 1994 r. o rachunkowości (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 395).

Dane w zakresie gospodarki finansowej przedsiębiorstw obejmują podmioty gospodarcze prowadzące księgi rachunkowe, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Dane nie obejmują podmiotów prowadzących działalność bankową, maklerską, ubezpieczeniową oraz towarzystw inwestycyjnych i emerytalnych, narodowych funduszy inwestycyjnych, szkół wyższych, a także samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, instytucji kultury posiadających osobowość prawną i gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.

2. Przychody z całokształtu działalności (kwoty otrzymane i należne) obejmują:

- 1) przychody netto ze sprzedaży produktów (wrobów i usług), łącznie z dotacjami do produktów;
- 2) przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów (łącznie z kwotami należnymi z tytułu sprzedaży opakowań wielokrotnego użytku);
- 3) pozostałe przychody operacyjne, tj. przychody niezwiązane bezpośrednio z podstawową działalnością podmiotu, do których zalicza się: zysk ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych (środków trwałych, środków trwałych w budowie, wartości niematerialnych i prawnych, inwestycji w nieruchomości i prawa), otrzymane nieodpłatnie, w tym w drodze darowizny aktywa (środki pieniężne), odszkodowania, rozwiązane rezerwy, korekty odpisów aktualizujących wartość aktywów niefinansowych, przychody z działalności socjalnej, przychody z najmu lub dzierżawy środków trwałych albo inwestycji w nieruchomości i prawa, przychody związane ze zdarzeniami losowymi od 2016 r.;
- 4) przychody finansowe, tj. przychody z tytułu dokonanych przez podmiot operacji finansowych: kwoty należne z tytułu dywidend i udziałów w zysku, odsetki od udzielanych pożyczek, odsetki od lokat terminowych, odsetki za zwłokę, zysk ze zbycia inwestycji, zmniejszenia odpisów aktualizacyjnych wartości inwestycji wobec całkowitego lub częściowego ustania przyczyn powodujących trwałą utratę ich wartości, nadwyżkę dodatnich różnic kursowych nad ujemnymi.

General notes

1. Financial results of enterprises are adjusted to the Law on Accounting, dated 29 Sep 1994 (uniform text Journal of Laws 2018 item 395).

Data regarding the financial management of enterprises include economic entities keeping accounting ledgers employing more than 9 persons.

Data do not include banks, brokerage houses, insurance companies, investment and pension societies, national investment funds, higher education institutions, independent public health care facilities, cultural institutions with legal personality and private farms in agriculture.

2. Revenues from total activity (sums received and due) include:

- 1) net sales revenues of products (goods and services), including subsidies on products;
- 2) net sales revenues of goods and materials (including sums due from the sale of reusable packages);
- 3) other operating revenues, i.e. revenues not directly connected with the basic activity of the entity, in which the following are included: profits from the sale of non-financial fixed assets (fixed assets, fixed assets under construction, intangible fixed assets, investments in real estate and rights), assets received free of charge, including donated assets (cash), as well as damages, reversed provisions, adjustments of the depreciation value for non-financial assets, income from social activities, income from the rent or lease of fixed assets and investments in real estate and rights, revenues related to coincidental events since 2016;
- 4) financial revenues, i.e. revenues from financial operations conducted by an entity: amounts due in respect of dividends and share in profits, interest on loans granted, interest on term deposits, default interest, profits from the sale of investments, reduction of depreciation write-offs relating to investments due to the fact that the reasons resulting in the permanent loss of their value have ceased to exist (whether totally or partially), surplus of foreign exchange gains over losses.

3. Koszty uzyskania przychodów z całości kształtu działalności obejmują:

- 1) koszt własny sprzedanych produktów (wytworzonych i usług), tj. koszty ogółem pomniejszone o koszt wytworzenia świadczeń na własne potrzeby jednostki i skorygowane o zmianę stanu produktów;
- 2) wartość sprzedanych towarów i materiałów według cen zakupu (nabycia);
- 3) pozostałe koszty operacyjne (związane pośrednio z działalnością jednostki), do których zalicza się: stratę ze zbycia niefinansowych aktywów trwałych, tj. nadwyżkę wartości sprzedanych składników majątku trwałego nad przychodami z ich sprzedaży, amortyzację oddanych w dzierżawę lub najem środków trwałych i środków trwałych w budowie, nieplanowane odpisy amortyzacyjne (odpisy z tytułu trwałej utraty wartości), poniesione kary, grzywny, odszkodowania, odpisane w części lub w całości wierzytelności w związku z postępowaniem upadłościowym, układowym i naprawczym, utworzone rezerwy na pewne lub o dużym stopniu prawdopodobieństwa przyszłe zobowiązania (straty z transakcji gospodarczych w toku), odpisy aktualizujące wartość aktywów niefinansowych, koszty utrzymania obiektów działalności socjalnej, darowizny lub nieodpłatnie przekazane aktywa trwałe, straty związane ze zdarzeniami losowymi od 2016 r.;
- 4) koszty finansowe, na które składają się w szczególności: odsetki od zaciągniętych kredytów i pożyczek, odsetki i dyskonto od wyemitowanych przez jednostkę obligacji, odsetki za zwłokę, strata ze zbycia inwestycji, odpisy z tytułu aktualizacji wartości inwestycji, nadwyżka ujemnych różnic kursowych nad dodatnimi.

4. Przychody i koszty uzyskania przychodów ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów wpływające na wynik finansowy ustala się w wartości wyrażonej w rzeczywistych cenach sprzedaży z uwzględnieniem opustów, rabatów i bonifikat, bez podatku od towarów i usług (VAT).

5. Wynik finansowy na działalności gospodarczej jest to suma wyniku finansowego na sprzedaży produktów, towarów i materiałów, wyniku na pozostałej działalności operacyjnej oraz wyniku na operacjach finansowych.

6. Wynik zdarzeń nadzwyczajnych do 2015 r. (zyski i straty nadzwyczajne) to skutki finansowe zdarzeń powstających niepowtarzalnie, poza zwykłą działalnością jednostki i niezwiązanych z ogólnym ryzykiem jej prowadzenia, a w szczególności spowodowanych zdarzeniami losowymi. Od 2016 r. wszelkie skutki zdarzeń, które dotychczas wpływały na zyski i straty nadzwyczajne, są zaliczane odpowiednio do pozostałych przychodów operacyjnych i pozostałych kosztów operacyjnych.

7. Wynik finansowy brutto (zysk lub strata) jest to wynik na działalności gospodarczej; do 2015 r. był korygowany o wynik zdarzeń nadzwyczajnych.

3. Costs of obtaining revenues from total activity include:

- 1) the cost of products sold (goods and services), i.e. the total costs decreased by the costs of generating benefits for the needs of the entity and corrected by the change in product inventories;
- 2) the value of goods and materials sold according to procurement (purchase) prices;
- 3) other operating costs (indirectly related to the basic activity of the entity), to which the following are included: loss on the sale of non-financial fixed assets, i.e. surplus of the value of sold fixed assets over the revenues from their sale, depreciation of leased or rented fixed assets and fixed assets under construction, unplanned write-offs (write-offs by virtue of a permanent loss of value), penalties, fines, damages, partially or fully written off liabilities related to bankruptcy, composition and restructuring proceedings, reserves made for future certain liabilities or liabilities, which are likely to occur (loss on current business transaction in), write-offs updating the value of non-financial assets, costs of maintaining premises required for social activity, donations or fixed assets given free of charge, losses related to coincidental events since 2016;
- 4) financial costs, in particular, interest from contracted credits and loans, interest and discount on bonds issued by the entity, default interest, loss on the sale of investments, write-offs updating the value of investment, the surplus of foreign exchange losses over gains.

4. Revenues and costs of obtaining revenues from the sale of products, goods and materials which have an influence on the financial result are expressed in actual sales prices taking into account discounts, rebates and reductions, excluding the value added tax (VAT).

5. Financial result on economic activity is the sum of the financial result on the sale of products, goods and materials, the result on other operating activity as well as the result on financial operations.

6. Result on extraordinary events until 2015 (extraordinary profits and losses) are the financial results of one-time events, outside the usual activity of an entity and not connected with general risk of activity, and in particular, the result of coincidental events. Since 2016 all economic effects of the events which previously affected the extraordinary profits and losses are classified as other operating revenues or other operating costs, respectively.

7. Gross financial result (profit or loss) is the result on economic activity; until 2015 corrected by the result on extraordinary events.

8. Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto obejmują podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych oraz inne płatności wynikające z odrębnych przepisów.

9. Podatek dochodowy jest to podatek od osiągniętego zysku, który podmiot gospodarczy jest zobowiązany uiścić po uwzględnieniu przyznanych ulg. Obejmuje on:

- część bieżącą, tj. podatek wykazany w deklaracji podatkowej za dany okres sprawozdawczy,
- część odroczonej, tj. różnicę między stanem rezerw i aktywów z tytułu podatku odroczonego (w związku z przejściowymi różnicami między wynikiem finansowym brutto a podstawą opodatkowania, wynikającymi z odmienności momentu ujęcia przychodu i kosztu zgodnie z przepisami o rachunkowości i a przepisami podatkowymi) na koniec i początek okresu sprawozdawczego.

10. Wynik finansowy netto (zysk lub strata) otrzymujemy po pomniejszeniu wyniku finansowego brutto o obowiązkowe obciążenia.

11. Relacje ekonomiczne przedstawione w tabl. 4 obliczono następująco:

- 1) **wskaźnik poziomu kosztów** jako relację kosztów uzyskania przychodów z całokształtu działalności do przychodów z całokształtu działalności;
- 2) **wskaźnik rentowności obrotu:**
 - **brutto** jako relację wyniku finansowego brutto do przychodów z całokształtu działalności,
 - **netto** jako relację wyniku finansowego netto do przychodów z całokształtu działalności;
- 3) **wskaźnik płynności finansowej:**
 - **I stopnia** jako relację inwestycji krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych, bez funduszy specjalnych,
 - **II stopnia** jako relację inwestycji krótkoterminowych i należności krótkoterminowych do zobowiązań krótkoterminowych, bez funduszy specjalnych,
 - **III stopnia** jako relację aktywów obrotowych (zapasów, należności krótkoterminowych, inwestycji krótkoterminowych oraz krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych) do zobowiązań krótkoterminowych, bez funduszy specjalnych.

12. Aktywa obrotowe obejmują zapasy oraz krótkoterminowe: należności, inwestycje (środki pieniężne i papiery wartościowe), rozliczenia międzyokresowe.

Należności z tytułu dostaw i usług są zaliczane do należności krótkoterminowych (bez względu na okres wymagalności zapłaty).

8. Obligatory encumbrances of gross financial result include income tax on legal and natural persons as well as also other payments resulting from separate regulations.

9. Income tax is the tax on earned profit which an economic entity is obliged to pay after considering abatements granted. It includes:

- the current part, i.e. the tax presented in the tax declaration for a given reporting period,
- the deferred part, i.e., a difference between the state of provisions and assets, by virtue of deferred tax (because of the temporary differences between the gross financial result and the basis for taxation resulting from the different moments of the income and cost statement, in accordance with the tax and accounting regulations) at the end and the beginning of the reporting period.

10. Net financial result (profit or loss) is derived after decreasing gross financial result by obligatory encumbrances.

11. The economic relations presented in table 4 were calculated as follows:

- 1) **cost level indicator** as the relation of costs of obtaining revenues from total activity to revenues from total activity;
- 2) **turnover profitability rate:**
 - **gross** as the relation of the gross financial result to revenues from total activity,
 - **net** as the relation of the net financial result to revenues from total activity;
- 3) **financial liquidity ratio of:**
 - **the first degree** as the relation of short-term investments to short-term liabilities, excluding special funds,
 - **the second degree** as the relation of short-term investments and short-term dues to short-term liabilities, excluding special funds,
 - **the third degree** as the relation of current assets (inventories, short-term dues, short-term investments and short-term inter-period settlements) to short-term liabilities, excluding special funds.

12. Current assets include stocks, and short-term dues: short-term investments (cash equivalents, short-term securities) inter-period settlements.

Dues from deliveries and services are included in short-term dues (irrespective of their due date).

13. Kapitały (fundusze) własne ujmuje się w księgach rachunkowych z podziałem na ich rodzaje i według zasad określonych przepisami prawa, postanowieniami statutu lub umowy o utworzeniu jednostki. Obejmują one: kapitał (fundusz) podstawowy, kapitał (fundusz) zapasowy, kapitał z aktualizacji wyceny, pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe, niepodzielony (nierozliczony) wynik finansowy z lat ubiegłych, wynik finansowy netto roku obrotowego oraz odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego.

Do 2015 r. obejmowały również należne wpłaty na kapitał podstawowy oraz udziały (akcje) własne. Kapitał (fundusz) podstawowy to, w zależności od formy prawnej podmiotu gospodarczego:

- w spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością (z o.o.), akcyjnych, komandytowo-akcyjnych – kapitał zakładowy,
- w przedsiębiorstwach państwowych – fundusz założycielski,
- w spółdzielniach – fundusz udziałowy,
- w spółkach komandytowych, jawnych, partnerskich, cywilnych – kapitał właścicieli.

Kapitał (fundusz) podstawowy w spółkach akcyjnych, spółkach z o.o. i w spółdzielniach, ujęty w wysokości określonej w umowie (statucie) wpisanej w rejestrze handlowym, jest pomniejszany o zadeklarowane, lecz niewniesione wkłady kapitałowe.

14. Zobowiązania przedsiębiorstw (kapitały obce) obejmują wszystkie zobowiązania z wszelkich tytułów, w tym również z tytułu kredytów i pożyczek. Ogół zobowiązań przedsiębiorstw dzieli się na zobowiązania: długoterminowe – gdy termin ich płatności na dzień bilansowy jest dłuższy niż rok i krótkoterminowe – gdy termin ich płatności na dzień bilansowy jest nie dłuższy niż rok.

Zobowiązania z tytułu dostaw i usług są zaliczane do zobowiązań krótkoterminowych (bez względu na okres wymagalności zapłaty).

15. Dane dotyczące finansów przedsiębiorstw podano na podstawie rocznej sprawozdawczości finansowej (przed weryfikacją bilansu) łącznie z wynikami przedsiębiorstw, które zawiesiły działalność lub zostały zlikwidowane w ciągu roku.

13. Share equity (funds) is recorded in ledgers according to type and according to the principles defined in legal regulations, statute resolutions or agreements regarding the establishment of the entity. They include: share capital (fund), supplementary capital (fund), reserve capital (fund) from revaluation, other reserve capital (fund), undistributed (unsettled) financial result from previous years, net financial result of the turnover year and write-offs from net profit for the turnover year.

Until 2015 it has also included share capital (fund) not paid up and entity's shares (stock). Share capital (fund) is, depending on the legal form of the economic entity:

- initial capital – in limited liability companies, joint stock, joint stock-limited companies,
- founders' capital – in state owned enterprises,
- participation fund – in cooperatives,
- owners' capital – in limited partnership, unlimited partnership, professional partnership and civil law partnership companies.

Share capital (fund) in joint stock companies and limited liability companies as well as in cooperatives, registered in the amount defined in the agreement (statute) recorded in the trade register, is decreased by the capital contribution declared but not transferred.

14. Liabilities of enterprises (outside capital) include all liabilities, including liabilities from credits and loans. Total liabilities of enterprises are divided into: long-term liabilities – when their repayment period on the balance day is longer than one year and short-term liabilities – when their repayment period on the balance day is not longer than one year.

Liabilities from deliveries and services are included in short-term liabilities (irrespective of their due date).

15. Data concerning the finances of enterprises are presented on the basis of annual financial reports (before balance verification) together with the results of enterprises which suspended activities or were liquidated within the course of the year.

TABL. 1 (269). **PRZYCHODY, KOSZTY I WYNIK FINANSOWY PRZEDSIĘBIORSTW WEDŁUG SEKTORÓW WŁASNOŚCI**
REVENUES, COSTS AND FINANCIAL RESULTS OF ENTERPRISES BY OWNERSHIP SECTORS

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł		in mln zł		
Przychody z całokształtu działalności	39281,8	46155,1	46654,7	52193,3	Revenues from total activity
sektor publiczny	1090,2	1253,8	1372,6	1557,2	public sector
sektor prywatny	38191,6	44901,4	45282,1	50636,0	private sector
w tym:					of which:
Przychody netto ze sprzedaży produktów (wyrobów i usług)	22052,2	27466,5	28097,4	32731,7	Net sales revenues of products (goods and services)
Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów	16338,6	17781,2	17537,5	18347,8	Net sales revenues of goods and materials
Przychody finansowe	266,1	225,1	287,6	222,3	Financial revenues
Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności	37982,8	44470,1	44893,8	50062,3	Costs of obtaining revenues from total activity
sektor publiczny	1079,6	1200,2	1304,1	1492,8	public sector
sektor prywatny	36903,2	43269,9	43589,7	48569,5	private sector
w tym:					of which:
Koszt własny sprzedanych produktów (wyrobów i usług)	23004,8	28375,8	29172,7	33420,6	Cost of products sold (goods and services)
Wartość sprzedanych towarów i materiałów	14112,8	15184,7	14809,4	15540,9	Value of goods and materials sold
Koszty finansowe	476,5	484,7	397,3	431,9	Financial costs
Wynik finansowy na działalności gospodarczej	1299,0	1685,1	1760,9	2131,0	Financial result on economic activity
Sektor publiczny	10,6	53,6	68,5	64,4	Public sector
Sektor prywatny	1288,4	1631,5	1692,3	2066,6	Private sector
Wynik zdarzeń nadzwyczajnych	10,0	92,6	x	x	Result on extraordinary events
sektor publiczny	0,0	0,0	x	x	public sector
sektor prywatny	10,0	92,6	x	x	private sector
Zyski nadzwyczajne	16,8	93,3	x	x	Extraordinary profits
Straty nadzwyczajne	6,8	0,7	x	x	Extraordinary losses
Wynik finansowy brutto	1309,0	1777,7	1760,9	2131,0	Gross financial result
sektor publiczny	10,6	53,6	68,5	64,4	public sector
sektor prywatny	1298,4	1724,1	1692,3	2066,6	private sector
Zysk brutto	1575,1	2093,7	2022,0	2411,2	Gross profit
Strata brutto	266,2	316,0	261,2	280,2	Gross loss
Obowiązkowe obciążenia wyniku finansowego brutto	182,4^a	227,2	219,8	282,7	Obligatory encumbrances on gross financial result
sektor publiczny	10,1	13,6	14,8	15,0	public sector
sektor prywatny	172,2	213,6	205,1	267,8	private sector
W tym podatek dochodowy	182,4	227,2	219,8	282,7	Of which income tax
Wynik finansowy netto	1126,6	1550,5	1541,0	1848,3	Net financial result
sektor publiczny	0,4	40,0	53,7	49,5	public sector
sektor prywatny	1126,2	1510,5	1487,3	1798,8	private sector
Zysk netto	1380,5	1864,0	1798,8	2126,8	Net profit
Strata netto	253,9	313,5	257,8	278,6	Net loss

a Obejmują tylko podatek dochodowy.

a Include only income tax.

TABLE 2 (270). **PRZYCHODY, KOSZTY I WYNIK FINANSOWY PRZEDSIĘBIORSTW WEDŁUG SEKCJI**
REVENUES, COSTS AND FINANCIAL RESULTS OF ENTERPRISES BY SECTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Przychody z całokształtu działalności Revenues from total activity	Koszty uzyskania przychodów z całokształtu działalności Costs of obtaining revenues from total activity	Wynik finansowy brutto Gross financial result	Obowiązkowe obciążenia wyniku finan- sowego brutto Obligatory encumbrances of gross financial result	Wynik finansowy netto Net financial result
		w mln zł		in mln zł		
OGÓŁEM	2010	39281,8	37982,8	1309,0	182,4 ^a	1126,6
TOTAL	2015	46155,1	44470,1	1777,7	227,2	1550,5
	2016	46654,7	44893,8	1760,9	219,8	1541,0
	2017	52193,3	50062,3	2131,0	282,7	1848,3
w tym: of which:						
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		75,1	67,9	7,1	0,3	6,8
Agriculture, forestry and fishing						
Przemysł		26354,0	25291,6	1062,5	163,5	899,0
Industry						
w tym: of which:						
przetwórstwo przemysłowe		24639,9	23678,6	961,3	141,3	820,0
manufacturing						
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^a		790,5	766,8	23,7	6,8	16,9
water supply; sewerage, waste management and remediation activities						
Budownictwo		4993,7	4749,1	244,6	46,2	198,4
Construction						
Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^a		16971,7	16403,7	568,1	46,3	521,8
Trade; repair of motor vehicles ^a						
Transport i gospodarka magazynowa		1574,6	1537,8	36,8	4,0	32,8
Transportation and storage						
Zakwaterowanie i gastronomia ^a		198,5	184,2	14,3	1,2	13,1
Accommodation and catering ^a						
Informacja i komunikacja		262,3	241,4	20,9	2,9	18,0
Information and communication						
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		233,6	225,7	7,9	4,3	3,6
Financial and insurance activities						
Obsługa rynku nieruchomości ^a		835,4	714,9	120,5	6,1	114,4
Real estate activities						
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		300,0	279,3	20,7	2,1	18,6
Professional, scientific and technical activities						
Administrowanie i działalność wspiera- jąca ^a		182,7	166,3	16,4	3,4	13,0
Administrative and support service activities						
Edukacja		6,6	6,7	-0,1	-	-0,1
Education						
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		129,3	117,1	12,2	0,8	11,5
Human health and social work activities						
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		59,0	60,8	-1,8	1,5	-3,3
Arts, entertainment and recreation						
Pozostała działalność usługowa		16,7	15,9	0,8	0,1	0,7
Other service activities						

a Obejmują tylko podatek dochodowy.

a Include only income tax.

TABL. 4 (272). **RELACJE EKONOMICZNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH**
ECONOMIC RELATIONS IN ENTERPRISES

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Wskaźnik poziomu kosztów Cost level indicator	Wskaźnik rentowności obrotu Turnover profitability rate		Wskaźnik płynności finansowej Financial liquidity ratio of the			
		brutto gross	netto net	I stopnia first degree	II stopnia second degree	III stopnia third degree	
							w % in %
OGÓŁEM	2010	96,7	3,3	2,9	24,3	95,2	148,4
TOTAL	2015	96,3	3,9	3,4	30,4	100,6	158,0
	2016	96,2	3,8	3,3	32,1	99,4	156,5
	2017	95,9	4,1	3,5	29,8	95,0	149,5
sektor publiczny		95,9	4,1	3,2	105,8	166,6	193,2
public sector							
sektor prywatny		95,9	4,1	3,6	27,8	93,2	148,4
private sector							
w tym: of which:							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		90,5	9,5	9,1	127,5	256,5	422,5
Agriculture, forestry and fishing							
Przemysł		96,0	4,0	3,4	29,0	95,1	145,5
Industry							
w tym: of which:							
przetwórstwo przemysłowe		96,1	3,9	3,3	27,5	93,7	145,6
manufacturing							
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		97,0	3,0	2,1	62,0	114,1	130,5
water supply; sewerage, waste management and remediation activities							
Budownictwo		95,1	4,9	4,0	26,9	89,7	143,0
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ		96,7	3,3	3,1	18,2	80,3	151,0
Trade; repair of motor vehicles ^Δ							
Transport i gospodarka magazynowa		97,7	2,3	2,1	23,0	114,3	124,9
Transportation and storage							
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		92,8	7,2	6,6	43,4	73,2	90,9
Accommodation and catering ^Δ							
Informacja i komunikacja		92,0	8,0	6,9	173,6	283,6	339,8
Information and communication							
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa Financial and insurance activities		96,6	3,4	1,5	116,2	228,9	229,9
Obstuga rynku nieruchomości ^Δ		85,6	14,4	13,7	151,9	180,0	242,4
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		93,1	6,9	6,2	37,7	134,3	160,5
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspiera- jąca ^Δ		91,0	9,0	7,1	68,0	148,3	156,8
Administrative and support service activities							
Edukacja		101,0	-1,0	-1,0	96,3	181,4	194,1
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		90,5	9,5	8,9	81,9	259,6	275,8
Human health and social work activities							
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		103,0	-3,0	-5,6	77,4	133,4	146,2
Arts, entertainment and recreation							
Pozostała działalność usługowa		95,1	4,9	4,1	70,7	129,6	160,8
Other service activities							

TABL. 5 (273). **AKTYWA OBROTOWE PRZEDSIĘBIORSTW**
Stan w dniu 31 XII
CURRENT ASSETS OF ENTERPRISES
As of 31 Dec

Lp. No.	WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Zapasy			
			razem total	w tym		półprodukty i produkty w toku semi-finished products and work in progress
				materiały materials		
w mln zł						
1	OGÓŁEM	2010	11039,3	3711,5	785,9	455,8
2	TOTAL	2015	14151,6	4797,3	1051,1	586,5
3	2016	14726,1	4906,5	1121,5	627,8
4	2017	15991,2	5354,0	1337,0	763,5
5	sektor publiczny		521,7	64,1	52,0	3,0
	public sector					
6	sektor prywatny		15469,5	5289,9	1285,0	760,5
	private sector					
	w tym: of which:					
7	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybnictwo		50,8	19,5	5,4	2,7
	Agriculture, forestry and fishing					
8	Przemysł		8150,3	2712,8	1180,1	441,1
	Industry					
	w tym: of which:					
9	przetwórstwo przemysłowe		7614,2	2614,6	1118,9	430,8
	manufacturing					
10	dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		199,6	20,3	11,9	0,9
	water supply; sewerage, waste management and remediation activities					
11	Budownictwo		2228,3	666,5	82,2	295,3
	Construction					
12	Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ Trade; repair of motor vehicles ^Δ		4145,2	1886,4	47,7	7,7
					
13	Transport i gospodarka magazynowa		354,9	17,8	9,9	0,1
	Transportation and storage					
14	Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		31,0	4,6	0,8	0,2
	Accommodation and catering ^Δ					
15	Informacja i komunikacja		94,1	12,5	4,3	0,3
	Information and communication					
16	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		187,6	0,1	-	0,1
	Financial and insurance activities					
17	Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		519,7	12,4	1,9	10,0
	Real estate activities					
18	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		108,7	16,0	2,3	5,8
	Professional, scientific and technical activities					
19	Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ		63,2	2,6	1,4	0,1
	Administrative and support service activities					
20	Edukacja		1,2	0,0	0,0	-
	Education					
21	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		27,7	1,3	0,9	-
	Human health and social work activities					
22	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		23,0	0,5	0,1	-
	Arts, entertainment and recreation					
23	Pozostała działalność usługowa		5,6	1,0	0,0	-
	Other service activities					

Inventories		Należności krótkoterminowe		Inwestycje krótkoterminowe	Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	Lp. No.
of which		Short-term dues				
produkty gotowe finished products	towary goods	razem total	w tym z tytułu dostaw i usług of which from deliveries and services	Short-term investments	Short-term inter-period settlements	
in mln zł						
626,5	1712,8	5274,2	4578,4	1807,2	246,4	1
950,1	2095,6	6286,6	5125,8	2723,9	343,7	2
960,5	2107,9	6329,5	5637,1	3021,6	468,5	3
1014,5	2123,0	6982,7	6038,4	3182,7	471,8	4
0,6	8,3	163,9	142,8	285,5	7,9	5
1013,9	2114,7	6818,8	5895,6	2896,9	463,9	6
9,6	1,8	15,5	8,8	15,3	0,5	7
917,7	150,0	3705,8	3192,1	1623,9	107,7	8
900,2	141,5	3461,5	2969,9	1439,6	98,5	9
0,9	6,4	79,7	67,7	94,8	4,7	10
65,1	212,9	978,1	851,1	419,6	164,2	11
16,7	1737,7	1704,0	1538,5	498,8	56,1	12
0,2	7,0	259,6	223,7	65,4	12,1	13
–	3,5	10,2	7,6	14,8	1,4	14
3,9	4,0	30,5	26,7	48,1	3,0	15
0,0	0,0	91,9	45,4	94,8	0,7	16
0,4	0,1	60,2	41,0	325,8	121,4	17
0,8	3,4	65,4	59,6	25,5	1,8	18
–	1,1	32,4	27,1	27,4	0,9	19
–	0,0	0,5	0,5	0,6	0,0	20
–	0,4	17,8	12,1	8,2	0,4	21
–	0,3	8,8	2,4	12,2	1,6	22
–	1,0	2,0	2,0	2,5	0,0	23

TABL. 6 (274). **KAPITAŁY (FUNDUSZE) WŁASNE PRZEDSIĘBIORSTW**
 Stan w dniu 31 XII
 EQUITY CAPITAL (FUND) OF ENTERPRISES
 As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which				
		kapitał (fundusz) podstawowy share capital (fund)	kapitał (fundusz) zapasowy supplementary capital (fund)	niepodzielony (nierozliczony) wynik finansowy z lat ubiegłych undistributed (unsettled) financial result from previous years	wynik finansowy netto roku obrotowego net financial result of the turnover year	
		w mln zł		in mln zł		
OGÓŁEM	2010	12633,8	6007,3	4689,9	-197,8	1131,2
TOTAL	2015	17333,3	7158,0	6961,8	146,1	1551,3
	2016	17378,6	7135,5	7081,9	95,2	1541,0
	2017	18096,6	7270,0	7427,2	14,5	1855,9
sektor publiczny		1726,2	1123,4	398,2	-54,1	49,5
public sector						
sektor prywatny		16370,3	6146,6	7029,1	68,6	1806,4
private sector						
w tym: of which:						
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		91,5	6,4	39,8	-3,7	7,3
Agriculture, forestry and fishing						
Przemysł		10059,7	3925,7	4336,0	-201,2	906,2
Industry						
w tym: of which:						
przetwórstwo przemysłowe		8490,9	3008,1	4059,4	-175,6	827,2
manufacturing						
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		811,8	567,1	135,9	-22,4	16,9
water supply; sewerage, waste management and remediation activities						
Budownictwo		1312,3	140,1	784,3	29,1	198,4
Construction						
Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ		3131,1	1032,8	1210,1	238,6	521,8
Trade; repair of motor vehicles ^Δ						
Transport i gospodarka magazynowa		413,0	228,9	150,9	-14,9	32,8
Transportation and storage						
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		119,8	63,2	34,4	6,1	13,1
Accommodation and catering ^Δ						
Informacja i komunikacja		102,2	10,7	47,6	0,3	18,0
Information and communication						
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		38,7	11,2	14,4	-1,4	3,6
Financial and insurance activities						
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		2530,0	1691,4	674,9	-1,3	114,4
Real estate activities						
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		47,3	20,9	23,0	-13,4	18,5
Professional, scientific and technical activities						
Administrowanie i działalność wspiera- jąca ^Δ		68,9	21,7	31,6	2,1	13,0
Administrative and support service activities						
Edukacja		1,5	1,0	1,2	-1,2	0,0
Education						
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		47,3	25,4	10,2	0,3	11,5
Human health and social work activ- ities						
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		126,0	88,7	64,9	-24,9	-3,3
Arts, entertainment and recreation						
Pozostała działalność usługowa		7,2	1,8	3,9	0,0	0,7
Other service activities						

TABL. 7 (275). **KAPITAŁ ZAKŁADOWY SPÓŁEK^a**
Stan w dniu 31 XII
SHARE CAPITAL OF COMPANIES^a
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym mienie Of which estate of				
		Skarbu Państwa the State Treasury	państwo- wych osób prawnych state legal persons	krajowych osób fizycznych domestic natural persons	osób zagranicz- nych foreign persons	
		w mln zł	in mln zł			
OGÓŁEM	2010	2468,5	73,2	55,0	754,1	270,6
TOTAL	2015	2936,8	19,8	78,8	831,1	391,2
	2016	3087,6	19,8	77,9	872,2	494,0
	2017	3058,6	19,4	71,1	848,5	467,6
sektor publiczny		1074,9	10,3	71,0	0,8	–
public sector						
sektor prywatny		1983,7	9,1	0,1	847,7	467,6
private sector						
w tym: of which:						
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		1,4	–	–	1,4	–
Agriculture, forestry and fishing						
Przemysł		2030,7	8,5	65,9	404,1	366,0
Industry						
w tym: of which:						
przetwórstwo przemysłowe		1165,4	8,5	0,1	333,8	366,0
manufacturing						
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		567,1	–	–	6,3	–
water supply; sewerage, waste manage- ment and remediation activities						
Budownictwo		77,0	–	1,7	62,7	0,9
Construction						
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		453,6	2,0	0,6	269,6	94,9
Trade; repair of motor vehicles ^Δ						
Transport i gospodarka magazynowa		108,5	–	–	12,1	2,2
Transportation and storage						
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		51,2	–	–	44,1	–
Accommodation and catering ^Δ						
Informacja i komunikacja		8,9	0,8	–	7,0	1,0
Information and communication						
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		11,2	–	0,2	8,6	1,9
Financial and insurance activities						
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		163,4	8,1	–	19,4	–
Real estate activities						
Działalność profesjonalna, naukowa i tech- niczna		18,4	–	0,8	3,1	–
Professional, scientific and technical activities						
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ ...		19,7	–	–	2,0	0,3
Administrative and support service activities						
Edukacja		1,0	–	–	0,3	0,4
Education						
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		23,4	–	1,8	5,4	–
Human health and social work activities						
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		88,7	–	–	7,2	–
Arts, entertainment and recreation						
Pozostała działalność usługowa		1,5	–	–	1,5	–
Other service activities						

a Dane dotyczą spółek prawa handlowego, spółek cywilnych i innych spółek powołanych odrębnymi przepisami oraz zagranicznych przedsiębiorstw drobnej wytwórczości i oddziałów przedsiębiorców zagranicznych.

a Data concern commercial companies, civil law partnerships and others companies established on the basis of separate rules as well as foreign small-scale enterprises and branches of foreign enterprises.

TABL. 8 (276). **ZOBOWIĄZANIA PRZEDSIĘBIORSTW**
Stan w dniu 31 XII
LIABILITIES OF ENTERPRISES
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Długoterminowe Long-term		Krótkoterminowe Short-term			
		razem total	w tym kredyty i pożyczki of which credits and loans	razem total	w tym of which		
					kredyty i pożyczki credits and loans	z tytułu dostaw i usług from deliver- ies and services	
		w mln zł		in mln zł			
OGÓŁEM	2010	11463,6	3858,2	2315,5	7605,3	1619,8	3994,4
TOTAL	2015	12728,9	3602,9	2714,0	9126,0	2121,4	4657,7
	2016	13352,7	3739,7	2874,3	9613,0	2063,0	5176,1
	2017	14744,1	3828,6	3016,3	10915,5	2977,2	5691,8
sektor publiczny		746,0	418,8	299,9	327,1	56,5	91,9
public sector							
sektor prywatny		13998,1	3409,7	2716,4	10588,4	2920,7	5599,8
private sector							
w tym: of which:							
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybnictwo		16,0	3,9	2,3	12,1	6,8	2,7
Agriculture, forestry and fishing							
Przemysł		7798,4	2132,8	1825,8	5665,6	1844,0	2934,6
Industry							
w tym: of which:							
przetwórstwo przemysłowe		7040,7	1764,7	1508,5	5276,0	1729,4	2783,6
manufacturing							
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ		346,7	188,8	187,4	157,9	54,7	40,9
water supply; sewerage, waste management and remediation activities							
Budownictwo		1905,5	344,9	210,0	1560,6	187,7	837,8
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		3224,1	468,2	321,4	2755,9	777,2	1548,0
Trade; repair of motor vehicles ^Δ							
Transport i gospodarka magazynowa		413,9	127,1	93,0	286,8	80,8	146,8
Transportation and storage							
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ		126,5	91,8	87,7	34,7	14,5	11,4
Accommodation and catering ^Δ							
Informacja i komunikacja		36,6	8,6	4,0	27,9	1,1	18,9
Information and communication							
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		169,5	87,9	21,8	81,6	4,8	38,7
Financial and insurance activities							
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ		677,4	327,2	303,1	350,2	39,6	87,2
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i tech- niczna		166,4	98,4	98,3	68,0	6,3	48,1
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ ...		68,9	27,2	26,5	41,7	8,0	9,8
Administrative and support service activities							
Edukacja		1,7	1,0	1,0	0,6	0,1	0,2
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna		20,5	10,0	9,6	10,5	1,5	5,6
Human health and social work activities							
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		113,1	97,3	10,2	15,8	3,5	1,0
Arts, entertainment and recreation							
Pozostała działalność usługowa		5,8	2,3	1,6	3,6	1,4	0,9
Other service activities							

Uwagi ogólne

1. Przez finanse publiczne rozumie się procesy związane z gromadzeniem środków publicznych oraz ich rozdysponowaniem, a w szczególności: gromadzenie dochodów i przychodów publicznych, wydatkowanie środków publicznych, finansowanie potrzeb pożyczkowych budżetu państwa, finansowanie potrzeb pożyczkowych budżetów jednostek samorządu terytorialnego, zaciąganie zobowiązań angażujących środki publiczne, zarządzanie środkami publicznymi, zarządzanie długiem publicznym oraz rozliczenia z budżetem Unii Europejskiej.

2. Prezentowane dane obejmują informacje dotyczące budżetów jednostek samorządu terytorialnego (gmin, miast na prawach powiatu, powiatów, województwa).

3. Podstawę prawną określającą procesy związane z gromadzeniem i rozdysponowaniem środków publicznych stanowią: do 2009 r. – ustawa z dnia 30 VI 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 249, poz. 2104) z późniejszymi zmianami, od 2010 r. – ustawa z dnia 27 VIII 2009 r. o finansach publicznych (jednolity tekst Dz. U. 2017 poz. 2077, z późniejszymi zmianami). Podstawę prawną gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego stanowią również: ustawa z dnia 13 XI 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (jednolity tekst Dz. U. 2017 poz. 1453, z późniejszymi zmianami), ustawa z dnia 8 III 1990 r. o samorządzie gminnym (jednolity tekst Dz. U. 2017 poz. 1875, z późniejszymi zmianami), ustawy z dnia 5 VI 1998 r. o samorządzie powiatowym i o samorządzie województwa (jednolity tekst Dz. U. 2017 poz. 1868 i 2096, z późniejszymi zmianami).

4. Dochody i wydatki gmin, miast na prawach powiatu, powiatów i województwa uchwalane są przez właściwe rady na okres roku kalendarzowego.

Miasto na prawach powiatu realizuje jednocześnie zadania z zakresu działania gminy oraz powiatu i sporządza jeden budżet, w którym określone są poszczególne dochody z uwzględnieniem źródeł dochodów gminy i powiatu oraz wydatki realizowane łącznie przez gminę i powiat. Dlatego też w tablicach dochody i wydatki gmin podane są bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu, natomiast dochody i wydatki miast na prawach powiatu obejmują łącznie dochody i wydatki części gminnej i powiatowej.

General notes

1. Public finance is understood as processes connected with the accumulation and allocation of public funds, particularly: the accumulation of public revenue and income, spending public funds, financing loan needs of the state budget and the budgets of local government units, committing funds, the management of public funds and public debt as well as settlements with the European Union budget.

2. The presented data include information concerning the budgets of local government units (of gminas, cities with powiat status, powiats and voivodship).

3. The legal basis defining the processes connected with the accumulation and allocation of public funds are: until 2009 – the Law on Public Finances, dated 30 Jun 2005 (Journal of Laws No. 249, item 2104) with later amendments, from 2010 – the Law on Public Finances, dated 27 Aug 2009 (uniform text Journal of Laws 2017 item 2077, with later amendments). The legal basis for the financial management of local government units is: the Law on Revenue of Local Government Units, dated 13 Nov 2003 (uniform text Journal of Laws 2017 item 1453, with later amendments), the Law on Gmina Government, dated 8 Mar 1990 (uniform text Journal of Laws 2017 item 1875, with later amendments), the Law on Powiat Government and the Law on Voivodship Government, dated 5 Jun 1998 (uniform text Journal of Laws 2017 items 1868 and 2096, with later amendments).

4. Revenue and expenditure of gminas, cities with powiat status, powiats and voivodship are passed by the appropriate councils for a period of one calendar year.

City with powiat status realizes tasks of gmina as well as powiat. There is one budget drawn up every year, which consists of revenue (income received both by gmina and powiat) as well as expenditure realized jointly by gmina and powiat. Therefore in tables, revenue and expenditure of gminas are given without revenue and expenditure of gminas being also cities with powiat status, but revenue and expenditure of cities with powiat status include revenue and expenditure of both gmina and powiat.

5. Dochody i wydatki jednostek samorządu terytorialnego grupuje się na podstawie klasyfikacji budżetowej, którą ustala Minister Finansów w drodze rozporządzenia. Prezentowane dane w podziale według działań opracowano zgodnie z klasyfikacją dochodów i wydatków budżetowych, obowiązującą na mocy rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 2 III 2010 r. (jednolity tekst Dz. U. 2014 poz. 1053, z późniejszymi zmianami).

6. Na dochody jednostek samorządu terytorialnego składają się:

- 1) dochody własne, tj.:
 - a) dochody z tytułu udziałów we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych i osób fizycznych,
 - b) wpływy z podatków ustalanych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, tj. podatek od nieruchomości, podatek rolny, podatek od środków transportowych, wpływy z karty podatkowej, podatek od spadków i darowizn, podatek leśny, podatek od czynności cywilnoprawnych,
 - c) wpływy z opłat ustalanych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, np. skarbowej, eksploatacyjnej, targowej,
 - d) dochody z majątku jednostek samorządu terytorialnego, np. dochody z wynajmu i dzierżawy,
 - e) środki na dofinansowanie własnych zadań ze źródeł pozabudżetowych;
- 2) dotacje celowe:
 - a) z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej, własne, realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej,
 - b) otrzymane z funduszy celowych,
 - c) pozostałe dotacje, w tym na zadania realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego,
 - d) z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań;
- 3) dotacje lub płatności przekazane w ramach budżetu środków europejskich (paragrafy 200 i 620) na finansowanie i współfinansowanie projektów i programów realizowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi;
- 4) dotacje lub płatności przekazane w ramach budżetu środków europejskich (paragrafy 205 i 625) na finansowanie i współfinansowanie projektów i programów realizowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi, realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego występujące w charakterze beneficjenta tylko w zakresie programów realizowanych w ramach perspektywy finansowej 2014–2020;
- 5) subwencja ogólna z budżetu państwa, która składa się z części: wyrównawczej, oświatowej, rekompensacyjnej, równoważącej i regionalnej.

5. Revenue and expenditure of local government units are grouped on the basis of budget classification, introduced by the regulation of the Minister of Finance. The presented data, divided into divisions, were compiled in accordance with the classification of budget revenue and expenditure, obligatory on the basis of the regulation of the Minister of Finance, dated 2 Mar 2010 (uniform text Journal of Laws 2014 item 1053, with later amendments).

6. Revenue of local government units comprises:

- 1) own revenue, i.e.:
 - a) revenue from the shares in receipts from corporate and personal income taxes,
 - b) receipts from taxes established and collected on the basis of separate acts, i.e. the tax on real estate, the agricultural tax, the tax on means of transport, receipts from lump sum taxation, taxes on inheritance and gifts, the forest tax, tax on civil law transactions,
 - c) receipts from fees established and collected on the basis of separate acts, e.g. the Financial Statute, the Service Law and the Marketplace Law,
 - d) revenue from property of local government units, e.g. income from renting and leasing,
 - e) funds for additional financing own tasks from non-budgetary sources;
- 2) targeted grants:
 - a) from the state budget of which for government administration tasks, own tasks, tasks realized on the basis of agreements with government administration bodies,
 - b) grants received from appropriated funds,
 - c) other grants, of which for tasks realized on the basis of agreements between the local government units,
 - d) for financial assistance between local government units for additional financing of own tasks;
- 3) grants or payments transferred under the budget of European funds (paragraphs 200 and 620) for financing and cofinancing projects and programmes realized with the participation of European and other foreign non-refundable funds;
- 4) grants or payments transferred under the budget of European funds (paragraph 205 and 625) for financing and co-financing projects and programmes realized with the participation of European and other foreign non-refundable funds, implemented by local government units being the beneficiaries only within the programmes realized under the financial perspective 2014–2020;
- 5) general subvention from the state budget, consisting of the following parts: equalisation, educational, compensatory, balancing and regional.

7. Na wydatki jednostek samorządu terytorialnego składają się m.in.:

- 1) wydatki bieżące:
 - a) dotacje, w tym dotacje dla jednostek organizacyjnych/prawnych działających w budżetach jednostek samorządu terytorialnego, tj. zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych, środków specjalnych i funduszy celowych,
 - b) świadczenia na rzecz osób fizycznych,
 - c) wydatki bieżące jednostek budżetowych, w tym wynagrodzenia, pochodne od wynagrodzeń,
 - d) wydatki bieżące na obsługę długu publicznego, w tym z tytułu udzielenia poręczeń i gwarancji,
 - e) pozostałe wydatki bieżące, w tym zakup materiałów i usług;
- 2) wydatki majątkowe, w tym inwestycyjne.

8. Od 2010 r. w sektorze finansów publicznych funkcjonują **samorządowe zakłady budżetowe**, które odpłatnie wykonują zadania i pokrywają koszty swojej działalności z przychodów własnych oraz ewentualnych dotacji przedmiotowych, a także z dotacji celowych na zadania bieżące i z dotacji celowych na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji, otrzymanych z budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

9. Informacje dotyczące budżetów jednostek samorządu terytorialnego opracowano na podstawie sprawozdań Ministerstwa Finansów.

7. Expenditure of local government units includes among others:

- 1) current expenditure:
 - a) grants, of which grants for the organizational-legal entities operating in the budgets of local government units, i.e. budgetary establishments, auxiliary units, special funds and appropriated funds,
 - b) benefits for natural persons,
 - c) current expenditure of budgetary units, of which wages and salaries, derivatives of wages and salaries,
 - d) current expenditure for public debt servicing, of which for providing guarantees,
 - e) other current expenditure, of which purchase of materials and services;
- 2) property expenditure, of which investment expenditure.

8. Since 2010 in the sector of public finance are functioning **local government budgetary establishments** which perform tasks for a fee, and cover the costs related to their activity from own revenues and from possible product grants, as well as from targeted grants for current tasks and targeted grants for financing or co-financing of the investment-related costs, obtained from the budgets of local government units.

9. Information concerning local government units budgets is compiled on the basis of financial reports of the Ministry of Finance.

TABLE 1 (277). **DOCHODY JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG RODZAJÓW**
REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BY TYPE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem	Gminy ^a	Miasta na prawach powiatu	Powiaty	Wojewódz-
		Total	Gminas ^a	Cities with powiat status	Powiaty	Voivodship
		w tys. zł		in thous. zł		
OGÓŁEM	2010	4939332,2	2039527,8	1803781,5	653763,3	442259,5
TOTAL	2015	6107168,1	2568966,9	1941312,3	749322,7	847566,2
	2016	6261571,7	2861905,7	2259364,8	716363,1	423938,0
	2017	6961282,9	3096175,0	2529705,6	767571,0	567831,3
Dochody własne		2721262,3	1146639,0	1208473,6	223964,5	142185,2
Own revenue						
w tym:						
of which:						
Udziały w podatku dochodowym		1148914,5	416081,2	513713,4	111664,4	107455,5
Share in income tax						
od osób prawnych		114918,4	14660,6	22991,1	3072,1	74194,7
corporate income tax						
od osób fizycznych		1033996,1	401420,7	490722,3	108592,3	33260,8
personal income tax						
Podatek od nieruchomości		578843,2	355623,6	223219,6	–	–
Tax on real estate						
Podatek rolny		56155,8	55873,9	282,0	–	–
Agricultural tax						
Podatek od środków transportowych		31484,6	18251,7	13232,9	–	–
Tax on means of transport						

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status.

TABL. 1 (277). **DOCHODY JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG RODZAJÓW (dok.)**
REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BY TYPE (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Wojewódz- two Voivodship
	w tys. zł in thous. zł				
Dochody własne (dok.) Own revenue (cont.)					
Podatek od czynności cywilnoprawnych	54366,8	22444,0	31922,7	–	–
Tax on civil law transactions					
Oplata skarbową	10338,9	4233,8	6105,0	–	–
Stamp duty					
Dochody z majątku	213669,9	51261,3	147723,5	9294,4	5390,7
Revenue from property					
w tym dochody z najmu i dzierżawy oraz innych umów o podobnym charakterze	102544,6	23072,5	74056,2	4313,0	1102,8
of which income from renting and leasing as well as agreements with a similar character					
Środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł	16960,3	4985,9	7208,6	4546,0	219,8
Funds for additional financing of own tasks from other sources					
Dotacje ogółem	2352987,5	1109529,6	713833,0	245312,0	284312,8
Total grants					
Dotacje celowe	1848365,1	1054646,3	514672,6	207246,0	71800,2
Targeted grants					
z budżetu państwa	1736739,7	1025232,7	499193,9	145193,6	67119,5
from the state budget					
na zadania: for tasks:					
z zakresu administracji rządowej	1436590,4	876563,4	420823,4	98149,7	41053,8
for government administration tasks					
własne	298014,9	147718,2	78122,6	46108,3	26065,7
for own tasks					
realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej	2134,4	951,1	247,8	935,6	–
realized on the basis of agreements with government administration bodies					
na zadania realizowane na podstawie porozumień między jednostkami samorządu terytorialnego	27470,0	9786,8	3170,1	10959,1	3554,0
for tasks realized on the basis of agreements between local government units					
otrzymane z państwowych funduszy celowych	17399,8	4538,1	10708,7	2153,0	–
received from state appropriated funds					
z tytułu pomocy finansowej udzielanej między jednostkami samorządu terytorialnego na dofinansowanie własnych zadań	66755,6	15088,7	1600,0	48940,3	1126,7
for financial assistance between local government units for additional financing of own tasks					
Dotacje z paragrafów 200 i 620 ^b	25806,0	12945,9	814,9	3568,2	8476,9
Grants from paragraphs 200 and 620 ^b					
Dotacje z paragrafów 205 i 625 ^b	478816,4	41937,4	198345,4	34497,8	204035,8
Grants from paragraphs 205 and 625 ^b					
Subwencja ogólna z budżetu państwa	1887033,1	840006,4	607399,0	298294,5	141333,3
General subvention from the state budget					
W tym część oświatowa	1266199,2	525884,4	557721,6	168955,4	13637,7
Of which educational part					

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Klasyfikacji dochodów i wydatków budżetowych.

a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status. b Of the classification of budget revenue and expenditure.

TABL. 2 (278). **DOCHODY JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG DZIAŁÓW W 2017 R.**
REVENUE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BY DIVISION IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Wojewódz- two Voivodship
	w tys. zł in thous. zł				
OGÓŁEM	6961282,9	3096175,0	2529705,6	767571,0	567831,3
TOTAL					
w tym: of which:					
Rolnictwo i łowiectwo	115985,8	74777,4	89,7	7047,7	34071,0
Agriculture and hunting					
Przetwórstwo przemysłowe	4760,4	-	635,5	3589,2	535,7
Manufacturing					
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	14521,6	14521,6	-	-	-
Electricity, gas and water supply					
Transport i łączność	669253,6	74382,8	281827,3	87029,7	226013,8
Transport and communication					
Gospodarka mieszkaniowa	219681,1	54222,0	149741,0	10915,4	4802,7
Dwelling economy					
Działalność usługowa	20343,0	1280,0	5892,4	12783,1	387,5
Service activity					
Administracja publiczna	61838,3	16285,7	23629,8	18543,5	3379,3
Public administration					
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpo- żarowa	81459,4	3619,3	34626,6	43213,4	0,1
Public safety and fire care					
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	1956476,6	919082,3	810321,3	119115,3	107957,7
Income taxes from legal persons, natural persons and other organizational units without legal per- sonality and expenses associated with their intake					
Różne rozliczenia	1933970,4	849682,4	609953,1	300569,5	173765,5
Miscellaneous settlements					
Oświata i wychowanie	149986,0	70989,0	60623,6	17875,6	497,8
Education					
Ochrona zdrowia	40068,7	229,4	954,6	36913,3	1971,4
Health care					
Pomoc społeczna	222270,4	95882,0	72115,3	51564,1	2708,9
Social assistance					
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	41399,5	2609,7	5506,4	30539,1	2744,3
Other tasks in sphere of social policy					
Edukacyjna opieka wychowawcza	19758,2	9609,0	5733,6	4415,7	-
Educational care					
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	187409,6	101280,4	83412,4	2048,3	668,5
Municipal economy and environmental protection					
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	6105,2	1352,0	405,3	716,9	3631,1
Culture and protection of national heritage					
Kultura fizyczna	17746,2	6141,0	10410,3	1178,6	16,3
Physical education					

a Bez dochodów gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding revenue of gminas which are also cities with powiat status.

TABL. 3 (279). **WYDATKI JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG RODZAJÓW**
EXPENDITURE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BY TYPE

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION		Ogółem	Gminy ^a	Miasta	Powiaty	Wojewódz-
		Total	Gminas ^a	na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty	two Voivodship
		w tys. zł in thous. zł				
OGÓŁEM	2010	5422261,8	2325544,7	2014525,3	670511,9	411679,8
TOTAL	2015	6167473,9	2482025,8	2017175,8	737576,9	930695,4
	2016	5998073,6	2725506,4	2210443,2	688037,1	374086,8
	2017	7047552,9	3130804,4	2644364,8	750988,4	521395,2
Wydatki bieżące		5653980,2	2656054,4	2117161,8	574298,2	306465,8
Current expenditure						
w tym: of which:						
Dotacje		519557,2	132894,1	240943,4	32750,4	112969,3
Grants						
w tym dotacje dla samorządowych zakładów budżetowych		18949,4	5950,4	12804,3	194,8	–
of which for local government budgetary establishments						
Świadczenia na rzecz osób fizycznych		1376974,9	912869,6	433306,5	28622,2	2176,5
Benefits for natural persons						
Wydatki bieżące jednostek budżetowych		3710431,2	1590155,3	1420104,7	510678,4	189492,8
Current expenditure of budgetary units						
w tym: of which:						
wynagrodzenia		2005213,2	848958,8	764621,0	302247,5	89385,9
wages and salaries						
w tym osobowe		1823388,2	770761,4	699792,7	270634,3	82199,8
of which personal						
pochodne od wynagrodzeń ^b		364919,4	161526,6	138099,0	49307,6	15986,2
derivatives of wages and salaries ^b						
zakup materiałów i usług		1071197,0	435106,8	455196,8	109094,3	71799,0
purchase of materials and services						
wydatki na obsługę długu		36538,6	13910,8	20081,4	1478,9	1067,5
expenditures on debt servicing						
Wydatki majątkowe		1393572,7	474750,1	527203,0	176690,2	214929,4
Property expenditure						
W tym inwestycyjne ^c		1377434,0	471478,8	518388,0	176674,6	210892,7
Of which investment expenditure ^c						

a Bez wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Obejmują składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy oraz składkę na Fundusz Emerytur Pomostowych. c Łącznie z dotacjami na finansowanie zadań inwestycyjnych samorządowych zakładów budżetowych.

a Excluding expenditure of gminas which are also cities with powiat status. b Include contributions to compulsory social security and the Labour Fund as well as contribution to the Bridging Pension Fund. c Including grants for financing investment tasks of local government budgetary establishments.

TABL. 4 (280). **WYDATKI JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO WEDŁUG DZIAŁÓW W 2017 R.**
EXPENDITURE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS BY DIVISION IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats	Wojewódz- two Voivodship
	w tys. zł in thous. zł				
OGÓŁEM	7047552,9	3130804,4	2644364,8	750988,4	521395,2
TOTAL					
w tym: of which:					
Rolnictwo i łowiectwo	137316,1	92098,4	175,5	7111,9	37930,3
Agriculture and hunting					
Przetwórstwo przemysłowe	5663,4	–	290,8	762,5	4610,1
Manufacturing					
Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz i wodę	12223,1	12223,1	–	–	–
Electricity, gas and water supply					
Transport i łączność	1295525,0	375442,3	471591,1	189695,7	258795,9
Transport and communication					
Gospodarka mieszkaniowa	182400,1	43530,8	133579,2	4963,7	326,3
Dwelling economy					
Działalność usługowa	41461,6	6939,6	14537,6	16836,7	3147,7
Service activity					
Administracja publiczna	553273,4	283297,0	125950,0	77974,5	66051,9
Public administration					
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	127651,3	34305,0	48852,0	44057,7	436,5
Public safety and fire care					
Obsługa długu publicznego	36615,1	13912,0	20156,7	1478,9	1067,5
Public debt servicing					
Różne rozliczenia	6248,4	4029,1	1166,0	1053,3	–
Miscellaneous settlements					
Oświata i wychowanie	1961296,7	906872,5	871516,7	164735,0	18172,5
Education					
Ochrona zdrowia	111850,7	15543,3	19552,6	44581,1	32173,7
Health care					
Pomoc społeczna	410527,4	182066,8	161562,7	59657,2	7240,7
Social assistance					
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	77929,5	3348,8	17374,2	45289,0	11917,5
Other tasks in sphere of social policy					
Edukacyjna opieka wychowawcza	147839,3	30247,1	71179,8	44616,6	1795,8
Educational care					
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	305875,0	185297,9	119135,4	629,5	812,2
Municipal economy and environmental protection					
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	210163,3	85951,1	56121,4	3147,5	64943,4
Culture and protection of national heritage					
Kultura fizyczna	153317,6	48130,2	98391,6	3246,5	3549,3
Physical education					

a Bez wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

a Excluding expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

TABL. 5 (281). **PRZYCHODY I KOSZTY SAMORZĄDOWYCH ZAKŁADÓW BUDŻETOWYCH W 2017 R.**
 REVENUE AND COSTS OF LOCAL GOVERNMENT BUDGETARY ESTABLISHMENTS IN 2017

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	Gminy ^a Gminas ^a	Miasta na prawach powiatu Cities with powiat status	Powiaty Powiats
	w tys. zł		in thous. zł	
Przychody	129642,4	77703,0	50428,7	1510,8
Revenue				
w tym: of which:				
Przychody ze sprzedaży wyrobów, składników majątkowych i usług	81011,3	52751,0	27588,7	671,6
Revenue from sale of products, asset components and services				
Dotacje z budżetów jednostek samorządu terytorialnego ^b	18837,4	5838,3	12804,3	194,8
Grants from local government units budgets ^b				
Koszty	130026,2	78225,4	50328,2	1472,6
Costs				
w tym: of which:				
Materiały i usługi	48 721,3	28 853,5	19 523,8	344,0
Materials and services				
Podatek dochodowy od osób prawnych	355,2	168,7	186,6	–
Corporate income tax				
Wpłata nadwyżek do budżetów jednostek samorządu terytorialnego	685,5	685,5	–	–
Surplus payments to local government units budgets				

a Bez przychodów i kosztów samorządowych zakładów budżetowych gmin mających również status miasta na prawach powiatu. b Łącznie z dotacjami z budżetu państwa oraz płatnościami w ramach budżetu środków europejskich.

a Excluding revenue and costs of local government budgetary establishments of gminas which are also cities with powiat status. b Including grants from the state budget as well as payments within the European funds budget.

DZIAŁ XXI INWESTYCJE. ŚRODKI TRWAŁE

Uwagi ogólne

Inwestycje

1. Nakłady inwestycyjne są to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji.

Nakłady inwestycyjne dzielą się na nakłady na środki trwałe oraz pozostałe nakłady.

Nakłady na środki trwałe są to nakłady na:

- budynki i budowle (obejmują budynki i lokale oraz obiekty inżynierii lądowej i wodnej), w tym m.in. roboty budowlano-montażowe, dokumentacje projektowo-kosztorysowe,
- maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia (łącznie z przyrządami, ruchomościami i wyposażeniem),
- środki transportu,
- inne, tj. melioracje szczegółowe, udoskonalenia gruntów, inwentarz żywy (stado podstawowe) i zasadenia wieloletnie, a ponadto odsetki od kredytów i pożyczek inwestycyjnych za okres realizacji inwestycji, z wyjątkiem odsetek niewzględzonych w wartości nakładów na środki trwałe przez podmioty stosujące Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR), wprowadzone od 1 I 2005 r.

Pozostałe nakłady są to nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji oraz inne koszty związane z realizacją inwestycji. Nakłady te nie zwiększają wartości środków trwałych.

2. Nakłady inwestycyjne zaliczono do odpowiednich sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007 zgodnie z zaklasyfikowaniem działalności inwestora (podmiotu gospodarki narodowej), z wyjątkiem nakładów na obiekty niezwiązane z jego podstawową działalnością, które zaliczono do odpowiednich sekcji według kryterium przeznaczenia obiektu (dotyczy np. budynków i lokali mieszkalnych, obiektów przeznaczonych dla potrzeb edukacji, ochrony zdrowia, sportu i rekreacji).

3. Wartość nakładów inwestycyjnych poniesionych przez:

- osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (z wyjątkiem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie) i spółki cywilne z liczbą pracujących powyżej 9 osób – opracowano na podstawie sprawozdawczości,

CHAPTER XXI INVESTMENTS. FIXED ASSETS

General notes

Investments

1. Investment outlays are financial or tangible outlays, the purpose of which is the creation of new fixed assets or the improvement (rebuilding, enlargement, reconstruction or modernization) of existing capital asset items as well as outlays on so-called initial investments.

Investment outlays are divided into outlays on fixed assets and other outlays.

Outlays on fixed assets include outlays on:

- buildings and structures (include buildings and premises as well as land and water engineering constructions), of which construction and assembly works, design and cost estimate documentations among others,
- machinery, technical equipment and tools (including instruments, moveables and other equipment),
- transport equipment,
- others, i.e. irrigation and drainage, implements to land, livestock (basic herd), long-term plantings, interests on investment credits and investment loans for the period of investment realization, except for interests not included in outlays on fixed assets by units that apply International Accounting Standards (IAS) implemented since 1 Jan 2005.

Other outlays are outlays on so-called initial investments as well as other costs connected with investment realization. These outlays do not increase the value of fixed assets.

2. Investment outlays are included into the appropriate sections of the NACE Rev. 2 in accordance with the classification of the investor's activity (entity of the national economy), with the exception of outlays on structures not connected with its basic activity, which were included into the appropriate sections according to the criteria of structure destination (concerning, e.g. residential buildings and premises, buildings for education, health care, sport and recreational purposes).

3. The value of investment outlays incurred by:

- legal persons and organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity (excluding private farms in agriculture) and civil law partnerships employing more than 9 persons – was compiled on the basis of statistical reports,

- osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą i spółki cywilne z liczbą pracujących do 9 osób, gospodarstwa indywidualne w rolnictwie, a także wartość nakładów na indywidualne budownictwo: mieszkaniowe, rekreacyjne (nieprzystosowane do stałego zamieszkania) oraz budownictwo sakralne – ustalono szacunkowo.

Podstawę szacunku wartości nakładów inwestycyjnych na indywidualne budownictwo stanowi kubatura budynków oddanych do użytkowania. Nakłady roczne obejmują pełną wartość budynków oddanych do użytkowania w danym roku, tj. nie uwzględniają różnicy stanów budownictwa nieukończonego w końcu i na początku danego roku.

Środki trwałe

1. Do **środków trwałych** zalicza się kompletne i nadające się do użytku, składniki majątkowe o przewidywanym okresie używania dłuższym niż rok, w tym również drogi publiczne, ulice i place łącznie z pobocznymi i podbudową, uzbrojenie terenu, zasadzenia wieloletnie, melioracje, budowle wodne, grunty, inwentarz żywy (stado podstawowe) oraz od 1 I 2002 r. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego i spółdzielcze prawo do lokalu niemieszkalnego (użytkowego).

Dane o środkach trwałych nie obejmują wartości gruntów uznanych od 1 I 1991 r. za środki trwałe zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 12 XII 1990 r. (Dz. U. Nr 90, poz. 529) oraz prawa użytkownika wieczystego gruntu uznanego od 1 I 2002 r. za środki trwałe zgodnie z ustawą o rachunkowości z dnia 29 IX 1994 r. (jednolity tekst Dz. U. 2016 poz. 1047, z późniejszymi zmianami).

2. **Wartość brutto środków trwałych** jest to wartość równa nakładom poniesionym na ich zakup lub wytworzenie, bez potrącenia wartości zużycia (umorzenia).

Przez **wartość brutto środków trwałych w bieżących cenach ewidencyjnych** według stanu w dniu 31 XII należy rozumieć:

- w zakresie środków trwałych przekazanych do eksploatacji:
 - przed 1 I 1995 r. – wartość w cenach odtworzenia z września 1994 r.,
 - po 1 I 1995 r. – wartość w cenach bieżących nabycia lub wytworzenia,
- w podmiotach stosujących Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR), wprowadzone od 1 I 2005 r. – również wycenę według wartości godziwej.

Wartość brutto w cenach odtworzenia została ustalona w wyniku aktualizacji (wyceny) środków trwałych w gospodarce narodowej dokonanej według stanu w dniu 1 I 1995 r. zgodnie z postanowieniami rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 20 I 1995 r. w sprawie amortyzacji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, a także aktualizacji wyceny środków trwałych (Dz. U. Nr 7, poz. 34).

- legal persons and organizational entities without legal personality, natural persons conducting economic activity and civil law partnerships employing up to 9 persons, private farms in agriculture as well as the value of outlays on: private construction residential, and recreational (not adapted for permanent residence) and on sacral construction was estimated.

The cubic volume of completed buildings accounts for the basis of the estimation regarding the value of investment outlays on private construction. Annual outlays include the total value of buildings completed in a given year, i.e. do not include the difference between unfinished construction at the end and at the beginning of a given year.

Fixed assets

1. **Fixed assets** include asset components and other objects completed and ready for usage, with an expected period of utility exceeding 1 year, of which also public roads, streets and squares, together with shoulders and foundations, development of tracts of land, long-term plantings, irrigation and drainage, water structures, land and livestock (basic herd) as well as since 1 Jan 2002 cooperative ownership right to residential premise and cooperative right to non-residential (of utility character) premises.

Data regarding fixed assets do not include the value of land recognized as fixed assets since 1 Jan 1991, in accordance with the regulation of the Council of Ministers, dated 12 Dec 1990 (Journal of Laws No. 90, item 529) as well as right of perpetual usufruct of land recognized as fixed assets since 1 Jan 2002, in accordance with the Law on Accounting, dated 29 Sep 1994 (uniform text Journal of Laws 2016 item 1047, with later amendments).

2. **Gross value of fixed assets** is the value equal to the outlays incurred on purchasing or manufacturing them, without deducting consumption value (depreciation).

As **gross value** of fixed assets at **current book-keeping prices** as of 31 Dec is understood:

- within the scope of fixed assets designated for exploitation:
 - before 1 Jan 1995 – the value at replacement prices of September 1994,
 - after 1 Jan 1995 – the purchasing or manufacturing value at current prices,
- in units that use International Accounting Standards (IAS) implemented since 1 Jan 2005 – also revaluation according to fair value.

Gross value at replacement prices was established as a result of the revaluation of fixed assets in the national economy made as of 1 Jan 1995, in accordance with the decisions of the regulation of the Minister of Finance, dated 20 Jan 1995, regarding the depreciation of fixed assets and intangible fixed assets as well as the revaluation of fixed assets (Journal of Laws No. 7, item 34).

3. Dane według sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007 – jeśli nie zaznaczono inaczej – opracowano **metodą przedsiębiorstw**, co oznacza, że wszystkie środki trwale danego podmiotu gospodarki narodowej zalicza się do tego poziomu klasyfikacyjnego, do którego zaliczono podmiot na podstawie przeważającego rodzaju działalności, np. w przedsiębiorstwie zaliczonym do sekcji „Przetwórstwo przemysłowe” wszystkie środki trwale użytkowane zarówno w tym rodzaju działalności, jak i poza tą działalnością (budynki i lokale mieszkalne, obiekty służące edukacji, ochronie zdrowia itp.) zalicza się do sekcji „Przetwórstwo przemysłowe”. Wyjątek stanowią budynki mieszkalne w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, które ujęto w sekcji „Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości”.

4. Wartość brutto środków trwałych:

- osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą (z wyjątkiem gospodarstw indywidualnych w rolnictwie) i spółek cywilnych z liczbą pracujących powyżej 9 osób – opracowano na podstawie sprawozdawczości,
- osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej, osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą i spółek cywilnych z liczbą pracujących do 9 osób, gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, a także wartość indywidualnych budynków mieszkalnych (osób fizycznych) i rekreacyjnych nieprzystosowanych do stałego zamieszkania, wartość dróg publicznych, ulic i placów, melioracji podstawowych i szczegółowych oraz budowli wodnych – ustalono szacunkowo.

5. Wartość środków trwałych według grup opracowano zgodnie z Klasyfikacją Środków Trwałych. Grupowanie obejmuje:

- 1) budynki i budowle:
 - a) budynki i lokale; od 1 I 2002 r. spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego oraz spółdzielcze prawo do lokalu niemieszkalnego (użytkowego),
 - b) obiekty inżynierii lądowej i wodnej (bez melioracji szczegółowych);
- 2) maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia:
 - a) kotły i maszyny energetyczne,
 - b) maszyny, urządzenia i aparaty ogólnego zastosowania,
 - c) specjalistyczne maszyny, urządzenia i aparaty,
 - d) urządzenia techniczne,
 - e) narzędzia, przyrządy, ruchomości i wyposażenie;
- 3) środki transportu;
- 4) pozostałe środki trwale, tj. zasadzenia wieloletnie, melioracje szczegółowe i inwentarz żywy (stado podstawowe).

3. Data by sections of the NACE Rev. 2, unless otherwise indicated, were compiled using the enterprise method, i.e. all fixed assets of a given entity of the national economy are included in that classification level to which the entity was included on the basis of the superior kind of activity, e.g. in an enterprise classified in the section "Manufacturing" all fixed assets used in manufacturing and outside this activity (residential buildings and places, buildings for education, health care etc.) are included in the section "Manufacturing". Residential buildings on private farms in agriculture classified in the section "Real estate activities" are an exception.

4. The gross value of fixed assets of:

- legal persons and organizational entities without legal personality as well as natural persons conducting economic activity (excluding private farms in agriculture) and civil law partnerships employing more than 9 persons – was compiled on the basis of statistical reports,
- legal persons and organizational entities without legal personality, natural persons conducting economic activity and civil law partnerships employing up to 9 persons, private farms in agriculture as well as the value of private residential buildings (of natural persons) and recreational buildings not adapted for permanent residence, the value of public roads, streets and squares, basic and detailed meliorations and water structures – was estimated.

5. Value of fixed assets by groups was compiled in accordance with Classification of Fixed Assets. The grouping includes:

- 1) buildings and structures:
 - a) buildings and premises; since 1 Jan 2002 cooperative ownership right to residential premises as well as cooperative right to non-residential (of utility character) premises,
 - b) civil engineering works (excluding irrigation and drainage);
- 2) machinery, technical equipment and tools:
 - a) boilers and power industry machinery,
 - b) general usage machinery, equipment and apparatus,
 - c) special use machinery, equipment and apparatus,
 - d) technical equipment,
 - e) tools, instruments, moveables and other equipment;
- 3) transport equipment;
- 4) other fixed assets, i.e. long-term plantings, irrigation and drainage and livestock (basic herd).

Inwestycje

Investments

TABL. 1 (282). **NAKŁADY INWESTYCYJNE^a (ceny bieżące)**
INVESTMENT OUTLAYS^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł		in mln zł		
O G Ó Ł E M	5050,9	6848,3	4957,1	6377,3	T O T A L
sektor publiczny	2382,8	3201,7	1421,4	2429,0	public sector
sektor prywatny	2668,1	3646,6	3535,6	3948,3	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	300,8	438,7	420,6	461,0	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	1292,9	2260,9	1670,5	1993,3	Industry
górnictwo i wydobywanie	26,1	30,8	53,7	42,5	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe	702,9	1103,0	1149,4	1443,2	manufacturing
wytworzenie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^a	204,5	738,4	342,2	325,5	electricity, gas, steam and air conditioning supply
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^a	359,4	388,7	125,2	182,1	water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Budownictwo	162,5	124,9	148,7	156,4	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^a	396,3	452,7	449,9	419,3	Trade; repair of motor vehicles ^a
Transport i gospodarka magazynowa ^b	1247,7	1317,6	557,4	1635,3	Transportation and storage ^b
Zakwaterowanie i gastronomia ^a	58,5	60,0	44,0	38,7	Accommodation and catering ^a
Informacja i komunikacja	28,2	114,2	55,8	60,9	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	29,4	23,7	28,3	28,9	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^a	637,9	734,3	764,3	815,8	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	33,4	138,6	27,2	47,3	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^a	18,8	52,5	34,3	71,8	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	147,4	276,6	291,3	102,9	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja	220,4	272,6	138,4	148,9	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	182,3	411,9	223,9	250,6	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	263,6	146,7	70,3	135,3	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa	30,7	22,4	32,2	10,9	Other service activities

a Według lokalizacji inwestycji. b Łącznie z nakładami inwestycyjnymi na drogi publiczne, ulice i place.

a By investment location. b Including investment outlays on public roads, streets and squares.

TABL. 2 (283). **NAKLĄDY INWESTYCYJNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a (ceny bieżące)**
 INVESTMENT OUTLAYS IN ENTERPRISES^a (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł		in mln zł		
O G Ó Ł E M	1904,1	3195,1	2515,8	3140,3	T O T A L
sektor publiczny	465,1	1131,6	482,8	850,4	public sector
sektor prywatny	1439,0	2063,6	2033,0	2289,9	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	24,1	43,5	28,0	38,0	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	976,5	1954,2	1582,8	1829,4	Industry
górnictwo i wydobywanie	23,5	23,7	51,7	40,5	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe	664,2	1048,4	1114,4	1390,3	manufacturing
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	190,6	603,6	329,4	299,0	electricity, gas, steam and air conditioning supply
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	98,3	278,4	87,2	99,6	water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Budownictwo	106,0	82,2	102,6	114,6	Construction
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	318,7	339,9	311,4	307,7	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazynowa	140,9	148,0	187,8	456,8	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	25,8	27,6	18,4	24,3	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja	22,5	92,8	47,0	46,9	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpie- czeniowa	25,6	20,4	24,6	24,0	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	70,4	42,0	55,8	89,5	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	9,7	88,7	6,5	5,3	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	7,7	31,3	20,1	25,6	Administrative and support service activities
Edukacja	14,4	1,5	1,3	1,5	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	146,8	265,8	109,3	133,0	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	14,7	47,5	17,0	42,6	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa	0,3	10,0	3,2	1,0	Other service activities

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według lokalizacji inwestycji.
 a Data concern economic entities employing more than 9 persons; by investment location.

TABL. 3 (284). **NAKLADY INWESTYCYJNE W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a WEDŁUG GRUP (ceny bieżące)**
INVESTMENT OUTLAYS IN ENTERPRISES^a BY GROUPS (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Total	W tym Of which			
		budynki i budowle buildings and structures	maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia machinery, technical equipment and tools	środki transportu transport equipment	
		w mln zł		in mln zł	
OGÓŁEM	2010	1519,0	579,5	747,1	189,4
TOTAL	2015	2314,9	889,5	1202,5	208,8
	2016	1908,8	661,0	1014,2	223,9
	2017	2410,9	864,8	1319,7	216,4
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	35,5	28,0	4,7	2,8	
Agriculture, forestry and fishing					
Przemysł	1674,4	505,7	1079,7	80,6	
Industry					
górnictwo i wydobywanie	26,0	4,7	18,1	3,2	
mining and quarrying					
przetwórstwo przemysłowe	1498,9	388,6	1028,2	73,8	
manufacturing					
wytworzenie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	53,7	37,7	15,7	0,3	
electricity, gas, steam and air conditioning supply					
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	95,8	74,7	17,7	3,3	
water supply; sewerage, waste management and remediation activities					
Budownictwo	114,7	30,8	47,7	36,0	
Construction					
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ	208,3	86,6	69,2	52,1	
Trade; repair of motor vehicles ^Δ					
Transport i gospodarka magazynowa	58,5	20,7	3,9	33,9	
Transportation and storage					
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	22,1	15,7	4,9	0,9	
Accommodation and catering ^Δ					
Informacja i komunikacja	10,6	6,7	3,1	0,8	
Information and communication					
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	8,7	4,1	3,3	1,3	
Financial and insurance activities					
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	83,0	80,3	2,1	0,6	
Real estate activities					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna Professional, scientific and technical activities	8,2	1,6	5,9	0,7	
Administrative and support service activities	18,5	0,3	16,7	1,4	
Edukacja	1,5	0,0	0,5	1,0	
Education					
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	123,0	48,8	71,2	3,0	
Human health and social work activities					
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	43,0	35,2	6,2	1,4	
Arts, entertainment and recreation					
Pozostała działalność usługowa	1,0	0,4	0,6	0,1	
Other service activities					

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; według siedziby inwestora.
a Data concern economic entities employing more than 9 persons; according to investor seat.

Środki trwałe

Fixed assets

TABL. 4 (285). **WARTOŚĆ BRUTTO ŚRODKÓW TRWAŁYCH^a (bieżące ceny ewidencyjne)**

Stan w dniu 31 XII

GROSS VALUE OF FIXED ASSETS^a (current book-keeping prices)

As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł		in mln zł		
O G Ó Ł E M	66592,9	91087,0	94528,1	98496,6	T O T A L
sektor publiczny	26448,6	39080,6	40239,7	42034,2	public sector
sektor prywatny	40144,3	52006,4	54288,4	56462,4	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	8260,3	9768,4	10068,4	10403,9	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	15448,0	22331,2	22845,6	23898,1	Industry
górnictwo i wydobywanie	186,7	273,4	312,4	369,1	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe	8650,8	12942,1	13212,1	13787,3	manufacturing
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^a	3948,4	4846,6	4912,7	5219,1	electricity, gas, steam and air conditioning supply
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami; rekultywacja ^a	2662,0	4268,7	4408,4	4522,6	water supply; sewerage, waste management and remediation activities
Budownictwo	1116,3	1435,7	1492,0	1517,3	Construction
Handel; naprawa pojazdów samo- chodowych ^a	3215,4	4117,3	4239,7	4396,1	Trade; repair of motor vehicles ^a
Transport i gospodarka magazy- nowa ^b	14511,4	20894,1	21557,4	22477,6	Transportation and storage ^b
Zakwaterowanie i gastronomia ^a	341,4	580,5	626,4	686,2	Accommodation and catering ^a
Informacja i komunikacja	775,1	1226,0	1424,1	1468,6	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpie- czeniowa	396,4	440,4	438,5	445,6	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^a	14229,8	17092,4	17845,8	18745,0	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	342,4	519,8	535,4	492,5	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^a	156,8	373,0	341,7	350,1	Administrative and support service activities
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe za- bezpieczenia społeczne	2789,7	3645,5	3915,8	4061,5	Public administration and defence; compulsory social security
Edukacja	2505,0	4136,0	4398,2	4516,5	Education
Opieka zdrowotna i pomoc spo- łeczna	1577,4	2485,9	2703,3	2847,0	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	810,9	1804,7	1866,3	1964,0	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa	116,8	236,1	229,3	226,7	Other service activities

a Podziału środków trwałych według sekcji PKD 2007 dokonano zgodnie z siedzibą jednostki lokalnej rodzaju działalności.
b Łącznie z wartością dróg publicznych, ulic i placów.

a The division of fixed assets by NACE Rev. 2 sections was made according to the abode of local kind-of-activity unit.
b Including value of public roads, streets and squares.

TABL. 5 (286). **WARTOŚĆ BRUTTO ŚRODKÓW TRWAŁYCH W PRZEDSIĘBIORSTWACH^a**
(bieżące ceny ewidencyjne)
Stan w dniu 31 XII
GROSS VALUE OF FIXED ASSETS IN ENTERPRISES^a (current book-keeping prices)
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
	w mln zł		in mln zł		
O G Ó Ł E M	25034,7	34259,3	35487,7	36930,0	T O T A L
sektor publiczny	5711,7	8890,4	9105,5	9662,6	public sector
sektor prywatny	19323,0	25368,8	26382,2	27267,4	private sector
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	368,1	550,0	538,5	565,7	Agriculture, forestry and fishing
Przemysł	13626,2	19541,2	20031,4	21050,8	Industry
górnictwo i wydobywanie	180,8	248,4	284,0	329,9	mining and quarrying
przetwórstwo przemysłowe	8328,1	12501,8	12758,6	13326,2	manufacturing
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę ^Δ	3874,2	4682,7	4735,9	5024,8	electricity, gas, steam and air conditioning supply
dostawa wody; gospodarowa- nie ściekami i odpadami; rekultywacja ^Δ	1243,0	2108,3	2252,8	2370,1	water supply; sewerage, waste management and remedia- tion activities
Budownictwo	797,4	913,0	922,6	916,7	Construction
Handel; naprawa pojazdów samo- chodowych ^Δ	2330,0	2907,7	2991,3	3087,6	Trade; repair of motor vehicles ^Δ
Transport i gospodarka magazynowa	1514,4	1909,8	2229,7	2278,2	Transportation and storage
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	270,7	475,8	502,4	560,0	Accommodation and catering ^Δ
Informacja i komunikacja	695,2	1079,6	1272,4	1307,5	Information and communication
Działalność finansowa i ubezpie- czeniowa	365,0	392,3	389,4	394,0	Financial and insurance activities
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	3389,8	3218,2	3249,8	3326,2	Real estate activities
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	85,9	70,7	67,1	66,8	Professional, scientific and technical activities
Administrowanie i działalność wspierająca ^Δ	73,8	233,8	181,6	167,2	Administrative and support service activities
Edukacja	144,8	176,1	170,5	173,7	Education
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	1186,8	1897,4	2033,6	2116,1	Human health and social work activities
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	176,1	843,6	865,0	889,9	Arts, entertainment and recreation
Pozostała działalność usługowa	10,5	50,0	42,4	29,6	Other service activities

^a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób; podziału środków trwałych według sekcji PKD 2007 dokonano zgodnie z siedzibą jednostki lokalnej rodzaju działalności.

^a Data concern economic entities employing more than 9 persons; the division of fixed assets by NACE Rev. 2 sections was made according to the abode of local kind-of-activity unit.

Uwagi ogólne

1. Rachunki regionalne opracowano zgodnie z zasadami Europejskiego Systemu Rachunków (ESA 2010) wprowadzonego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 549/2013 z dnia 21 V 2013 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych w Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE L 174 z 26 VI 2013 r. z późniejszymi zmianami). W systemie rachunków regionalnych dla każdego województwa zestawiane są: rachunek produkcji i rachunek tworzenia dochodów według sektorów instytucjonalnych i rodzajów działalności oraz rachunek podziału pierwotnego dochodów i rachunek podziału wtórnego dochodów w sektorze gospodarstw domowych. Dla podregionów obliczane są: produkt krajowy brutto (PKB) i wartość dodana brutto (WDB) według grup rodzajów działalności.

2. Produkt krajowy brutto (PKB) przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

W obliczeniach dynamiki wolumenu produktu krajowego brutto jako ceny stałe przyjęto ceny bieżące z roku poprzedzającego rok badany.

3. Wartość dodana brutto (WDB) mierzy wartość nowo wytworzoną w wyniku działalności produkcyjnej krajowych jednostek instytucjonalnych. Wartość dodana brutto stanowi różnicę między produkcją globalną a zużyciem pośrednim, jest wyrażona w cenach bazowych.

4. Produkcja globalna obejmuje wartość wyrobów i usług wytworzonych przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne. Produkcja globalna jest wyceniana w cenach bazowych lub według kosztów produkcji.

5. Zużycie pośrednie obejmuje wartość wyrobów i usług zużytych jako nakłady w procesie produkcji, z wyjątkiem środków trwałych, których zużycie jest rejestrowane jako amortyzacja środków trwałych. Zużycie pośrednie jest wyceniane w cenach nabycia.

6. W systemie rachunków regionalnych przyjmuje się zasadę ewidencjonowania produkcji globalnej oraz zużycia pośredniego z uwzględnieniem **obrotów wewnętrznych**.

General notes

1. Regional accounts were compiled according to the principles of the European System of Accounts (ESA 2010), introduced by Regulation No 549/2013 of the European Parliament and of the Council (EU) of 21 May 2013 on the European system of national and regional accounts in the European Union (Official Journal of the EU L 174, 26 Jun 2013 with later amendments). The following accounts are compiled in the regional accounts system for each voivodship: the production account and the generation of income account by institutional sectors and kind of activity as well as the allocation of primary income account and the secondary distribution of income account in the households sector. The following categories are calculated for subregions: gross domestic product (GDP) and gross value added (GVA) by kind-of-activity groups.

2. Gross domestic product (GDP) presents the final result of the activity of all entities of the national economy. Gross domestic product is equal to the sum of gross value added generated by all national institutional units, increased by taxes on products and decreased by subsidies on products. Gross domestic product is calculated at market prices.

In calculations of gross domestic product volume indices current prices from the year preceding the reference year were adopted as constant prices.

3. Gross value added (GVA) measures the newly generated value as a result of the production activity of national institutional units. Gross value added is the difference between gross output and intermediate consumption, and is presented at basic prices.

4. Gross output includes the value of goods and services produced by all national institutional units. Gross output is valued at basic prices or according to the production costs.

5. Intermediate consumption includes the value of goods and services consumed as outlays in the production process, excluding fixed assets, the consumption of which is registered as depreciation of fixed assets. Intermediate consumption is presented at purchasers' prices.

6. In the regional accounts system the principle of recording gross output as well as intermediate consumption including **internal turnover** is accepted.

7. Dochody pierwotne brutto w sektorze gospodarstw domowych składają się z nadwyżki operacyjnej brutto łącznie z dochodem mieszanym brutto, dochodów związanych z pracą najemną (obejmujących całkowite koszty związane z zatrudnieniem, tj. wynagrodzenia łącznie ze składkami na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne płaconymi przez pracowników, składki na ubezpieczenia społeczne płacone przez pracodawców powiększone o składki na Fundusz Pracy i inne koszty związane z zatrudnieniem) oraz dochodów z tytułu własności. Dochody pierwotne brutto pełnią funkcję kreującą dochody do dyspozycji brutto.

8. Dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych powstają w wyniku skorygowania dochodów pierwotnych brutto o podatki bieżące od dochodów, majątku itp., składki netto na ubezpieczenia społeczne, świadczenia społeczne (świadczenia z ubezpieczeń społecznych i pozostałe świadczenia społeczne) oraz pozostałe transfery bieżące.

Dynamikę realnych dochodów do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych w przekroju województw obliczono metodą uproszczoną przy zastosowaniu wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych według województw.

9. Grupowanie danych według województw w podziale na rodzaje działalności według Polskiej Klasyfikacji Działalności – PKD 2007 zostało dokonane **metodą jednostek lokalnych rodzaju działalności**, tj. według siedziby i podstawowego rodzaju działalności jednostki lokalnej przedsiębiorstwa.

10. Kryteriami zaliczania danej jednostki gospodarki narodowej do określonego sektora instytucjonalnego są: funkcje pełnione w gospodarce narodowej, rodzaj aktywności w tworzeniu nowych wartości ekonomicznych oraz sposób uczestniczenia w podziale dochodów. Wyróżnia się pięć krajowych sektorów instytucjonalnych:

- 1) sektor przedsiębiorstw niefinansowych, do którego zaliczono podmioty gospodarcze wytwarzające produkty rynkowe (wyroby i usługi niefinansowe) i prowadzące księgi rachunkowe;
- 2) sektor instytucji finansowych i ubezpieczeniowych, do którego zaliczono podmioty gospodarcze zajmujące się pośrednictwem finansowym, pomocniczą działalnością finansową oraz ubezpieczeniami;
- 3) sektor instytucji rządowych i samorządowych, do którego zaliczono jednostki będące producentami nierynkowymi, których produkcja przeznaczona jest na spożycie indywidualne i ogólnospołeczne, finansowane z obowiązkowych płatności dokonywanych przez jednostki należące do pozostałych sektorów, a także jednostki, których podstawową działalnością jest redystrybucja dochodu i bogactwa narodowego oraz jednostki kontrolowane przez sektor, które zgodnie z metodologią ESA 2010 spełniają kryteria zaliczenia do sektora;

7. Gross primary income in the households sector is comprised of the gross operating surplus jointly with the gross mixed income, income connected with hired work (including total compensation of employees, i.e. wages and salaries jointly with contributions to social security and health security paid by employees, contributions to social security paid by employers increased by the Labour Fund and other costs connected with employment) as well as property income. Gross primary income fulfils the function of creating gross disposable income.

8. Gross disposable income in the households sector is obtained as a result of correcting gross primary income by: current taxes on income, wealth, etc., net social contributions, social benefits (social security benefits and other social benefits) and other current transfers.

Indices of gross real disposable income in the households sector by voivodships are calculated applying simplified method using price indices of consumer goods and services by voivodships.

9. Grouping regional accounts data by voivodships according to kind of activity of the Polish Classification of Activities (PKD 2007) was accomplished applying the **local kind-of-activity unit method**, i.e. by the place of residence and main kind of activity of the local unit of the enterprise.

10. Criteria of rating a given unit of the national economy among institutional sectors are: functions fulfilled in the national economy, kind of activity in the creation of new economic values as well as the way of participation in the distribution of income. The five following institutional sectors are defined:

- 1) non-financial corporations sector which includes economic entities manufacturing market products (goods and non-financial services); and keeping accounting books;
- 2) financial corporations sector which includes economic entities engaged in financial inter-mediation, auxiliary financial activity as well as in insurance activity;
- 3) general government sector, which consists of institutional units which are non-market producers whose output is intended for individual and collective consumption, and are financed by compulsory payments made by units belonging to other sectors, and institutional units principally engaged in the redistribution of national income and wealth as well as units which are controlled by the sector and accordingly to the ESA 2010 meet criteria for including in the sector;

- 4) sektor gospodarstw domowych, który tworzą osoby fizyczne pracujące na własny rachunek w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie oraz osoby fizyczne pracujące na własny rachunek poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie z liczbą pracujących do 9 osób i prowadzące uproszczoną ewidencję księgową, a także osoby fizyczne uzyskujące dochody z pracy najemnej i niezarobkowych źródeł;
- 5) sektor instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych, który obejmuje: organizacje społeczne, partie polityczne, organizacje związków zawodowych, stowarzyszenia, fundacje oraz jednostki organizacji wyznaniowych.

11. W rachunkach regionalnych uwzględnia się szacunek **szarej gospodarki** oraz **działalności nielegalnej**. Szara gospodarka obejmuje legalną produkcję ukrytą szacowaną dla zarejestrowanych podmiotów gospodarczych sektora prywatnego z liczbą pracujących do 9 osób (niezależnie od formy prawnej), z liczbą pracujących od 10 do 49 osób (bez spółdzielni) oraz osób fizycznych z tytułu wykonywania pracy nierejestrowanej, głównie w działalności usługowej (w tym osób świadczących usługi prostytucji).

W ramach działalności nielegalnej ujęto szacunki dotyczące działalności osób czerpiących korzyści z tytułu świadczenia usług prostytucji przez inne osoby, produkcji i handlu narkotykami oraz przemytu papierosów.

12. Dane z rachunków regionalnych za 2015 r. zostały zmienione w stosunku do wcześniej opublikowanych w ślad za rewizją w rocznych rachunkach narodowych, dokonaną stosownie do standardowej procedury dotyczącej nadmiernego deficytu (tzw. notyfikacja fiskalna). Zmiany dotyczyły przeklasyfikowania kolejnych jednostek publicznych do sektora instytucji rządowych i samorządowych.

13. Szczegółowy opis zmian wprowadzonych do rachunków narodowych znajduje się w notatce informacyjnej GUS „Informacja Głównego Urzędu Statystycznego w sprawie skorygowanego szacunku produktu krajowego brutto za 2017 rok” z dnia 3 X 2018 r., dostępnej na stronie:

<http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/roczne-rachunki-narodowe/informacja-glownego-urzedu-statystycznego-w-sprawie-skorygowanego-szacunku-produktu-krajowego-brutto-za-2017-rok,9,4.html>

14. Informacje dotyczące rachunków regionalnych zamieszczono w publikacji „Kompedium wiedzy o rachunkach regionalnych”.

- 4) households sector which includes own-account workers on private farms in agriculture as well as natural persons working outside private farms in agriculture, employing up to 9 persons and keeping simplified accounting books as well as natural persons obtaining income from hired work and non-earned sources;
- 5) non-profit institutions serving households sector which includes: social organizations, political parties, trade unions, associations, foundations and units of religious organizations.

11. The estimation of the **hidden economy** and **illegal activities** is included in the regional accounts. Hidden economy covers the legal concealed production estimated for registered economic entities of private sector employing up to 9 persons (irrespective of the legal form), employing from 10 to 49 persons (excluding cooperatives) as well as natural persons engaged in non-registered work, primarily within the service activity (including persons providing prostitution services).

Within illegal activities there were included estimations concerning activity of persons deriving profits from exploiting prostitution, production and trafficking in narcotics and smuggling of cigarettes.

12. Data from regional accounts for the year 2015 were changed in relation to those published previously as a consequence of revision in the annual national accounts, made due to the standard excessive deficit procedure (the so-called fiscal notification). The changes concerned reclassification of further public entities into the general government sector.

13. Detailed description of the changes introduced in the national accounts can be found in the Statistics' Poland news release "Revised estimate of gross domestic product for the year 2017" of 3 X 2018, available at website:

<http://stat.gov.pl/en/topics/national-accounts/annual-national-accounts/revised-estimate-of-gross-domestic-product-for-the-year-2017,7,4.html>

14. Information concerning regional accounts are placed in the publication "Kompedium wiedzy o rachunkach regionalnych".

Uwaga do tablic 1–3

Niektóre dane za 2015 r. zostały zmienione w stosunku do opublikowanych w poprzednich edycjach Rocznika; patrz uwagi ogólne, ust. 12 na str. 355.

Note to the tables 1–3

Some data for 2015 have been changed in relation to the data published in the previous editions of the Yearbook; see general notes, item 12 on page 355.

TABL. 1 (287). **PRODUKT KRAJOWY BRUTTO (ceny bieżące)**
GROSS DOMESTIC PRODUCT (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	2010	2015	2016	2010	2015	2016
	w mln zł in mln zł		w odsetkach in percent			
O G Ó Ł E M	32975	39605	40733	x	x	x
TOTAL						
W tym wartość dodana brutto	29012	35137	35979	100,0	100,0	100,0
Of which gross value added						
w tym sektor: of which sector:						
przedsiębiorstw niefinansowych	11223	14722	15056	38,7	41,9	41,8
non-financial corporations						
instytucji rządowych i samorządowych	5990	7001	7198	20,6	19,9	20,0
general government						
gospodarstw domowych	10766	12266	12620	37,1	34,9	35,1
households						
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	2211	2096	2354	7,6	6,0	6,5
Agriculture, forestry and fishing						
Przemysł	5703	8008	8222	19,7	22,8	22,9
Industry						
w tym przetwórstwo przemysłowe	4799	6752	7006	16,5	19,2	19,5
of which manufacturing						
Budownictwo	2373	2797	2595	8,2	8,0	7,2
Construction						
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ ; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia ^Δ ; informacja i komunikacja	8134	9831	10100	28,0	28,0	28,1
Trade; repair of motor vehicles ^Δ ; transportation and storage; accommodation and catering ^Δ ; information and communication						
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości ^Δ	2824	2991	3042	9,7	8,5	8,5
Financial and insurance activities; real estate activities						
Pozostałe usługi ^a	7766	9414	9667	26,8	26,8	26,9
Other service ^a						
NA 1 MIESZKAŃCA^b	27381	33275	34299	x	x	x
PER CAPITA^b						

a Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 2, pkt 1) na str. 22. b W złotych.

a See general notes to the Yearbook, item 2, point 1) on page 22. b In zlotys.

TABL. 2 (288). **PODSTAWOWE ELEMENTY RACHUNKU PRODUKCJI I RACHUNKU TWORZENIA DOCHODÓW (ceny bieżące)**
 BASIC ELEMENTS OF PRODUCTION ACCOUNT AND GENERATION OF INCOME ACCOUNT
 (current prices)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	SPECIFICATION
	w mln zł in mln zł			
Produkcja globalna	63864	79195	81481	Gross output
Zużycie pośrednie	34852	44058	45501	Intermediate consumption
Wartość dodana brutto	29012	35137	35979	Gross value added
w tym koszty związane z zatrudnieniem	12143	14696	15462	of which compensation of employees
Nadwyżka operacyjna brutto	17175	20953	21545	Gross operating surplus

TABL. 3 (289). **NOMINALNE DOCHODY W SEKTORZE GOSPODARSTW DOMOWYCH**
 NOMINAL INCOME IN THE HOUSEHOLDS SECTOR

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	SPECIFICATION
Dochody pierwotne brutto:				Gross primary income:
w milionach złotych	24096	27707	29581	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	20008	23279	24908	per capita in zł
Dochody do dyspozycji brutto:				Gross disposable income:
w milionach złotych	23800	26935	29115	in million zlotys
na 1 mieszkańca w zł	19762	22630	24516	per capita in zł

DZIAŁ XXIII PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ

Uwagi ogólne

Prezentowane dane dotyczą podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON i obejmują osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, zaklasyfikowane do poszczególnych sekcji PKD 2007 według przeważającego rodzaju działalności.

Krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej, zwany dalej rejestrem REGON, jest rejestrem administracyjnym prowadzonym przez Prezesa GUS. Zasady prowadzenia rejestru określają przepisy ustawy z dnia 29 VI 1995 r. o statystyce publicznej (jednolity tekst Dz. U. 2018 poz. 997, z późniejszymi zmianami) oraz przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 XI 2015 r. (Dz. U. poz. 2009) z późniejszymi zmianami, w sprawie sposobu i metodologii prowadzenia i aktualizacji krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej, wzorów wniosków, ankiet i zaświadczeń.

Podstawową funkcją rejestru REGON jest identyfikowanie podmiotów gospodarki narodowej, co jest realizowane poprzez nadawanie im unikatowych numerów identyfikacyjnych.

Rejestr REGON jest na bieżąco aktualizowany na podstawie danych o podmiotach gospodarki narodowej, przekazywanych drogą elektroniczną z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, Krajowego Rejestru Sądowego, Systemu Informacji Oświatowej oraz Centralnego Rejestru Podmiotów Krajowej Ewidencji Podatników, a także – w przypadku pozostałych podmiotów – na podstawie wniosków zgłaszanych do właściwych urzędów statystycznych. Kompletność i aktualność rejestru uzależniona jest od terminowej realizacji ww. obowiązku. Ponadto od 2011 r. do aktualizacji rejestru wykorzystywane są informacje z Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności (PESEL) dotyczące zgonów osób fizycznych, które były wpisane do rejestru REGON.

CHAPTER XXIII ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY

General notes

Presented data concern entities of the national economy recorded in the REGON register and include legal persons, organizational entities without legal personality and natural persons conducting economic activity, classified into particular NACE Rev. 2 sections according to the predominant kind of activity.

The National Office Business Register, hereinafter referred to as REGON, is an administrative register held by the President of the CSO. The rules for running the register are defined by the regulation of the Council of Ministers, dated 29 Jun 1995 on Public Statistics (uniform text Journal of Laws 2018 item 997, with later amendments) and the provisions of the regulation of the Council of Ministers, dated 30 Nov 2015 (Journal of Laws item 2009) with later amendments, on the mode and methodology of running and updating the National Official Business Register, application, questionnaire, certificate specimens and detailed condition.

The basic function of the REGON register is identification of entities of the national economy, which is accomplished by assigning to them unique identification numbers.

The REGON register is updated on a current basis with the use of data on entities of the national economy transferred through the electronic system from the Central Registration and Information on Business, the National Court Register, the Educational Information System as well as the Central Business Entity Register of the National Taxpayer Register, and – for the remaining entities – on the basis of applications submitted to the relevant statistical offices. The completeness and correctness of the register is contingent on the timely compliance with the above-mentioned obligation. In addition, since 2011 the register has been updated with information from the Common Electronic System of Population (PESEL) on the deaths of natural persons, who were registered in the REGON.

TABLE 1 (290). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON**
 Stan w dniu 31 XII
 ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER
 As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2015	2016	2017	SPECIFICATION
OGÓŁEM	91876	99309^b	99956^b	101202^b	TOTAL
sektor publiczny	3065	3063	3049	2809	public sector
sektor prywatny	88811	95713	96309	97699	private sector
w tym:					of which:
Przedsiębiorstwa państwowe	2	–	–	–	State owned enterprises
Spółki	9281	11710	12363	12999	Companies
w tym:					of which:
handlowe	4492	6490	7114	7687	commercial
cywilne	4675	5087	5114	5168	civil
Spółdzielnie	474	499	498	492	Cooperatives
Fundacje	213	503	563	610	Foundations
Stowarzyszenia i organizacje społeczne	2924	3426	3498	3601	Associations and social organizations
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	73083	76252	76056	76733	Natural persons conducting economic activity

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. b W podziale według sektorów własności – bez podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON.

a Excluding persons tending private farms in agriculture. b In the division by ownership sectors excluding entities that in the REGON register do not have information concerning form of ownership.

TABLE 2 (291). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI**
 Stan w dniu 31 XII
 ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER BY LEGAL FORMS AND SECTIONS
 As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej Legal persons and organizational entities without legal personality						Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity	
		razem total	w tym of which						
			spółki handlowe commercial companies		spółki cywilne civil law partnerships	spółdzielnie cooperatives			
			razem total	w tym of which					
	jedno-osobowe Skarbu Państwa sole-shareholder companies of the State Treasury	z udziałem kapitału zagranicznego with foreign capital participation							
OGÓŁEM	2010	91876	18793	4492	17	529	4675	474	73083
TOTAL	2015	99309	23057	6490	7	805	5087	499	76252
	2016	99956	23900	7114	7	901	5114	498	76056
	2017^b	101202	24469	7687	3	989	5168	492	76733
w tym: of which:									
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo ... Agriculture, forestry and fishing		2768	508	127	–	9	64	104	2260

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. b W podziale według sekcji PKD – bez podmiotów, dla których informacja o przeważającym rodzaju działalności nie występuje w rejestrze REGON.

a Excluding persons tending private farms in agriculture. b In the division by PKD sections excluding entities that in the REGON register have not pointed the predominant kind of activity.

TABL. 2 (291). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI (cd.)**
Stan w dniu 31 XII
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER BY LEGAL FORMS AND SECTIONS (cont.)
As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej Legal persons and organizational entities without legal personality						Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity
		razem total	w tym of which					
			spółki handlowe commercial companies		spółki cywilne civil law partnerships	spółdzielnie cooperatives		
			razem total	w tym of which				
		jedno-osobowe Skarbu Państwa sole-shareholder companies of the State Treasury						
Przemysł	8989	2216	1449	1	187	673	53	6773
Industry								
w tym przetwórstwo przemysłowe	8204	1837	1149	1	164	629	51	6367
of which manufacturing								
Budownictwo	13292	1271	802	1	64	427	34	12021
Construction								
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^a	24547	4640	2460	–	484	2062	108	19907
Trade; repair of motor vehicles ^a								
Transport i gospodarka magazynowa	7268	589	347	–	62	220	5	6679
Transportation and storage								
Zakwaterowanie i gastronomia ^a	2464	603	212	–	27	333	7	1861
Accommodation and catering ^a								
Informacja i komunikacja	2779	518	410	1	31	97	4	2261
Information and communication								
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	2991	415	196	–	25	69	33	2576
Financial and insurance activities								
Obsługa rynku nieruchomości ^a	3310	2440	270	–	11	123	108	870
Real estate activities								
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	8810	1235	678	–	44	471	9	7575
Professional, scientific and technical activities								
Administrowanie i działalność wspierająca ^a	2333	402	243	–	25	140	11	1931
Administrative and support service activities								
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne ...	1166	1166	–	–	–	–	–	–
Public administration and defence; compulsory social security								

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABLE 2 (291). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ^a W REJESTRZE REGON WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI (dok.)**
 Stan w dniu 31 XII
 ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN THE REGON REGISTER BY LEGAL FORMS AND SECTIONS (cont.)
 As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej Legal persons and organizational entities without legal personality						Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą Natural persons conducting economic activity
		razem total	w tym of which					
			spółki handlowe commercial companies			spółki cywilne civil law partnerships	spółdzielnie cooperatives	
			razem total	w tym of which	z udziałem kapitału zagranicznego with foreign capital participation			
		jedno-osobowe Skarbu Państwa sole-shareholder companies of the State Treasury						
Edukacja	3362	2007	71	–	3	81	1	1355
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	7026	822	317	–	5	230	7	6204
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	1896	1148	50	–	5	75	2	748
Pozostała działalność usługowa	7932	4220	52	–	7	103	6	3712

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABLE 3 (292). **SPÓŁKI HANDLOWE WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI**
 Stan w dniu 31 XII
 COMMERCIAL COMPANIES BY LEGAL STATUS AND SECTIONS
 As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Spółki kapitałowe Companies			Spółki osobowe Partnerships			
		razem total	akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability	razem total	w tym of which		
						jawne unlimited	komandytowe limited	
OGÓŁEM	2010	4492	3298	105	3193	1194	1063	69
TOTAL	2015	6490	4928	124	4804	1562	1169	265
	2016	7114	5459	125	5334	1655	1195	332
	2017^a	7687	5943	130	5813	1744^b	1206	403
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	127	102	–	102	25	4	4	21

a W podziale według sekcji PKD – bez podmiotów, dla których informacja o przeważającym rodzaju działalności nie występuje w rejestrze REGON. b W tym 99 spółek partnerskich i 36 spółek komandytowo-akcyjnych.

a In the division by PKD sections excluding entities that in the REGON register have not pointed the predominant kind of activity. b Of which 99 professional partnerships and 36 limited joint-stock partnerships.

TABL. 3 (292). **SPÓŁKI HANDLOWE WEDŁUG FORM PRAWNYCH I SEKCJI (dok.)**
 Stan w dniu 31 XII
 COMMERCIAL COMPANIES BY LEGAL STATUS AND SECTIONS (cont.)
 As of 31 Dec

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	Spółki kapitałowe Companies			Spółki osobowe Partnerships		
		razem total	akcyjne joint stock	z ograni- czoną odpowie- dzialnością with limited liability	razem total	w tym of which	
						jawne unlimited	koman- dytowe limited
Przemysł	1449	1152	46	1106	297	223	71
Industry							
w tym przetwórstwo przemysłowe ... of which manufacturing	1149	882	42	840	267	205	59
Budownictwo	802	625	19	606	177	94	78
Construction							
Handel; naprawa pojazdów samocho- dowych ^Δ	2460	1854	27	1827	606	503	99
Trade; repair of motor vehicles ^Δ							
Transport i gospodarka magazynowa .. Transportation and storage	347	261	2	259	86	61	25
Zakwaterowanie i gastronomia ^Δ	212	148	2	146	64	52	12
Accommodation and catering ^Δ							
Informacja i komunikacja	410	372	7	365	38	27	10
Information and communication							
Działalność finansowa i ubezpiecze- niowa	196	162	5	157	34	14	9
Financial and insurance activities							
Obsługa rynku nieruchomości ^Δ	270	185	9	176	85	56	23
Real estate activities							
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	678	579	6	573	99	47	32
Professional, scientific and technical activities							
Administrowanie i działalność wspiera- jąca ^Δ	243	215	2	213	28	20	7
Administrative and support service activities							
Edukacja	71	65	1	64	6	4	2
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna .. Human health and social work activities	317	132	1	131	185	91	10
Działalność związana z kulturą, roz- rywką i rekreacją	50	44	3	41	6	5	1
Arts, entertainment and recreation							
Pozostała działalność usługowa	52	45	-	45	7	4	3
Other service activities							

TABLE 4 (293). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ NOWO ZAREJESTROWANE^a WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI**
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY NEWLY REGISTERED^a BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which						
		spółki companies					spółdzielnie cooperatives	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity
		razem total	w tym of which					
			handlowe companies			cywilne civil law partnerships		
			razem total	akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability			
OGÓŁEM								
TOTAL								
2010	10193	534	266	4	208	265	7	9068
2015	8514	811	616	7	505	189	3	7310
2016	8093	858	701	3	581	154	6	6890
2017 ^b	8565	803	629	4	528	164	2	7388
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo Agriculture, forestry and fishing	120	13	11	–	9	2	–	107
Przemysł	708	116	102	1	86	14	1	591
w tym przetwórstwo przemysłowe	620	78	65	–	52	13	1	541
of which manufactur- ing								
Budownictwo	1814	106	90	2	70	16	–	1708
Construction								
Handel; naprawa pojaz- dów samochodowych ^Δ	1589	189	136	–	116	53	1	1399
Trade; repair of motor vehicles ^Δ								
Transport i gospodarka magazynowa	628	44	36	–	32	8	–	584
Transportation and storage								
Zakwaterowanie i ga- stronomia ^Δ	277	41	26	–	18	15	–	236
Accommodation and catering ^Δ								
Informacja i komuni- kacja	419	44	38	–	38	6	–	375
Information and com- munication								
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	218	25	18	1	15	7	–	192
Financial and insur- ance activities								
Obsługa rynku nieru- chomości ^Δ	177	34	20	–	14	4	–	96
Real estate activities								

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. b W podziale według sekcji PKD – bez podmiotów, dla których informacja o przeważającym rodzaju działalności nie występuje w rejestrze REGON.

a Excluding persons tending private farms in agriculture. b In the division by PKD sections excluding entities that in the REGON register have not pointed the predominant kind of activity.

TABL. 4 (293). PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ NOWO ZAREJESTROWANE^a WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI (dok.)
ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY NEWLY REGISTERED^a BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which						spółdzielnie cooperatives	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity
		spółki companies							
		razem total	w tym of which				cywilne civil law partnerships		
			handlowe companies		akcyjne joint stock	z ograniczoną odpowiedzialnością with limited liability			
			razem total	w tym of which					
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	768	87	76	–	66	11	–	681	
Professional, scientific and technical activities									
Administrowanie i działalność wspierająca ^a Administrative and support service activities	308	44	35	–	31	9	–	263	
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne Public administration and defence; compulsory social security	–	–	–	–	–	–	–	–	
Edukacja	255	12	5	–	5	7	–	159	
Education									
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	510	30	24	–	16	6	–	475	
Human health and social work activities									
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	170	8	4	–	4	4	–	140	
Arts, entertainment and recreation									
Pozostała działalność usługowa	476	9	7	–	7	2	–	381	
Other service activities									

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

a Excluding persons tending private farms in agriculture.

TABLE 5 (294). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WYREJESTROWANE^a WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI**
 ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY REMOVED^a BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS

Wyszczególnienie Specification	Ogółem Grand total	W tym Of which						osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity
		spółki companies					spółdzielnie cooperatives	
		razem total	w tym of which			cywilne civil law partnerships		
			handlowe razem total	companies w tym z ograniczoną odpowiedzialnością of which with limited liability				
OGÓŁEM	2010	7711	175	51	25	123	6	7363
TOTAL	2015	7241	222	98	50	124	5	6661
	2016	7137	200	98	45	101	7	6780
	2017^b	6983	181	89	46	91	7	6361
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		128	2	–	–	1	4	122
Agriculture, forestry and fishing								
Przemysł		555	22	9	8	13	–	531
Industry								
w tym przetwórstwo przemysłowe		505	17	7	6	10	–	488
of which manufacturing								
Budownictwo		1302	20	10	7	10	–	1282
Construction								
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ^Δ		1824	46	22	13	24	2	1776
Trade; repair of motor vehicles ^Δ								
Transport i gospodarka magazynowa		525	12	6	3	6	–	513
Transportation and storage								
Zakwaterowanie i gastro- nomia ^Δ		217	9	5	1	4	–	208
Accommodation and catering ^Δ								
Informacja i komunikacja ...		145	7	5	4	2	–	138
Information and communi- cation								
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa		227	10	5	1	5	–	217
Financial and insurance activities								
Obsługa rynku nierucho- mości ^Δ		73	6	4	1	2	1	65
Real estate activities								
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna		505	27	15	5	12	–	474
Professional, scientific and technical activities								
Administrowanie i działal- ność wspierająca ^Δ		250	5	2	2	3	–	245
Administrative and support service activities								

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. b W podziale według sekcji PKD – bez podmiotów, dla których informacja o przeważającym rodzaju działalności nie występuje w rejestrze REGON.

a Excluding persons tending private farms in agriculture. b In the division by PKD sections excluding entities that in the REGON register have not pointed the predominant kind of activity.

TABL. 5 (294). **PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WYREJESTROWANE^a WEDŁUG WYBRANYCH FORM PRAWNYCH I SEKCJI (dok.)**
 ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY REMOVED^a BY SELECTED LEGAL FORMS AND SECTIONS (cont.)

WYSZCZEGÓLNIENIE SPECIFICATION	Ogółem Grand total	W tym Of which					
		razem total	spółki companies			spółdzielnie cooperatives	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą natural persons conducting economic activity
			w tym of which				
			handlowe companies		cywilne civil law partnerships		
razem total	w tym z ograniczoną odpowiedzialnością of which with limited liability						
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	9	–	–	–	–	–	–
Public administration and defence; compulsory social security							
Edukacja	511	2	–	–	2	–	157
Education							
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	269	7	6	1	1	–	260
Human health and social work activities							
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	117	3	–	–	3	–	93
Arts, entertainment and recreation							
Pozostała działalność usługowa	325	3	–	–	3	–	279
Other service activities							

a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie.

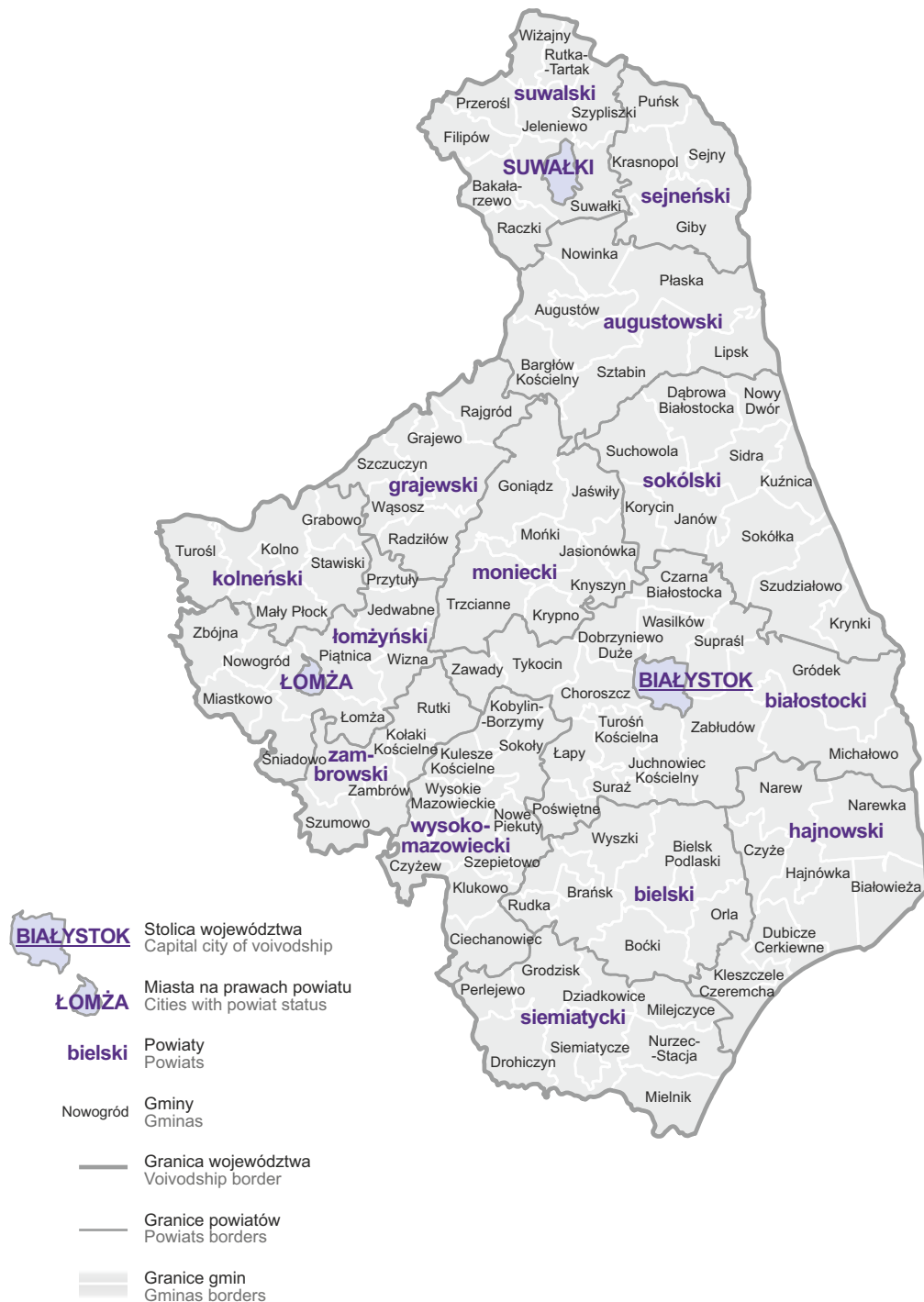
a Excluding persons tending private farms in agriculture.

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO W 2018 R.

Stan w dniu 1 I

ADMINISTRATIVE DIVISION OF PODLASKIE VOIVODSHIP IN 2018

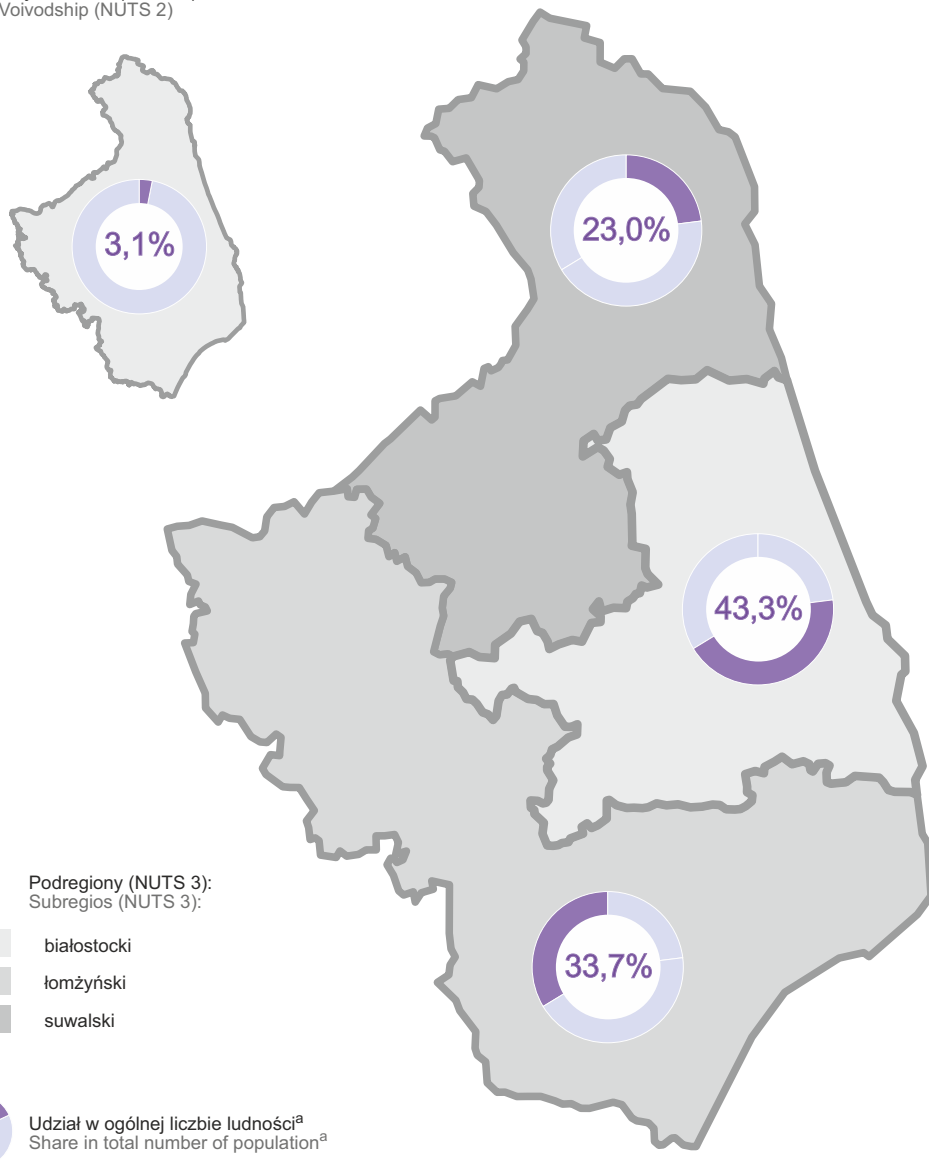
As of 1 Jan

**PODZIAŁ WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO WEDŁUG
KLASYFIKACJI JEDNOSTEK TERYTORIALNYCH DO CEŁÓW STATYSTYCZNYCH (NUTS) W 2018 R.
Stan w dniu 1 I**

DIVISION OF PODLASKIE VOIVODSHIP ACCORDING
TO THE NOMENCLATURE OF TERRITORIAL UNITS FOR STATISTICS (NUTS) IN 2018
As of 1 Jan

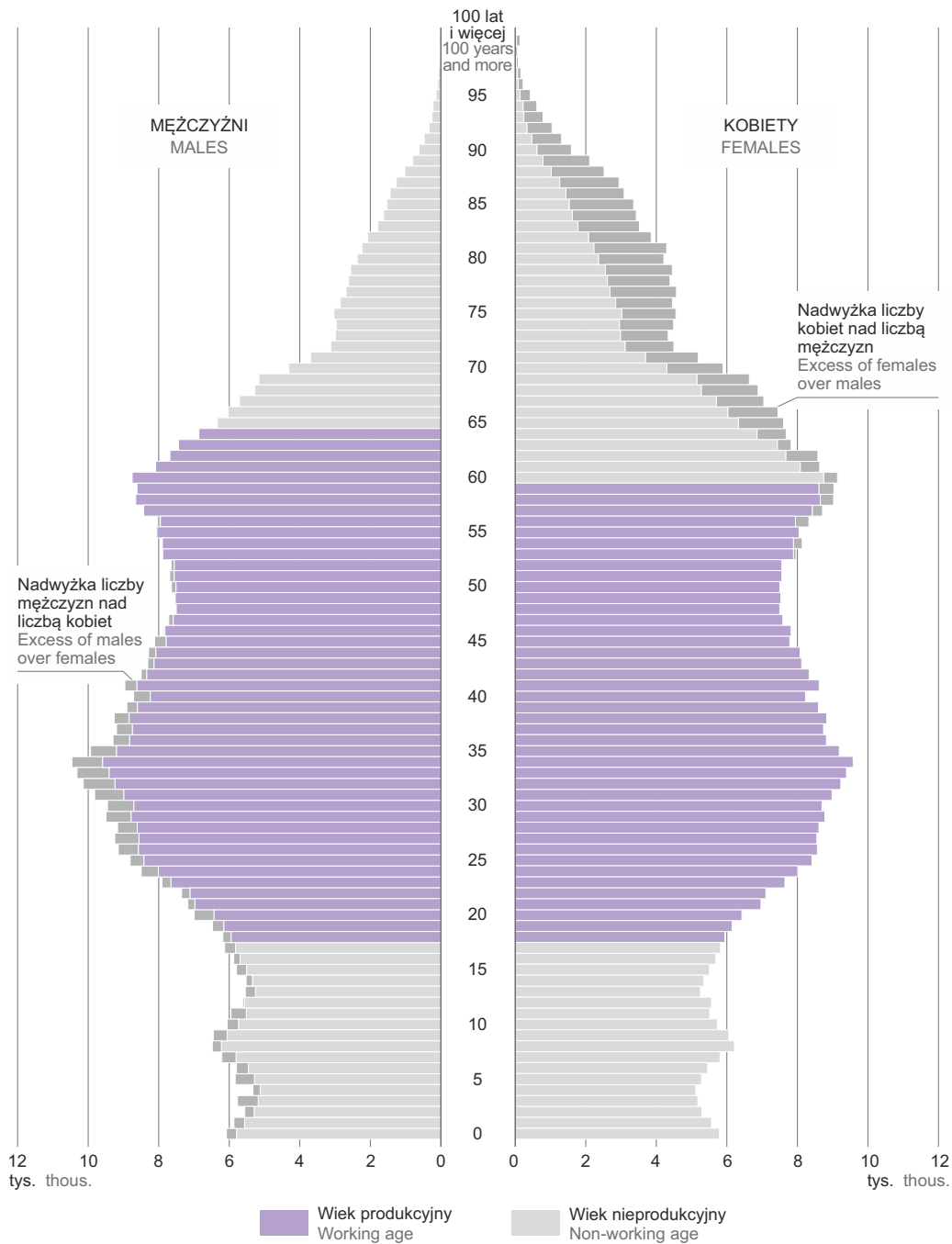
Województwo (NUTS 2)
Voivodship (NUTS 2)

^a Stan w dniu 31 XII 2017 r.; odpowiednio: dla województwa – udział w kraju, dla podregionów – udział w województwie.
^a As of 31 Dec 2017; respectively: for voivodship – share in country, for subregions – share in voivodship.

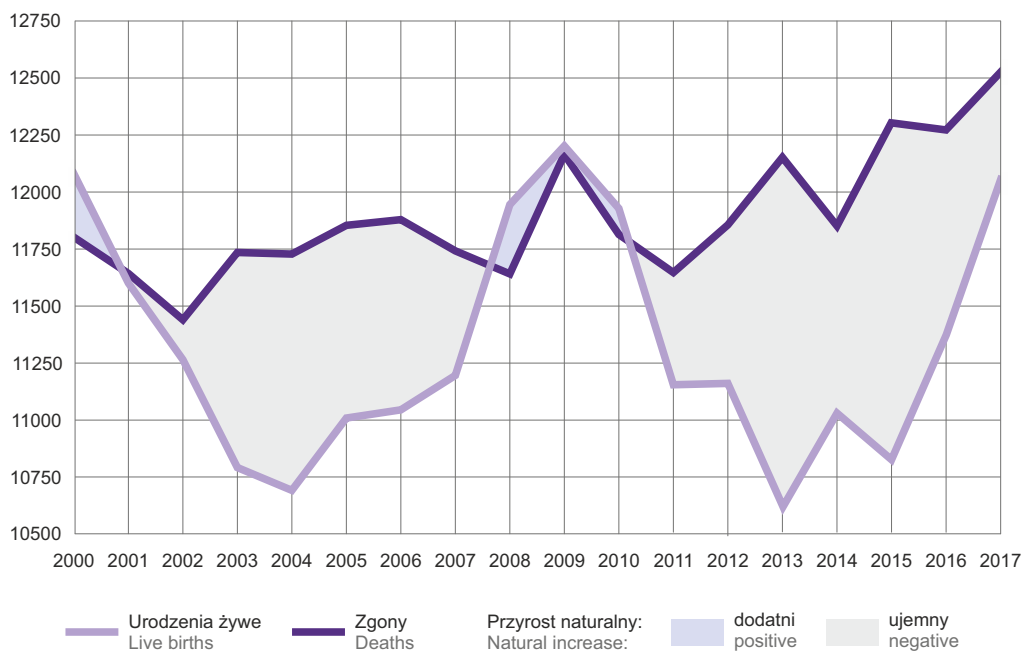
LUDNOŚĆ^a WEDŁUG PŁCI I WIEKU W 2017 R.
Stan w dniu 31 XII

POPULATION^a BY SEX AND AGE IN 2017
 As of 31 Dec

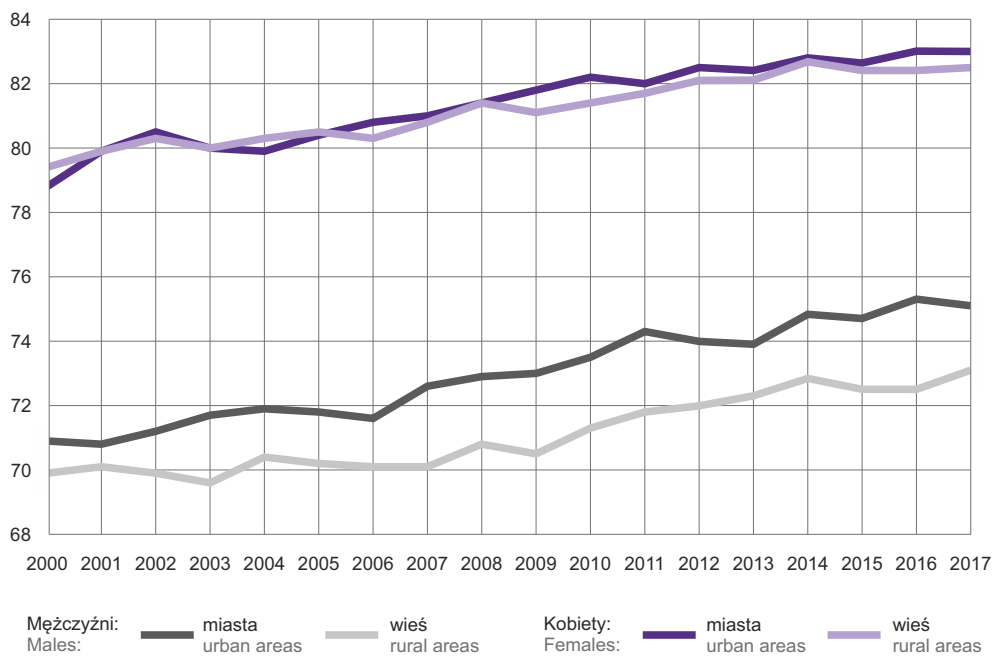

^a Na podstawie bilansu.
 a Based on balance.

RUCH NATURALNY LUDNOŚCI VITAL STATISTICS

PRZECIĘTNA LICZBA LAT DALSZEGO TRWANIA ŻYCIA DLA OSÓB W WIEKU 0 LAT LIFE EXPECTANCY AT AGE OF 0

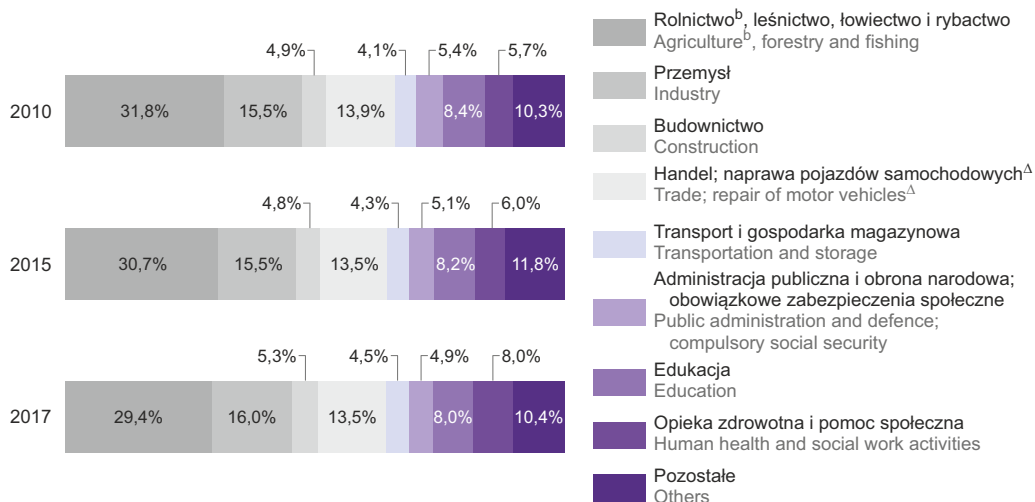

STRUKTURA PRACUJĄCYCH WEDŁUG SEKCJI^a

Stan w dniu 31 XII

STRUCTURE OF EMPLOYED PERSONS BY SECTIONS^a

As of 31 Dec

a Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. b Dla gospodarstw indywidualnych dane szacunkowe; patrz uwagi ogólne działu „Rynek pracy”, ust. 5 na str. 122.

a By actual workplace and kind of activity. b For private farms estimated data; see general notes in the chapter “Labour market”, item 5 on page 122.

STRUKTURA ZAREJESTROWANYCH BEZROBOTNYCH

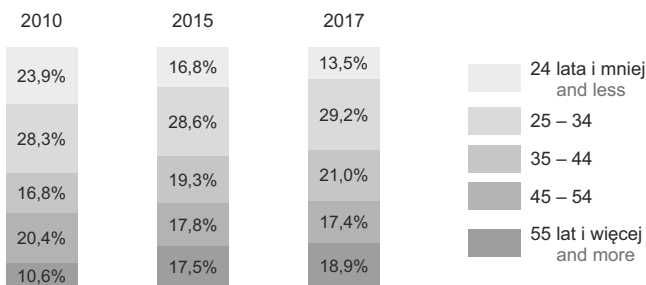
Stan w dniu 31 XII

STRUCTURE OF REGISTERED UNEMPLOYED PERSONS

As of 31 Dec

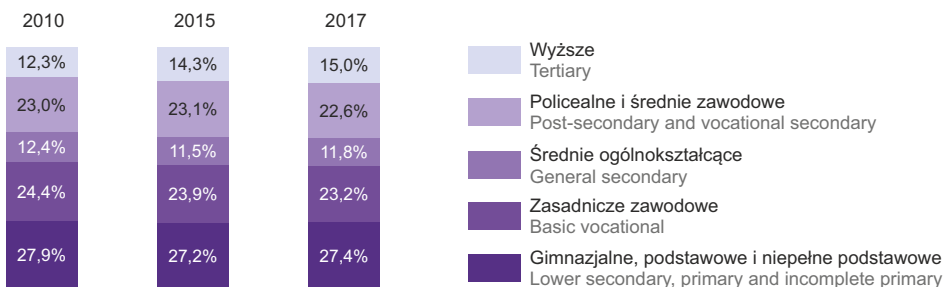
Według wieku

By age

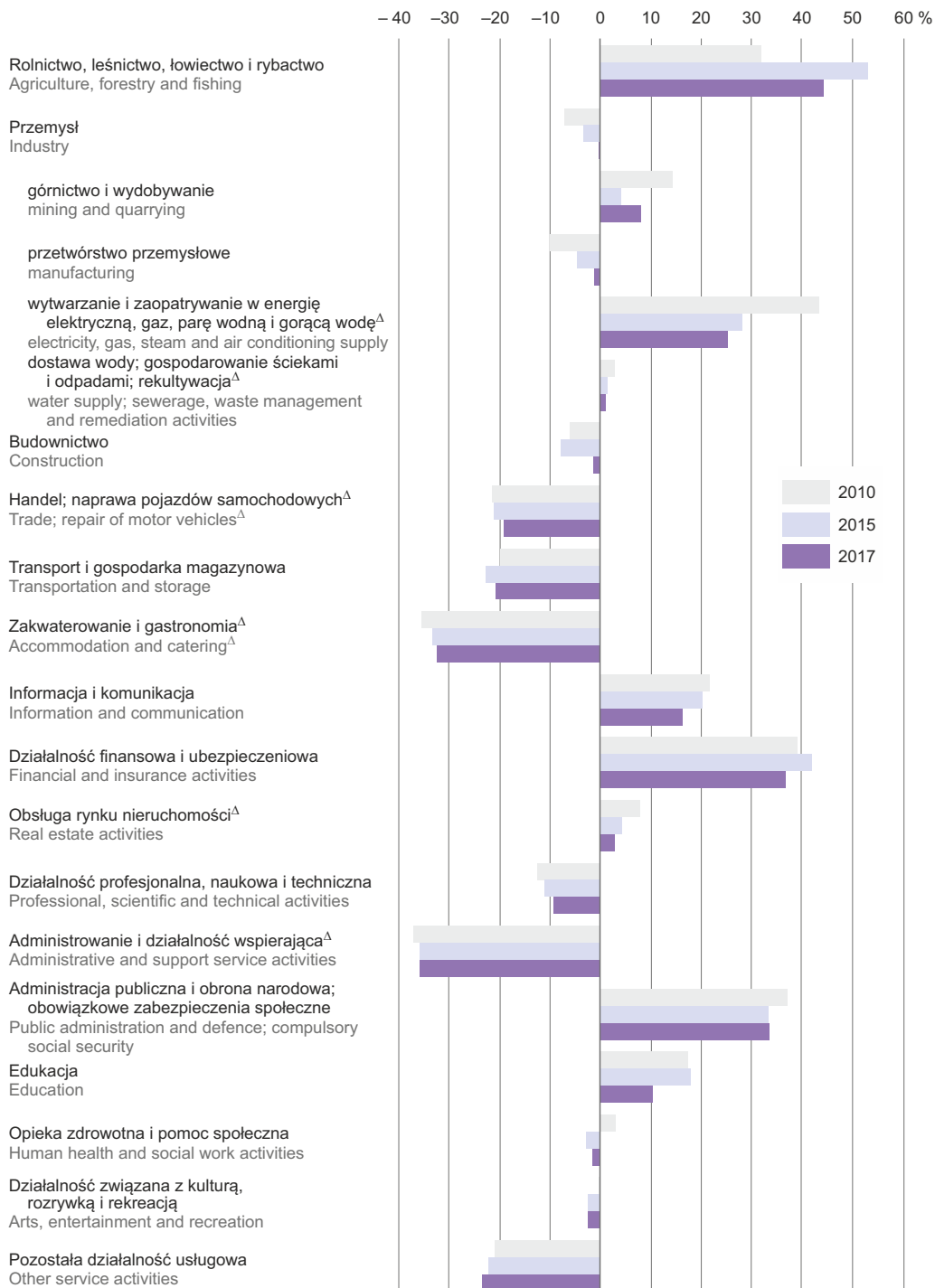
Według poziomu wykształcenia

By educational level

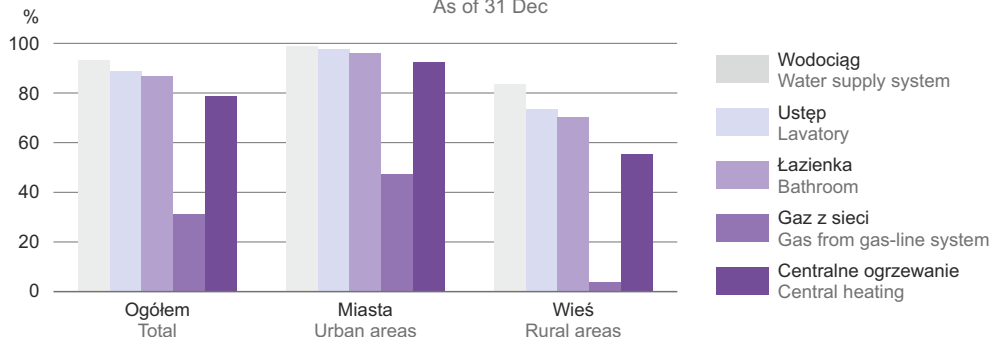
**ODCHYLENIA PRZECIĘTNYCH MIESIĘCZNYCH WYNAGRODZEŃ BRUTTO W WYBRANYCH SEKCJACH
WZGLĘDEM PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA W WOJEWÓDZTWIE**

DEVIATIONS OF AVERAGE MONTHLY GROSS WAGES AND SALARIES IN SELECTED SECTIONS
FROM AVERAGE WAGES AND SALARIES IN THE VOIVODSHIP

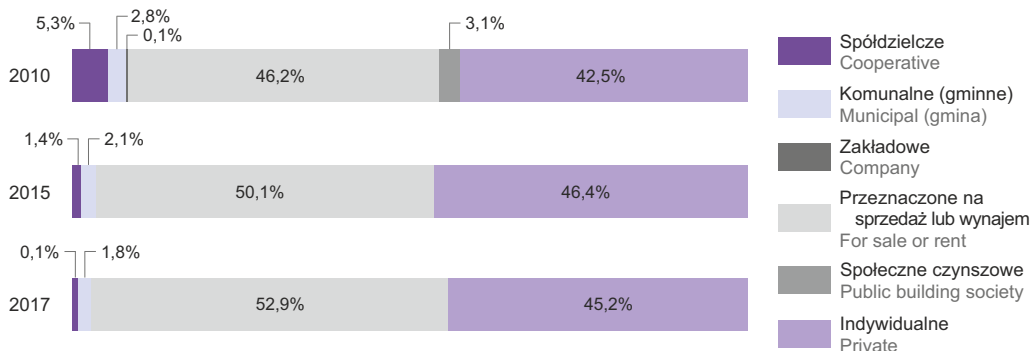
**MIESZKANIA WYPOSAŻONE W INSTALACJE
W % OGÓŁU MIESZKAŃ W ZASOBACH MIESZKANIOWYCH^a W 2017 R.
Stan w dniu 31 XII**

DWELLINGS FITTED WITH INSTALLATIONS
IN % OF TOTAL DWELLINGS IN DWELLING STOCKS^a IN 2017
As of 31 Dec

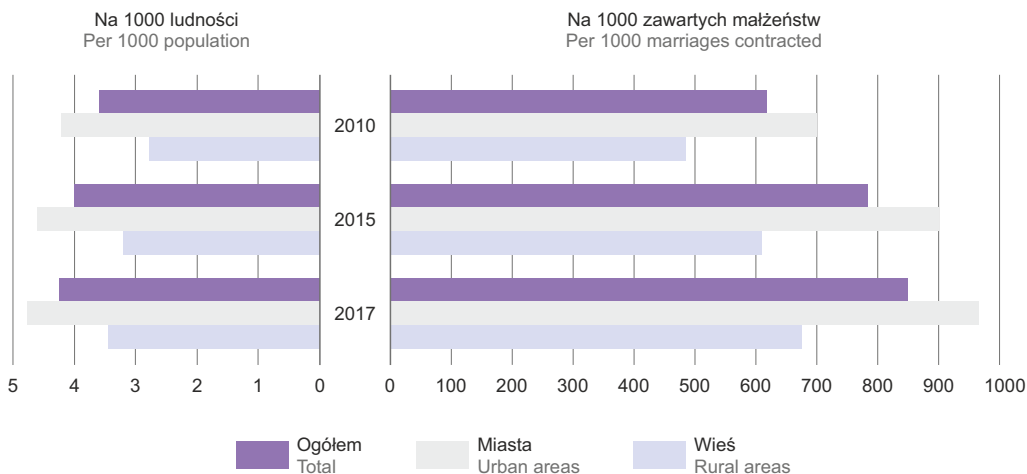

a Na podstawie bilansu.
a Based on balance.

**STRUKTURA MIESZKAŃ ODDANYCH DO UŻYTKOWANIA WEDŁUG FORM BUDOWNICTWA
STRUCTURE OF DWELLINGS COMPLETED BY FORMS OF CONSTRUCTION**

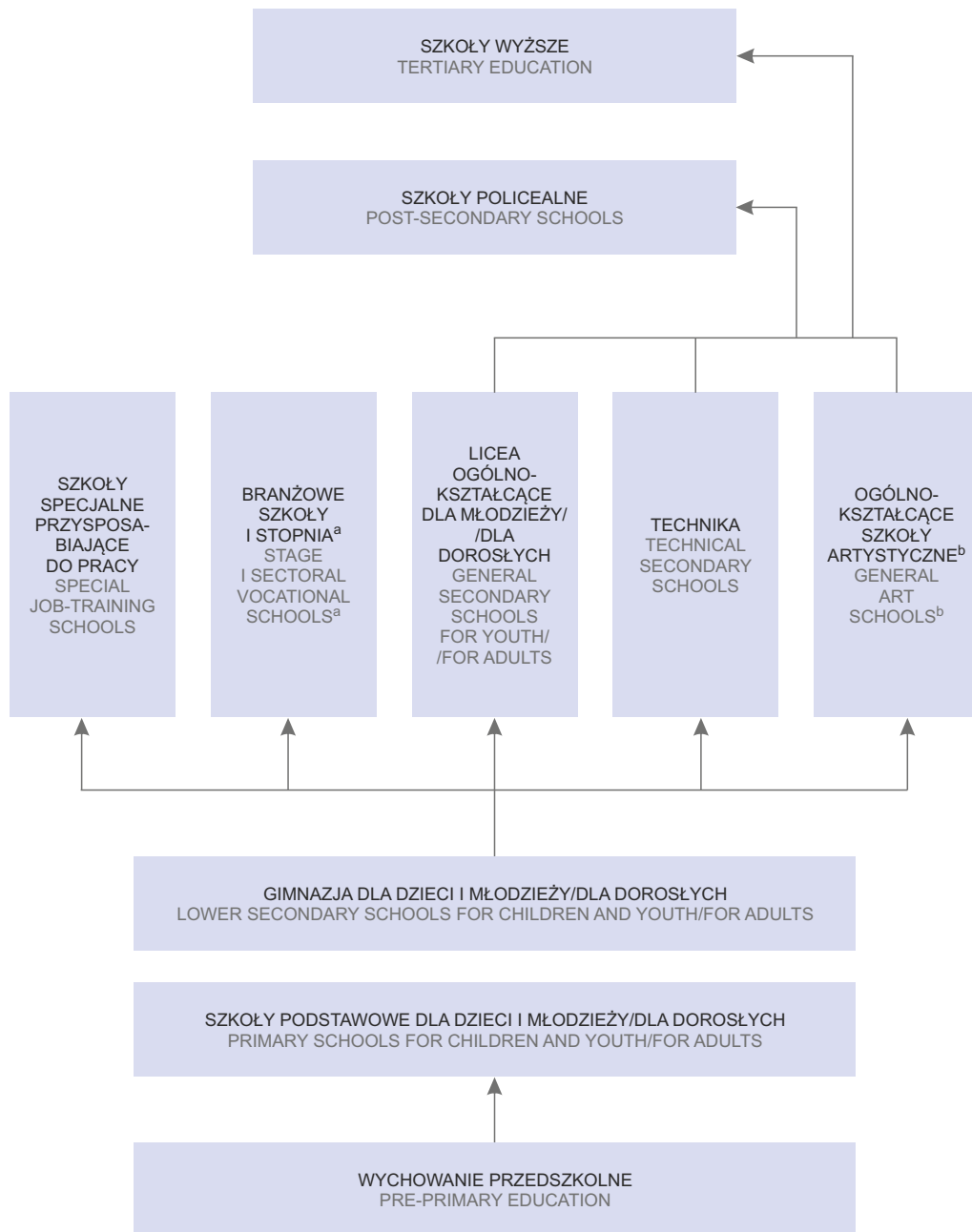

**MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKOWANIA
DWELLINGS COMPLETED**

EDUKACJA WEDŁUG SZCZEBLI KSZTAŁCENIA W ROKU SZKOLNYM 2017/18

EDUCATION BY EDUCATIONAL LEVEL IN THE 2017/18 SCHOOL YEAR

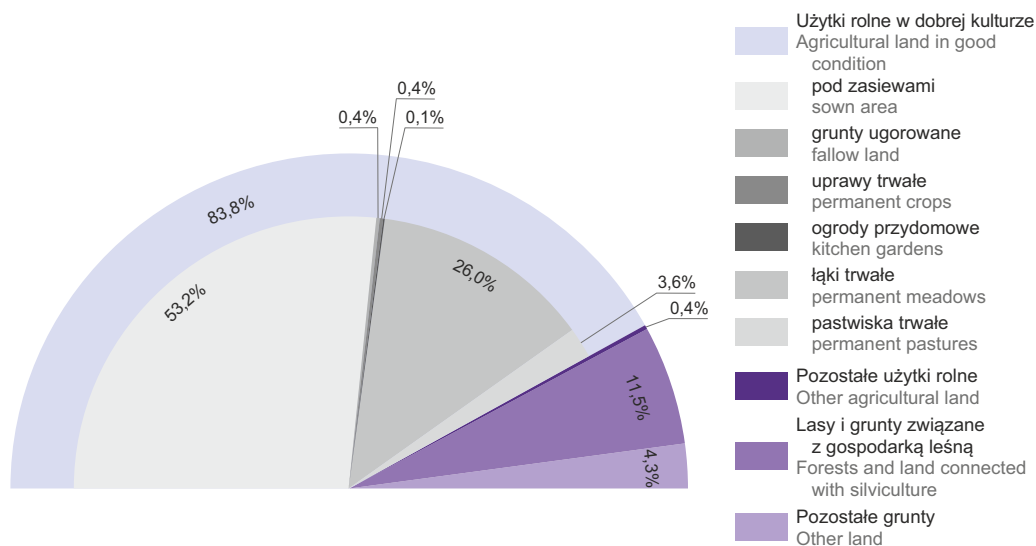
a Łącznie z oddziałami zasadniczych szkół zawodowych. b Dające uprawnienia zawodowe.
a Including basic vocational schools sections. b Leading to professional certification.

STRUKTURA UŻYTKOWANIA GRUNTÓW W GOSPODARSTWACH ROLNYCH^a W 2017 R.

Stan w czerwcu

STRUCTURE OF LAND USE IN AGRICULTURAL HOLDINGS^a IN 2017

As of June

^a Według siedziby użytkownika gospodarstwa; patrz uwagi ogólne działu „Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo”, ust. 4 na str. 269 i ust. 5 na str. 270.

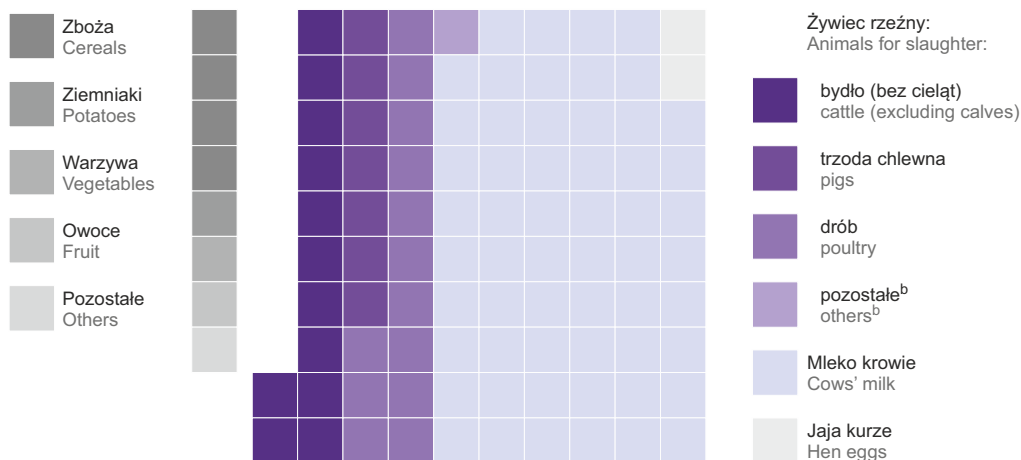
^a By the official residence of land user; see general notes in the chapter "Agriculture, hunting and forestry", item 4 on page 269 and item 5 on page 270.

STRUKTURA TOWAROWEJ PRODUKCJI ROLNICZEJ (ceny stałe^a) W 2016 R.

STRUCTURE OF MARKET AGRICULTURAL OUTPUT (constant prices^a) IN 2016

Produkcja roślinna – 8%
Crop output

Produkcja zwierzęca – 92%
Animal output

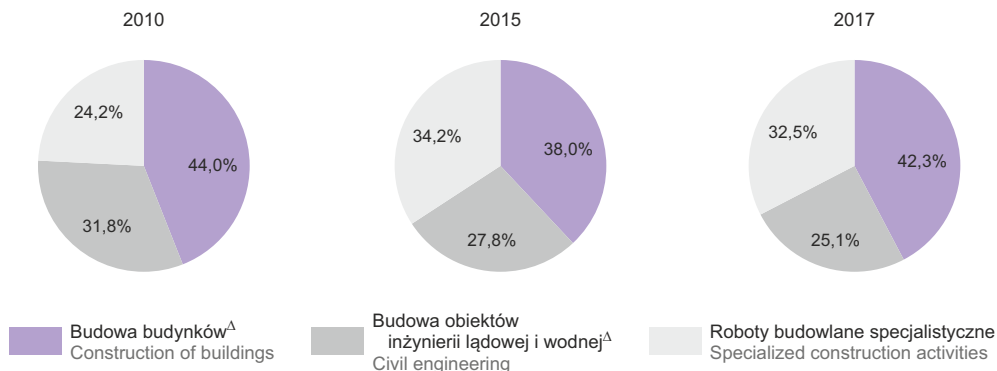

^a Patrz uwagi ogólne działu „Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo”, ust. 6 na str. 270. ^b Cielęta, owce, konie, kozy i króliki.

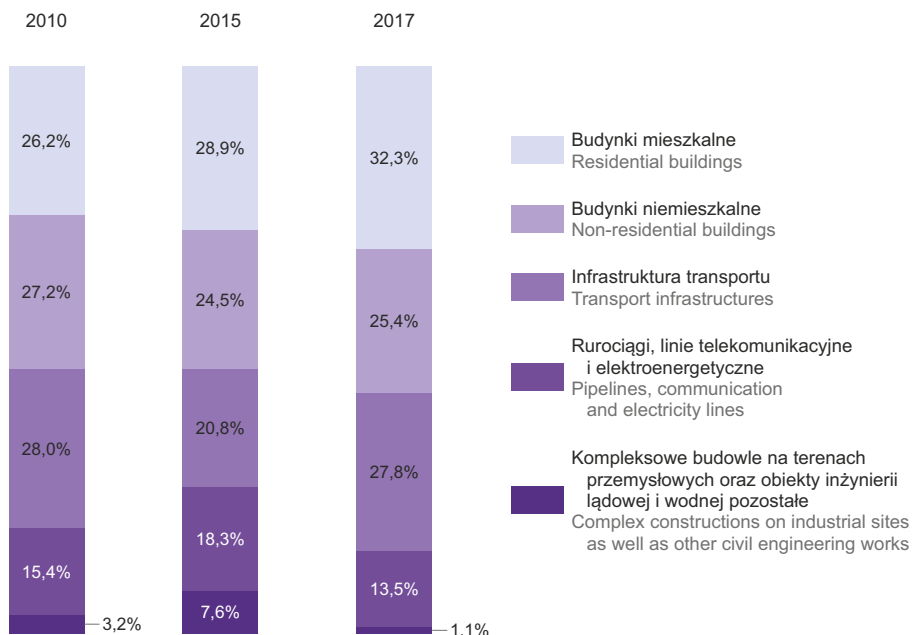
^a See general notes in the chapter "Agriculture, hunting and forestry", item 6 on page 270. ^b Calves, sheep, horses, goats and rabbits.

STRUKTURA PRODUKCJI BUDOWLANO-MONTAŻOWEJ^a (ceny bieżące)
STRUCTURE OF CONSTRUCTION AND ASSEMBLY PRODUCTION^a (current prices)

Według działów
By divisions

Według rodzajów obiektów budowlanych
By type of constructions

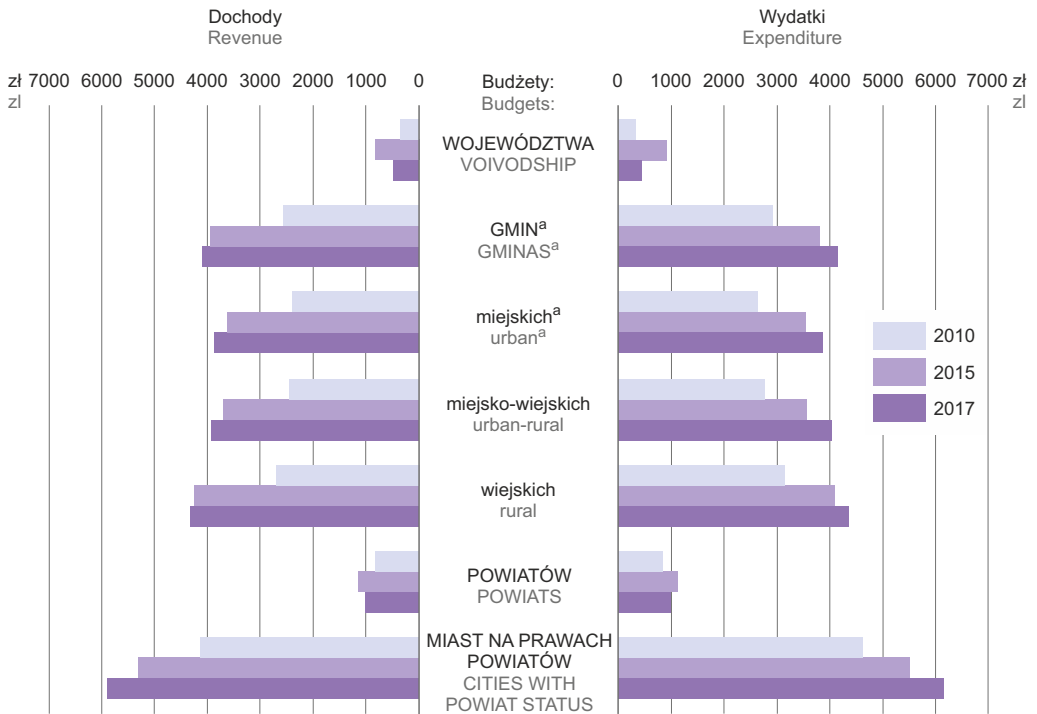

^a Wykonanej przez przedsiębiorstwa mające siedzibę zarządu na terenie województwa podlaskiego, siłami własnymi (bez podwykonawców); dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

^a Realized by enterprises which have a seat of board in the Podlaskie Voivodship without subcontractors participation; data concern economic entities employing more than 9 persons.

DOCHODY I WYDATKI JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO NA 1 MIESZKAŃCA

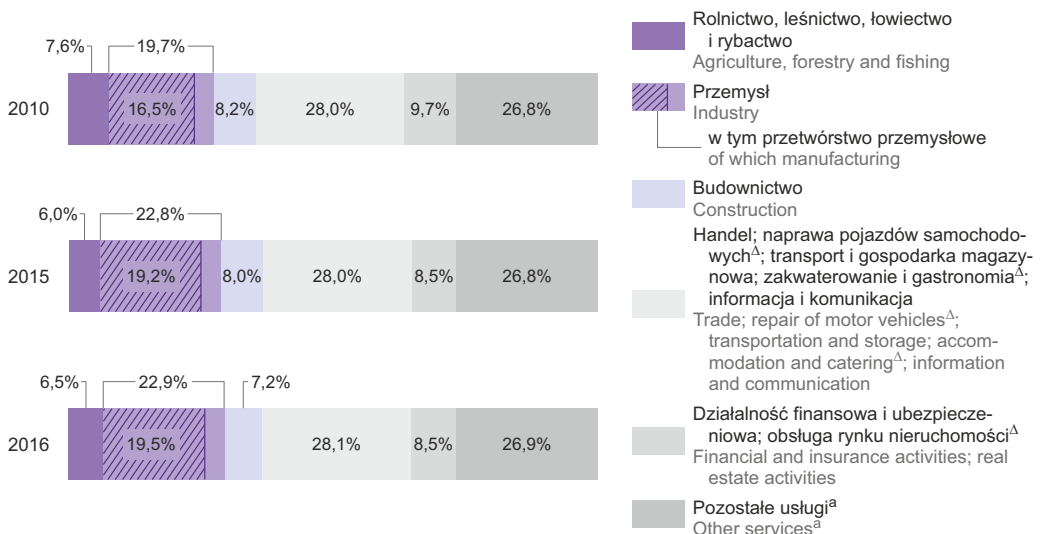
REVENUE AND EXPENDITURE OF LOCAL GOVERNMENT UNITS PER CAPITA

a Bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.
a Excluding revenue and expenditure of gminas which are also cities with powiat status.

STRUKTURA WARTOŚCI DODANEJ BRUTTO WEDŁUG RODZAJÓW DZIAŁALNOŚCI (ceny bieżące)

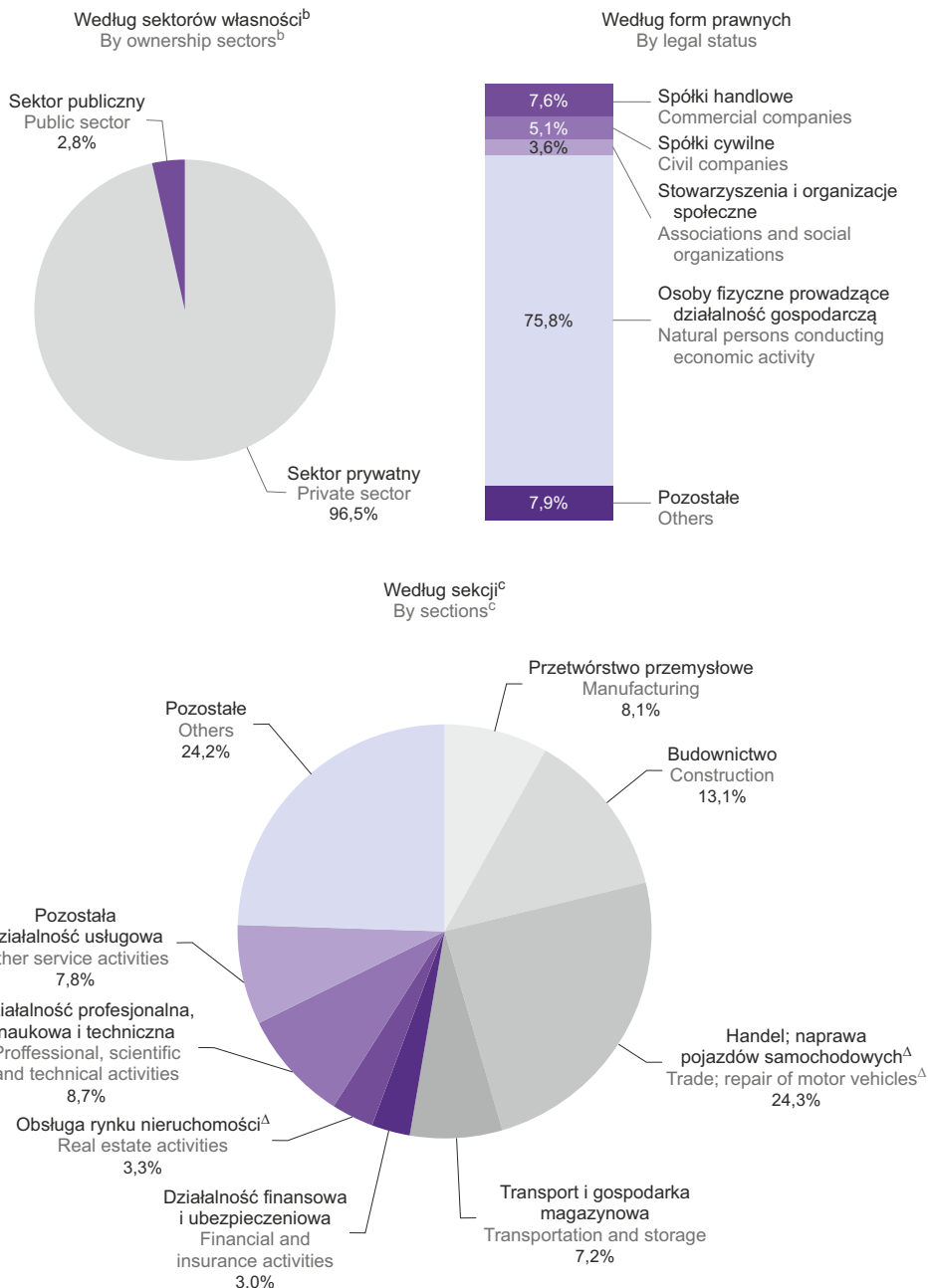
STRUCTURE OF GROSS VALUE ADDED BY KINDS OF ACTIVITIES (current prices)

a Patrz uwagi ogólne do Rocznika, ust. 2, pkt 1) na str. 22.
a See general notes to the Yearbook, item 2, point 1) on page 22.

STRUKTURA PODMIOTÓW GOSPODARKI NARODOWEJ^a W 2017 R.
Stan w dniu 31 XII

STRUCTURE OF ENTITIES OF THE NATIONAL ECONOMY^a IN 2017
 As of 31 Dec

^a Bez osób prowadzących gospodarstwa indywidualne w rolnictwie. ^b Bez podmiotów, dla których informacja o formie własności nie występuje w rejestrze REGON. ^c Bez podmiotów, dla których informacja o przeważającym rodzaju działalności nie występuje w rejestrze REGON.

^a Excluding persons tending private farms in agriculture. ^b In the division by ownership sectors excluding entities that in the REGON register do not have information concerning form of ownership. ^c Excluding entities that in the REGON register have not pointed the predominant kind of activity.